

3/15

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

**ПЕТО
РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ
САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА**

22—28 априла 1948

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

БЕОГРАД

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

Београдска библиотека
документација

ПЕТО РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

22—28 априла 1948

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

БЕОГРАД

ИЗДАЊЕ
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Прва седница

(22 априла 1948)

Почетак у 16,15 часова.

Претседавао председник **Владимир Симић** (Изборни срез Београд III).

Претседник: Отварам прву седницу V редовног заседања Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ.

Записник данашње седнице водиће секретар Момчило Марковић.

Изволите саслушати указе Президијума:

УКАЗ

О САЗИВАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У V РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ

На основу тач. 1 чл. 74 Устава ФНРЈ Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије

решава

да се Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије сазове у V редовно заседање на дан 20 априла 1948 године.

У Бр. 509
29 марта 1948 године
Београд

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар
М. Перуничић, с. р.

Потпретседник
Моша Пијаде, с. р.

УКАЗ

О ОДЛАГАЊУ У РЕДОВНОГ ЗАСЕДАЊА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

На основу тач. 1 чл. 74 Устава ФНРЈ Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије

решава

да се V редовно заседање Народне скупштине ФНРЈ заказано указом Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије за 20 април 1948 године одложи за 22 април 1948 године.

У Бр. 602
16 априла 1948 године
Београд

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
М. Перуничкић, с. р.

Претседник
др И. Рибар, с. р.

(Читање указа народни посланици саслушали су стојећи).

Изволите саслушати саопштења.

Министарство унутрашњих послова Народне Републике Хрватске извештава да је народни посланик Савезног већа Стјепан Новосел несрећним случајем погинуо 10 децембра 1947 године.

Другови народни посланици, несрећним случајем 10 децембра 1947 године изгубио је живот народни посланик Стјепан Новосел. Рођен 1888 године у селу Пречецу, среза Дугосело, земљорадник, од 1936 године био је члан котарског одбора Хрватске сељачке странке све до 1942 године, када је организацију напустио због противнародног рада њеног руководства.

Десетог априла 1943 године ухапшен је у Липовцу и отеран у логор у Сисак, где је био све до 23 августа 1943 године када је пуштен и одмах приступио Народноослободилачком покрету. У Народноослободилачком покрету био је претседник Котарског народноослободилачког одбора Чазме, члан Котарског Народноослободилачког фронта у Чазми, члан, а доцније и претседник, Окружног народног фронта Мославине, и члан Главног одбора Хрватске репу-

бликанске сељачке странке. У месецу априлу 1944 године, иако у годинама, ступио је у оперативну јединицу — Понтонирски батаљон XXXIII дивизије.

После ослобођења изабран је за народног посланика савезне и републичке скупштине. Био је претседник котарске организације ХРСС, претседник котарског иницијативног одбора Сељачке слоге и у претседништву котарског одбора Народног фронта.

Његов рад, чврстина и упорност од првог до последњег дана били су увек доследни линији Народноослободилачке борбе и народних интереса.

Нека је слава умрлом народном посланику Стјепану Новоселу! (Сложни и једнодушни усклици: „Слава му!”).

Савезна изборна комисија под Бр. 46 од 17 децембра 1947 године поднела је Савезном већу свој извештај о резултатима допунских избора за Савезно веће Народне скупштине ФНРЈ који су одржани 30 новембра 1947 године на територији припојеној Федеративној Народној Републици Југославији по Уговору о миру са Италијом.

Народни посланици изабрани на овим допунским изборима позвани су и налазе се у дворани. Ја их позивам да своја посланичка уверења предају секретару Већа.

(Новоизабрани посланици на територији припојеној Федеративној Народној Републици Југославији по Уговору о миру са Италијом, поздрављени бурним аплаузом, предају своја посланичка уверења секретару Већа.)

Другови и другарице народни посланици, уверен сам да у овом значајном тренутку изражавам истинска осећања свих чланова овога дома када нашим новим друговима народним посланицима из Истре и Јулиске Крајине, пожелим добродошлицу. (Одушевљен аплауз).

Ступањем народних изабраника са територија које су Уговором о миру са Италијом присаједињене новој Југославији и њеној равноправној, братској и федеративној народној заједници, у њено највише претставничко и законодавно тело, не само да се извршује један међународни закон, — већ се коначно пуним успехом крунишу вековне тежње хрватског и словеначког народа тих крајева за слободом, независношћу и заједничким државним животом са својом једнокрвном браћом на територијама на којима они као на свом националном тлу заједнички живе.

Ту своју тежњу и ту своју жељу народи тих крајева, а с њима заједно и национална мањина италијанске народ-

ности, показали су и у току великог Ослободилачког рата на несумњив, недвосмислен и јуначки начин.

Услед нацифашистичке агресије и непријатељске окупације, народи тих крајева, већ 1941 године, нашли су се у драматичној заједници са својом једнокрвном браћом, хрватским и словеначким народом, и осталим југословенским народима, делећи са њима заједничку судбину фашистичког терора, — изложени истој опасности и уништавајућој политици злочиначког агресивног фашизма.

Пре слободе и националне независности, доспели су народи тих крајева у положај да деле патње и страдања са народним масама Југославије. Али, исто тако, они су пре свог ослобођења дошли у положај да са братским југословенским народима учествују у величанственој Народноослободилачкој борби не само за своје ослобођење, већ и за ослобођење свих осталих народа Југославије.

То претставља јединствен пример у историји народа уопште.

Народ тих крајева, као што је опште познато и признато, учествовао је активно, храбро и непоколебљиво у тој борби; он се у њој физички и духовно солидарисао са својом једнокрвном браћом — хрватским и словеначким народом и осталим братским југословенским народима; он је са њима проживео све фазе те борбе и национално и политички; он је учествовао у изградњи народне власти и душевно се повезао са свима тековинама и остварењима у тим заједничким напорима. Дело овог ослобођења и ослобођења осталих југословенских народа је и његово дело; дело које претставља нова Југославија и њена политичка и друштвено-економска стварност је и његово дело. Обнова земље, Петогодишњи план и изграђивање социјализма, као основа политике Народног фронта Југославије и Владе ФНРЈ, претстављају основе и политику народа тих крајева, јер изражавају оне тежње које су их ујединиле у заједничкој Народноослободилачкој борби у току читавог рата.

То је био крвави плебисцит, јединствен у историји, који је неразлучно повезао народне масе које су изабране другове, народне посланике које поздрављамо, и послали у овај дом да по начелима народне демократије врше своја права и дужности у циљу изградње боље и срећније заједничке будућности свих братских народа Југославије.

Пуна равноправност свих народа у новој Југославији и потпуно признавање основних националних, политичких и

културних права националних мањина, пружају припадницима националне мањине талијанске народности и њеним претставницима у овоме дому и свима другим претставничким телима наше народне власти, интегрално задовољење њихових тежњи и истинско демократско остварење циљева њихове борбе, у којој су, раме уз раме за хрватским и словеначким народом у свом крају и свим осталим југословенским народима, учествовали, преживели све њене фазе и политички се са циљевима и начелима политике Народног фронта, опште и заједничке јединствене политичке организације у новој Југославији, идентификовали.

Ми данас осећамо, можда дубље неголи иначе, да присаједињење територија на којима живе наша браћа на основу Уговору о миру са Италијом није потпуно. Али ми знамо да је Влада ФНРЈ, на челу са маршалом Титом, извршила у пуној мери своју дужност и уверени смо да ће и даље чинити, у границама објективних могућности, све што је нужно, да се и то питање, у интересу мира и добрих суседских односа, реши.

Гледајући ведро у будућност, са вером да правда ипак увек мора победити, ја вас, другови народни посланици, у име свих чланова овога дома, поздрављам и молим да народним масама чији сте изабраници пренесете наша осећања, нашу братску љубав и верност. Живели! (Буран аплауз).

Има реч новоизабрани народни посланик, друг Иван Регент. (Буран аплауз).

Иван Регент (Изборни срез Илирска Бистрица — Постојна, НР Словенија): Другови народни посланици, дозволите да се само са неколико речи захвалим на данашњем срдачном и братском пријему који сте указали новоизабраним приморским посланицима.

Захваљујем вам у име свих нас, као и у име наших бирача, у име нашег приморског словеначког и хрватског народа који је својом борбом омогућио да се ми данас налазимо међу вама. Том народу упућујем захвалност са овога места, захвалност што је данашњи дан остварен. У име тога људства које се свим силама борило, мислим да смем, са свима осталим новоизабраним народним посланицима, заветовати се да ћемо, заједно са вама, свим својим снагама радити на томе да остваримо народима наше Југославије што је могуће лепши и срећнији живот, да остваримо у нашој новој Југославији ново социјалистичко друштво.

Даље бих вам хтео рећи и то: Словенци су се столетима борили за своја права. На жалост, та дуготрајна борба, а и ова последња, није донела целом словеначком народу сва његова права. Само један део Словеначког Приморја прикључен је новој Југославији. Али, постоји још један део Словеначког Приморја, као и друге покрајине у којима изван наше земље живе наша словеначка браћа. Ми, другови народни посланици, не смемо заборавити на нашу браћу која су остала у Трсту и на тришћанској територији. Не смемо заборавити на нашу браћу која су остала у Италији, као што не смемо заборавити ни на нашу корушку браћу. Наша браћа тамо бориће се и даље за своја права, са дубоким уверењем да је победа права свих народа — па и малих народа — победа демократије, победа најнапредније, народне демократије.

Нека живи наша Федеративна Народна Република Југославија!

Нека живи човек који нас је водио у борби и који нас данас води у изградњи нашег новог друштва — друг маршал Тито! (Дуготрајан аплауз).

Претседник: Реч има новоизабрани народни посланик другарица Дина Златић. (Дуготрајан аплауз).

Дина Златић (*Изборни срез Опатија, НР Хрватска*): Другови народни посланици, у име народних посланика Истре — и Хрвата и Италијана — захваљујем вам на срдачном и топлим братском пријему у овом високом дому. Уједно вам изјављујем захвалност цијелог народа Истре.

Ово законско признавање свих права народу Истре у југословенској домовини јесте онај давно очекивани сан, сан који је народ Истре, у својој дугој борби, заслужио да буде остварен. Кад је након Првог свјетског рата Истра пала под јарам италијанског империјализма, народ Истре није се помирио са тим стањем. Тим стањем могла се помирити само владајућа клика старе Југославије зато што је она у својој политици, како унутрашњој тако и спољној, водила бригу само о својим интересима а не и о интересима народа. Терор под којим је народ Истре живео дуго година представља данас прошлост. Ипак, мислим да је о њему важно рећи неколико речи због тога што је баш терор под којим је живео и борио се хрватски народ Истре под италијанском окупацијом довео не до националног уништења нашег народа него до тога да је ојачао националну свијест, да га

је очеличио и доказао његову велику животну снагу. У тој борби он је очувао своју националну част и спреман дочекао дане Народноослободилачке борбе. Империјалистичка Италија настојала је из ових наших словенских крајева учинити „своје”, италијанске крајеве, настојала је учинити од њих отскокну даску за продор у остале крајеве Југославије. Да би то постигла, она је свим средствима настојала да однaроди и економски уништи наш народ, одузимајући му право на употребу хрватској језика, затварајући хрватске школе, продајући у бесцење на дражби имања хрватских сељака италијанским велепоседницима и присиљавајући хрватске сељаке да на тој истој земљи раде као колони. Батинања, затварања, мучења итд. била су средства италијанских империјалиста, која је наш народ морао да трпи за све време окупације и којима се морао одупирати. Осим тога, да би што скорије ове крајеве претворила у италијанске, империјалистичка италијанска влада насељавала је ове наше крајеве Италијанима из Италије, попуњавајући њима сва места у јавном животу. Чак су и председници општина у хрватским селима били Италијани, а не Хрвати.

То, другови, помињем због тога да бих истакла да је хрватски народ у тој борби против однорођавања и економског затирања остао чврст и непоколебљив, да је веровао у помоћ браће из Југославије, и да је, кад је у време Народноослободилачке борбе та помоћ заиста и дошла, хрватски народ Истре ступио у борбу и почео се борити онако како га је учио наш вођа друг Тито. Уместо мржње, хрватски народ је пружио руку Италијанима антифашистима Истре, позвао их у заједничку борбу и у тој заједничкој борби сковано је братство и јединство, та моћна снага која је у Народноослободилачкој борби, а и касније, у борби за прикључење Југославији, одиграла врло значајну улогу.

Свршетком Народноослободилачке борбе није завршена борба нашег народа у Истри. Међународна реакција, на челу са Англо-Американима, настојала је да дипломатским интригама оспори право нашем народу на прикључење Југославији и право Југославије на те крајеве. И у тој борби народ Истре био је јединствен, борио се јединствено. И захваљујући мудрому руководством друга Тита, захваљујући другу Кардељу, захваљујући братском Совјетском Савезу, словенским земљама и демократским снагама света — ту битку је међународни империјализам изгубио.

Иако сви наши крајеви још не живе у склопу наше домовине, ми данас ипак знамо да је та велика битка која је извојевана донела не само задовољство, не само правду овом делу нашег народа, не само правду Југославији, него је донела и показала пут како упорном борбом народи могу остварити своја права.

Народ Истре захвалан је народима Југославије, захваљан је нарочито нашем вољеном другу Титу, јер да није било друга Тита, да није било овакве нове Југославије — Истра никада не би доживела своју слободу. У име посланика Истре — Италијана и Хрвата — у име целог истарског народа, ја захваљујем још једанпут и овом високом дому, и народима Југославије и другу Титу. (Дуготрајан аплауз).

Претседник: Има реч новоизабрани народни посланик друг Ђусто Масарото. (Дуготрајан аплауз).

Ђусто Масарото (*Изборни срез Водњан, НР Хрватска*) говори на италијанском језику. (Крај говора Веће је поздравило бурним аплаузом).

Претседник: Молим друга секретара да прочита превод овог говора.

Секретар Момчило Марковић (*Изборни срез космајски, НР Србија*) чита говор народног посланика Ђуста Масарота у преводу:

Другови и другарице, поносан сам што могу поздравити овај високи дом у име истарског народа и града Ријеке — Италијана и Хрвата. Први пут је у повести да су Истра и Ријека изабрале своје претставнике у пуној слободи и са свим оним правима која имају и остали народи нове Југославије.

Врло је важна чињеница да, бар у овим данима када се радне масе Италије боре против реакције да извојују своје демократске слободе, народни претставници италијанске националне мањине Истре и Ријеке улазе у овај високи дом. То је омогућено благодарећи Народноослободилачкој борби, која је ослободила и припојила Истру и Ријеку својој мајци домовини, новој демократској Југославији. Благодарећи тој борби, у заједничком проливању крви створено је братство Италијана и Хрвата, братство које неће нико никад више уништити.

Пустошења која је наша ужа домовина претрпела за време страшног рата била су врло велика, али наша народна власт помогла нам је са више стотина милиона ди-

нара да обнови ту нашу од фашизма опустошену земљу. Италијани и Хрвати Истре и Ријеке свесни су свих тешкоћа које су остале иза овог страшног рата, али као што су досада дали све од себе за обнову своје домовине, они ће и у будућности учинити све да својим рукама изграде лепшу и бољу будућност.

Италијанска национална мањина са истарских обала, економски и политички слободна, сарађиваће на остварењу нашег првог Петогодишњег плана; она ће у исто време усавршавати, у потпуној слободи, своју националну културу, дајући јој нову садржину, одговарајућу новој друштвеној и политичкој стварности.

Италијанска реакција, руковођена англо-америчким империјалистима и реакционарима, чини све могуће провокације и притиске у циљу распиривања националне мржње, да би разбила наше братство за које смо дали толико жртава. Они шире лажи против наше народне власти и покушавају да користе поједине наше привремене економске тешкоће да би тако дискредитирали нашу народну власт итд. Италијанска реакционарна штампа шири лажне и измишљене вести о тзв. националном притиску над италијанском националном мањином у Југославији. Они би хтели тиме да успоре елан наших народа, што је у суштини борба против наше политичке и економске независности. Они покушавају да створе зид између нове Југославије и демократских снага у Италији на штету свог сопственог народа. На тај начин они служе англо-америчком империјализму, који спрема нови рат.

Међутим, док национална италијанска мањина у новој Југославији живи потпуно слободна и равноправна са свим народима Југославије, са словенском националном мањином у данашњој Италији поступа се са истим системом националног угњетавања, који је употребљавао фашизам против Хрвата у Истри и пре рата.

Пуна слобода и сва права што их наши народи уживају, одраз су новог карактера наше народне власти, братства и јединства наших народа чврсто здружених у Народном фронту, на чијем се челу налази наш најдоследнији борац за демократске слободе и за права народа, наш љубљени маршал Тито.

Живео маршал Југославије Јосип Броз Тито!

Живела Истра у новој Федеративној Народној Републици Југославији! (Буран аплауз).

Претседник: Изволите чути даља саопштења.

Влада ФНРЈ, на основу члана 63 Устава, поднела је Савезном већу на решавање, и то: 1) Предлог општедржавног буџета за 1948 годину; 2) Предлог закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину; 3) Предлог закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима; 4) Предлог основног закона о санитарној инспекцији; 5) Предлог закона о допуни Основног закона о браку; 6) Предлог закона о шумској народној милицији; 7) Предлог закона о измени Закона о уређењу народних судова; 8) Предлог основног закона о приватним трговачким радњама; 9) Предлог закона о изменама и допунама Закона о војној обавези држављана ФНРЈ од 1 априла 1946 измењеног и допуњеног законом од 12 децембра 1946 и 2 децембра 1947 године; 10) Предлог закона о војним дисциплинским судовима; 11) Предлог закона о ликвидацији италијанске имовине на територији Федеративне Народне Републике Југославије по Уговору о миру са Италијом; 12) Предлог општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести; 13) Предлог закона о измени и допуни Закона о демобилизацији старијих годишта обвезника и жена у Југословенској армији.

Прва два законска предлога, то јест, Предлог општедржавног буџета за 1948 годину и Предлог закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину, у смислу чл. 18 и 25 пословника, одмах су били упућени Одбору за привредни план и финансије, а сви остали законски предлози Законодавном одбору. И један и други одбор поднели су Савезном већу своје извештаје, и они ће бити са законским предлозима стављени на дневни ред када Веће о томе донесе одлуку.

Поред тога, народни посланик Савезног већа Моша Пијаде и други поднели су Савезном већу на решавање Нацрт пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ;

Народни посланици Савезног већа и Већа народа Моша Пијаде и други поднели су Народној скупштини ФНРЈ на решавање Предлог за допуну Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа.

Оба ова законска предлога била су упућена, по жељи предлагача, Законодавном одбору.

Саопштавам молбе народних посланика за отсуства: Душан Девеџић моли двадесет дана отсуства због хитних и неодложних послова; Андрија Хебранг моли десет дана отсуства због болести; Мустафа Виловић моли три дана отсуства због болести у породици; Мика Шпиљак моли отсуство са V редовног заседања због хитних и неодложних послова; Ђуро Вукадиновић моли отсуство са V редовног заседања због хитних и неодложних послова; Рикард Сутловић моли шест дана отсуства ради лечења; Сретен Жујовић моли десет дана отсуства због болести.

Предлажем Већу да се свима народним посланицима који су тражили отсуство одобри шест дана отсуства. Онима који су тражили мање од тога, онолико колико су тражили, а уколико су више тражили, да им се одобри шест дана отсуства. Да ли Веће прима овај предлог? (Прима). Објављујем да су отсуства одобрена како је предложено.

Извештавам Веће да сам све молбе и жалбе, које су од закључења IV редовног заседања приспеле Савезном већу, упутио Одбору за молбе и жалбе.

Прима ли Веће на знање ово саопштење? (Прима).

Пошто је нужно да Мандатно-имунитетски одбор прегледа изборна акта и поднесе извештај о верификацији нових мандата, а тако исто да проучи и испита ко долази на место умрлог народног посланика Стјепана Новосела, дајем одмор од пола сата.

(После одмора)

Претседник: Настављамо рад. Молим народног посланика Драга Гиздића да прочита извештај Мандатно-имунитетског одбора.

Извештилац Драго Гиздић (*Изборни срез Сплит, НР Хрватска*) чита:

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Мандатно-имунитетски одбор примио је преко Претседника Савезног већа извештај о смрти Стјепана Новосела, народног посланика за Изборни срез Чазма.

По размотрењу изборних аката и кандидатских листа, Одбор је утврдио: да је поч. Стјепан Новосел био изабран на изборима за Уставотворну скупштину од 11 новембра

1945 године као срески кандидат за Изборни срез Чазма и да му је заменик Турковић Иван Шкецо мл., сељак из Побјеника.

На основу изложеног, Одбор предлаже Савезном већу да огласи за народног посланика Савезног већа за Изборни срез Чазма Турковића Ивана Шкеца мл., сељака из Побјеника на место поч. Стјепана Новосела.

Подносећи овај свој извештај, Мандатно-имунитетски одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Драга Газдића.

22 априла 1948 године

Београд

Секретар

Вида Томшич, с. р.

Потпретседник

Мандатно-имунитетског одбора

Петар Комадина, с. р.

Ч л а н о в и :

Вељко Зековић, с. р., Рат. Петровић, с. р., Драго Гиздић, с. р.

Претседник: Да ли Веће прима извештај Мандатно-имунитетског одбора? (Прима). Молим друга Драга Гиздића да прочита и други извештај.

Известилац Драго Гиздић (чита):

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Мандатно-имунитетски одбор примио је преко Претседника Савезног већа извештај Савезне изборне комисије Бр. 46 од 17 децембра 1947 године са свима записницима и осталим изборним актима о резултатима допунских избора за Савезно веће Народне скупштине ФНРЈ одржаних 30 новембра 1947 године на територији припојеној Федеративној Народној Републици Југославији на основу Уговора о миру с Италијом као и тринаест посланичких уверења изабраних народних посланика.

По размотрењу извештаја среских и земаљских изборних комисија, Савезне изборне комисије, посланичких уверења и осталих изборних аката, Одбору је част поднети Савезном већу свој извештај.

Мандатно-имунитетски одбор је утврдио:

1) да су Указом Президијума Народне скупштине ФНРЈ У. Бр. 1880 од 7 октобра 1947 године расписани допунски избори за народне посланике за Савезно веће за 30 новем-

бар 1947 године на територији припојеној Федеративној Народној Републици Југославији на основу Уговору о миру с Италијом, да је та територија подељена на два изборна округа тако да један изборни округ сачињава територија припојена Народној Републици Хрватској, а други територија припојена Народној Републици Словенији, и да је истим указом одређено да се окружне кандидатске листе могу непосредно везати за савезне листе које су учествовале на изборима за Уставотворну скупштину од 11 новембра 1945 године;

2) да је у оба изборна округа била поднета на потврду и потврђена само по једна окружна кандидатска листа и то листа Народног фронта, везана за ранију савезну листу на изборима од 11 новембра 1945 године, чији је носилац био маршал Југославије Јосип Броз Тито;

3) да су на целој територији избори извршени 30 новембра 1947 године у потпуном реду и миру;

4) да је у изборном округу који сачињава територија припојена Народној Републици Хрватској, од 147.723 укупно датих гласова, листа Народног фронта добила 140.008 или 94,78%, а кутија без листе 7.715 или 5,22% гласова; у изборном округу који сачињава територија припојена Народној Републици Словенији, од 105.759 укупно датих гласова, листа Народног фронта добила је 104.452 или 98,76%, а кутија без листе 1.307 или 1,24% гласова;

5) да противу избора и уверења, која су изабрани народни посланици поднели Савезном већу на верификацију, није изјављена ниједна жалба нити учињен ма какав приговор.

На основу свега изложеног, Мандатно-имунитетски одбор предлаже Савезном већу да се оснаже избори и уверења изабраних народних посланика и то:

а) у изборном округу који сачињава територија припојена Народној Републици Хрватској: Фрање Нефата, претседника Градског народног одбора из Пуле, за Изборни срез Пула; Јосипа Шестана, учитеља из Пореча, за Изборни срез Лошињ; Ђуста Масарота, радника из Ровиња, за Изборни срез Водњан; Душана Диминића, помоћника Генералног секретара Владе ФНРЈ из Београда, за Изборни срез Пореч; др Саве Златића, лекара из Загреба, за Изборни срез Пазин; Јосипа Врбанца, радника из Подлабина, за Изборни срез Лабин; Дине Златић, министра Владе НР Хрватске из

Загреба, за Изборни срез Опатија, и Петра Клаусбергера, радника из Ријеке, за Изборни срез Ријека;

б) у изборном округу који сачињава територија припојена Народној Републици Словенији: Бориса Крајгера, Министра унутрашњих послова НР Словеније из Љубљане, за Изборни срез Горица—Солкан; Бориса Зихерла, публицисте из Београда, за Изборни срез Горица—Ајдовшчина; Јожа Приможича, грађевинског радника из Идрије, за Изборни срез Идрија—Толмин; Ивана Регента, Министра рада НР Словеније из Љубљане, за Изборни срез Илирска Бистрица—Постојна, и Драга Бенчића, пуковника ЈА из Београда, за Изборни срез Сежана.

Подносећи овај свој извештај, Мандатно-имунитетски одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За свог известиоца Одбор је одредио Драга Гиздића.

22 априла 1948 године

Београд

Секретар

Вида Томшич, с. р.

Потпретседник
Мандатно-имунитетског одбора

Петар Комадина, с. р.

Ч л а н о в и :

Вељко Зековић, с. р., Рат. Петровић, с. р., Драго Гиздић, с. р.

Претседник: Да ли Веће прима и овај други извештај Мандатно-имунитетског одбора? (Прима). Објављујем да су на основу предлога Мандатно-имунитетског одбора верифицирани мандати Турковића Ивана Шкеца, земљорадника из Побјеника за Изборни срез Чазма на место умрлога Стјепана Новосела; Фрање Нефата, претседника Градског народног одбора из Пуле, за Изборни срез Пула; Јосипа Шестана, учитеља из Пореча, за Изборни срез Лошињ; Ђуста Масарота, радника из Ровиња, за Изборни срез Водњан; Душана Диминића, помоћника Генералног секретара Владе ФНРЈ из Београда, за Изборни срез Пореч; др Саве Златића, лекара из Загреба, за Изборни срез Пазин; Јосипа Врбанца, радника из Подлабина, за Изборни срез Лабин; Дине Златић, министра владе НР Хрватске из Загреба, за Изборни срез Опатија, и Петра Клаусбергера, радника из Ријеке, за Изборни срез Ријека; Бориса Крајгера, Министра унутрашњих послова НР Словеније из Љубљане, за Изборни срез Горица—Солкан; Бориса Зихерла, публицисте из Београда, за Изборни срез Горица—Ајдовшчина; Јоже Приможича, грађевинског радника из Идрије, за Изборни срез Идрија—

Толмин; Ивана Регента, Министра рада НР Словеније из Љубљане, за Изборни срез Илирска Бистрица—Постојна, и Драга Бенчића, пуковника ЈА из Београда, за Изборни срез Сежана.

Позивам народне посланике чији су мандати верифицирани, као и народног посланика који долази на место умрлог Стјепана Новосела, да приђу моме столу ради полагања заклетве. (Народни посланици чији су мандати верифицирани прилазе претседниковом столу и полажу заклетву).

(После полагања заклетве)

Претседник: Полагањем заклетве стекли сте ова права за вршење посланичких дужности и права. (Аплауз).

Прелазимо на дневни ред. На дневном реду је утврђивање дневног реда. Као прву тачку дневног реда предлажем: потврђивање Указа Президијума Народне скупштине о привременом финансирању државних потреба Федеративне Народне Републике Југославије и потреба народних република за месец април 1948 године, а као другу тачку дневног реда предлажем: претрес Предлога општедржавног буџета за 1948 годину. Да ли веће прима овако предложени дневни ред? (Прима). Пошто је Веће примило, објављујем да је дневни ред утврђен.

Приступамо првој тачки дневног реда. Изволите саслушати указ (чита):

На основу члана 74 тач. 6 Устава ФНРЈ, у вези са чланом 11 Основног закона о буџету, а на предлог Одбора за привредни план и финансије Савезног већа и Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О ПРИВРЕМЕНОМ ФИНАНСИРАЊУ ДРЖАВНИХ ПОТРЕБА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И ПОТРЕБА НАРОДНИХ РЕПУБЛИКА ЗА МЕСЕЦ АПРИЛ 1948 ГОДИНЕ

I

До доношења Општедржавног буџета за 1948 годину вршиће се привремено финансирање државних потреба Федеративне Народне Републике Југославије и потреба народних република за месец април 1948 године на основу

месечног плана прихода и расхода за месец април 1948 године, који утврђује Влада Федеративне Народне Републике Југославије, у одговарајућим износима сагласно тромесечним плановима прихода и расхода за период јануар—март 1948 године.

II

Приходи и расходи одобрени месечним планом за месец април 1948 године чине саставни део укупних износа који ће бити одобрени савезним буџетом односно државним буџетима народних република за 1948 годину.

III

Овај указ ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

У Бр. 515
30 марта 1948 године
Београд

Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
М. Перуничкић, с. р.

Потпредседник
Моша Пијаде, с. р.

Да ли Савезно веће одобрава овај указ о привременом финансирању како сам га сада прочитао? (Одобрава). Да ли има кога *против*? (Нема). Објављујем да је Савезно веће одобрило Указ Президијума Народне скупштине ФНРЈ о привременом финансирању државних потреба ФНРЈ и потреба народних република за месец април 1948 године.

Прелазимо на другу тачку дневног реда. О тој тачки на нашој седници Савезног већа саслушаћемо само извештај известиоца Одбора за привредни план и финансије. Једно-временно вам саопштавам акт Претседништва Президијума Народне скупштине ФНРЈ:

ПРЕТСЕДНИШТВО
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
С. Бр. 631

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На основу члана 3, у вези члана 2, став 2, Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа

и Већа народа, Претседништво Президијума Народне скупштине ФНРЈ заказује заједничку седницу Савезног већа и Већа народа за 23 април 1948 године у 17 часова са следећим дневним редом:

општи претрес Предлога општедржавног буџета за 1948 годину.

22 априла 1948 године

Београд

Секретар

Претседник

Миле Перуничкић, с. р.

др Иван Рибар, с. р.

Према томе, заједничка седница оба већа Народне скупштине ФНРЈ заказана је за сутра у 5 часова после подне.

Молим известиоца Одбора за привредни план и финансије да прочита извештај Одбора о Предлогу општедржавног буџета за 1948 годину.

Има реч извештач Одбора за привредни план и финансије народни посланик Душан Чалић.

Извештач Душан Чалић (*Изборни срез Пакрац, НР Хрватска*) чита извештај Одбора за привредни план и финансије Бр. 13 од 17. IV. 1948 године о Предлогу општедржавног буџета за 1948 годину. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Чули сте извештај Одбора за привредни план и финансије и пошто је Президијум Народне скупштине ФНРЈ заказао заједничку седницу оба већа за општи претрес државног буџета за сутра, то ће се претрес наставити на заједничкој седници.

Ми смо завршили прву тачку дневног реда и такође онај део посла који је Савезно веће имало да обави на својој засебној седници. Даљи дневни ред предлажем овако:

1) претрес Предлога о изменама и допунама Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа;

2) гласање о Предлогу општедржавног буџета за 1948 годину;

3) Претрес Предлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину;

4) претрес Предлога закона о сузбијању заразних болести;

5) претрес Предлога закона о санитарној инспекцији;
6) претрес Предлога закона о трговачким радњама;
7) претрес Предлога закона о шумској милицији;
8) претрес Предлога закона о војним дисциплинским судовима;

9) претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о војној обавези држављана ФНРЈ од 1 априла 1946 године измењеног и допуњеног законом од 12 децембра 1946 године и 2 децембра 1947 године;

10) претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о демобилизацији старијих годишта обвезника и жена у Југословенској армији;

11) претрес Предлога закона о ликвидацији италијанске имовине на територији ФНРЈ по Уговору о миру са Италијом;

12) претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима;

13) претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о браку;

14) претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о уређењу народних судова, и

15) претрес Предлога за допуну Пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ.

Прима ли Веће предложени дневни ред? (Прима). Проглашавам да је Савезно веће прихватило дневни ред како је предложен.

Закључујем данашњу седницу и идућу седницу Савезног већа одређујем за сутра 23 априла у 16 часова, са усвојеним дневним редом.

(Седница је закључена у 17,45 часова).

VEĆE NARODA

Prva sednica

(22 aprila 1948)

Početak u 16,15 časova.

Pretsedavao predsednik **Josip Vidmar** (NR Slovenija).

Pretsednik: Otvaram prvu sednicu V redovnog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Veća Joža Milivojević.

Izvolite saslušati Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivanju Narodne skupštine FNRJ u V redovno zasedanje (Svi prisutni ustaju):

U K A Z

O SAZIVANJU NARODNE SKUPŠTINE FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE U V REDOVNO ZASEDANJE

Na osnovu tač. 1 člana 74 Ustava FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije

r e š a v a

da se Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije sazove u V redovno zasedanje na dan 20 aprila 1948 godine.

U. Br. 509
29 marta 1948 godine
Beograd

**Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije**

Sekretar
M. Peruničić, s. r.

Potpredsednik
Moša Pijade, s. r.

Izvolite saslušati drugi ukaz:

U K A Z

○ ODLAGANJU V REDOVNOG ZASEDANJA NARODNE SKUPŠTINE
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Na osnovu tač. 1 člana 74 Ustava FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije

r e š a v a

da se V redovno zasedanje Narodne skupštine FNRJ zakazano ukazom Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 20 april 1948 odloži za 22 april 1948 godine.

U. Br. 602

16 aprila 1948 godine
Beograd

Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Sekretar

M. Peruničić, s. r.

Pretsednik

dr Ivan Ribar, s. r.

Izvolite saslušati saopštenja pre dnevnog reda.

Saopštavam da je Vlada FNRJ u smislu člana 63 Ustava dostavila Veću naroda na rešavanje sledeće zakonske predloge: 1) Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu; 2) Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu za 1946 godinu; 3) Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima; 4) Predlog osnovnog zakona o privatnim trgovačkim radnjama; 5) Predlog osnovnog zakona o sanitar-
noj inspekciji; 6) Predlog zakona o vojnim disciplinskim sudovima; 7) Predlog zakona o izmeni Zakona o uređenju narodnih sudova; 8) Predlog opšteg zakona o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti; 9) Predlog zakona o šumskoj narodnoj miliciji; 10) Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji; 11) Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnoj obavezi državljana FNRJ od 1 aprila 1946 godine izmenjenog i dopunjenog zakonom od 12 decembra 1946 i 2 decembra 1947 godine; 12) Predlog zakona o dopuni Osnovnog zakona o braku; 13) Predlog zakona o prelazu italijanske imovine na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugosla-

vije u državnu svojinu Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom.

Narodni poslanici Veća naroda Božidar Maslarić i drugovi dostavili su Predlog novog poslovnika Veća naroda Veću na rešavanje, a narodni poslanici Saveznog veća i Veća naroda Moša Pijade i drugovi dostavili su Predlog za dopunu Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda.

Prva dva zakonska predloga Pretsedništvo Veća naroda dostavilo je Odboru za privredni plan i finansije Veća naroda, a sve ostale zakonske predloge, zajedno sa predlozima poslovnika, Zakonodavnom odboru Veća naroda na pretres.

Dalje saopštavam da je Odbor za privredni plan i finansije podneo Veću izveštaje o Predlogu opštedržavnog budžeta za 1948 godinu i o Predlogu zakona o opštedržavnom završnom računu za 1946 godinu, a Zakonodavni odbor Veća naroda o svim ostalim zakonskim predlozima.

Svi ovi zakonski predlozi sa odborskim izveštajima otšampati su i razdeljeni narodnim poslanicima i biće stavljeni na dnevni red kad Veće odluči.

Zbog službenog posla mole odsustvo narodni poslanici: dr Josip Hrnčević 5 dana, Aguši Kurteš 6 dana, Rodoljub Čolaković 6 dana, a zbog bolesti Pavel Vrbovski 6 dana. Predlažem Veću da se ovim narodnim poslanicima odobre tražena odsustva. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima). Pošto Veće predlog prima, objavljujem da su odsustva narodnih poslanika odobrena.

Saopštava se da su sve molbe i žalbe koje je primilo Veće naroda dostavljene Odboru za molbe i žalbe na dalji postupak.

Prelazi se na dnevni red: utvrđivanje dnevnog reda.

Predlažem za dnevni red današnje sednice: 1) potvrda Ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o privremenom finansiranju državnih potreba Federativne Narodne Republike Jugoslavije i potreba narodnih republika za mesec april 1948 godine i

2) pretres Predloga opštedržavnog budžeta za 1948 godinu.

Prima li Veće ovaj predlog? (Prima).

Pošto je dnevni red primljen, prelazi se na prvu tačku dnevnog reda. Izvolite saslušati pismo Pretsedništva Prezidijuma:

PRETSEDNIKU VEĆA NARODA
NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Odborj za privredni plan i finansije Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije na svojoj zajedničkoj sednici, održanoj 29 marta 1948. godine, odlučili su, s obzirom na činjenicu da je Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije sazvana u V redovno zasjedanje za 20 april 1948. godine, da učine predlog Prezidijumu Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije da izda Ukaz o privremenom finansiranju državnih potreba Federativne Narodne Republike Jugoslavije i potreba narodnih republika za mesec april 1948. godine.

Na osnovu ovog predloga Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća i Veća naroda, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije izdao je Ukaz o privremenom finansiranju državnih potreba Federativne Narodne Republike Jugoslavije i potreba narodnih republika za mesec april 1948. godine. Ovaj ukaz objavljen je u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije« Br. 26/48 pod U.Br. 515 od 30 marta 1948. godine.

Dostavljajući vam na potvrdu Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije o privremenom finansiranju državnih potreba Federativne Narodne Republike Jugoslavije i potreba narodnih republika za mesec april 1948. godine, predlažemo da se ovaj ukaz stavi na dnevni red na sednici Veća naroda pre pretresa Predloga opštedržavnog budžeta za 1948. godinu.

Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Sekretar

M. Peruničić, s. r.

Pretsednik

dr Ivan Ribar, s. r.

Izvolite saslušati ukaz (čita):

(Videti Ukaz o privremenom finansiranju državnih potreba na str. 17).

Prima li Veće ovaj ukaz Prezidijuma? (Prima). Ko glasa za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga protiv? (Nema). Objavljujem da je Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o privremenom finansiranju državnih potreba Federativne Narodne Republike Jugoslavije i potreba narodnih republika za mesec april 1948. godine potvrđen u Veću naroda.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: pretres Predloga opštedržavnog budžeta za 1948. godinu.

Molim izvestioca Odbora dr Obrena Blagojevića da podnese izveštaj Odbora.

Izvestilac dr Obren Blagojević (NR Crna Gora): (Čita izveštaj Odbora za privredni plan i finansije o Predlogu opštredržavnog budžeta za 1948 godinu. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi i drugarice narodni poslanici, pretresajući Predlog opštredržavnog budžeta za 1948 godinu, kao i Predlog zakona o završnom računu za 1946 godinu i saslušavši izveštaj saveznog Ministra finansija o izvršenju prošlogodišnjeg budžeta, Odbor za privredni plan i finansije konstatovao je:

Opštredržavni budžet za 1947 godinu izvršen je u potpunosti, kako u pogledu ostvarenja plana prihoda, tako i u pogledu izvršenja plana rashoda. Budžet se završio čak suficitom od oko 7 milijardi dinara, što dokazuje da je finansiska politika naše Savezne vlade bila realna i pravilna.

Ogromni uspesi u toku 1947 godine, kao naše prve planске godine, na svima sektorima privrede i finansija, osobito u oblasti proizvodnje i kapitalne izgradnje, osigurali su nam da u ovoj godini predemo na još mnogo obimnije zadatke.

Krupni zadaci u 1948 godini stoje pred svima granama naše društvene proizvodnje i prometa robe, a takođe i na sektoru kapitalne izgradnje naše zemlje i podizanja društvenog standarda naših radnih masa.

Naravno da su ti zadaci došli do izražaja i u predlogu ovogodišnjeg budžeta, kako u pogledu visine njegovih prihoda i rashoda, tako i u pogledu njihove unutrašnje strukture. Cifra od skoro 125 milijardi dinara prihoda i isto toliko rashoda potpuno odgovara kako našim objektivnim mogućnostima, tako i našem privrednom planu u ovoj godini. Isto tako izvori prihoda i namena rashoda u skladu su kako sa našim privrednim planovima, tako i sa našim demokratskim zakonodavstvom.

Zato je Odbor za privredni plan i finansije Veća naroda usvojio ovaj predlog budžeta naše Savezne vlade bez ikakvih izmena. Kao izvestilac Odbora molim Veće naroda da u celosti usvoji Predlog opštredržavnog budžeta za 1948 godinu.

Predsednik: Čuli ste izveštaj. Pre nego što predemo na opštu diskusiju o Predlogu opštredržavnog budžeta za 1948 godinu, izvolite saslušati pismo Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ kojim se zakazuje zajednička sednica. Pismo glasi:

PRETSEDNIŠTVO
PREZIDIJUMA NARODNE SKUPŠTINE
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE
S. Br. 631

PRETSEDNIKU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ
Beograd

Na osnovu člana 3, u vezi člana 2 stav 2 Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, Pretsedništvo Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ zakazuje zajedničku sednicu Saveznog veća i Veća naroda za 23 april u 17 časova sa sledećim dnevnim redom:

opšti pretres Predloga opštedržavnog budžeta za 1948 godinu.

Sekretar
Mile Peruničić, s. r.

Pretsednik
dr I. Ribar, s. r.

Predlažem za dnevni red iduće sednice Veća naroda: pretres Predloga za dopunu Poslovnika za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Prima li Veće naroda ovaj predlog? (Prima).

Sa odobrenjem Veća današnju sednicu zaključujem, a iduću sednicu Veća zakazujem za sutra, 23 aprila 1948 godine, u 16 časova.

(Sednica je zaključena u 16,40 časova).

SAVEZNO VEĆE

Druga sednica

(23 aprila 1948)

Početak u 16,10 časova.

Pri ulasku u dvoranu, članove Savezne vlade na čelu sa Pretsednikom maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom, kao i Pretsednika Saveznog veća i članove Pretsedništva Saveznog veća, svi narodni poslanici pozdravljaju oduševljenim i dugotrajnim aplauzom.

Pretsedavao pretsednik **Vladimir Simić**.

Pretsednik: Otvaram drugu sednicu V redovnog zasedanja Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ.

Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Stevan Jovičić. Izvolite čuti zapisnik prošle sednice.

Sekretar Momčilo Marković čita zapisnik prve sednice.

Pretsednik: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Saopštavam Saveznom veću da je Zakonodavni odbor podneo Veću na rešenje svoj izveštaj o Predlogu za dopunu Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda. Ovaj izveštaj je razdat narodnim poslanicima i uzeće se u pretres prema utvrđenom dnevnom redu.

Saopštavam molbe narodnih poslanika za odsustva:

Elizabeta Frntić moli 10 dana odsustva zbog bolesti; Aleksoski Boris moli 7 dana odsustva radi hitnih i neodložnih poslova; Perković Mile moli 5 dana odsustva radi hitnih i neodložnih poslova; Kecmanović dr Vojislav moli odsustvo sa V redovnog zasedanja zbog bolesti; Smajović Vasilije moli odsustvo od 14 dana zbog bolesti; Kuzmanovski Boge moli 5

dana odsustva zbog bolesti; Omer Gluhić moli 3 dana odsustva zbog važnih službenih poslova van Beograda.

Predlažem Veću da narodnim poslanicima koji su tražili odsustvo manje od 6 dana, odobri onoliko koliko su tražili, a ostalima po 6 dana. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da su imenovanim poslanicima odsustva odobrena onako kako je predloženo.

Prelazimo na dnevni red. Prva tačka dnevnoga reda je: pretres Predloga o izmenama i dopunama Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda.

Izvestilac po ovome zakonskom predlogu od strane Zakonodavnog odbora, koji je u isto vreme jedan od podnosilaca ovog zakonskog predloga, je narodni poslanik Moša Pijade.

Izvestilac Moša Pijade (Izborni srez Beograd I): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, dve su izmene tu, odnosno jedna izmena i jedna dopuna Poslovnika Narodne skupštine za zajedničke sednice. Jedna je u tome da se iza čl. 2 dodaje nov član 2a. Ta dopuna se sastoji u tome da se reši jedno pitanje koje nam je dosada zadavalo mnogo glavobolje. Naime, radi se o autentičnosti naših zakonskih tekstova na četiri jezika na kojima smo obavezni da objavljujemo zakone.

U dosadašnjoj praksi bilo je slučajeva da su posle prevoda zakona koje su davale komisije stručnjaka za izradu zakonskih tekstova na ostalim jezicima, osim na onome na kome je zakonski predlog u zakonodavnim odborima i u većima Narodne skupštine raspravljan i usvojen, nastajali sporovi oko toga da li ovi tekstovi tačno odgovaraju onome tekstu zakona koji je izglasan u Skupštini. Bilo je mnogo kritike na izvesne tekstove zakona na slovenačkom i makedonskom pa i na hrvatskom jeziku koji su objavljivani u odgovarajućem izdanju »Službenog lista FNRJ«. Zbog toga ova dopuna, novi čl. 2a, rešava to pitanje na taj način što će Skupština birati odbore, četiri redakcione komisije koje će utvrditi autentične tekstove zakona. Kad takva komisija, sastavljena od narodnih poslanika oba veća, po polovinu iz svakoga veća, utvrdi jedan autentični zakonski tekst na jednome od četiri jezika, onda taj tekst ide Prezidijumu na proglašavanje i objavljivanje. Na taj način mi smo uvereni da ćemo dobiti takve tekstove zakona na sva četiri jezika, čija će autentičnost biti opšte priznata i neće biti nikakve sumnje u njih.

No, ako bi i tada došlo do sumnje u kakav termin, u tačnost i istovetnost tih zakona na četiri narodna jezika, onda će ulogu rešavanja toga spora uzeti na sebe Prezidijum, po ovlašćenju koje ima na osnovu zakona da tumači zakone.

Druga stvar koja se tu predlaže, jeste izmena člana 9 u dosadašnjem poslovniku. To je jedna omaška koja nam se potkrala još odmah posle Ustavotvorne skupštine. Sadašnji poslovnik za zajedničke sednice bio je prilagođen Poslovniku za zajedničke sednice Ustavotvorne skupštine. Pri prilagođavanju smelo se s uma da je pitanje koje je bilo rešeno u tom članu 9, po Ustavu, drugačije nego što je to bilo u Poslovniku Ustavotvorne skupštine. Naime, po članu 61 Ustava, Narodna skupština FNRJ u zajedničkoj sednici donosi odluke većinom glasova. Za donošenje odluka potrebno je prisustvo većine poslanika svakog doma, što znači i Saveznog veća i Veća naroda. Većina mora biti tu. Međutim, po našem dosadašnjem poslovniku — »Narodna skupština može punovažno rešavati na zajedničkoj sednici ako je prisutno više od polovine ukupnog broja poslanika oba doma uzeta zajedno«, a ne svakog doma. Prema tome, tu je jedna nesaglasnost našeg poslovnika sa odredbom Ustava. Zbog toga se predlaže da se taj član izmeni, i to tako da na zajedničkoj sednici mora biti prisutna većina poslanika oba veća, Saveznog veća i Veća naroda, svakog ponaosob, a za punovažan zaključak, većina glasova prisutnih poslanika. Da bi se moglo konstatovati da li je tu prisutna većina poslanika u jednog i drugog veća, nema drugog načina nego da se poslanici grupišu tako da na jednoj strani sede poslanici Saveznog veća, a na drugoj poslanici Veća naroda. Eto, drugovi, u tome je ovaj predlog.

Pretsednik: Pristupamo pretresu u pojedinostima Predloga o izmenama i dopunama Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda. Javlja li se ko za reč u ovom predlogu? (Ne javlja se niko). Pošto se ne javlja niko, molim izvestioca da čita član 2a i dopunu člana 9.

Izvestilac čita član 2a.

Pretsednik: Ko je za predloženi član 2a, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je član 2a predloga jednoglasno prihvaćen.

Izvestilac čita član 9.

Pretsednik: Ko je za član 9, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je član 9 prihvaćen jednoglasno.

Pristupamo glasanju u celini. Ko je za predložene izmene i dopune u celini? (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema).

Objavljujem da je Predlog o izmenama i dopunama Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda konačno primljen. U smislu člana 62 Ustava predlog se dostavlja Veću naroda na rešavanje. Istovremeno izveštavam Veće da sam od Veća naroda dobio takode predlog za izmenu i dopunu ovog poslovnika. Uporedio sam tekstove ovih izmena i dopuna i ustanovio da su učinjene izmene i dopune istovetne sa onima koje su prihvaćene u Saveznom veću. Prima li Veće ovaj izveštaj Predsedništva? (Prima). Ima li koga *protiv*? (Nema). Pošto Veće prima izveštaj o istovetnosti tekstova Predloga o izmenama i dopunama Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, objavljujem da je ovaj predlog konačno usvojen.

Na taj način završili smo prvu tačku dnevnog reda.

Kao što ste videli, mi smo sada izglasali član 2a poslovnika, kojim se predviđa ustanovljenje i izbor četiri komisije za utvrđivanje autentičnosti tekstova na narodnom jeziku srpskom, hrvatskom, slovenačkom i makedonskom. Te četiri komisije koje treba da se izaberu, biraće se na zajedničkoj sednici koju ćemo početi kroz 20 minuta. Molim, ako ko bude imao predlog u tom smislu, da taj predlog i učini.

Pošto je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, kao što je juče saopšteno, odredio da se održi zajednička sednica oba veća u 17 časova, na kojoj će se pristupiti pretresu predloga budžeta za 1948 godinu, to molim Veće za odobrenje da ovu sednicu zaključim. Da li Veće prima ovaj predlog? (Prima).

Pošto Veće prima ovaj predlog, zaključujem ovu sednicu, s tim da će se naredna sednica Saveznog veća održati onda kad bude pismenim putem zakazana sa utvrđenim dnevnim redom.

(Sednica je zaključena u 16,35 časova).

ВЕЋЕ НАРОДА

Друга седница

(23 априла 1948)

Почетак у 16,45 часова.

Претседавао председник **Јосип Видмар**.

Председник: Отварам другу седницу V редовног заседања Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије. Записник данашње седнице водиће секретар Већа др Бранко Чубриловић. Молим секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар др Бранко Чубриловић (НР Босна и Херцеговина) чита записник прве седнице од 22 априла 1948 године.

Председник: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Пре прелаза на дневни ред саопштавам да је Законодавни одбор доставио Већу народа на решавање извештај о Предлогу за измене и допуне Пословника Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа. Претрес овог предлога са одборским извештајем је на дневном реду данашње седнице.

Извештавам да због службеног посла траже отсуство од 5 дана народни посланици Никола Петровић и Флоријан Сучић. Предлажем да им се отсуства одобре. Прима ли Веће народа овај предлог? (Прима). Објављујем да су тражена отсуства одобрена.

Због болести тражи 5 дана отсуства народни посланик Спасоје Ђаковић. Предлажем да се одобри и ово отсуство. Прима ли Веће народа овај предлог? (Прима). Објављујем да је и ово отсуство одобрено.

Прелази се на дневни ред: претрес Предлога за измене и допуне Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа. Молим друга известиоца Законодавног одбора Милоша Царевића да прочита извештај Одбора.

Извештач Милош Царевић (НР Србија): (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге.)

Као што сте видели, другови народни посланици, из образложења које сте писмено примили, измена у члану 2, односно нов члан 2а Пословника за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа, има за циљ да досадашњу праксу у погледу ауторизације текстова закона донетих на појединим језицима народних република озваничи тако да у тој ауторизацији учествује Народна скупштина.

Досадашња пракса у томе погледу ишла је тако да је закон који је на једном језику донет у Народној скупштини уствари био превођен у редакцији „Службеног листа ФНРЈ”. Сада се тражи да се изабере по једна комисија за сваки народни језик и да се та ауторизација врши од стране саме Народне скупштине.

Законодавни одбор је по својој иницијативи нашао да је у члану 9 Пословника за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа постојала извесна несагласност. Тако у првome ставу старогa пословника стајало је да Народна скупштина може пуноважно решавати на заједничкој седници ако је присутно више од половине укупног броја посланика оба дома узетих заједно. Међутим, Устав тражи да на заједничким седницама буде присутна и већина једног дома и већина другогa дома. У томе смислу је у првome ставу предложеног новог члана 9 учињена измена.

У трећем ставу је додато, из чисто техничких разлога, да се распоред места у сали за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа изврши на тај начин што ће заједно и на једним местима седети посланици једногa дома, а у другим клупама заједно посланици из другогa дома.

Претседник: Чули сте извештај Законодавног одбора. Тражи ли ко реч о Предлогу за измене и допуне Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа? (Не тражи нико). Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај предлог на гласање. Ко гласа за овај предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко

против? (Нема). Пошто нема никог *против*, утврђујем да је Предлог за измене и допуне пословника Народне скупштине ФНРЈ за једничке седнице Савезног већа и Већа народа једногласно примљен у Већу народа.

Објављујем да је у овом времену исти тај текст који смо ми примили примило и Савезно веће и о томе послало извештај Већу народа. Пошто је текст примљен у Већу народа и у Савезном већу идентичан, објављујем, у смислу члана 26 и 32 Пословника Већа народа, да од овог тренутка ступа на снагу нова формулација Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа.

Пошто је данашњи дневни ред исцрпен, закључујем ову седницу, а идућа ће бити заказана писменим путем.

(Седница је закључена у 16,40 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Prva sednica

(23 aprila 1948)

Početak u 17 časova.

Pri ulasku u dvoranu, Predsednika Savezne vlade maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, članove Savezne vlade, Predsednika Saveznog veća Vladimira Simića, Predsednika Veća naroda Josipa Vidmara i članove predsedništva oba doma, narodni poslanici pozdravljaju burnim aplauzom.

Predsedavao Predsednik Saveznog veća **Vladimir Simić**.

Predsedavajući: Otvaram prvu zajedničku sednicu V redovnog zasedanja Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik će voditi sekretar Saveznog veća poslanik Momčilo Marković.

Pre prelaza na dnevni red izvolite čuti pismo Ministra finansija, koje glasi:

MINISTARSTVO FINANSIJA

KABINET

Br. 133

23 aprila 1948 godine
Beograd

NARODNOJ SKUPŠTINI FNRJ

Beograd

Pošto sam sprečen bolešću da prisustvujem sadašnjem zasedanju Narodne skupštine, određujem svoga pomoćnika dr Obrena Blagojevića, narodnog poslanika, da u Narodnoj skupštini da ekspozé o Predlogu opštedržavnog budžeta za 1948 godinu kao moj poverenik.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Ministar finansija FNRJ

Sreten Žujović, s. r.

Isto tako, pre prelaska na dnevni red, a u vezi sa maločas izglasanim dopunama i izmenama Poslovnika za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, po kojima, u smislu čl. 2a, zajednička sednica treba da izabere četiri komisije za utvrđivanje autentičnih tekstova zakona za četiri jezika: srpski, hrvatski, slovenački i makedonski, — predlažem da se stavi na dnevni red izbor komisija za utvrđivanje autentičnih tekstova zakona. Prima li se ovaj predlog? (Prima). Ima li koga *protiv*? (Nema).

Objavljujem da će prva tačka dnevnoga reda zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda biti izbor komisija za utvrđivanje autentičnih tekstova zakona u smislu člana 2a poslovnika za zajedničke sednice. Da li ima ko kakav predlog za izbor ovih komisija? (Javlja se poslanik Mile Peruničić). Ima reč narodni poslanik drug Mile Peruničić.

Mile Peruničić (*Izborni srez Bijelo Polje, NR Crna Gora*): drugovi narodni poslanici, za članove četiri komisije za utvrđivanje autentičnih tekstova zakona predlažem:

Za tekstove na srpskom jeziku iz Saveznog veća: Vladimira Simića, Mošu Pijade, Mihaila Đurovića; iz Veća naroda: dr Sinišu Stankovića, Radovana Zogovića, Miloša Carevića.

Za tekstove na hrvatskom jeziku predlažem iz Saveznog veća: dr Savu Zlatića, dr Jerka Radmilovića, dr Jakova Grgurića; iz Veća naroda: dr Josipa Hrnčevića, Jozu Milivojevića, Anta Babića.

Za tekstove na slovenačkom jeziku predlažem iz Saveznog veća: Vidu Tomšič, Jože Lampreta, dr Maksa Šnuderla; iz Veća naroda: Josipa Rusa, France Bevka, Josipa Jerasa.

Za tekstove na makedonskom jeziku predlažem iz Saveznog veća: Nikolu Minčeva, Vladu Maleskog, Vanču Burzevskog; iz Veća naroda: Venka Markovskog, Kirila Miljovskog, Lazara Mojsova.

Pretsedavajući: Ima li ko kakav drugi predlog? (Nema). Da li se prihvata predlog narodnog poslanika Mila Peruničića? (Prihvata). Ima li ko da je *protiv* ovog predloga? (Nema). Objavljujem da su u komisije za utvrđivanje autentičnih tekstova zakona, u smislu člana 2a poslovnika za zajedničke sednice, izabrani poslanici koje je predlađać pročitao.

Prelazimo na dalji dnevni red: opšti pretres Predloga opšte-državnog budžeta za 1948 godinu.

Ima reč, u smislu pisma Ministra finansija koji je sprečen bolešću, narodni poslanik Veća naroda dr Obren Blagojević, kao poverenik Ministra finansija.

Dr Obren Blagojević (NR Crna Gora): Drugovi i drugarice narodni poslanici, prelaskom na plansku privredu, naročito donošenjem državnog Petogodišnjeg plana razvitka narodne privrede FNRJ, a na bazi izvršenih strukturalnih promena u našoj ekonomici, finansijski sistem je pretrpeo koreniti preobražaj.

Opštedržavni budžet postao je budžet privrede. Socijalistički sektor privrede, kroz budžet i kroz kreditni sistem, dobio je potrebna i planski raspoređena sredstva za investicije i finansiranje proizvodnje sa platnim sistemom koji odgovara potrebama brze realizacije robe i brze isplate, i potrebama pravilnog korišćenja novčanih sredstava.

Pri tome se vodilo računa da se postavi, i postavio se, princip samostalnog privrednog i finansijskog poslovanja preduzeća, po načelu privrednog računa i pune stimulacije kroz učestvovanje preduzeća, radnog kolektiva i rukovodstva u raspodeli postignute dobiti.

S druge strane, organizovan je takav sistem da se postignuta akumulacija u privredi sliva u vidu poreza na promet proizvoda i jednog dela dobiti koja se uplaćuje na najbrži način, kroz kanale bankovne službe, u odgovarajući budžet.

Na taj način, sa prihodima iz privrede i prihodima od stanovništva budžet je postao jedinstven fond sredstava, realiziranih izvršenjem privrednih planova, — koji se potom, na osnovu privrednog plana, nanovo preraspodeljuje privredi.

U dosadašnjem razvitku mi smo imali i u finansijama prilično jasan prelaz. Zahvatili smo osnovne pozicije, preko kojih smo definitivno ovladali čitavim finansijskim i privrednim sistemom, uz otklanjanje i suzbijanje kapitalističkih elemenata. Tako je podruštvljenje proizvodnje putem nacionalizacije preduzeća, nacionalizacije banaka itd. izmenilo karakter naših finansija s obzirom na izvore iz kojih sada pritiču sredstva u budžet, izvore iz kojih se danas formira narodni dohodak i akumulacija. Finansijski sistem obezbeđuje razvitak naših privrednih preduzeća, našeg državnog sektora privrede i njegovo svakodnevno jačanje; on obezbeđuje takvu akumulaciju koja omogućuje proširenu reprodukciju.

Osnovne karakteristike našeg finansijskog sistema krajem 1947 godine bile su:

prvo, budžet je usmeren na finansiranje privrede i socijalno-kulturnih mera;

drugo, poreski sistem je usmeren na organizaciju pribiranja opštedruštvene akumulacije iz privrede, pored toga što je političko-privredni regulator u pribiranju prihoda od stanovništva;

treće, banke su isključivo u službi privrede, jer su im osnovne funkcije: finansiranje kapitalne izgradnje socijalističkog sektora, snabdevanje privrede neophodnim obrtnim sredstvima, organizacija platnog prometa i regulisanje privrednih odnosa između preduzeća; evidencija i kontrola u privredi i finansijama putem dinara i regulisanje platnog prometa sa inostranstvom.

Taj prelaz je očevidan i u budžetu za 1947, jer je to naš prvi privredni budžet. Takav njegov karakter rezultira iz krupnih promena u karakteru naše privrede i ponaosob iz korenite strukturalne promene finansiskog sistema FNRJ. U svojim osnovnim oblicima, i ne uzimajući u obzir zaostatke staroga sistema, koji su se tu i tamo u strukturi našeg budžeta reflektovali, naš finansiski sistem je po suštini izgubio svoj fiskalni karakter. To je činjenica, ne samo kad je reč o budžetu, nego i kada se finansiski sistem posmatra kao jedna zaokružena celina: i na sektoru budžeta, i na sektoru banaka, i na sektoru poreskog sistema, odnosa robe i novca itd.

Budžet je u svom dosadašnjem razvoju dobio karakter osnovnog instrumenta u raspodeli narodnog dohotka. Skoro sav platni fond trudbenika raspodeljuje se neposredno ili posredno preko budžeta i ostalih finansiskih planova i to mu je već u tekućoj godini izvojevalo posebno mesto u našem privrednom sistemu.

Usled toga kroz budžet su se već u 1947 godini odrazili: naponi naše zemlje u privrednoj izgradnji, naš čitav investicioni program, rezultati izvršenja plana produkcije, rentabilitet naše privrede, platni fond radnika i nameštenika, rezultati naše trgovine i transporta, poreske obaveze stanovništva itd.

Izvršenje budžeta i finansiskih planova pruža sistematski prikaz izvršenja privrednog plana, izražen u novčanom merilu.

Preorijentacijom budžeta na privredu, finansiski sistem je osposobljen za mobilizaciju ogromnih sredstava. Prošle godine mnogi nisu verovali da smo, u sadašnjim privrednim prilikama u našoj zemlji, sposobni prikupiti predviđenih 86, akomoli više od 93 milijarde prihoda. Činjenica je, međutim, da se u toku čitave godine pitanje finansiranja izgradnje i produkcije nije postavilo nijednog trenutka kao problem zbog čega bi ili kapitalna izgradnja ili produkcija došle u zastoj.

Nesumnjivo je da smo danas sposobni za još veću mobilizaciju sredstava, jer niz mogućnosti nije iskorišćen, a neke čak ni načete, naročito u privredi (unutrašnje rezerve, povećanje rentabiliteta, štednja, unutrašnji zajam).

Može se slobodno reći da smo u 1947 godinu ušli sa dobro izvršenim pripremama i ostvarenim povoljnim uslovima koji su obezbedili mogućnost izvršenja zadataka prve godine Petogodišnjeg plana.

U 1948 godinu naša zemlja je ušla sa krupnim uspesima ostvarenim visokom političkom svešću i upornom borbom našeg naroda u 1947 godini na svim sektorima privredne izgradnje.

Razvio se dosada kod nas neviđeni radni polet i takmičenje radnih ljudi po fabrikama, gradilištima, na njivama, po ustanovama.

Proizvodnja je, izvršivši u celini svoj plan, obezbedila velike robne fondove koji su nam pružili mogućnost da počnemo uklanjati oskudicu u industriskoj robi i ubrzamo promet robe između proizvodnje i potrošnje.

Na taj način stvaraju se još povoljniji uslovi za čvrsto povezivanje proizvodnje sa njenom sirovinskom bazom, industrije sa poljoprivredom i još bolji uslovi za njihov međusobni pozitivni uticaj. Savez radnika i seljaka dobija svoju materijalnu potvrdu.

Savezna vlada učinila je naročito krupan korak u privredi uvođenjem sistema vezanih cena. Sistem vezanih cena je, kroz funkciju prometa robe, dalji korak, kako za organizaciju i planiranje nabavke sirovina, tako i za dalje poboljšanje snabdevanja. Odnos između nižih jedinstvenih cena zemljoradničkih i industriskih proizvoda zatvara makaze cena, koje su u kapitalističkoj Jugoslaviji predstavljale glavni instrument eksploatacije seljaka na najvećem delu artikala, i stvara pravedni odnos razmene između sela i grada.

Trgovina je dobila u sistemu vezanih cena svoje organizacione osnove, perspektivu za koju treba da se uporno bori svim svojim kadrovima, kao za jedan od najvažnijih zadataka u našoj zemlji. Zemljoradnici su već na početku njegovog uvođenja, ispravno shvatili značaj novog načina trgovanja, o čemu svedoče svakodnevni izveštaji o sve većem obrtu robe kroz zadruge u sistemu vezanih cena.

U toku 1947 godine izgrađeno je i pušteno u pogon nekoliko desetina velikih proizvodnih i drugih objekata i fabrika, čime je dat prvi prilog izgradnji naše zemlje po Petogodišnjem planu.

Neverovatnim elanom i radnim entuzijazmom naše omladine, izrađen je najveći objekat u prosloj godini — pruga Šamac—Sarajevo. Puštena je u pogon naša najveća fabrika — čeških mašina alatljika u Željezniku. U gradnji je više velikih

objekata za elektrifikaciju. Pušten je u pogon niz drugih industrijskih objekata kao »Litostroj«, fabrika šećera u Županji itd. Sve je to povećalo industrijski i transportni potencijal naše zemlje.

Poljoprivreda je, i pored loših posledica suše, naročito kod pšenice, dala u prošloj godini, u našim uslovima još zaostale poljoprivrede kao teškog nasleda prošlosti, — dobre rezultate. Otkupom je u potpunosti obezbeđena ishrana radništva, pasivnih i nežitorodnih krajeva i neproizvođačkog stanovništva. Transport je uspešno savladao ogromne zadatke povećane robne razmene i premašio predratni mesečni obrt vagona. Spoljna trgovina, naročito u drugoj polovini godine, naglo je krenula napred, izvozeći znatne količine naših proizvoda, obezbeđujući time uvoz neophodnih mašina i sirovina za izvršenje daljih naših planova.

Već u prošloj godini, kao prvoj planskoj godini, radne mase su neposredno osetile sve povoljne posledice podizanja proizvodnje i proizvodnih snaga naše zemlje uopšte. Realna nadnica i plata radnika i službenika poboljšavala se tokom čitave godine. Radnici su takmičenjem i prebacivanjem normi često zarađivali po 20 do 30% iznad svoje redovne nadnice. Broj radnika iz meseca u mesec raste, kao što raste i platni fond službenika. Pred našom radničkom klasom i svim trudbenicima naše zemlje nije, kao u kapitalističkim zemljama, perspektiva krize i nezaposlenosti, borbe za gladnu nadnicu, već perspektiva obezbeđenog rada, radnog heroizma u izgradnji zemlje i perspektiva boljih uslova života uporedo sa podizanjem naše zemlje iz zaostale u naprednu socijalističku državu.

Naš socijalistički sektor se u 1947 godini razrastao i organizaciono učvrstio.

U oblasti kulture, prosvete i socijalno-zdravstvene zaštite, prošla je godina bila godina intenzivnog rada na uklanjanju nepismenosti. Otvoreno je 306 novih osnovnih i 67 srednjih škola, 192 stručne škole i tehnikumi, 5 novih fakulteta, 157 bolnica i ambulanti.

Stručno uzdizanje našeg kadra u proizvodnji, trgovini, transportu, ustanovama, postalo je jedan od osnovnih zadataka naše politike uzdizanja kadrova. Stotine hiljada novih trudbenika ušlo je u sve grane naše privrede. Njih treba osposobiti, kvalifikovati. Desetine hiljada radnih ljudi došle su na rukovodeća mesta u svim granama privrede, i nastojanje da oni postanu privredni, prosvetni i drugi rukovodioci, veoma je značajan zadatak. Univerziteti i škole otvorili su svoja vrata mla-

dim kadrovima sela i grada da stiču nova znanja, a država je stipendijama omogućila učenje sinovima radničke klase i seljaštva, koji u staroj Jugoslaviji nisu mogli ni pomišljati da idu na univerzitet. U prošloj godini je dato 18.169 stipendija za visoke i srednje škole.

Zadržaću se sada na izvršenju budžeta za 1947 godinu.

Naš opštredržavni budžet završen je sa viškom prihoda od oko 7 i po milijardi dinara. To je, nesumnjivo, zdrava tendencija, ne samo budžetski posmatrano kao rezultat rukovanja novčanim sredstvima, nego pre svega kao rezultat zdravog razvoja naše privrede, odnosno kao rezultat izvršenja planova proizvodnje u osnovnim privrednim granama. Naš suficit, s obzirom na njegov normalni iznos, govori o normalnom razvoju naše privrede.

Od ukupno izvršenih rashoda u iznosu od 85.976.000.000 dinara, rashodi za investicije iznosili su 38.662.000.000 dinara ili 44,8% od svih rashoda. Ako, pak, tu uključimo i obnovu, ukupni rashodi na investicije i podizanje društvenog standarda iznosili su 44.424.000.000 dinara ili 50,3% od ukupnih rashoda budžeta.

Ako rashodima privrede u užem smislu dodamo rashode prosvete i narodne kulture i socijalno-zdravstvene zaštite, onda rashodi na privredne i socijalno-kulturne mere iznose 69,8% od ukupnih rashoda budžeta. Ostali rashodi su bili na narodnu odbranu 15,8% i na administraciju 11,2%. Ako taj odnos privrede i finansija razmotrimo u okviru saveznog budžeta, onda je slika još reljefnija. Od ukupnih rashoda saveznog budžeta, rashodi privrede u užem smislu (investicije i obnova) iznose 53,6% od ukupnih rashoda, a zajedno sa rashodima za kulturno-socijalne mere 70,3% od ukupnih rashoda.

Razmatrajući odnos privrede i budžeta po liniji prihoda, vidimo sledeće: od ukupno ostvarenih prihoda po budžetu 1947 godine u iznosu od 93.631.000.000 dinara otpada na porez na promet proizvoda 29.406.000.000 dinara što iznosi $\frac{1}{3}$ svih opštredržavnih prihoda. Ako strukturu prihoda iz privrede razmotrimo u okviru saveznog budžeta, njihov značaj se još više potencira. Porez na promet proizvoda u saveznom budžetu daje 36% od svih prihoda.

Opštredržavnim budžetom za 1947 godinu prihodi su bili planirani u dinara 85.854.000.000. Toliko isto bilo je planirano i rashoda.

Od ove sume iznosi savezni budžet 59.560.000.000 dinara ili 69,4% a državni budžeti narodnih republika 26.294.000.000

dinara ili 30,6% od čega na republike 16.686,000.000 dinara ili 63,5% a na budžete narodnih odbora 9.608,000.000 dinara ili 36,5%.

Plan prihoda po Opštedržavnom budžetu za 1947 godinu ostvaren je sa 93.631.000.000 dinara — što u poredenju sa budžetom planiranim iznosom od 85.854,000.000 dinara pokazuje premašenje za dinara 7.777,000.000 dinara ili ostvarenje za 109,5%.

Od ukupne sume ostvarenih prihoda otpada na savezni budžet 61.241,000.000 dinara ili 1.695,000.000 dinara više nego što je bilo predviđeno, a na budžete narodnih republika 32.390,000.000 dinara ili 5.382,000.000 dinara više nego što je bilo predviđeno.

Od ukupne sume ostvarenih prihoda po Opštedržavnom budžetu za 1947 godinu iznose:

1) Porez na promet proizvoda 29.406,000.000 dinara. To čini 109,8% od planiranog prema finansijskim planovima ili 78,06% od budžetom predviđenog iznosa. Visoko planirana suma poreza na promet proizvoda, po budžetu koji je donesen pre privrednog plana, korigirana je donošenjem privrednog plana, odnosno finansijskih planova.

2) Ostatak dobiti i viškovi obrtnih sredstava koji idu u budžet, 6.598,000.000 dinara ili 87,9% od planirane sume.

3) Porez na dohodak 14.075,000.000 dinara ili 179% od planiranog iznosa. Međutim, ako se od ove sume oduzme dužni porez na promet državnih preduzeća od 1946 godine u iznosu od 4.512,000.000 dinara — koji su republike naplatile u 1947 godini, ostaje kao naplaćena dohodarina u 1947 godini 9,804.000.000 dinara.

4) Takse 510,000.000 dinara ili 65,5% od planiranog.

5) Carine 1.366,000.000 dinara ili 341,2% od planiranog.

6) Reparacije 3.372,000.000 dinara ili 115,9% od planiranog.

7) Prihodi ustanova i nadležnava 2.639,000.000 dinara ili 106,1%.

8) Prihodi socijalnog osiguranja 11.939,000.000 dinara ili 135,7%.

9) Fond za obnovu zemlje 8.446.000.000 dinara ili 109,7%.

10) Amortizacioni fond 4.047,000.000 dinara ili 161,9%.

11) Ukupni fondovi 370,000.000 dinara ili 158,1%.

12) Sabirni račun 2.188,000.000 dinara ili 218,8%.

13) Razni prihodi 5.080,000.000 dinara ili 330,4%.

14) Saldo obrtnog kapitala u republikama 1.505,000.000 dinara ili 144,3%.

15) Porez na nasleda i poklone 208,000.000 dinara ili 250,6%.

• 16) Trošarina 1.719,000.000 dinara ili 109%.

17) Dobit iz ranijih godina 34,000.000 dinara ili 9,9%.

18) Doprinos šuma u republičkim budžetima 129,000.000 dinara ili 68,2%. Svega: 93.631,000.000 dinara.

Plan rashoda izvršen je po Opštredržavnom budžetu za 1947 godinu u iznosu od 85.976,000.000 dinara — što u poređenju sa rashodima Opštredržavnog budžeta od 85.854,000.000 dinara predstavlja premašaj za 122,000.000 dinara odnosno pokazuje izvršenje od 100,14%.

Od ukupne sume rashoda otpada na savezni budžet 58.071,000.000 dinara, a na budžete narodnih republika 27.905,000.000 dinara.

Od ukupne sume rashoda po Opštredržavnom budžetu za 1947 godinu iznose:

1) finansiranje državne privrede i ostale investicije sa obnovom 43.722,000.000 dinara ili 104,5% od planiranog iznosa;

2) prosvetno-kulturni rashodi 3.447,000.000 dinara ili 98,1% od planiranog;

3) socijalno-zdravstvena zaštita 13.534,000.000 dinara ili 106% od planiranog;

4) državna uprava i administracija 9.955,000.000 dinara ili 94,6% od planiranog;

5) narodna odbrana, bez investicija, 12.167,000.000 dinara ili 91,5%;

6) rezervni krediti i štamparska izdavačka delatnost 3.151,000.000 dinara.

Ako se uporede ostvareni prihodi u iznosu od 93.631,000.000 dinara sa izvršenim rashodima u iznosu od 85.976,000.000 dinara, pokazuje se višak prihoda nad rashodima u iznosu od 7.655,000.000 dinara.

Obaveze privrede prema budžetu — ukupni rezultati izvršenja plana akumulacije po finansiskim planovima preduzeća u opštredržavnom opsegu iznose 109,8%.

Izvršenje obaveza privrede prema budžetu je bilo zavisno od rezultata u proizvodnji. Prema budžetu nisu potpuno izvršila svoje obaveze samo ona prduzeća koja nisu izvršila svoj proizvodni plan.

Raspored ostvarenja poreza na promet proizvoda po granama privrede bio je sledeći:

A. Industrija: savezna, republička i lokalna 75,43% od ukupne sume poreza na promet proizvoda;

B. Rudarstvo 2,37% od ukupne sume poreza na promet proizvoda;

V. Saobraćaj 2,75% od ukupne sume poreza na promet proizvoda;

G. Poljoprivreda 1,92% od ukupne sume poreza na promet proizvoda;

D. Građevinarstvo 2,32% od ukupne sume poreza na promet proizvoda;

Ostalo 15,21% od ukupne sume poreza na promet proizvoda — što čini ukupno 100,00%.

Naplata poreza na promet proizvoda u pojedinim narodnim republikama u 1947 godini bila je sledeća: Srbija 36,56%; Hrvatska 29,25%; Slovenija 19,06%; Bosna i Hercegovina 10,50%; Makedonija 3,69%, Crna Gora 0,80%; razno 0,14%, što čini 100,00%.

Mora se napomenuti da su izvesna preduzeća zakašnjavala sa uplatama poreza na promet, jer su iznose poreza na promet proizvoda nepravilno upotrebljavala za obrtna sredstva, pa često i investicije.

Posmatrano u celini, izvršenje plana akumulacije, kao i plana proizvodnje na kome se on temelji, predstavlja krupan uspeh naše privrede u prvoj planskoj godini. Međutim na ovom sektoru ima izvesnih nedostataka koje je potrebno otkloniti, kao što su:

1) nedovoljno obraćanje pažnje na kvalitet proizvoda i asortiman;

2) nedovoljno vođenje računa o realizaciji robe kod izvesnih proizvodnih preduzeća;

3) nedovoljno vođenje računa o konkretnim potrebama potrošnje po vrsti robe, prema regionima itd.

Neravnomerna realizacija robe, usled slabosti u distribuciji, kvalitetu, asortimanu, slabom ugovornom povezivanju izvesnih proizvodnih preduzeća i trgovine, odrazila se na ravnomernost uplate poreza na promet u toku godine.

Često se proizvodnja pri izvršenju plana akumulacije pokazala nedisciplinovanom. Uplata poreza na promet proizvoda nije vršena na vreme, akumulacija je zadržavana od preduzeća i upotrebljavana u obrtna sredstva, a u nekim granama (u rudarstvu, u republikama, u lokalnoj privredi) i u investicione svrhe. To se jasno vidi iz sledeće dinamike kretanja uplate poreza na promet proizvoda:

januar 709,6 miliona, februar 839,3 miliona, mart 1.485,3 miliona, april 2.355,2 miliona, maj 2.469,7 miliona, juni 2.409,9

miliona, juli 2.864,0 miliona, avgust 2.482,2 miliona, septembar 2.562,6 miliona, oktobar 2.794,1 miliona, novembar 2.480,9 miliona, decembar 6.035,8 miliona.

Iz ovih mesečnih uplata vidi se kako su se preduzeća u početku teško navikavala na izvršenje svojih obaveza, a na kraju godine u decembru, požurila su se sa uplatom da im se ne ospori izvršenje plana i da ne dođu do odgovornosti. Ovolika uplata u decembru rezultira iz uplata zadržavanog poreza na promet koji su preduzeća samovoljno koristila u vidu obrtnih sredstava.

Međutim, ovakav odnos proizvodnje prema izvršenju njenih finansiskih obaveza imao je za posledicu neravnomeran priliv sredstava u državni budžet i poremećaj u cirkulaciji novca u onim mesecima kada su rashodi zahtevali intervenciju državne blagajne.

Nemanje discipline u izvršenju finansiskih obaveza preduzeća ima i dublji uzrok nego samo nemarnost ili želju za korišćenjem državnih sredstava. Bilo je prilično prošireno shvaćanje među nižim rukovodiocima u proizvodnji, da je jedino važno izvršiti proizvodne zadatke, a da finansije, ukoliko se njih i tiču, nisu njihova neposredna briga.

Potrebno je, međutim, voditi upornu borbu za čuvanje vrednosti našeg novca i za pravilno shvaćanje njegove uloge i značaja u našoj privredi.

Novac u našoj privredi, u nastajućim socijalističkim odnosima, ima drugojačiji značaj od novca u kapitalističkoj privredi; on je merilo, jedno od najvažnijih merila društvenog produkta, a osim toga merilo raspodele proizvedenih dobara na sve svrhe, na sve one zadatke i u onim razmerama kakve zahtevaju uloženi društveno-korisni rad, pokazani rezultati i potrebe daljeg razvitka društvenog života.

Novac i finansije u našoj narodnoj državi služe i kao sredstvo kontrole nad društvenom proizvodnjom i nad njenim rentabilitetom. Tu je, razume se, reč ne o rentabilitetu u kapitalističkom smislu, nego o rentabilitetu u socijalističkom smislu. Nije svejedno sa kakvim troškovima se obavlja proizvodnja u našoj zemlji. Novcem, kao merilom kojim su izraženi troškovi proizvodnje i ostali rashodi u proizvodnji, mi uvek možemo ustanoviti hod, razvitak pojedinih grana privrede, njihov društveni rentabilitet, i otkriti uzroke koji sprečavaju brzu i rentabilnu proizvodnju, proizvodnju koja omogućuje jači zamah proširene reprodukcije.

Zatim, novcem mi ne samo direktno kontrolišemo proizvodnju, nego i sprečavamo rasipništvo i štetočinstvo u privredi

i državnoj upravi. U novcu mi imamo pouzdano merilo i pokazatelj o tome kakvi su rashodi, njime možemo da vršimo kontrolu rashoda. To se odnosi na sve grane društvenog života. Novcem, kao pouzdanim merilom, možemo stalno kontrolisati i pratiti kako se ostvareni narodni dohodak raspodeljuje na razne društvene ciljeve i da li zbilja treba da se u takvoj srazmeri troši ili treba intervenisati da se spreči rasipanje, da se spreči štetočinstvo, da se otkriju zloupotrebe, da se otkriju skrivene rezerve na sektoru proizvodnje i da se te rezerve mobilišu i pojača tempo proizvodnje.

Dalja uloga novca je u tome što je on u isto vreme snažno oružje evidencije društvene proizvodnje i razvoja svih grana društvene delatnosti. On je, pored naturalnih pokazatelja, na sektoru materijalnih bilansa, finansijski pokazatelj kroz koji se evidentira čitava društvena proizvodnja i njen tok. Samo jedinstvo materijalne i novčane evidencije, samo uzimanje u obzir i materijalnih i novčanih pokazatelja, daje nam pravu sliku kretanja i razvitka naše privrede i njenih odnosa. Otuda je isto tako pogrešna tendencija, raširena najčešće među našim finansijskim kadrovima, da vode računa samo o kretanju novca i finansiranju, posmatrajući ih kao samostalan faktor i ne povezujući ih sa privrednim životom, sa pitanjima proizvodnje i prometa robe.

Važno je, takode, uskladiti proizvodnju sa potrošnjom, dovesti u normalan tok promet robe.

Jedna od osnovnih proporcija planiranja jeste proporcija između proizvodnje i potrošnje, između mase proizvedenih dobara, između ukupnog društvenog produkta, na jednoj strani, i zadovoljenja svih onih potreba širokih masa koje su namenjene društvenom standardu života, kakav je omogućen društvenom proizvodnjom u datom periodu, na drugoj strani.

Pravilan tok trgovine, to jest obrta robe, i zadovoljenje potreba širokih masa usavršava se i pravilno uspostavljenim novčanim sistemom. Otuda je dobra organizacija robnog i novčanog prometa, odnosno usklađenje novčanog kretanja i kretanja robe, jedan od osnovnih zadataka planske privrede.

Borba Sovjetskog Saveza za čvrstinu sovjetske rublje, a ta čvrstina sovjetske rublje znači pravilan odnos između proizvodnje i potrošnje, pravilan odnos između robnog i novčanog optičaja, jasno pokazuje da se na novac mora gledati kao na sredstvo za koje se treba boriti, čiju čvrstinu treba izvojevati i da se naročito treba zalagati za onu pravilnu srazmeru koja neophodno mora da postoji u planskoj privredi, a to je srazmera

između proizvodnje i potrošnje u kojoj novac igra neobično važnu ulogu.

Mi ne smemo zaboraviti na specifičnosti koje su karakteristične za našu zemlju u ovoj fazi razvoja, niti na sve one elemente koji mogu stihiski deluju na razvitak naše ekonomike, pa, prema tome, i na razvitak naših finansija. Imajući u vidu da smo u opsegu opšteg planiranja, koje je kod nas ne samo moguće, nego je već živa praksa, obezbedili opšti okvir našeg plana, prema tome i opšti okvir našeg finansiskog plana, u tome okviru sada treba kanalisati i po potrebi suzbijati sve one stihiske elemente koji još nužno prate našu ekonomiku, zbog toga što još postoji privatni sektor i zbog njegovog uticaja na tržište, na proizvodnju itd.

Krupan uspeh našeg državnog sektora, kao socijalističke privrede, sastoji se u tome što je država postala ne samo gospodar robnih fondova za koje može da određuje jedinstvene cene i time ukloni stihiju tržišta, nego je ona i gospodar novčane mase i ima mogućnosti da cirkulaciju robnih i novčanih vrednosti dovede u sklad, da planira opticaj robe i opticaj novca.

Sada nešto o dobiti i amortizaciji. Uopšte govoreći, plan dobiti državnih privrednih preduzeća za 1947 godinu premašen je. Savezna privredna preduzeća pokazuju ostvarenu dobit u iznosu od 106,4% prema planiranim iznosima po finansiskim planovima. Preduzeća republičkog značaja slabije su ostvarila plan svoje dobiti.

Amortizacija od državnih privrednih preduzeća naplaćena je u iznosu od 161,9%, prema budžetu, odnosno 203,7% prema finansiskim planovima.

Iako je plan dobiti, uopšte uzev, ostvaren i često premašen, ipak su mnoga preduzeća i podbacila u uplati dobiti. To proizilazi usled nedovoljne brige za sniženje troškova proizvodnje i cene koštanja, nedovoljne brige za rentabilitet proizvodnje, jer je sa svima tim vezano i pitanje dobiti.

Isto tako, ostvareni planovi dobiti ne znače uvek da je ona bila pravilno planirana. Veliki iznosi natplanske dobiti izvesnih preduzeća ukazuju, naprotiv, na mogućnost daljeg sniženja troškova proizvodnje, daljeg povećanja rentabiliteta. Potrebno je voditi upornu borbu protiv skrivenih rezervi, kojih tu i tamo još ima, protiv obezbeđenja u visokim normativima, protiv nepotrebnih visokih zaliha u sirovinama, protiv stokiranja robe itd. Centralno mesto u rashodima privrede 1947 godine zauzimali su rashodi na investicije (kapitalna izgradnja i ostale

društveno-korisne investicije). Izvršenje investicionog plana za 1947 godinu po finansiskim planovima iznosi 102,4% a obnova 101,8%.

Izvršenje investicionog plana je nesumnjivo zadovoljavajuće. Mi smo imali krupnih uspeha u izgradnji, ali smo imali i nedostataka, na koje se treba posebno osvrnuti.

Tu, pre svega, dolazi pitanje troškova građenja. Rashodi građenja su nesumnjivo previsoki. Može se reći da čitava privreda nije mnogo vodila računa o ovom važnom pitanju. Poskupljenje troškova građenja je rezultat, pre svega, građenja bez prethodnih proračuna koštanja građe i materijala, bez jedinstvenog projekta građenja, koji bi obuhvatio ne samo građevinski objekat nego i projekat fabrike, tj. ugrađivanje mašina, njihov raspored, tehnološki proces, snabdevanje gorivom i sirovinama itd. Proračuni troškova ili uopšte nedostaju ili su samo aproksimativni i manjkavi. Često nema komisija za prijem i ocenu gotovih objekata. Ne vodi se uvek računa o rokovima određenim za završetak kako pojedinih delova, tako i cele gradnje, a ponekad nema ni planiranih rokova. Nema efikasne kontrole ni investitora ni Investicione banke u pogledu utroška materijala, koštanja radne snage itd. Bilo je, ne retko, i anomalija da usled slabe organizacije rada i pogrešno postavljenih normi, radnici jednog preduzeća prelaze u drugo i tako preduzeća jedno drugom prave štetnu konkurenciju.

Naravno da nam u toku 1948 godine pretstoji uporna borba za otklanjanje svih ovih nedostataka, borba za znatno pojeftinjenje naših investicionih radova.

Kada se govori o lokalnoj privredi, treba reći da naš novi finansiski sistem, baš usled toga što niz pitanja lokalne i komunalne privrede nije bio rešen, nije mogao da dođe do svog punog izražaja pri sastavu budžeta narodnih odbora i njihovom izvršenju u 1947 godini. Zbog toga budžeti naših narodnih odbora još ne odražavaju njihove privredne mogućnosti i privredne planove. Naprotiv, možemo konstatovati da u znatnom broju slučajeva, budžeti naših narodnih odbora predstavljaju još administrativne budžete. Otuda je prirodna stvar da na bazi takvih budžeta, delatnosti narodnih odbora, kao organa narodne vlasti, nisu kroz njihove finansije mogle doći do punog izražaja. To se jasno može konstatovati kod onih narodnih odbora čiji su budžeti i u 1947 godini zadržali administrativni karakter. U predviđenim rashodima takvih odbora može se konstatovati da ima malo ili uopšte nema predviđenih sredstava za investicije. Investiciona delatnost tih odbora nije dosada bila

uključena u finansiranje kroz njihove budžete. Isto tako, u predviđenim prihodima, može se konstatovati da prihodi ne proističu iz privrede, iz vlastite privrede narodnih odbora pre svega, već prvenstveno iz fiskalnih izvora. U Vojvodini su neki odbori pokrivali veći deo rashoda trošarinom, iako baš u Vojvodini ima kolosalnih mogućnosti za razvoj lokalne privrede. Orijentacija nekih narodnih odbora na fiskalne prihode predstavlja ostatak starog sistema i starog budžetiranja i finansiranja. Na osnovu toga može se konstatovati da budžetski sistem nije našao pravilnu primenu kod svih narodnih odbora i da otklanjanje toga nedostatka predstavlja krupan zadatak ministarstva finansija u republikama, zadatak koji se može izvršiti baš prilikom angažovanja odbora za pitanja lokalne i komunalne privrede.

Orijentacija narodnih odbora na privredu i privredivanje treba da postane osnovni zadatak naših narodnih odbora.

Posle poreza na promet proizvoda kojim se ostvaruje opštedržavna akumulacija finansiskih sredstava, uglavnom iz proizvodnje državnih privrednih preduzeća, porez na dohodak je druga vrsta poreza po svojoj važnosti. Ovaj porez građani ili njihova domaćinstva, zadruge i društvene organizacije plaćaju iz svojih prihoda, zarade, dohotka i imovine kao doprinos državi za izvršenje opštedržavnih zadataka.

U odnosu na ukupne prihode opštedržavnog budžeta, porez na dohodak je relativno mali.

U 1947 godini učešće poreza na dohodak u ukupnim prihodima opštedržavnog budžeta bilo je sledeće:

1) porez na dohodak radnika, nameštenika i službenika	2,46%
2) porez na dohodak zemljoradnika	5,06%
3) porez na dohodak zadruga	0,12%
4) porez na dohodak društvenih organizacija	0,06%
5) porez na dohodak privatnih zanimanja i imovine	2,53%
6) porez na dohodak državnih privrednih preduzeća (dug iz 1946 godine)	4,8 %
Ukupno:	15,03%

Posle donošenja Zakona o porezima i savezne Uredbe o porezu na dohodak, narodne republike su imale zadatak da na osnovu novih propisa izvrše raspis poreza za 1946 godinu. Kod zemljoradnika je razrez poreza za 1946 trebalo izvršiti kad i razrez za 1947 godinu. Posle izvršenih razreza, plan naplate za 1947 godinu po svim oblicima poreza na dohodak iznosio je 14.398,707.000 dinara, a ostvarena naplata u toku godine izno-

sila je 14.075.000.000 dinara, što pretstavlja ostvarenje plana naplate od 97,75 %. Uspeh ostvarenja plana nije, međutim, isti po svim oblicima poreza na dohodak. Po nekim oblicima ostvarenje plana je prebacilo, dok je po nekim znatno podbacilo. Tako je plan naplate poreza na dohodak radnika, nameštenika i službenika ostvaren sa 116,3 %, porez na dohodak zemljoradnika sa 56,2 %, porez na dohodak zadruga i društvenih organizacija sa 109,6 % i porez na dohodak privatnih zanimanja i imovine sa 75,43 %.

Pored stanovništva, zadruga i društvenih organizacija, i državna privredna preduzeća su u 1947 godini uplatila znatne iznose kao dugujući porez na dohodak za 1946 godinu. Tako su, od ukupno ostvarenog iznosa poreza na dohodak od 14.075.000.000 dinara državna privredna preduzeća uplatila 4.512.409.000 dinara ili 32,05 % što znači $\frac{1}{3}$ od ukupno naplaćene sume poreza na dohodak u 1947 godini.

U prvom polugodu protekle godine bio je skoro potpuno zapostavljen političko-ekonomski značaj poreza na dohodak za zemljoradnike i privatna zanimanja. Do ovoga je dobrim delom došlo zbog brzog i lakog realizovanja dugujućeg poreza od državnih privrednih preduzeća, što je imalo za posledicu slabljenje interesa i nastojanja za razrez i naplatu poreza na dohodak zemljoradnika i privatnih zanimanja.

Uzevši u celini, može se reći da je razrez poreza izvršen pravilno i da ogromna većina radnog seljaštva nije porezom opterećena.

To se vidi i iz ovih podataka:

OBJAŠNJENJE	Domaćinstva sa oporezovanim dohotkom do	Domaćinstva sa oporezovanim dohotkom od	Domaćinstva sa oporezovanim dohotkom preko
	16.000 dinara	16 - 50.000 dinara	50.000 dinara
Broj domaćinstava	1,712.278	437.851	65.481
% od ukupnog broja	77,35 %	19,76 %	2,95 %
Ukupno razrezani porez	705,674.502	1.158,544.834	1.047,364.726
% od ukupno razre- zanog poreza	24,24 %	39,79 %	35,97 %
Porez po domaćinstvu	412	2.645	15.995

Ovi podaci pokazuju da 77,35 % zemljoradničkih, to jest 1,700.000 oporezovanih domaćinstava plaća samo 24,24 % od

ukupno razrezanog poreza i da je prosečno opterećenje po domaćinstvu ove osnovne mase zemljoradnika nisko, jer je iznosilo godišnje samo 412 dinara. Ovome treba dodati da je prilikom razreza za 1947 godinu 79.949 domaćinstava potpuno oslobođeno poreza.

Prema tome, može se reći da je ubiranje poreza u 1947 godini bilo uglavnom pravilno. Pri svemu tomè bilo je tu i tamo izvesnih nepravilnosti i neravnomernosti kao i kampanjske naplate poreza u izvesnim mesecima, koje se u toku 1948 godine moraju otkloniti. Te neravnomernosti u oporezivanju između pojedinih krajeva proizilaze iz nepravilne primene našeg poreskog zakonodavstva i težnje za ubiranjem što više prihoda iz poreskih izvora sa strane republičkih organa. Protiv ovih pojava moramo se odlučno boriti. Naše radno seljaštvo ima pravo da od svih organa traži pravilnu primenu našeg demokratskog zakonodavstva o porezima, pravilan i ravnomeran razrez poreza. Naša poreska politika upravljena je na pomaganje i zaštitu našeg radnog seljaštva, sitnog i srednjeg seljaka, čemu će ogromno doprineti i novi sistem vezanih cena.

Razrez i naplata poreza na nasleđe i poklone i trošarine u 1947 godini odvijala se pravilno, bez naročitih smetnji. Budžetska predviđanja kod ovih vrsta poreza ostvarena su i premašena i to kod poreza na nasleđe i poklone sa 250,6%, kod trošarine sa 109%. Što se tiče taksa, tu je plan naplate podbacio. Ostvareno je 65,5% od predviđenog. Ovo podbacivanje usledilo je zbog smanjenja izvesnih delatnosti na privatnom privrednom sektoru i oslobođenja državnih privrednih preduzeća od plaćanja taksa.

Dozvolite mi da se sada zadržim na pitanju kreditiranja naše privrede.

U početku 1947 godine stanje obrtnih sredstava preduzeća bilo je prilično teško. Preduzeća nisu imala određena svoja sredstva a u međusobnim odnosima preovladivalo je tzv. robno kreditiranje. Preduzeća su jedno drugome pozajmljivala sredstva, uzajamno se zaduživala, tako da se obračun među njima prilično komplikovao i nije pružao mogućnost uvida u racionalnost rukovanja sredstvima. Neka su preduzeća i grane raspolagale suvišnim obrtnim sredstvima, a druge grane tako oskudevale u tim sredstvima da nisu bile u stanju da plaćaju svoje obaveze.

U cilju regulisanja ovog nasleđenog stanja najpre se pristupilo uređenju platnog prometa između državnih privrednih preduzeća, posredstvom Narodne banke i Državne investicione

banke, na bazi Uredbe o međusobnom plaćanju obaveza državnih privrednih preduzeća. Isto tako, regulisano je pitanje držanja gotovog novca u kasama preduzeća, naredbom o blagajničkom maksimumu. Ovim merama ustanovljen je određeni platni režim između preduzeća, isključena mogućnost uzajamnog kreditiranja i data garancija svakom proizvođačkom preduzeću koje lifieruje robu, da će na brz način, posredstvom banaka, uvek lako dolaziti do naplate.

Ovim prethodnim merama stvoreni su neophodni uslovi za prelazak na planiranje kreditnih potreba preduzeća. U tom cilju izrađena je metodologija kreditnog plana koji je imao da obuhvati sledeće potrebe preduzeća: 1) potrebe redovnih obrtnih sredstava preduzeća; 2) potrebe vanrednih obrtnih sredstava preduzeća, za zalihe u sirovinama preko norme, koje preduzeća moraju držati zbog nenormalnih prilika oko njihove nabavke (deficitne sirovine ili težak uvoz); 3) kredit za sezonske potrebe preduzeća, gde na prvo mesto dolazi kreditiranje otkupa.

Za ove svrhe planirano je ukupno davanje kredita u iznosu od 54.500.000.000 dinara i to:

a) za savezna preduzeća u cilju popunjavanja obrtnih sredstava	— — — — —	9.500.000.000	dinara
b) za potrebe republika	— — — — —	23.000.000.000	„
v) za sezonske potrebe (otkup)	— — — — —	16.000.000.000	„
g) za vanredna obrtna sredstva (zalihe preko norme)	— — — — —	6.000.000.000	„
		Svega:	54.500.000.000 dinara

U korišćenju kredita išlo se za tim da se republičkim vladama odrede samo globalni krediti, po planu za republičku i lokalnu privredu, a da u tom okviru same vlade rasporede sredstva za pojedine grane privrede, sa pravom virmanisanja iz grane u granu prema potrebama. Narodnim odborima je takode poverena izrada kreditnih planova za lokalna preduzeća i dodeljivanje kredita, da bi se i oni zainteresovali za rad svojih preduzeća.

Rezultati korišćenja datih kredita su sledeći:

Po planu za redovna obrtna sredstva iskorišćeno je 75%; za vanredna obrtna sredstva kredit je iskorišćen u iznosu od 90%; republička preduzeća iskoristila su date im kredite za 72%; lokalni i zadružni sektor za 64% a privatni sektor za 39%. Pada u oči slabo korišćenje kredita za investicije lokalnih preduzeća od svega 40%, usled nesprenosti lokalnih preduzeća za

veće investicione zadatke i slabog korišćenja materijala iz lokalnih izvora.

Sezonske kredite savezna ministarstva iskoristila su za 91%, a republike su iskoristile uglavnom od 63%—98%. Ukupno iskorišćeni planirani kredit iznosi dinara 39.717,130.000.—

Kreditnim planovima i uređenjem platnog prometa uveliko je rešeno pitanje obrtnih sredstava preduzeća i finansiranje otkupa, tako da zbog novca nije bilo zastoja u proizvodnji, s jedne strane, a s druge, stvoreni su uslovi za praćenje upotrebe sredstava u proizvodnom procesu i ekonomičnosti poslovanja preduzeća.

Ukupna sredstva, dugoročna i kratkoročna, koja su naše banke mobilisale u 1947 godini, iznose 45.000,000.000 dinara. Od ovih ukupnih sredstava narodne privrede, kod Narodne banke bilo je koncentrisano 85%.

Kreditni aparat je preuzeo 1947 godine blagajničko i računovodstveno izvršenje ne samo saveznog i republičkih budžeta, već i budžeta narodnih odbora. Ono se obavlja preko Narodne banke, sem budžeta za investicije, koji se izvršava preko Investicione banke.

Preimućstvo blagajničkog izvršenja budžeta preko kreditnog aparata prema ranijem, koji je vršen preko finansiskih organa državne uprave, jeste u tome što omogućava najbržu koncentraciju budžetskih sredstava i njihovo najracionalnije korišćenje. Računovodstvena služba izvršenja budžeta preko kreditnog aparata ima prednost pred računovodstvenom službom kod finansiskih organa u tome što se vrši preko bankovne knjigovodstvene evidencije koja omogućava najpreciznije svakodnevno davanje pokazatelja o izvršenju budžeta, kako nižim finansiskim organima (finansiskim organima narodnih odbora) tako i višim (republičkim i saveznom Ministarstvu finansija), a takode i organima državnog planiranja.

Osnovna linija državne politike na području platnog prometa bila je ta da se neiskorišćena (slobodna) sredstva u privredi i državnoj upravi svedu na minimum i da se, što je moguće više, ubrza služba plaćanja. Svođenje neiskorišćenih sredstava plaćanja na neophodni minimum ostvareno je praktičnim ukidanjem blagajni u državnoj administraciji i potpunim prenošenjem blagajničke službe u budžetskim ustanovama na kreditni aparat, kao i propisivanjem blagajničkih maksimuma u privrednim preduzećima.

Od 1 aprila 1947 godine, kad je uvedena služba naplate faktura, pa do kraja 1947 godine, Narodna banka je naplatila okruglo 632.000 faktura u iznosu od 65.711,000.000 dinara.

Ovaj način naplate računa usavršen je od 1. januara 1948. godine i proširen na preduzeća ratnih vojnih invalida i na zajedružne poslovne saveze, sa mogućnošću proširenja i na pojedine zadrugе. Premda je ovaj način plaćanja pretstavljao jedan vrlo odvažan potez, nije doveo do zloupotreba da bi preduzeća, iskorišćavajući automatsku naplatu računa, ispostavljala račune za neliferovanu robu ili neizvršene usluge.

Sve ove mere su dovele do ogromnog porasta platnog prometa preko Narodne banke u toku 1947. godine. U platnom prometu je izvršeno u prošloj godini okruglo 74.000.000 manipulacija (uplata, isplata i odobrenja i zaduženja tekućih računa). Platni promet je izneo 1.555.891.000.000 dinara, od čega upotrebom gotovine svega 158.857.000.000 dinara ili 10,2%, dok je 89,8% obavljeno bez upotrebe gotovine (1.396.934.000.000 dinara).

U toku 1947. godine postignut je znatan organizacioni napredak u našem deviznom poslovanju. Koncentracija deviza i njihova pravilna upotreba bili su sprovedeni daleko više nego u 1945 i 1946. godini. Uspostavljeni su odnosi sa svima zemljama. Platni promet sa inostranstvom obavljan je sa 45 zemalja.

Osnovna karakteristika našeg platnog prometa sa inostranstvom u 1947. godini, kao uostalom od oslobođenja uopšte, sastojala se u tome što je on obavljan sopstvenim sredstvima, bez ikakvih stranih finansiskih izvora. Pri tome naš spoljni platni promet bazira na punoj sigurnosti plaćanja sa strane naše zemlje.

Najvažnija pozicija u našem platnom bilansu bila je spoljna trgovina — izvoz i uvoz robe. Promet robe, kako za samu 1947. godinu, tako i za prethodne godine, pokazuje uravnoteženost i stalno povećanje izvoza i uvoza. Ovde je potrebno napomenuti da su mnoge zemlje, kako one koje su bile okupirane, tako i neke ostale, bitno smanjile svoj izvoz i povećale uvoz u posleratnom periodu, te na taj način u svojim platnim bilansima pretrpele deficite ogromnih razmera. Ostale pozicije našeg platnog bilansa za 1947. godinu povećale su se takođe u znatnoj meri u poređenju sa prethodnim godinama. Naročito su bili značajni prihodi od iseljeničkih doznaka u slobodnim devizama, kao i prihodi našeg pomorstva. Pri tome treba voditi računa da je naša trgovačka mornarica pretrpela vrlo velike gubitke za vreme rata, i da su stoga izdaci na njenu obnovu posle rata morali biti znatni. Prihodi od turističkog prometa nisu bili znatni iz objektivnih razloga (devizna ograničenja u inostranstvu, puno angažovanje domaćih letovališta za potrebe našeg stanovništva).

Dosadašnje iskustvo pokazalo je da su se poslovi sa inostranstvom mogli odvijati uglavnom bez smetnji što se tiče vrednosti dinara i da domaći nivo cena nije znatno odudarao od svetskog nivoa. Potrebno je napomenuti da je niz zemalja obavljao novčane reforme većeg ili manjeg obima i da su izvesne valute promenile svoju međunarodnu vrednost, što je izazvano poremećajima i pojavama inflacije, svojstvenim kapitalističkim zemljama. Jedino je Sovjetski Savez sproveo ukidanje potrošačkih karata, snizio cene osnovnim životnim namirnicama i učvrstio rublju novčanom reformom, koja je došla kao rezultat uspešnog izvršenja prvih godina posleratne pjatiljetke. To je imalo za posledicu povišenje standarda života sovjetskog naroda. Kod nas, posle novčane reforme u 1945 godini, nije izvršena nikakva izmena, ni u unutrašnjem novčanom sistemu, ni u odnosu prema inostranstvu, niti dolazi u obzir, imajući u vidu vrednost dinara i razvoj naše privrede. Važenje dinara protegnuto je i na oslobođene krajeve: Istru, Rijeku i Slovenačko Primorje.

Nekoliko reči o pitanju revizije u 1947 godini.

Revizija u 1947 godini bila je apsolutno nedovoljna i nije bila u stanju da obuhvati i izvrši zadatke koje ima ova važna služba. Administrativno-operativni rukovodioci obraćali su reviziji vrlo malu ili nikakvu pažnju.

Osnovni nedostaci dosadašnje revizione službe bili su: 1) nedostatak plana rada i utvrđene metodologije; 2) nedostatak direktiva za rešavanje revizionih zadataka, predviđenih planom po redu prvenstva i važnosti; 3) nedostatak propisa za rad operativnih službi koje su predmet revizije; i 4) nedostatak propisa za revizionu službu. Nedostatak u revizionoj službi i njen slab rad ima umnogome uzrok u labavom odnosu i zapostavljanju pravilnog odnosa prema narodnoj imovini. Ovakav odnos dozvoljava da nesavesni elementi mogu da vrše malverzacije i da zloupotrebljavaju dato im poverenje, s obzirom da im slaba kontrola pruža uverenje da to mogu nekažnjeno raditi.

Značaj i smisao revizije ogleda se uglavnom u proveravanju pravilnosti i zakonitosti rukovanja i zaštite društvene imovine, u potpomaganju pravilnog i efikasnog izvršenja planom postavljenih zadataka i povećanju produktivnosti društvenoga rada.

U toku je donošenje potrebnih propisa o revizionoj službi, koji će doprineti njenoj organizaciji i otkloniti njene organizacione nedostatke.

Rezultati revizije u 1947 godini pokazuju sledeće:

1) U privredi: česta pojava je nesaglasnost proizvodnih sa finansiskim planovima kao posledica izvršenih promena u proizvodnim planovima.

Nepotpuna i netačna evidencija robe i materijala je gotovo opšta pojava, koja štetno deluje na štednju i ekonomičnost, a osim toga pruža mogućnost za razne zloupotrebe. Neuredna, nepropisna i neažurna knjigovodstva nanose takode velike štete pravilnom obavljanju posla u preduzećima.

Nepotpuno evidentiranje osnovnih sredstava i valorizacioni problemi istih predstavljaju jedan od krupnih nedostataka, jer zbog toga nema baze za ocenu rentabilnosti preduzeća.

Netačno određivanje obrtnih sredstava, u vezi sa normom zaliha sirovina i gotove robe, često ima za posledicu finansiske teškoće u preduzeću ili pak nagomilavanje sirovina i gotove robe preko određenih potreba.

U novčanom poslovanju primećeno je da se preduzeća ne pridržavaju blagajničkog maksimuma i propisa o bezgotovinskom plaćanju, da neblagovremeno ispostavljaju fakture i nedozvoljeno vrše pozajmice osoblju, ali se obim ovih nepravilnosti primetno smanjuje.

U pogledu ekonomske celishodnosti izdataka, konstatovano je da se u preduzećima ovom pitanju nije poklanjala puna pažnja.

2) Kod nadležstava i ustanova nedostaci u izradi tromesečnih i blagajničkih planova odražavali su se u velikom broju višmana i u prekovremenim traženjima finansiskih sredstava.

U toku izvršenja budžeta konstatovana su, iako u neznatnom broju slučajeva, prekoračenja odobrenih kredita.

Kao naročite forme povrede budžetske discipline, konstatovano je kod nekih ministarstava vanbudžetsko poslovanje, zatim neblagovremeno predavanje i povremeno korišćenje budžetskih prihoda, kao i slučajevi rezervisanja budžetskih sredstava istekle godine radi korišćenja u novoj godini. Posledice ovakvoga rada utoliko su teže što kod aparata remete ispravno shvatanje zakonitosti i pravilnosti poslovanja.

Nepravilan i neekonomičan odnos u trošenju budžetskih sredstava primećen je pri naknadi putnih troškova, pri upotrebi vozila i za ostale razne nabavke.

Pored svih nedostataka, grešaka i slabosti, koje proističu iz tempa brzog razvitka i porasta naše privrede, one nisu mogle da ometu opštu pravilnost toka finansiranja i izvršenja budžeta u 1947 godini.

Dozvolite mi da, posle svega što sam dosada rekao, predem na Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu.

Rezultati postignuti u prvoj planskoj godini pružili su mogućnost Saveznoj vladi da sa planom za 1948 godinu ode korak napred, da u proizvodnji, kapitalnoj izgradnji, trgovini, transportu, finansijama, na kulturno-socijalnom polju, postavi nove krupne zadatke, u skladu sa zadacima i tempom razvoja naše zemlje, obeleženim u Petogodišnjem planu.

Proizvodnja je dobila važan i odgovoran zadatak daljeg povećanja produkcije za prosečno oko 60%. Iskorišćenje svih raspoloživih kapaciteta, rad u više smena, borba za zamenu sirovina gde god bi usled toga došla u pitanju naša povećana produkcija, borba za dalje sniženje, i to znatno, troškova proizvodnje, povišenje rentabilnosti preduzeća, iskorišćenje svih raspoloživih rezervi, borba za racionalizaciju i uvođenje novih metoda rada, štednja svih vrsta materijala — to su zadaci produkcije koji su našli odraza u predlogu ovogodišnjeg budžeta, koji čine njegovu osnovu, koji predstavljaju glavno obezbeđenje izvršenja našeg privrednog plana, a samim tim i budžeta.

U investicionoj izgradnji činimo po planu 1948 godine krupan skok. Od 38.662 miliona izvršenih investicija u 1947 godini, u vidu novogradnji (bez obnove), naš ovogodišnji privredni plan postavlja nam zadatak izvršenja investicija u iznosu od 66.619,8 miliona dinara, što predstavlja povećanje od 72%.

Ovako zamašan plan investicija u 1948 godini predstavlja za nas najkrupniji zadatak u ovoj godini. Izvršenje investicionog plana u ovom iznosu već će nam sa sigurnošću ukazati perspektivu sigurnog ostvarenja Petogodišnjeg plana. Naši su kadrovi, pored nedostataka u prošloj godini, uspešno položili ispit, a novi plan investicione izgradnje postavlja pred njih zadatke podizanja novih fabrika, puteva, kanala, stanbenih zgrada.

Samo u saveznom sektoru u industriju, rudarstvo, transport i trgovinu uložiće se sledeća sredstva u investicije:

	u milionima
1) industrija, rudarstvo i elektroprivreda	20.229
2) transport i veze	6.437
3) građevinarstvo	5.067
4) poljoprivreda i šumarstvo	1.488
5) trgovina i ostalo	69
Ukupno:	33.290

Sem investicija u privredi, iz saveznih sredstava direktno će se pomoći i ove godine obnova popaljenih i opustošenih krajeva u sumi od 2 milijarde dinara, kako bi se likvidirali tragovi rata u ovim krajevima. Najzad, u skladu sa našim ugovorom o uzajamnom usklađivanju privrednih planova između Albanije i Jugoslavije, naša zemlja će pomoći investicionu izgradnju NR Albanije u sumi od 3 milijarde dinara u raznovrsnom materijalu.

U sumi investicija za ovu godinu nisu u celosti, po ukupnoj vrednosti, obuhvaćeni zadružni domovi, jer će najvećim delom biti izgrađeni materijalom i radnom snagom koje će zemljoradnici dobrovoljno dati. Biće ukupno sagrađeno 4.000 domova u vrednosti od preko 8 milijardi dinara. Ova velika radna akcija na našem selu doprineće jačoj privrednoj organizaciji sela, jačanju zadružnog poslovanja i uticaće na razvoj kulturnog života seljaštva.

Plan investicione izgradnje postavlja zadatke povećane proizvodnje svih vrsta građevinskog materijala, blagovremeno obezbeđenje radne snage, organizaciju gradilišta i najpažljivije rukovanje materijalom, kako bi se sve upotrebilo što se može ugraditi i izbeći svako rasipanje i neracionalno trošenje materijala.

Od 66.619,8 miliona otpada na izgradnju za društveni standard suma od 13.674,035 miliona, od čega ide na savez 6.511,890 miliona i na republike 7.162,145 miliona. Izgradnja za društveni standard iznosi 20,52% od ukupne investicione izgradnje, što jasno pokazuje brigu naše zemlje i politiku naše Vlade na čelu sa drugom Titom za podizanjem društvenog standarda naporedo i u skladu sa podizanjem proizvodnih snaga naše zemlje. Izražen u objektima, plan izgradnje za društveni standard po saveznom budžetu u 1948 godini samo jednim delom izgleda ovako:

	u hiljadama
1) za proširenje stanbenih prostorija — — — — —	2.161,335 dinara
2) za kulturno-prosvetne zgrade — — — — —	421,090 „
3) za školske zgrade — — — — —	729,010 „
4) za bolnice, ambulante i zdravstvene stanice — — — — —	805,415 „
5) fiskulturni objekti i komunalni objekti — — — — —	1.016,812 „
6) administrativne zgrade — — — — —	1.378,228 „
Ukupno: 6.511,890 dinara	

Na savezne društveno korisne investicije otpada 47,6%, a na narodne republike 52,4%.

Izvršenjem ovog investicionog plana naša će se zemlja još jednim krupnim korakom približiti ostvarenju Titovog Petogodišnjeg plana industrijalizacije i elektrifikacije zemlje.

Rashodi na prosvetu i narodnu kulturu, po predlogu budžeta za 1948 godinu, pokazuju u odnosu na rashode u te svrhe u 1947 godini sledeće:

	Izvršenje za 1947 g. (u milionima)	Predlog za 1948 g.
po saveznom budžetu	221,2	660,0
po budžetima narodnih republika	3.225,0	6.158,0

Ukupno povećanje rashoda na prosvetu i narodnu kulturu u 1948 godini prema 1947 godini iznosi 98%. Ovo je najrečitiiji dokaz pravilne politike naše Vlade, da se uzdizanju kadrova, razvoju nauke u našoj zemlji, uklanjanju nepismenosti, neprekidnom povišavanju kvalifikacija radnih ljudi ima da posveti ogromna pažnja.

Kada je reč o rashodima na prosvetu i narodnu kulturu onda treba napomenuti još:

1) da ovde nisu u celini obuhvaćeni svi rashodi naše zemlje na kadrove. U investicionim rashodima sadržani su izdaci na kadrove za novogradnje i za studije i istraživanja u iznosu od 1.990 miliona.

2) Za uzdizanje kadrova u privredi van svih ovih sredstava, daju još preduzeća iz svojih vlastitih sredstava, na bazi doprinosa za kadrove, koji se kao elemenat strukture cene naplaćuje i iznosi više stotina miliona dinara.

3) Veliki deo rashoda na prosvetu i narodnu kulturu otpada na republike, gde je uzdizanje prosvete i narodne kulture jedan od osnovnih zadataka republičkih vlada, da bi se uklonilo teško breme prošlosti, nepismenost i zaostalost.

Izdaci za socijalno-zdravstvenu zaštitu po predlogu budžeta za 1948 godinu pokazuju u odnosu prema izvršenju u 1947 godini, sledeće:

	Izvršenje u 1947 g. (u milionima)	Predlog za 1948 g.
po saveznom budžetu	9.473,500	9.384,300
po republičkim budžetima	4.061,000	9.162,000
	13.534,500	18.546,400

Ukupno povećanje rashoda na socijalno-zdravstvenu zaštitu iznosi u 1948 godini 37%.

Da bi se ovi krupni rashodi mogli analizirati prikazaćemo ih odvojeno po njihovoj nameni:

1) Rashodi socijalnog osiguranja i zdravstvene zaštite po saveznom budžetu	9.384,324.000	dinara
2) invalidnine — — — — —	4.005,500.000	„
3) penzije — — — — —	3.175,700.000	„

Rashodi zdravstvene zaštite radnika i službenika i stanovništva uopšte, predstavljaju neophodne rashode i mi smatramo da je njihovo povećanje u 1948 godini opravdana stvar. S obzirom na to da su naše bolnice radile pod vrlo nepovoljnim uslovima, sprovedenim normama u bolnicama u 1948 godini, iako ne u dovoljnoj meri, ovo će se stanje popraviti i, s obzirom na to, povećanje ovih rashoda je opravdano.

Naša se zemlja iza teškog rata svojiskj pobrinula o svojim borcima, kao i o veteranima prošlih ratova i nije žalila sredstva da bi zbrinula najbolje sinove naše zemlje, one koji su se žrtvovali u oslobodilačkoj borbi naših naroda. Isto tako, naša je Vlada omogućila svim trudbenicima da mirno dočekuju starost, ubedeni da će im naš sistem socijalnog osiguranja obezbediti odmor u godinama kada više nisu sposobni za rad.

Primena, međutim, propisa o invalidninama i penzijama neretko bila je takva da su postali invalidi i penzioneri i oni koji to pri pravilnom sprovođenju naših propisa nisu zaslužili.

Brojni primeri iz štampe i državne kontrole jasno govore o tome da ima nepravilnosti koje nužno treba otkloniti. Naši najsvesniji borci iz redova invalida i penzionera, koji shvataju važnost zadataka izgradnje zemlje, već su primerom pokazali kako se svako iole sposoban za rad može uključiti u koristan i produktivan posao. Naše invalidske organizacije pokazuju snalaženje i umešnost u korišćenju zemlji na sektoru trgovine, proizvodnje, ugostiteljstva itd.

Rashodi državne uprave po predlogu budžeta za 1948 god. pokazuju u odnosu na izvršenje u 1947 sledeće:

	Izvršenje u 1947 g. (u milionima)	Predlog za 1948 g.
po saveznom budžetu	2.872,1	3.853,7
po republičkim budžetima	7.083,0	9.224,1
	9.955,1	13.077,8

Povećanje rashoda državne uprave u 1948 godini u poređenju sa rashodima u 1947 godini iznosi 31%. Ovo povećanje rashoda bazirano je na stanju službenika u saveznm, republičkim ustanovama i ustanovama narodnih odbora na dan 1 februara 1948 god. Svako povećanje broja službenika u daljim

mesecima dozvoljavaće se samo ako je kao neophodno utvrđeno sistematizacijom radnih mesta, na teret rezervnog fonda, što znači da će se još za desetak od sto povećati administrativni rashodi.

Ovo je povećanje usledilo: 1) kao rezultat proširenih funkcija državnog aparata i njegovom novom ulogom u privredi; u vezi s tim potreba novih nadležstava i ustanova u savezu i republikama; i 2) razgranjavanjem funkcija narodnih odbora.

Ovo su nesumnjivo objektivne potrebe koje se moraju zadovoljiti naročito u cilju razvijanja osnovnih grana naše narodne vlasti — mesnih i sreskih narodnih odbora, od čijeg pravilnog rada umnogome zavisi pravilno funkcionisanje aparata u celini.

Potrebno je voditi orijentaciju na razvijanje lokalnih organa, a briga saveznih i republičkih organa treba da bude upućena na organizacionu izgradnju i učvršćenje aparata dole, onih osnovnih organa narodne vlasti na koje bi se savezni i republički organi mogli osloniti u postavljanju novih zadataka. Ako bi naporedo sa ovakvom orijentacijom usledilo iznalaženje prihoda narodnih odbora za povećane rashode usled ovako proširenih funkcija, naročito razvojem lokalne privrede, debalansirao bi se opštedržavni budžet od neproduktivnih rashoda i umanjili izvesni ostaci birokratske i centralističke tendencije raznih ustanova, naročito republičkih.

Po predlogu budžeta za 1948 godinu rashodi predviđeni na narodnu odbranu iznose 35,6% više od izvršenih u 1947 godini. Ovaj porast je u skladu sa porastom budžeta na svim ostalim sektorima i sa snagom naše zemlje i izgradnjom naše mlade Armije. Procentualno, pak, u odnosu na opštu sumu rashoda po budžetu ove godine, izdaci na narodnu odbranu smanjuju se u poređenju sa prošlogodišnjim za 3,4%. Dok su u prošloj godini izdaci na narodnu odbranu iznosili 14,4% svih rashoda, po ovogodišnjem predlogu ti izdaci iznose svega 13,7% od ukupnih rashoda budžeta.

Već u prvoj planskoj godini pokazalo se neophodnim imati, kod izvršenja plana, kao jedan od preduslova koji garantuju njegovo izvršenje i obezbeđuju ga od svake eventualnosti (suše, na pr.), određene državne rezerve sirovina i drugog materijala. Nemoguć je jedan čvrst planski poredak, kakav se u našoj zemlji izgrađuje, bez državnih rezervi koje ga obezbeđuju. Otuda smo se u drugoj planskoj godini orijentisali na početak stvaranja državnih rezervi. U ovoj godini predložena suma je veoma skromna — svega 3 milijarde, jer sada nismo u moguć-

nosti da više odvojimo za rezervu, ali i to je već solidan početak uvođenja ove neophodne planske prakse.

Ovogodišnja cifra rezervnog fonda je povećana, jer su: 1) zaostale izvesne neplaćene obaveze iz prošle godine, naročito neplaćeni investicioni radovi usled povoljne zime, koja je omogućila gradnju i u mesecima kad se nije predviđalo da se može graditi; 2) sva nova postavljena prebačena su na rezervni fond; 3) budžet u iznosu od 124,808 miliona mora biti obezbeđen odgovarajućom rezervom, koja u našem predlogu iznosi 5,6% od visine budžeta, što je nesumnjivo opravdano.

Tako se, na osnovu kratke analize rashoda po predlogu budžeta za 1948 godinu dobija sledeća struktura predloga budžeta:

Rashodi po Predlogu opštedržavnog budžeta za 1948 godinu

	Izvršenje u 1947 godini	Predlog za 1948 godinu	% pove- ćanja	Struktura u %
1 deo — Investicije za kapitalnu izgradnju i ostalo finansiranje privrede	35.817,000.000	45.150,515.000	26,0	36,17
2 deo — Investicije na društveni standard	7.905,000.000	13.674,035.000	72,9	10,45
Ukupno na privredu otpada				46,62
3 deo — Prosveta i narodna kultura . .	3.447,000.000	6.818,268.922	97,8	5,40
Ako rashodima privrede dodamo prosvetno-kulturne rashode, dobijamo iznos od 52,02 od ukupnih rashoda				
4 deo — Socijalno-zdravstvena zaštita . .	13.534,000.000	18.546,456.884	37,0	14,64
5 deo — Narodna odbrana	12.167,000.000	16.500,000.000	35,6	13,07
6 deo — Državna uprava	9.955,000.000	13.077,842.090	31,3	10,35
7 deo — Državne rezerve, rezervni fond i dotacije	3.151,000.000	11.074,220.104	251,14	9,92
Svega :	85.976,000.000	124.841,338.000	45,2	100,—

Rashodi neposredno na privredu iznose 46,62% od ukupnih rashoda. Ako rashodima privrede dodamo rashode prosvete i narodne kulture, onda ukupan procenat ovih rashoda iznosi 52,02% od svih rashoda, rashodi na narodnu odbranu iznose 13,07%, a rashodi na administraciju 10,35%.

Ako posmatramo ove rashode u okviru saveznog budžeta, onda dobijamo još jaču sliku značaja privrede u ovogodišnjem predlogu. Rashodi privrede iznose 46,62% ili zajedno sa prosvetom i narodnom kulturom i socijalno-zdravstvenom zaštitom 66,66% od ukupnih rashoda.

Prihodi po Predlogu opštedržavnog budžeta za 1948 godinu

U predlogu budžeta za 1948 godinu predviđeni su prihodi u sumi od:

NAZIV PRIHODA	IZNOS	% strukture
1) Porez na promet proizvoda	46.000,000.000.—	36,86
2) Sniženje troškova proizvodnje — — — — —	7.500,000.000.—	6,01
3) Porez na promet proizvoda iz slobodnog prometa robe —	9.577,804.000.—	7,67
4) Dobit državnih privrednih preduzeća — — — — —	822,060.000.—	0,66
5) Viškovi sopstvenih obrtnih sredstava državnih privrednih preduzeća saveznog značaja — — — — —	431,912.000.—	0,35
6) Takse — — — — —	600,000.000.—	0,48
7) Prihodi carina — — — —	2.000,000.000.—	1,60
8) Porez na dohodak — — —	13.784,480.000.—	11,04
9) Porez na nasleđa i poklone	317,000.000.—	0,25
10) Prihodi socijalnog osiguranja	13.775,686.000.—	11,03
11) Prihodi ustanova i nadležstava — — — — —	4.008,284.000.—	3,21
12) Prihodi reparacija — — —	4.003,900.000.—	3,21
13) Fond za obnovu — — — —	3.353,905.000.—	2,69
14) Razni prihodi — — — — —	6.173,000.000.—	4,94
15) Narodni zajam za finansiranje investicija — — — —	3.500,000.000.—	2,80
16) Višak prihoda iz 1947 god.	7.993,307.000.—	6,40
17) Prihodi u vezi sa uskladjivanjem privrednih planova sa NR Albanijom — — — —	1.000,000.000.—	0,80
Ukupno:	124.841,338.000.—	100,—

U pogledu obaveza privrede prema budžetu, udeo privrede po Predlogu opštedržavnog budžeta za 1948 godinu i dalje je u porastu u poređenju sa 1947 godinom.

Samo porez na promet daje 36,86% svih prihoda, a sa sniženjem troškova proizvodnje 42,87% svih prihoda. Ako ovim prihodima dodamo dobit državnih privrednih preduzeća i viškove obrtnih sredstava, onda dolazimo do zaključka da privreda neposredno daje 43,88% od ukupnih prihoda. Pritom još uvek nisu uračunati prihodi od slobodnih cena u iznosu od 9.577,804.000 dinara i deo prihoda od socijalnog osiguranja koji predstavlja prihod iz privrede, jer je uračunat kao element cene i naplaćuje se prodajom svakog proizvoda. Ako dodamo i ove prihode, onda dolazimo do konstatacije da privreda daje 62,58% svih budžetskih prihoda, što u poređenju sa 1947 godinom pokazuje povećanje učešća privrede u pokriću budžetskih rashoda za oko 10%.

Ako se posmatra pitanje pokrića rashoda privrede akumulacijom koja se stvara u privredi, onda se dobija sledeća slika: ukupni privredni rashodi, uključiv i socijalno-zdravstvenu zaštitu po saveznom budžetu, iznose 79.523,317.000,— a ukupni prihodi od privrede 81.539,981.000.— što znači da privreda daje oko 2.000,000.000.— za pokriće ostalih rashoda.

U pogledu obaveza privrede prema budžetu imamo dva vrlo važna i krupna zadatka, čije je ispunjenje neophodan preduslov za pravilno izvršenje budžeta. Radi se o sniženju troškova proizvodnje u iznosu od 7,5 milijardi i sniženju troškova investicija u iznosu od nešto preko 8 milijardi. Analizom organa za planiranje nesumnjivo je utvrđeno da naša preduzeća još ne rade prema svojim mogućnostima, po planskim kalkulacijama, koje bi onemogućavale skrivene rezerve i obezbeđivanja raznih vrsta. Posebno, razvoj naših preduzeća je takav da su i svojom unutrašnjom organizacijom i uvođenjem niza novih metoda rada, u stanju da povedu upornu borbu za sniženje troškova proizvodnje, kao osnovnog instrumenta jačanja socijalističke akumulacije.

Sniženje cene koštanja je jedini izvor sniženja cena i povišenja životnog standarda uopšte, i samo sistematskom borbom za sniženje cene koštanja dovodi se do pojevtinjenja života.

Svi naši privredni kadrovi treba da vide u ovom zadatku dalje sredstvo da se u preduzeću učvrsti princip ekonomičnog i racionalnog poslovanja. Borba za sniženje cene koštanja je, dakle, u isto vreme i borba za organizaciono i privredno učvr-

šćenje svakog preduzeća, za njegov razvoj u pravcu naprednog preduzeća.

Sa ovim pitanjem povezan je i zadatak sniženja troškova građenja. Mi smo konstatovali da je u 1947 godini bilo pojava poskupljenja gradnji. To nas upozorava na opasnost da naši investicioni objekti, koštajući skuplje, apsorbujući više materijala i radne snage no što je to neophodno, ne opravdavaju svojim ekonomskim efektom u celosti sve ono što je u njih utrošeno. Otuda se borba za sniženje troškova građenja javlja kao jedan od osnovnih zadataka stvarnog izvršenja Petogodišnjeg plana, kao sredstvo za još jači razmah naše investicione izgradnje. Ekonomišući materijalom i radnom snagom mi stvaramo uslove za novi stanbeni prostor za naše trudbenike, za izgradnju novih fabrika, puteva i železnica.

Prihodi od stanovništva za 1948 godinu

Po Predlogu opštredržavnog budžeta za 1948 godinu predviđeni su prihodi od poreza na dohodak u ukupnom iznosu od 13.784,480.000.— dinara, čija je struktura sledeća:

	Procenat strukture
1) Porez na dohodak radnika, nameštenika i službenika	23,32
2) Porez na dohodak zemljoradnika	37,08
3) Porez na dohodak zadruga	0,73
4) Porez na dohodak društvenih organizacija	0,08
5) Porez na dohodak od privatnih zanimanja i imovine	9,35
6) Dužni porez po svim oblicima	29,44
Ukupno:	100,—

Učešće poreza na dohodak u odnosu na ukupne prihode po Predlogu opštredržavnog budžeta za 1948 godinu iznosi 11,04% prema 15% koliko je iznosilo učešće poreza na dohodak u iznosu na ukupno ostvarene prihode po budžetu za 1947 godinu.

Porez na dohodak radnika, nameštenika i službenika, daje veće iznose s obzirom na stalni porast platnog fonda. Ovo povećanje se zasniva na većem obimu izgradnje u 1948 godini odnosno na povećanju broja uposlenih radnika, nameštenika i

službenika, a delimično i na povećanju platnog fonda usled primene propisa o prevodenju na nova zvanja.

Porez na dohodak zemljoradnika za 1948 godinu predviđen je u iznosu od 5.105 miliona, što predstavlja smanjenje od 16,69% u odnosu na razrez za 1947 godinu. Ovo smanjenje je učinjeno s obzirom na težnju da se poresko opterećenje radnog seljaštva umani. Naprotiv, porez na dohodak špekulativnih elemenata u gradu i na selu potrebno je pojačati. Za 1948 godinu ukupni iznosi poreza na dohodak zemljoradnika u pojedinim narodnim republikama, planirani su u srazmeri sa narodnim dohotkom pa će se time otkloniti neravnomernost u prosečnom opterećenju između pojedinih narodnih republika, koja je postojala u prošloj godini. Kod poreza na dohodak od privatnih zanimanja i imovine predviđeni iznos za 1948 godinu manji je za 19,58% od razrezanog poreza u 1947 godini. Ovo je smanjenje došlo kao posledica opadanja izvesnih privatno-privrednih delatnosti u gradu.

Porez na nasleđe i poklone predviđen je u iznosu od 317 miliona dinara prema 207 miliona dinara, koliko je naplaćeno u 1947 godini. Ovo povećanje treba da se postigne boljom organizacijom razreza i naplate, jer postoji kod sudova veliki broj još nerešenih ostavinskih predmeta.

Kod trošarine je predviđeno 401,100.000 dinara prema 1.742,000.000 koliko je naplaćeno u 1947 godini. Ovakvo veliko smanjenje prihoda od trošarine dolazi usled toga, što je od prvog marta ove godine ukinuta trošarina na robu.

Savezna vlada predlaže da se ove godine raspiše u iznosu od 3,5 milijarde dinara narodni zajam za finansiranje investicija. Ovo je prvi ovakav akt u našoj zemlji, ako ne uzmemo u obzir raspisane zajmove na pojedinim delovima oslobođene teritorije za vreme Narodnooslobodilačke borbe.

U odnosu na ukupnu sumu budžeta, zajam iznosi svega 2,8% od svih prihoda po budžetu. Ali tu nije važna samo potreba obezbeđenja prihoda već se, pre svega, pri raspisivanju zajma vodilo računa o njegovom mobilizatorskom i moralno-političkom dejstvu na sve naše građane. Savezna vlada se rukovodila težnjom daljeg povezivanja svih radnih ljudi za stvar izvršenja našeg privrednog plana. Imalo se pred očima ogromno političko poverenje naših narodnih masa u rukovodstvo naše zemlje, u pravilnost naše politike, i htelo se da i ovom merom patriotski odnos naših ljudi dođe do izražaja, a samim tim i neposredna pomoć u izvršenju investicionog plana ove godine. Narodni zajam za finansiranje investicija biće još jedan dokaz

moralno-političkog jedinstva našeg naroda, još jedna manifestacija snage naše zemlje.

Prelazeći na izlaganje o republičkim budžetima u 1947 godini mogu reći da su oni izvršeni u ukupnom iznosu od 27.905,600.000 dinara, a predloženi okviri rashoda za sve republike u 1948 godini iznose 44.640,667.000 dinara. To znači da su u predlogu za 1948 godinu republički budžeti porasli za 59,4%.

Porast republičkih budžeta je neminovna pojava koja rezultira iz:

- 1) učvršćenja i proširenja republičkih organa narodne vlasti, a naročito naglog porasta funkcija organa narodnih odbora;

- 2) brzog tempa izgradnje po republikama;

- 3) posebne brige Vlade FNRJ da se u cilju otklanjanja neravnomernog razvoja republika ukaže naročita briga privredno i kulturno zaostalim republikama, kako bi se ostvario jedan od osnovnih zadataka Petogodišnjeg plana.

Izvršenje budžeta narodnih republika u 1947 godini pokazuje zdravu tendenciju, jer su, sem Crne Gore, budžeti svih republika završeni sa viškom prihoda nad rashodima uprkos dopunskih budžeta kod Srbije, Hrvatske i Slovenije, a Bosna i Hercegovina i Makedonija nisu se uopšte koristile dotacijom iz saveznog budžeta, koja je bila u budžetu za 1947 godinu predviđena, jer su sopstvenim prihodima uspele da pokriju sve svoje rashode.

Jačanje privrednih izvora povećanjem produkcije po planu 1948 godine, jačanje lokalne privrede, potreba daljeg podizanja prosvete i narodne kulture, izazvali su povećanje rashoda narodnih republika, ali je to povećanje u potpunom skladu sa porastom izvora prihoda narodnih republika. Srbija, Hrvatska, Slovenija i Bosna i Hercegovina pokrivaju svoje rashode sopstvenim prihodima i učešćem u porezu na promet, koji je ubran na njihovoj teritoriji. Važno je naročito istaći to da je Bosna i Hercegovina otpala iz kruga republika koje nisu još u stanju da svojim prihodima i učešćem u porezu na promet pokriju rashode. Već dosadašnjom pomoći koju je savez pružio NR Bosni i Hercegovini u vidu obnove, velikih saveznih investicija i tako dalje, a s obzirom na bogate privredne izvore, NR Bosna i Hercegovina je u stanju da dalji program svoje izgradnje i podizanja osloni na sopstvene izvore, što nikako ne znači da joj savez neće i dalje pružati svestranu pomoć. NR Makedonija i NR Crna Gora nisu u stanju još da svojom privredom i priho-

dima od nje obezbede pokriće budžetskih rashoda. Činjenica da ove dve republike nisu u stanju da svojim prihodima obezbede budžet i izvršenje privrednog plana, bila je samo potstrek za Saveznu vladu da im pritekne što većim sredstvima u pomoć, kako bi se zaostalost kao naslede prošlosti što pre likvidirala u interesu harmoničnog opšteg razvitka čitave naše zajednice.

Prosek povećanja republičkih investicija iznosi 92,7%. Ovim investicijama treba dodati i pomoć Savezne vlade u iznosu od 2,5 milijarde za obnovu postradalih krajeva, čime bi prosek porasta republičkih investicija izneo preko 100% u odnosu na 1947 godinu.

Kod investicione izgradnje narodnih republika karakteristično je:

1) Kod svih je republika porast preko 150% u odnosu na 1947 godinu.

2) Posebna pažnja u investicionoj izgradnji posvećena je Narodnoj Republici Srbiji — Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, s obzirom na njen veliki značaj u ishrani zemlje, industriskim kulturama i ostalim sirovinama. Vidna manifestacija toga je i posebna pomoć Savezne vlade Autonomnoj Pokrajini Vojvodini za investicionu izgradnju u iznosu od 523,000.000 dinara, za izdatke oko kanala i vodnih zadruga, čime će se mnogo pomoći bržem podizanju nivoa poljoprivrede u ovoj našoj poljoprivredno najbogatijoj pokrajini i sa najboljim uslovima za razvoj napredne poljoprivredne proizvodnje.

3) U NR Bosni i Hercegovini je porast investicija u odnosu na, recimo, NR Hrvatsku i NR Sloveniju gotovo dvostruk a u NR Makedoniji gotovo trostruk. NR Crna Gora, s obzirom na velike investicije u prošloj godini, ima sasvim zadovoljavajući porast i u predlogu za 1948 godinu, koji obezbeđuje njen privredni razvoj;

4) Investiciona izgradnja narodnih republika osniva se na politici Savezne vlade u pravcu istovremenog svestranog razvoja privredno razvijenijih republika sa paralelnim pojačanim tempom razvoja zaostalih, što je jedino mogući put uklanjanja neravnomernog privrednog razvoja.

Smatram da se naročito treba osvrnuti na prosvetu, narodnu kulturu i na socijalno-zdravstvenu zaštitu naroda. Opšti porast rashoda na prosvetu i narodnu kulturu u ovoj godini, po predlogu budžeta za 1948 godinu, iznosi 105,6%.

Iz ove brojke je vidljivo da rashodi na kulturno uzdizanje naših naroda, na uklanjanje nepismenosti, otvaranje škola, univerziteta, naučnih ustanova itd. stalno rastu. Često je, čak,

većem tempu porasta ovih rashoda bila objektivna smetnja nedostatak u kadrovima učitelja, profesora, stručnih prosvetnih radnika.

Slično je i kod rashoda na socijalno-zdravstvenu zaštitu naroda. Njihov opšti porast za sve republike iznosi 124,9%.

Naše zdravstvene ustanove i bolnice u toku 1947 godine borile su se sa znatnim teškoćama zbog nedostatka stručnog kadra, nedovoljnog snabdevanja itd. iako su republičke vlade poklanjale pažnju ovom sektoru rada. U ovoj godini Savezna vlada smatrala je da se pitanjem narodnog zdravlja treba posebno pozabaviti i pomoći ovaj sektor mnogo većim materijalnim sredstvima nego u prošloj godini. Ovo utoliko pre što od njegovog ispravnog rada zavisi pravovremeno osposobljavanje svakog radnog čoveka za koristan rad, usled čega narodno zdravlje kao grana naše državne delatnosti ima pored ostalog i direktno privredni značaj.

Najzad, kao što smo u početku napomenuli, razvoj funkcija organa republičkih vlada i narodnih odbora, njihovo neposredno angažovanje u privredi i preduzimanje sve više delatnosti, često i opštedržavnog karaktera, izazvali su povećanje republičkog aparata i rashoda na administraciju. Ipak je iz prednjeg izlaganja jasno da i pored porasta rashoda po osnovnim funkcijama republika: kod izgradnje za 91,2%, kod prosvete za 105,6%, kod zdravstvene zaštite za 124,9% — rashodi na državni aparat, koji treba da neposredno obavlja poslove po tim zadacima ili pomaže u njihovom izvršenju, rastu samo za prosečno 29,5%.

Drugovi i drugarice narodni poslanici, u dosadašnjem izlaganju izneseni su rezultati izvršenja našeg plana i budžeta za 1947 godinu i u osnovnim linijama prikazan predlog budžeta za 1948 godinu. Uspesi naših naroda u prošloj godini ispunjuju nas uverenjem da će i pored toga što postavljeni zadaci u 1948 godini iziskuju najozbiljnije organizovanje svih naših snaga, ova godina biti godina još većih uspeha naše zemlje na svim sektorima rada.

Radnička klasa naše zemlje, u izvršenju povećanog plana proizvodnje u 1948 godini, treba da uloži mnogo truda. Usvajanje novih metoda rada, borba za racionalizaciju proizvodnje, borba protiv rasipništva materijala i radne snage, borba za sniženje troškova proizvodnje, za povećanje društvene akumulacije — izvora podizanja proizvodnih snaga i skorijeg ostvarenja socijalizma u našoj zemlji, sve su to krupni zadaci za 1948 godinu.

U 1948 godini nije dovoljno samo proizvesti količinski ono što je planirano. Naša proizvodnja ove godine mora da se odlikuje boljim kvalitetom, bogatijim asortimanom, treba da sve više zadovoljava zahteve potrošača za boljom robom. Ponos svakog našeg proizvodnog preduzeća treba da je njegov uspeh kako u premašenju postavljenog plana proizvodnje, tako i u svestranom poboljšanju kvaliteta proizvedene robe.

Bitka za proizvodnju postaje složenija i ona zahteva od proizvodnih preduzeća da se brinu, kako o samoj proizvodnji, tako i o plasmanu robe. Borba za brži tok proizvodnje i brži promet robe, sa ciljem brze realizacije, biće jedan od osnovnih zadataka proizvodnih preduzeća. Osim proizvodnje, naš drugi osnovni zadatak koji se postavlja u ovoj planskoj godini jeste izvršenje investicionog plana. Mobilizacija svih današnjih i stvaranje novih građevinskih preduzeća, racionalno rukovanje građevinskim mašinama, angažovanje svih stručnih kadrova koji mogu pomoći u investicionoj izgradnji, štedljivo rukovanje materijalom, borba protiv svakog rasipništva, borba za ostvarenje plana sniženja investicionih rashoda za 8 milijardi, sve su to zadaci koji na početku građevinske sezone treba da postanu rukovodna načela i investitora i izvođača radova.

U našoj investicionoj izgradnji već se dosad pokazao ogroman značaj i udeo narodnih masa u dobrovoljnom radu, naročito omladine. Svima silama treba razvijati osećaj naših ljudi da treba neposredno da učestvuju dobrovoljnim radom u izgradnji svoje zemlje, da bi svaki radni čovek, svaki građanin naše zemlje dao svoj udeo u njenom preobražaju.

Napore naših trudbenika mora pratiti poboljšanje njihovog standarda života. Uspeh naše proizvodnje treba da u svom svakodnevnom životu oseti svaki naš trudbenik u boljim uslovima snabdevanja. Radnici i službenici u trgovini imaju retko odgovoran zadatak, da na vreme i u dovoljnim količinama doture robu do svakog sela i radničkog naselja. Borba protiv suvišnih zaliha, birokratskog trgovanja, borba za pravilni obračun i evidenciju, borba za uredno obezbeđeno snabdevanje radnika i neproizvođačkog stanovništva, uporno nastojanje da novi sistem vezanih cena postane živa spona između sela i grada, da seljak na vreme i u dovoljnim količinama, na bazi pravednih cena, dobije industrijsku robu koja mu je potrebna, borba protiv špekulacije i nabijanja cena, pretstojeći su zadaci trgovine, od čijeg izvršenja zavisi umnogome izvršenje čitavog našeg plana.

U uspešnom izvršenju zadataka trgovine mi vidimo i jednu od najsigurnijih zaloga očuvanja vrednosti našeg dinara, stabilnosti naše valute, njenog daljeg jačanja.

Boreći se za izvršenje proizvodnog, investicionog i plana robnog prometa, istovremeno se borimo i za pravilno izvršenje plana akumulacije, za izvršenje zadataka postavljenih u ovom predlogu budžeta za 1948 godinu. Kadrovi u finansijama treba da pridruže sve svoje napore naporima trudbenika na ostalim sektorima, u nastojanjima da se sve obaveze prema državi u budžetu izvrše, da bez prepreka sva naša privreda i ustanove imaju obezbeđeno finansiranje. Zadatak finansiskih kadrova je da se neprekidno bore za zaštitu opštedržavne imovine, za redovan priliv akumulacije sredstava u opštedržavni fond, za strogu ekonomičnost.

Za rekonstrukciju naše poljoprivrede zadrugarstvo postaje glavni oslonac, koji će omogućiti unošenje više planskih elemenata u poljoprivrednu proizvodnju, više kolektivnog duha. Zadruga, a naročito najnapredniji tip našeg zadrugarstva, seljačke radne zadruge, treba da pokažu prednost zajedničkih napora zemljoradnika nad individualnom, razbijenom, stihijnom proizvodnjom.

Dati što više alata, poljoprivrednih oruđa i mašina, više dubriva našoj poljoprivredi, znači boriti se za likvidaciju zaostalosti u poljoprivredi, za njen harmoničan razvoj sa industrijskom proizvodnjom.

Za izvršenje ovih zadataka naša zemlja ima dovoljno snage. Još mnogi izvori naše zemlje nisu u potpunosti iskorišćeni; mnoge rezerve i latentne snage koje postoje kod naših naroda nisu dovoljno mobilisane. Ogromne su stvaralačke snage radnih masa naše zemlje oslobođenih od kapitalističke eksploatacije i one su u stanju da svojim snagama izgrade novo društvo. Preko 63 milijarde akumulacije, koja će biti po ovogodišnjem budžetu ostvarena u našoj privredi, u ranijem društvenom poretku bile bi plen kapitalista, a sada su osnovni izvor naše socijalističke izgradnje. Oslobođene proizvodne snage radnih masa u svom stvaralaštvu treba da idu sve dalje napred i da se sve više razvijaju.

U svom novogodišnjem govoru za 1948 godinu, vođ naših naroda, drug Tito je rekao: »U toj naš godini očekuju ne manje teški ako ne još i teži zadaci, no što smo ih imali u 1947 godini. Mi ih moramo savladati i izvršiti. U nastupajućoj godini svaki naš trudbenik treba da dâ sve od sebe za izvršenje svoje dužnosti. U toj godini treba svesti na minimum, ako ne i sasma

likvidirati razne nedostatke i slabosti o kojima je naprijed bilo govora.«

I na kraju svoga govora drug Tito izražava svoje duboko uverenje »da ćemo izgraditi prema planu našu zemlju, da ćemo izgraditi socijalizam i ostvariti srećniju budućnost naših naroda«. Te reči našeg rukovodioca daju nam siguran putokaz i ulivaju nepokolebljivo uverenje da sigurno idemo u susret novim uspesima i poredama naše zemlje. (Burno odobravanje i dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima Predsednik Savezne planske komisije i Privrednog saveta Vlade FNRJ Boris Kidrič.

Predsednik Savezne planske komisije Boris Kidrič (Izborni srez Ljubljana I, NR Slovenija): Drugovi narodni poslanici, kao što se vidi iz brojki, Predlog opštedržavnog budžeta za godinu 1948, u poređenju sa izvršenim budžetom za godinu 1947, povećava se za 45,2%, ako prošlogodišnji višak prihoda nad rashodima ne uzmemo u obzir, odnosno za 33,33%, ako pomenuti prošlogodišnji višak prihoda nad rashodima uzmemo u obzir.

Odakle to veliko, za kapitalističke pojmove teško shvatljivo, povećanje?

Naći će se naših otvorenih neprijatelja i pritajenih profesionalnih skeptika koji će izmišljati sve moguće »teorije«. Jedni će kazati da Jugoslavija »srija u inflaciju«. Drugi će govoriti da imamo nameru da »snizimo životni standard stanovništva«. Treći će reći da se spremamo da »udarimo po seljaku«. Naći će se i takvih koji će tvrditi da su jugoslovenski rukovodioci naduvene i usijane glave, pa su izgubili pod sobom realno tlo i predali se vrtoglavi fantazijama, koje će se svršiti neminovnim krahom. itd., itd.

Međutim, objektivni, brojčani podaci dokazuju da je stvarnost upravo obrnuta od »teorija« i kleveta koje će širiti otvoreni i prikriveni neprijatelji.

Koeficijent između ovogodišnjeg opticaja robe namenjene potrošnji i ovogodišnjeg opticaja novca povećava se u poređenju sa prošlogodišnjim koeficijentom najmanje za 15%. Prema tome, neprijatelji koji se nadaju u inflaciju ljuto će se prevariti. Vrednost i kupovna snaga jugoslovenskog dinara u ovoj godini će samo porasti.

Isto tako će se prevariti oni koji žele zlo našem narodu i koji u tim svojim zlonamernim željama misle da će povišenje budžeta ići na račun životnog standarda naših radnih masa. Do

kraja ove godine mi ćemo, uz prosečnu letinu i ispunjenje osnovnih postavki plana industrijske proizvodnje, za prosečni životni standard postići indeks 107 u poređenju sa indeksom 100 iz godine 1939, sa indeksom 54,88 iz godine 1945, sa indeksom 79,72 iz godine 1946 i sa indeksom 86,87 iz godine 1947. Privredni plan FNRJ za godinu 1948 predviđa da će po cenama iz godine 1939 vrednost potrošnje u 1948 godini iznositi najmanje 49.576,927.000 dinara, dok je u 1939 godini iznosila 46.329,246.000 dinara i, po istim cenama, u 1945 godini 25.708,432.000, u 1946 godini 37.345,780.000 i u 1947 godini 40.695,429.000 dinara.

Onima koji nas budu klevetali da ovogodišnje povišenje budžeta tobože znači da se spremamo da »udarimo po seljaku«, odgovaramo sledeće: ne samo što smo s trgovinom po vezanim cenama već dosad zatvorili makaze za preko 16% u korist seljaka i njegovog standarda, nego će i zemljoradnički porez na dohodak 1948 godine biti za radnog seljaka za 40% niži nego što je bio 1947 godine. Naravno, mi ćemo u ovoj godini još jače udariti po špekulantskim i svim kapitalističkim elementima na selu, jer smo dosadašnjim merama pripremili dovoljno pozicija za nove udarce po takvim narodnim neprijateljima. Špekulantski standard će svakako pasti! Međutim, ne bi valjalo brkati standard špekulanata sa standardom radnog naroda. Takvo brkanje prepuštamo ostacima bivših vladajućih klasa.

Prema tome, gde ima svoj izvor ovogodišnje povećanje našeg budžeta?

Povećanje ovogodišnjeg budžeta ima svoj veoma zdrav i veoma solidan izvor: ono izvire iz povećanja narodnog dohotka.

Privredni plan za godinu 1948 predviđa, računato u nižim jedinstvenim cenama, 191,9 milijardi dinara narodnog dohotka, dok smo u 1947 godini postigli 132,9 milijardi dinara narodnog dohotka — isto tako računato u nižim jedinstvenim cenama. Dakle, u poređenju s godinom 1947 narodni dohodak se godine 1948 povećava za 44,4%.

Prošlogodišnji budžet obuhvatio je, bez finansijskih planova, 64% narodnog dohotka. Ovogodišnji budžet obuhvata, bez finansijskih planova, 65% narodnog dohotka. Iz ovog se jasno vidi da procenat porasta budžeta odgovara procentu porasta narodnog dohotka.

Odakle taj porast narodnog dohotka?

Porast narodnog dohotka u privrednom planu za godinu 1948 izvire u prvom redu iz ogromnog porasta proizvodnje u našoj industriji, u našem rudarstvu, u našoj elektroprivredi i

elektrifikaciji, u našem šumarstvu i u našem građevinarstvu. Plan industrijske proizvodnje u najširem smislu reči, pri čemu su obuhvaćeni i rudarstvo, i proizvodnja električne energije i drvna industrija, povećan je u godini 1948 prosečno za 61% u poređenju s godinom 1947. Plan građevinarstva povećava se u 1948 godini za 73% u poređenju s godinom 1947.

Indeks robnog transporta iznosi u planu za 1948 godinu 196 u poređenju sa indeksom 100 iz godine 1939, 96 iz godine 1946, i 134 iz godine 1947.

Oni koji nisu sposobni ili neće da veruju u privredne snage naše otadžbine, u stvaralačke snage naših radnih masa, naše Partije, našeg Narodnog fronta, baš će za povećanje produkcionog plana i plana naše građevinske delatnosti reći: verovatno su se baš ovde zatrčali, zacementovali, zacementovali. Kao odgovor navodimo sledeće, ne planirane, nego već postignute rezultate. U poređenju s godinom 1939 mi smo 1946 godine proizveli 104% električne energije, a 1947 već 132%. Uglja smo proizveli 1946 godine 112% a 1947 već 153% u poređenju sa 100 iz godine 1939. Čelika smo proizveli 1946 godine jedva 85%, a 1947 godine već 132% u poređenju sa 100 iz godine 1939. Cementa smo proizveli 88,4% u godini 1946, i 168% u godini 1947 u poređenju sa 100 iz godine 1939. Stakla smo proizveli godine 1946 103, a 1947 191% u poređenju sa 100 iz godine 1939. Šećera smo proizveli jedva 63% godine 1946, a 141% godine 1947 u poređenju sa 100 iz godine 1939. Rezane građe smo proizveli 140% godine 1947 u poređenju sa 100 iz godine 1939.

Ako uzmemo u obzir, prvo, da je porast koji smo postigli 1947 usledio pre svega u II polugodištu 1947 i, drugo, da ove godine radimo u skoro svim preduzećima s punim kapacitetom u sve tri smene, dok prošle godine toga još nije bilo, onda nije ni najmanje čudnovato da privredni plan za 1948 godinu predstavlja kao prosečni porast opšte industrijske proizvodnje 61%. Uostalom, već postignuti rezultati najbolje osvetljavaju stvari. Opšti plan industrijske proizvodnje mi smo u I kvartalu 1948 godine ispunili stoprocentno. A plan za I kvartal potpuno je u skladu i sa statičkim i sa dinamičkim planom za godinu 1948.

Namerno ću navesti primer parcijalnog plana gde smo u I kvartalu zbog vrlo loših vremenskih uslova i još zbog nekih velikih organizacionih slabosti podbacili, a istovremeno ću navesti sve potrebne uslove da to podbacivanje nadoknadimo u sledećim kvartalima. To je plan proizvodnje šumarstva i drvne industrije. U poređenju sa ostvarenjem iz I kvartala 1947 godine

mi smo u FNRJ ukupno ostvarili 173%, a u Narodnoj Republici Srbiji 309%, u Narodnoj Republici Hrvatskoj 195%, u Narodnoj Republici Sloveniji 141%, u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini 192%, u Narodnoj Republici Makedoniji 600%, i Narodnoj Republici Crnoj Gori 175%.

Kao drugi primer navešću naš izvoz. On je u I kvartalu 1947 godine iznosio 695,567.000 dinara a u I kvartalu 1948 5.000,000.000 dinara, što znači više nego 700% prema 100 iz godine 1947.

Iz svega toga izlazi da povećanje plana proizvodnje i građevinarstva nije neka fantazija usijanih glava, nego da ono ima svoj čvrsti temelj u radnom elanu i stvaralačkoj snazi našeg radnog naroda, koji, okupljen u Narodnom frontu, ima i volje i sposobnosti da ide pod slavnim vođstvom druga Tita i Komunističke partije iz pobjede u pobjedu. One koji nisu mogli ili nisu hteli da veruju u stvaralačke snage našeg naroda i naše otadžbine, stvarnost je već nekoliko puta demantovala. U ovoj godini, u planskoj godini 1948, stvarnost će ih ismejati i s njima se još gore obračunati.

Prema izloženom, drugovi narodni poslanici, povećanje ovogodišnjeg budžeta rezultat je krupnih uspeha koje su naš radni narod i njegova slavna otadžbina Federativna Narodna Republika Jugoslavija postigli u prvoj planskoj godini i uslova koje su oni već pripremili za nove pobjede u novim planskim godinama. Povećanje ovogodišnjeg budžeta je veran odraz povećanja našeg narodnog dohotka, povećanja našeg nacionalnog bogatstva. Ono je dokaz da smo mi na ispravnom putu, ono je dokaz da Titova Petoletka daje već prve krupne rezultate u korist privredne i odbranbene snage naše zemlje, u korist životnog standarda i srećne budućnosti naših radnih masa.

To je naš odgovor na pitanje odakle ovoliko povećanje ovogodišnjeg budžeta.

Tom prilikom valja istaći političke i društvene uslove koji našoj zemlji omogućuju ovoliko povećanje narodnog dohotka. Mi smo već nekoliko puta isticali te uslove. Ja ću ih ovde ponoviti.

Prvo, u polukolonijalnoj staroj Jugoslaviji strani imperijalisti i finansijski magnati kočili su i dalji razvitak i puno iskorisćavanje postojećih proizvodnih snaga. U novoj, ne samo politički nego i ekonomski oslobođenoj i nezavisnoj, Jugoslaviji taj je momenat otpao.

Drugo, socijalno i nacionalno oslobođene jugoslovenske radne mase, koje su u staroj Jugoslaviji morale da mrze rad

kako zbog klasnog, tako i zbog nacionalnog ugnjetavanja i eksploatacije, pokazale su u FNRJ čuda od radnog heroizma.

Treće, planska privreda je sama po sebi, već od samog početka, i u pogledu opšteg podizanja proizvodnje i u pogledu iskorišćavanja postojećih proizvodnih kapaciteta, morala ispoljiti ogromna preimućstva nad kapitalističkom anarhijom i stihijom.

Povećanje narodnog dohotka rezultat je, dakle, dubokih, revolucionarnih društvenih i političkih promena u našoj zemlji. Ono je rezultat činjenice da su eksploatatorske klase izgubile vlast, ono je rezultat činjenice da su eksploatatorske klase izgubile ne samo vlast nego da su već izgubile i većinu osnovnih ekonomskih pozicija, da je danas industrija u državnim rukama, tj. u rukama radnog naroda, da je danas sve bankarstvo bez izuzetka u državnim rukama, tj. u rukama radnog naroda, da smo mi već prošle godine počeli sistematski, sve više i više potiskivati privatnu trgovinu na malo i da ćemo je u narednim mesecima dokraja likvidirati, da će, prema tome, trgovina biti u celosti u rukama države i zadruga, tj. u rukama radnog naroda, da su ojačale i da će sve više jačati naše opšte pozicije u borbi protiv kapitalističkih elemenata na selu.

Povećanje narodnog dohotka rezultat je činjenice što se u našoj zemlji izgrađuje socijalizam i što socijalistički sektor naše privrede stalno raste, učvršćuje se i proširuje u sukobima s kapitalističkim ostacima. Koliko je već u našoj zemlji taj proces napredovao, dokazuje činjenica da su u prošloj godini kapitalistički elementi učestvovali u raspodeli narodnog dohotka još sa oko 9%, tj. sa oko 12,5 milijardi, dok će ove godine moći učestvovati najviše sa 8,5 milijardi, tj. sa oko 4,5%. Kad uporedimo apsolutne brojke, njihovo učešće smanjuje se za 32%.

U dosadašnjoj istoriji ni u jednoj drugoj zemlji, osim u zemlji potpuno izgrađenog socijalizma, u velikom Sovjetskom Savezu, nije izgradnja socijalizma i likvidacija kapitalističkih elemenata otišla tako daleko kao u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. Naravno, izgradnja socijalizma nije proces koji se s uzimanjem vlasti završava, nego proces koji sa revolucionarnim rušenjem starog kapitalističkog državnog aparata tek počinje. Izgradnja socijalizma je proces sukoba s kapitalističkim elementima i ostacima. U tim sukobima mogu pojedine pozicije pojedinih kapitalističkih elemenata i ostataka privremeno i da porastu. Međutim, nije osnovno pitanje kakve su privremene i pojedine promene, nego ko u toj borji osvaja ključne pozicije i kuda se kreće čitav proces. Ko u FNRJ u borbi između

socijalističkog sektora naše privrede i kapitalističkih elemenata i ostataka osvaja ključne pozicije i kuda se čitav proces kreće, to dovoljno jasno pokazuju kako brojke, tako i druge činjenice.

Drugovi narodni poslanici, borbu za Titovu Petoletku mi u mnogo čemu možemo uporediti s Narodnooslobodilačkom borbom. Naime, i u sadašnjoj borbi za Petoletku potrebni su ogromni naponi, potrebne su žrtve, jer bez napora i bez žrtava nema velikih pobjeda, kao što ih bez njih nije bilo ni u Narodnooslobodilačkoj borbi. I u ovoj borbi pojavljuje se, kao što su se pojavljivali i u Narodnooslobodilačkoj borbi, kolebljivci, kapitulanti, neprijatelji koji šire neverovanje u uspeh, neverovanje u snage naše zemlje i našeg radnog naroda. I kao što je iskustvo Narodnooslobodilačke borbe jasno pokazalo da su ljudi takve vrste radili, ustvari, protiv nezavisnosti i slobode naše zemlje, tako i iskustvo borbe za našu Petoletku i njen uspeh pokazuje i pokazivaće da su ljudi koji šire neverovanje u naše privredne snage, ustvari, neprijatelji svestranog jačanja naše otadžbine, a u isto vreme i neprijatelji izgradnje socijalizma u našoj zemlji. Neverovanje u privredne snage naše zemlje jednako je neverovanju u mogućnost izgradnje socijalizma u njoj, i obrnuto.

Planska godina 1948 ima u Petogodišnjem planu vrlo značajnu ulogu, jer se u njoj rešavaju mnoga osnovna pitanja čitavog Petogodišnjeg plana.

Koja su to osnovna pitanja koja se rešavaju u planskoj godini 1948?

Prvo, to je pitanje otkrivanja i iskorišćavanja svih prikrivenih, još nepoznatih i neiskorišćenih rezervi u našoj privredi i njenom sadašnjem kapacitetu. Mi smo već podvukli da stara Jugoslavija nije bila u stanju da iskoristi sve postojeće proizvodne kapacitete. Mi smo pokazali zašto stara Jugoslavija nije bila u stanju da to učini, a zašto je nova Jugoslavija kadra da to učini.

Pitanje otkrivanja i svestranog iskorišćavanja svih postojećih rezervi u našim proizvodnim kapacitetima i proizvodnim snagama neobično je važno pitanje. Jugoslavija je, naime, zemlja koju je priroda obdarila vanrednim bogatstvima. Postojeće sirovinske baze — na žalost još vrlo slabo iskorišćavane — usklađuju se po svojoj prirodi u jednu harmoničnu privrednu celinu. Radi se o tome da mi već danas te sirovinske baze što više upotrebimo, kako bismo olakšali sprovođenje Petogodišnjeg plana i borbu u idućim planskim godinama. Radi se o tome da u što većoj i punijoj meri osposobimo postojeće proizvodne kapaci-

tete za iskorišćavanje naših sirovinskih baza. To ne znači ništa drugo nego u tim kapacitetima uporno otkrivati rezerve i nove mogućnosti, odnosno — uslovljavati ih većim ili manjim rekonstrukcijama. Naravno, mi se ne zavaravamo misleći da bismo bez krupne kapitalne izgradnje, bez uvođenja potpuno novih, krupnih, najmodernijih kapaciteta mogli sprovesti privrednu izgradnju naše zemlje onako kako je postavlja Petogodišnji plan. O tome nema nikakve sumnje, tu su stvari potpuno jasne. Petogodišnji plan postavlja pred nas zadatak izgradnje potpuno novih, krupnih, najmodernijih kapaciteta. Međutim, potreba novih, krupnih, najmodernijih kapaciteta nikako ne znači da mi smemo zaboraviti na iskorišćavanje, upotpunjavanje i rekonstrukciju već postojećih kapaciteta, na otkrivanje rezervi koje se još nalaze u njima, na uvlačenje tih rezervi u naš proizvodni proces.

Ko to ne bi shvatio, taj bi neposredno nanosio štetu interesima naše zemlje. On bi je orijentisao na rasipničko, nepotrebno trošenje teško stečenih deviza u inostranstvu.

Mi već imamo takvih primera. Postoji, na primer, slučaj da je jedna privredna ustanova tražila za zadatke svoje petogodišnje kapitalne izgradnje 1,5 milijardu deviza. Međutim, na temelju detaljnih analiza utvrdilo se da ona može iste zadatke izvršiti sa 800 miliona, s tim da se izvesne stvari izrade u zemlji. Ustanova se najpre takvoj analizi odupirala i tvrdila da su postavke te analize nerealne. Docnije, kad ih je prihvatila i kad se i sama svom snagom založila da pronade domaće mogućnosti u smislu pomenute analize, ona je mogla da konstatuje da je čak i predloženih 800 miliona previsoka suma i da može da izađe na kraj i sa 640 miliona.

Ovde treba naglasiti da kod nas još uvek postoji izvesno potcenjivanje mogućnosti koje nam pružaju naša postojeća metalurgija i metalopreradivačka industrija. Niz stručnjaka koji su se vaspitavali u stranim tehničkim školama, pod uticajem monopolističkih »teorija« inostranog finansiskog kapitala, koji je u malim, zavisnim zemljama s providnim namerama jačao i utvrđivao neverovanje u njihove privredne snage i u njihove tehničke mogućnosti, — niz takvih stručnjaka još i danas misli da su naši kapaciteti tako zaostali da gotovo ništa novo ne možemo u njima sami izraditi.

Mi ističemo upravo obrnuto, mi podvlačimo da je vrlo malo proizvoda koje mi nismo kadri s više ili manje muke, s većim ili manjim troškovima proizvodnje izraditi u postojećim kapacitetima.

Mi naročito naglašavamo da su naši postojeći kapaciteti sposobni da nam pružaju nova, čak i najmodernija sredstva za proizvodnju.

To nam dokazuje niz uspeha koje smo u tom pogledu postigli prošle godine, neverovatno veliki broj vrlo komplikovanih proizvoda o kojima se u staroj Jugoslaviji nije ni sanjalo da ih možemo sami izrađivati.

Istina, naši proizvodni kapaciteti su prilično uski. To je njihova slaba strana. Međutim, u njima je moguće proizvesti skoro sva sredstva za proizvodnju. To je njihova jaka strana, i to je naša vrlo značajna rezerva i jedna od osnovnih polaznih tačaka naše borbe za privrednu izgradnju naše zemlje.

Upravo zbog toga — da bismo blagovremeno iskoristili te rezerve — mi u planskoj godini 1948 imamo u nekim granama jači tempo porasta industrijske proizvodnje nego što bi to tražio opšti tempo Petogodišnjeg plana kao celine. Tako smo, na primer, u proizvodnji uglja, ako plan za 1951 godinu uzmemo kao 100, u 1939 godini proizveli 36,8%, u 1946 41,2%, u 1947 56,3%, a plan za 1948 iznosi 73,5% proizvodnog zadatka za 1951 godinu. Znači da će u 1948 godini već biti postignute tri četvrtine proizvodnje iz godine 1951. Zatim, porast od 1947 na 1948 godinu iznosi 17,2% proizvodnog zadatka za 1951, prema tome porast u naredne tri planske godine treba da iznosi ukupno 26,5% ili prosečno godišnje jedva nešto iznad 8%. Prema tome, porast od 1947 na 1948 kod uglja je dvostruko veći od porasta u idućim godinama koji je potreban da bismo postigli Petogodišnjim planom određenu brojku. Slično je i sa čelikom. U 1947 godini proizveli smo 40,9% čelika u poređenju sa planom predviđenom proizvodnjom za 1951 godinu. Plan za 1948 godinu predviđa 64,1% čelika u poređenju sa planom predviđenom proizvodnjom za 1951 godinu. Znači da porast od 1947 na 1948 godinu iznosi 23,2% proizvodnje iz 1951 godine, dok u naredne tri planske godine moramo postići ukupni porast 35,9%, što znači prosečno nešto ispod 12% godišnje. Kako se sa pravilnim otkrivanjem i iskorišćavanjem dosad nepoznatih i neiskorišćenih rezervi mogu postići značajni skokovi, pokazuje primer cementa iz prošle godine. U godini 1946 proizvodnja cementa iznosila je 26,6% u poređenju sa planom predviđenim proizvodnim zadatkom za 1951. U godini 1947 ona je iznosila već 56% iz istih kapaciteta, dok je u 1939 godini postigla maksimum 30,1%. Iz toga sledi da smo od 1946 na 1947 godinu postigli proizvodnju cementa u visini od 29,4% proizvodnje predviđene planom za 1951 godinu, dok je za naredne 4 godine ostao zadatak da se proizvede 44%, odnosno prosečno 11% godišnje.

Mi u ovoj godini proizvodimo niz novih proizvoda za koje smo osposobili domaće kapacitete i domaću proizvodnju, a koje prošle godine još nismo proizvodili — od briketa, asfalta, lakog benzina, rudarskog benzina, elektroda i elektrodnih masa, petrolkoksa, cilindarskog ulja, transformatorskog ulja, pogonskog ulja za mornaricu, azbestnih proizvoda, pa do benzinskih i parnih armatura, autopribora, brusilica, raznih vrsta bušilica, centrifuga, dezintegratora, dizalica raznih vrsta, liftova, elevatora, saobraćajnih signalnih uređaja, gasgeneratora, gatera, garnitura za zavarivanje, raznih glodala, klimatskih instalacija, transporter, plastičnih instrumenata, japanera, ježeva, motornih kola, kompresora, kranova, rotacionih kopača, lokomobilskih delova, hirurških instrumenata, mašina za drvenu industriju, za kožnu industriju, za tekstilnu industriju, za livenje, za celulozu, mašinskih delova i mašina za rudarstvo, motornih vozila, presovanih delova za automobile, novih kinoprojektora i kinoprojektorskih delova, reflektora, poljoprivrednog mehaničkog alata i mašina, instrumenata i sprava za merenje, avionskih svećica, raznih novih vrsta testera, turbina, uređaja za cementnu industriju, za duvansku industriju, za farmaceutsku industriju, za obojenu metalurgiju, raznih vrsta utenzilija, raznih električnih aparata, telefonskih automatskih aparata, novih vrsta instalacionih prekidača i kutija, delova električnih mašina i potpunih električnih mašina, električnih delova za teretne dizalice, rasvetnih tela, elektroporculana, izolatora za visoki napon, električnih transportnih kolica, kontrolera, magneta za kočnice, jednofaznih i trofaznih sinhronih mašina, motora za rudnike, postrojenja za elektrifikaciju tehničkih procesa, velikih generatora, brodskih uređaja, raznih novih vrsta transformatora. To je veliki uspeh u borbi za osvajanje novih proizvoda i iskorišćavanje postojećih rezervi u našem kapacitetu.

Drugovi, pitanje postojećih a još ne sasvim otkrivenih rezervi u našim sadašnjim kapacitetima, kako za iskorišćavanje naših bogatih sirovinskih baza, tako i za domaću izradu novih sredstava za proizvodnju, jedno je od osnovnih pitanja koja treba rešiti u planskoj godini 1948. Na takvim temeljima mi ćemo moći sprovesti i kritički rebalans Petogodišnjeg plana, pri čemu će se pokazati da smo sposobni producirati niz proizvoda lakše i jeftinije, sa manje žrtava po našu zemlju, pa i u većem obimu nego što to predviđa sam Petogodišnji plan.

U tu svrhu potrebno je da okupimo sve konstruktivne snage naše zemlje, od radnih kolektiva po preduzećima do naučnika i stručnjaka. Mi moramo iz osnova promeniti odnos prema ra-

cionalizatorima, novatorima i pronalazačima, koji se još uvek premalo ističu i nagrađuju. Mi moramo angažovati sve naše stručne i naučne radnike, ma gde oni radili, da nam pomognu u rešavanju osnovnih tehničkih i privrednih pitanja. Zemlja će im biti zahvalna za svaku njihovu istinsku pomoć i nagrađivaće ih prema njihovim zaslugama. Mi ćemo im otvoriti najšire polje rada za njihovu stvaralačku inicijativu. Jedan od najlepših načina ispunjavanja patriotskih dužnosti danas jeste borba na naučnom polju za rešavanje osnovnih privrednih i tehničkih pitanja naše zemlje. U tu svrhu je pri Saveznoj planskoj komisiji ovih dana osnovana Uprava za unapređivanje proizvodnje, čiji je prvenstveni zadatak da u borbi za unapređivanje naše proizvodnje i svestrano iskorišćavanje domaćih sirovinskih baza organizuje saradnju naših stručnjaka i naučnih radnika, ma gde oni inače imali svoje stalno zaposlenje i stalan delokrug.

Drugo osnovno pitanje koje se rešava u planskoj godini 1948 jeste pitanje ozbiljnog sniženja troškova proizvodnje i uštede materijala. Mi smo ove planske godine prvi put prešli na sistematskije, centralno određene prosečne normative kako za industrijsku proizvodnju tako i za građevinarstvo. Ovi su normativi tehnički minimum koji treba postići. Međutim, i naš plan i naš budžet predviđaju sniženje troškova ispod tih normativa. Borba za sniženje troškova jeste bitni sastavni deo borbe za otkrivanje novih rezervi, borbe za bolje iskorišćavanje postojećih kapaciteta, borbe za nove, krupnije, modernije kapacitete. Ta svest treba da pređe u krv svim našim radnim kolektivima, svim našim privrednim i tehničkim rukovodiocima. U toj borbi rukovodeću ulogu treba da imaju naše političke i sindikalne organizacije. U toku te borbe treba dokraja sprovesti sistem radnih normi, sistem vremenskih plata ograničiti na tehnički neizbežni minimum i svuda podići radne norme na realnu visinu. To je borba za novo povećanje produktivnosti rada. Ona je jedino zdravo, solidno jemstvo za uzdizanje životnog standarda. Bez pobeđe u toj borbi nisu moguće ni naše ostale privredne pobeđe.

Treće osnovno pitanje koje se rešava u planskoj godini 1948 jeste pitanje istovremenog uspona naše spoljne trgovine i poboljšanja unutrašnjeg životnog standarda. U pogledu spoljne trgovine mi smo prošle godine bili još uvek ispod predratnog nivoa. Ove godine dižemo se visoko iznad predratnog nivoa. Karakteristično je za naš plan i za političko-privrednu liniju našeg rukovodstva to što istovremeno s usponom spoljne trgovine plan za 1948 godinu postavlja kao zadatak i podizanje

unutrašnjeg životnog standarda. Bilo bi potpuno pogrešno kad bismo ta dva zadatka suprotstavljali jedan drugom.

Svest da je spoljna trgovina jedan od najosnovnijih, jedan od centralnih planskih zadataka naše zemlje, treba da prožme svako naše produkciono i izvozno preduzeće, bez obzira da li je ono saveznog, republičkog ili lokalnog značaja. Plansku disciplinu u pogledu spoljne trgovine moramo do kraja zaostriiti. Pitanje kontingenata, transportnih sredstava, utovara, istovara, radne snage, treba rešavati prvenstveno s gledišta spoljne trgovine. U isto vreme moramo sasvim prekinuti sa krajnje štetnom praksom da se na formalnosti oko ispostavljanja faktura gleda samo kao na formalnosti. To nisu puke formalnosti, nego su za brzu naplatu to najbitnija pitanja. Kako zbog upravo zločinačke nemarnosti u pogledu brzog ispostavljanja faktura, tako i zbog rdavog platnog sistema u mnogim našim ugovorima s inostranstvom, dešavalo se do nedavno da smo u inostranstvu imali po 2,5 do 2,7 milijarde dinara izvezene robe koja je mesecima ostajala nenaplaćena. Sasvim je jasno da je ta činjenica ozbiljno kočila naš uvoz, uprkos ogromnim naporima za izvršavanje plana izvoza. Sasvim je jasno da smo mi na taj način raznim inostranim trgovcima davali besplatni kredit, da nismo dobijali ni pare kamate, tj. da to u ugovoru uopšte nismo predvideli. Sasvim je jasno da se taj novac u inostranstvu obrtao i da su od njega imali zarade drugi.

Našu spoljnu trgovinu potrebno je ojačati kadrovima. Krajnje je uskogrudno gledanje pojedinih privrednih institucija koje se nećkaju da izvesne kadrove ustupe spoljnoj trgovini. Podvlačimo da je stara Jugoslavija imala brojniji i kvalifikovaniji spoljnotrgovinski kadar nego što ga mi imamo, a da je imala kudikamo manje zadatke i odgovornosti nego što ih ima naša spoljna trgovina. Naše privredne ustanove moraju smesta prekinuti sa svojom štetnom praksom zadržavanja kadrova koji su potrebni spoljnoj trgovini, jer će u protivnom slučaju naneti ogromnu štetu sebi i svojoj zemlji.

Četvrto osnovno pitanje koje se rešava u 1948 godini jeste pitanje radne snage i ozbiljnog preokreta u politici kadrova, u stvaranju novih kadrova.

Sve u svemu, mi ćemo u ovoj godini morati mobilisati oko 100.000 novih radnika, učenika u privredi, priučenih i polukvalifikovanih radnika. Ovo je jedan od najozbiljnijih problema. To nije problem koji se može rešavati na papiru, samo nekim postavljanjem planova, tehnokratski. To je problem koji zadire duboko kako u privredni tako i u čitav društveni život.

Poznato je kako su pitanje rezervne armije proletera rešavali kapitalisti. Oni su ga rešavali putem pauperizacije i proletarizacije sela, putem strašnog ekonomskog i drugog pritiska na radnog seljaka, pre svega na siromašnog i najsiromašnijeg. Takvim putem mobilizacije nove radne snage, potrebne za našu industrijalizaciju, mi ne možemo i nećemo ići, ma da su se i pojavljivale slične tendencije. Naprotiv, u isto vreme kad se spremamo za mobilizaciju desetina i desetina hiljada novih šumskih, građevinskih i industriskih radnika koji treba da se regrutuju iz sela, mi smo izdali preko 800.000 karata za snabdevanje za siromašne seljake u pasivnim i ratom opustošenim krajevima. Mi smo omogućili pasivnim krajevima da industrijsku robu po vezanim cenama uzimaju na kredit, koji može da ide do 40%. Mi smo siromašnim seljacima omogućili da po vezanim cenama prodaju sve svoje proizvode bez izuzetka. Takva je politika naše Vlade, koja stvara i koja će stvarati još više uslova za jačanje ne samo političkih nego i ekonomskih pozicija sitnog i srednjeg seljaka u borbi protiv kapitalističkog špekulanta na selu. Neki drugovi misle da je takva naša politika u protivrečnosti s potrebom mobilizacije radne snage. To nije tačno. Mi moramo radnu snagu mobilisati na drugi način, na način koji odgovara našem društvenom i privrednom sistemu.

Prvo i pre svega, radnu snagu treba početi što ozbiljnije planirati. Sada imamo završen globalni plan u saveznom i republikanskom obimu. Plan radne snage u saveznom i republikanskom obimu svakako pretstavlja osnovu borbe za radnu snagu, osnovu daljeg njenog planiranja i planskog produbljavanja. Međutim, takav plan nije dovoljan. Njega treba do pojedinosti razraditi po našim privrednim ustanovama, u skladu s njihovim odgovarajućim konkretnim, individualnim potrebama. Ovde moramo oštro udariti po praksi naših privrednih ustanova, pa i celih republika, koje s obzirom na oskudicu radne snage misle da moraju stvarati nepotrebne rezerve u radnoj snazi i koje svesno preplaniraju radnu snagu. Takva štetna praksa išla je tako daleko da je kumulativni zbir tih pseudoplanova iznosio sedam puta više radne snage nego što je nje uopšte trebalo. Iz toga onda proizilazi divlja borba između pojedinih ustanova i republika za radnu snagu, otimanje radne snage, sasvim nesavesno i štetno preplaćivanje pojedinih kategorija radne snage na štetu drugih i sve veća zbrka u čitavoj našoj tarifnoj politici.

Drugo, Savezna vlada je odlučila da ministarstva rada i odgovarajuće uprave pri sreskim narodnim odborima postanu osnovni mobilizator radne snage.

Treće, vrbovanje radne snage mora se vršiti planski, uz zapošljavanje radne snage odmah čim je ona mobilisana, uz učešće naših masovnih organizacija, uz ugovore sa zadrugama, uz postavljanje planskih zadataka pojedinim rejonima i mestima kao velike patriotske dužnosti koja se ispunjava na dobrovoljnoj osnovi. Naravno, tamo gde bi se naša pomoć u kartama za snabdevanje i drugim ekonomskim merama htela iskoristiti za to da se ne radi, da se živi bez rada, dok čitav naš radni narod mobilisale sve svoje snage i ulaže sve veće napore za izgradnju naše zemlje, tamo treba karte za snabdevanje i ekonomsku pomoć oduzeti.

Energičnim disciplinskim putem treba sprečiti štetnu međusobnu konkurenciju između preduzeća koja žele angažovati novu radnu snagu.

Danas nije problem samo planiranje radne snage uopšte, nego treba mnogo sistematskije nego dosad prići planiranju kadrova i realizaciji plana kadrova. To je zadatak svih planskih organa, to je zadatak Ministarstva rada i to je napose zadatak svake naše privredne ustanove i preduzeća.

Plan kadrova i plan radne snage u našim privrednim ustanovama ne smeju da vise u vazduhu. U našim ministarstvima koja upravljaju proizvodnjom, u našim produkcionim ustanovama, preduzećima i planskim organima njih treba sjedinjavati s planom kapitalne izgradnje, transporta, s opštim i parcijalnim planovima naše privredne delatnosti. Baš zato što su oni dosad uglavnom bili odvojeni od opštih i parcijalnih planova naše privredne delatnosti — s jedne strane, a s druge strane, što kao planovi radne snage i kadrova nisu bili koncentrisani u posebnim ustanovama za mobilizaciju radne snage i podizanje kadrova, kao što su, pre svega, ministarstva rada, mi ustvari nikad nismo došli do istinskih planova radne snage i kadrova. Tobožnji »planovi« nisu odgovarali stvarnim potrebama, a u praksi je vladala stihija i međusobna borba.

Mi moramo odmah preći na sređivanje naše tarifne politike. Danas imamo završene sve potrebne prethodne radove, kao što su planovi balansa kupovne snage grada i sela, tehnički normativi, opšti planovi radne snage itd. Postoje uslovi da u roku od dva do tri meseca pitanje nadnica i tarifne politike potpuno sredimo. U tu svrhu potrebna je najuža saradnja ministarstava rada, planskih organa, sindikalnih organizacija i zainteresovanih ustanova.

Jedno od najbitnijih pitanja u planskoj godini 1948 jeste pitanje korenitog preloma u radu za podizanje naše poljopri-

vrede. Postojala su i još uvek postoje sasvim pogrešna mišljenja da industrijalizacija i elektrifikacija naše zemlje znače jedino podizanje novih industriskih preduzeća, a da ne znače istovremeno i intenzifikaciju i tehnizaciju naše poljoprivrede. Mi smo već nekoliko puta u izjavama, člancima i na konferencijama prečistili s takvim mišljenjima. Međutim, treba što pre preći na uporan praktični rad. Borba za veći prinos u poljoprivredi, agrotehničke mere, pružanje poljoprivrednih oruđa i veštačkog gnojiva od strane naše industrije, isticanje radnog heroizma i radnih uspeha u poljoprivredi, to su stvari koje, doduše, nisu lake, koje nisu ni najmanje lake, ali koje traže preokret u našoj praksi već ove godine. Bez toga mi bismo ozbiljno ugrozili kako ishranu našeg sve brojnijeg gradskog i industriskog stanovništva, tako i sam Petogodišnji plan.

Mi smo postigli ogromne uspehe u unapređivanju naše industriske i građevinske proizvodnje. Međutim, ti uspesi su uglavnom uspesi u pogledu kvantiteta. Mi ne možemo još da se pohvalimo velikim napretkom u pogledu kvaliteta. Ima čak grana u kojima je kvalitet znatno opao, u kojima se kvantitet svesno suprotstavlja kvalitetu. To je vrlo opasna pojava. Ako bi se, u vezi s daljim porastom naše produkcije, ta pojava još više širila, mi bismo mogli doći u ozbiljan čorsokak, u uslove proizvodjenja tako lošeg kvaliteta, da bi se posledice toga docnije vrlo teško i sporo ispravljale. Prema tome, borba za kvalitet, preokret u pogledu kvaliteta pretstavlja takode jedno od osnovnih pitanja koja treba rešiti u ovoj planskoj godini, kako zbog perspektive daljeg razvitka, tako i zbog činjenice da je već krajnje vreme da se našem radnom narodu da i dobar kvalitet i dobar asortiman.

Drugovi narodni poslanici, na početku sam podvukao da su dosadašnji uspesi rezultat političkih i društvenih promena u našoj zemlji. Društveni proces koji se vrši u našoj zemlji, proces izgradnje socijalizma i mogućnosti privrednog jačanja, novih privrednih pobeda i uspeha naše zemlje, treba posmatrati kao jedinstvenu celinu. Čim taj proces, čim izgradnja socijalizma ne bi išla onim tempom koji traže odgovarajući uslovi i odgovarajući period razvitka, izostali bi i privredni uspesi. Mi možemo ići samo napred, inače bismo išli natrag. Tako nas je uvek učio drug Tito, tako nas je uvek učila naša Partija. Zbog toga što su drug Tito i naša Partija tako postavljali stvari, mi smo i mogli, uprkos svim teškoćama, postići dosadašnje ogromne uspehe. Jasno je, prema tome, da će se i u tom pogledu u godini 1948 rešavati velika i važna pitanja. Mi ćemo dosledno sprovo-

diti našu dosadašnju politiku i jačati pozicije socijalističkog sektora. Pritom će naše zadržugarstvo novog tipa, oslonjeno na državni sektor naše privrede, odigrati ogromnu ulogu.

Drugovi narodni poslanici, iz svega izloženog vidi se da se u godini 1948 rešavaju pitanja koja nisu važna samo za ovu godinu, nego koja su važna i za dalju perspektivu. Prema tome, godina 1948 ima veliki značaj. Njena uloga u našoj Petoletki velika je. Šta to znači za nas? To znači da mi svi, da čitav narod mora usmeriti sve svoje snage jednom velikom cilju, cilju postizanja planskih rezultata, postizanja planskih pobeda. Isto onako kao što je za vreme velikog Narodnooslobodilačkog rata naše narode i naše kadrove, pod pobedonosnim Titovim voćstvom, prozeo nepokolebljivi, nada sve požrtvovani duh patriotizma, duh samopregora i krajnjeg idealizma u borbi, duh nepokolebljive i neumoljive volje za pobedom, isto tako treba da nas taj duh prožima i danas u našoj borbi za naš plan, za Titovu Petoletku. Biće još ogromnih teškoća. Ova godina biće ne samo godina uspeha, nego i godina teškoća. Kroz teškoće mi ćemo izvojevati pobede. Inače ona ne bi mogla biti toliko značajna godina. Neprijatelji, međunarodna reakcija, laćaće se mnogih pokušaja da ometu naše uspehe. Međutim, naše snage su dovoljno jake da uz čvrstu volju za uspehom pobedonosno tućemo sve takve pokušaje. Naše snage su dovoljno jake da u svakom datom periodu izaberemo onaj put koji je u skladu s našom privrednom izgradnjom, koji nas pod datim uslovima najbrže i najsigurnije vodi ka osnovnim rezultatima plana.

Dozvolite, drugovi narodni poslanici, da rekнем još nekoliko reći o životnom standardu.

Bilo bi potpuno pogrešno da se pitanje životnog standarda našeg radnog naroda posmatra izolovano od ostalih osnovnih pitanja našeg privrednog plana, naše Petoletke i našeg društvenog razvitka. Pitanje životnog standarda nerazdvojno je povezano s tim pitanjem. S jedne strane, potpuno je jasno da naš Petogodišnji plan traži ogromne investicije, da mi te investicije činimo baš zato da bismo mogli u skokovima likvidirati žalosno naslede prošlosti, da bismo mogli svestrano učvrstiti privredne snage naše zemlje i time bitno poboljšati životni standard našeg radnog naroda. Prema tome, bila bi ustvari čista demagogija kad bismo danas forsirali pre svega i iznad svega produkciju robe namenjene potrošnji, a zanemarili osnovne, bazićne grane naše teške industrije, rudarstva, elektrifikacije itd. Takvo poboljšanje životnog standarda ne bi moglo biti pravilno. Ono bi brzo došlo u ćorsokak, jer ne bi stvaralo solidne temelje za

istinski i trajni uspon životnog standarda. U krajnjoj konsekvenci takva bi privredna linija vodila našu zemlju sve dublje i dublje u ekonomsku zavisnost od inostranstva, i ona bi sprečila izgradnju socijalizma u FNRJ. Ona bi se završila sa siromašanjem širokih narodnih masa umesto sa njihovim trajnim blagostanjem.

S druge strane, isto toliko je pogrešno mišljenje da su investicije sve, i da smemo zaboraviti na životni standard našeg radnog naroda. Ko stvari tako postavlja, on zaboravlja na osnovne unutrašnje ekonomske veze. Bez poboljšanja životnog standarda našeg radnog seljaka, bez zatvaranja makaza, bez vezanih cena, mi ne bismo mogli da obezbedimo snabdevanje gradskog i industriskog stanovništva, čiji broj sve više i više raste. Neminovna posledica toga bila bi opadanje radnog elana u našim industriskim preduzećima, čime bismo ugrozili, s jedne strane, tempo naše Petoletke, a s druge strane, razmenu između sela i grada, što bi opet delovalo recipročno. Bez stalne brige za životni standard radnih masa u gradovima i industriskim centrima mi ne bismo mogli izvršiti mobilizaciju za nove pobeде u podizanju industriske proizvodnje, u snižavanju troškova proizvodnje, u kapitalnoj izgradnji. Bez stalne brige za životni standard sitnog i srednjeg seljaka mi ne bismo mogli učvršćivati savez radnog naroda, nego bismo jačali ekonomski i politički uticaj kapitalističkih elemenata na selu. Najzad, bez stalne brige za životni standard mi ne bismo mogli izvršiti naš izvozni, prema tome, ni naš uvozni plan.

Nije slučajno da su se razne »teorije« i »ideje« o snižavanju životnog standarda često pojavljivale baš tamo gde su se pojavljivale i »teorije« o nedovoljnim privrednim snagama naše zemlje za izvršenje naših planova kapitalne izgradnje. Ko ne veruje u privredne snage naše otadžbine i u mogućnost izvršenja naših planova, taj ne oseća ni potrebu da se kolektivima i pojedincima stvore mogućnosti i uslovi za izvršenje njihovih odgovornih zadataka.

U duhu direktiva i linije druga Tita, naše političko i državno rukovodstvo gleda na pitanje životnog standarda kao na pitanje koje je bitno povezano sa ostalim pitanjima izgradnje naše zemlje. Ono se zalaže da borbu za kapitalnu izgradnju i brigu o društvenom standardu uskladi u jednu jedinstvenu celinu. Ja sam već na početku naveo brojke koje izražavaju naš globalni plan u pogledu životnog standarda i omogućuju poređenje kako sa prvim godinama posle oslobođenja, tako i sa godinom 1939. Navešću još i to koliko narodnog dohotka otpada

na životni standard, a koliko na investicije. Prema privrednom planu za godinu 1948 na široku potrošnju otpada 65,2% narodnog dohotka, a na investicije koje uključuju u sebe državne, zadružne i privatne seljačke investicije 24,8%. Od bruto proizvodnje otpada na široku potrošnju 38%, a na pomenute investicije 14%. Nema nikakve sumnje da je odnos između široke potrošnje i investicija nategnut u korist investicija. Mi to otvoreno ističemo, svesni da time u ovoj presudnoj 1948. godini osiguravamo ne samo budućnost naše kapitalne izgradnje, nego i budućnost životnog standarda našeg radnog naroda.

Ko ne bi shvatio tu činjenicu, taj ne bi shvatio ni to da danas treba napregnuti snage da bismo sutra živeli u blagostanju. S druge strane, u činjenici da za široku potrošnju ide 65,2% ne samo od onoga što je ostvareno prošle godine, nego i od 33,5% porasta prema prošloj godini, — u toj činjenici leži jemstvo da ćemo, uz dovoljno zalaganje i uz normalno odvijanje ovogodišnjeg privrednog plana, imati dovoljno uslova da do kraja godine postignemo ono o čemu sam govorio na početku, — naime indeks prosečnog životnog standarda 107 u poređenju sa 100 iz godine 1939 i 86,87 iz godine 1947.

Navešću nekoliko već poznatih i objektivnih brojki koje osvetljavaju stanje u pojedinim najvažnijim kategorijama životnog standarda.

U godini 1948 mi još ne možemo očekivati bitan porast poljoprivredne proizvodnje. S druge strane, uspeći smo da proizvodnju izvesnih industrijskih prehranbenih artikala podignemo toliko, da ćemo prema planu za 1948 godinu moći da postignemo u prehrani prosečni životni standard 102,28% u poređenju sa 100 u godini 1939. Zahvaljujući napretku tekstilne industrije, u odeći ćemo moći da postignemo 102,19% u poređenju sa 100 u godini 1939. U obući ćemo moći da postignemo tek 97,63 u poređenju sa 100 u godini 1939. U stanu i pokućanstvu 102,38 u poređenju sa 100 u godini 1939, u osvetljenju 300,71 u poređenju sa 100 u godini 1939, u odmoru i lečenju 132,07 u poređenju sa 100 u godini 1939. Ove brojke, ma da znače veliko povećanje u poređenju sa godinom 1947, ipak su male u poređenju sa porastom proizvodnje. Odakle ta prividna protivrečnost? Ona izvire odatle što je predratna Jugoslavija, na svoju sopstvenu štetu, uvozila skoro isključivo potrošna dobra, a izvozila sirovine, dok mi sad pre svega uvozimo mašine, koje će nam omogućiti da vlastitim sredstvima podižemo životni standard našeg radnog naroda.

Koji su danas osnovni zadaci u vezi s borbom za životni standard?

Prvo, i našeg radnika, i nameštenika, i našeg radnog seljaka mora na svakom koraku njihovog rada prožimati svest da rade jedan za drugog i da rade za sebe. Radnici, dajte još više tekstila, obuće, gvoždarske robe itd. u svojoj proizvodnji, poboljšavajte kvalitet! Time pomažete radnog seljaka i povećavate mogućnost da radni seljak da više od sebe za ishranu industriskih centara i gradova. Radni seljaci, prodajte što više po vezanim cenama! Vi time pomažete radni narod u industriskim centrima i gradovima, radni narod koji u isto vreme radi za vas.

Borbu za povećanje produkcije, za povećanje prinosa, borbu za kvalitet proizvoda treba, takoreći, razvijati u pokret tesne međusobne solidarnosti radnog naroda. Svojom produkcijom pojedini delovi našeg radnog naroda pomažu jedan drugog. Da bi se ta međusobna pomoć razvila u snažan pokret solidarnosti radnog naroda, moraju doprineti svoj udeo tome naši sindikati, naše političke organizacije.

Drugo, pitanje naše državne i zadružne trgovine, njene organizacije, njene ekspeditivnosti i elastičnosti postaje jedno od najvažnijih pitanja naše privrede u godini 1948. Mi smo dužni da našu državnu i zadružnu trgovačku mrežu proširimo toliko da ona može potpuno preuzeti snabdevanje najširih slojeva stanovništva. Mi moramo ubrzati isporučivanje robe, likvidirati zastoj u stovarištima, sreskim magacinima i sreskim poslovnim savezima, do maksimuma uprostiti knjigovodstvo i materijalnu evidenciju, a neophodni minimum knjigovodstva i evidencije bezuslovno uvesti svuda, kako bismo sprečili malverzacije i krađu narodne imovine. Naši kadrovi treba da se razviju u dobre trgovce. Što više naših trgovaca socijalističkog tipa — to je jedan od naših osnovnih privrednih zadataka.

Treće, bez odlaganja treba razviti komercijalnu stranu naše proizvodnje. Ona strahovito zaostaje za samom proizvodnjom. Po stovarištima naše industrije još uvek leži tekuće robe u vrednosti od preko 1,5 milijardu dinara, koja je namenjena prodaji po vezanim cenama. Postoji opasnost da u pojedinim granama proizvodnje nedostane magacinskog prostora, što bi ukočilo dalju proizvodnju. Sadašnji tempo isporuka industriskih stovarišta ne odgovara godišnjem obimu robe za široku potrošnju, koji predviđa privredni plan za 1948 godinu. Ako taj tempo ne ubrzamo, moglo bi se desiti da roba, doduše, bude proizvedena u planskom obimu, ali da ne bude isporučena za široku potrošnju.

Četvrto, borbu protiv špekulantskih elemenata, koju smo zaoštrili lanijske zime i jeseni, treba još više pooštriti. Mi moramo sprečiti špekulantski posao svakome ko vrši preprodaju bez dozvole odgovarajućih vlasti.

Peto, treba razviti najaktivnije učešće širokih narodnih masa kako u borbi protiv špekulacije, tako i u borbi protiv birokratizma državne i zadružne trgovačke mreže.

Drugovi narodni poslanici, predlog opštedržavnog i saveznog budžeta koji podnosi Savezna vlada FNRJ u skladu je sa planskim potrebama godine 1948 i, prema izloženom, u skladu je i sa planskim potrebama naše Petoletke kao celine.

Prema tome, neka ovo zasjedanje naše Skupštine bude početak nove, još jače mobilizacije najširih narodnih masa za naše uspehe, za naše pobjede, za izgradnju socijalizma u našoj zemlji, za sreću naše otadžbine, za blagostanje našeg radnog naroda pod slavnim Titovim vođstvom. (Buran i dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Određujem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Pretsedavajući: Nastavljamo rad. Reč ima Ministar trgovine i snabdevanja Jakov Blažević. (Buran aplauz).

Ministar trgovine i snabdevanja Jakov Blažević (Izborni srez Gospić, NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, predloženi budžet izražava ogromne rastuće snage naše zemlje, njene privrede i razvoja našeg puta u socijalizam; on smjelo postavlja ovogodišnje zadatke ostvarenja Petogodišnjeg plana. Smatram zato da je potrebno da iznesem osnovne probleme i zadatke, uspjehe i nedostatke naše trgovine, koja će u ovoj godini imati važnu ulogu u izvršenju zadataka Petogodišnjeg plana.

Ratno pustošenje i pljačkanje od strane fašističkih okupatora teško je pogodilo našu zemlju i u ekonomskom pogledu naš narod dovelo u nevjerovatno težak položaj. To je imalo za posljedicu krajnju nestašicu artikala široke potrošnje. Osim toga, brzu obnovu otežavala je i privredna zaostalost, koju su nam ostavili domaći kapitalistički izrabljivači, dovodeći našu zemlju u polukolonijalni položaj i zavisnost od stranih kapitalista. Tu nestašicu u predmetima široke potrošnje, naročito u ishrani, povećale su poslijeratne sušne godine, u kojima je prinos zemljoradničkih proizvoda jako podbacivao.

Othrvati se ovim teškoćama, ne pokleknuti i dalje se boriti vlastitim snagama, pod novim uslovima za obnovu zemlje i put u socijalizam, mogao je samo onaj narod koji se je u Narodno-

oslobodilačkom ratu prekalio i naoružao ogromnom revolucionarnom političkom svijesću. Tu svijest i revolucionarnu žilavost uporno je razvijao i stvarao maršal Tito na čelu sa našom Komunističkom partijom, jer su program, zadaci i ciljevi koje je Komunistička partija postavljala, bili program, zadaci i ciljevi boljeg života, srećnije budućnosti i puta u socijalizam naših naroda.

Ova ogromna vjera i spremnost na najveće žrtve i napore zasnivala se na pomoći i nepokolebljivoj snazi bratskog Sovjetskog Saveza, njegovoj beskompromisnoj borbi protiv fašističkih okupatora i svjetskog imperijalizma, na prisnom prijateljstvu koje nas veže sa Sovjetskim Savezom i ljubavi kojom naši narodi gledaju u Sovjetski Savez, tu veliku zemlju socijalizma.

Toj vjeri i ljubavi u veliki Sovjetski Savez na čelu sa drugom Staljinom učila je naše narode Komunistička partija na čelu s drugom Titom.

Ta visoka politička svijest je ono moćno oružje kojim je naš narod u Narodnooslobodilačkoj borbi udario temelje naše narodne vlasti, po oslobodenju očuvao i dalje razvijao tekovine Narodnooslobodilačke borbe, uzimajući u svoje ruke komandne ekonomske pozicije, likvidirajući kapitalističku pljačku i izrabljivanje, obnavljajući svoju porušenu zemlju i pod vođstvom Komunističke partije, čvrsto ujedinjen u Narodnom frontu, smjelo krenuo s Petogodišnjem planom u ostvarenje socijalizma.

Ogromno prirodno bogatstvo naše zemlje, uz radni elan i entuzijizam naših naroda, oslobođenih od nacionalnog ugnjetavanja, strane i domaće kapitalističke eksploatacije, uz jasnu perspektivu puteva u bolji život, osnovna je garancija naših uspjeha. Zato se varaju oni malodušnici koji ne vjeruju i potcjenjuju političke i ekonomske snage našeg naroda i naše zemlje. Ta ih nevjerica i potcjenjivanje naših snaga može samo udaljiti od naroda, demoralizirati i konačno pretvoriti u oruđe neprijateljskih planova.

Sve je ovo bilo potrebno reći da bi se odredili značaj i zadaci, organizacione forme i način rada naše trgovine i snabdjevanja, jer su se pred nas postavili novi uslovi rada koji odgovaraju svim revolucionarnim promjenama koje su se zbile u našoj politici, ekonomici i društvenom životu uopće. U državi novog tipa koja ostvaruje socijalizam i nalazi se u procesu oštrog likvidiranja ostataka kapitalizma jasno je, prema tome, da zadaci, sadržaj i organizacione forme trgovine i snabdjevanja treba da odgovaraju onoj fazi u kojoj se taj proces nalazi.

Radi lakše orijentacije, našu trgovinu i snabdijevanje od oslobođenja do danas mogli bi prema razvitku cjelokupne naše privrede i jačanja proizvodnje, naročito industrijske, podijeliti na dvije faze: prvu od oslobođenja do uvođenja sistema trgovine po vezanim cijenama i niza novih mjera u trgovini i snabdijevanju i, druga, od uvođenja toga sistema dalje.

Prvu fazu karakterizira distributivna uloga trgovine i snabdijevanja u sistemu strogog racioniranja, gdje se o trgovanju može malo govoriti, ali već u toj fazi udaraju se temelji državne i zadružne trgovačke mreže i osnovnog trgovačkog kadra, pa i počeci pravog trgovanja, uporedo sa stalnim povećanjem industrijske robe široke potrošnje. Distributivni karakter naše trgovine i snabdijevanja u to vrijeme bio je uvjetovan nestašicom artikala široke potrošnje kao posljedicom opustošenosti zemlje i slabom proizvodnom snagom naše proizvodnje uopće. U tom vremenu glavni zadatak trgovine i snabdijevanja bio je da u poslijeratnim prilikama osigura ishranu stanovništva i suzbije mogućnost težih poremećenja u ishrani. Nadalje, da se bori protiv pojave špekulacije u ostacima kapitalističke trgovine kod nas, kojoj je pogodovala nestašica robe široke potrošnje, kao i da uopće onemogući restauraciju kapitalističkih eksploatorskih elemenata u trgovini. Da su uslovi i potrebe za to postojale pokazuje činjenica da je u 1945 godini 85% robnog prometa na malo išlo preko privatne trgovačke mreže. Tu funkciju i važnu zadaću trgovina je u tom periodu, uglavnom, uza sve nedostatke, nezrelost i mladost našeg trgovačkog aparata, uspješno izvršila. To, između ostalog, pokazuju i brojke smanjenja prometa preko privatne trgovačke mreže, koji se je u 1946 godini smanjio na 48%, a u 1947 na 12%. Ove brojke rječi to govore kolike je zadatke izvršio naš državni i zadružni kadar, one ocrtavaju i naš historiski put u socijalizam.

Za taj period treba naročito istaći visoku svijest radnih masa sela i grada. Radni podvizi radničke klase općenito su poznati, a da bi ovdje trebalo opširnije o njima govoriti. O tome najbolje govore uspjesi na izgradnji naše industrije i drugih grana privrede. Ja bih ovdje samo naglasio visoku svijest i doprinos selajčkih radnih masa u toj fazi na osiguranju ishrane našeg naroda, koje su svoje viškove u sve većim količinama prodavale državi. Evo nekoliko riječitih podataka o tome. Ako otkup žitarica u 1945 godini uzmemo kao 100 (indeks), onda je porast toga otkupa u 1946 godini bio 157, a u 1947 — 278. Kod povrća, ako otkup uzmemo u 1946 godini

kao indeks 100, u 1947 godini je taj otkup porastao na 565. U tim teškim vremenima seljačke radne mase odazvale su se pozivu narodne vlasti usprkos očajničkom otporu još jakih kapitalističko-špekulantskih elemenata na selu.

U toj fazi sistem racioniranja, nedoraslost i neukost našeg kadra, djelatnost nama stranih, a negdje i neprijateljskih elemenata u našoj mreži, kao i nepravovremeno uočavanje većih i širih mogućnosti naše proizvodnje, a time i trgovine, nužno su doveli negdje do šablonskog distribuiranja, birokratskog poslovanja, administrativnog rukovođenja trgovinom i snabdijevanjem, pasivnošću i pomanjkanjem inicijative u trgovanju, katkada praznom i apstraktnom planiranju, bez žive i operativne veze za terenom i osjećajem za neposredne potrebe i život radnih masa.

U svom govoru o Novoj godini maršal Tito je kratko i sažeto dao kritiku takvih nedostataka u radu i postavio liniju i sadašnje zadatke naše trgovine. On je oštro ukazao na nedostatke i greške na tom polju i otkrio osnovno pitanje naše trgovine i snabdijevanja, a to je pitanje organizacije. Maršal Tito je tada rekao: »Plansko snabdijevanje stanovništva u namirnicama potrebnim za život još uvijek je neredovno, ne na vrijeme i slabo... Ovdje je uglavnom pitanje organizacije, a ne toliko pomanjkanja ovog ili onog artikla«. Dalje: »Često su stajali magazini puni razne robe, a seljaci su na istoj oskudjivali. Zbog slabe evidencije, aljkavosti i sporosti, često se, na primjer, na zimu davao ljetni tekstil, a na proljeće zimski. Šlale su se u razne krajeve stvari, koje se tu uopće ne mogu potrošiti i obratno«. Pred nas je maršal Tito postavio zadatak savladati te i slične slabosti, »jer od toga mnogo zavisi uspješno izvršenje našeg Petogodišnjeg plana« kao osnove i cilja našega rada u izgradnji socijalizma kod nas.

Ove negativne strane i pojave u našoj trgovini ponegdje su postale kočnica i smetnja uspješnom, obilnom i brzom snabdijevanju i izmjeni dobara, kada je, zahvaljujući radnim naporima trudbenika i grada i sela, naša produkcija sve više rasla i izbacivala sve više robe za široku potrošnju, te kada je tu robu zajedno sa porastom potreba radnih masa trebalo brzo i jeftino dati potrošaču i snabdjeti ga.

Zaokret koji se na sektoru trgovine izvršio i koji se dalje vrši, te koji označava početak druge, nove faze naše trgovine, uvjetovan je, prema tome, sadašnjim mogućnostima i razvojem naše privrede, kao i potrebama da se u korak sa novom ulogom trgovine izmjene i metode njenog poslovanja, a sve u pravcu što bolje, veće i brže razmjene dobara.

Ulogu trgovine i njene zadatke ne možemo, naime, izolirano promatrati od cjelokupnog našeg društvenog i ekonomskog zbivanja. Zahvaljujući narodno-demokratskom karakteru naše vlasti i socijalističkom karakteru osnovnih grana naše privrede, prirodno je da je i trgovina kao jedna od tih osnovnih grana, a po svojoj ulozi u raznim fazama našeg razvoja od oslobođenja do danas, trebalo da na tom području djeluje u okviru osnovnih tendencija cjelokupnog našeg društveno-ekonomskog razvitka prema socijalizmu.

Prema tome, da bismo shvatili ulogu i sadržaj rada naše trgovine danas, mi je moramo promatrati u uskoj vezi sa stanjem i napretkom čitave naše privrede, naročito industrijske proizvodnje. Analiza i podaci druga Kidriča o porastu naše proizvodnje uopće, a posebno one za široku potrošnju, te perspektive za sve veći njen obim u najbližoj budućnosti, jasno potvrđuju potrebu i ustanovljavaju odgovornost naše trgovine da svoje organizacione forme i rad saobrazi ogromnom prometu koga treba da obavlja. S druge strane, činjenica je da seljačke radne mase u toku ranijih godina nisu bile u mogućnosti da u cijelosti podmire svoje potrebe u industriskoj robi.

Činjenica je, doduše, i to da je u toku 1946 i 1947 godine sve više rastao priliv industrijske robe na selo, između ostalog i u obliku stimulacije za slobodne viškove žitarica i to u 1946 godini, na primjer, u vrijednosti od 557,422.000 dinara, a u 1947 godini od oko 800,000.000 dinara. Dio te robe, naročito u 1947 godini, odlazio je na selo i u vidu slobodne prodaje, ali sve te količine nisu bile dovoljne za jače podizanje životnog standarda seljačkih masa, za intenziviranje i mehaniziranje poljoprivredne proizvodnje i povećanje prinosa poljoprivrednih proizvoda.

Zato je najvažniji zadatak trgovine danas da svojom ulogom posrednika u razmjeni dobara omogući, pospješi i osigura prihvatanje i brzo prebacivanje ogromnih i sve većih količina industrijske robe radnim masama sela, kao i da isto tako brzo i uspješno prihvati ponudu viškova poljoprivrednih proizvoda i dade ih potrošačima grada. Ovo ogromno povećanje prometa, koje će se u skoroj budućnosti sve više povećavati, stavilo je i stavlja pred našu trgovinu ogromne zadatke da bude nesmetan, siguran i brz krvotok obostrane razmjene robe.

Sistem vezanih cijena, koji je na bazi porasta industrijske proizvodnje, zaveden uredbom Savezne vlade o prodaji poljoprivrednih proizvoda vezanoj sa pravom na kupovinu određenih industriskih proizvoda po nižim jedinstvenim cijenama, stvara široke perspektive za uspjeh ove trgovine, za sve bolje i

veće poboljšanje snabdijevanja radnog stanovništva i sela i grada. Naime, uslovi po kojima se vrši ta trgovina počivaju na pravilnoj razmjeni robe između sela i grada, a niže jedinstvene cijene, koje se u ovoj trgovini realiziraju, kako to kaže drug Kidrič, »odgovaraju realnim mogućnostima naše privrede i odražavaju svestranu brigu naše države kako za korist radnog naroda sela, tako i za korist radnog naroda grada, u smislu najčvršćeg jedinstva radnih masa grada i sela«. Koliko je ova trgovina povoljna za seljaka pokazuje i indeks cijena između poljoprivrednih i industrijskih artikala, upoređen s 1939 godinom, a koji ide u korist seljaka za preko 16%. Veliki razmah i uspjeh trgovine po vezanim cijenama, koji je već dosada postignut, omogućit će sve obilnije, veće i redovitije snabdijevanje radnog stanovništva i odraziti se naglo na ubrzanom porastu poljoprivredne proizvodnje, podizanja tehničkog nivoa seljačkih gazdinstava i životnog standarda seljaka, kao i na povećanju kapaciteta naše industrije. Proteklo je svega mjesec dana od početka trgovine po vezanim cijenama i zadružno-trgovačka mreža već je dobila različite industrijske robe u vrijednosti od oko 1.796,389.000 dinara. U isto vrijeme kupljene su od seljaka po vezanim cijenama ove količine poljoprivrednih artikala: kukuruza oko 35.000 tona, dok je od 1. januara do 15. marta 1948. kupljeno bilo svega 1.200 tona, bijelog žita oko 3.000 tona, a u prvom kvartalu ove godine nije bilo kupljeno ništa. Pasulj se do uvođenja vezanih cijena smatrao proizvodom koga na tržištu nema, a uvođenjem vezane trgovine za mjesec dana kupljeno je oko 6.000 tona pasulja. Sličan porast, a naročito u posljednje vrijeme, zabilježen je i u kupovini stoke, te je posljednjih dana postignuta već dnevna norma kupovine, a ukupna količina kupljene stoke dosada iznosi oko 7000 tona. Izraženo u novčanoj vrijednosti, u ovom kratkom vremenu kupljeno je po vezanim cijenama osnovnih poljoprivrednih proizvoda za ukupno oko 600,000.000 dinara.

Ovaj neosporno početni uspjeh trgovine po vezanim cijenama, a imajući u vidu i početnu nepripravnost trgovačkog aparata za taj sistem, najočitiije opovrgava razne »teorije« o tome kako neće biti dovoljno industrijske robe za seljaka i kako seljak u ovoj sezoni nema uopće tržišnih viškova poljoprivrednih proizvoda. Ova nevjerica u vezane cijene, koja izvire iz oportunističkih, lijenih, a koji put i špekulantskih elemenata u trgovačkom aparatu, kao i špekulanata u gradu i selu, — i kojoj su, na žalost, zbog nepoznavanja faktičkog stanja, proizvodnih snaga i pomanjkanja perspektiva naše privrede, nasjedali i po-

neki rukovodeći organi trgovine, — spada danas u prošlost. Tu nevjericu su brzo pokopale i demantovale mogućnosti i potrebe našeg sela, snaga i volja naših seljačkih masa, koje su zdravije shvatile mogućnost i perspektive koje trgovina po vezanim cijenama pruža njima i cijelom radnom narodu na putu u blagostanje, u socijalizam.

Sistem trgovine po vezanim cijenama je, dakle, u sadašnjem razvoju trgovine centralni zadatak koji ona treba da izvrši. On je glavna karika koja ima da u ostvarenju obostranog prometa robe između sela i grada podigne životni standard trudbenika sela i grada i doprinese rekonstrukciji naše poljoprivrede i još većoj proizvodnji naše industrije.

Uspjesi koji su već za ovo kratko vrijeme postignuti u trgovini po vezanim cijenama, pa i uz nedostatke, riječito govore o tome koliko je ovaj način trgovine adekvatan našem privrednom razvoju, našim mogućnostima i potrebama, kako on duboko ulazi u svijest svega radnog naroda i kakve sve perspektive razvoja i blagostanja otvara našem radnom čovjeku.

Široke mase radnog seljaštva prihvatile su trgovinu po vezanim cijenama kao svoju novu tekovinu koja im omogućava poboljšanje života. Gdje god su se organizacije Narodnog fronta u dovoljnoj mjeri angažovale za političku mobilizaciju sela pri sprovođenju trgovine po vezanim cijenama kao i pomogle rješavanju organizacionih pitanja, naročito u pogledu podizanja zemljoradničkih zadruga, postignuti su znatni rezultati. Trgovina po vezanim cijenama mogla je oduševiti i biti korisna radnim ljudima, ljudima koji se bore za povećanje svoje proizvodnje u selu, ali je istovremeno zadala udarac i izazvala žestok otpor kod buržoaskih ostataka na selu, seoskih špekulanata i zelenasa, koji su — osjetivši se ugroženim i ovom tekovinom radnih masa, — dali i daju otpor njenom sprovođenju. Oni su i bili ti koji su sijali nevjericu u uspjeh trgovine po vezanim cijenama, i kojima su nasjedali često i poštteni ljudi.

Naročito kod kupovine stoke po vezanim cijenama bilo je i kod naših ljudi nevjerice u uspjeh sprovođenja planova otkupa. Međutim, dobri organizatori naše trgovine, ljudi bez predrasuda u uspjeh sistema trgovine po vezanim cijenama, pošavši od realnih mogućnosti i svijesti našeg sela, okarakterizirali su šuplje diskusije o velikim i teškim planovima jednostavnim odgovorom na pitanje kako je sa stokom: »plan ide slabo, ali otkup ide dobro« i uspješno izvršuju plan.

Sistem trgovine po vezanim cijenama uopće, kao i mjere uz ovaj sistem, zadovoljavaju, pomažu i riješavaju pitanja

srednjih i sitnih seljaka, učvršćuju njihov savez sa radničkom klasom, omogućuju im da se oslobode bilo kakvog uticaja ostataka buržoazije na selu. To utiče — kao najbolji stimulant — na povećanje produktivnosti tih gazdinstava. Seoska buržoazija počela je osjetljivo reagirati na ovaj sistem, uočavajući da to znači njeno dalje likvidiranje i sužavanje njene socijalne i političke baze. To se naročito vidi na pokušajima svih vrsta dezorganizacija, nabijanja cijena, do ilegalnih akata špekulacije, sabotaže i diverzije, kao i neprijateljske političke propagande. Na ovim pitanjima naša Partija mora aktivizirati sav Front u tumačenju, otkrivanju i uočavanju uzroka čitavog ovog procesa, na tumačenju ekonomske osnove na kojoj se razvija borba i izgrađuje naš put u socijalizam.

U općem okviru porasta naše produkcije i realizacije trgovine po vezanim cijenama treba da promatramo i sistem obezbijedenog snabdijevanja. Podaci i uporedni pregledi koje je dao drug Kidrič, uvjerljivo govore o tome kako uporedo sa porastom opće naše privredne snage, raste i prosječni životni standard radnog naroda. Uredba o snabdijevanju stanovništva i propisi o obezbijedenom snabdijevanju izraz su ovih povećanih mogućnosti i brige narodne vlasti da radnom stanovništvu osigura što redovitije i bolje snabdijevanje najvažnijim artiklima ishrane i odjevanja. Primjena sistema obezbijedenog snabdijevanja na cijelom području FNRJ uglavnom je ostvarena već u prvom mjesecu njegovog važenja. Snabdjevenost trgovačke mreže prehranbenim artiklima u mjesecu martu realizirana je sa preko 100%, a kod nekih artikala, kao što su kukuruz, griz i šećer, i daleko premašena, tako da su djelomično u mreži osigurane bile i rezerve za mjesec april. Snabdijevanje ovom robom za april također se u cijelosti na vrijeme vrši, tako da je trgovačka mreža, na primjer, već do 1 aprila neke od tih artikala imala 100% u prodavnicima. U nekim artiklima, kao što su kakao i kava, koji zavise od uvoza, ima teškoća i zbog toga se pojavljuje neredovnost u snabdijevanju ovim artiklima. Tekstilne robe i obuće također ima u dovoljnim količinama, tako da roba u prodavnicama ne samo sigurno pokriva broj tačnica potrošača, nego osigurava i izvjesnu rezervu koja daje daleko veću mogućnost izbora nego dosada. Ta mogućnost izbora će se u narednim mjesecima i povećavati. Veća i bolja proizvodnja po količini i kvalitetu daje mnoge mogućnosti trgovačkom aparatu da u pogledu asortimana i kvaliteta robe potrošačima obezbijedenog snabdijevanja pruži bogatiji i raznovrsniji izbor. Daljem poboljšanju snabdijevanja potrošača doprinijeće i ku-

povina nekih drugih artikala potrebnih domaćinstvu, kao što su dječja obuća, sandale, sitnije kućne potrebe, kuhinjski pribor i slično, putem posebnog godišnjeg (dopunskog) bona, koji će se uskoro uvesti.

Ukoliko je i bilo slučajeva da se artikli obezbijedenog snabdijevanja nisu na vrijeme ili u punoj količini dijelili, tu je postojao propust pojedinaca u trgovačkom aparatu, koji nisu poduzeli sve da osiguraju brzu dopremu i raspodjelu robe potrošačima. Te propuste treba brzo ukloniti, kao i manje greške u kategorizaciji i preuzimanju potrošača na snabdijevanje i pri raspodjeli potrošačkih karata. Industrija, također, treba da odgovori poboljšanju asortimana i kvaliteta robe, naročito u pogledu konfekcije.

Osim toga postoji i dopunsko republičko snabdijevanje koje će se sve većom kupovinom poljoprivrednih proizvoda i porastom produkcije odraziti i već se odražava na snabdijevanju stanovništva artiklima koji nisu u saveznom obezbijedenom snabdijevanju.

Jedna od karakteristika sistema snabdijevanja je ta da počiva na ustavnom načelu da je svaki građanin dužan da radi prema svojim sposobnostima i da onaj koji ne daje zajednici ne može od nje ni primati. Primjenjujući to načelo, propisi o obezbijedenom snabdijevanju osiguravaju, s jedne strane, veće količine i vrste artikala onim trudbenicima koji po svom zalaganju najviše doprinose našem privrednom razvitku, a s druge strane, isključuju one neradne elemente koji pozitivno ne sudjeluju u planskoj izgradnji naše zemlje iako za to imaju mogućnosti. Toj pravednoj mjeri Savezna vlada pristupila je zato što opći razvitak naše privrede omogućuje korisno zaposlenje svakom radnom građaninu, a oni koji uza sve to neće da rade neka se snabdijevaju po višim komercijalnim cijenama. U vezi s tim, maršal Tito u svom govoru udarnicima, novatorima i racionalizatorima Srbije izrazio je tu mjeru lijepo ovim riječima: »Ta dva najsnažnija privredna elementa, radnik i seljak, treba da budu u prvom redu snabdjeveni onim što im je potrebno, a »druga cijena« (tj. viša cijena) ostati će za one koji imaju para i koji mogu da plate«.

Sistem snabdijevanja zaokružen je još i posebnom brigom narodne vlasti o sitnim seljačkim gazdinstvima i gazdinstvima u pasivnim i ratom opustošenim krajevima. Dosljedno provodeći pomoć države ekonomski slabijim slojevima stanovništva, Savezna vlada je nizom propisa obezbijedila snabdijevanje i učešće sitnih seljačkih gazdinstava u trgovini po vezanim cije-

nama i tako im omogućila da nabave potrebne industrijske proizvode.

Pored Uredbe o snabdijevanju zemljoradnika u pasivnim i ratom opustošenim krajevima država je — nizom drugih propisa, kao što su kontrahiranje poljoprivrednih proizvoda u nežitorodnim područjima, zatim davanje po vezanim cijenama proizvođačima u nežitorodnim područjima kukuruza, avansima u novcu, bonovima i, konačno, kupovanjem po vezanim cijenama svih poljoprivrednih proizvoda od sitnih seljačkih gazdinstava — omogućila da i sitni seljak bude ne samo snabdjeven najnužnijim artiklima, već da i on korisno za svoje domaćinstvo učestvuje u trgovini po vezanim cijenama sa svim svojim proizvodima i tako poboljša svoje životne uslove. Uredbom je dato ovlaštenje ministarstvima trgovine i snabdjevanja narodnih republika da određuju ne samo artikle već i cijene koje su povoljnije za sitnog seljaka od cijena određenih za ostale poljoprivredne artikle. Da je ovim pružena faktička i znatna pomoć, pokazuje, na primjer, kontrahiranje industrijskog bilja u Makedoniji, u koju je svrhu predviđeno pola milijarde dinara i ista vrijednost industrijske robe. Za kupovinu poljoprivrednih proizvoda od sitnih seljačkih gazdinstava predviđeno je industrijske robe po nižim jedinstvenim cijenama zasada u vrijednosti od 1 milijarde dinara. Ova političko-socijalna mjera potvrđuje duboko narodni karakter narodne vlasti i naše revolucije, te bez štete za bilo koji dio radnog naroda povezuje i cementira savez cjelokupnog radnog seljaštva i radnika kroz zajedničke ekonomske i političke interese. Svim ovim mjerama narodne vlasti na ekonomskoj bazi nište uslove za špekulaciju a sitnosopstvenička proizvodnja uspješno se vezuje sa socijalističkom industrijom i tako se već u prvim godinama prelaza našega društva u socijalizam stvaraju uslovi korjenite likvidacije kapitalizma na selu i suzbijaju pokušaji njegovog oživljavanja.

Ovi značajni uspjesi često nisu dovoljno istaknuti u našoj propagandi, koja očito zaostaje na mobilisanju narodnih masa na ovim uspjesima. To je težak, dapače se može reći, štetan nedostatak, koji, ako ništa drugo, omogućuje neprijateljskim elementima da umanje značaj ovih uspjeha i da skreću pažnju narodnih masa u pravcu dezorijentacije, kapitulantstva pred teškoćama itd.

Postignuti uspjesi nikako ne treba da nam odvrte pažnju od oštrog sagledanja niza teškoća s kojima se dnevno borimo. Još postoji nedostatak kod snabdjevanja u nekim industriskim

artiklima, a naročito namirnicama. Te teškoće potiču iz općeg siromaštva radnih masa u staroj kapitalističkoj Jugoslaviji, koje su nastale ogromnom pljačkom od strane domaćih kapitalista i njihovih inostranih gazda, a koja se pojačala pljačkom i razaranjem okupatora. Usprkos tome što je industrijska produkcija robe prevazišla predratnu, a produkcija poljoprivrednih proizvoda uglavnom dostigla predratnu, — naši radni ljudi osjećaju još relativnu oskudicu zbog toga, što se kupovna snaga širokih narodnih masa stalno povećava, što se stalno podiže životni standard i rastu potrebe oslobođenih narodnih masa. Već danas je, međutim, ostvaren veći životni standard nego što ga je radni čovek imao u staroj Jugoslaviji. Mi sa sigurnošću vidimo dalje poboljšanje životnog standarda radnih ljudi usprkos tom što sopstvenim snagama, uz izvjesno odricanje, gradimo Petogodišnji plan, jer kroz njegovo ostvarenje podiže se i sve će se više podizati blagostanje naših trudbenika.

Zato, imajući u vidu sve ovo, kako napredak, tako i teškoće, nemaju pravo oni pojedinci koji stalno kukaju i ne vide i neće da vide naše uspjehe, svakodnevno podizanje životnog standarda, sve veći promet robe i preobražaj naše zemlje.

Ako sada rezimiramo i naročito u perspektivi sagledamo ulogu i zadaće naše trgovine i njene socijalističke funkcije u okviru cjelokupne naše privrede, razumjećemo od kolikog su političkog značaja njeni zadaci na poboljšanju snabdijevanja stanovništva i udjela u izvršenju zadataka našeg Petogodišnjeg plana.

Ovaj novi, revolucionarni zaokret naše trgovine na rješavanju osnovnih pitanja snabdijevanja naroda i cirkulacije robe postavlja u svoj svojoj oštirini pitanje organizacije trgovine, novih organizacionih formi, metoda rada i rukovođenja. Osnovni preduvjet za uspjeh ovog sistema jest, da se cjelokupni trgovački aparat preorijentira na operativni način poslovanja, na trgovanje zdravo u socijalističkom smislu riječi, jer sistem trgovine po vezanim cijenama i perspektive njenog daljeg razvoja zahtijevaju napuštanje administrativnog i šablonско-birokratskog rada, a postavlja težište na trgovanje. To znači da novi sistem trgovine nameće našem aparatu, počev od ministarstva do mjesne prodavnice, inicijativu, snalažljivost, brzinu, praktičnost, operativnost u radu, osjetljivost za potrebe naroda i na sve smetnje koje koče cirkulaciju robe.

Za kratko vrijeme od prelaska na novi sistem postignuti su u tom pogledu vidljivi uspjesi. Prije godinu dana u sreskim narodnim odborima trgovina je bila samo jedan mali otsjek u

povjereništvu za privredu, povjeren vrlo često starim činovnicima ili starim trgovcima. Međutim, danas u većini srezova postoje povjerenišтва za trgovinu i ova pitanja (snabdijevanje i kupovanje poljoprivrednih proizvoda) sve više spadaju među najvažnija pitanja naše narodne vlasti u srezu. Prije godinu dana naš trgovački aparat predstavljala su glomazna republička preduzeća, često udaljena od seljaka-proizvođača i potrošača, a privatni trgovci su u znatnoj mjeri u tom prometu robe učestvovali i vrlo često špekulisali na račun naroda. Danas se trgovačka mreža gradskih i sreskih odbora, a pogotovo zemljoradničke zadruge, veoma brzo podigla i naročito se kroz zadatke trgovine po vezanim cijenama brzo osposobljava da obezbijedi snabdijevanje radnog naroda. Na taj način, aktivizacijom i inicijativom narodnih vlasti u srezu, naša mreža približila se seljaku-proizvođaču i potrošaču i na putu je da u potpunosti zadovolji zahtjevima i potrebama naroda i eliminiše špekulaciju. Tome su doprinijeli znatno i naponi koje su učinili viši organi trgovine i zadrughnih foruma, koji su svojom pomoću sreskim organima omogućili ove rezultate.

Bilo je i još ima nedostataka i smetnji da naša trgovina u potpunosti zadovolji svojim zadacima. Veliki dio tih nedostataka izvire iz činjenice da se neki organi, počevši od ministarstva trgovine, često u svom poslovanju rukovode administrativnim shvaćanjem, apstraktnim planiranjem i shvaćanjem da je trgovina samo distribucija. Još se ponegdje rukovodi okružnicama i raspisima bez neposrednog uvida stanja i mogućnosti na terenu, bez prave neposredne organizaciono-stručne i tehničke pomoći trgovačkoj mreži. Iskustva iz dosadašnje primjene novog sistema to dokazuju. To u prvom redu vrijedi za objašnjavanje sistema, kako samom aparatu, tako i potrošačima i proizvođačima. Ma kako da je agitacija bila široko primjenjena, ona je poslije početne intenzivnosti popustila i nije prišla konkretnom političkom objašnjavanju prednosti novog sistema i perspektiva koje se njime otvaraju, a često se nisu dovoljno objasnili ni sami tehnički propisi trgovanja. Masovne organizacije, Narodni front i sindikati treba da se najintenzivnije aktiviraju na propagiranju i objašnjavanju novog sistema i da ta agitacija bude trajan, konkretno-politički zadatak tih organizacija.

Dalje, povjerenišтва trgovine u srezovima i sreski zadrughni savezi u nekim krajevima nedovoljno su koncentrirali težište svojih organizacionih priprema, rada i pomoći u mjesnim zadrugama, koje su osnovne trgovačke jedinice trgovine po vezanim cijenama. Rukovodeći se još uvijek starim, grosističkim, a po-

negdje i profitterskim shvaćanjima, neki zadružni savezi su predugo zadržavali industrisku robu u srezu, nastojeći da je neposredno prodaju proizvođačima, pa i onda kad nema potrebe da se prodaje u sreskoj prodavnici. Nadalje, nedovoljno su angažirali mjesne zadruge za organizaciju sastanaka zadrugara po pitanjima trgovine po vezanim cijenama, ispitivanja njihovih potreba, narudžbi robe, a što je negdje imalo za posljedicu da u te zadruge nije stigla sva roba, ili ne ona koja je odgovarala zadrugarima-proizvođačima itd. Zatim, neki sreski zadružni savezi nisu shvatili da se treba okrenuti mjesnim zadrugama, da ispituju njihove teškoće, smetnje i mogućnosti za maksimalno kupovanje poljoprivrednih proizvoda i nabavku i prodaju industriske robe; da angažiraju i aktiviraju rukovodstva mjesnih zadruga i mjesnih odbora za izvršenje ovih zadataka; da ispituju kadrovske mogućnosti pojedinih zadruga i isključe iz rukovodstva zadruga pojedine špekulantske elemente, koji svojim pasivnim, a ponegdje i saboterskim stavom sprečavaju u većem obimu zamaš trgovine po vezanim cijenama na selu. Također, rukovodstva trgovine po srezovima nisu svuda uklonila nezdravi antagonizam između državne i zadružne trgovačke mreže u vezi sa primjenom novog sistema, ni uočila da su ovakve pojave dokaz političkog i ekonomskog neshvaćanja uloge oba sektora i čitavog sistema, i da te pojave treba energično suzbijati. Ima, također, i pojava da se ne posvećuje dovoljna pažnja čuvanju fondova robe kupljenih poljoprivrednih proizvoda i obezbijeđenog snabdijevanja i da pojedinci podležu uskim lokalnim gledištima, te nezakonito raspolazu takvom robom. To znači nezakonito oduzimati potrošačima obezbijeđene količine i takav rad negdje može da postane zločin. Konačno, nije uspostavljena svugdje trajna i principijelna veza između viših i nižih organa trgovine po važnijim pitanjima i zadacima trgovine po vezanim cijenama i snabdijevanja.

Sve ove pojave koje najčešće predstavljaju ostatke starog shvaćanja o karakteru trgovine i uvrježene navike kancelarijskog trgovanja, treba čim prije otkloniti. Nove organizacione forme i metode rada treba da budu na liniji protušpekulantskog, protubirokratskog, socijalističkog načina trgovanja. U korak sa općim zadacima trgovine danas se postavljaju ovi organizacioni zadaci:

Prvo, potrebno je u prvom redu organizaciono saobraziti rad saveznog i republičkih ministarstava trgovine i snabdijevanja, te zemaljskih zadružnih saveza, plansko-operativnom radu, dodiru sa stvarnošću i potrebama ljudi, upoznavanjem

teškoća, uspjeha i potreba terena, te pomoći nižim organizacijama u radu, a boriti se protiv raspisničkog planiranja putem raspisa, koje životna pitanja naših radnih masa dovodi do birokratskih apsursa.

Dosadašnje rukovodstvo, baš na liniji tog operativnog rukovođenja, dodira sa stvarnošću, nije bilo dovoljno izraženo. U tom pravcu potrebno je da se rukovodeći organi trgovine orijentišu na proučavanje i ocjenjivanje stvarnog stanja i zadataka, te da na temelju toga postavljaju zadatke svojim organizacijama. Zato treba da ostvare usku, čestu i principijelnu saradnju sa sreskim narodnim odborima, a u prvom redu s povjerenicima trgovine, kojima treba da dadu smjernice za rad, zadatke za kraći vremenski period, da kontroliraju izvršenje tih zadataka, da ih upućuju u metode rada itd. Zasad, još u početku primjene ovog sistema, potrebno je da ministarstva trgovine i snabdijevanja narodnih republika za najvažnija pitanja organizuju operativne grupe, koje bi imale zadatak da pomognu osnovnim organizacijama da uklone svoje nedostatke i da ih pouče u osnovnim pitanjima organizacije i metoda rada, kako bi one u daljem toku poslovanja što samostalnije i pravilnije mogle da sagledaju i rješavaju svoje najvažnije zadatke. Ali, potrebno je i da u okviru svoje pomoći prihvate, razviju i organizuju onu stvaralačku inicijativu, koja se već osjeća u našim osnovnim organizacijama, koja daje neposredno rješenje za sva pitanja trgovine i snabdijevanja kako se ona pojavljuju. Zato treba odbaciti ignorantski stav i zabludu da povjerenici i ostali ljudi u trgovačkoj mreži ne znaju da riješe mnoga i mnoga pitanja, a koja viša rukovodstva — pa i ministarstva — u dosta slučajeva ne znaju da riješe zbog udaljenosti od terena i pomanjkanja žive veze s njima. To znači potcjenjivanje snaga našeg kadra, što treba brzo da ispravljamo.

Drugo, težište sprovođenja novog sistema trgovine odvija se, živi i razvija dolje, u narodu, u rješavanju potreba ljudi, što sve diktira i sama raznovrsnost oblika rada i organizacije, koja treba da bude sposobna da sve to obuhvati. I tako je u okviru sreza, pitanje trgovine, pitanje daljeg jačanja i organizacija narodne vlasti, koja se brine za narod i rješava njegova pitanja. Zato se jedan od prvih zadataka pred organe trgovine postavlja organizaciono učvršćenje povjereništava trgovine u srezu i gradu, koja treba da budu osnovne, odgovorne i rukovodeće jedinice narodne vlasti na sektoru trgovine. Povjerenik trgovine u srezu i gradu uz pomoć i podršku svog izvršnog odbora treba da postane faktički rukovodilac i organizator trgovine

na svom području i da osigura sprovođenje političke linije i mjera onako kako ih postavlja naše državno i političko rukovodstvo. Da bi on mogao biti takav rukovodilac, on treba da ostvari najužu saradnju i da stvarno rukovodi ostalim organima trgovine u srezu, kao što su sreski zadružni savez i rukovodstva državnih i zadružnih preduzeća. U svom radu povjerenik trgovine treba da eliminiše često sitna prakticistička pitanja iz kojih se koji puta krije i oportunizam, kao što su to pokazala dosadašnja iskustva, gdje je »stručni«, često špekulantski kadar u aparatu nametao nevjericu u novi sistem i ometao brzo sprovođenje mjera u trgovini po vezanim cijenama. Ukoliko povjerenik trgovine bude održavao po principijelnim pitanjima i zadacima trgovine stalnu vezu sa svojim ministarstvom i rukovodećim aktivom trgovine u srezu, on će uspjeti da težište svog rada i trgovačkog aparata postavi na izvršenje glavnih zadataka i rješavanje životnih potreba naroda svog područja. U tom radu on treba da ima punu pomoć i savjet svog ministra trgovine i snabijevanja narodne republike. Već na temelju ovoga jasno je da je u pitanje trgovine uključeno pitanje kadra, to jest političkih i stručnih radnih kvaliteta ljudi kojima povjerenik rukovodi i jasno je da se danas u prvom redu postavlja pitanje ko može i kakav čovjek biti povjerenik trgovine i snabijevanja.

Treće, u provođenju novih zadataka trgovine svi organi trgovine i trgovački aparat treba da se prožmu osjećajem za radnog čovjeka, za njegove potrebe i želje i da im to bude podjarna tačka i stil rada u rješavanju svih pitanja i zadataka koje pred organe trgovine postavljaju Petlogodišnji plan i direktive državnog rukovodstva.

Novi sistem trgovine, sa svom svojom problematikom, stanjem, organizacijom i perspektivama razvoja u okviru cijele naše privrede, postavlja pred sve organizacije naše trgovine, među ostalim, i ove neposredne zadatke:

Prvo: osposobljenje i proširenje zadružne trgovačke mreže za izvršenje zadataka trgovine po vezanim cijenama, za primanje i prodaju sve većih količina jedne i druge robe. Broj seoskih zemljoradničkih zadruga iznosio je krajem 1947 godine 6.430 zadruga. Promet koji će zadruge ostvarivati u trgovini po vezanim cijenama zahtjevaće, prema našim procjenama, povećanje prodavnica od 12.400 koncem 1947 godine na 16.000 u toku 1948 godine. Dalje, to osposobljavanje mora da ide i u pravcu kvaliteta trgovanja, brzog i kulturnog usluživanja potrošača i proizvođača, čvrsto povezivanje zadružnih masa sa

svojom zadrugom i njihovim punim uvođenjem u rad njihove zadruge. U osiguranju dovoljnih skladišnih prostorija, prodavaonica, u evidenciji prometa robe, stvaranju zdravih kadrova, uloga sreskih zadružnih saveza je velika i oni moraju svoju vlastitu organizaciju orijentirati na to da većina najboljih ljudi iz zadružnih saveza bude pomoć i instruktor mjesnim zadrugama. Sreski zadružni savezi u saradnji sa mjesnim odborima i kolektivom zadrugara moraju poraditi da trgovinom po vezanim cijenama i sve većim prometom robe, već u toku ove godine, zadruge i zadružni domovi postanu centri privrednog i političkog života zadružnih masa na selu.

Drugo: osposobljavanje državne trgovačke mreže, kako po liniji obezbijedenog snabdijevanja, tako i po liniji prodaje i kupovine artikala slobodne prodaje i saradnje sa zadružnom mrežom u pogledu prihvata, transporta i prodaje kupljenih poljoprivrednih proizvoda. Uska saradnja državne distributivne i otkupne mreže, pod rukovodstvom povjerenika i uprave za otkup, te sreskog zadružnog saveza, treba da bude onaj rukovodeći centar koji će regulirati i uskladiti pravilan i brz krivotok cjelokupnog prometa robe. Tu se, među ostalim, postavljaju pitanja redovne evidencije o prometu robe, o obezbijedenju skladišta, depoa, organizacije prihvata i transporta robe, čuvanja fondova robe, međusobnim odnosima i ispomoći u kadrovima itd.

Pitanje evidencije prometa robe jedno je od vanredno važnih pitanja, te mu se kao takvom mora posvetiti puna pažnja. Evidencija nam mora dnevno ukazivati na rezultate u radu, na sve dobre pojave i slabosti; preko nje se mora brzo i operativno rukovoditi dopremom industrijske robe u trgovačku mrežu, kao i kupovinom i raspodjelom poljoprivrednih artikala.

Dalji zadatak koji se u uslovima povećane proizvodnje i zadovoljenja potreba radnih masa nameće, jeste organizacija službe ispitivanja potreba, ukusa, te razvijanja ukusa potrošača, vođenja računa o tome da se ne nabavlja ili drži u skladištima nekurentna roba, da se vodi briga o kvalitetu i asortimanu robe. U tom pravcu i industrija robe široke potrošnje treba svoju proizvodnju da prilagodi potrebama potrošača i da ostvari najužu saradnju sa organima trgovine na usklađenju proizvodnje razvijenom ukusu i povećanim potrebama sve šireg kruga potrošača.

Treće: već danas je porastao, a u perspektivi bliske budućnosti još više će porasti, volumen robe ne samo za vezane cijene, već i robe za slobodnu prodaju, i najraznovrsnijih artikala

dnevne potrošnje iz najrazličitijih izvora, pa i iz lokalne proizvodnje i zanatstva. Ukupan promet robe na malo, prema nepotpunim podacima, od oslobođenja do početka 1948. godine, rastao je ovako: ako promet u 1945. godini naznačimo indeksom 100, onda je u 1946. godini promet iznosio 172, a u 1947. godini 248,6, pri čemu je promet državne i zadružne mreže povećan za nekoliko desetina puta. Povećanje prometa robe u odnosu na 1947. godinu planirano je za preko 30%, a kod nekih artikala to povećanje, u odnosu na ranije godine, već je u trgovini na selu povećano za 100%. To vrijedi osobito za metalnu robu, cement, staklo, poljoprivredni alat itd.

Činjenica je da su naše prodavaone, a naročito u manjim mjestima i selima, oskudjevale u najobičnijim predmetima robe široke potrošnje, a koje je, međutim, bilo u većim mjestima kod privatnih trgovaca i raznih špekulanata. Porast prometa robe zahtjeva da organi trgovine organizuju širenje državne trgovačke mreže i za ovu robu i da se svojim prodavaonama približe manjim centrima u srezovima, kako bi najširi slojevi seljačkih radnih masa mogli lako, jeftino i brzo doći do ove robe, koja, zahvaljujući našim povećanim mogućnostima, može da se pruži potrošačima. Krajem 1947. imali smo iz 84 grada FNRJ oko 240 gradskih preduzeća, čiji broj, s obzirom na porast prometa, treba povećati. Sreska trgovačka preduzeća, kojih je 1947. godine bilo oko 324, treba da prošire svoje prodavaone i na manje centre u srezu. Ovo će iziskivati također potrebu organizacije obavješćavanja, kataloga, agenturne državne službe koja će državnim prodavaonama i zadrugama davati obavješćenja i informacije i pružati mogućnosti da nabavljaju potrebnu robu. Prema tome, sam naš razvitak nužno traži likvidiranje već danas beskorisnog i nepotrebnog učešća većeg dijela privatnog sektora u našoj trgovini. Jer, organizacija naše trgovine, težnje i odnos prema narodu, kao i naš put u socijalizam suprotni su profilerskim i špekulantskim tendencijama privatnog sektora, čije špekulantske, eksploatorske tendencije postaju sve izrazitije što se više bliži kraju opravdanost njihovog postojanja.

Četvrto: važan zadatak, uporedo sa dosada navedenim, jeste i pitanje jačanja, brojnog i kvalitetnog, kadrova u našoj trgovini, uvođenjem u naš aparat novih mladih ljudi putem kvalitetnih trgovačkih kurseva, onih koji će biti nosioci zdravih socijalističkih shvatanja o ulozi trgovine u našoj narodnoj državi. U cilju takvog vaspitanja naših kadrova u trgovini djeluje već oko 216 tromjesečnih kurseva sa oko 21.000 kursista. S tim pitanjem usko je povezana i borba protiv ostataka profilerskih

i špekulantskih, a ponegdje i neprijateljskih elemenata u našem aparatu, kao i privatnoj trgovini, koji sa svakim novim vidom naše trgovine i snabdijevanja pronalaze i nove mogućnosti za svoj štetočinski i protunarodni posao.

Zato nema nikakvog opravdanja odupiranju nekih zadruga i državnih preduzeća da prihvate nove kadrove i zato takvim tendencijama sreski narodni odbori treba energično da se odupru, videći u tome ostatak starog i šetnog shvatanja. Ne samo to, već i neshvatanja da sam razvoj naše trgovine traži nove ljude.

Ova pitanja nameću i postavljanje odnosa prema ulozi privatnog trgovačkog sektora i pojava špekulacije na području trgovine. U prvoj fazi naše trgovine i snabdijevanja sve naše organizacije i organi kontrole pokazali su veliku budnost i aktivnost da administrativnim mjerama i raskrinkavanjem špekulanata suzbiju špekulantsko-profitske mahinacije u privatnom trgovačkom sektoru. U to vrijeme privatni sektor imao je 85% trgovačkog prometa robe i to robe koja se većim dijelom nalazila u rukama privatnog sektora. Jasno je da su bile brojne tendencije i stvarne mogućnosti da privatni sektor pokuša onemogućiti sve mjere narodne vlasti da osigura snabdijevanje stanovništva i suzbije kapitalističku stihiju u trgovini i snabdijevanju.

Danas, u fazi ogromne prevage socijalističke trgovine, kada se ne samo povećala i kvalitativno poboljšala naša državna i zadružna mreža, već i kada skoro sav povećani promet robe široke potrošnje izvire iz državnog sektora i cirkulira kroz državnu i zadružnu mrežu, veći dio naših organa trgovine i kontrole uljuljkao se tom činjencom, smatrajući da je time prestala i svaka špekulantska djelatnost. Prije svega, smetnula se s uma činjenica da povećani promet zahtjeva da se u potpunom obuhvatanju robe državnom i zadružnom mrežom isključiti, gdje god za to postoji mogućnost, privatni sektor, odnosno da se otvaranjem državnih i zadružnih prodavaonica stvore mogućnosti za takvo isključenje. Za to govori i to da privatna trgovačka mreža zbog ogromnog jačanja socijalističke proizvodnje i trgovačkog aparata ne pretstavlja više ekonomski faktor i da praktično postaje u osnovi nepotrebna. S druge strane, izgubilo se iz vida i to da baš zbog ove svoje beskorisnosti i uskih okvira u kojima se ona sada kreće, privatna trgovina nužno postaje sve više špekulantska i u suštini protivna socijalističkoj strukturi naše trgovine. Zato ona najčešće danas ima vid protuplanske, profitske, dakle, protusocijalističke trgovine. To jednako vri-

jedi za špekulantske oblike privatne trgovine na selu kao i u gradu. Sadašnji vidovi špekulacije to jasno pokazuju.

Na selu imamo raširenu pojavu ilegalnih prekupaca, naročito stoke. Pod maskom kupovanja radne i priplodne stoke za vlastite potrebe, vršljaju po sajmovima razni špekulanti, nabijaju cijene, mešetare, prebacuju stoku i druge artikle čak i iz jedne republike u drugu. U okviru ovakve špekulacije razvio se posebni tip seoskog špekulanta iz neproduktivnih slojeva sela, to jest ostataka seoske buržoazije, koja, gubeći mogućnost svog ranijeg legalnog rada, danas pod krinkom proizvođača, ilegalno, štetočinski traži šupljinu, izigrava naše propise, kupuje poljoprivredne proizvode, stvara zalihe u cilju špekulacije itd. Pod vidom seoskih gostiona, stvaraju se centri crne berze i neprijateljske propagande. Te štetočinske elemente treba energično otkrivati, otkloniti i onemogućavati. Narodne mase sigurno će pomoći našim narodnim vlastima da se ovakvoj protunarodnoj raboti brzo stane na put. U tom smislu doneta je ovih dana i naredba, koja je u svojoj osnovi uperena na sprečavanje rada ovim špekulantskim elementima. Ovakvih elemenata ima još i u državnoj i u zadrružnoj mreži; oni su najčešće povezani između sebe, često imaju zajedničke poslove i koriste svoj položaj i u državnim preduzećima i u zadrugama itd.

Ako bi danas htjeli analizirati učešće privatne trgovine u prometu na malo prema broju registrovanih firmi ili stvarnom postojanju, mogli bi doći do pogrešnih zaključaka da ovakve privatne radnje imaju veći promet nego što ustvari jeste. Međutim, i u ovakvim dućanima ima veoma malo robe koja se legalno prodaje. Zamaskirani špekulanti drže firmu zbog toga da prikriju svoj ilegalan rad koji se vrlo često sastoji u prodaji najraznovrsnije robe iz zaliha ili kupljenih na crnoj berzi po veoma visokim cijenama, u trgovini stranim valutama, u najraznovrsnijim oblicima posredništva, u prodaji robe nabavljene iz sumnjivih izvora i prodavanju patvorina, za održavanje švercerskih veza i upućivanja na druge adrese, gdje se sumnjiva roba može dobiti itd. Velik je propust da se nisu već dosada preduzele mjere da se onemogućući rad ovim štetočinskim elementima.

Zašto se pred organe naše trgovinske inspekcije postavlja odgovoran zadatak da, u saradnji sa organima opće kontrole, javnog tužništva i organa unutrašnjih poslova itd. pojaštavaju budnost, pojačaju aktivnost u otkrivanju opisanih i svih drugih vidova špekulacije u privatnoj trgovini. Ne mjanja njihova budnost treba da bude i u otkrivanju špekulantsko-štetočinskih elementa i u državnoj i u zadrružnoj trgovačkoj mreži. Povjerenici

trgovine i narodni odbori moraju u oba pravca pružiti punu podršku svojim organima inspekcije i za zadatke inspekcije pokazati više shvatanja nego što je to dosada ponegdje bilo.

Svi ovi zadaci treba da budu predmet razmatranja, studiranja i preduzimanja organizacionih mjera za njihovo sprovođenje u cjelokupnom našem resoru. Ti su zadaci zajednički i u saveznom ministarstvu i u republičkim ministarstvima trgovine, jednako tako i povjereništva trgovine u srezu i posljednjoj mjesnoj prodavaoni. U njihovom rješavanju svi ovi odgovorni organi treba da sudjeluju, svaki na svoj način, svim sredstvima i mogućnostima. Ovo jedinstveno rješavanje osnovnih pitanja naše trgovine i snabdijevanja, a to znači životnih pitanja radnog naroda i naše privrede, treba da prožima sve, odozgo nadolje i obratno.

Kao što smo naprijed rekli, ovaj metod rada zahtijeva jedinstvenu i usku povezanost svih organa odozgo prema dolje i obratno, a u prvom redu povezanost ministra sa povjerenikom trgovine i ovoga sa rukovodiocima trgovačkog aparata u srezu. Ovim načinom rada postići će se ne samo jedinstvenost misli, pogleda i načina rješavanja zadataka, već će se ostvariti i principijelnost, operativnost, a i pokretnost, te brzina u rješavanju tih zadataka i uklanjanju svih smetnji koje se ispriječe na putu provođenja novog sistema trgovine.

Pred ovakvim zadacima stoji naša trgovina u drugoj godini Petogodišnjeg plana. Ispunjavajući ove zadatke i trgujući bez špekulacije, bez profiterstva, bez aljkavosti, sa jedinim ciljem da izvrši onu ulogu koju trgovina u narodnoj državi treba da ima, naša će trgovina, uporedo sa uspjesima cjelokupne naše privrede, koje uslovljavaju i njen veliki zamah i ulogu, sa svoje strane ubrzati i doprinijeti izvršenju Petogodišnjeg plana i ostvarenju socijalizma u našoj zemlji.

Na kraju, ne treba naročito obrazlagati onu usku povezanost trgovine sa općim razvitkom naše privrede, kako je ona izražena u ovom prijedlogu budžeta. Medusobno zavisnost i uspjeh su očiti i zato vas molim da prihvatite prijedlog ovog budžeta. (Aplauz).

Pretsedavajući: Današnju zajedničku sednicu zaključujem a narednu određujem za sutra, 24 aprila, u 9,30 časova.

(Sednica je zaključena u 20,40 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Друга седница

(24 априла 1948)

Почетак у 9,45 часова.

Претседавао Претседник Већа народа Јосип Видмар.

Претседавајући: Отварам другу заједничку седницу V редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар Већа народа Јоза Миливојевић. Молим друга секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар Јоза Миливојевић (НР Хрватска) чита записник прве заједничке седнице од 24 априла 1948 године.

Претседавајући: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Прелазимо на дневни ред: продужење општег претреса Предлога општедржавног буџета за 1948 годину. Има реч Министар спољне трговине Милентије Поповић.

Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић (Изборни срез власотиначки, НР Србија): Другови народни посланици, у протеклој 1947 години наша је земља постигла врло озбиљне резултате и на сектору спољне трговине. Крупни успеси које смо постигли у првој години извршења привредног Титовог Петогодишњег плана нису могли а да се не одразе и на сектору спољне трговине, а исто тако они не би били ни постигнути без одговарајућих крупних успеха у спољној трговини. Истовремено, 1947 година има посебан значај у нашој спољној трговини, у њеном развоју и заузимању онога места које она стварно мора да има у склопу

свих грана наше привреде. У чему су успеси наше спољне трговине у 1947 години?

1) Успели смо да извршимо врло значајан извоз производа из наше земље, толико колико је било потребно за извршење увоза, довољног за обезбеђење наше производње и инвестиционе изградње и за обезбеђење темпа развитка наше привреде у првој години Петогодишњег плана.

2) Позната је чињеница да наша земља спада у ред оних које су највише разорене у овом рату и чија је привреда највише страдала од ратних пустошења. Као резултат тога наша је земља иза рата била практично неспособна за извоз производа. За врло кратко време успели смо да на основу сопствене производње развијемо широку спољну трговину, на таквом нивоу који је довољан да обезбеди продукцију и инвестициону изградњу кроз Петогодишњи план, и то без кредита и зајмова, на бази избалансираног извоза и увоза, изузев дугорочног кредитног инвестиционог уговора који смо склопили са Совјетским Савезом. Другим речима, успели смо да својим сопственим снагама и напорима обезбедимо себи све што је потребно за изградњу наше земље, да све једмах платимо својим сопственим продукцијом, најчешће врло драгоценим.

Тиме смо ми стали на чврсто тло у размени добара са државама са којима вршимо размену, обезбедили себи даље проширење размене и добијање производа, потребних нашој земљи.

Наша спољно-трговинска политика је саставни део и потчињена је општој привредној политици наше Владе у Петогодишњем плану. Према томе, и за спољну трговину вреди основни принцип нашег Петогодишњег плана: ликвидација економске и техничке заосталости и економско осамостаљење наше земље. Ова се политика у спољној трговини огледа конкретно у структури увоза и извоза, у томе шта се увози и шта се извози.

Позната је чињеница да заостале земље извозе претежно сировине, и увозе потрошна добра, док економски развијене земље раде обратном. То је економски закон који произилази из економске позиције заостале земље према развијеној. Изменити тај однос значи борити се за брзу економску изградњу земље. Спољна трговина је на своме сектору успешно извршавала те задатке.

То се нарочито види у нашем увозу, где смо успели да постигнемо озбиљне успехе у промени структуре нашег увоза према предатној.

Зависан, чак полуколонијалан положај бивше Југославије и ненародна политика њених владајућих кругова огледају се и у њеној спољно-трговинској политици, нарочито у увозу. У периоду од 1925 до 1939 године у увозу старе Југославије учествовали су готови производи са 57,5%, сировине и полуфабрикати потребни за рад домаће индустрије са свега 35%. Ако из групе готових производа изузмемо машине, електро-технички уређај и превозна средства, то јест, инвестициона добра у ширем смислу речи, која су у наведеном петнаестогодишњем периоду учествовала са свега 9,4 милијарди динара, произилази да је учешће готових производа за непосредну потрошњу у целокупном увозу износило 42,5%, док је увоз машина, уређаја и превозних средстава у истом периоду износио свега 10%. Овај однос речито говори да је то била ненародна политика задржавања развитка индустрије у нашој земљи, политика која је ишла за тим да стално држи нашу земљу у зависном положају према крупним капиталистичким земљама. Истовремено, таква је политика била диктирана од стране тих крупних капиталистичких земаља, јер је она омогућавала бесомучну експлоатацију наших народа при чему су један део профита згртали њи своје цепове и домаћи капиталисти.

У новој Федеративној Народној Републици Југославији, захваљујући правилној политици наше Владе и напорима људи који су извршавали задатке, успели смо да озбиљно изменимо структуру увоза. Тако је у 1947 години, у целокупном годишњем увозу, увоз сировина и средстава потребних нашој производњи износио 57,8%, увоз средстава за капиталну изградњу 19,4%, увоз индустријске и друге опреме 14,9%, или, другим речима, увоз инвестиционих добара у ширем смислу речи 34,3%, док је увоз готове потрошне робе износио само 7,9%. Уколико је било увоза готове потрошне робе, он се ограничио на неке продукте специјалне намене или је пак увожено оно што је било нужно да би се задовољиле потребе широких слојева народа и изравнао биланс куповне снаге између индустрије и села, дакле оно што је економски у датој ситуацији било нужно и корисно.

Горњи бројеви и проценти речито говоре о промењеној структури нашег увоза и о успесима постигнутим на том пољу.

На сектору извоза промене нису могле бити тако значајне због тога што оне зависе, пре свега, од тога у коликој је мери измењена и сама структура наше производње, то јест, у коликој је мери наша земља постала развијена индустријска земља.

У целокупном нашем извозу у 1947 години учествују поједини сектори са: пољопривредно-прехранбени 34,4%, сточни 5,9%, дрвни 21,6%, индустријски 11,5%, рударско-топионички 26,6%.

У пољопривредно-прехранбеном сектору извоз индустријског биља учествује са 14,4%, алкохолних пића са 7,3%, воћа и прераде од воћа 6,2% од целокупног извоза. Ове три гране учествују са 80% у читавом пољопривредно-прехранбеном сектору, док остатак од 20% долази на лековито биље и житарице. Ми смо знатно мање извозили житарица него што се пре рата извозило, што је последица повећаних потреба у земљи и неколико слабих жетви иза рата.

Значајан успех наша је земља учинила у извозу рударско-топионичког сектора. Док је овај сектор у предратном извозу износио 16,6% од укупног извоза, докле је у 1947 години износио 26,6%. Ово је нарочито важно када се узме у обзир чињеница да је са овим производима могућно у спољној трговини заменити извоз високе калоричне хране.

Ови успеси су само тек почетак онога што се може учинити и што треба учинити. Но, овом приликом потребно је указати на нека погрешна схватања. Има другова који мисле да треба чекати да се наша земља изгради и да ће тада, само од себе, бити решено питање наше економске самосталности. Нема ништа погрешније од таквог схватања. Питање борбе за економску самосталност јесте питање свакодневног рада и борбе. Посматрано са гледишта наше спољне трговине може се већ данас много више учинити. При томе треба ићи у два правца. Прво, борити се за смањење увоза у оним производима које ми сами можемо производити. Иако, у крајњој линији и у главним производима, ово зависи од решења основних привредних питања Петогодишњег плана, ипак у маси случајева без много напора и за кратко време већ сада се може смањити увоз многих производа које ми увозимо, па их чак и избрисати из увоза. Правилном мобилизацијом стручњака, коришћењем својих сопствених снага ми можемо брзо решити питање њихове продукције. Досадашњи резултати, ма како мали, показују да је то могућно.

Друго, треба се борити за повећање производње у оној роби која је тражена на међународном тржишту и помоћу које можемо добити драгоцене предмете за наш План — чак и од оних који нису пријатељи наше изградње. Типичан случај је, на пример, код кудеље која у међународној размени претставља један од најкоњунктурнијих продуката, а где наш извоз још не достиже предратни. Са малим напорима, уз нешто више бриге народних одбора за сетву конопље, уз правилно објашњење сељацима какав значај има конопља у нашој спољној трговини, ми бисмо само за једну годину напора достигли и престигли предратни извоз кудеље.

Но, и поред свих тих напора треба рачунати да ми морамо извозити и такве производе који су нама, нашој привреди и нашим људима, неопходни, морамо понекад смањити своје потребе ако желимо брзо изградити своју земљу и учинити је економски независном.

Једна од битних карактеристика наше спољне трговине јесте чињеница да је у току прошле године наш извоз растао врло брзо, а у одговарајућој сразмери и наш увоз. Тако, на пример, док је извоз у првом кварталу 1947 године износио свега 890 милиона динара, дотле се он, растући врло брзо, за годину дана попео на близу 5 милијарди динара у првом кварталу 1948 године.

Тако брзи пораст извоза могућан је у нашој земљи зато што привредни развитак у њој иде врло брзим темпом напред, што су народне масе схватиле значај Титовог Петогодишњег плана, што се несебично залажу за његово извршење.

Овако нагли пораст извоза сам по себи је одговор непријатељима наше изградње и наше економске самосталности онима који сеју сумњу у наш План. Одговор је и оним скептицима који хоће да уносе неверовање код наших људи у могућност извршења задатака Петогодишњег плана.

Овакав брзи темпо пораста извоза је гаранција да ће и у 1948 години наша спољна трговина извршити задатке које пред њу поставља план за 1948 годину, иако су ти задаци знатно већи и обимнији од оних из 1947 године.

Организацији нашег спољно-трговинског апарата, како самог Министарства тако и оперативних органа, пришло се нешто касније неголи у другим гранама привреде, што је и разумљиво и логично за једну земљу која је из рата изашла са порушеном привредом и чија привреда у том моменту није била у стању да даје вишкове на извоз. Сама организација, пак, била је по својој структури, као и по своме обиму

и ширини и разгранатости, postavljena tako da zadovolji potrebe razmene proizvoda sa drugim zemljama u malom okviru, to jest, u onolikom obimu, koliki je bio na pocetku. Sredinom prošle godine, kada su se poslovi uvoza i izvoza razgranali i razvili i uzeli puni zaмах, kada se taj mali aparat našao pred ozbiljnim zadacima izvršenja našeg spoljno-trgovinskog programa, pokazalo se da je on nedovoljan, da je stvoren bez dovoljno perspektiva, i da je stvaran na takvim principima koji su se u praksi pokazali kao pogrešni. Zbog toga su izvršene velike i temeljite promene u organizaciji našeg spoljno-trgovinskog privrednog aparata.

Osnovne slabosti koje je trebalo odkloniti bile su:

1) Monopolistički položaj nekoliko velikih izvoznih i uvoznih preduzeća samog Ministarstva spoljne trgovine, koja nisu bila u stanju da izvrše tako obimne zadatke i koja su mogla brzo da se pretvore u kочницу za izvršenje celokupnog programa.

2) Nepravilan odnos proizvodnih i otkupnih preduzeća i njihovih administrativno-operativnih rukovodilaca prema zadacima izvoza i uvoza, небрижљивост prema izvršenju proizvodnih i otkupnih zadataka po izvozu, njihova odvojenost od svetskog tržišta, od osnovnih zahteva i uslova toga tržišta, zbog toga slaba брига o kvalitetu, o asortimanu, ambalaži itd.

3) Preko 75% robe koju mi izvozimo dolazi iz republičke proizvodnje, a u samoj organizaciji spoljne trgovine republičke vlade, republička ministarstva i генералне дирекције nisu imale svoje pravo mesto, nisu imale određene obaveze i zadatke — što je jako сметало izvršenju izvoza i uvoza.

4) Проблем транспорта, који се средином године појавио као најозбиљнија препрека извршењу и проблем контроле извоза и увоза у вези са проширењем мреже извозних и увозних предузећа, такође је тражио решење.

Реорганизација, која је извршена средином прошле године принципијелно је решила та питања.

Укинут је монопол неколико предузећа и извршење је пренесено на знатно већи број државних и задружних предузећа и организација. Организована је Берза за извоз и увоз као орган који комерцијално обједињује све извознике и увознике, међусобно их повезује и повезује их са страним тржиштима.

Створени су комитети за спољну трговину као органи републичких влада, који у име републичких влада руководе оним пословима које република, њена министарства и дирекције имају као задатак у извршењу извоза и увоза.

Организована је Генерална дирекција за међународни транспорт са девет крупних предузећа, која обједињава читав наш међународни транспорт и има монополистички положај.

Ова нова организација даје могућност да се прошири и развије наш међународни транспорт онолико колико је потребно за извршење задатака без неких озбиљних унутрашњих промена; даје потребну еластичност, нужну у спољној трговини, укида монополизам и бирократизам. Захваљујући томе, пришло се извршењу задатака шире и упорније и у другом полугодишту успели смо да решимо све основне проблеме, да подигнемо висину извоза и увоза и да остваримо програм који је био довољан да покрије наше потребе за 1947 годину, да обезбеди нормални ток производње и да да потребна средства земљи за крупне капиталне набавке у иностранству потребне за извршење нашег Петогодишњег плана.

У 1948 годину ушли смо са крупнијим и сложенијим задацима у спољној трговини. Постојећи спољно-трговински апарат, иако је у другој половини године проширен, показује се као узан и недовољан за извршење задатака. Зато ће бити нужно његово брзо јачање и проширење.

Неке основне слабости које још постоје треба хитно отклонити.

Прво: административно-оперативна руководства, савезна или републичка, морају нужно појачати спољно-трговински апарат у својим предузећима, јер су задаци тих предузећа знатно већи, и морају предузети мере за њихово усавршавање. Често се дешава да се о томе не води довољно рачуна, што доводи до застоја у пословима.

Друго: производна и откупна предузећа морају поклонити много већу пажњу производима за извоз, њиховом квалитету, асортиману и амбалажи. У прошлој години имали смо у неколико случајева штете и у материјалном погледу и у погледу самих трговачких веза, које су нужне у трговини. Министарство ће против оваквих прекршаја предузимати врло енергичне мере.

Треће: борити се свим снагама за тачну евиденцију у спољној трговини, која је редовно сложенија него у другим

привредним гранама. Нарочито се треба борити за дисциплину у евиденцији, јер ова зависи од више привредних органа, то јест, више министарстава и генералних дирекција, због чега свака недисциплина не само да смета већ онемогућаје евиденцију.

Четврто: проблем кадрова у спољној трговини захтева далеко већу бригу него што се то досада чинило. Савезна влада већ је предузела извесне мере за јачање спољно-трговинског кадра, нарочито оног дела који је саставни део апарата у иностранству. Но, неопходно је да и републичке владе ојачају свој апарат кадровима.

Пето: транспорт робе, нарочито у извозу, један је од основних, чак и извесним периодима један од решавајућих елемената наше спољне трговине. Међутим, транспортним предузећима редовно се не обраћа довољна пажња и не јачају се. Од тога трпе и сви они који имају било каквих додирних тачака са пословима спољне трговине. Један од најважнијих организационих задатака јесте јачање тих предузећа, која ће нарочито у трећем и четвртом кварталу имати обимне решавајуће задатке.

Шесто: проблем прибављања и оформљавања различитих докумената за састављање рачуна за наплату робе у иностранству, само састављање рачуна, уредност, тачност и брзина, од чега зависи и време за које ми наплаћујемо извесну робу, једно је од најважнијих организационих питања. Редовна је појава досад била да су се о томе сви заинтересовани мало старали, да нису стварали солидан, уигран апарат, због чега смо имали велика закашњења у наплаћивању, и, наравно, озбиљне штете.

Другови народни посланици, задаци у спољној трговини су обимни и озбиљни. Они намећу озбиљне обавезе не само спољно-трговинском апарату и у ужем смислу, већ скоро свим гранама привреде, односно административно-оперативним руководством свих грана привреде — како савезним, тако и републичким. За извршење тих задатака потребан је већи и шири апарат. Тиме се објашњава повећање издатака за спољну трговину у Предлогу општедржавног буџета за 1948 годину. То је повећање минимално с обзиром на задатке који стоје пред апаратом спољне трговине. Ја вас молим да овај предлог буџета за спољну трговину примите. (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Реч има генерал-пуковник Иван Гошњак, први помоћник Министра народне одбране. (Појаву генерал-

пуковника Гошњака на говорници сви народни посланици и публика поздрављају дугим и одушевљеним аплаузом).

Генерал-пуковник Иван Гошњак (НР Хрватска): Другови и другарице, овогодишњи буџет Министарства народне одбране износи 16,500.000.000 динара што претставља у односу на цјелокупни опћедржавни буџет за 1948 годину 13,2%. Прошлогодишњи буџет Министарства народне одбране износио је 13,550.000.000 динара, то јест, био је мањи од овогодишњег за 2,950.000.000 динара. Прошлогодишњи буџет Министарства народне одбране износио је у односу на опћедржавни буџет 15,7%, то јест, буџет Министарства народне одбране у односу на опћедржавни буџет смањен је према прошлој години за 2,5%. Из тога се види да је пораст расхода на нашу Армију у опадању у односу на опћи пораст економске моћи наше земље. Из тога се види да је политика наше Владе усмерена на изградњу наше земље, на подизање благостања нашег народа и да су расходи на нашу Армију сведени само на неопходну потребу, да би она могла да обезбиједи слободу, независност и несметани рад нашим народима.

Док је код нас тако, у капиталистичким земљама расходи на потребе армије, и после завршетка Другог свјетског рата, врло су велики и стално се повећавају, унаоч томе што су им из рата остали велики ратни вишкови. Ради илустрације навешћу само неке од капиталистичких земаља, да видите колики дио од њихових државних буџета отпада на расходе њихових армија: Сједињене Америчке Државе 28%, Велика Британија 21,2%, Француска 27%, Швајцарска 23% и Турска 33%.

Ово су познати и од њих самих објелодањени подаци. Међутим, познато је да се у капиталистичким земљама расходи на војне потребе накнадно повећавају из посебних тајних фондова, и да су на тај начин расходи за војне потребе, који су, као се види, и без тога, врло велики, коначно још већи. У Сједињеним Америчким Државама сада се у парламенту води дискусија о накнадном повећању расхода за војне потребе за око 3.000.000.000 долара.

Повећање буџета Министарства народне одбране у односу на прошлу годину произилази због повишења стандарда живота у нашој Армији, услед повећања цена, особито на страним тржиштима, као и због квалитативног развоја Армије, са којим упоредо расту и њене потребе.

Другови и другарице, садашњу међународну политичку ситуацију не можемо ни у ком случају сматрати нормалном, а нарочито не на нашим јужним и сјеверозападним границама.

У монархофашистичкој Грчкој влада ратно стање. Монархофашисти помоћу англо-америчких империјалиста воде рат против напредних и слободољубивих елемената своје земље. Они су извршили мобилизацију и данас имају ратну армију, коју њихови господари — Англо-Американци — опремају и наоружавају модерном ратном техником и опремом. У Грчкој постоји отворена оружана интервенција од стране Англо-Американаца. У Грчкој се налази енглеска војска, а монархофашистичком војском командују амерички официри. Нису ријетке провокације монархофашиста на нашој граници. Ми смо од тих провокација имали и жртава. Зато ми не можемо имати никакве илузије у њихове добре жеље у односу на нову Југославију која им није по вољи. Чињеница да се Англо-Американци отворено мјешају у грчке ствари налаже нам да предузмемо одговарајуће мјере како не бисмо били изненађени.

И на нашој сјеверозападној граници ситуација се не може назвати потпуно нормалном. Нама је послје побједничког рата, а на основу мировног уговора са Италијом, враћен дио Јулијске Крајине и Истре као и неки други крајеви, који су раније били окупирани од стране Италије. Ти крајеви припојени су новој Југославији зато што у њима живе Хрвати и Словенци и што ми имамо хисториско право на њих. У задње вријеме све су чешћи и упорнији гласови у реакционарној италијанској штампи о ревизији мировног уговора у погледу њихових источних граница. Постављају се захтјеви за поновно враћање Италији Ријеке, Пуле, па чак и Задра, иако је добро познато да ми нисмо добили мировним уговором све наше крајеве на које имамо право и који се још и даље налазе под Италијом. У Италији нису престале да постоје оне мрачне снаге које су у прошлости водиле империјалистичку и освајачку политику подјармљивања и денационализације наших народа. Напротив, те снаге, охрабрене подршком западних империјалиста, све више подижу главу и постављају захтјеве на крајеве који су хисториски и етнички неоспорно наши. Ми знамо да тако не мисли радни народ Италије. Али ове захтјеве италијанских реакционарних империјалистичких кругова не треба потцијенити.

Преко наших сјеверозападних граница тајно се убацују у нашу земљу шпијуни, терористи, диверзанти и остали непријатељи наше земље с циљем да наруше мирни стваралачки рад наших људи и онемогуће извршење нашег Петогодишњег плана. Они желе да успоре стварање бољег и срећнијег живота у новој Југославији.

Мировним уговором Италији је ограничена јачина армије и флоте; међутим, то није сметало Англо-Американцима да се одрекну свог дијела италијанске флоте и да га оставе Италији. На тај се начин изигравају одредбе мировног уговора и Англо-Американци отворено помажу стварање оружане моћи Италије, која им је, нема сумње, потребна, углавном, баш против нове Југославије.

Постоји такођер кршење мировног уговора са Италијом од стране западних империјалиста и у погледу покушаја враћања Слободне Територије Трста Италији.

Таква је, ето, војно-политичка ситуација на нашим јужним и сјеверозападним границама. Она није створена нашом кривњом, већ је створена услјед туђих империјалистичких апетита, који желе да подјерме и поробе наше народе, и којима је нова Федеративна Народна Република Југославија трн у оку. Зато наше границе морају бити добро обезбјеђене и херметички затворене за све непријатеље нове Југославије.

Оваква ситуација налаже да наша Армија буде будна и спремна, добро наоружана и опремљена. Ми мормо имати у сваком погледу модерну армију.

Ми нашу Армију не спремамо зато да угрозимо нечију независност, већ зато како би сви евентуални покушаји нападача на нашу слободу и независност били онемогућени. Југословенска армија је залога мира и срећне будућности наших народа, она је гаранција изградње социјализма у нашој земљи. Она је залога мира уопће у овом дијелу свијета. Постојање јаке и модерне армије у Југославији омета непријатељима мира извршење њихових империјалистичких планова. Наша Армија је спремна и непоколебљива да у савезу са армијом наших савезника на челу са Совјетским Савезом изврши до краја часну улогу чувара мира против свих агресивних намјера непријатеља мира и безбједности у свијету. (Аплауз).

Ми смо увјерени да ће наша Армија, која се надахњује борбом наших народа из Народноослободилачког рата и љубављу за своју домовину и свог Врховног команданта,

знати обезбиједити нашим народима мирну изградњу наших фабрика, прута, цеста и канала — нашег Петогодишњег плана. Она је у сваком часу спремна да — под врховним руководством свог вољеног мршала Тита, стане на браник неприкосновености наших граница и да се жртвује, ако то буде устребало, за очување слободе, независности, бољег и срећнијег живота наших народа. (Аплауз).

Молим другове посланике да прихвате предложени буџет Министарства народне одбране како је поднесен. (Буран аплауз).

Претседавајући: Има реч Министар пољопривреде Петар Стамболић.

Министар пољопривреде Петар Стамболић (Изборни срез драгачевско-моравички, НР Србија): Петогодишњи план развитака привреде наше земље поставио је крупне задатке пред пољопривреду. У свом говору поводом доношења Петогодишњег плана друг Тито је рекао: „У нашем Петогодишњем плану говори се о прелазу од екстензивне пољопривреде ка интензивној, другим ријечима треба побољшати плодност земље и начин обраде, треба повећати количину добрих плодова са исте површине и побољшати квалитет пољопривредних плодова.“

План је предвидео повећање пољопривредне производње, примену савремених метода обраде земље, превођење из технички заостале у напредну пољопривреду. Истовремено, развитак индустрије и пољопривреде треба да подигне материјални и културни ниво села. Извршењем плана у пољопривреди обезбеђују се растуће потребе земље у исхрани, снабдевање индустрије сировинама, задовољавају се потребе Армије и ствара вишак производа за извоз.

Озбиљност задатака пољопривреде и њихову величину можемо јасније сагледати ако имамо у виду да смо наследили јако примитивну и заосталу пољопривреду старе капиталистичке Југославије, руминирану и опустошену у току рата. Та заосталост огледа се у ниском техничком нивоу, малим приносима, отсуству примене научних тековина, заосталом плодороду, једностраном односу у производњи појединим култура. Ову тешку истину прикривали су владајући кругови и сви њихови помагачи у бившој Југославији причама да ми, истина, нисмо индустријски развијена земља, али да смо богата аграрна земља, сељачка, у којој 80% становништва живи на селу, док се то богатство састојало у стал-

ном гладовању сиромашних слојева на селу и читавих крајева наше земље. Укупна производња пшенице кретала се од 140—180 кг на једног становника те није могла задовољити основне потребе у исхрани.

Поставља се питање: чиме ћемо обезбедити овако брзи развитак пољопривреде, предвиђен планом, у овако релативно кратком периоду? Са којим смо елементима рачунали предвиђајући повећање пољопривредне производње, веће приносе по хектару, повећање броја стоке итд.?

Неоспорно је да је један од основних услова за пуни развитак пољопривреде постојање народне власти која није заснована на експлоатацији радног сељаштва. С друге стране, преласком власти у руке народа обезбеђено је да сва она добра која створе трудбеници у индустрији и пољопривреди неће ићи у џепове страних и домаћих капиталиста, већ ће се употребити на подизање производње. Баш због тога народна власт је у могућности да уложи много већа материјална и финансиска средства у пољопривреду, да да пољопривреди стручне кадрове, организује семенску и машинско-тракторску службу, пружи помоћ задругарству, организује заштиту биља и стоке, најзад, да изводи крупне мелиорационе радове предвиђене Петогодишњим планом.

Други услов напретка пољопривреде јесте развитак наше индустрије, која ће пољопривреди и сељацима дати средства за производњу, машине и алат, вештачко ђубриво и остале потребе.

О узајамној повезаности развитака индустрије и пољопривреде друг Кардељ је рекао: „1) индустријализација ствара могућност и даје нам средства за брзо и снажно унапређење и реконструкцију наше пољопривреде и побољшање животних услова нашег сељаштва; 2) неопходан услов за нормалан развитак индустријализације јесте упоредно подизање и реконструкција наше пољопривредне производње”.

Индустрија ће дати селу не само средства за повећање пољопривредне производње, већ и производе који су потребни за материјално и културно подизање села. Овај однос између индустрије и пољопривреде нашао је политички израз у чврстом савезу радника и сељака, два основна стуба наше земље.

Спровођењем аграрне реформе извршене су политичке и економско-социјалне припреме за правилан развој пољопривреде.

За успех извршења Петогодишњег плана гаранција је и радни полет и елан нашег радног сељаштва. Спорост сељака у примању новина, која је резултат ропских услова и експлоатације у капитализму, није више својствена сељаштву у новој Југославији, која изграђује социјализам. Борећи се у току рата против фашистичких завојевача за националну слободу, хиљаде и хиљаде наших сељака борили су се и за нов и бољи начин живота и рада. Наша борба била је школа у којој се стварао нови човек, с новим погледима и жељама, с пуним поверењем у нову државу, коју је он створио. Радно сељаштво, окупљено данас у Народном фронту, улаже све своје снаге за извршење плана. Није никако случајно да су извесне нове методе рада у пољопривреди, о којима се пре рата готово није знало, ушле данас у широку праксу. Успеси који су досада постигнути у обнови земље, посебно пољопривреде, потврђују да ће сељаштво уз помоћ државе моћи и умети да изврши задатке плана, свесно да то користи и њему и читавом друштву.

Постојало је извесно схватање да се пољопривреда не може планирати и плански њоме руководити због специјалних услова пољопривредне производње, због зависности од климатских фактора итд. Нема сумње да постоји специфичност у пољопривредној производњи и њеној већој зависности од природних фактора него у индустрији. Исто тако наша пољопривреда се разликује од индустрије по својој друштвеној структури, јер у индустрији имамо државни сектор, док је у пољопривреди претежно атомизовано ситно газдинство подложно законима стихичког развоја. Међутим, ни једно ни друго не претставља препреку за планско руковођење пољопривредом. Постојање државног сектора у индустрији, државни сектор у пољопривреди, развијен задружни систем, који уједињује масе појединачних произвођача, систем економских мера које предузимају народне власти (систем цена, контрахирање производа) омогућавају планско руковођење пољопривредом и савлађивање стихијности. Схватања о немогућности планирања пољопривреде су штетна и доводе до препуштања њеног развоја самој себи, што значи стихијности, смањењу упорне борбе за извршење плана. Снажан развитак задругарства у нашим условима омогућује брзи развој пољопривреде колективним снагама самог народа.

Постојање објективних услова за овај грандиозни задатак у пољопривреди, као и за план у целини, захтева упор-

ну борбу и мобилизацију свих снага за његово извршење. Капитуланти пред тешкоћама, сумњала, деморализатори и непријатељи народа најрадије се, у борби против плана, хватају за пољопривреду, тврдећи да она заостаје, да је развитак пољопривреде спор, да због тога не треба улагати ни напоре за брзу индустријализацију. Уствари постоје сви услови за развитак пољопривреде, а чињеница да нисмо искористили све снаге и средства која имамо, само може да нас потстакне на даље напоре и да нам отвори шире перспективе.

План пољопривредне производње извршен је у прошлој години са 103%. План сетве у 1947 години остварен је за 99%. Заасејана површина повећала се од 5.690.000 ха у 1945 години и 6.172.700 у 1946 години на 7.085.000 ха у 1947 години. За 1947/48 год. сетвена површина планирана је на 7.319.000 ха.

Повећање површина у прошлој и овој години дошло је због тога што одмах после рата, у недостатку запрега и радне снаге у крајевима опустошеним ратом нису биле обрађене све површине. Повећање је делом дошло на рачун угара и разоравања ледина, мањих и већих мелиорационих радова, којима су приведене култури нове површине.

Међутим, попис површина, извршен прошле године, није дао тачне резултате. То се утврдило накнадним проверавањем на терену. У овој години предузете су мере којима ћемо моћи тачно да установимо обрадиве површине, што претставља нужан услов за правилно планирање.

У односу на 1946 годину, у прошлој години, и поред слабог приноса због рђе на белим житима, повећала се производња житарица за 71%, у чему је пшенице било за 3% мање, а кукуруза за 158% више. Производња индустриског биља повећала се и то: шећерне репе за 117%, конопље за 127%, памука за 2,624%, сунцокрета за 110%, дувана за 123%. Производња кромпира повећана је на 105%. Ово повећање резултат је бољих климатских услова и боље обраде земље.

Борба да се обраде све површине била је у првом плану — била је основни задатак, — те се није посветила пуна пажња другим питањима од којих зависи принос и, у крајњој линији, укупна производња. У настојању да се обраде све површине није се понегде водило рачуна о плодореду, о потреби правилне обраде земље. Примена агротехничких мера, која повећава принос, није добила у ранијим година-

ма масован карактер баш због тешкоћа у запрегама, алату и радној снази. У овој години у јесењој и пролећној сетви те тешкоће појавиле су се местимично и у мањој мери.

Иако су постигнути крупни резултати у односу на прошле године, а план премашен, пољопривредна производња у прошлој години показала је велико заостајање за индустријом. Док се индустриска производња повећава за 167% у односу на предратно стање, пољопривреда још није постигла за 5% предратни ниво. Ово заостајање може да доведе у питање темпо развита индустријализације. Потребе индустрије и политика економског осамостаљивања наше земље захтева повећање површина под индустриским културама. Такође је и за подизање сточарства неопходно повећање површина под крмним биљем. Све то мора да има одраза на површине под житарицама.

Ако укупна производња зависи од површина и приноса по хектару и ако у борби за повећање производње житарица не можемо рачунати на знатније повећање површина, онда битка за принос, за што већу производњу жита постаје основно питање које треба решити с обзиром да расту потребе у житу са порастом радништва у индустрији. Ми имамо велике могућности да производњом квалитетног семена, применом агротехничких мера, заштитом биља од болести и штеточина и употребом ђубрива које ће дати индустрија, повећавамо приносе житарица и осталих култура.

Поред упорне борбе коју треба водити за повећање приноса житарица, необично важно питање јесте подизање сточарства. Сточарство је нарочито оштећено у току рата. Број коња смањио се за 48%, говеда за 28%, оваца за 31%. Развој сточарства после рата успорен је услед суше и због болести. Само захваљујући напорима сељака, број стоке се повећао, а у неким грамама престигнут је ниво из 1939 године.

Посебну пажњу Савезна влада обратила је подизању сточарства увозом великог броја квалитетних приплодних грла свих врста стоке, дајући државним пољопривредним добрима у задатак да производе у првом реду добар приплодни материјал, улажући финансиска средства за подизање ергела, припусних станица итд.

Међу мерама за подизање сточарства и за његово интензивирање је и повећање површина под крмним биљем, разоравање ледина и ливада. Крмно биље у плодореду повећање приносе житарица и утицати на подизање сточарства.

Посебну бригу треба посветити мелорирању пашњака и искоришћавању постојећих пашњака на високим планинама, као што су Шара, Копаоник, босанско-херцеговачке и црногорске планине.

Ове године, у циљу производње стоке бољег квалитета, масовно ће се применити вештачко осемењивање говеда и оваца, које је у прошлој години на државним добрима дало изврсне резултате.

Постоје сви услови за много ефикаснију борбу за заштиту стоке од болести. Наши заводи у могућности су данас да производе у потребним количинама све врсте лекова и ципива. Недостатак стручњака може се накнадити делимично оспособљавањем нижег ветеринарског кадра. Потребно је више иницијативе код нижих органа власти, задруга и масовних организација у предузимању превентивних мера, пријављивању и евиденцији обољења. У најскорије време реорганизоваће се ветеринарска служба тако да би дала максимум од себе.

Одмах после рата пришло се организацији и проширењу државних пољопривредних добара. Од осам већих добара и шест ергела, колико је имала стара Југославија, ми данас имамо 146 државних пољопривредних добара савезног, републичког и покрајинског значаја са преко 300 ха површине. Кад се томе дода велики број локалних добара средњег и месног значаја и површине земљишта које се налазе у рукама народних власти, онда је јасно да државни сектор има знатне површине земљишта. Али и поред тога што је у проширивању државних пољопривредних добара направљен крупан чорак, тај процес није ишао довољно брзо и нису искоришћене све могућности да се државна пољопривредна добра још више прошире и организују тамо где нису организована.

Према задацима Петогодишњег плана, државна пољопривредна добра треба да постану јаки продуценти сортног семена, садног материјала и приплодне стоке. Државна добра данас имају могућности да квалитетним материјалом помогну радне сељаци, земљорадничке задруге и сељачка газдинства, како би они пошли бржим путем ка унапређењу пољопривредне производње. У току 1947 године пољопривредна добра су дала само семенске пшенице 1.226 вагона. Али њихови задаци данас се не ограничавају само на томе. Она треба да постану јаки продуценти свих пољопривредних производа који су потребни за исхрану становништва. У току

ове године задаци производње повећани су за 200% код поврња, 215% код свиња, 100% код говеда, 300% код оваца и 400% код живине.

И поред тога што су државна добра показала у 1947 години напредак у побољшању продуктивности рада, нарочито у биљној производњи, нису искоришћене све могућности у примени савремених средстава и савремене пољопривредне науке, а нарочито у сточарској производњи.

Колико је посвећена пажња у даљем јачању и развоју добара најбоље показују инвестициони кредити, који су у 1947 години били 939.587.000 динара, а у овој години преко 4 милијарде. Од тога ће знатан део бити инвестиран за побољшање станбених услова радника и намештеника.

У овој години стварају се сви услови да радни колективи државних добара повећају још више радни полет, да повећају продуктивност рада и да од добара створе не само узорна него и рентабилнија газдинства. Широке могућности које стоје и пред локалним добрима у примерном примењивању свих средстава и савремених метода обраде земље, стварања сточарских фарми, нарочито у брдским и планинским рејонима, треба да послуже за проширавање и повећање пољопривредне производње.

Једна од мера за повећање приноса јесте селекција и производња квалитетног семена. Стање после рата било је такво да смо на терену имали шаренило неиспитаних сорти слабог квалитета. Селекцијом и производњом квалитетног семена у нашим условима можемо повећати производњу за преко 20%. Посебно подвлачим ово питање, прво, због тога што смо досад у семенској служби имали доста пропуста, а друго, што његовим правилним решењем можемо постићи значајне резултате у повећању приноса.

За извесне културе после рата нисмо имали семена и увозили смо га из иностранства. За увоз семена утрошено је у 1946 години 66.000.000 динара, у 1947 години 127.000.000 а у 1948 год. 144.000.000 динара. Извесне врсте и количине семена морале су се увести због регенерације семена, али је знатан део увезен због тога што није извршен план производње семена у протеклим годинама.

Извршење плана производње семена за 1948 годину моћи ће да обезбеди готово све потребне количине семена у земљи, и тиме да ослободи нашу спољну трговину издатака за увоз семена из иностранства. Али, поред борбе за извршење плана, неопходно је појачати рад на производњи бољих

и више приносних сорти, извршити правилан распоред семена, чишћење и запрашивање, и благовремено достављање произвођачу. За унапређење производње сорти формирана је Државна комисија за признавање сорти од наших најбољих стручњака са задатком да изврши рејонизацију сорти. Републичка министарства морају оспособити семенску службу у министарствима а исто тако и организовати је по срезовима, дајући за њу најбоље кадрове. У развијању семенарства важан задатак стоји и пред нашим научним радницима.

Воћњаци и виногради у току рата нису обнављани, нити довољноштићени од болести и штеточина. У њиховој обнови основни проблем био је производња садница. Да би помогли решење овог важног питања и утицали на одабирање најбољих сорти, ми смо предузели производњу садног материјала у државним расадницима. У 1946 години државни расадници произвели су 684.000, а у 1947 год. 729.000 воћних садница. Лозног материјала произведено је и то: у 1946 години куглома 855.000, прпорака 526.000, резница 6,545.000; а у 1947 години калема 1,993.000, прпорака 1,317.000, и резница 14,794.000.

Ипак, ове количине не могу да задовоље потребе пољопривредника који обнављају старе и засађују нове воћњаке и винограде.

Биљне болести и штеточине наносе пољопривреди огромне, милијардске штете. Борба против штеточина била је запостављена и пре рата, а у току рата ње уопште није ни било.

За борбу против штеточина и болести у савезном и републичким министарствима створени су посебни органи. Основани су и научни заводи за заштиту биља. Досадашњи рад показао је видне резултате, упркос томе што су недостајале довољне количине средстава за заштиту.

У прошлој години опрсано је 5,000.000 стабала, нападнутих штитастом и калифорниском ваши, што чини 333% више у односу на претходну годину. Сprovedена је успешна борба против скакцаца. За извођење свих акција држава је у облику помоћи и кредита дала 25 милиона динара, док је за 20 година у старој Југославији држава утрошила само око 4 милиона динара у исте сврхе.

Борба за заштиту биља спроведена је уз масовно учешће самог народа. Механичко чишћење воћа у старој Југославији било је изузетак само код појединих напредних воћара, док је масовним акцијама у 1946 години очишћено 5,000.000 а, у 1947 години 28,000.000 воћака, више од 1/3% укупног броја

стабала. Резултати ових акција нису само у одбрањеним усе-
вима и плодовима од штеточина, већ и у преношењу научних знања у
практици. Посебан проблем чине средства за заштиту која смо
досада набављали у иностранству. Наша хемиска индустрија
у овој години производиће неке од важнијих препарата и то
од домаћих сировина. Поред средстава, ми нисмо имали ни
довољно прскалица и прскања: су вршена из њихово макси-
мално коришћење пребацивањем из једног места у друго.
Ове године обезбеђено је 45.500 нових прскалица. Убудуће
заштиту биља треба поставити још шире, обухватити све
врсте штеточина и неке кампањске акције претворити у
сталне мере које ће спроводити на својим газдинствима сами
пољопривредници.

Знатан удео у извршењу плана пољопривредних радова
имају пољопривредно-машинске станице. Својим редом оне
су обухватиле подручја у којима није било довољно запрега
и радне снаге и обезбедиле засејавање плодних делова зе-
мљишта. Реорганизацијом пољопривредно-машинских ста-
ница и разбијањем централистичког руковођења, оспособља-
вањем руководећег и стручног кадра ефекат рада пољопри-
вредних машинских станица повећао се у 1947 години.

Укупно обрађена површина у 1947 години повећала се
у односу на 1946 годину за 39%. У прашењу стрништа пове-
ћање износи 239%, а у дубоком обрађу 333%. У току прошле
године одржана су 273 курса на пољопривредно-машинским
станицама, кроз које је прошло 4.400 курсиста, од чега 10
курсева са 230 слушаца за руководећи машински и агро-
номски кадар.

Није потребно наглашавати преимућства која има ма-
шински начин обраде у погледу приноса, појевтињавања,
ослобођења радне снаге. У раду пољопривредно-машинских
станица треба савладати слабости — остатке централизма,
слаба повезаност пољопривредно-машинских станица са на-
родним одборима, повећање бриге око снабдевања радника,
боље чување машина, уштеде горива и материјала, смањење
администрације, бољу евиденцију. Нарочиту бригу у овој
години треба посветити снижењу производних трошкова,
који су код неких станица врло високи, због чега раде са
губитком.

У овој години потребно је снабдевати тракторима и
машинама државна пољопривредна добра, а трактори ће се
дати и радним задругама, које имају услове да их рационално
користе.

Ми још нисмо успели да задовољимо потребе пољопривредних газдинстава са ситним алатом, иако их наша индустрија све више производи и даје сељацима у замену за пољопривредне продукте. У овој години индустрија предвиђа производњу много већих количина алата и пољопривредних машина. Снабдевање пољопривреде оруђем без сумње ће повећати продуктивност производње.

Брига државног руководства за пољопривреду огледа се и у уношењу у Петогодишњи план крупних мелиорационих радова, као што је изградња канала Дунав—Тиса—Дунав, мелиорирање Скадарског Језера, Пелагоније, Лоњског Поља и других мањих објеката. Ови радови привешће култури 400.000 хектара нових површина, а омогућити наводњавање 400.000 хектара.

Прошле године извршено је мелиорационих радова и то: одводњавање 35.321 хектар, наводњавање 1.749 хектара и заштићено од поплаве 31.120 хектара, поред редовне одбране од поплаве.

На свим овим објектима почињу и овој години обимни радови. Схватајући значај који ће имати изградња канала Дунав—Тиса—Дунав за подизање пољопривреде у нашој житници Војводини, Савезна влада предвидела је у буџету за ову годину 273.000.000 динара.

Овде треба указати на важност иницијативе Народног фронта и омладине на извођењу локалних мелиорационих радова, који мелиорирају добровољним радом мање површине, али који због великог броја оваквих радова претстављају знатан допринос за пољопривреду. Органи пољопривреде у републикама морају дати стручну помоћ у овим радовима, а нарочито тамо где треба координирати рад између појединих села и срезова.

Успешан развитак пољопривредне производње не може се замислити без организованог научно-истраживачког рада.

Основни задатак био је да се научно-истраживачки рад усклади са задацима пољопривреде постављеним у Петогодишњем плану, да се научни рад извуче из лабораториске зачаурености и повеже са праксом. У том погледу у свој години постављен је конкретан план и дати задаци свим научним заводима и установама. Планирањем научно-истраживачког рада, његовим омасовљавањем, стварањем великог броја опитних станица и прибирањем искустава праксе, прилазимо мерама које ће нам дати значајне резултате. За успех научног рада важио је да наши научни радници прикупе искуства праксе. Велики број новостворених завода, као и посебна

природа научног рада у пољопривреди (велики број огледа, широка мрежа опитних станица) захтева много више кадрова. И поред тога било је појава да су људи са научног рада узимани на друге, никако у тој мери важне послове. Боље решење овог питања је у томе да на научни рад треба упутити младе стручњаке који сада на факултетима показују највише интересовања и смисла за то. У овој години Влада је предвидела и знатно већа материјална и финансиска средства за научно-истраживачки рад.

На примеру кадрова види се какву су политику властодршци старе Југославије водили у пољопривреди.

У Петогодишњем плану пришло се радикално овом питању. Основани су, поред постојећих, пољопривредни факултети у Скопљу и Сарајеву, Љубљани и ветеринарски у Београду. Број студената повећао се од 1166 пре рата на 3961 у 1947 години. Основано је 69 нових средњих и нижих пољопривредних школа специјализованих за поједине гране пољопривреде.

Поред побољшања наставе у средњим школама, издавања уџбеника, још у овој години организован је велики број краћих и дужих курсева кроз које су прошле хиљаде омладинаца, борица за принос, радника са пољопривредних добара, како бисмо што пре добили нижи квалификовани кадар.

На многе дужности у пољопривредној служби узети су људи проверени, вредни и пожртвовани, али са мало стручне спреме. Они морају радити на подизању свог стручног знања преко курсева и самосталним учењем, како би дали још више од себе.

Нема сумње да ће развитак индустрије убрзати и помоћи развитак пољопривреде и подизање пољопривредне производње државног сектора пољопривреде који снабдева сељаке са квалитетним семеном и прикладним прелима. Државни сектор је школа за сељаке како се постиже висок принос, како се обрађује земља и негује стока. За подизање пољопривреде има огроман значај и то што држава улаже велика финансијска средства за подизање пољопривредних кадрова, за организацију семенске и машинске службе, за производњу средстава за заштиту биља и стоке, за развијање широке мреже државних органа за пољопривредну службу. Но све те мере нису довољне да пољопривреду извуку из заосталости. Мало, ситно газдинство, оскудно у пољопривредном инвентару, није способно за проширену репродукцију и производњу вишкова. Упоредо са мерама за подизање пољопривредне произ-

водње, повећање приноса, морају се наћи оне организационе форме у пољопривреди на бази којих ће пољопривреда поћи напред много бржим темпом. У овом погледу главна улога припада задругарству. Радне сељачке задруге појавиле су се одмах после рата готово у свим народним републикама. У почетку, највећи број задруга организовали су колонисти. — учесници у борби, ношени еланом и свешћу да се кроз задруге, заједничким снагама могу постићи највећи успеси. Број задруга непрестано се повећавао. У 1946 години било је 399 задруга са 23.083 домаћинства и 124.000 ха земље. У 1947 години број задруга се повећао на 783 са 34.316 домаћинстава и 180.000 ха. За прва два месеца ове године регистроване су 124 нове задруге. Ови подаци говоре да се радне задруге повећавају, да у њих улази све већи број земљорадника. Сељачке радне задруге су на својим имањима постигле знатне успехе у примени агротехничких мера, у увођењу плодореда и повећању приноса. Са мање од 2% земље коју од свих обрадивих површина поседују, задруге су предале око 5% жита целокупног житног фонда. Ми смо пружили помоћ радним сељачким задругама у њиховој организацији, оспособљавању кадрова — бригадирџа, књиговођа, стручњака и давању кредита.

Ове године Савезна влада дала је радним сељачким задругама 20.000 тона цемента, 500 тона гвожђа, 80.000 м² стакла и 30.000 м³ дрвене грађе за изградњу економских дворишта. Осталом градњом подмириће се из локалних извора. Исто тако, ставиће се потребни кредити и помоћ у куповини стоке. Са овим средствима задруге ће моћи да повећају производњу и своје приходе.

Сељачке радне задруге не само да су постигле веће приносе од просечних, већ, слично државним добрима, организују производњу рационалније и јефтиније од индивидуалних газдинстава, што указује на преимућство задружног рада и на велику могућност напредније обраде земље, на нов, колективан начин.

Радне задруге су пионири новог начина рада и напретка на селу, у које су ушли најнапреднији људи села. Међутим, реконструкција наше пољопривреде, у нашим конкретним условима, не може се ни замислити без развијања земљорадничких задруга у којима су већ окупљене милионске масе нашег сељаштва. Земљорадничке задруге су ови организациона подуга која ће у нашим данашњим условима моћи да истовремено повећа производњу на бази новог начина рада и примене технике. Земљорадничке задруге претстављају,

како је рекао Кардељ, „пут реконструкције пољопривреде“. Схватајући значај земљорадничких задруга за пољопривреду, за подизање села, у овој години дата је иницијатива за подизање задружних домова. Изградња 4.000 домова је гигантски задатак који су примили на себе и држава и радно сељаштво, а нарочито омладина, у овој години Петогодишњег плана.

Поред тога, земљорадничке задруге обављају послове на размени продуката између индустрије и села. Неспорно да је то веома обиман и важан задатак.

Међутим, досад је врло мало учињено да се задруге прихвате осталих многобројних задатака у пољопривреди. И државни органи и задружна руководства нису још пришла том важном питању. Неправилно је схватање да треба пре свега направити дом, па онда мислити на друге задатке. Постоје реални услови да задруге већ почну са набавком пољопривредних машина, тријера, сејалица, прскалица, вршалица, то јест, оних које нису у стању да набаве поједини сељаци. Задруге су организације које могу да приме на себе заштиту биља и стоке, набавку препарата, ветеринарских апотека, да организују ветеринарске амбуланте итд. Неке задруге показале су одличне резултате у тову свиња, одгајивању живине, набављању и производњи приплодних грла и квалитетног семена. Месни народни одбори имају знатне комплексе земље које могу да уступе задругама за њихове потребе. Ослањајући се на масовне организације: Фронт, омладину и организацију жена, на њихову свестрану помоћ, задруге ће постати носилац и организатор борбе за унапређење пољопривреде.

Потребно је што пре прићи оспособљавању задруга за ове задатке. Међу најважнијим јесте питање кадрова у задругама, специјално оспособљених за послове ове врсте.

Не може бити сумње да ће задруге, у које је организовано у огромној већини наше сељаштво, уз пуну помоћ државе и масовних организација моћи да изврше ове задатке.

Ради се о томе да ће сваки сељак који се труди да унапреди своје газдинство, моћи то да постигне најбоље преко задруге, заједничким напорима свих њених чланова.

Народни фронт и омладина учинили су досада много у подизању пољопривреде. Без њихове помоћи не би се могли обавити радове око сетве, вршидбе, набавке семена, извођења већих акција на заштити биља, у примени агротехничких мера. Навешћемо неке примере. Чишћење стрњике и дубоко зимско орање пре рата били су ретка појава и то само у извесним местима. У 1947 години спроведено је чишћење

стрњике и орање на 549.950 ха, а дубоко орање на 656.049. Ове су акције спроведене уз помоћ Народног фронта. За врло кратко време пријавило се хиљаде сељака да на својим газдинствима примењују агротехничке мере. У току једног месеца, после краћих курсева, у неким срезовима у Србији пријавило се од 200 до 700 бораца за принос.

Руководиоци пољопривредне службе у многим срезовима схватили су какав значај имају борци за принос за унапређење пољопривреде, гледајући у њима носиоце такмичења и јударништва у пољопривреди, борце за широку масовну примену агротехничких мера. Борцима за принос пружаћемо свестрану помоћ, дајући им стручне савете и награђујући њихов рад.

Велики задаци на извршењу плана пољопривреде падају на среске и месне народне одборе. Народна власт постала је у планској привреди организатор и руководиоца производње, а срески и месни народни одбори су у положају да непосредно руководе и да на лицу места организују пољопривредну производњу.

Организација пољопривредне службе у среским народним одборима није одговарала потребама оперативног руковођења производњом, и често се сводила на администрирање, слање расписа и наређења. Реорганизацијом пољопривредне службе у срезу, која се одада спроводи стварањем управа за поједине гране производње, омогућиће се оперативно руковођење на терену. Наша штампа свакодневно указује на бирократски начин рада пољопривредних стручњака по срезовима. Неоспорно је да су те појаве честе, али треба нагласити да за то најчешће нису криви стручњаци већ сама организација службе, недовољан број потребног административног особља, због чега се стручњаци затварају у канцеларије уместо да су на терену. Ослобођењем стручњака од административних послова, они ће бити боље искоришћени и смањитићемо оскудицу за стручњацима.

Срески народни одбори нису досада имали разрађен план пољопривреде за свој срез. Срески одбори нису имали због тога перспективу својих задатака, чекали су директиве по појединим питањима и спроводили поједине кампање, запостављајући свакодневну упорну борбу за сваку област пољопривредне производње. Јасно је да ће и разрада плана за сваки срез изазвати више иницијативе код свих органа власти за његово извршење.

Задржаћемо се са неколико речи на аграрној реформи и то из два разлога: прво, што се у овој години она завршава

поделом земљишног фонда и баштињењем аграрних интереса и колониста на земљу коју су добили и, друго, аграрна реформа и начин како је она спроведена: карактерише однос народне власти према трудбеничким масама сељаштва.

У старој Југославији аграрна реформа спроведена је под притиском револуционарног расположења пролетаријата и сеоских маса, али су властодршци учинили све да је изиграју и спроведу своју политику стишавања револуционарног покрета, заштите велепоседника и преваре народа, политику националног угњетавања. Аграрна реформа спровођена је читавих двадесет година, боље речено одлагана, пријена многобројним аферама. Феудалцима је исплаћена отштета, а у Војводини, Хрватској и Словенији велепоседници, банке, акционарска друштва и црква сачували су углавном своје поседе. Сељаци који су добили земљу дошли су на њу без инвентара, падали у дугове и препуштани капиталистичкој експлоатацији. Колонизацијом на Косову и Метохији и у Македонији спроводило се најбруталнијим средствима национално угњетавање.

У новој држави аграрну реформу спровео је сам народ преко своје народне власти брзо и на најдемократскији начин. Главни посао аграрне реформе — подела земље — извршена је у току 1946. године. Раскинути су у потпуности остаци феудалних односа, извршена је ревизија колонизације на Косову и Метохији, извршена је експропријација земље великопоседника, а на земљу, узету од народних непријатеља, настањени су колонисти из свих наших крајева. Земља је сељацима дата у својину бесплатно и без икаквих терета. Спроведен је принцип да земља припада ономе који је обрађује. У подели земље учествовали су сами аграрни интересенти на конференцијама.

Земљишни фонд износио је 1.566.000 хектара не рачунајући земљу коју су добили сељаци разрешењем колонатских односа у Далмацији. Од све земље 68% спада у обрадиву, а 24% у шуме и шумско земљиште. Земља аграрног фонда подељена је тако да су 316.435 сеоских породица добиле 797.357 хектара земље; државним добрима, здравственим, просветним и социјалним установама и државним предузећима и установама дато је 347.441 ха, а 384.000 ха под шумама прешло је под државно руководство.

Према Закону о аграрној реформи колонизирани су у Војводини на земљи непријатеља наше државе и других одбеглих народних непријатеља од 400.000 катастарских јутара 42.194 породице колониста. Било је много прича да ко-

лонисти неће умети да обрађују земљу, да ће снизити производњу. Но пракса је показала да, захваљујући радном елану колониста — међу којима је највише бораца — и помоћи коју су им указале власти, колонисти на својим добрима добијају принос као и остали земљорадници.

Ревизијом старе колонизације на Косову и Метохији и у Македонији исправљене су неправде тако да су стари колонисти, којима је сада одузета земља, добили другу земљу из аграрног фонда.

Значај аграрне реформе је у томе што је ликвидацијом феудализма отклоњена противуречност од које је болевала стара Југославија, истерани су са својих позиција велепоседнички елементи који су били база сваке противнародне политике пре и у току рата, ликвидирана је вековна неправда према радном сељаштву. Јасно је да је то могла да учини само једна револуционарна власт као што је наша.

Другови народни посланици, као што се види, наша Влада, наша народна држава, предузима читав низ мера за унапређење наше пољопривреде, за напредак нашег села, за подизање материјалног и културног нивоа нашег радног сељаштва. Мере које се предузимају у складу су са општим развитком наше земље у правцу социјализма. Те мере, дакле, леже на линији дубоког друштвеног и економског преображаја који је омогућила Народноослободилачка борба народа Југославије, наша Народна револуција. Наш Петогодишњи план ствара предуслове да се и на селу приступи спровођењу дубоких револуционарних мера које ће избавити наше радно сељаштво из вековне засталости и беде у коју га је бацио капитализам и извести га на пут најнапредније пољопривреде, обезбедити му богат и културан живот. Такву линију развитка радног сељаштва схватају и поздрављају милионске масе трудбеника нашег села.

Тај велики историски задатак не може се извршити без реконструкције наше пољопривреде, без проналажења нових одговарајућих организационих и привредних форми рада. Баш зато што се ради о крупним, историским мерама, ми знамо да се оне не би могле спроводити ако би наше сељаштво живело и радило на стари начин, својствен старој, капиталистичкој Југославији. Те мере се не могу спровести без упорног рада, без упорне борбе нашег радног сељаштва за њихово остварење. Те мере се не могу спровести без непомирљиве борбе против остатака капиталистичких и шпекулантских елемената на селу, који се супротстављају радном

сељаштву, спречавају његов напредак и боре се против изградње социјализма у нашој земљи.

Ново друштвено уређење које ми стварамо не може победити без савлађивања и победе над старим, без пуне економске и политичке победе над остацима преживелих капиталистичких односа. Борба против остатака старог укључује у себе и борбу против малодушника и деморализатора, који су одраз баш тих капиталистичких остатака у нашој земљи.

Економску политику наше Владе на селу прихвата и одлучно спроводи у живот радно сељаштво, јер она потпуно одговара његовим интересима. Радно сељаштво је носилац наше политике на селу, оно је свесни и одушевљени грађитељ новог живота и срећне будућности нашег народа. Ослањајући се на њега и јачајући савез радника, сељака и народне интелигенције, ми остварујемо један од главних пред-услова изградње социјализма у нашој земљи.

Кад говоримо о нашој пољопривреди и њеном развоју, ми у првом реду мислимо на трудбенике нашег села, на живог човека који треба да оствари тај велики задатак. Све мере наше Владе остале би безуспешне ако ми не бисмо успели да за њихово остварење мобилишемо најшире слојеве нашег сељаштва. Досадашњи наш рад на селу и наша политика коју Влада спроводи, окупила је основну масу сељаштва и покренула у борбу за реконструкцију наше пољопривреде. То је доказ исправности наше економске политике у целини.

Ми већ имамо у основи разрађене и организационе облике помоћу којих ће се извршити реконструкција наше пољопривреде и омогућити свестрани напредак нашег села. То је наше земљорадничко задругарство. Земљорадничко задругарство је основна карика за коју треба да се ухватимо, помоћу које треба да извршимо преображај на селу. Говорити о реконструкцији пољопривреде и унапређењу нашег села, а не видети улогу задругарства у томе, значи ништа не видети и напразно причати. Све задатке које смо ми поставили пред нашу пољопривреду, мере које треба да предузмемо и данас и сутра, могу се остварити само кроз јачање земљорадничког задругарства. Зато је заокрет који се врши у нашем задругарству од великог историског значаја: не само за нашу пољопривреду, него и за читаву нашу земљу у којој се изграђује социјализам. Нарочито треба истаћи значај јединствене земљорадничке задруге, сву ширину њеног деловања, сав њен значај за развој пољопривреде и напредак нашег села. Јединствена земљорадничка задруга јесте она свеобухватна форма помоћу које наше радно сељаштво треба

да изврши реконструкцију наше пољопривреде на бази социјализма. Преко ових задруга, у којима је већ укључена опромна већина нашег сељаштва, ми ћемо спровести нашу економску политику на селу, почев од најситнијих мера за унапређење ратарства и сточарства, повећања приноса, па све до потпуне реконструкције пољопривреде, изградње новог живота у нашем селу.

Тај нови живот на нашем селу изградићемо под рјучоводством вође и учитеља наших народа, који је водио наше народе у најтежим часовима њихове историје и довео их до победе над непријатељем и који их данас у новој народној држави води и инспирише за борбу, за бољи и срећнији живот радног човека. Његове речи, изговорене приликом доношења Петогодишњег плана, у пуној мери се односе на нашу државну политику према селу, на напоре нашег радног сељаштва: „Да, ми ћемо имати доста тешкоћа при остварењу овога плана, али ми морамо издржати све тешкоће и савладати их, јер ће нас то брзо довести циљу коме тежи сваки наш честити грађанин, а то је срећнија и боља будућност народа наше земље. Ја сам дубоко увјерен да ћемо ми савладати све тешкоће које стоје пред нама при остварењу овог Петогодишњег плана. У то су увјерени сви они који непоколебљиво вјерују у стваралачку снагу наших народа, наших радника, наших сељака, наше славне омладине, наше народне интелигенције, наших радних грађана.”

Нема сумње да ово уверење деле милионске масе радног народа наше домовине, да у том уверењу раме уз раме са радничком класом иде наше радно сељаштво, радна интелигенција и сви радни људи наше земље, једном речју сав наш народ. Молим вас, другови народни посланици, да предложени општедржавни буџет прихватите и гласате за њега. (Буран аплауз).

Претседавајући: Дајем кратак одмор.

(После одмора)

Претседавајући: Настављамо рад. Има реч Министар рада друг Љубчо Арсов.

Министар рада Љубчо Арсов (Изборни срез штипски, НР Македонија): Другови и другарице, у дискусији о општедржавном буџету у коме Министарство рада учествује знатном сумом од дин. 1.564,576.200 — расхода, дозволите ми да истакнем неколико питања.

У нашој земљи још у првим данима ослобођења приступљено је регулисању плата и надница радника, намештеника и службеника. Уредбама из 1946 год. прекинут је сваки произвољан начин њиховог регулисања, па је и то деспирноло брзом сређивању наших прилика у привреди.

Али, брзи ток обнове и основне промене у структури наше привреде, стварањем, ширењем и јачањем социјалистичког сектора њој, превазишли су у много чему те наше основне одредбе о платама и надницама радних људи. Оне нису одговарале нашим новим потребама за јаче потстицање радног елана и такмичења, за већу производност рада. Њихов оквир је био узак и сувише крут да обухвати нараслу енергију и залагање радника, да да правилну награду у односу на постигнути учинак при раду. Све је то гурало наша предузећа и синдикалне организације да већ крајем 1946 године постављају захтев за измену основних одредаба о платама радника, намештеника и службеника.

У то време ми смо били пред великим и у развоју наше привреде значајним задатком — остварењем Титове замисли о изради Петогодишњег плана за развитак наше привреде и мобилизирањем снага за његово извршење. Код нас се тек стварала методологија за планску привреду. Нама је још недостајао низ основних показатеља. У таквим условима решавању проблема плата и надница радних људи у целини и на новим основама није се могло приступити. Недостајали су битни елементи: показатељи о фонду плата и надница, о њиховој пропорцији међу гранама привреде; недостајали су основи за правилније одређивање радних норми и сл. А без тих података ми у целини нисмо могли правилно решавати то питање. Министарство рада је морало да напусти покушај у том смислу. Но, и пут решавања тога питања одвојено, по гранама привреде није дао жељене резултате. Наше уредбе о платама радника и ученика у грађевинарству, о платама пољопривредних радника, о платама радника и ученика у тракторским бригадама код пољопривредних машинских станица, о раду, радним условима и надницама и платама транспортних радника итд. решиле су низ општих питања о регулисању радних односа, али нису створиле чврсту основу за решавање питања тарифа. Сама пракса, стечена њиховом применом, убедила нас је најбоље да је прерано било правити покушаје одвојеним решавањем тога питања за поједине гране привреде. Садашње

стање тарифа код нас је такво да оно претставља низ различитих основа, које су довеле до знатних несразмерности плата у појединим гранама привреде. То је имало за последицу много јачу флукуацију радне снаге, недовољну дисциплину у примени постојећих прописа од стране појединих предузећа, у тежњи да привуку и задрже нарочито квалификованији део радне снаге, често оправдане приповоре, па и незадовољство појединих радника, као и извесне тенденције код неких радника и синдикалних организација за сталним повећањем радничке плате и наднице, често у несразмери са ефектом рада.

Прва година Петогодишњег плана успешно је завршена. Подаци које је Савезна планска комисија објавила о томе јасно говоре о великом залагању и елану изаших радних људи. Наша се привреда већ крајем прве године Титове Петолетке знатно проширила. Њена изградња и даљи пораст захтевају, с једне стране, још јаче залагање радних људи, савлађивање тешкоћа у упознавању модерне технике, а с друге стране, наша привреда тражи из дана у дан све већи број радника. Њен даљи развој све више поставља пред нас задатак да основно језгро радног колектива буде што сталније и привезаније за само предузеће, што значи да за наше раднике треба упорније стварати такве услове у самом предузећу, како би радници били заинтересовани да ту остану. Питање тарифа у том погледу игра важну улогу.

Искуство прве планске године пружа нам могућности да питању плата и надница приступимо шире и да његово решавање обухватимо у целини. Показатељи о висини платног фонда говоре нам о томе да наша привреда може да поднесе не само висину садашњих надница и плата, него да има места и извесном подизању тамо где је сразмера плата у појединим гранама привреде нарушена, као и да се пружи стимул у награђивању за оне гране привреде које ће се јављати као кључне у испуњавању Петогодишњег плана. Министарство рада приступило је решавању тога питања.

Овде треба подвући да се сви наши органи рада, као и предузећа и синдикалне организације, нужно морају бавити изучавањем тарифа и радних норми у оквиру своје надлежности. Затим, треба се борити да се спрече даља кршења постојећих тарифа и на тај начин онемогућити већу несрећеност у том проблему. На крају, републичка министарства рада треба да се енергичније одупиру захтевима

за одвојено регулисање питања тарифа на терену, јер, ваља признати да ће се питање тарифа моћи правилно решавати ако се захвати у целини и јединствено.

II

Питање радне снаге није се код нас постављало у оштријој мери ни 1945 године, ни 1946 године. Штавише, у том времену ми смо имали и повремене појаве незапослености. И то је било природно. Наша привреда је тек почела да се подиже из рушевина проузрокованих ратом, па су органи за посредовање рада, под руководством синдиката, могли вршити и они су извршавали свој задатак. Али, проширењем и порастом наше привредне базе, стварањем плана и приступањем његовом извршењу, код нас се све више појављивала и расла потреба за новим радном снагом. Само у индустрији, рударству, грађевинарству и шумарству ми смо имали у другој половини 1947 године више запослених 189.544 радника и намештеника у односу на исти период 1946 године. Разумљиво је да су то били већином радници и намештеници који су привремено били, услед последица рата, ван производње, а мањи део је оних који се први пут укључују у привреду. То јасно говори о великом порасту наше привреде у првој планској години и о ликвидирању незапослености у нашој земљи као сталне појаве. Код нас потреба за радном снагом расте из дана у дан и наши привредни предузећа, поред бројног укључења у рад људи и жена који су још ван производње по нашим градовима, морају се све више обраћати радним људима са села и њих укључивати у рад предузећа. Раније, кад је на селу упорно и широко процирио капитализам, у њему је наступало раслојавање и маса радних људи са села ишла је одама за послом. Данас, у нашим новим условима већ није тако. Наш радни човек на селу, ослобођен експлоатације сеоског зеленаша и градског газде и банкара, јаче се привезао за село. Смањило се спонтано тражење и одлажење на посао. Код нас више не може да се каже да данашњи радник човек са села иде „трбухом за крухом“. Та некадашња резервна радна армија, која карактерише сваку капиталистичку земљу, није и не може бити законита појава у нашим условима прелаза на пут социјализма. Према томе, код нас ће бити све мање спонтаног одлажења на посао у индустријску производњу. А наша се индустрија развија крупним корацима. Значи, ми морамо наћи метод и организацију како при новим условима извући

што више нове радne снаге, нарочито оне са села, за нашу индустрију. Досадашњи метод рада и организација за посредовање не могу бити довољни. Зато Министарство рада приступа организовању управе за радну снагу од горе до доле, које ће имати за задатак: да пронађу изворе и евидентирају расположиву радну снагу на терену, да врше њену расподелу и сагласности са органима планирања. Управе за радну снагу ће организовати и руководити прикупљањем радне снаге на терену, руководити агитацијом и пропагандом за привлачење радних људи са села на посао у заједници и уз непосредно суделовање заинтересованих предузећа. На овај начин проналажење нове радне снаге и њено укључивање у привреду вршиће се добровољно. Нас мора руководити начело да се људи, колико је то могуће, сами одреде на каква ће рад хтети да оду. При томе је важно да свако зна да у овој земљи сви треба да раде и ко не ради, тај не може да има она права и погодности која припадају радницима и сваком радном човеку укљученом у производњу.

Овде треба подвући да су се код нас појавиле тенденције као да нама треба много више нове радне снаге, него што је то фактички неопходно за испуњење планом постављених задатака. Нас су уверавали да ће нам требати више од 200.000 нових радника за индустрију, грађевинарство и шумарство у 1948 години, а истовремено се сумњало да ћемо моћи толико нових радника у овом моменту укључити. То је, са једне стране, доводило до тога да имамо требовања појединих предузећа за неколико пута више нове радне снаге него што је могу запослити, а с друге, демобилизовало је наше руководиоце на терену у предузимању мера за побољшање организације рада и за извршење планских задатака са фактички нужним бројем радника. Међутим, нама треба око 70.000 нових радника за испуњење плана у 1948 години, према провереним анализама планске комисије.

Откуда ова несразмера у предвиђању нове радне снаге? Она долази отуда што се узимао пораст и једном моменту, а не потребни просек пораста у читавој години. И због тога, разумљиво је да ће наше мере и напори бити друкчији у првом него у другом случају. Много више непотребних тешкоћа имали бисмо да морамо радити оно што није било неопходно. То не значи да ће бити сасвим лако плански и организовано пронаћи и укључити у привреду нових 70.000 радника. Тај задатак тражи од органа рада брз, смишљен

и доста напоран рад. Али то у исто време значи да га ми можемо испунити, јер је он реално постављен.

Ми смо још у току 1947 године слушали гласове сумњи у извршење плана, а посебно за проналажење и стварање нове радне снаге и радних кадрова, али њим је само искуство показало да никакве сумње у испуњење плана нису биле оправдане, да их је наш радни човек разбијао сваким новопостигнутим успехом.

Оно што је поставио друг Тито, то се вером, одушевљењем и напором наших народа остваривало и остварује.

Кључан проблем треба истаћи питање укључивања женске радне снаге у привреду и њено оквалифицирање.

Треба признати да досада ми нисмо успели да израдим ни план ни метод за њено увлачење у привреду. Код нас се обично много говори о потреби запошљава жена, о томе се пише и агитује, али се све то ради некако опште и апстрактно. За масовније увлачење жена у привреду треба конкретно указати у којој грани, односно у којој делатности појединих грана привреде жена може не само да замени мушкарца, него и да развија своје способности. Има делатности (текстилна, фина механика и сл.) где жена већа спретност може не само да повећа учинак рада, него и да побољша сам квалитет. На тако одређеном раду она може да усаврши метод и средства производње и да постане вискоквалификовани мајстор. Јасно је да опште, а не конкретно прилажење при укључивању жена у привреду доводи до тога да ми имамо не само релативно мали број жена запослених у привреди, него да се увлаче на посао и у такве гране, где за њихово масовно увлачење нема, због специфичности и тежине посла, већих перспектива, на пример, у јамском раду у рударству, у предузећима тешке индустрије и сл.

Због тога се руководства привредних грана и органи рада морају дубље и темељитије позабавити овим проблемом и читав рад на заинтересовању и увлачењу жена у привреду усредсредити на одређене делатности и гране привреде. У исто време треба предузимати мере да жена радница стекне више квалификације и да се повећа број женске омладине за учење у привреди. Треба напоменути да је број ученица у привреди још мали (око 10% од свих ученика у привреди у 1947 години) и да то претставља посебно питање у стварању квалификованих радница код нас.

Али, с друге стране, проблем увлачења женске радне снаге у привреду уско је повезан са питањем побољшања радних услова и заштите мајке — раднице и њене деце.

Досада су и предузећа, и синдикати, и АФЖ показивали мало иницијативе у коришћењу локалних извора и могућности за стварање јасли, обданишта, дечјих вртова и слично. Исто тако, није било довољно упорности да се нове предузећа обавезу да у својим инвестиционим плановима предвиде и градњу објеката за јасле, обданишта и слично. А без стварања и побољшања тих могућности, да жене-раднице могу без страха остављати и поверавати своју децу неговатељицама док су на раду, биће тешко масовно укључивање женске радне снаге у привреду.

За укључивање радне снаге у привреду органи народне власти и управе за радну снагу морају обезбедити сталну и непосредну помоћ синдикалних организација на терену, као и свих масовних народних организација. Без њиховог политичког и васпитног рада и утицаја на радне људе тешко је замислити шире и правилно укључивање нове радне снаге. Отуда органи рада добијају један нов и земашан задатак, али то је уједно и задатак наших масовних организација.

Поводом проналажења радне снаге и њеног укључивања у привреду, допустите да напоменем следеће: за последња три месеца у неким нашим републикама почела су се формирати извесна тела која су добила за задатак евидентирање и укључивање радне снаге у привреду. Али су се при томе појавили и овде, као и раније у низу привредних грана, извесне партикуларистичке тенденције, да се евидентирана радна снага у једној републици задржи за потребе само те републике.

Исто тако на терену све више се множе појаве врбовања радне снаге која је већ запослена, пажњом низа прописа о уређењу радних односа. Неки наши руководиоци предузећа неодговорно обећавају веће награде и друге погодности само да привуку радника на своју страну, не водећи много рачуна како ће се то одразити на друге раднике и на нашу привреду уопште. Тог кршења наших прописа о радним односима има и у другим видовима. А све то ствара извесну несигурност у правилном испуњавању задатака, појачава прелив радника из предузећа у предузеће, поскупљује неоправдано нашу производњу и слично. Мислим да је све то неспојиво са јединственошћу наше планске привреде и да се ту треба упорно борити да се одреди правилна расподела према потребама појединих република. Сматрам да и у погледу укључивања радне снаге у привреду треба завести одређену планску дисциплину и борити се против сваког

њеног кршења. Ако тога не буде, ми не можемо спроводити организовано укључивање нове радне снаге, нити њено правилно распоређивање.

Питању правилне примене одређених прописа радних односа, односно поштовања њихове законитости мора се посветити озбиљна пажња не само од стране органа рада и привреде, него и органа јавног тужиштва.

III

У току Петогодишњег плана ми ћемо морати да оспособимо 400.000 квалификованих радника. За извршење тога задатка досада су органи рада, надлежни привредни органи, комитети за средње и ниже стручне школе и курсеве, министарства просвете народних република предузимали низ мера. Донет је и у важности је низ правних прописа о обавези предузећа и послодаваца за обучавање младих кадрова. Крајем 1947 године на тај начин било је обухваћено 78.611 ученика и привреди. Постоји по нашим привредним предузећима низ планова о стручном оспособљавању радника путем курсева. Али, у свем том раду није било довољно координације ни одговорности, а ни контроле; поједини фактори делују сами за себе. Зато се није могао изградити посебан систем у подизању потребног радног кадра. Ми данас на терену имамо не само различитости у организацији, у методу васпитања, програму учења, у брзи за смештај и снабдевање ученика и сл., него и неизвесност колико ће и које стручне делатности које предузеће односно административно-оперативно руководство изучити ученике у привреди односно квалифицирати већ запослене раднике, као и несигурност самог предузећа хоће ли и колико од тог кадра, кога они уче и подржавају, остати на раду у њима. Све то, наравно, утиче на квалитет њиховог оспособљавања и на однос и привезаност самих радника уз предузеће.

Да би се уклонила та разноликост у организацији и надлежности, као и несрећеност у стварању и уздизању радних кадрова у привреди, било је потребно створити један јединствени орган који ће руководити том групом послова.

Министарство рада добило је у задатак да се путем посебног органа рада — Управе за радне кадрове — брине о стварању и уздизању радних кадрова у привреди. Управа за радне кадрове уједињавање читаво то питање, ствараће план, даваће конкретне задатке одређеним привредним руко-

водствима, и непосредно контролисати извршење тога плана. Даље, сама ће стварати и управљати школама за ученике у привреди. На крају, изграђиваће јединствен план и програм стицања више квалификације радника путем курсева.

У вези са решавањем питања стварања и уздизања радних кадрова у привреди, Министарство рада сматра да треба одредити временску обавезу ученика у привреди односно курсиста, које држава или предузећа школују, којом се они задужују да ће одређено време бити на послу где ће их одређени органи државе послати, односно да ће одређено време радити у оном предузећу које их је издржавало на школовању. Установљење овакве обавезе за ученике у привреди и раднике који иду на стицање више квалификације намеће потреба да предузећа створе стално језгро за своје радне колективе, које ће бити не само технички најбоље оспособљено, него ће бити и најиницијативније у рационализацији и бољој организацији рада у предузећу. То ће бити језгро радног колектива предузећа, на које ће се предузеће ослањати при извршавању нових задатака. Али, стварање таквог језгра радног колектива по нашим предузећима нужно намеће њиховим руководством да се боре и остваре такве услове за њихов смештај и снабдевање, који би раднике задржавали на раду у одређеном предузећу. Ваља напоменути да има руководиоца предузећа који се недовољно брину, иако постоје могућности да се услови рада побољшају.

И овде треба подумати да ће органи рада успешније испунити постављени задатак ако синдикални и друге масовне народне организације непосредно помогну у одабирању, васпитању, стручном уздизању радних кадрова. За положај ученика у привреди, за њихово васпитање и оспособљавање таква сарадња и помоћ одиграће важну улогу.

IV

У погледу заштите радника при раду и осигурању за случај болести, несреће и старости у току 1947 године стање се знатно поправило у односу на раније године, али још увек не одговара нашим приликама и могућностима.

У току прошле године органи Инспекције рада успели су да прегледају највећи број наших предузећа, да утврде низ недостатака и пропуста у хигијенско-техничкој заштити и у примени радних прописа, да предузму мере за њихово отстрањивање. Али, из искуства органа Инспекције рада види се да се наши руководиоци предузећа, па и њихова

административно-оперативна руководства, још недовољно залажу да искористе сва постојећа средства за отклањање евентуалних несрећа, да поведу више рачуна о самим радницима, њиховом прековременом раду, њиховом смештају и снабдевању. Статистички подаци говоре да поједина предузећа настоје да радници раде непрекидно и недељом, не водећи довољно рачуна о њиховом исцрпљењу. Сам факат да имамо повећање смртних случајева и општег броја несрећа у односу на 1946 годину говори о потреби да се наши руководећи органи на терену озбиљно замисле и предузму одговарајуће мере за заштиту радника при раду, за њихов одмор и за њихове услове живота.

С друге стране, наши органи Инспекције рада нису још стекли нужна познавања и метод анализе, па су многи њихови прегледи били површни и формални. Томе доприноси и то што су службеници Инспекције рада на терену често били одређени од стране руководства, нарочито средњих, па све могуће друге послове, тако да су се најмање посвећивали извршавању својих задатака: проверавању хигијенско-техничке заштите радника при раду, правилном примењивању грађских прописа који регулишу радне односе радника.

Министарство рада приступило је реорганизацији Инспекције рада ликвидирајући као посебне јединице специјалне инспекторате и стварајући инспекције рада при органима народне власти као посебне организационе јединице на односном територију, у којој ће се поједине групе инспектора претежно бавити проблемима заштите једне или више грана привреде. У исто време Министарство рада је добило задатак да организује инспекцију парних котлова.

Као што је већ поменуто, осигурање радника, намештеника и службеника за све врсте осигурања побољшано је у току прошле године. Сами подаци о давањима за остваривање права осигураника из Закона о социјалном осигурању показују колико од она порасла и раширила се.

а) На лекове и лекарске трошкове, на лечење у болницама и санаторијумима, на хранарину, на давања за случај опорављања и на остале помоћи утрошено је: у 1939 год. 394,959.377 динара, у 1946 год. 976,428.331 динар, у 1947 год. 1.966,048.229 динара.

Ово повећање није само резултат повећаног броја осигураника него и стварно повећање давања, што се види из следећег прегледа просечног давања: у 1939 год. 447,69 динара на 1 осигураника, у 1946 год. 1498,60 динара на 1 осигураника, у 1947 год. 2027,57 динара на 1 осигураника.

б) Давања инвалидима рада такође су у порасту: у 1939 год. 70,302.955 динара, у 1946 год. 180,347.073 динара, у 1947 год. 273,245.143 динара.

Тај пораст није резултирао само због тога што се повећао број несрећних случајева, него и због повећања давања на једног осигураника, што се јасно види из следећег прегледа: у 1939 год. 238 динара на 1 осигураника, у 1946 год. 551 динар на 1 осигураника, у 1947 год. 1082 динара на 1 осигураника.

в) На име пензија радника за изнемоглост, старост и смрт давања су исто тако у порасту и то: у 1939 год. 95,909.165 динара, у 1946 год. 470,003.294 динара, у 1947 год. 1.156,297.000 динара, или просечно на 1 осигураника: у 1939 год. 331 динар, у 1946 год. 936 динара, у 1947 год. 1547 динара.

г) На име додатка на децу исплаћено је: у 1946 год. 849,665.407 динара, у 1947 год. 1.658,029.704 динара.

Али, у погледу вршења функција, организације социјалног осигурања још носе старе недостатке, — гломазност администрације и апарата, и бирократизам. Затим недостатке у обављању здравствене службе при наглом порасту директних осигураника. Наиме, нејединственост здравствене службе у земљи, подељене медицинске установе и стручне снаге (које су ионако недовољне) условљавало је да су радни људи тешко долазили до нужне здравствене помоћи и заштите. На крају, сам Закон о социјалном осигурању не обухвата све наше службенике. Он нарочито у пензионом осигурању носи остатке старог регулисања осигурања тако да увек и не даје јединствено регулисање те материје.

Из свих тих разлога Министарство рада приступило је, у сагласности са Претседништвом Владе, издавању здравствене службе из социјалног осигурања и њеном уједињењу са општом здравственом службом под непосредним руководством Комитета за народно здравље; приступило се проучавању реорганизације самог осигурања, припрема се нови закон о осигурању радника, намештеника и службеника.

V

Из досада изложених питања произилази не само то да садржина рада Министарства рада добија нови и шири карактер, него да баш то намеће да се организациона структура и метод рада у свему измене и да од регулативно-правног органа постане оперативно-привредни. Сама организација Министарства рада претрпеће низ промена како

би одговорила постављеним задацима. Исто тако министарства рада народних република и повереништва рада народних одбора не само што ће проширити поље свoga рада, него ће добити значajну ulogu у оперативном руковођењу и решавању проблема радне снаге, радних кадрова, спровођења тарифа, инспекције рада итд. Према томе, министарства рада и повереништва рада народних одбора треба да у активном решавању постављених проблема и руковођењу послова израсту у важну карику нашег државног апарата за извршење задатака Петогодишњег плана обезбеђујући за то живу радну снагу и стварајући квалификоване радне кадрове. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има савезни министар и Претседник Комитета за заштиту народног здравља др Павле Грегорић.

Министар Владе ФНРЈ др Павле Грегорић (НР Хрватска): Другови и другарице народни посланици, упоредо с економским подизањем наше земље ишла је и организација здравствене службе, иако је — морамо признати, — тај темпо био, а још је и данас, знатно полаганији. Тај темпо условљен је одређеним факторима, који су се при реконструкцији здравствене организације испријечили као сметња и чинили знатне тешкоће у брзом провођењу наше нове здравствене политике. Ти фактори су, у првом реду, тешко наслеђе прошлости, као што је то економска биједи у старој Југославији, која је условљавала и лоше хигијенске прилике (лоша исхрана, лоши станови, уопће ниски стандард живота и с тим у вези лоше здравствено стање народа). Тешко страдање нашег народа за вријеме рата, хиљаде разрушених кућа, хронично гладовање, појава епидемија итд., све је то довело до тешког здравственог стања у нашој земљи и захтијевало хитну интервенцију у погледу подизања здравственог стања, тим више, што је реконструкција земље, извођење Петогодишњег плана захтијевало у исто вријеме велике напоре радних маса наших народа.

Наша здравствена служба нашла се одмах после ослобођења и у погледу медицинских кадрова и у погледу медицинских установа, пред врло тешким проблемима: много смањени лијечнички кадар, врло смањени кадар средњег медицинског и нижег медицинског особља, који је ионако био несразмјерно мали према броју лијечника, релативно мали број здравствених установа, то је била база на којој је требало изградити нову здравствену службу у Југославији, такву здравствену службу која би основну бригу по-

светила широким масама радног народа у граду и на селу. Нова социјално-економска структура наше државе захтијевала је и нову организацију здравствене службе. Било је потребно провести јединство превентивне и куративне медицине као основицу нове здравствене политике, било је потребно пронаћи нове кадрове за ту службу, односно узгојити на новој основици знатан дио медицинских кадрова. Исто тако, било је потребно реорганизовати медицинске установе и изградити нове.

Најбољи људи на пољу здравствене службе у старој Југославији уложили су велике напоре за организацију превентивне медицинске службе, без које не можемо замислити ефикасан рад на подизању здравља широких маса становништва, — али је капиталистичка Југославија стварала непремостив јаз између превентивне и куративне медицине и врло брзо — после становитог успона у организацији превентивне медицине у Југославији — онемогућила даљи развој превентивне медицине у Југославији.

Задатак спајања, уједињавања превентивне и куративне медицине могао се извршити тек у Југославији, у којој је радни народ узео сву власт у своје руке и под руководством Комунистичке партије са другом Титом на челу почео са изградњом нове социјалистичке Југославије.

Наша је држава у пуној мјери помогла овакову реконструкцију здравствене службе и великим дотацијама у опћедржавном буџету омогућила да се подзму први кораци и организују припреме за даљи рад на организацији нове здравствене службе, с једне стране, и с друге, да се великим инвестицијама осигура изградња великог броја медицинских установа (болница, поликлиника, амбуланата, диспанзера). Исто је тако буџетом осигуран узгој великог броја медицинских кадрова.

Стари медицински и средњи медицински кадар, претрпавши ванболничке медицинске установе, као што су домови народног здравља, здравствене станице, диспанзери, школске поликлинике итд. стара организација здравствене службе, која је строго одвајала превентивну медицину од куративне, у којој је здравствена помоћ социјалног осигурања била издвојена из опћедржавне здравствене организације — то су били услови с којима је требало рачунати код провођења здравствене службе на новим социјалистичким начелима.

Организацију здравствене службе у Југославији требало је водити брзим темпом, јер је, с једне стране, здрав-

ствено стање широких маса радног становништва Југославије страдало мање од тешких епидемија које су се појавиле као посљедица рата, већ услед хроничног гладовања за вријеме окупације знатног дијела становништва, док је, с друге стране, било потребно, у циљу реконструкције нашег господарства, уложити огромне напоре који су захтијевали масе здравих и снажних градитеља нове Југославије.

Пут је био само један: са кадровима који су нам остали од старе Југославије, уз нешто мало извјежбаног кадра за вријеме Ослободилачке борбе, са установама које су нам остале од раније, приближити медицинску службу широким масама радног народа и привући их на активну сарадњу у спровођењу нове здравствене политике.

Требало је створити план за узгој нових медицинских кадрова, за поправљање оштећених медицинских установа, за изградњу нових медицинских установа, болница, поликлиника, амбуланата итд.

У Југославији је после ослобођења било отприлике 4.500 цивилних лијечника, од којих је преко 60% завршило 45 годину. Исти тај однос показују и специјалисти, којих у нашој земљи имамо сразмјерно врло мало (свега нешто преко 100 специјалиста за туберкулозу, 10 ортопеда, мање од 150 специјалиста за дјечје болести, око 50 рентенолога и исти толики број бактериолога).

Већ ова слика показује потребу нове политике кадрова, а у првом реду стварања младог медицинског кадра, с једне стране, и узгој већег броја специјалиста за куративну и превентивну медицину, с друге стране.

У том погледу учињен је велики корак напред тиме што је осим београдског и загребачког медицинског факултета довршен и медицински факултет у Љубљани, док су Босна и Македонија добиле по један медицински факултет, од којих су оба тек у почетку развита. Данас се налази у Југославији преко 7.000 студената медицине. Међутим, не треба заборавити да је узгој медицинских кадрова мјеница издата на дуги рок: медицински студиј врло је дуг и наша здравствена служба добиће знатан број нових медицинских кадрова тек после завршетка првог Петогодишњег плана. Слично стање постоји и у узгоју апотекарских кадрова, који се узгајају на два фармацеутска факултета. Овакова организација узгоја висококвалификованог медицинског и апотекарског кадра даће до краја 1951 године око 2.500 нових лијечника и 900 нових апотекара. Ако узмемо у обзир да је у старој Југославији кроз 23 године завршило медицинске

студије нешто мање од 3.000 студената, видјећемо колики је напредак учињен у новој Југославији за кратко вријеме после ослобођења.

Данас нам преостаје једино да оне медицинске кадрове који здравственој служби стоје на расположењу, распоредимо тако како је то најпотребније с обзиром на здравствено стање у појединим републикама. Сам распоред лијечника у нашој земљи неправилан је. Тако, на примјер, у Босни и Херцеговини имамо 10 срезова без лијечника, иако је баш та република жариште епидемије тифуса и повратне грознице. Читав низ срезова (котара) данас имају једног лијечника или га уопће немају. Постоји једна аномалија у распореду лијечника, која се вуче из прошлости, а то је велика концентрација лијечника у градовима, а релативно врло мали број лијечника на терену. Данас у Народној Републици Србији долази један лијечник на отприлике 3500 становника, у Народној Републици Хрватској један лијечник на 2500 становника, док је у Народној Републици Словенији тај однос нешто повољнији. У Македонији и Црној Гори један лијечник долази на преко 4000 становника, а у Босни и Херцеговини на 7000 становника. Ако узмемо као норму један лијечник на 1000 становника, видјећемо како велику бригу морамо посветити узгоју наших висококвалифицираних медицинских кадрова.

Сматрам својом дужношћу да одам признање оним лијечницима и оним средњим медицинским кадровима који данас у болницама, санаторијумима, по ванболничким установама на терену савјесно врше свој одговорни и тешки посао, обављајући посао који је раније вршио знатно већи број медицинских кадрова.

Али, морам исто тако да споменем и оне медицинске кадрове који измичу од своје дужности да помогну нашим народним масама и нашим органима народне власти, да организирају што ефикасније здравствену службу и омогуће брзу ликвидацију жаришта заразних болести, с једне стране, и брзу лијечничку помоћ, с друге стране. Комитет за заштиту народног здравља, да би барем донекле омогућио правилан распоред лијечничког кадра, морао је прибјећи цивилној мобилизацији медицинског кадра. Но и у том погледу не наилази се увијек на пуно разумијевање са стране министарства народног здравља појединих република. Имаде још једна појава у распореду медицинских кадрова, коју ћемо морати сузбити ефикаснијим мјерама него што смо то учинили досада. Показало се, наиме, да велики број апсолве-

ната медицине и апсолвентата фармаколошког факултета не завршују студије, већ траже разна намјештења како би избјегли мобилизацију, чиме знатно ометају плански распоред медицинског кадра у нашој земљи. У циљу што правилније расподеле лијечника у нашој земљи Комитет ће предложити закон о обавезној служби лијечника и осталог медицинског особља на пет година.

Питање средњег медицинског кадра нарочито је критично. Отприлике на 4.500 лијечника долази у Југославији тек нешто преко 1.000 средњих медицинских кадрова, док би, заправо, тај однос морао бити обратан. Да би се тај број средњих медицинских кадрова, као и нижих медицинских кадрова, што више и што брже повећао, јер је то услов за бољи рад у болницама и осталим здравственим установама, знатно је повећан број школа за средње и ниже медицинске кадрове. Док је 1941 године било 5 школа за средње медицинске кадрове и 8 школа за ниже медицинске кадрове, ми смо у години 1945 имали 10 школа за средње медицинске кадрове и 25 школа за ниже медицинске кадрове, да би у години 1947 број школа за средње медицинске кадрове повећали на 47, а за ниже медицинске кадрове на 58. Овом повећањем бројем новооснованих школа одговара и повећан број ђака. У години 1945 било је уписано 140 ђака у средње медицинске школе и 250 ђака у ниже, а године 1946 повећао се тај број на 420 ђака у средњим медицинским школама. Године 1947 било је у цијелој земљи уписано 2.213 ђака у средње медицинске школе и 2.287 ђака у ниже медицинске школе.

Буџетом су осигуране знатне своте за издржавање ових школа и њихових интерната. У сврху помагања студената медицинског факултета и ђака на средњим и нижим медицинским школама, Комитет је осигурао своту од преко 12 милиона динара за 498 медицинара и 33 ђака средњих и нижих медицинских школа. Осим тога, свака народна република осигурала је у свом буџету становиту своту за издавање стипендија студентима медицинског факултета и ђацима средњих и нижих медицинских школа за студије у иностранству.

Како је Југославија ратифицирала устав Свјетске здравствене организације, ми користимо погодности које нам даје чланство у тој организацији и шаљемо сваке године свршене лијечнике и специјалисте на усавршавање свог стручног знања у СССР и друге земље Европе и Америке. Тако

нам је ове године одобрено 80 стипендија за лијечнике и средње медицинске кадрове.

Прије рата имала је Југославија 31.000 болничких кревета. Иако је за вријеме Ослободилачког рата уништен знатан број болница (према подацима које има Комитет, преко 20), до краја прошле године повећан је број кревета на преко 43.000. У односу на 1946 годину број болничких кревета повећан је за преко 5.000. Међутим, морамо признати да овај велики пораст болничких кревета претставља само разне импровизације, а никако не иде на рачун изградње нових болница и других медицинских установа. Већином се тај број кревета повећао на тај начин да се већ у постојећа болничка одјељења ставио већи број кревета, или су се адаптирале више или мање погодне зграде за болнице, односно болничка одјељења.

Ако као норму узмемо за опће болнице 3 болничка кревета на 1.000 становника, онда нам је потребно 45.000 болничких кревета за 15 милиона становника. Осим тога по два кревета на хиљаду становника за туберкулозне болеснике, што износи 30.000 болничких кревета и 1 кревет на хиљаду становника за болнице за душевне болести, што износи још 15.000 болничких кревета. Према томе, потребно нам је у цијелој земљи свега 90.000 болничких кревета. Ми, међутим немамо ни половицу тог броја, а ако рачунамо број стандардних кревета, то јест, болничких кревета како их данас тражи модерна медицинска наука, онда је тај број још знатно мањи. Закон о петогодишњем плану предвиђа изградњу 14.300 болничких кревета (стандардних кревета), чиме ће овај велики мањак на болничким креветима бити знатно смањен. У години 1948 изградиће се у Југославији читав низ болница и болничких одјељења.

У организационом погледу утврђени су типови болница као што су утврђена и нова сквирна начела за њихову организацију и рад. Најактуелнији проблеми у болницама јесу: питање исхране и питање обрачунавања и наплате болничких трошкова, затим финансирање болница. Донете су јединствене таблице за исхрану болесника, на основу којих се исхрана знатно побољшава. Међутим, у овом мјесецу проблем исхране по болницама дошао је у кризу због увођења новог система снабдијевања и трговине по везаним цијенама. Ово се питање сада рјешава и ја се надам да ће бити у најскорије вријеме потпуно ријешено.

Иако се број медицинских кадрова у болницама повећао у току ове три године од ослобођења, још постоји велики

недостатак лијечника, а нарочито средњих и нижих медицинских кадрова.

У години 1947 порасла је силно мрежа амбулантно-поликлиничких установа (разне врсте амбуланата, поликлиника, диспанзера итд.). Нарочито се повећао број зубних амбуланата. Према томе, повећао се и број прегледа у тим установама. У току 1947 године прошло је кроз зубне амбуланте, антитрахомске, кожно-венеричне и остале ванболничке установе, готово 9 милиона људи, док је, према Годишњаку народног здравља, 1939 године прошло кроз амбуланте и остале ванболничке установе у Југославији нешто преко 2 милиона особа.

Број јавних апотека порастао је у години 1947 од 980 на 1.103. У току 1947 године отворено је и 8 апотекарских станица. То су нове установе које се отварају у мањим мјестима гдје нема услова за апотеку нормалног типа, а служе за снабдијевање широких народних слојева лијековима. Мрежа апотека је неравномјерна, тако да у нашој земљи имамо предјеле у којима на 60.000 становника долази само једна апотека.

Проблем снабдијевања народа лијековима још није ријешен правилном мјером. Поред тешкоћа око увоза и производње, чини доста велику тешкоћу у правилном снабдијевању рад апотекарских слагалишта и рад самих апотека, јер тај рад није досд још добро организиран нити довољно контролиран.

Објективне потешкоће за организацију и правилан рад здравствене службе биле су, с једне стране, издвојеност здравствене службе од народне власти, а с друге стране, раздробљеност здравствене службе у административно-оперативном погледу, то јест подјела на државни здравствени сектор и здравствени сектор социјалног осигурања. Обједињавање здравствене службе социјалног осигурања и опће здравствене службе, које је управо у току, омогућиће јединствено руководство здравственом струком у читавој земљи и рационално провођење целе ове службе. Тиме ће бити омогућено провођење јединствене здравствене политике, правилна распоdjела свих здравствених кадрова и њихово рационално коришћење. Страховита шароликост у организацији здравствене службе у Југославији, која често смета провођењу јединствене здравствене политике, биће уклоњена доношењем оквирних закона и уредаба, чиме ће наша здравствена служба дати, без сумње, боље резултате и омогућити провођење свих здравствених мјера.

Организација здравствене службе, повезана са широким масама радног народа, даће у кратко вријеме још боље резултате и омогућиће нашој новој држави да у провођењу Петогодишњег плана, у изградњи социјализма даде здраве и снажне људе и жене, здраву и снажну омладину, који ће бити способни да изврше ове велике хисториске задатке које је пред наше народе поставио наш велики вођа маршал Тито. Наша здравствена служба на путу је да оствари задатке који се пред њу постављају у ова велика времена: да осигура нашој земљи здраве и снажне градитеље социјализма, а исто тако здраве и снажне бранитеље тековина наше Ослободилачке борбе. (Аплауз).

Претседавајући: Има реч Министар Савезне владе Милован Ђилас. (Буран и дуготрајан аплауз).

Министар Владе ФНРЈ Милован Ђилас (НР Црна Гора): Другови народни посланици, развитак културног живота у нашој земљи, тачније речено — културни преображај наше земље, заснива се на слиједећим принципима: прво, култура мора постати својина радних маса, својина народа; друго, све културне тековине морају бити својина свих народа Југославије.

Шта значи први принцип? Он значи да се културне тековине и средства за подизање културног нивоа (школе, научне установе, штампа, филм, радио итд.) морају учинити приступачним народним масама. А то се може постићи само у том случају ако су те тековине и средства културе по свом одржају и власништву народни, то јест, ако служе интересима народа и ако их има у изобиљу, да се масе могу њима користити. Наше политичке, синдикалне, друштвене и државне организације — на челу с Комунистичком партијом Југославије — радиле су и раде и у једном и у другом правцу. А шта значи други — национални — принцип у развоју наше културе? Он значи да сви наши народи могу, прво, слободно и свестрано развијати своји националну културу и, друго, да Југославија, као цјелина, мора помагати народима, сиромашнијим у материјалним средствима културе, да стигну богатије. То важи за све области културног живота. Тај принцип, даље, значи да треба плански подизати националне културне кадрове, тако да сваки наш народ, за све области културног и научног живота, има своје кадрове, у броју који одговара његовој величини, културном нивоу и потребама. Без планског подизања националних кадрова у свим областима културног и научног живота не би могло

бити ни говора о томе да су наши народи равноправни у културном погледу. Културу стварају људи, а они — сем човјечанству, припадају и своје народу. Они не могу напредне тежње човјечанства изразити друкчије него кроз националне облике. Због тога је подизање националних кадрава један од веома важних принципа наше националне културне политике.

У досадашњем свом раду на подизању науке и културе у нашој земљи Влада ФНРЈ, као и владе народних република, држале су се поменутих принципа.

Сами собом, ови принципи не би могли донијети жељене резултате да нијесмо успјели наћи методе рада које одговарају нашим конкретним условима. У том погледу ми смо, прије свега, ишли за развијањем иницијативе, како у самом центру и центрима република, тако и даље, на терену, по срезовима. Без најшире иницијативе маса ми не бисмо могли постићи значајније резултате. Додуше, у том развијању иницијативе било је и слабости и недостатака; понегдје избили су на површину и прикривени непријатељи нове Југославије. Али то нас не би смјело уплашти и гурнути ка томе да зауздамо иницијативу маса. Напротив, ту иницијативу треба и даље подржавати и развијати, а унијети у рад више контроле и организованости, више борбе за идеолошко подизање, за преваспитавање маса. Развијању иницијативе, као основном у методу нашег рада, треба данас, да би тај метод био потпун, да би могао даље да покреће и развија културни живот, додати — борбу за подизање идеолошког нивоа, борбу за истјеривање декаденције — то јест утицаја буржоазије — из нашег културног живота, за истјеривање идеализма и остатака мистике и шовинизма из наших школа.

Културни преображај не да се ни замислити без стварања снажне материјалне базе, без подизања нових школа, сала, научних и културних устова, без изградње индустрије која треба да да средства помоћу којих ће масе моћи доћи до културе. Наша прва Петољетка је, у том погледу, карактеристична по томе што изграђује базу, ствара све потребне материјалне претпоставке наше културне револуције, док ће изобиље средстава за културно подизање маса моћи да се да тек у другој Петољетки. Разумије се, било би нетачно ако притом не бисмо видјели да се и у овој Петољетки брзо умножавају средства за културно подизање маса. Када помињем другу Петољетку, ја мислим на изобиље тих средстава. Изобиље ћемо постићи у другој Петољетки, а у овој

ћемо постепено повећавати културна средства и изградити материјалну базу наше нове, социјалистичке културе.

Буџет за 1948 годину правилно одражава и тај постепени пораст средстава културе и изградње материјалне базе културног преображаја у овој Петољетки.

Ако бисмо хтјели да употпунимо слику наше културне револуције и етапа које она пролази, не бисмо смјели изгубити из вида да је та револуција, уствари, почела још у току Народноослободилачке борбе. Тако крупан догађај у историји наших народа — као што је то била Народноослободилачка борба, која је из темља преврнула све друштвене односе — није могао остати без утицаја на културни живот земље. И доиста, Народноослободилачка борба имала је пресудни утицај на побједу напредних идеја, то јест, идеја марксизма-лењинизма, као основе даљег развоја културе и науке народа Југославије. Народноослободилачка борба посредно је подвргла ревизији све прошле и савремене културне вриједности и све оно што је било од важности предала је у наслијеђе народним масама, а одбацила оно што није имало никаквог значаја. И даље, још у току саме Народноослободилачке борбе почели су да се изграђују методи рада, да се откривају нове форме културног живота наших народа.

Али тек после потпуне побједе народа Југославије, над спољним и унутрашњим непријатељима, почео је систематски, организовани рад, почео је прави размах у области културе и науке. Карактеристично је у том погледу да смо ми, иако разорена и опустошена земља, која је уз то изгубила непроцењив — како по обиму, тако и по вриједности — људски капитал, успјели да за непуне двије године премашимо по обиму — ја, разумије се, и по квалитету — културни ниво старе Југославије и да створимо и нове умјетничке гране и нове културне и научне установе. Скоро сва наша штампа је, на примјер, како по власништву, тако и по намјени, постала народна. Милионске масе су на овај или онај начин, преко школа, масовних организација и културних друштава, позоришта, филма итд., увучене у културни живот. У вези с тим важно је истаћи огромну — ја бих чак рекао прворазредну — улогу наше Армије на идејном превазпитавању и културном подизању нашег народа. Она није само стјециште, него и расадник свега најбољег, најхеројскијег и најплеменитијег у нашем народу. Она је и носилац славних традиција и васпитач таквих грађана нове Југосла-

вије који су готови да за своју земљу дадну и оно што је најдрагоцјеније — свој живот.

Ми можемо данас мирне душе рећи да наша земља, упркос свих материјалних и других тешкоћа, доживљава културни процват за какав није знао ниједан од народа Југославије у својој прошлости.

Допустите ми да наведем неколико примјера који илуструју културни преображај и процват наше земље, који много казују сами за себе, а нарочито у поређењу са старом Југославијом.

ВРСТА ШКОЛЕ	1938/39		1947/48	
	број школа	број ученика	број школа	број ученика
Основне школе са вишим народним школама	8.956	782.789	15.165 ¹⁾	1.669.578 ¹⁾
Гимназије и реалке	205	70.775	888 ²⁾	281.693
Учитељске школе	34	1.737	51	15.493
Умјетничке, музичке, глумачке и школе за ликовну и примјењену умјетност	21	3.173	67	13.044
Факултети, високе школе и више школе	29	17.734	49	46.423
Разних врста школа	9.491	1.708.622	17.318	2.130.734

Сличан случај је и с позориштима и биоскопима. Ево података о томе:

Број позоришта и биоскопа у старој и новој Југославији

а) позоришта

Врста позоришта	1938/39		1946/47	
	број	посјетилаца	број	посјетилаца
Стална позоришта	24	1.421.303	47	2.352.134

¹⁾ Урачунате су и седмољетке.

²⁾ Данас нема реалки.

б) биоскопи

Врста биоскопа	1939		1946		1947	
	бр. био- скопа	број посјетилаца	бр. био- скопа	број посјетилаца	бр. био- скопа	број посјетилаца
Стални биоскопи	413	нема података	576	25,988.127	652	40,613.419

Сличну слику нам даје и пораст снаге радиостаница и броја радиопретплатника, броја домова културе, читаоница и народних уневерзитета.

Број књига и брошура, штампаних у новој Југославији, даје нам слику неутољиве глади маса за добром књигом — с једне стране, и напора, ико недовољних, државних и друштвених организација — с друге стране.

Ево тих података:

Број књига и брошура изашлих у 1938 години¹⁾

Врста дјела	Број дјела		
	домаћа	преведена	укупно
Публицистика	137	7	144
Наука	17	2	19
Књижевност	312	131	443
Уџбеници	21	—	21
Стручна литература	183	10	193
Црквена издања	38	—	38
Закони, уредбе, одлуке и сл.	58	—	58
Разно	141	—	141
Укупно	967	150	1.057

¹⁾ Ова је табела рађена по књизи „Прилог југословенској библиографији за 1938 годину“ од Бошка М. Вељковића. У уводу књиге писац напомиње да „Прилог“ није потпун.

Из разговора са самим аутором „Прилога“ излази да су научне књиге имале највећи тираж око 2000 примјерака, а белетристика највише око 5000. Највећи тираж из белетристике имала је „Српска трилогија“ Стевана Јаковљевића, око 20.000 примјерака. Књига „Сан матере божије“ имала је, међутим, по његовом казивању, тираж од 1 милион примјерака. (Према „Статистичком годишњаку југословенске штампе за 1947 годину“, издање Дирекције за информације при Влади ФНРЈ, Београд 1948).

Број и тираж књига и брошура изашлих у ФНРЈ у 1945 години ¹⁾

Врста дјела	Домаћа дјела		Превед. дјела		Укупно	
	број	тираж	број	тираж	број	тираж
Маркс. лењ.	87	701.000	53	649.000	140	1,350.000
Публицистика	134	993.500	45	356.100	179	1,349.600
Наука	11	69.100	15	329.000	26	398.100
Књиж. и умјетност	263	1,084.600	130	902.000	393	1,986.600
Учбеници	58	816.500	14	162.000	172	978.500
Стручна литература	72	164.600	10	36.000	82	200.600
Црквена издања	1	100	—	—	1	100
Закони, уредбе, одлуке и слично	37	292.200	3	45.000	40	337.200
Разно	137	349.500	—	—	137	349.500
Свега	800	4,471.100	270	2,479.100	1.070	6,950.200

То значи, према прубим прорачунима, да је у нашој земљи 1947 године штампано 7 пута више књига него у 1938 години.

Неписменост, коју нам је такође оставила у наслеђе стара Југославија, тишти наше народе и смета им да још брже иду напријед, како у културном, тако и у економском погледу. У борби против неписмености било је доста недостатака (неплански и неорганизовани рад, недовољна упорност у неким случајевима, препуштање описмењених по завршеним течајевима самима себи), али упркос томе, наша борба против неписмености претставља један од најљепших, па чак и најхеројских, примјера борбе за људе, за народ, за извлачење народних маса из помрчине. Треба само истаћи да је у старој Југославији описмењено у 1939 години 6.504 лица, а ми смо само у 1946 години описменили 429.932 лица.

¹⁾ Ова је табела рађена по подацима из књиге „Југословенска библиографија 1945“, у издању „Југословенске књиге“, Београд.

Од укупно 1070 књига брошура дат је тираж само за 465 књига и брошура. За 585 књига и брошура није било података о тиражу у књизи „Југословенска библиографија 1945“.

Даљи рад на описмењавању неприомених спада у наше веома важне државне, па и политичке задатке.

Допустите ми да макар на једном примјеру истакнем како се стара Југославија односила и како се нова Југославија односи према помагању културе и умјетности.

У буџету старе Југославије за 1939/40 годину, свота — предвиђена за умјетничке изложбе и откуп умјетничких

Број и тираж књига и брошура изашлих у ФНРЈ у 1947 години ¹⁾

Врста дјела	Помаћа дјела		Превед. дјела		Укупно	
	број	тираж	број	тираж	број	тираж
Маркс. лек.	21	372.000	74	1,265.000	95	1,637.000
Публицистика	73	902.200	120	1,834.600	193	2,741.800
Наука	16	96.500	78	587.300	94	683.800
Књиж. и умјетност	364	2,205.600	314	2,115.690	678	4,321.290
Урбеници	223	3,982.000	76	813.000	299	4,795.000
Стручна литература	405	2,690.700	65	450.950	470	3,141.650
Црквена издања	21	260.750	—	—	21	260.750
Закони, уредбе, одлуке и слично	170	1,790.500	—	—	170	1,790.500
Разно	356	2,230.540	—	—	356	2,230.540
Свега	1.649	14,530.790	727	7,071.540	2.376	21,602.330

дјела, умјетничке и књижевне конкурсе и награде на изложбама, за књижевна и умјетничка друштва у земљи, за повремене помоћи књижевницима и умјетницима, као и за помоћ незбринутим, пострадалим и обољелим књижевницима и умјетницима — износила је 150.000 динара. (Смех). Буџет нове Југославије, намијењен за исте сврхе, у 1946 години, износи 9,950.000 динара.

Награде које је додијелио Комитет за културу и умјетност при Влади ФНРЈ књижевницима, умјетницима и дру-

¹⁾ Ова је табела рађена по извештајима уреда за информације при претсједништвима влада народних република.

ним културним радницима у почетку 1947 године за десет пута су веће од укупног буџета старе Југославије у 1939/40 години који је предвиђен за помоћ културним радницима.

Педесет књижевника, сликара, вајара, графичара, композитора, позоришних умјетника и филмских радника добило је награде од Комитета за културу и умјетност при Влади ФНРЈ у 1947 години у износу око 1,500.000 динара, а почетком 1948 године 107 умјетника и културних радника добило је награде у укупном износу од 3,655.000 динара.

А ево података о финансирању неких културних установа прије рата и данас:

УСТАНОВЕ	Д и н а р а			
	1938/39	1945	1946	1947
На умјетничке, музичке и глумачке школе и школе за ликовну и примјењену умјетност	6,235.101	12,963.680	16,497.999	35,398.682
На позоришта	19,821.374	54,188.024	116.986.803	185,140.051
На музеје, галерије и збирке	7,908.955	8,218.886	19,586.250	29,246.852
На заводе за заштиту културно-умјетничких споменика	495.922	864.857	3,017.043	5,987.404
На библиотеке и архиве	2,810.073	5,108.296	11,074.225	13,160.001

Овдје нећу износити суме које су предвиђене за изградњу материјалне базе наше културе. Те податке можете да видите и у Предлогу општедржавног буџета за 1948 и у Закону о петогодишњем плану. Хоћу само да укажем на слиједеће: у току ове Петољетке ми ћемо постићи тако снажан развој филмске и радиоиндустрије да ћемо моћи даље да идемо у тим гранама несметано напријед и да убрзо задовољимо основне потребе народа. Ми смо, сем тога, поставили за циљ да у нашој земљи, још у току ове Петољетке, створимо основне услове за све врсте школа, тако да наши људи не морају — сем у извјесним случајевима, када се ради о специјализацији или упознавању тековина других земаља — ићи

у иностранство. Први озбиљни кораци у томе правцу већ су учињени.

Основне наше слабости се данас свode на идеолошке слабости. О томе је било ријечи на почетку и у овом дому се не би морало више ни говорити. Хоћу само да додам да је један од наших озбиљних недостатака — немање критике. Наиме, ми већ улазимо у такву фазу развитака када без чистих појмова, без правилних идејних темеља, нећемо моћи ни да користимо материјална средства културе како треба, ни да нормално идемо напријед. Због тога је развитак критике, у свим областима научног и културног живота, предуслов нашег даљег брзог развитака. Та критика мора, у првом реду, бити уперена против реакционарних схватања, против свега онога што умире, али омета развитак новог.

Као наш даљи крупан недостатак треба истаћи — довољно развијање југословенског патриотизма. Овај наш, југословенски патриотизам, који већ живи у широким народним масама, има за основу љубав према својој ужој домовини — с једне стране, и према новој Југославији као целини — с друге стране. Одвајати једно од другог потпуно је неправилно — ниједан народ Југославије није довољан самом себи — без братства и јединства с другим народима не би могао побједити у рату, нити данас бити слободан и несметано се даље свестрано развијати. Али, с друге стране, сваки наш народ чува и развија оно своје битно, оно што га чини народом друкчијим од других народа. Наш патриотизам се, даље, заснива на љубави према другим народима, на поштовању њихове историје, њихове напредне културе. Ми се никад не бисмо смијели погордити према другим народима. Ми треба да помажемо друге народе нашом борбом и радом у њиховој борби и раду. То је наша дужност, а не предност.

Ми нијесмо и не смијемо бити националисти. Између старог национализма и нашег данашњег патриотизма је разлика као између неба и земље. Национализам је данас саставни дио идеологије реакционарних снага, док је патриотизам, напротив, саставни дио идеологије напредних снага.

О каквом патриотизму се, дакле, ради код нас?

Код нас се ради о патриотизму који не вуче назад — ка капитализму, ка заосталости, него напријед — ка социјализму, ка култури. Код нас се ради и мора се радити о патриотизму који критички гледа на прошлост, који се у прошлости ослања на напредне појаве наше и опште историје и који свјесно и смијело воде народ напријед — ка соција-

лизму. Ми смо патриоти због тога што имамо тако херојски и диван народ, кадар да одоли свим ратним тегобама и да у миру сачува све препреке. Ми смо патриоти због тога што наш народ тако смјело и без колебања — под вођством Комunistичке партије и друга Тита, окупљен и уједињен у Народном фронту — изграђује темеље новог социјалистичког друштва. Ми смо патриоти због самопријегора и одважности наших радника, због рада и љубави према домовини наших сељака, због смјелости и заноса наше омладине, због вјерности народу наше интелигенције. Ми смо патриоти што имамо тако дивну и богату земљу и тако свестрано обдарене и за све способне народе. Ми смо патриоти због тога што изграђујемо социјализам, што се — борећи се за своју слободу и изграђујући своју срећу — истовремено боримо и за слободу и срећу човјечанства.

Ето о каквом се патриотизму ради! Тај и такав патриотизам неизбјежно ће се снажније изразити у нашој култури и науци. Уколико наши људи буду свјеснији те неизбјежности, утолико ће и свестрани развитак наше земље ићи брже и несметаније. (Бурно одобравање и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Прекидам седницу с тим да се настави у 16 часова.

(Седница је прекинута у 12,40 часова).

(Наставак рада у 16 часова)

Улазак Претседника Владе ФНРЈ маршала Југославије Јосипа Броза Тита, чланова Владе и претседавајућег заједничке седнице Јосипа Видмара народни посланици поздрављају бурним аплаузом.

Претседавајући: Настављамо седницу. Реч има Потпретседник Владе ФНРЈ и Претседник Контролне комисије Едвард Кардељ. (Бурно одобравање и дуготрајан аплауз).

Потпретседник Владе ФНРЈ Едвард Кардељ (Изборни срез Љубљана II, НР Словенија): Другови посланици, када имамо буџет за 1948 годину — а тиме и привредни план за 1948 годину — потребно је да се подробије задржимо на искуствима прве године нашег Петогодишњег плана. Научили смо већ — а у пракси се то показало као правилно и неопходно — да на сваку етапу коју смо прошли погледамо не само са становишта њених квантитативних резултата него и са гледишта квалитативних промена, успеха и

неуспеха, грешака и слабости. То нам је потребно не само зато да бисмо спречили понављање слабости и грешака у нашој будућој пракси, него и зато што смо ми дужни проверавати нашу праксу теоретским поставкама марксизма-ленинизма, јер без таквог проверавања неизбежно долази у пракси до скретања с правог пута. Ми смо се увек борили против сувог практицизма у нашем раду, и успеси које смо постигли, између осталог јесу и резултат чињенице што су наше практичне мере доношене после озбиљне теоретске припреме и у оквиру јасне перспективе развојка социјализма у нашој земљи. Резултати практичног рада, међутим, показују нам колико су теоретске претпоставке и наша општа оријентација биле правилне. Јасно је, према томе, да су искуства наше прве планске године изванредно важна за наш даљи рад, и било је неопходно подвргнути их озбиљној анализи. Овде су о тим искуствима већ говорили и сигурно ће још говорити другови који су одговорни за поједине гране и секторе наше државне управе. Та искуства нам говоре о крупним резултатима које смо постигли, говоре нам о новом порасту наших снага у борби за социјализам у нашој земљи и о новом слабењу капиталистичких остатака, говоре нам о краху свих могућих теорија које су развијали непријатељи и капитуланти нашавши се пред унуправшњим тешкоћама, а теорије које су прорицале неуспех у остваривању наших планова, говоре нам коначно о томе да је линија, коју смо узели у нашој социјалистичкој изградњи, правилна у својој основи.

Говорници су већ истакли крупне промене које су настале у социјално-економској структури наше земље у току прве планске године. Ја нећу понављати бројке. Сасвим је јасно да су ти успеси донели и крупне политичке последице које се огледају, пре свега, у даљем слабењу реакционарних снага, у учвршћењу Народног фронта као јединствене организације савеза радног народа с Комунистичком партијом на челу, у даљој диференцијацији на селу између радног сељаштва и богатих сеоских спекуланата, који упорно покушавају да привредне тешкоће користе за своје богаћење, — даље, у учвршћењу народне власти, итд. Коначно, треба напоменути да су овим тим успесима дефинитивно разбијене економске позиције страног империјализма у нашој земљи, а тиме и учвршћена економска и политичка независност наше земље. То је нарочито потребно нагласити данас, кад се разним „Маршаловим плановима“ и другим сличним акци-

јама врши широкопотезно економско и политичко поробљавање народа и држава у капиталистичком свету.

Међутим, истовремено је потребно да добро видимо и сазнајемо рђаве стране нашег рада у првој планској години, то јест, слабости, недостатке и грешке у нашем раду. Дозволите ми зато да се подробније зауставим на тим негативним искуствима, гледајући их у првом реду кроз призму рада и резултата наше Контролне комисије. Ја ћу се при томе ограничити само на нека најважнија питања наше привредне изградње. Уосталом, слични недостаци показују се и у другим гранама државне управе.

Планови. — Прелаз на планску привреду је, наравно, пред контролу, у првом реду, поставимо задатак да у практичном спровођењу провери колико су планови реални и колико су предузећа спремна да их остваре. Контролу није вршила само Савезна и републичке контролне комисије, него у сарадњи с њима и сама оперативна привредна руководства.

Контрола је заиста утврдила да су планови често неравномерно оптеретили поједине секторе наше привреде и поједина предузећа, и да су у многим случајевима, са становишта праксе, били недовољно проверени.

У току контроле се, на пример, упркос супротним твђењима неких руководилаца, у потпуности доказала могућност општег повећања производних планова у производњи угља, а сем тога, показало се да план није подједнако оптеретио све руднике угља према њиховим техничким могућностима. И заиста, повишени план био је углавном остварен.

Код црне металургије контрола је утврдила могућност повећања плана високих пећи за око 7%, Мартенових пећи за око 16%. Конкретно, у Јесеницама је утврђена могућност повећања плана производње сировог гвожђа за око 8%, производње челика за око 15%, а у ваљаници за 8%. У Зеници је контрола утврдила да Мартенове пећи могу продуцирати за 20% више него што је планом предвиђено. И, стварно, планови су били далеко премашени.

Код обојених метала утврђена је могућност повећања производње блистер-бакра у Бору за 11%, производње живе у Идрији за 20%, производње рафинираног олова у Трепчи за око 13%. Када је, на основу таквог проверавања, план блистер-бакра повећан у Бору за 8%, а план рафинираног олова у Трепчи за 19%, онда је тако повећани план Бор испунио са 105%, а Трепча са 110%.

Да наведем још неколико примера из индустрије. У творници „Дис“ констатована је могућност повећања плана за

40%, и стварно је тај повећани план творница остварила и далеко премашила. Код творнице „Импол“ у Словенској Бистрици контрола је утврдила могућност повећања плана за 22%. Више оперативно руководство је стварно повећало план за 15%, а тај повишени план био је остварен и премашен.

Све те чињенице показују да су се у нашим производним капацитетима у прошлој години налазиле и да се данас још налазе знатне неискоришћене резерве, о чему је јуче овде говорио и друг Кидрич. Треба имати у виду да су производне могућности старе Југославије остале великим делом неискоришћене. Наш план — и поред великих коректура у току 1946 године — ипак је прављен на основу искуства старе Југославије. Зато није случајно што смо већ у првој планској години открили тако велике неискоришћене резерве у нашим производним капацитетима. Да би се видело колико је та чињеница важна, довољно је истаћи да је баш откривање тих великих резерви у првом реду омогућило изванредан пораст нашег буџета за 1948 годину. Пред сва наша предузећа и оперативна руководства поставља се, дакле, задатак да поведу најжилавију битку за максимално искоришћење свих наших производних могућности.

У вези с тим треба истаћи да сва наша предузећа нису имала правилан однос према плану. Било је дирекција, предузећа и виших оперативних руководиља који су знали да је неки конкретан план пренизак, али нису ништа учинили да се такав недостатак исправи. У неким предузећима постојале су читаве теорије о потреби настојања да се постигне што нижи план. Сви наши привредни руководиоци требало би да схвате да план није максимум — него минимум, требало би да својом иницијативом одоздо помогну да план заиста обухвати све производне могућности у одређеном времену. Међутим, било је и таквих случајева, као што је, на пример, поступак техничког руководиоца угљенокола „Тито“ у Бановићима, који се на радничкој конференцији отворено цупротставио повећању производње, објашњавајући тај свој став „опасношћу“ да ће у том случају виши руководићи органи повисити план предузећу.

Код нас је у том погледу премало искоришћено совјетско искуство такозваних „встречних планова“, то јест унутарњих планова самих предузећа, које — на бази утврђеног обавезног плана — постављају сама предузећа са циљем да бољим искоришћавањем унутрашњих резерви премаше обавезни план. Та форма такмичења у плану одговара наро-

чито таквој етапи привредне изградње, у којој неискоришћене резерве играју још изванредно важну улогу. У сваком случају, наши привредни руководиоци по предузећима треба да схвате да су одговорни за то да ли ће план њиховог предузећа у датим условима заиста обухватити производне могућности предузећа. Према томе, и оцењивање резултата рада — у нашим садашњим условима, кад се не може рећи да су сви планови правилно и равномерно постављени — не треба да се базира само на постигнутом проценту испуњења обавезног плана него и на томе, колико је постављени план стварно обухватио све производне могућности, колико је испуњавање или евентуално премашивање плана резултат стварног залагања, а не само искоришћавање таквих сакривених резерви, које би руководилац предузећа или привредне гране био дужан да у плану предвиди.

Организација рада и искоришћење механизације. — Искуство из прошле године показало нам је, дакле, да значајне резерве за повећање производних могућности леже иу самом продукционом процесу. Практично то значи: треба постићи максимално искоришћавање постројења, машина и радне снаге, а истовремено што рационалније, што штедљивије искоришћавање сировина, енергетске снаге и другог материјала. Међутим, у том погледу код нас ствари стоје тако да ни издалека не можемо бити задовољни.

Није био редак случај, нарочито у почетку прошле године, да је контрола констатовала да су машине у појединим предузећима искоришћаване свега са 30 до 60%. Борба за бољу организацију рада била је занемарена, па и сама административно-оперативна руководства нису том задатку посвећивала довољно пажње. Слабо је била искоришћавана механизација по нашим рудницима. Распоред машина остао је у већини предузећа углавном скоро исти као што је био у 1944 години, ма да је у неким предузећима било могућности да се уведе ланчани систем, или да се комплетирају извесна предузећа с машинама које су биле у другим предузећима недовољно искоришћене. Било је несумњиво правилно кад је Савезна влада спречила непланско и неодговорно премештање машина из једне фабрике у другу или механичко спајање разних предузећа без претходног подробног изучавања свих тих питања и без јединственог плана за све мере такве врсте. Међутим, правилан плански распоред машина и рационално спајање извесних предузећа омогућиће нам да знатно подигнемо производне капацитете наше привреде. Неопходно

је да наши плански органи што пре израде практичне предлоге за такву планску реорганизацију.

Контрола је утврдила изванредно ниско коришћење машина у таквим предузећима као што су „Импол“, „Тезно“, „Раде Кончар“, „Елка“, „Искра“, „Првсмајска“ итд. У Раши је механизација била коришћена са 60 до 70%, у Трбовљу су, на дневном копу Добрна, багери коришћени са 50%, а на руднику „Тито“ неко време чак и са 40%. Поред тога, контрола је у неким предузећима нашла потпуно неискоришћене машине. Такав случај имали смо у предузећу за дубинска бушења, где је контрола нашла неколико десетина вагона специјалног челика, који то предузеће уопште није употребљавало, и око 20 потпуно неискоришћених машина. У творници папира у Вевчу контрола је наишла на једну упаковану машину која је стајала у дворишту дуже времена, а за коју нико из управе предузећа није знао одакле је и зашто дошла. Накнадно се утврдило да је та машина, уствари, била намењена једној другој фабрици хартије. Контролни органи Македоније утврдили су да у погледу организације рада и искоришћавања машина у републичкој индустрији Македоније нису биле предузимане готово никакве мере. Изгледа да неки наши административно-оперативни руководиоци сматрају да је довољно да поједине фабрике пређу у руке државе, и да иначе у њима не треба ништа променити. Међутим, правилнијом организацијом рада, бољим искоришћењем машина, комплетирањем појединих фабрика са неискоришћеним машинама из других фабрика, усклађивањем рада појединих фабрика, бољим размештањем производних капацитета уопште — ми бисмо могли постићи много веће резултате.

Навешћу неколико примера. Један од најозбиљнијих недостатака у праћевинарству, у току прошле године, био је у недовољном и нерационалном коришћењу механизације. Контрола је утврдила да је на градњи постројења „Власина“ од целокупне механизације радило само 58% машина, а жицара је, на пример, била коришћена са свега 15%. Већ на саму интервенцију контроле на лицу места уклоњен је велики део тих недостатака. Даље, контрола је помогла да се продукција у ваљационици у Зеници знатно повећа. У железари Јесенице управа предузећа, помогнута чак од једне групе инспектора Контролне комисије, неко време је упорно тражила да јој се снизи план код високих пећи за 7%, тврдећи да је капацитет предузећа прецењен. Накнадна контрола је утврдила да је извесном реорганизацијом рада могућно не само остварити план, него га и повећати за

8%. Предузеће је повећани план примило и остварило га. У руднику „Тито“ комисија Савезне контролне комисије утврдила је да стално подбацивање производног плана у току другог полугодишта 1947 године није било толико проузроковано старим багерима, на што су се руководства предузећа и генерална дирекција стално позивали, већ да су главни узроци били у слабој организацији рада, у слабом искоришћавању механизације и у штетним деморализаторским теоријама, које су развијали неки технички руководиоци. Када су, на интервенцију Контролне комисије, предузете потребне мере, продукција се у руднику подигла и премашила план. У руднику Какањ посебна комисија Савезне контролне комисије утврдила је да стално подбацивање производног плана, у току другог полугодишта 1947 године, не долази толико од несташнице вагона и помањкања радне снаге, као што је то тврдило оперативно руководство, колико услед слабе организације рада, због неправилно постављених радилишта, неравномерног бројног стања у сменама и низа сличних слабости у организацији рада. Када су, као резултат те контроле, предузете потребне мере, продукција је одмах порасла и предузеће је чак и премашило план.

Наша шумска привреда, на пример, има заиста велике задатке, и чини и сада огромне напоре, међутим, у плану она подбакује. Нема сумње да је ово подбацивање једним делом последица закашњења у снабдевању наше шумске привреде механизацијом. Али, исто толико је тачно да део тога подбацивања иде и на рачун слабе организације рада и слабе иницијативе у погледу остваривања тешкоћа средствима којима ми данас располажемо. Из практичног рада контролних органа могао бих да наведем много примера који то потврђују. Довољно је споменути да је, на пример, у прошлој години интервенцијом контроле у шумском газдинству Горски Котар, само бољом организацијом рада, повећан превоз грађе за 15% а укупни дневни капацитет израде повишен је од 900 на 1.300—1.400 кубних метара.

Контролна комисија Словеније утврдила је да је у већини републичких угљенокопа Словеније слаба радна дисциплина, да је занемарен политички рад и рад на објашњавању, да се слабо организује такмичење, да се споро уводе норме итд. Када су биле предузете одговарајуће мере за исправљање тих и других недостатака, продукција је почела брзо да се подиже. Органи Контролне комисије Хрватске утврдили су могућност повећања продукције у творници „Перуника“ за око 8 милиона динара, а у „Искри“ за око 12 милиона ди-

нара. Они су такође утврдили да творница „Катран“ даје само 25% од могуће продукције кровне лепенке, и то због погрешног става предузећа, које није хтело да пређе на израду нешто лошијег квалитета који је могло да даје, док су му за бољи квалитет недостајале сировине. Контролни органи Србије констатовали су да низ предузећа није извршио такве рационализаторске мере које без тешкоћа могу да се изврше, а са којима би се знатно повећала продукција. Тако је било са рудницима Оплепац, Пркосава, Јелашница итд. Кад су биле предузете ове неке од предложених мера, рудници су почели да премашују план. Мали, локални рудник Животино у Македонији производио је 28 тона лигнита дневно. Када су на интервенцију контролних органа Македоније извршене само неке мере у погледу боље организације рада, производња се подигла на 140 тона дневно.

Навео сам нарочито овај последњи пример, не због тога што би такав мали локални рудник могао да буде мерило за наше производне капацитете, него пре свега зато да бих указао на могућности које се откривају пред нама, када би напор да се постигне боља организација рада, бољи методи рада, боље искоришћавање машина и свих производних средстава, стварно захватио сваку и најмању нашу производну јединицу. А у томе и јесте крупан задатак који се ове године поставља пред нас. Искуства из 1947 године јасно нам говоре о томе да је борба за бољу организацију рада и за боље искоришћавање производних могућности један од најважнијих извора за повећање наше продукције. Та борба не сме бити спорадична, кампањска, ограничена на поједине секторе, него стална, свакодневна и она мора обухватити сваку производну и сваку радну јединицу у нашој земљи.

Питање радне снаге и стручних кадрова. — У току целе године осећала се знатна оскудица у радној снази, а поготово у квалификованим радницима и у стручним кадровима. Нема сумње да за ту оскудицу има објективних узрока. Природан закључак који из тога треба да повучемо јесте да постојећу радну снагу и постојеће кадрове треба што је могуће правилније и рационалније користити, како би они стварно могли развити све своје радне и стручне способности. Међутим, упркос томе, код нас се радна снага и стручни кадрови често врло неправилно користе. Има не мало случајева да је у неким предузећима нагомилано сувише стручног кадра а у другима влада таква оскудица у кадровима да је угрожено извршење плана. Чињеница је, даље, да у народним републикама Словенији и Хрватској, а делимично и у

Србији, има, и апсолутно и релативно, далеко више квалификованих радника и других стручних кадрова него у другим нашим народним републикама. Бољом организацијом рада, развијеније републике могу још да смање број потребних кадрова и да на тај начин слабије развијеним републикама помогну с много више кадрова него што то чине данас. Међутим, уско локално гледање и партикуларистичко схватање потреба планског размештања наше радне снаге претстављају честу појаву чак и код руководећих људи по нашим републикама и ометају правилно планско коришћење кадрова и радне снаге. Затим, појављују се исто тако штетне тенденције код других руководиљаца, који мисле да се сва та питања могу и смеју просто административно решавати, по неком шаблону, не водећи рачуна о живим људима и не схватајући да је брига за људе оно чудотворно средство које их најјаче потстрекава на залагање, на иницијативу, на стваралачки рад и спремност да се боре с тешкоћама. Зато се само административним распоређивањем неће постићи добри резултати, ако не буде и довољно бриге за људе.

Конечно, треба нагласити да и међу самим стручним кадровима има штетног и чак непријатељског односа према обавезама које наша народна заједница поставља пред сваког грађанина наше земље у погледу његовог учешћа у остварењу Петогодишњег плана. У градовима и у угоднијим условима нагомилавају се стручни кадрови. Међутим, ако се укаже потреба да треба ићи на рад под мање удобним условима, онда многи од њих дају отпор, развијајући све могуће штетне и неправилне теорије око тога. Уствари, изградња социјализма у нешој земљи, наша индустријализација и електрификација, реконструкција наше пољопривреде, подизање општег социјалног и културног стандарда нашег народа — то је једно, јединствено дело заједничких напора наших народа. Рђав је син свога народа и рђав грађанин ове земље онај који неће да схвати да је дужан да ради и да даје све од себе на сваком месту где то тражи потреба изградње наше земље. За такве је људе потребно да знају да ће се и заједница према њима односити као према таквима.

Сем тога, постоје и други узроци који доводе до неправилности у коришћењу постојеће радне и стручне снаге. Постоје слабости и у нашем законодавству. Али један од најважнијих фактора несумњиво је чињеница што је одговорност за испуњење плана у области радне снаге расцепкана на низ наших државних привредних организација. Не постоји ни озбиљна централизована контрола у извршавању задатака у

тој области, а још мање јединствено руководство у савезном или републичком размеру, које би било одговорно за то да се ти задаци изврше. Из свих тих разлога указује се неопходна потреба да наше Министарство рада, заједно са републичким министарствима рада, постане стварни оперативни руководиоца борбе за остварење плана радне снаге.

Ја ћу навести само неколико примера који показују колико је такво јединствено руководство потребно.

Органи контроле Македоније јутврдили су, на пример, да су нека мања предузећа, са 9—15 радника, имала и превише књиговодственог и другог административног кадра, док су већа предузећа у истом оскудевала. Контрола је показала да су многи мали локални рудници лигнита, који могу да употребљавају и слабије квалификовану радну снагу, довољно снабдевени квалификованом радном снагом, док таква недостаје у крупним рудницима. Контрола је открила и то да су сва републичка грађевинска предузећа у Македонији имала свега 800 квалификованих зидара док су локална грађевинска предузећа у тој Републици имала 1.300 квалификованих зидара ма да су и исто време републичка предузећа добила четири пута већи задатак од локалних.

Пракса је, даље, показала да се бољом организацијом рада и бољим искоришћавањем механизације може уштедети и на радној снази. У руднику Какањ се, на пример, на основу мера које су предложили контролни органи у погледу боље организације рада, показало чак вишак радне снаге. Уопште, контрола је фактички доказала да у многим фабрикама и предузећима има превише радника.

Другим речима, неправилно је тешкоће у радној снази оправдавати увек њеном оскудицом. То нарочито важи у погледу неквалификоване радне снаге. При бољој организацији рада и при бољем и организованијем распоређивању радника, као и под условима појачане бриге за раднике — оскудица у неквалификованој радној снази уопште не би требало да се осете у знатнијој мери.

Огроман посао је у прошлој години учињен у погледу увођења радних норми. При томе су се, наравно, чиниле свакојаке грешке, које су понекад ишле на терет државе, а понекад на терет радника. Кад су, на пример, контролни органи Србије у прошлој години вршили контролу увођења норми у 38 републичких индустријских предузећа, установили су да су норме махом биле нереалне и да су ишле на штету и радника и предузећа. У кудељарској индустрији норме су

биле постављене једнообразно за све кудељаре, па су тако у неким кудељарама пребациване за 50%, док су у другима стари радници напуштали посао, јер су норме биле превисоке и зато што су у погледу рада били изједначени квалификовани и неквалификовани радници.

На градњи једне зграде у Московској улици у Београду контрола је утврдила да су извесни зидари, радећи по новом начину зидања, сазидали по 8 кубних метара дневно, а били су мање плаћени него када су по старом начину зидања урадили 3 кубна метра дневно. Због тога су многи зидари избегавали нови начин зидања.

С друге стране, примена радних норми доводила је до апсурда и у обратном смислу. На изградњи предузећа „Раде Кончар“ раднице мање квалификованих радника често су прелазиле 500 динара, док су у истом предузећу више квалификовани радници били слабије плаћени. На градњи предузећа „Литострој“ дошли су полуквалификовани грађевински радници до много веће плате него висококвалификовани ливци.

Основни разлог за неправилно награђивање у грађевинарству, па и у неким другим гранама, био је у томе што су предузећа произвољно и шаблонски примењивала норме, не водећи рачуна о неправилним и штетним последицама, иако су била дужна да то чине. Такве и сличне слабости показивале су се прошле године по читавој земљи.

Многе од тих слабости исправљене су у току године, али и данас стање на том подручју није ни издалека задовољавајуће. Пред нашим административно-оперативним руководством стоји задатак да се у 1948. години ликвидирају појаве одређивања норми само према практичном искуству, паушално по примеру и аналогiji, и да се томе задатку приступи стручним методама које треба истовремено проверавати у пракси.

У нашем систему надница и плата треба такође разбити све тенденције к формалном изједначавању. Плате и принадежности морају се у нашем систему уређивати према социјалистичком принципу: свакоме према његовом раду.

Контрола је утврдила низ слабости и недостатака и у погледу бриге за раднике, за кадрове, за људе. Наравно, објективне тешкоће често су спречавале да се радницима или намештеницима створе услови какве бисмо ми желели. Међутим, често су узроци незадовољавајућег стања у погледу животних услова наших радних људи — немарност, или не-

знање, или рђава организациона способност појединих наших руководиљаца, или слаба организација рада или бездушан, бирократски однос према људима.

Ми смо у многим рудницама имали случај да су радници радили, па и данас још раде, и радним даном и недељом, без правог одмора. Искуство је, међутим, показало да би бољом организацијом рада могли да се постигну исти, и бољи резултати, а да се рударима не узима неопходно потребан одмор.

У железничком саобраћају контрола је наишла на врло бројне примере где су службеници извршне службе данима радили и по 18 сати непрекидно, а било је чак примера да су неке машиновође остајале на локомотиви по 50 сати без озбиљнијег одмора. Истина је, додуше, да су често и сами наши радни људи, у племенитој тежњи да дају што више од себе за Петогодишњи план, били спремни на такве напоре. Али, поједини бирократски настројени људи почели су да се привикавају на такве ствари, почели су их сматрати као свакодневне и нормалне, па се зато и не старају довољно да спрече такво преоптерећивање наших радних људи.

Или, узмимо питање материјалне бригае за људе у служби, на раду. Објективне тешкоће су, наравно, свима познате и често и највећи напори руководиљаца не дају резултата. Али, истовремено, контрола је открила да су пропусти у том погледу често просто последица небриге за људе, немарности или организационе запуштености. У генералној и главним дирекцијама наших железница, приликом прошлогодишње контроле, постојала је врло површна евиденција о томе колико је буџди и шињела подељено службеницима, мало се знало какво је стање одеће, обуће, коначишта, колико је службеника остало без зимске одеће, па је зато било и случајева смрзавања кочничара на возовима. Као доказ колико све те ствари често зависе просто од осећања одговорности руководиљаца, може да послужи пример коначишта у Славонском Броду, које је на одлучну интервенцију контроле био организовано у року од три дана, док су одговорни људи пре тога две године одуговлачили решење тог чисто практичног питања.

Недостатак бригае за људе показује се често и код трафевинских и других предузећа, која се нису побринула за одговарајући смештај и исхрану радника.

Мислим да је најбоље средство против таквих неправилности да се појача контрола одоздо. Наши радни људи имају право да траже одређен одговор на питање да ли су

конкретни недостаци последица објективних тешкоћа или су последица немарности, небриге или неспособности одговорних руководилаца.

Контролна комисија је проверавала такође стање хигијенско-техничке заштите рада у савезним и републичким индустријским предузећима, као и услове рада и живота шумских и пражевинских радника и ученика у привреди. Утврђен је низ недостатака. Код појединих руководилаца предузећа, па чак и у неким министарствима, још владају теорије да примењивање прописаних хигијенско-техничких мера омета спровођење плана. Под тим изговором поједина министарства или руководства предузећа, на један или други начин, често су покушавала да избегну своје обавезе, а министарства рада су, са своје стране, или недовољно била упорна да обезбеде потребну дисциплину наших привредних органа у области заштите рада, или су понекад и сама наседала разноврсним штетним теоријама. На пример, у Народној Републици Словенији у току 1947 године 40% предузећа уопште није било прегледано.

И сами органи инспекције рада још су доста слаби. С једне стране, наши инспектори, просечно, нису били на довољној стручној висини да би могли наступити с потребним ауторитетом, а с друге стране, они нису знали да се ослоне на изабране радничке инспекторе, чија би помоћ могла бити много боље искоришћена него што је била. Према томе, неопходно је да наша министарства рада учврсте организациони апарат заштите рада, да интензивније раде на подизању квалификације инспектора рада и да примене оштрије мере за обезбеђење дисциплине на том подручју.

Ако свим тим недостацима додамо, с једне стране, доста слабу радну дисциплину, непотпуно искоришћавање радног времена, велики проценат изостајања с посла, прилично озбиљну флукуацију, итд., а с друге стране, недостатке у општем снабдевању радника, велике станбене тешкоће, спори темпо станбене изградње итд., добићемо слику најважнијих наших недостатака, а уједно и задатака који стоје пред нама у области правилног коришћења радне снаге и материјалног обезбеђења наших радника и намештеника.

Квалитет продукције. — Посебно питање, коме је контрола морала да посвети велику пажњу, јесте питање шкарта и квалитета наше производње. Оријентација наших предузећа била је, пре свега, на квантитет, а борба за добар квалитет продукције у знатној мери се занемарила. Због тога

смо у прошлој години у неким нашим предузећима имали велики проценат шкарта и често без потребе лош квалитет продукције.

У рудницима се, на пример, често појављује сувише велики проценат јаловине. У Какњу смо чак имали случај да је проценат јаловине достигао 32%. Интервенцијом органа контроле тај је проценат осетно снижен, и то просто тиме што се обратила већа пажња раду на радилиштима.

У црној металургији проценат отпадака по ваљаницама био је велик, а у Зеници је достигао чак до 20%. Тако је било и у многим другим гранама индустрије.

Контрола је утврдила да велики проценат шкарта и лош квалитет — сем кад се ради о слабир сировинама — настаје, углавном, због недовољног залагања руководства предузећа, односно административно-оперативних руководилаца, због недовољне борбе за квалитет, због лоше организације рада, због недовољне иницијативности руководства у отклањању појединих тешкоћа.

Органи контроле су, на пример, у једном одељењу творнице „Импол“ утврдили 30 до 40% шкарта. На настојање органа контроле, извесном реорганизацијом у процесу рада шкарт је смањен на 2 до 3%.

Контролом квалитета обуће установљено је да су израђивани неподесни модели који се никуда могли продати. У творници на Врхњаци органи контроле су утврдили да једна машина кида 5 до 10% коже и да то иде тако отако је она монтирана у тој фабрици, а да се нико није постарао да се грешка у машини отстрани. Међутим, грешка је била таква да ју је контрола на лицу места утврдила и отстранила и тиме спречила даље кидање коже.

У грађевинарству контрола је утврдила да су нека предузећа ишла сувише за тим да се сатради што више кубика, док су водила премало рачуна о квалитету грађевине. Због тога се десило да су, на пример, житни магацини у Војводини несолидно изграђени и да се срушио део једне индустријске грађевине у Земуну. Контрола је такође утврдила да су и неки грађевински пројекти били врло рђави и да сем тога нису били подвргнути задовољавајућој контроли.

Наш задатак у овој години мора бити да предузмемо потребне организационе мере и да развијемо свестрану борбу за стално подизање квалитета наше производње.

Искоришћавање сировина, енергије и погонског материјала и трошкови производње. — Крупан недостатак у нашој

привредној изградњи јесте површан, па чак и небрижљив, однос многих наших привредних руководилаца у погледу штедње, правилног искоришћавања сировина и осталог материјала, као и коришћења горива и енергије.

Контрола је показала да наша предузећа троше сувише електричне енергије, угља, нафте, бензина итд. Конкретни примери показују да се бољом организацијом могло изаћи на крај с количинама енергије за коју су у почетку руководиоци утврдили да је апсолутно недовољна. У Бору, на пример, стално се постављало питање снабдевања електричном енергијом. Контрола је анализом технолошког процеса утврдила да је потребно само извршити правилну временску поделу рада како појединих одељења, тако и појединих машина, па би се тиме у великој мери решило питање електричне енергије за то предузеће. Проба је показала тачност налаза Контролне комисије. Овакви примери су доказ да неиницијативност, слаба организација, немарност и бирократска беспомоћност играју велику улогу у непуном искоришћавању енергије.

Огромна средства губи држава због недовољне штедње или неправилног коришћења материјала. У Карловачкој индустрији коже, на пример, контрола је утврдила сувише висок утрошак горње коже за пар цокула, даље — висок утрошак ђона и коже за пете. Укупно узевши, у тој фабрици ошмо за време те контроле, отстрањењем поменутих недостатака, снижени су трошкови производње са 10,50 динара по једном пару цокула, а поред тога је уштеђен материјал и повећана производња.

Као пример расипања горива може да нам послужи случај код градње једне хидроцентрале, где је контрола утврдила да предузеће јошште нема никакве документације ни оправдања за утрошак 35.000 литара бензина.

У железничком транспорту контрола је утврдила да би се могло уштедети најмање 10—20% угља, а то значи најмање 100 вагона дневно. Таквих појава нарочито много имамо у грађевинарству. Већ при ошмом пројектовању често се премало гледа на уштеду материјала, а потстово и практичном спровођењу. Контрола је у много случајева спречила расипање цемента или другог грађевинског материјала. Као драстичну илустрацију немарног односа према народној имовини навешћу још пример да је лични ауто директора предузећа „Интекс“ и Крању прешао у току једног месеца 2.500 километара.

Ето због чега је потребно до крајности развити борбу за штедњу материјала, горива, енергије и сировина у свим нашим предузећима и установама. При томе није довољно само говорити да је штедња потребна, већ треба предузети такве организационе мере које ће стварно обезбедити успехе и које ће и привредне руководиоце, и раднике, и службенике заинтересовати за штедњу.

Најзад, у вези с тим корисно је да потсетим и на недостатке из погледу евиденције постојећих материјала, сировина, разних машинских делова, алата итд., који су примећени по нашим предузећима. Контрола је потврдила да су количине материјала који лежи неупотребљен у једном предузећу, а који је преко потребан другом предузећу, узете у целини, знатне.

Ево примера.

У Беоцинској фабрици цемента постоје залихе потрошног материјала, нових и старих резервних делова, и то за више година. Између осталог, преко 2.800 кугличних лежаја који претстављају критични материјал, неопходан многим привредним предузећима. Комисија је при прегледу фабрике аутомобила „Тезно“, у Марибору, установила да предузеће има „разног непотребног материјала“ у вредности од 55,228.000 динара. Између осталог ту су: брусни камен, близу 20.000 комада кугличних лежаја, око 2.000.000 ваљака за кугличне лежаче, даље — разне игласте пиле, чије су залихе довољне предузећу за преко 20 година итд. У Творници уља — Загреб има нагомиланог техничког материјала у вредности од више милиона динара, који у току 1947 године није уопште употребљаван, а потребан је предузећу у врло малим количинама. На складишту предузећа „Норма“ у Осијеку нађене су 32 тоне бетонског железца и други грађевински материјал који предузеће није користило. На крају 1947 године предузеће је имало неуграђеног материјала за близу 16 милиона динара. Многима ће изгледати готово немогућна чињеница да је у железничким магацинима контрола пронашла за око 300 милиона динара разног металног материјала, који је неизоставно потребан нашим предузећима, а који је тамо лежао још као остатак немачких репарација иза Првог светског рата!

Зато што таквих примера из наших предузећима има много, ово питање добија крупну важност. Неопходно је да одговорна оперативна руководства боље поставе евиденцију разних материјала који неупотребљени леже на складиштима и двориштима наших предузећа и установа.

Велике финансиске резерве откривене су борбом за смањење трошкова производње. Наш овогодишњи буџет предвиђа њихово знатно смањење, али стварне могућности су несумњиво још веће.

У прошлој години смањењем трошкова производње није била поклоњена довољна пажња ни од стране предузећа ни од стране административно-оперативних руководиљаца. Плански трошкови су били исувише високо постављени, што је омогућавало предузећима да на лак начин дођу до неправилне „натпланске“ добити; то је још више ослабило и тако недовољну упорност управа предузећа да се боре за смањење трошкова.

Приликом прегледа Генералне дирекције за угаљ утврђено је да су код великог броја савезних угљенокопа калкулације биле нереалне. Тако је у Алексинцу био предвиђен плански губитак од 13 милиона динара, а за 9 месеци је остварен „натплански“ добитак од 10 милиона динара.

Министарство индустрије Народне Републике Србије организовало је, уз помоћ Контролне комисије Народне Републике Србије, контролу квалитета планских калкулација у 289 предузећа. Установљено је да је веома мали број прет-калкулација био реалан. Резултат извршене контроле био је снижење трошкова производње у свим гранама индустрије Србије за преко 300 милиона динара.

На тај начин су већ у прошлој години трошкови производње знатно смањени, али досадашња пракса Контролне комисије говори о томе да је њихово снижење, предвиђено у буџету за 1948 годину, више него реално. Наравно, снижење трошкова производње неће ни само од себе. Потребно је, међутим, предузећима поставити конкретне задатке и предузети организационе мере које ће вишим руководећим органима омогућити да врше текућу, сталну и упорну контролу у сваком предузећу.

Трговина. — Велики део слабости и грешака који се појављује у нашој производњи постоји и у области наше трговине. Може се само додати да су овде те прешке још више распрострањене, и да је борба за њихову ликвидацију досада била слабија него у области производње. То је разумљиво, јер наша државна трговина због мањкања робе уствари није била трговина у правом смислу речи, него нека врста механичке, административне расподеле артикала којима смо располагали.

Међутим, ситуација се променила. Захваљујући силно повећаној производњи у нашој земљи као и великом обиму наше спољне трговине, сада се већ може рећи да наша трговина у организационом и економском погледу опасно заостаје иза општег развитака наше производње и наше привреде. Њено заостајање непотребно огежава и компликује извесне привредне односе у земљи. Пред нас се поставља врло важан задатак — а може се рећи и, у овом моменту, најважнији привредно-организациони задатак — наиме, да организационо и економски поставимо на исте нашу социјалистичку трговину, како би она била способна да се бори против остатака капиталистичке шпекулације у граду и на селу. Ми смо, додуше, читавим низом мера које је донела наша Влада, силно ослабили изворе капиталистичке шпекулације у области трговине, али се нисмо довољно брзо постарали да подупремо те мере организацијом широке мреже државних и задружних трговачких магацина. Сем тога, и постојећа државна трговачка мрежа је још слаба, оптерећена административним методима и она се не осећа као организатор трговине, као део социјалистичког фронта у борби против капиталистичких остатака у области трговине. Наша државна трговина још слабо врши своју регулаторску функцију на тржишту, и њен рад се врло често и углавном своди на регистровање и на механичку дистрибуцију артикала. Економску интервенцију на слободном тржишту, које је још знатним делом у рукама капиталистичких елемената, наша трговина још не предузима у задовољавајућој мери и у ефикасним облицима.

Контрола је утврдила ванредно слабо пословање наше трговачке мреже. То слабо пословање већ само по себи је врло често узрок свакојаким закашњавања и компликација у снабдевању. Књиговодство је, по правилу, у врло слабом стању. Књиге се воде неуредно, па се зато стварају разне могућности за злоупотребе и проневере. Специјални преглед, који је у ту сврху почетком ове године извршила Контролна комисија, дао је потпуно незадовољавајућу слику пословања великог дела наше трговачке мреже.

Додуше, евиденција у апарату трговине учинила је извесне кораке напред, али она је још слаба, и то нарочито због тога, што — ма колико да је она принципијелно правилно постављена — сам организациони апарат наше трговине не даје још довољно гаранције за правилан рад. Ми имамо случајева да гарантовано снабдевање закашњава или да поједини крајеви уопште остају краће или дуже време без

њега, чак и када има довољно робе на складиштима. Навешћу као пример чињеницу да је у прошлој години било случајева у неким крајевима да се дође и на црну берзу и достигне цену од 50 динара по килограму, иако соли имамо више него довољно за покриће свих наших потреба. То је у првом реду последица рђаве евиденције и контроле у врховима нашег трговачког апарата и лошег организационог стања у самој трговачкој мрежи.

Томе треба додати још и слабост, а у многим случајевима и несолидност и проблематичност нашег трговачког кадра. Чињеница је да се у трговачки апарат увукао, више но у ма који други сектор наше привреде, приличан број проблематичних људи, шпекуланата, који хоће да раде за свој рачун, људи који су се васпитавали у капиталистичкој трговини и који се нису могли или нису хтели одвикнути од старог начина пословања. Контрола је у неким случајевима открила и свестан штеточински или криминални рад појединих људи у трговинском апарату.

Дешавало се, на пример, да су се службеници из државне трговине директно повезивали с приватним шпекулантима у прљавим пословима за свој рачун, или су дозволили да их, због њихове небудности, шпекуланти искористе. На пример: Предузеће за опште набавке у Београду било је неке врсте мост преко којег је државни новац прелазио у руке шпекуланата. Предузеће је само тројици прекупаца за откуп алкохола и извозног дрвета издало око 80.000.000 динара. Један купац примио је преко 54.000.000 динара, а послове је обављао преко своје нелегалне мреже шпекуланата-откупаца.

Други пример: предузеће „Исток” у Пећи дало је неком прекупцу крајем прошле године 1.500.000 динара. Прекупац је до априла 1948 године предузећу излиферовоао смокава и рибе у вредности од 700.000 динара, а за остатак новца од 800.000 динара није дао никакво оправдање, нити се добровољно одазвао на позив Контролне комисије. Од истог државног предузећа узео је други приватни набављач 1 септембра 1947 године 100.000 динара. Како му нико из предузећа није тражио ни робу ни новац, он се истим служио све до 31 децембра 1947 године, и тек тада је вратио новац, без икаквих камата. У свему, комисија је установила да су прекупци овог предузећа искористили 4.000.000 динара државног новца за своје приватне сврхе.

Пошто таквих примера има више, и то по читавој земљи, можемо замислити колику штету држави трпи од таквих пословања у државној трговачкој мрежи.

Очигледно је да је за правилан развитаk наше трговине потребно енергично очистити наш постојећи трговински апарат и обезбедити ефикасну контролу над пословањем сваког и најмањег државног односно задружног трговачког магацина.

Све те чињенице, као и незадовољавајуће организационо стање постојећег трговинског апарата, државног и задружног, траже од нас да што брже ликвидирамо појаву заостајања трговине, да енергичније сузбијамо покушаје антинародне акције капиталистичких спекуланата у области трговине, да поставимо солидне организационе темеље наше социјалистичке државне и задружне трговине и да се боримо за нов тип трговачког кадра, социјалистичког трговачког кадра. Нема сумње да је то један од најтежих задатака. Међутим, ако хоћемо да нашем радном човеку обезбедимо нормално и солидно снабдевање, ми тај задатак морамо решити.

Пољопривреда. — Ја сам о неким грешкама с подручја пољопривреде говорио већ раније. Хтео бих сада да додирнем нека принципијелна питања у погледу развитака наше пољопривреде и организационог система у области пољопривреде.

Не може бити сумње да је развитаk наше пољопривреде у прошлој години заостајао за развитаком осталих грана наше привреде. Поред објективних узрока, који несумњиво постоје и о којима се такође већ овде говорило, постоје и неки субјективни узроци таквог заостајања. Један од таквих узрока је извесна тенденција потцењивања важности реконструкције наше пољопривреде и држања правилног темпа те реконструкције у пуном складу са општим процесом наше индустријализације. Таква тенденција постојала је и постоји данас код извесних наших кадрова, а израз је или капитуланства пред тешкоћама, односно пред чињеницом да је отпор капиталистичких остатака на овоме сектору наше изградње најснажнији, или је израз незнања наших кадрова којима још није потпуно јасно за шта овде треба пре свега да се ухвате и шта је данас главно у процесу социјалистичке реконструкције наше пољопривреде.

Постоји код нас једна, рекао бих, стручњачка линија, која сматра да ће се сва питања наше пољопривреде решити већ самим интензивним агротехничким мерама. Наравно, борба за вишу агротехнику треба да се развија што је могућно шире и интензивније. Али те мере не могу да измене социјално-економску структуру наше пољопривреде. Сви знамо да ситносопственичка структура пољопривреде по-

ставља одређене, тврде границе агротехничким мерама и механизацији у пољопривреди. И колико год ми у таквим оквирима морамо учинити све оно што је могућно, ипак не треба да се заваравamo да ће то бити довољно. Треба само погледати у неке западне земље с развијеном капиталистичком пољопривредом, с високом агротехником и с развијеном механизацијом у пољопривреди, па ћемо се брзо уверити да је такав ниво агротехнике и механизације био постигнут на рачун уништавања ситног и средњег сељаштва, а у корист малобројних сеоских богаташа, сеоских и градских капиталиста. Наша народна власт, наравно, не може да трпи да развијање агротехнике и механизације у селу иде на такав начин да сеоски богаташи уништавају ситно и средње сељаштво. Напротив, задатак је народне власти — а она тако и ради — да штити масу ситног и средњег сељаштва од експлоатације и притиска капиталистичких елемената на селу. Пут је, према томе, у нашој земљи само један: свестрано развијање земљорадничког задругарства од најнижих до највиших форми, у коме ће газдовати ситни и средњи сељак, а не сеоски богаташ, као што је то било у прошлости, и као што се, у појединим случајевима, још и данас догађа. Само правилан развитак земљорадничког задругарства може створити услове за широку механизацију и примену виших агротехничких мера у нашој пољопривреди.

Међутим, ми смо већ више пута констатовали да ни развитак нашег земљорадничког задругарства у правцу социјализма неће тећи спонтано, без чврстог руководства и без сталне политичке, материјалне и организационе помоћи. А баш у том погледу код нас има много пропуста и недостатака. Пре свега, многи наши другови не схватају да земљорадничке задруге чисто купопродајног типа саме по себи још нису способне да унесу квалитативне промене у нашу пољопривреду. Оне, додуше, могу бити изванредно важно упориште за нашу трговину, али њихов утицај на развитак пољопривреде јако је ограничен. Ми смо стално наглашавали да је развитак таквих задруга користан и неопходан, али да је то ипак најнижа форма задругарства. Њена нарочита важност — поред улоге у развоју социјалистичке трговине — јесте у томе што она може да послужи као организациона основа за даљи развитак земљорадничког задругарства. Међутим, битан фактор за даљи развитак земљорадничког задругарства и за његову унутрашњу квалитативну измену јесте да се задруге што је брже могућно опреме средствима пољопривредне производње, техником, кадро-

вима итд., а то значи машинама, тракторима, енергетским изворима, разним пољопривредним постројењима, сточарским фармама, приплодном стоком, радионицама за свакодневно оправљање алата, стројевима за прераду пољопривредних производа, семенским станицама, пољопривредним лабораторијама, стручним кадровима итд. Још више, може се рећи да је сваки елементарни задружни својине потстрек развика нашег задругарства у социјалистичком правцу. Свако од нас зна шта ће такве задруге претстављати за развика наше пољопривреде, за планирање у пољопривреди, за планско социјалистичко руковођење у области пољопривреде, за стручно, политичко и културно подизање нашег радног сељаштва, за подизање пољопривредне производње. Наравно, ово не значи да ми све то можемо створити одмах, нити да држава то треба просто даровати нашим задругама. То је дужи процес, али процес који треба већ сада правилно усмеравати, којим треба руководити, имајући пред очима јасну перспективу онога што желимо да постигнемо. Уколико брже ће се наше задруге развијати у том правцу, утолико више ће оне моћи да утичу на развика пољопривреде. Зато је овде велики практицизам можда штетнији но у ма којој другој грани наше делатности.

Било би такође погрешно мислити да ће се тај процес лако и мирно развијати. Већ досадашњи развика земљорадничког задругарства показује нам да је тај процес истовремено процес дефинитивне диференцијације на селу и ликвидације капиталистичких остатака на селу, који се не желе помирити с чињеницом да су у нашој земљи избројани дани свима остацима искоришћавања човека по човеку.

Има код нас људи који сумњају у такву улогу задругарства. Али, ми већ имамо живе примере таквог развика. Узмите само процесе који у многим селима настају услед подизања задружних домова. Знам конкретан пример једног села које је недавно завршило свој задружни дом. Село је било, како се то каже, реакционарно настројено. Уствари, неколико имућних газда успевало је да врши свој утицај на масу ситних и средњих сељака. Када је од стране Народног фронта дошла иницијатива за изградњу дома, појавио се чврст, организовани отпор. Почеле су кружити познате клевете о заједничким кухињама и заједничким постељама. Међутим, део ситних и средњих сељака латио се посла, а када су се видели први резултати, у селу је настао прелом. Посла се латило читаво село и сасвим при крају, под притиском села, појавиле су се на градилишту и оне имућније газде

које су у почетку биле главни организатори отпора. И кад су се сељаци први пут окупили у сали новосаграђеног дома, кад су видели на зидовима слике својих ударника и могли, у свом селу, у дому који су сами изградили, да гледају први филм — тада су они схватили много штошта, што још нису схватили у време кад је у земљу заривен први ашов за изградњу задружног дома. Данас то село не само да има задружни дом с магацином и културним, задружним трговачким локалом, него се и оно само изменило! Из основа је поткопан утицај капиталистичких остатака. А како ће се село изменити тек сутра, кад задружни пољопривредни стројеви и први задружни трактор помогну радним сељацима да обраде своју земљу!

Ако ствар тако стоји, онда је јасно да се држава према земљорадничком задругарству не може односити као према нечем што није у оставу општедржавног плана. Наше задругарство само по себи још није кадро да својим средствима и својим кадровима узме на себе све те велике задатке. У интересу је не само нашег радног сељаштва, него и бржег темпа реконструкције пољопривреде да се држава далеко снажније ангажује својом помоћи у земљорадничком задругарству, него што је то било досада. Инвестиције у земљорадничко задругарство, то су инвестиције у социјалистички сектор, то су инвестиције које значе ојачање борбе против капиталистичких остатака на селу, то су инвестиције које значе повећање пољопривредне производње, повећање општег националног дохотка, бржи темпо социјалистичке изградње уопште.

Може ли се рећи да је таква линија развита наше пољопривреде, коју је поставило руководство наше земље, била благовремено и јасно постављена и прихваћена од широких народних маса? Да, таква линија била је благовремено постављена, а широк организациони размах земљорадничког задругарства најбоље потврђује да је ту линију наше радио сељаштво и примило. Ми смо крајем 1946 године у земљорадничким задругама имали 1,816.000 чланова, а те задруге обухватиле су 9,300.000 потрошача на селу. Крајем 1947 године, међутим, ми смо имали близу 2,200.000 задруга с преко 10,000.000 потрошача. Радних задруга имали смо 1946 године 313 са 23.740 домаћинстава и 135.500 чланова и са 98.933 хектара земље. Крајем 1947 године, међутим, било је већ 808 радних задруга са 40.642 домаћинства и 209.526 чланова, а те задруге обухватиле су 208.308 хектара. Данас по читвој Југославији наше задруге граде око 4.000 задружних домова.

Може ли бити боље потврде за то да је наше радно сељаштво прихватило задругарство као пут ка унапређењу пољопривреде, и као пут ка своме бољем животу?

Међутим, поставља се питање, да ли је са стране државе учињено све што је било потребно и што је било могућно да се помогне задругарству. Нема сумње да није учињено све. У једном делу нашег државног апарата, нарочито у руководству финансија и планске комисије, у прошлој години се прилично дуго и упорно одржавало схватање да улагање средстава у задружни сектор не значи улагање у социјалистички сектор. Кредити одређени за задруге били су, прво, мали, а сем тога су се од задруга често тражила таква јемства да су задругари изгубили вољу да узимају на се толики ризик. Штавише, чак ни радне задруге нису добиле задовољавајућу помоћ у кредиту и материјалу. С друге стране, ми до дандана не мамо ни неки оквирни план задружне изградње, који би нашим кадровима поставио јасне свакодневне задатке у погледу развијања и помоћи земљорадничком задругарству. Зато наша акција на развијању земљорадничког задругарства још није постала ствар свакодневног извршавања конкретног плана.

Остаци таквог неправилног односа према задругарству налазе се још и у овом буџету који ових дана примамо. Помоћ земљорадничком задругарству овде још није дошла довољно до изражаја. Међутим, сад би било бескорисно то мењати, јер је за ефикасно искоришћавање државне помоћи задругарству преко потребан план задружне изградње, који треба израдити заједно са руководством нашег задругарства. Кад то буде готово, мораће се наћи и одговарајућа средства. Ми смо у томе у осетном заостајању и неопходно је да се тај задатак што брже оствари.

Није био правилан однос у прошлој години ни према државним пољопривредним добрима. Јасно је да је стране развијање и учвршћивање државног сектора у пољопривреди, поред задругарства, најважнији инструменат у борби за социјалистичку реконструкцију наше пољопривреде. Међутим, план капиталне изградње на државним добрима, није био извршен ни у једној народној републици. Сасвим погрешно и штетно потцењивање улоге пољопривреде у нашој привредној изградњи очигледно је преовладало код једног дела наших руководећих привредних кадрова и оно је било најважнији узрок неизвршења плана.

Томе треба додати још организационе слабости и слабу контролу из сектору пољопривреде, што је такође до-

принело заостајању пољопривреде. Контрола је у неким случајевима — нарочито на државним пољопривредним добрима — открила изванредну запуштеност и бесконтролно стање, што су понегде и непријатељи знали да користе.

Контрола је, на пример, на неким пољопривредним добрима уочила појаве директног уништавања приплодне и остале стоке, као и живине, што се обично маскирало изговором о принудном клању или угинућу од болести.

Какве последице рађа отсуство евиденције и контроле, говори нам следећи пример: у пољопривредном добру „Ливада“ — Ечка, управник добра је продао државну имовину, чија је вредност прелазила милион динара, за свега 96.353 динара, а сам директор узео је цео намештај за 10.000 динара, при чему је за 17 тепиха платио само 845 динара. У истом добру такозвано „принудно клање“ износило је 1947 године 47%, при чему је утврђено да је такво „принудно“ клање вршено у нарочито великом обиму у време ускрса и божића! Принос у земљорадњи подбацио је на том имању у 1947 години укупно за преко 3 милиона динара — у поређењу с приносом суседне сељачке радне задруге „Ботом“, која је радила много боље.

И рибарско газдинство овог предузећа показало је у 1947 години велике губитке при вађењу рибе. Тако је само у једном језеру овај губитак достигао 74%, ма да је нормирани губитак износио 5%. Укупна штета од оваквог пословања износила је само на 3 језера 309.289 кг. рибе.

Врло је слаба на подручју пољопривреде кадровска политика. Контрола је, на пример, утврдила да је неколико државних пољопривредних добара постало просто уточиште за непријатеље народне власти или за криминалне типове. До таквог је стања довела злочиначка небудност, потпуно отсуство озбиљне контроле и рђаво организационо стање одговорног пољопривредног апарата.

Из свих тих чињеница јасно излази да су у области пољопривреде у овој години пред нама нарочито важни, велики задаци.

Организационо стање привредног апарата. — Да бисмо успешније могли савладати тешкоће и борити се против садашњих слабости и грешака које се појављују у раду нашег привредног апарата, потребно је још више развити и учврстити организациони систем и боље разрадити методе руковођења у области наше привреде. У том погледу ми смо у

прошлој години учинили крупан корак напред. За кратко време успели смо да остваримо организациони систем који је успешно савладао задатке првих година наше изградње. Пракса је показала такође да је тај систем у својој основи правилно постављен.

Али, и поред тога, ми имамо доста слабих места на том подучју нашег рада и ту правимо доста грешака. Недостаци ће чак и расти, ако будемо допустили да развитак организационих форми заостаје иза задатака које мора решавати привредни апарат. Наши руководиоци треба потпуно да схвате да тема таквих организационих шема које су дефинитивне и најбоље за сва времена. Што је јуче било добро, данас се може показати кочницом или бар озбиљном слабашћу. Сваки корак напред у нашој социјалистичкој изградњи тражи да се иде даље и у развоју нашег организационог система и организационих форми.

Наш задатак, задатак свих наших руководећих привредних органа — од министарстава до предузећа — у 1948 години јесте да побољшамо и даље развијемо, како сам организациони систем, тако и квалитет пословања читавог нашег управног организма, како на подручју привреде, тако и у свим другим гранама наше управе.

Контрола је, на пример, утврдила да наше генералне и главне дирекције нису чврсто спроводиле постављене организационе принципе, услед чега се оне све више оптерећују гломазним административним пословањем, што их кочи у непосредном оперативном руковођењу предузећима. Оне, с једне стране, још нису постале такви органи које би предузећа стално осећала и као свакодневну помоћ и као перманентну контролу. С друге стране, те дирекције врло често ограничавају самосталност руководства предузећа, тамо где је таква самосталност неопходна и корисна.

Нарочито морам скренути пажњу на озбиљну слабост организације на сектору пољопривреде. Пре свега треба истаћи да се наши народни одбори, како срески тако и месни, још нису снашли у том погледу. Иако је, на пример, Министарство пољопривреде у прошлој години благовремено поставило план ратарске производње, ипак се његово разрађивање вршило у многим срезовима углавном по канцеларијама народних одбора и скоро без икаквог учешћа самих земљорадника. У организацији пољопривредних одељења по народним одборима показали су се озбиљни недостаци и конкретна потреба за таквом реорганизацијом која

би јаче издвојила оперативне органе и дала им већу самосталност. Подбацила је у прошлој години и семенска служба, опет и пре свега на организационим питањима. Многи недостаци су се показали у погледу спровођења агротехничких мера и у погледу организације пољопривредне машинске службе, а да и не говорим о појавама немарности, несолидности и правог штеточинског уништавања народне имовине. Зато се пред руководеће органе наше пољопривреде првенствено поставља задатак да на основу утврђених принципа, о којима је овде говорио и Министар пољопривреде, разради и учврсти организациони систем за руковођење и управљање пољопривредом. Било би илузорно мислити да је могућно на задовољавајући начин решавати крупне задатке у пољопривреди, не ликвидиравши, пре свега, садашње организационе слабости у апарату пољопривреде. Битно је при томе, по мом мишљењу, следеће:

- 1) правилна организација повереништава за пољопривреду односно одељења у среским народним одборима и њихова жива повезаност са министарством пољопривреде;
- 2) добра евиденција и свеобухватна контрола у среским народним одборима и у министарствима пољопривреде;
- 3) интензивније ангажовање радних и свих земљорадничких задруга у раду пољопривредне службе, на бази плана задругарства;
- 4) кадровско учвршћење апарата — државног и задружног — учвршћење дисциплине и будност;
- 5) много више свакодневне сарадње са сељачким радним масама.

Приличну улогу у нашем привредном организационом систему још играју бирократске тенденције и формално администрирање. Карактеристично је да се оно појављује и тамо где може највише штетити и где је борба против њега најпотребнија, као, на пример, у дирекцијама, у диспечерској служби итд. Као драстичан пример како неки руководиоци руководе, навешћу овај случај. Контрола је утврдила да је погонски инжењер Главне дирекције за текстил савезног Министарства индустрије провео у фабрици у Дугој Реси 14 дана, а да ниједном није отишао у погон, то јест стројевима.

Карактеристика руководилаца с таквим бирократским методама јесте да не верују у стваралачку иницијативу радних маса, да неће да привлаче или да не знају да привуку радне масе учешћу у припремању и спровођењу одређених

мера. Код нас се у фабрикама, у установама, у пољопривреди одвећ мало практикују заједничка саветовања по стручним питањима са свим радницима и службеницима. Наши руководиоци премало консултују људе од строја и плуга, људе који су својим дуготрајним радом прикупили драгоцене искуства. Многи од наших руководиоца потцењују снагу убеђивања и објашњавања и више верују у снагу мртвог слова акта или наређења. С једне стране, ми смо имали низ акција које нису успеле у првом реду зато што руководиоци нису знали да мобилишу народне масе за што активније учешће у њима, јер су се уздали да је за постигнуће успеха довољно њихово наређење нижим органима власти. С друге стране, имали смо низ обрнутих примера, и њих је далеко више, да су акције успеле само захваљујући правилном објашњењу народним масама и њиховим учешћу. Нећу наводити као пример фронтовске акције које су познате, ма да се и та искуства тако мало користе. Узећу пример из рада контроле. У масовној контроли сетвене површине учествовале су прошле године десетине хиљада фронтоваца и зато је та контрола могла да обухвати свако село и да да солидне резултате. Даље, у масовној контроли коју је прошле године предузела Контролна комисија по питању правилног коришћења житног фонда учествовало је у контролним екипама око 100 хиљада људи. Таквих примера ми имамо и у другим гранама државне управе. Утолико пре треба да схватимо потребу активног учешћа радника у разрађивању питања наше производње, или земљорадника у питањима пољопривреде. Сем тога, и наши савезни и републички руководећи органи не треба да доносе одлуке формалистички, него треба стално да консултују оне који ће те одлуке морати да спроводе. Неправилно, лакomisлено и бирократски је веровати у стихиску моћ написаног параграфа или наређења, ако иза тога не стоји организована снага наших радних људи.

Администрирање у привреди код нас је још прилично гломазно. Узрок томе лежи делимично и у доста комплицираном систему нашег књиговодства и евиденције. Одлучан курс на добру и исцрпну дневну, декадну и месечну евиденцију у прошлој години — узет у целини и упркос недостацима — дао нам је добре резултате, омогућио нам да смо подробно ушли у стање наше привреде, одиграо решавајућу улогу у прелазу на план. Ипак се показује потреба да сада нађемо једноставније форме, бар за мања предузећа, а да

при томе не ослабимо исцрпност података које ће нам евиденција дати.

Контрола је такође утврдила да многа предузећа и виша привредна руководства неће да користе или не знају да користе податке евиденције као једно од најважнијих средстава оперативног руководства и проверавања извршења задатака у свакодневној борби за испуњење плана. Код Генералне дирекције за црну металургију, на пример, — према изјави самог комерцијалног директора — нико није користио веома исцрпне месечне податке, које је дирекција добијала од предузећа. Генерална дирекција обојене металургије, на пример, није ни приметила да јој рудник Трепча шаље податке од којих су једни, за један део логона, базирани на једном схватању плана, а други, на другом схватању плана. То је утврдила тек контрола, која је том приликом установила и то да у самом руднику нису начисто с тиме какав је заправо њихов план. Текућа евиденција, то је најснажније оружје руководиоца у руковођењу предузећима и у борби за извршење плана. Међутим, тим оружјем наши руководиоци треба да науче руководити, да га не схвате само као обавезу коју имају према вишем руководству.

Контрола је у више случајева утврдила и нетачност података евиденције. У мају месецу прошле године је, на пример, фабрика у Смедеревској Паланци навела у дневним извештајима дирекцији да је испунила план са 97,5%, а контрола је на лицу места утврдила да је стварно фабрика у том месецу испунила план само са 75%. Било је чак случајева да су рубрике попуњаване просто по прогнози, а не по фактичком учинку.

Нарочито много недостатака има наша евиденција на сектору пољопривреде. То је и разумљиво, пошто имамо овде посла са раздробљеним сопственичким имањима. Али, кад би у нашим народним одборима систем евиденције и статистике био боље постављен, ми бисмо ипак могли имати много бољи увид у стање и развитак наше пољопривреде. Слаба евиденција у пољопривреди изазива стално неправилности и грешке у сетвеном плану, у откупу, при резивању пореза итд.

Потребно је, према томе, усавршити систем евиденције, поједноставити га, научити наше руководиоце да се служе евиденцијом у свакодневној борби за извршење плана и ојачати борбу за њену тачност.

Недовољно је још развијен наш плански сектор. Тај је сектор неравномерно изграђен, недовољно сређен, слаб доле, у самим предузећима и у срезовима, па се због тога често не врши потребно проверавање планских задатака на основу искуства саме праксе у предузећима. Зато се догађало, па и данас се још догађа, да се поједини плански задаци у нижим привредним јединицама не базирају на чврсто установљеним и стручно обрађеним чињеницама, него на општим оценама.

Већ сам споменуо пример железаре у Јесеницама, која је упорно инсистирала на томе да јој треба снизити план продукције сировог гвожђа за 7%, а контрола је утврдила да се план може повисити за 8%. У руднику Сеново управи предузећа је успело да наведе претставнике Главне дирекције за угаљ да се сагласе са снижењем плана. Међутим, контрола је утврдила да се план може повећати чак и до 30%, ако се предузму одређене мере. И заиста, после тога продукција се повећала и план је не само извршаван, него и пребациван за око 15%. У Главној дирекцији хемиске индустрије у Хрватској, контрола је утврдила да је дирекција планирала просто по предлозима предузећа, без проверавања самих предлога, без познавања капацитета предузећа. Резултат таквог „планирања“ био је тај да је дирекција поставила и за 1947 и за 1948 годину прениске планове. Сем тога контрола је уочила да у тој дирекцији евиденција и статистика није сређене, да је пословање чисто административно и бирократско, да оперативни сектор као такав готово и не постоји, и да предузећа нису имала од дирекције никакве озбиљне помоћи.

Недостаци су се показивали и у планирању наше пољопривреде. Јасно је постављено да се планирање у пољопривреди, с обзиром на ситносопственичку структуру највећег дела наше пољопривреде и на озбиљну улогу коју у њој још играју капиталистички елементи, квалитативно, и по формама и по обиму, разликује од планирања у социјалистичком сектору и да оно може да да резултате само под условом да у израђивању и конкретизацији планова свесно учествују најшире масе радног сељаштва. Али, неки руководиоци су ипак хтели да себи „олакшају“ посао, па су зато планирању пришли административно, бирократски. Сетвени план су понегде врло шаблонски, просто из канцеларије, разрезивали на појединачна домаћинства, а слично се, често, дешавало и с резервом обавеза за откуп, за порез на до-

ходак итд. Сасвим је јасно да су такви поступци морали да доведу до штетних последица.

Један од разлога за такве и сличне недостатке јесте чињеница да планске комисије по срезовима нису ни до данас добро организоване. Јасно је да је баш у пољопривреди — с обзиром на њену структуру — потребан најтешњи додир органа за планирање с масом пољопривредних произвођача, и да су ту потребне највише политичке и организационе припреме. Неопходно је, дакле, да се по нашим среским народним одборима учврсте органи планирања, који ће бити способни да снесу одговорност за правилно планирање у среском мерилу и за правилно извршавање планова.

Пракса је показала да су слабо планирање и слаба контрола над предузећима редовно везани са slabим стањем у руководећим дирекцијама.

Пошто индустрија лана и кудеље Народне Републике Србије није испунила план, контролни органи Србије извршили су преглед 21 кудељарског предузећа и њихове главне дирекције. Контрола је у предузећима утврдила слаб квалитет производње и несређено стање у контрахирању, што је довело и до недовољног снабдевања предузећа сировинама. Главни узрок оваквом стању било је слабо руководство ове дирекције. Дирекција је сама била организационо несређена, са слабом евиденцијом, са slabим органима планирања. Због таквих слабости десило се, на пример, да је кудељара у Сенти добила премален план, далеко испод капацитета фабрике, док је, напротив, кудељара у Српском Милетићу добила план изнад свога капацитета.

Контролни органи у Словенији извршили су контролу у прехранбеној индустрији која такође није испуњавала план. Утврдили су да су слабости у предузећима углавном последица слабости главне дирекције. Контрола је утврдила да су поједини сектори дирекције само формално организовани, а у ствари у дирекцији је владала дезорганизација. Производни сектор се уопште није бавио питањима производног процеса, рационализацијом, нормативима итд. и уопште није знао какво је стање у предузећима. Наравно, под таквим условима дирекција уопште није била у стању ни да води предузећа, нити да контролише како она испуњавају своје задатке.

Према томе, неопходно је, с једне стране, организационо учврстити и оспособити апарат планирања одозго до доле, а с друге стране, средити и учврстити наше генералне

и главне дирекције као оперативне руководиоце својих предузећа.

Много већу пажњу мораће наши привредни руководиоци посветити питању координације у извршењу плана између појединих повезаних грана. Контрола је, на пример, утврдила да се код редоследа градње далековаода није довољно водило рачуна о већој или мањој хитности за један или други сектор наше привреде. Још очигледнији је случај наших железница. Железнички транспорт постигао је у прошлој години добре успехе; међутим, он би могао постићи још боље, да су наша предузећа хтела да му олакшају задатке. Извршење плана транспорта зависи у великој мери од тога, како се плана придржавају привредна предузећа која превозе робу. У прошлој години дисциплина у том погледу била је врло слаба. Контрола је, на пример, утврдила да су фабрике шећера, због површности и неправилности у свом плану транспорта, за време кампање просто без икакве потребе заробиле — 350 вагона дневно. После интервенције контроле, иста количина шећерне репе превезена је са 350 вагона мање.

Карактеристично је у том погледу да је наша привреда плаћала железницама у 1947 години преко 300 милиона динара лежарине, дангубе и других непотребних трошкова, што уствари за државу претставља читав губитак.

Такве исте ускогруде и штетне тенденције, које не воде рачуна о интересу целине, показују неки руководиоци и у погледу требовања материјала. Многа су предузећа тражила далеко веће количине материјала, него што им је то у одређеном времену било стварно потребно; она без потребе, а на штету наше изградње, праве залихе које леже неискоришћене. Такве поступке треба данас окарактерисати као злочиначки однос према државном и народном интересу. Потребно је, с једне стране, да се у овој години наша диспечерска служба учврсти, да се ослободи великог администрирања, да буде независнија од притиска одоздо и да има бољу контролу над залихама на терену и њиховом употребом. С друге стране, потребно је да се одлучним мерама учврсти планска дисциплина и координација и да се кажњавају људи који упорно руше дисциплину.

Државна управа и народни одбори. — Знатан део недостатака и грешака о којима сам говорио односи се и на не-привредне гране државне управе, а поготово на рад народних одбора. Ја се овде нећу упуштати у подробности.

Савезна влада припрема предлог закона о изменама Општег закона о народним одборима, који ће одразити наше садашње потребе у раду народних одбора, па ће том приликом ова Скупштина свакако подробно претрести читав комплекс питања организације и рада народних одбора и појединих грана државне управе.

Овде бих хтео да подвучем само две или три неправилности које се непосредно рђаво одражавају на нашу привредну изградњу.

Пре свега треба нагласити да наши руководећи органи, нарочито наша савезна и републичка министарства, не дају довољну организациону помоћ народним одборима по појединим линијама.

Често се доносе наредбе и пребацују се на народне одборе обавезе, а да им се истовремено не указује каквим организационим средствима и каквим методама треба да се послуже у остваривању таквих задатака. Не ретко се због тога дешава да наши народни одбори, у доброј вољи да спроведу поједине наредбе, тражећи сами пута и начина, чине неправилности, а затим одозго буду критиковани. Уствари, у таквим случајевима су заслужили критику не народни одбори, него они виши руководећи органи који се ницу постарали да до краја објасне народним одборима не само конкретан циљ одређеног наређења, него и начине и организационе форме за његово спровођење. Пример таквог неправилног поступка је, рецимо, разрезивање пореза крајем прошле године, или спровођење сетвеног плана у пролеће прошле године, нарочито у Хрватској. Ту су, наиме, у неким срезовима просто отштампали формуларе, попунили их у канцеларији среског народног одбора и разаслали појединим домаћинствима као њихову сетвену обавезу. Наравно да је такав канцелариски посао био далеко од конкретне ситуације на терену, као што је небо од земље. Међутим, ми знамо да је карактеристика бирократа још у томе што он не размишља о последицама и што га се много не тиче хоће ли нека ствар успети или не. За њега је главно да пребаци одговорност даље, на ниже.

Чињеница је, даље, да су организационе везе између министарстава и појединих одељења народних одбора сувише лабаве. Ми смо, сасвим правилно, у првој етапи изградње наших народних одбора наглашавали потребу да наша савезна и републичка министарства пре свега опште са извршним народним одборима као целином. Наш задатак је тада био да политички и организационо учврстимо народне одборе

као целину и да не допустимо њихово разбијање у неповезана одељења без јединствене одговорности. Но наши срески народни одбори данас већ претстављају политички и организационо доста чврсте органе. Данас већ тесна повезаност између појединих одељења народних одбора и одговарајућих републичких односно савезних министарстава не само да не може штетити развоју народних одбора, него ће их само квалитативно подићи. Штавише, поједина наша министарства треба да схвате да и на њима лежи одговорност за правилно организационо функционисање и за правилан практични рад појединих одељења народних одбора.

Наравно, за то је потребно да у нашим министарствима постоји одговарајући апарат, који ће стално бити у курсу рада одговарајуће гране државне управе у срезовима и који ће моћи да даје организациону помоћ народним одборима. Може се рећи да су наши органи планирања код среских народних одбора тако слаби у првом реду због тога што више планске комисије нису водиле довољно рачуна о њиховом организационом учвршћивању и о правилном одабирању кадрова.

Пре свега, због тих недостатака унутарња организација наших среских народних одбора није се развијала упоредо с разграђивањем послова и с порастом задатака, него је заостајала. То се нарочито показало у привредно развијеним срезовима, где народни одбори ни приближно нису искористили све привредне могућности, које су им давали локални извори. Тако важни сектори наше привредне изградње као што су локална индустрија, комунално газдинство, локални транспорт итд. били су занемаривани.

А што је нарочито неправилно, народни одбори нису се довољно оријентисали на то да буду организатори социјалистичке реконструкције наше пољопривреде, него су се на подручју пољопривреде углавном ограничавали на регулаторно-административну функцију.

Недовољно су у народним одборима развијена поједина повереништва, односно одељења. Врло много имамо случајева да су било секретар, било председник, или оба заједно, концентрисали све послове у своје руке и укочили иницијативу појединих повереника. Зато се дешавало да се у појединим кампањама, као што је сетва, откуп итд. у неким срезовима целокупан апарат народног одбора ангажовао само у одређеној кампањи, док су сви остали послови били занемаривани или препуштани нижим чиновницима. Чак се про-светна руководства у срезовима врло често баве привредним

и осталим проблемима одбора а не просветом, школама итд. Просветни инструктори месецима су радили на откупу или другим кампањским пословима. Руководилац Среске откупне комисије у Двору на Уни, на пример, послао је писмено наређење учитељици у селу Удетин да за десет дана затвори школу и да се јави комисији где ће водити администрацију. Такве грешке, наравно, знатно отежавају правилан развитак појединих грана државне управе у срезу.

Има, додуше, и супротних примера, као што је то био случај у Тузли, где се извршни одбор по два месеца није састајао а послови су били потпуно препуштени самосталном одлучивању повереника. И такав је метод погрешан и штетан и води слабењу извршног народног одбора као јединственог руководства.

Због таквих недостатака народни одбори нису показивали довољно брине за своја производна предузећа, нити су их довољно контролисали, нити су предузимали мере за побољшање њихове технике и њиховог рада. Далеко мање било је иницијативе за отварање нових предузећа, која би користила локалне сировине. Уопште, локална привреда је дуго у прошлој години била слабо место у раду народних одбора. Крајем године, нарочито стварањем министарстава комуналних послова, стање је почело да се поправља, али не можемо још бити задовољни. Народним одборима треба помоћи, помоћи им у првом реду у организационим питањима, у питањима руковођења појединим гранама њиховог рада, у погледу одговарајућег система евиденције и контроле итд. Зато је неопходно да наша министарства, свако за своју грану државне управе, предвиде апарат, односно одговорне људе, који ће се бавити питањима делатности народних одбора у тим гранама, као и њиховом организацијом.

Финансије. — Овогодишњи буџет, па и, уопште, стање у нашој земљи, говори о томе да је наша држава у својој финансијској политици постигла солидне успехе. Било је људи који су штеточински прижељкивали да се наша земља стро-вали у хаос инфлације, па и таквих који су прорицали да је инфлација у нашој земљи неизбежна. И једни и други могу се данас уверити да су се преварили. Захваљујући правилној привредној и финансијској политици руководства наше земље, наш се привредни развитак данас ослања на стабилне финансије.

Међутим, да би се постигли такви успеси било је потребно пре свега у самом руководству наших финансија сло-ити две основне грешке:

- 1) неверовање у наше сопствене могућности и снаге;
- 2) административно-бюрократски начин руковођења и гушења иницијативе одоздо.

Прва се грешка испољавала, пре свега, у потцењивању наших извора прихода, у потцењивању наших производних планова, у неверици у могућност остварења предвиђених сума пореза на промет, у неверици у могућност смањења трошкова производње итд. Друга се грешка, међутим, испољавала, пре свега, у потцењивању значаја локалне привреде и локалне производне иницијативе, у упорном противљењу да се створи таква организација финансиског апарата, која би била у стању да својим уштедама, кредитима, зајмовима итд. привуче широке народне масе учешћу у нашој привредној изградњи; даље, у бюрократском и неравномерном разрезању пореза, у необавештавању народних маса о суштини наше финансиске политике итд.

Једна од последица такве политике била је та да су буџети наших народних одбора дуго задржавали претежно административни карактер. Њихови главни приходи састојали су се, углавном, из фискалних прихода (трошарина, доплате из буџета виших органа, позајмице итд.), а није било оријентације на приходе из привредних извора, то јест, на развијање локалне привреде. У току ове године ми морамо учинити прелом у том погледу. Ако наши народни одбори буду живели претежно од фискалних прихода, они неће бити способни да постану организатори социјалистичке привреде у локалном мерилу, нити ће бити способни да мобилишу све локалне привредне изворе, нити ће моћи развијати своју иницијативу у погледу подизања социјалног и културног стандарда радних маса на свом подручју. Зато наша финансијска политика мора бити таква да у што већој мери стимулира привредну иницијативу наших народних одбора.

Упорним настојањем руководства наше земље поменуте тенденције биле су углавном разбијене. Међутим, њихови су остаци на појединим секторима још живи и наш задатак ће бити да их у току ове године одлучно искоренимо.

Недовољно пажње било је посвећено учвршћивању финансиског апарата среских народних одбора; контрола деловања тога апарата била је углавном цифарска, док је конкретне организационе контроле и помоћи било врло, врло мало. То је био и један од главних разлога за то што су се у разрезавању и сакупљању пореза на доходак, крајем прошле и у почетку ове године, чиниле озбиљне неправилно-

сти на терену, које су могле имати теже последице да се није приступило њиховом брзом исправљању. Порез се често разрезивао паушално, шаблонски на поједина газдинства, не водећи довољно рачуна о имовном стању пореског обвезника. У пореске комисије често су се увлачили сеоски богаташи и шпекуланти и место да се главни терет пореза пребаци на њих, они су у неким местима успели да постигну супротно, то јест, да главни терет пореза пребаце на средње и ситне сељаке. Неравномерно је био разрезиван порез и по срезовима: Среском народном одбору Бевђелија, на пример, разрезан је порез у износу од 15 милиона динара, а Среском народном одбору Струмица 30 милиона динара, иако се та два среза сматрају као приближно исте економске снаге. Такве су се грешке могле дешавати зато што су неки наши финансијски руководиоци сматрали да је довољно само разрезати цифре пореза и административним путем разаслати по републикама и срезовима, а да не треба предвидети и одговарајуће организационе мере, које би биле у стању да обезбеде правилно разрезивање и сакупљање пореза, ломећи отпор реакционарних капиталистичких остатака, а ослањајући се при томе у првом реду на ситно и средње сељаштво.

Низ недостатака и неправилности открила је контрола и у проверавању извршења финансијских планова наших привредних предузећа.

Контрола је пре свега утврдила да многа наша предузећа крше планску и финансијску дисциплину, нарочито у искоришћавању обртних средстава, кредита, и тако даље. Железара у Смедереву је, на пример, по наређењу дирекције, примила сувишну количину сировине и помоћног материјала и на тај начин замрзла око 40 милиона сопствених обртних средстава. Супротно постојећим прописима, дирекција је одобрила том предузећу да недостатак који је настао услед замрзлих обртних средстава надокнади из кредита који је био предвиђен за покриће планског губитка. На тај начин буџетски кредит био је потрошен у непредвиђене сврхе.

Показало се, такође, да административно-оперативни руководиоци често немају довољно увида у извршење финансијских планова предузећа, те да понекад и свесно прикривају финансијску недисциплину својих предузећа.

Поменуо сам већ грубе манипулације око планске калкулације трошкова производње. Показало се готово као редовна појава да су стварни трошкови били далеко нижи од

плански калкулисаних. Многа предузећа уносила су у калкулацију свакојаке „калкулативне резерве“, чиме су, уствари, вештачки повећавала висину планираних трошкова. И зато се десило да су нека предузећа сасвим неправилно дошла до такозване „натпланске добити“, која није била резултат стварног снижења трошкова, него резултат погрешне планске калкулације. Таквим неправилностима дошло се, на пример, до тога да је у железари Смедерево био предвиђен „плански губитак“ од 30,9 милиона, а остварен „натплански добитак“ од 31,5 милиона. А ово није усамљени пример.

Разуме се да су свуда, где год су биле утврђене такве грешке и неправилности, предузимане одговарајуће мере, но остаје чињеница да су у прошлој години извесна наша предузећа долазила сасвим неправилно и без своје заслуге до натпланске добити.

Било би сувише опширно да се упуштам у подробније расправљање о другим слабостима у извршавању финансиског плана, као што су недостатак или недовољна разрађеност норматива за коришћење обртних средстава, слабости евиденције о трошковима производње, слабости у обрачунавању, нарочито кад се ради о обрачуна натпланске добити или непредвиђеног губитка, недостаци у књиговодству, у контроли и мерењу сировина итд. Ових неколико примера које сам навео довољно јасно показују колике губитке наша привреда трпи од таквих неправилности и штетних манипулација, које истовремено отварају врата криминалу, штеточинству и крађи. А то су исто тако појаве с којима се наша контрола често сретала.

Те и сличне грешке — кршење буџетске, финансиске и планске дисциплине и разне пословне неуредности — појављују се и у другим гранама државне управе.

Учвршћење финансиске, буџетске и планске дисциплине и свакодневна контрола те дисциплине — не само кроз Контролну комисију, него, пре свега, кроз сам оперативни апарат — то је један од најважнијих наших задатака у овој години.

Пре свега потребно је да наш руководећи кадар у привредном апарату схвати сву важност овог питања. Контрола је у прошлој години утврдила да код руководиоца предузећа, па и код виших оперативних руководиоца, често није било довољно бриге за извршење финансиског плана. Готово редовна је била појава да су одговорни руководиоци и технички стручњаци посвећивали пажњу искључиво извршењу производног плана, а врло слабо су се интересовали финан-

сиским пословањем предузећа, снижењем трошкова, штедњом итд. Нису били ретки случајеви да су директори предузећа унапред изјављивали органима контроле да им је финансиско пословање њиховог предузећа сасвим непознато. Међутим, директор нашег социјалистичког предузећа не може и не сме да буде једностран, да га потпуно окупира само једна грана предузећа којим руководи. Он треба да се развија као привредни руководилац који ће предузећем овладати у целини, у свим његовим међусобним везама с општом државном привредом, а не само одређеним његовим функцијама.

Тако, дакле, стоји са слабостима, грешкама и недостацима у практичном спровођењу наше привредне политике. Све те констатације говоре нам, прво, колике се резерве стварају за нашу привреду ликвидацијом или бар осетним смањењем таквих и сличних слабости и недостатака, а друго, колико нам је потребна добра, стална и свеобухватна контрола. Међутим, пракса је исто тако показала да сама Контролна комисија ни издалека није довољна. Да би контрола била свуда присутна, да би је наши кадрови могли осећати као сталну помоћ и подршку у савлађивању тешкоћа, потребно је да се она снажно развије кроз сам оперативни апарат.

Ето због чега је крајње неопходно да сва административно-оперативна руководства на челу с одговарајућим министарствима, савезним и републичким, много јаче развијају контролу извршавања задатака у свом апарату, у својим предузећима и установама него што је то било досад.

Другови посланици, грешке које сам овде навео праве људи који су, истовремено, постигли велике резултате у изградњи наше земље. Када би се све те слабости упоредиле с оним што је истовремено позитивно учињено у нашој земљи, изишло би да су оне од малог значаја. Због тога ће се можда наћи људи који ће сматрати за непотребно тако подробно расправљање о тим стварима.

Такво мишљење било би погрешно. Прво, наша народна власт биће утолико чвршћа уколико је непомирљивија према сопственим недостацима и грешкама. Зато ми треба јаче да развијамо самокритику кроз читав наш апарат државне управе, а истовремено и здраву, конструктивну критику одоздо, кроз масовне организације нашег народа и у другим формама. Критика потстиче бржи темпо изградње, већу опрезност према понављању грешака, чвршће збијање наших радних маса око народне власти, она не да устајалим бирократима да спавају на ловорикама. Ето због чега је у првом

реду потребно да читав наш народ зна оно што код нас не ваља и да помогне да се то поправи.

Друго, недостаци и грешке о којима сам говорио, речито нам говоре о томе да сваки успех на путу борбе против њих открива нове резерве за нашу социјалистичку изградњу, за савлађивање тешкоћа у тој изградњи, за подизање социјалног и културног стандарда наших народних маса.

Треће, сваки успех на путу борбе против тих слабости значи јучвршћење организационог система наше државне управе, подизање нивоа наших кадрова, већу солидарност и тачност у читавом нашем раду.

И коначно, не треба заборавити да сваки успех на том путу значи сужавање базе за опстанак непријатеља у нашој земљи. А непријатељ је активан и утолико је активнији уколико су веће тешкоће с којима се ми боримо и уколико су веће слабости и недостаци које показујемо у раду.

Ми смо стално говорили да ће непријатељ, који је тучен у отвореној бици и који стално губи своје позиције у економици наше земље, покушавати да се ослони на извесна колебања у Народном фронту, па чак и у Комунистичкој партији. Због тога ми ни у ком случају не смемо дозволити да наша будност због постигнутих успеха попусти, јер ће то само непријатељу олакшати посао.

Наш пут, наравно, није лак, као што није лак ниједан пут који води к резултатима у корист радних маса и општег напретка човечанства. Ми се морамо борити с таквим тешкоћама као што су појачани отпор капиталистичких елемената, притисак империјалистичких сила споља, које чине све да би нашим народима отежале мирну унутрашњу изградњу, даље тешкоће које извиру из последица рата, незадовољавајући услови исхране и снабдевања наших радника и радних маса уопште, крајњи напор у области пољопривреде, тешкоће око сировина, енергетских снага, око кадрова, стручне радне снаге итд. Ми те тешкоће ломимо и нема никакве сумње да смо способни да их савладамо. Практични резултати показују да је то тако.

Међутим, има људи који болују од хроничне неверице у снаге наших народа и наших привредних извора. Има, даље, устајалих бирократа и комотних филистара, који се боје напора у савлађивању тешкоћа и који су спремни да пред њима капитулирају. Такви људи говоре: не може се, сувише је, нереално је, слаби смо, сопственим снагама ништа не можемо итд. Појаве такве врсте на које код нас наилазимо, нису ништа ново. Историја развика социјализма у

Совјетском Савезу показује нам исте примере колебања, које су народи Совјетског Савеза под руководством СКП(б) и друга Стаљина победоносно разбили. Разлика је можда само у томе што се људи исте врсте код нас понекад другачије камуфлирају, служе се нешто другачијим регистром клевета и што клеветају нашу земљу и пред непријатељем и пред пријатељем. Они се истовремено хватају за сваку слабост и за сваку грешку која се показује у нашем раду, покушавајући да тиме дискредитују велике успехе које су наше радне масе, снажно повезане у Народном фронту, а под руководством Комунистичке партије и друга Тита, стварно постигле. Ето због чега је веома важно да још више појачамо нашу борбу против слабости и грешака у нашем раду.

На крају, хтео бих да нагласим још једну чињеницу. Велико дело изградње социјализма у његовом практичном спровођењу није само ствар организационог апарата наше државне управе. То је дело читавог нашег народа. Треба се само потсетити на огroman удео који у тој изградњи доприноси наш Народни фронт. Народни фронт у нашој земљи — то је наша активна народна армија на фронту социјализма, која се под руководством Комунистичке партије бори за лепшу, напреднију и срећнију социјалистичку отаџбину, то је организовани радни народ у борби за социјализам. Треба свестрано појачати учешће Народног фронта, радничких синдиката и других масовних организација у решавању свих задатака нашег Петогодишњег плана. Истовремено треба боље и шире објашњавати задатке наше изградње, како би их наши радни људи јасно схватили.

То се код нас ради премало и с многим недостацима. Треба да учинимо све како би се још више подигла свест нашег радног народа и како би његова стваралачка иницијатива могла у потпуности да дође до изражаја. Не може бити сумње да ће под таквим условима наши народи имати снаге да савладају све тешкоће које стоје на путу социјалистичке изградње наше земље. (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Одређујем одмор од 15 минута.

(После одмора)

Претседавајући: Настављамо општи претрес о Предлогу општедржавног буџета. Реч има народни посланик Савезног већа и Претседник Владе Народне Републике Словеније Миа Маринко. (Дуготрајан аплауз).

Миха Маринко (*Изборни срез Трбовље, НР Словенија*): Другови народни посланици, у низу експозеа чланова Савезне владе дата је дубока, свестрана анализа и указан јасан пут нашег развитака. Постигнути успеси а и критика која је изнесена пренеразиће наше непријатеље, а наше радне масе добиће нове доказе како нас Савезна влада, Народни фронт са Комунистичком партијом и са другом Титом на челу, воде сигурним, одлучним и наглим путем нашем напретку. Велика постигнућа славног и брзог пута нашег развитака, велики напори и борба коју бије наш радни народ за ту јасну и светлу перспективу претстављају чврсту основу патриотизма и љубави нашег народа за ову нашу велику творевину, Титову Југославију. Патриотизам није више звучна, шупља фраза. Ова реч има за наш радни народ пуну своју садржину. Борба за остварење нашег Петогодишњег плана и успеси постигнути у тој борби указују јасном очигледношћу на социјалистичку перспективу. За тај се циљ ваља борити, због тог циља ваља волети своју земљу, ваља волети нашег вођу који нас је повео на тај пут. Никакви ратни харангери неће нас збунити на том путу. За нас су светиња оне велике речи друга Тита — бити сваки час спреман за одбрану и радити на остварењу великих наших циљева. Ма колико били тешки задаци, ма колико било тешкоћа које морају савладати наше организације и наш радни народ, — извојевана постигнућа и непосредна перспектива довољно потстичу снагу, храброст, елан и вољу за стваралачки рад да се све тешкоће могу савладати. Никаквим средством реакције којим се она служи не може се смањити радни полет наших народа. Још мање може утицати на то ако се износе, критички и самокритички, све наше грешке и слабости. Начин којим третирамо наше негативне појаве баш доказује да смо кадри савладати све тешкоће.

Поводом буџета ограничићу се само на неколико основних момената. Што се тиче Словеније, ми смо, додуше, желели да наш републички буџетски плафон буде већи, но не у погледу инвестиција, већ у погледу администрације, за издатке на културу, просвету, здравље итд. Поготово издаци за администрацију који су у прошлој години били предвиђени у буџету показали су се, са развитком државног апарата, незадовољавајући. Пошто је у нашој стварности руковођење привредом спало готово у целини на државну управу, потребно је прилично оспособљавати државни апарат за то. Мораћемо pazити да не би сувишна штедња у

административним издацима имала и негативне последице, да се негативно не одрази у извршавању многостраних привредних задатака. Било је, додуше, и претеривања са стране ресора и народних одбора, који су тражили превисоке ставке за администрацију. Према томе, ако бисмо оумирали све те захтеве у погледу повећања администрације, наш буџет повећао би се готово за једну милијарду и, разуме се, томе није било могућно удовољити.

Са самим инвестицијама, полазећи од основе, од капацитета производње наших предузећа, од расположиве радне снаге, ми не можемо тражити ништа више. Свако даље повећање не би више имало никакве реалне основе и могућности за остварење. Ако се осврнемо на бројке које општедржавни буџет поставља као плафон нашем републичком буџету, можда би неке изгледале ниске у сравњењу са општедржавним буџетом и са буџетима других република. Али инвестициони део буџета ни издалека не претставља праву слику стварне привредне делатности Народне Републике Словеније, јер су савезне инвестиције на територију Словеније много веће од републичких. Осим тога, у том плафону није обухваћена сва она радиност која потиче из наших друштвених организација: Народног фронта, синдиката и других. Градња задружних домова, која је потстакла велики стваралачки елан, ванредно обимна иницијатива, предузимљивост коју показују народни одбори у развијању своје локалне привредне делатности која потиче из ванбуџетских извора, претстављају огромну допуну ономе што показује сам буџет. Сва та привредна делатност биће обухваћена у привредним и финансиским плановима.

Ако сравнимо овогодишњи повећани општедржавни буџет са повећањем републичког буџета, видимо да је то повећање у складној релацији, штавише наш републички буџет повећан је сразмерно више него и општедржавни буџет. Убрајајући ту и делатност по привредном и финансиским плану, добијамо слику колико је та привредна делатност порасла, односно колико ове подине организованије прилазимо извршавању наших привредних задатака него раније.

Ако пођемо од искуства које смо стекли у прошлој, првој планској години, можемо тврдити да је извршење примљених задатака остварљиво ма колико да су они велики. Прошла година била је драгоцене школа, била је година проверавања стварног продукционог капацитета. Ми смо прошле године приступили плану, и поред свих дотадашњих

успеха на обнови, ипак још прилично неприпремљени. То је и разумљиво. Сама чињеница да смо већ после две године од ослобођења пришли усвајању Петогодишњег плана, прилици увођењу социјалистичких форми у нашу привреду, говори сама за себе. Зато је сасвим разумљиво што смо морали савлађивати велике тешкоће због недостатка евиденције о томе чиме располажемо и какве су могућности наше производње, недостатка у организацији, а поготово смо имали тешкоћа субјективног карактера, којима ћемо морати и ове године посветити све наше напоре да их савладавамо. Што се тиче саме индустријске производње, можемо рећи да је евиденција тамо, упркос свих тешкоћа, ипак била најбоље дотерана. Показало се у току године дана да су производне могућности биле веће него што су били задаци које смо поставили за прву годину плана. Током године план смо повећавали неколико пута. Многи привредни руководиоци су већим делом из опортунистичких разлога, а једним мањим делом и из злонамерних разлога, крили стварне могућности нашег производног капацитета. Први су то крили зато да би могли план испунити са мањим напором, пошто нису веровали у стваралачке снаге наших радних маса, пошто нису могли схватити да радне масе друкчије прилазе раду када су свесне да раде за себе, него у капитализму где раде за изабљиваче, а други су, пак, свесно кочили развитај наше привреде. То нам баш ових дана показује јасно овај процес у Љубљани. Слушајући експозе Претседника Савезне планске комисије, пада у очи да су у низу спомињаних предузећа били прсти ових лопова.

Ако анализирамо прошлу планску годину по етапама, видимо да смо у првим кварталима због неорганизованости, а и због неповерења у план са стране извесних привредних руководилаца, прилично заостајали у испуњавању кварталних планских задатака. Кад смо пребродили најтеже у тој неорганизованости, пришли смо последњем кварталу, у коме смо упркос повећања плана достигли све заостатке и план индустријске производње испунили за 106%, план градње чак за 127%. Код градње је, наиме, током године предузето још низ нових градња које првобитан план није обухватио. Ово-годишњи наш план мерен је по темпу последњег квартала прошле године, и зато нам прошлогодишње искуство говори да не смемо дозвољавати никакве пропусте, већ да тај темпо, којим смо ишли у последњем кварталу, држимо кроз читаву годину.

Ма да можемо бити задовољни постигнутим успесима у прошлој години у погледу испуњења плана, мораћемо користити сва драгоцене искуства прошле године да бисмо садашње задатке могли успешно испунити. Не само да треба да задржимо онај темпо и ону организованост коју смо постигли крајем године, већ их треба и даље развијати и усавршавати. У државном сектору производње, узето у ужем смислу, ми смо, упркос свему, најдаље одмакли. Тај успех нам зато и указује на сва преимућства социјалистичке привреде. Но у вези с тим државним сектором производње ми смо ангажовали и потстакли готово ову приватну занатску радност. Осим ретких грана и ретких примера, занатлије се не могу тужити да су били запостављени, да нису могли развијати своје привредне делатности.

Што се тиче сељачке производње у пољопривреди, то јест у производњи животних намирница, она је једва достигла предратни ниво, — чак се показала и мало нижа, — али, узето у целини, сељачка производња била је много већа, доходак сељака већи. То повећање се односи на продукцију дрвета, вина и воћа, које су сељаци могли успешно и по добрим ценама пласирати. Зато се чак у неким примерима показало занемаривање производње животних намирница. Из овога стања заостајања пољопривреде произилази толико акутни проблем прехране у Словенији. Сматрам да о томе треба казати неколико речи. У Словенији се то најјаче осећа због тога, јер је број сељака у сравњењу са радништвом и градским становништвом најмањи.

Укупан број од 140.000 сељачких газдинстава у сравњењу са 1,380.000 становника јасно показује ту несразмеру. Од тога је још 15 до 20 хиљада газдинстава која не могу да се прехране без печалбе. Даљих 40—50 хиљада газдинстава не производи готово ништа за тржиште, осим воћа и вина. Број самих радника готово премашује број сељака.

Зато је овај проблем један од најакутнијих и испуњење плана индустријске и грађевинске производње зависи у великој мери од тога у коликој ћемо мери решити проблем снабдевања. Савезно осигурање 900.000 потрошача на обезбеђењу снабдевању артиклима гарантованог снабдевања још ни издалека није довољно да се осигура досадашњи животни стандард. Тај релативно мали број сељачких газдинстава не може задовољити све потребе у допунском снабдевању индустријских и градских центара.

Ми имамо у погледу прехранбених потреба и у погледу сопствених извора већ прилично јасну евиденцију. Сточар-

ство, на пример, које претставља главну грану наше сељачке производње, потпуно је евидентирано. У Словенији сада прелазимо већ у трећу годину планског обавезног откупа. Крајем прошле године имали смо други попис све стоке. Тај попис је показао да од пописа у прошлој години број стоке није порастао, — већ је чак опао за неколико процената. Разлог је у томе што је план обавезног откупа био прилично висок и није био добро разрезан на поједине срезове, а још слабије је разрезан у оквиру срезова на поједине месне одборе који јулет нису правилно задуживали поједина сељачка газдинства. Због тога је долазио до тога да смо на многим местима сувише оштрим обавезним откупом засекали у сточни фонд, док на другој страни, они који су имали више стоке продавали су је или клали на црно, јер су државна откупна предузећа нудила прениску цену. Надамо се да ћемо на основу везаних цена и евидентираним купопродајом племените стоке по везаним или слободним ценама спречити те недостатке. Ми смо у стоци, то јест, у месоу имали толике обавезе да смо једва до половине покрили прехрану радника и намештеника као потрошача. Будући да нам недостаје толико прехранбених артикала који не улазе у списак артикала за обезбеђено снабдевање, ми ћемо свим силама морати настојати да осигурамо радништву прописане оброке меса. Евиденција у стоци, то јест, могућности евидентирања снабдевања становништва месом, готово је потпуна, уколико се буду државни органи оспособили за правилно пословање. Тежа је ствар у осталим артиклима где тачном евидентирању смета директна продаја сељака индустријском и градском потрошачу. Већ сама структура становништва је таква да нам смета у вођењу боље евиденције. Фабрике и индустријски центри тако су густи да радници у непосредној околини пољопривредника у великој мери купују директно од сељака и, наравно, по врло високим ценама, јер је тражња увек много већа од понуде. То смо видели прошле године при откупу кромпира који је други главни артикал сељачке производње. Ми смо очекивали да ћемо упролеће скупити велике количине кромпира а показало се да кромпира стварно више нема. То се исто потврђује и чињеницом да смо сада по везаним ценама могли откупити врло малу количину кромпира. Кромпир је продат у јесен, у току зиме и сада упролеће непосредно потрошачима у великим количинама и то, јасно, по невероватно високим ценама. Ми смо и пореском кампањом постигли извесно оживљавање слободног тржишта у току зимских месеци, али су биле тако високе

цене да је реална надница радника и намештеника осетно пала. Чињеница да, упркос свих мера стимулације и везаних цена, наша трговачка предузећа не могу да купе значајније количине прехранбених сељачких производа говори за то, да тих производа стварно и нема. Двадесет вагона пасуља скупили смо зато, јер га сељак може да држи неколико година, — а то доказује да нема производа. Врло је значајно да су се у Випавској произвођачи раног поврћа бацили на производњу кромпира и кукуруза и засејали њиме готово 90% површине обрадиве земље како би осигурали сопствену прехрану.

Има, дакле, објективних услова што трговина по везаним ценама није још живља. Зато су оправдани приговори великог дела сељака да не могу у већој мери користити погодности трговине по везаним ценама, јер овог момента немају производа за продају. Из тог разлога и из разлога да бисмо побољшали прехрану индустриског и градског становништва, ми смо толико настојали да и млеко уђе у везану трговину.

Пошто је сточарство у Словенији релативно јако развијено, а и млекарство има јаке традиције још из прошлости, надамо се да ће се сељачке задруге радо прихватити млекарства. Тиме ћемо постићи три важна циља: прво, помоћи ћемо градском и индустриском становништву да дође до важног допунског артикла за прехрану, то јест, млека, масла и сира, и тиме много помоћи у оскудици масноће; друго, помоћи ћемо сељаку, сваком па и најмањем, да дође до бонова и да се снабде индустриским производима; треће, сељачке задруге ће тиме добити важну производну основу, доћи ће поново до афирмације и послужиће чвршћем проверавању сељака чланова задруга, претстављаће важну конкретну везу села са градом.

Наравно, развијање трговине млеком, развијање млекарства тражи и стручно знање у руковању млеком, у сабирању, транспортовању и прерађивању, тражи инвестиције за амбалажу, алат за прерађивање, тражи добру организацију мреже за сакупљање, транспортовање и дистрибуцију. То нипошто не сме бити гломазно, монополистичко, централистичко предузеће које би кочило иницијативу задруга. Мрежа млекарства мора бити таква да омогући што непосредније повезивање појединих сеоских задруга са градским потрошачем било непосредно, било са градском организацијом дистрибуције млека. Срески пословни савез задруга био би посредник само у случају где се појединим сељачким задру-

гама не исплати или им није могућно да се непосредно вежу са градским предузећем за дистрибуцију млека.

По нашем мишљењу не би требало ни одређивати цене детаљистичкој продаји, већ би требало одредити само цене сељацима за које добије бон. Трговачку мрежу, такође, не треба одређивати јединствено, већ дати само оквир у коме ће се индивидуално одредити маржа сваком посреднику: задрузи, среском пословном савезу и градском потрошачком предузећу. Мислим да неће бити велике несреће у томе, ако млеко у детаљистичкој продаји не буде свуда по истој цени, ако буде разлика за један или два динара.

У спровођењу мера обезбеђеног снабдевања које су биле одређене савезним уредбама било је много крутости, претеривања и разних неправилности у шаблонском спровођењу тих уредаба. Можемо рећи да имамо организацију нашег снабдевања прилично дотерању, али у спровођењу је још много педантизма и несналажљивости. Нови људи које смо у последње време постављали у наш трговачки апарат и државни управни апарат снабдевања, кудикамо су бољи од старих, верзираних трговаца, који су се нагурали раније у наш државни и задружни трговачки апарат. Али, морамо нове још учити сналажљивости, окретности и брзини. Ми ћемо то ускоро постићи, али садашња држаченост је врло опасна.

У прошлој години стекли смо драгоцену искуство: да смо највеће тешкоће имали у оним гранама, где стари државни апарат одмах у почетку није био докраја срушен и успостављен нови. Такав случај имамо са нашом трговином, финансијама и шумарством. Ми смо живо искусили тачност тврдње која је у последње време често наглашавана, која је спомињана и овде, — наиме да је питање трговине једно од првостепених питања читаве наше привреде у овом моменту. Већ пре годину дана и више било је са стране политичког руководства запажено и упозоравано на чињеницу да су се изабљивачи који су били успешно изгурани из сектора производње стекли у сектор трговине. Зато смо имали толико тешкоћа са најразноврснијим облицима шпекулативне трговине. Али све зло није било само у томе што су се трговци афирмирали у шпекулативно приватној трговини. Зло је у томе што су се они угурали у државна трговачка и задружна предузећа. Од стране руководства је било упозоравано да политичке организације морају интензивно радити на томе да народне власти прочисте тај трули апарат трговине, да се посвете одпајивању нових кадрова. Али, упркос свему томе,

питању новог политички свесног кадра у нашој трговини, и државној и задружној, није било посвећено довољно бриге. И ми смо се нашли у великим тешкоћама у моменту када су нагрнули тешки задаци, када се очито показало да треба радикално уклањати и сву приватну шпекулантску трговину. По свим оним срезовима где се народни одбори нису озбиљно латили одпајивања нових кадрова и стварања новог апарата, тамо је сада гужва. До недавна је владало опште мишљење, а понегде и сада још влада, да се не може без старих трговачких стручњака. Нарочито је зло тамо где стари стручњаци нису политички проверени, где нема довољно контроле над њима. Тамо ти шпекуланти-, „стручњаци“ успевају да се провлаче кроз државну трговину и да својим тобожњим услугама зарађују грдне паре. Имамо низ примера где још преовлађује стари трговачки дух; управо је невероватно да је небудност толико велика да неко може зарадити по 50, 100 па и више хиљада динара само за неку агентурну услугу, која се понекад састоји у једном самом телефонском разговору. Ми смо се већ уверили колико ћемо имати користи од нових младих људи који се сада уче на курсевима за трговачко особље, за књиговође и пословође. Када се поставио задатак да сељачке задруге пређу од трговања по слободним ценама на тровање по везаним ценама, када је требало извести инвентарисање робе која се налазила у трговинама, ми смо предвидели могућност великих злоупотреба. Те злоупотребе смо осујетили тиме што смо стотине курсиста послали да они спроведу и контролишу инвентарисање робе, и они су стварно открили многе неправилности.

Не могу људи из старе трговине, са старим менталитетом добро да тргују у новим условима. Човек који у трговини тражи само што већу зараду, који нема никаквог другог циља, који не види важну друштвену и политичко-економску улогу свога посла, не може да ваља. Он ће увек тражити рупу да изигра наше прописе у области трговине наше планске привреде. Не кажем да те старе људе не би требало уопште употребљавати, али они морају радити под строгом контролом. Како рекох, ми већ видимо да ће нови, политички свесни људи много боље радити свој посао, треба их само навикнути на окретност, сналажљивост и експедитивност. Но, морамо бити свесни да ћемо на пољу трговине имати много већу борбу него на пољу производње. Оперативни руководилац у производњи је под непосредном сталном контролом радника и намештеника у фабрици и преду-

зећу. Тамо смо, према томе, у много бољем положају, а и убудуће ћемо релативно много лакше уклањати пропусте и злоупотребе. У трговини ће то бити теже, све док не одговоримо потрошача да се сам занима, да улозна све прописе у погледу снабдевања и трговине, док не заведемо овуда систем да се јавно дају сва упутства и услови за трговање, односно да заведемо тесну контролу непосредно надређених органа у свим оним пословима где контрола јавности није могућна или би била неефикасна: у детаљистичким радњама непосредна контрола потрошача, а у гресистичким радњама и управним органима непосредна контрола органа власти.

Како је у трговини, тако је и у финансиској служби, од самог министарства, преко среских народних одбора до терена. Пошто је и овде остао махом стари апарат, који се није отресао старог менталитета, он није могао радити добро. Онај финансиски чиновник који је навикао да ради само по шаблонима и крутим прописима није био кадар да правилно изведе опорезивање сељака, јер није знао или није хтео да узима у обзир све специфичности терена по плодности и стварну привредну снагу сваког индивидуалног газдинства. Како крутост и шаблонско примењивање мера у погледу снабдевања, тако и у овом примеру неправилност опорезивања изазивала је многе непотребне невоље. Потребно је било много труда, ангажовања много људи да се брзом интервенцијом бар донекле uklone стварни разлози за оправдано незадовољство.

Да споменем само још шумарство, пошто производња дрвета претставља најважнију грану привреде Словеније, главну, изворну обавезу од које у великој мери зависи испуњење Петогодишњег плана. Ми смо у прошлој години, додуше, у приличној мери испунили план, што је било нарочито тешко, јер је у Словенији 75% шумске површине приватна овојина и требало је много усавршавати организацију и напоре да се мобилише и концентрише сва раштркана производња дрвета. Али то испуњење плана отприлике 85 до 90%, а у самој сечи и преко 100%, било је могућно само захваљујући великим напорима. Но, пошто су се ти напори ограничили само на производњу у квантитативном погледу, то су шумска предузећа сасвим занемарила евиденцију испуњавања финансиског плана. Било је много мучке да се сломи отпор шумара, старих стручњака који су се на све могуће начине оптимали и говорили да извршење тако великог плана није могућно. Кад су на крају били натерани, они су план производње, додуше, подигли, али су сасвим занемарили

евиденцију о трошковима производње. Човек се не може отрести сумње да је у томе било и злонамерности: — „Кад већ хоћете, нека вас то скупо стане.“ После многих ревизија још и данас није могућно положити рачун о стварним производним трошковима и о разлозима зашто је шумска индустрија радила са толиким дефицитом. Чак ни поједина државна шумска предузећа не могу да положе рачун колика је пуна цена коштања произведеног дрвета. И шумарство није у стању да стави своја потраживања корисницима.

Другови народни посланици, споменуо сам ове слабости, које се у та три сектора државне управе најтеже осећају. Има слабости и грешака и на другим пољима. Но њих је све мање и мање. Сам наш друштвени систем је створио услове да се слабости и грешке уклањају. Прошле, прве планске године, борбом за план, извршена је одлучна нова преоријентација, рекао бих политичка преоријентација радних маса окупљених у Народном фронту. Масама је ушло у свест да је то борба за социјалистичку реконструкцију наше привреде, да је то борба за остварење социјализма у нашој земљи. На основу те борбе се, даље, очеличио и Народни фронт. Политичка борба Народног фронта против остатака разбијене реакције афирмирала се у сасвим отвореној класној борби.

На том пољу јасне политичке диференцијације ми смо сведоци карактеристичног, али сасвим логичног процеса који је у складу са законитошћу друштвеног развитка. Има, додуше, људи у иностранству, као што је већ нагласио друг Тито на Другом конгресу Народног фронта, који не разумеју развитак нашег Народног фронта, који неће да схвате колико смо далеко одмакли напред — наиме да је наш Народни фронт изгубио већ све ознаке коалиционе форме. Уједињавање реакционарних елемената свих врста и боја у један јединствени фронт реакције, која се ствара у капиталистичком свету — а коме на челу стоје амерички империјалисти, у који се групишу и сви остаци наше домаће реакције — имало је за последицу логичну консеквенцију да се у Народном фронту, све што је позитивно, све што воли своју земљу — све што је прихватило програм Петогодишњег плана, програм који води у социјализам — спојило у политички јединствену целину. Својим стваралачким радом широке радне масе потврђују да одобравају пут којим их води Комунистичка партија на челу са другом Титом. Народни фронт, као политичка форма афирмације и истинске народне

демократије је средство којим се бије битка за социјализам. Пут којим води Комунистичка партија, успеси који су постигнути на том путу доказују да Комунистичка партија није изневерила своје циљеве. Јединство и радни полет маса окупљених у Народном фронту доказују да су масе свесне својих интереса и да приступају градњи социјализма. Преданост тим циљевима, свест и морал у којима је друг Тито одгајио Комунистичку партију и сковао њено јединство — особине којима се она одликовала кроз сву Народноослободилачку борбу наших народа — и данас су њена одлика. То се доказује делима. Она је остала бодни чувар тековина наших народа против свих снага реакције које нападају споља и које покушавају да је минирају изнутра. Дугогодишња опробаност и прекаљеност КПЈ омогућавају јој да се чисти од олоша који се рафинираним гестаповским методама увлачи у њене редове, који се продаје час једном, час другом непријатељу да би саботажом и шпијунажом спречио развитак наших народа. Тим особинама и том искуству, у коме су одгојени и оспособљени органи наше државне безбедности, имамо захвалити што су откривени и што ће бити откривени сви такви рафинирани злочинци каквима се сада суди у Љубљани. На таквим чињеницама добијају радне масе нове потврде да је Комунистичка партија под Титовим вођством кадра да и даље осигура правилно руковођење Народним фронтом.

Уверен сам да ће анализа успеха и задаци, који су јасно постављени у експозицима чланова Савезне владе, потстаћи све наше радне масе на нови стваралачки полет.

Зато изјављујем да ћу са одушевљењем гласати за буџет, какав је могла предложити само Влада друга Тита. (Бурно одобравање и аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Претседник Владе Народне Републике Србије др Благоје Нешковић.

Др Благоје Нешковић (Изборни срез Београд VII, НР Србија): Другови народни посланици, пред нама је предлог буџета за 1948 годину. Ја се слажем у потпуности са предложеним буџетом и изјављујем да ћу гласати за њега.

Уверен сам да ће народ наше земље, кога ми у овом дому претстављамо, заједно са нама поздравити његово доношење, јер он служи испуњењу друге године наше Петолетке и тиме потпуно одговара интересима народа.

Као што се из предложеног буџета види, пред народном власти и пред читавим нашим народом стоје крупни задаци

у овој, 1948 години. Али, с обзиром да већ имамо за собом прву годину Петолетке, то нам се садашњи крупни задаци показују у другој светлости. Постигнути резултати у 1947 години, као и искуство које смо стекли, говоре да су задаци за 1948 годину реални и правилно постављени.

Година 1947 за Народну Републику Србију јесте, у основном, година крупних досада невиђених успеха у скоро свим гранама државне делатности, и поред низа слабости и недостатака. А нарочито треба нагласити успехе у привреди и у подизању нових, нижих, средњих и виших квалификованих кадрова.

План производње републичке индустрије за 1947 годину био је 40% већи од плана за 1946 годину. Поред тога у 1947 години производио се читав низ артикала који се у 1946 години није производио, као, на пример, мешалице за бетон и малтер, цинково белило, баријум сулфид, свилене тканине, кретон, зефир, итд. Основни план је извршен са 91,4%. Постављени план није се равномерно извршавао у току године, тако да у почетку, а нарочито на крају године, имамо високи пораст производње. Ово се дешавало због неправилне расподеле сировина, што се у другом полугођу исправило. Такође у другом полугођу се показала, поред боље организације посла, и упорнија борба за правилније коришћење расположивих сировина и резерви.

При анализи производње показују се позитивне промене у вези са радном снагом. Тако се може утврдити да је вредност производње брже расла него што је растао просечан број запослених лица у индустрији. Тако имамо у новембру, у односу на јануар, (изражено индексом) повећање вредности производње на 157 (јануар 100), а број запослених лица на 132 (јануар 100).

Исто се тако види непрестано повећавање рада по норми, тако, док је јануара радило 39,3%, у новембру је радило 52,4%. То се види и из пораста укупно остварених радних часова, у поређењу са оствареним радним часовима по норми.

Од јануара до октобра 1947 године број запослених људи у индустрији се повећао за 44%, а платни фонд за 50%.

У прошлој години извршена је знатна концентрација мањих предузећа. Не може се рећи да је она дала увек добре резултате. Док код металне индустрије не видимо због тога никаквог побољшања, код индустрије коже и обуће се показало знатно повећање капацитета и знатно снижење трошкова производње.

Потребно је нагласити да још постоји прилична радна недисциплина, чести неоправдани изостанци с посла, што је оштетило само у прошлој години нашу народну привреду за преко 100 милиона динара.

Републички рудници су у прошлој години испунили своје задатке и поред повећавања плана у току године. У целини план је испуњен са 100%. У односу на 1946 годину повећала се производња угља за 37%, а у односу на 1938 и 1940 за 100%. План производње сировог гипса извршен је са 100%, кварцног песка са 100%. У нашем рударству више од 58% радника радило је по норми. Остаје као крупан проблем у нашем рударству велика флукуација радне снаге, нарочито у летњим месецима.

Треба нагласити да су успеси постигнути у нашем рударству резултат великог залагања радника, а не механизације рудника, а у првом реду увођења норми, бољег снабдевања и бриге за раднике, изградње станова, подизања стручног нивоа радника итд.

У прошлој години се доста радило на електрификацији рудника, а поред тога на изради пруга, поткопа, ходника, јамских жичара, на отварању нових јама, што је све олакшало експлоатацију угља и утицало на снижење трошкова производње.

И прошла година није била најповољнија за пољопривреду. Ма да је план сетве у основном био извршен, услед атмосферских прилика подбацио је принос пшенице, док је принос кукуруза био добар.

Врло је значајна појава да наши земљорадници све масовније примењују савремене агротехничке мере. У јесен 1947 године земљорадници су искористили погодно време, марљиво су обрађивали своју земљу, многи су је и по два пута утарили, тако да су припреме за пролећну сетву много боље него што је био случај у јесен 1946 године.

У току прошле године није учињен знатан напредак у воћарству, али су ипак извршене крупне мере за борбу против заосталости у воћарству. Предузимане су опсежне заштитне мере као и мере за обнављање воћњака. Поред тога је и у основним линијама извршено рејонирање воћарства, чиме је постављена основа планског развоја воћарства.

Предузимане су значајне мере за побољшање стања у сточарству, одабирана је прикладна стока, отворен је велики број припусних станица, вођена је доста организована борба против заразних болести.

У шумарству видимо, с једне стране, премашивање плана а с друге стране — подбацивање плана. С једне стране, пошумљавање голети је извршено са 140%, мелiorација шума са 296%, уређење бујница са 122%, а с друге стране — сеча је извршена са 78% а извоз (обореног дрвета) из шуме са 66%.

У 1947 години на територији НР Србије започета је изградња преко 9.000 објеката, од чега преко 50% објеката није у потпуности до краја године завршено.

Иако су задаци били крупни, ипак би се бољом организацијом посла постигли већи резултати. Често се покушавало да се слаба организација посла објашњава недостатком грађевинског материјала. Међутим, на крају године констатовало се да је било сасвим довољно грађевинског материјала и да се он на време и равномерно добијао, а уколико је било несташнице материјала на појединим градилиштима, то је долазило због слабог оперативног планирања и због погрешних планова дистрибуције.

У целини грађевинарство је извршило задатак са 87%, а сам план за 1947 годину био је скоро 3 пута већи од плана за 1946 годину.

Треба нагласити да су за извесне слабости у неиспуњењу задатака у грађевинарству криви сами инвеститори који су показивали врло слабо интересовање за објекте које су изграђивали.

Прошле године започете су крупне организационе промене у трговини ликвидацијом гросистичких предузећа, односно њиховом децентрализацијом. Тиме је за 50% убрзано дотуривање робе потрошачима. Поред тога су појевтвињени трошкови управе и убрзао се промет. У 1947 години у промету на мало учешће појединих сектора је изгледало овако. Преко државних продавница је продавано 43,8% робе, преко задружног сектора 42,1% а преко приватног 14,1%. Несумњиво је да ће се у току ове године тај проценат повећати још више на државном и задружном сектору трговине. По кварталима највећи је промет робе био у трећем и четвртном кварталу, када се најснажније формирао куповни фонд, нарочито сеоског становништва. Залиха робе у трговачкој мрежи највише је било у јулу, а најмање у новембру.

Снабдевање становништва животним намирницама у прошлој години било је боље, сем беланчевинама. Исто се тако побољшало снабдевање индустријским артиклима. Тако, на пример, снабдевање тканинама се повећало на 180%, а кожном обућом на 300%, у односу на 1946 годину.

План откупа житарица рода 1947 године испуњен је са преко 95%, а задужење Народне Републике Србије у извозу остварено је укупно са 129%.

План експлоатације јавног аутосаобраћаја за 1947 годину скоро је у потпуности остварен. Нашем јавном аутосаобраћају може се замерити што су превозне цене доста високе. То је због тога што нису коришћене у пуном опсегу приколице и што је слаб коефицијенат искоришћавања возила. Знатно је ојачана државна локална индустрија у прошлој години и то не само по броју предузећа већ и по машинском парку. Наша локална државна индустријска предузећа извршила су у прошлој години план са 103,7%. Најбоље су план извршили дрвна индустрија — са 199%, прерада коже — са 164% и прехранбена индустрија — са 133%. У индустрији локалног значаја два пута је мања продуктивност рада него у републичкој индустрији. Али ипак треба нагласити да продуктивност рада расте и у локалној индустрији из месеца у месец.

У прошлој години остварен је вишак буџетских прихода у висини од 2.882.100.000 динара. Овакво остварење буџета претставља крупан успех и значи повећање економске снаге наше привреде.

Правилно је када се наглашава да је услов за овакво извршење буџета пораст производње у индустрији, рударству и грађевинарству, велика снага социјалистичког сектора, пораст производње у пољопривреди, оживљавање робног промета итд.

Постигнути успех је могао бити још и већи да су правилније коришћене унутрашње резерве, да се упорније водила борба за штедњу и за снижење пуне цене коштања, да се упорније борило за испуњење плана у текстилној и металној индустрији и у шумањству, итд.

Приближно тачно је утврђено да биланс свих новчаних прихода и свих расхода становништва Србије у 1947 години показује вишак прихода над расходима у суми од динара 2.700.000.000, од које суме највећи део припада сеоском становништву.

Значајно је извесно побољшање хигијенско-техничке заштите рада у прошлој години. Органи Инспекције рада били су установили око 13.700 недостатака хигијенско-техничке заштите, од чега је уклоњено око 11.300 недостатака. Неоређених случајева у 1947 години било је мање него у претходној.

Ови резултати у привреди несумњиво да говоре не само о одлучујућој улози и огромној снази наше социјалистичке привреде у односу на капиталистичке елементе, већ говоре и о снажном и непрестаном јачању социјалистичког сектора а непрестаног слабења и ишчезавања експлоататорских капиталистичких елемената.

У школској 1947/1948 години повећао се број школа и број ученика у односу на претходну годину. При томе је обрађана нарочита пажња заосталим крајевима као што су планински крајеви на југу и југозападу Србије и Косово и Метохија. Тако, на пример, на Косову и Метохији је 1946 године било 454 основне школе са 900 одељења и 67.201 учеником, а 1947/48 512 основних школа са 1504 одељења и 90.986 ученика.

Од свршених ученика четвртог разреда основних школа уписало се у Војводини 78%, а у осталом делу Србије без Косова и Метохије 55,3% у први разред гимназије, што указује на могућност испуњења задатака из Петогодишњег плана, јукoliko се буде обезбедио наставнички кадар и простор.

Већина учитеља и професора залаже се у раду, а исто тако велики део њих показује и знатан интерес да савлада основе марксизма-лењинизма и да ревидира своје научне погледе.

У Народној Републици Србији доследно се спроводи правилна национална политика и свим националностима се омогућава и указује пуна подршка да развију свој национални живот. У свим местима где живе Румуни постоје школе са наставницима који предају на румунском језику. Поред основних школа постоје прогимназије, учитељска школа у Вршцу и осморазредна гимназија.

У свим местима где живе Словаци постоје основне школе у којима се предаје на словачком језику, а поред тога постоји потпуна гимназија у Бачком Петровцу, две ниже гимназије и пет прогимназија. Отворена је и учитељска школа у Бачком Петровцу.

У свим селима где живе Русини постоје школе са наставом на русинском језику, као и две прогимназије и једна гимназија са пет разреда.

Основне школе на мађарском језику постоје свуда где су потребне, као и довољан број прогимназија и гимназија.

Исто тако посвећује се велика пажња Шилтарима и развоју њиховог националног живота, нарочито отварањем

основних школа и борбом против неписмености код одраслих. Отворена је учитељска школа у Баковици. У овој години ради 4609 течајева са 75.324 аналфабета. Поред тога се помаже развитак културних шиптарских друштава у којима се развијају секције — хорска, музичка, драмска и фолклорна.

Данас у Србији постоје 22 позоришта, што претставља знатан пораст. У току 1947 године позоришта је посетило око 500.000 посетилаца више него у 1946 години. У Новом Саду је основана и опера. У Србији данас постоји 11 музичких нижих и средњих школа са укупно 3.205 ученика, а Музичкој академији у Београду и Академији ликовних уметности дат је ранг универзитета.

У 92 средње стручне школе данас има 20.500 ученика, док је пре рата било око 5.000 ученика. Око 33% ученика примају стипендију. У школама за ученике у привреди има преко 40.000 ученика.

Главни проблем на Универзитету после ослобођења претстављало је то што је требало решити могућност планирања високо квалификованих универзитетских кадрова, и да се настава на Универзитету усклади са новом друштвеном стварношћу, са привредним развитком земље и потребама државног и друштвеног живота. У том смислу извршена је и извесна реорганизација факултета, као и промена у наставним плановима. Данас на Универзитету има преко 24.000 студената, док их је пре рата било нешто преко 9000. Оволико повећање броја студената је у складу са Петогодишњим планом, а постигнуто је планским уписом. Такође је постигнуто да се према плану упис изврши и по појединим факултетима. Сваки трећи студент је стипендиста.

У прошлој години у оквиру Српске академије наука основано је 20 института, који су већ у првој години рада дали прилично добре резултате.

Ма да морамо себи поставити као задатак борбу против појава паразитизма, навикавања да се живи од социјалне помоћи, ипак, с обзиром на непребољене ране недавно завршеног рата, морамо решавати многе социјалне проблеме, јер они стварно постоје. У том смислу су у прошлој години постигнути добри резултати на пољу социјалног старања, јер је пружена државна заштита за преко 75.000 лица (без корисника инвалида), у који број улазе лица обухваћена домовима, стипендијама, помоћима, старатељством итд. У прошлој години преко 80.000 лица примала су инвалидске принадлежности. И даље остају да се реше проблеми у вези са женском беспризорном децом, са децом инвалидима, проститу-

ција, питање грађанских инвалида, питање одраслих умно заосталих, проблем мушке беспризорне деце и проблем неизлечиво оболелих одраслих.

Наша здравствена служба борила се са крупним тешкоћама и показала је много боље резултате него у претходној години. У знатној мери су се повећале превентивне мере против заразних болести, а донекле се побољшало стање и у болницама.

У прошлој години се значајно побољшао рад органа Државне безбедности, тужиоштва и рад у судовима. Крајем 1947 године број одметника се свео на минимум, као што се смањило криминал у обичном смислу речи.

У прошлој години тужиоштво је успешно интервенисало у разноразним незаконитим радњама, од којих је највише било кршења привредних прописа.

Квалитет судова у прошлој години знатно се побољшао. Судови имају неколико крупних слабости а то су: што суде споро и запостављају поједине послове, што неједнако примењују законске прописе.

У прошлој години вршени су избори за локалне органе власти на читавој територији НР Србије. Сами избори су били од врло великог значаја, а резултати потврђују констатацију да се услови живота наших грађана из дана у дан побољшавају, да наша земља корача крупним корацима напред у изградњи социјализма, да народне масе активно учествују у остварењу своје светле будућности.

Ако се упореде резултати избора из 1945 за Уставотворну савезну скупштину и из 1946 за Уставотворну скупштину Србије са изборима за локалне органе власти из 1947 године, онда се види да је 1945 године проценат учешћа бирача био 82,83%, 1946 год. 90,78% а 1947 94,34%, да је 1945 гласало у кутију без листе 11,5% а 1947 године 4,18% (1946 године није било кутије без листе).

Из свега што сам рекао види се да наша земља корача сигурно, брзим темпом ка остварењу задатака које је поставио наш први Петогодишњи план, што говори да малолушници и капитуланти немају права, већ да је у праву наше политичко и државно руководство на челу с другом Титом, за којим иду најшири слојеви нашег народа.

О томе истом говори и предлог буџета који је пред нама, а што су врло добро осветлили другови министри Савезне владе.

Сматрам да је исто тако правилно постављен овај предлог буџета у односу на НР Србију, јер обезбеђује извр-

шење задатака друге године Петолетке који се односе на Србију.

Као што је познато, предвиђено је за НР Србију, као њен државни буџет 16.095,535.000 што значи да је за 6.772,577.000 динара више него у прошлој години.

Откуд оволико повећање?

Прво, то повећање долази због повећаних инвестиција у 1948 према 1947 години. У 1947 години остварено је 3.781,692.000 динара за капиталну изградњу, финансирање привреде и остале друштвено корисне инвестиције, док се за 1948 годину предлаже 6.326,832.000 динара.

Друго, то повећање долази и због тога што је, за разлику од прошле године, у овогодишњи предложени републикански буџет унето 2.504,000.000 динара за инвалиде и пензије.

Треће, што се, у упоређењу са прошлом годином без горе означених повећања, наш буџет повећава још и за 1.723,373.000 динара. Откуда ово повећање? Ово повећање долази због новостворених школских, просветних, културних, здравствених и социјалних установа у току 1947 године.

Најзад, треба подвући да је НР Србија у прошлој години учествовала у савезним приходима у порезу на промет производа са 16%, а да у овој, 1948 години суделује са 38%.

Тако у најкраћим цртама изгледа повећање предлога буџета НР Србије за ову годину.

И ово потврђује да су у прошлој години постигнути крупни успеси, који омогућавају да се у овој години изврше још крупнији задаци, да је структура предлога савезног буџета исправна, а да сам буџет осигурава извршење још крупнијих дела него у прошлој години, да је предлог буџета за НР Србију исто тако реалан и да омогућава извршење крупних задатака у овој години.

Тако већ први месеци ове, 1948 године показују да су наша убеђења оправдана, да ћемо испунити задатке у овој другој години Петолетке. Испуњење производње републиканске индустрије у првом кварталу 1948 за 45% је веће од испуњења плана у истом раздобљу 1947 године. У грађевинарству видимо да је у првом кварталу 1948 године вредност извршених радова 7,6 пута већа него у истом раздобљу 1947 године.

Све то још једанпут говори да је политика нашег врховног политичког и државног руководства на челу са другом Титом исправна, јер је безброј чињеница као такву потврђују, јер наша земља иде сигурним и чврстим кораком из успеха у успех. И извршавање задатака Петогодишњег

плана потврђује да је политика на основу које су они постављени исправна, коју, уосталом, читав наш народ на бази сопственог искуства осећа и прихвата као такву. (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Има реч народни посланик Већа народа, Министар финансија Народне Републике Црне Горе Гојко Гарчевић.

Гојко Гарчевић (НР Црна Гора): Другови народни посланици, у првој планској години читава наша земља била је једно велико градилиште. У сваком граду и селу, у свим фабрикама и на свим радилиштима радили су збринутим сви наши народи и сваки појединац са беспријекорним радним еланом на извршењу постављених задатака из Петогодишњег плана. И поред огромних тешкоћа с којима смо се борили, захваљујући новом друштвеном систему, политичком и државном руководству на челу са другом Титом, које правилно руководи нашом изградњом, огромној моћи, стваралачкој снази и радном елану наших народа, постигнути су огромни резултати: постављени задаци из привредног и финансиског плана остварени су, па чак и у много чему превазиђени.

Велики успјеси које су констатовали у својим експозима чланови Савезне владе, успјеси су и сваке републике посебно.

Народна Република Црна Гора у прошлој, 1947 години имала је буџет који је износио једну милијарду 250 милиона динара, са приходима од 520 милиона динара и дотацијом из савезног буџета од 730 милиона динара. Буџет расхода подијељен је: на инвестиције од 500 милиона динара и на буџет државне управе од 750 милиона динара. Буџет инвестиција употребљен је овако: на рударство 5,285.000 динара, на индустрију 128,872.000 динара, на пољопривреду 61,271.000 динара, на шумарство 4,763.000 динара, на саобраћај 114,790.000 динара, на трговину 40,579.000 динара.

Буџет инвестиција остварен је са 110%, буџет државне управе са 90%, а буџет прихода са 105%.

Извршењем постављених задатака у прошлој години наша Република постигла је значајне резултате у свим гранама нашег државног живота. Наша привреда ојачана је и уздигнута, индустрија је извршила свој производни задатак, чак га и превазишла. Њен капацитет је данас знатно већи него до рата, а поред тога, увећана је са неколико нових фабрика. Наша пољопривреда достигла је предратни принос. Сточарство, које претставља врло важну грану у нашем привредном животу, знатно се побољшало према стању какво

је било одмах после рата, али још знатно заостаје иза предратног нивоа.

У вези са поднесеним предлогом буџета, на основу успеха који су постигнути у прошлој години, омогућено је да се створе за текућу годину знатно већа финансијска средства и да се, према њима и на основу њих, поставе знатно већи и обимнији задаци него што су били у прошлој години. Због тога је поднесени предлог за текућу годину увећан за око 40% према буџету за 1947 годину. Основна карактеристика предлога буџета је у томе да грб његових прихода и расхода потиче из привреде и употребиће се на привреду. По структури прихода добиће се из привреде око 62% од целокупног износа, а на привреду ће се утрошити 66%. Огромна средства која ће се добити из привреде доказ су огромног привредног развоја наше земље, а огромна средства која ће се у току ове године уложити у привреду омогућиће даље јачање и уздизање наше народне привреде. Поред тога, предлогом буџета предвиђају се високе бројке и за друге општедржавне потребе, а нарочито за просвјетно-културне сврхе и за социјално-здравствену заштиту.

Овим предлогом буџета осигурава се народним републикама да самостално развијају своје привредне снаге и да задовољавају друге потребе, чиме се обезбјеђује њихов свестрани развитак. Нарочито истичем да се овим буџетом пружа висока потпора економски неразвијеним републикама да би се убрзао њихов економски развитак и осамостаљење. Ово је доказ чврстине и солидности братства и јединства наших народа искованог у Народноослободилачкој борби, које се из дана у дан све више развија и јача, а које је чврста подлога солидности наше друштвене заједнице.

Поднесени предлог буџета обухвата у глобалним износима и буџете народних република. Буџет Народне Републике Црне Горе предвиђен је са динара 1.686,545.000. Овај ће се износ покрити: сопственим приходима — динара 803,532.000 и дотацијом из савезног буџета — динара 883,013.000. Буџет расхода обухвата инвестиције — динара 629,967.000 и државну управу — динара 1.006,159.000. Из добити привредних предузећа и амортизационог фонда на инвестиције има се утрошити динара 72,508.000, тако да републички буџет инвестиција износи укупно дин. 702,470.000.

У поређењу са буџетом за 1947 годину буџет расхода НР Црне Горе увећан је за 40%, а буџет сопствених прихода за 85%. Повећање буџета расхода долази отуда што су увећане инвестиције и издаци за просвјету и културу и за соци-

јално-здравствену заштиту, а повећање сопствених прихода произилази из побољшања нашег привредног положаја.

Са оваквим буџетом, у нашој Републици извршиће се корисни инвестициони радови капиталне изградње, који ће даље ојачати наш привредни положај, изградиће се низ друштвено корисних објеката, обезбједиће се даљи развитак просвјете и културе, и потребна средства за социјално здравствену заштиту и за државну управу.

Задаци који се постављају нашој Републици у овој години у извршењу привредног плана и буџета велики су. Они захтијевају максимално ангажовање народне власти и сваког појединца. И само тако обезбједиће се да се постављени задаци у потпуности изврше. С обзиром на стечено искуство из прошле године, а нарочито из прве планске године, с обзиром на високу свијест, родољубље и радни елан нашег народа, постављени задаци биће у потпуности извршени.

Кад је ријеч о привреди Народне Републике Црне Горе, треба имати у виду да је до рата наша привреда била посве заостала и неразвијена. И таква привреда какву смо имали током рата тешко је настрадала и то у толикој мјери да је била скоро потпуно уништена. Свршетак рата поставио је пред наш народ крупан и велики задатак: обнову и изградњу привреде. Захваљујући великом ангажовању и високом радном елану нашег народа, захваљујући великој помоћи која нам је пружена од братских југословенских народа преко Савезне владе у виду дотација из савезног буџета, данашње стање наше привреде такво је да је питање обнове у нашој Републици, у највећем дијелу, углавном спроведено, а у извесним границама привреде превазиђено је и унапређено оно што смо имали.

Наша индустрија данас производи знатно више него што је производила до рата. Имамо чак и неколико нових индустријских објеката. Наша пољопривреда, у многим границама, достигла је предратни ниво. Туризам, који, такође, претставља важну привредну грану Црне Горе, знатно је напредовао и развио се. Привредни просперитет и напредак Црне Горе за протекле три године одражава се и у нашем финансиском плану.

За 1946 годину сопствени приходи предвиђени су били у износу од 145 милиона динара, од чега је остварено свега 70%. За прошлу, 1947 годину сопствени приходи предвиђени су на 520 милиона, а остварени су за 105%, а за текућу годину приходи се предвиђају на око 900 милиона динара, што значи увећање према прошлој години за 85%.

За бржи економски развитак наше Републике и за њено економско осамостаљење недовољно је само обновили и развити постојеће привредне гране. У нашу привреду треба укључити нове облике и изворе за које постоје потребни природни услови. Нама је потребан жељезнички саобраћај, без кога се не може замислити економски просперитет. Изградња жељезничке пруге Никшић—Титоград, на којој ради 20.000 градитеља омладинаца и фронтоваца Црне Горе, заједно са омладинцима из других братских република, борећи се са најотпорнијом природом, љутим црногорским кршем, биће завршена до предвиђеног рока, 13 јула о. г. Изградња ове пруге претстављаће велики догађај за Црну Гору. Аутомобилски возни парк, на који смо данас једино тупућени, биће знатно растерећен, чеме ће се омогућити побољшање камионског саобраћаја на другим релацијама.

Исушење Скадарског Језера, које је предвиђено Петогодишњим планом, претставља главну карику за економски препорођај Црне Горе. Извођењем ових радова Црна Гора доживјеће најкрупнији допађај у своме економском развитуку. Око 20.000 хектара најплоднијег земљишта биће отргнуто од воде и дато у руке човјеку да их може искоришћавати. С обзиром на климатске прилике и структуру земљишта, ова земља ће бити подесна за гајење свих јужних култура, чиме ће се створити потребни предуслови за подизање и развитак извјесних нових грана индустрије. Црна Гора располаже и богатим рудним благом, нарочито бокситом и угљем, чијз ће експлоатација допринијети даљем развијању наше привреде. Даљим развојем постојећих привредних грана земљорадње, сточарства, воћарства и туризма, добијањем нових обрадивих површина земљишта исушењем Скадарског Језера, изградњом жељезничког саобраћаја, експлоатацијом рудног блага и подизањем одговарајуће индустрије, Црна Гора биће економски препорођена и то тако да ће се уврстити у ред економско-напредних и развијених наших република, чиме ће и у економском погледу постати корисна по нашу општедржавну заједницу.

Изјављујем да ћу гласати за поднесени предлог буџета. (Аплауз).

Претседавајући: Закључујем данашњу седницу, а идућу заказујем за сутра у 9,30 часова са продужењем истог дневног реда: општи претрес Предлога општедржавног буџета за 1948 годину.

(Седница је закључена у 20 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Treća sednica

(25 aprila 1948)

Početak u 9,35 časova.

Pri ulasku u dvoranu, članove Savezne vlade na čelu sa Pretsednikom Vlade FNRJ maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom i članove Pretsedništva Saveznog veća i Veća naroda na čelu sa Pretsednikom Saveznog veća Vladimirom Simićem i Pretsednikom Veća naroda Josipom Vidmarom, narodni poslanici pozdravljaju burnim aplauzom.

Pretsedavao Pretsednik Saveznog veća **Vladimir Simić**.

Pretsedavajući: Otvaram treću zajedničku sednicu Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ.

Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Saveznog veća Stevan Jovičić. Molim druga sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar Momčilo Marković čita zapisnik druge zajedničke sednice.

Pretsedavajući: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Prelazimo na dnevni red: pretres Predloga opštedržavnog budžeta za 1948 godinu.

Ima reč narodni poslanik Veća naroda, Ministar finansija Narodne Republike Hrvatske Anka Berus. (Buran aplauz).

Anka Berus (NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, budžet za 1948 godinu, koji je predložila ovome domu Savezna vlada jest finansijski izražen plan za 1948 godinu.

U našem privrednom sistemu finansijski sistem je oruđe plana, oruđe narodne vlasti preko koga kontrolišemo izvršenje

plana. Preko budžeta dovodimo pod općenarodnu kontrolu narodnu imovinu, osiguravamo plansko, štedljivo i pravilno trošenje akumulacije u cilju razvitka narodnog gospodarstva. Preko budžeta raspoređuju se svi državni prihodi za ispunjenje planskih zadataka.

Analiza izvršenja lanjskog budžeta i analiza ovogodišnjeg prijedloga budžeta, koju smo čuli u jučerašnjem ekspozeu, a osobito svestrana, iscrpna, dokumentovana analiza naših privrednih planova i njihovog izvršenja, koju je dao Predsjednik Privrednog savjeta i Planske komisije drug Kidrič, jasan su dokaz da je:

1) u 1947 godini predviđeni dio Titovog Petogodišnjeg plana ne samo u cjelini ispunjen, već da je on u nizu grana premašen, i

2) da plan za 1948 godinu, čiju financijalnu sliku daje predloženi budžet, osigurava ispunjenje i premašenje onih zadataka koji za ovu godinu proizilaze iz zadataka Petogodišnjeg plana.

Izvršenje plana u 1947 godini pokazalo je da su se duboko usjekle u svijest radnog naroda riječi druga Tita da »bez ostvarenja plana nema baze naše ekonomske i političke nezavisnosti« i zbog toga »dužnost je svakog građanina naše zemlje, da da sve od sebe za ostvarenje zadaća koje se postavljaju pred nas u vezi sa Petogodišnjim planom.«

Osnovne mase radnog naroda prihvatile su plan kao svoju stvar, one unašaju dnevno mnogo samoprijedora, elana i oduševljenja u izvršenje plana. To nam dokazuju radnici u fabrikama, u prvom redu ispunjenjem proizvodnih planova, to nam dokazuju seljaci koji su dali zemlji 1947 godine svu onu hranu koja se iz nerodne godine mogla da dobije. To nam dokazuju obaveze koje je preuzela i izvršila Narodna omladina, koje je preuzela i izvršila Narodna fronta. Obaveze, koje su te organizacije preuzele na sebe ove godine, još su zamašnije negoli što su bile one u prošloj godini, a seljaštvo je ove godine kao cjelina preuzelo krupnu obavezu izgradnje zadružnih domova.

I ovaj budžet je dokaz da smo stali čvrsto na put planske privrede, da smo u stanju da s uspjehom vodimo borbu za ekonomsku samostalnost i neovisnost naše zemlje, jer su naše narodne mase prožete onim novim patriotizmom kojemu nas uči drug Tito.

Prema prijedlogu budžeta za 1948 godinu, budžet Narodne Republike Hrvatske u općedržavnom budžetu iznaša dinara 11.114,115.000.

Naš je budžet uravnotežen uz učešće od 27% poreza na promet proizvoda ubranog u našoj Republici. To predstavlja 41% od ukupnih naših prihoda. Budžet stavlja u zadatak daljnju borbu za sniženje troškova proizvodnje.

Oslanjajući se na iskustvo i rezultate postignute u prošloj godini, možemo preuzeti obaveze koje nam ovaj budžet postavlja. U 1947 godini naša republička industrija ispunila je proizvodni plan sa 113%, poreza na promet proizvoda 115%, dobiti 130%.

Troškovi proizvodnje sniženi su u republičkoj industriji u prosjeku za 4,5%, dok je u kemijskoj industriji sniženje iznosilo 10,3%, grafičkoj 9,7%, a tekstilnoj 7,8%.

Broj radnika u Hrvatskoj povećao se od jula 1947 do sada za 20%. Osposobljavanje novih radnika da postignu proizvodnost rada starih radnika, nužno se postavlja pred naše rukovodioce. To će nam omogućiti sniženje troškova proizvodnje, a novim radnicima podignuti i nominalnu i realnu nadnicu. Ako uzmemo u obzir da smo spomenuta sniženja u toku prošle godine proveli uglavnom borbom za štednju materijala, borbom za rad po normi, to masovno i plansko podizanje stručnosti i veće kvalifikacije radnika, predstavlja jednu od organizacionih obaveza i nužnost daljnjeg naglog sredenja naše privrede. To je tim više potrebno što već počinju da rade nove fabrike sa savremenijim tehničkim uređenjem nego što su ga imale stare, a koje zahtijevaju veću stručnost. Dosadašnji rezultati postignuti na frontu rada daju nam pravo da smjelo pristupimo ovogodišnjim zadacima.

Svijest o izgradnji socijalističkog društva razvija inicijativu masa radnika, racionalizatorstvo i novatorstvo. Otkrivaju se talenti, koji su ranije u kapitalističkom sistemu ostajali nezapazeni, zapretani i zagušeni. Nema sumnje da pred nama stoje još krupniji zadaci, osobito u pitanju radne discipline, i u razvijanju sposobnosti svakog pojedinca koji je uključen u rad. Ukoliko budemo brže uklanjali iz naših poduzeća i ustanova stare navike i birokratizam, na što još nailazimo, utoliko ćemo bolje ispunjavati preuzete obaveze.

U Hrvatskoj, iako spada među najindustrijaliziranije naše republike, odnos između industrijske i poljoprivredne proizvodnje bio je 1939 godine 46%—54%. Iz toga razloga od krupnog je značaja kakove smo uspjehe imali u ekonomskom pogledu u povezivanju seljaka za plan.

Ako uzmemo one osnovne seljačke proizvode, koji su trebalo da osiguraju obezbeđeno snabdijevanje radništva i gradskog stanovništva, kao ključnu točku, onda vidimo da su naši

seljaci u cjelini — uz iznimku stvarno samo pojedinih špekulanata — shvatili svoj zadatak snabdijevanja zemlje žitaricama u punoj mjeri i da s te strane nekih ozbiljnih teškoća nije bilo. Bilo je grešaka na terenu, ponegdje i ponekad i krupnijih grešaka prema pojedincima, ali sve te greške nisu dovodile u pitanje sam sistem snabdijevanja. Plan otkupa bijelih žitarica ispunjen je sa 94%, a kukuruza sa 118%, dok je plan kontrahiranih slobodnih viškova ostvaren u potpunosti. U Hrvatskoj površine zasijane industriskim biljem povećane su za 100%, a da za to ne samo da se nije smanjila površina žitarica, nego se ona čak i povećala za 12%. No iako to znači dosta nagli ulazak u nove kulture od strane seljaka, taj tempo nije dovoljan, jer je u poljoprivredi plan za 1947 godinu ispunjen svega sa 96%. Smatramo da smo mogli postići bolje rezultate. Državna poljoprivredna dobra i poljoprivredne stanice nisu odigrale onu ulogu u ispunjenju plana u poljoprivredi, koja im je bila namijenjena. U tom pogledu predstoji nam još mnogo rada.

U odnosu na ostale prihode, koji se javljaju u našem republičkom budžetu, osvrnuću se samo na porez na dohodak.

Predviđanje poreza na dohodak u našem budžetu se u odnosu na izvršenje u 1947 godini povećava i to: kod poreza na dohodak radnika i namještenika, obzirom na povećanje broja radnika u privredi, dok se to povećanje predviđa kod seljaka i privatnih zanimanja zbog toga, što je kod istih nakon izvršenog razreza za 1947 godinu ostala za naplatu razlika između ranije uplaćene akontacije i konačnog razreza. Pošto je to uglavnom već naplaćeno u toku minula tri mjeseca, to nam za daljnju naplatu u ovoj godini od seljaka i privatnih zanimanja, ostaje da naplaćujemo porez za 1948 godinu, koji će biti razmjern njihovim ovogodišnjim prihodima.

Kod razreza poreza zemljoradnicima pokazalo se u nekim kotarevima da su poreske komisije i lokalne vlasti nekada pravile i krupnije propuste. Jedna od češćih pojava, sa kojom smo se morali boriti, bila je tendencija da se pomno i pažljivo ne izračunava stvarni dohodak svakog pojedinca, već se pribjegavalo šablonskom opterećivanju prema površini zemlje. To je dovodilo do nepravilnih opterećenja i nesprovođenja u život osnovnog principa oporezivanja prema stvarnom dohotku. Sve takove greške, gdje su god otkrivene, odmah su ispravljane. Zato možemo reći da je razrez poreza za 1947 godinu u osnovi pravilno izvršen i princip progresivnog oporezivanja, to jest, srazmjernost prema ekonomskoj snazi svakog pojedinca, došao je do punog izražaja. Od 600.000 seoskih domaćinstava 17.300 najsiromašnijih seljačkih domaćinstava oslobođeno je poreza,

40.000 plaća manje od 100 dinara poreza godišnje, 300.000 domaćinstava oporezovano je od 100—1.000 dinara, a za 7.800 domaćinstava utvrđen je prihod preko 120.000 i plaćaju 21,5% sveukupnog poreza. To je naišlo na odobravanje i zadovoljstvo naroda, izuzev izvjesnih pojedinaca, špekulantskih elemenata koji su izražavali nezadovoljstvo razrezom poreza i opirali se poreskoj obavezi, kao što to čine kod svih obaveza prema društvenoj zajednici. Na razrez je bio minimalan broj prigovora i žalbi, to jest, u svemu 2,7% prigovora na izvršne odbore, koji su ih u osnovi pravilno riješavali tako da je tek 0,06%, to jest 6 na 10.000 žalbi, dosada stiglo Ministarstvu financija. Premda je razrez za 1947 godinu izvršen donekle kasno iako je njegova visina za pojedince značila i znatnije povećanje, brza naplata potvrđuje njegovu pravilnost, srazmjernost prema ekonomskoj snazi našeg sela, i, na koncu, prihvatanje i svjesno izvršavanje i te svoje obaveze od strane našeg seljaštva.

U oporezivanju radnog dijela privatnog sektora u gradu, naden je također pravilan odnos. Ali u nekim gradovima se premalo pažnje posvećivalo tome da se mobilišu široki slojevi radnika i namještenika za otkrivanje špekulantskog dijela privatnog sektora, koji su zbog toga često uspjeli da pred poreskim komisijama zataje svoje prihode. Naša lokalna rukovodstva, osobito u gradovima, često ne vide, uslijed širenja državnog i zadružnog sektora, uslijed ogromnog elana u radu koji susreću kod narodnih masa na širokom frontu rada, da još postoji izvjestan broj neproduktivnih elemenata, koji nalaze načina da dodu ponekad i do znatnih prihoda i koji se zato ne uključuju u produktivan rad. Oni su, doduše, malobrojni, ali ih treba svim zakonskim sredstvima, pa i porezom privesti radu da ispune svoje obaveze prema zajednici.

U ovogodišnjem budžetu sasvim je otklonjen zadnji fiskalni ostatak u sistemu naših prihoda, tj. trošarina, koju su lanjske godine ubirali gradovi. Ove godine moći će osobito gradovi da se posvete razvijanju lokalne privrede, da njezinu bazu još više prošire i da tako doprinesu onomu što u sadašnjem momentu predstavlja svakako jedan od osnovnih zadataka na privrednom polju: podizanje životnog standarda građana i nastojanje da ih snabdiju nizom artikala koje mogu sami da proizvedu, nastojanjem da im organizuju pružanje usluga koje će radnom dijelu naroda olakšati život, a to će omogućiti još šire uključivanje žena u privredu.

Rashodi našeg državnog budžeta, koji uključuje i budžete narodnih odbora, predviđaju za investicije 4.885.655.000.— što predstavlja, s obzirom na izvršenje u prošloj godini i u odnosu

na obaveze finansijskog zakona na smanjenje troškova u građevinarstvu i u kapitalnoj izgradnji, povećanje od 66%. U odnosu na republički petogodišnji plan, to predstavlja u prve dvije godine njegovo izvršenje od 32%. Uzimajući u obzir investicije, koje će se vršiti preko saveznog budžeta na teritoriju naše Republike, na našem terenu investirće se, u odnosu na izvršenje prošlogodišnje investicije, 176%.

Savezni budžet predviđa i ove godine znaćne kredite za obnovu ratom postradalih krajeva. Ovdje hoću da izrazim zahvalnost naroda Hrvatske i naše Vlade za tu pomoć Saveznoj vladi, a u prvom redu drugu Titu za njegovu ličnu brigu oko pomoći ratom postradanim krajevima. Nastojaćemo da pravilno koristimo pruženu pomoć i da tako organizujemo rad na obnovi sela, da u toku ove godine učinimo znatan napredak u otklancanju ratnih pustošenja.

Ostali dio budžeta odnosi se u svom III dijelu na prosvjetu, nauku i kulturu, na što otpada u našoj Republici 1.730.000.000 dinara ili povećanje prema prošloj godini od 233%. Prilikom izvršene sistematizacije, prosvjetnim radnicima prosjek plata povećan je za 33%. Socijalno-zdravstvena zaštita naroda, to jest IV dio budžeta, predstavlja u ovogodišnjem prijedlogu 2.529.000.000 dinara ili povećanje od 210%.

Sama činjenica da u ovogodišnjem prijedlogu budžeta imamo povećanje na ta dva njegova dijela 220%, a izdaci u ukupnoj sumi iznose 4.260.000.000 dinara, pokazuje koliko se nastojalo u našoj Republici da se osigura daljnji razvoj prosvjete i kulture i kolika je briga za zdravstveno stanje naroda.

VI dio budžeta predstavlja administrativne izdatke u užem smislu. Ako kod toga naglasimo da su to svi administrativni izdaci u našoj Republici, od republičke vlade do mjesnih odbora, ako naglasimo i to da se u znatnoj mjeri preko organa administracije vrši i organizacija samog državnog sektora privrede, pomaže zadružni sektor, onda vidimo da ti izdaci, u odnosu na druge izdatke koji se vrše preko našeg budžeta, predstavljaju vrlo mali procenat. Izdaci za administraciju iznose 2.233.000.000 dinara ili 20% državnog budžeta Narodne Republike Hrvatske.

Uzimajući u obzir uključivanje istarskih teritorija u naš republički budžet na prihodnoj i rashodnoj strani, povećanje na administrativnom dijelu iznosi svega 24%. Niz funkcionalnih zadataka, a također i operativnih koji su se ranije financirali iz privrede, organizacijom novih ministarstava prešao je na administrativni dio budžeta, a isto tako su i lokalni organi vlasti preuzeli na sebe zadatak organizacije trgovine i krupnu funkciju organizacije obaveznih otkupa.

U toku 1947. godine, učvršćenjem kotarskih narodnih odbora pokazalo se da su sva narodna predstavnička tijela i naš državni aparat u stanju da u osnovnim linijama sa uspjehom izvrše zadatke planske privrede i da su u toku prve planske godine stekli dragocjena iskustva, da su planskom izvršavanju zadataka posvetili veliku pažnju, shvatili značaj plana, značaj kontrole njegovog izvršenja i evidencije. No i pored toga što smo osnovne karike naše planske privrede držali u rukama preko tog aparata, naša evidencija i kontrola po nizu pitanja mora da se još niže spusti u masu. Imaćemo ogromne koristi ako u toku ove godine uspijemo da osposobimo osnovne jedinice naše vlasti, to jest mjesne odbore, da do kraja preuzmu vođenje evidencije i kontrole privrednog života na svom sektoru. Dosada nije bila izolirana pojava da su kotarski odbori shvaćali pitanje pomoći mjesnim odborima na taj način što su za njih direktno izvršavali pojedine zadatke. To je, s jedne strane, spriječavalo mjesne organe u njihovom razvoju, u njihovom osamostaljenju, a s druge strane, previše je opterećivalo kotarska rukovodstva dnevnim operativnim, sitnim zadacima, previše ih vodilo u prakticizam, vuklo iz kampanje u kampanju, zatvaralo mu perspektive, sprečavalo širi razvoj i udaljavalo ih od studiranja svojih vlastitih terenskih problema. Bilo je često premalo inicijative za korištenje svih mogućnosti, koje su lokalni izvori mogli da pruže, za otkrivanje svih rezervi koje su postojale na njihovom terenu i koje još rasute po našoj zemlji leže latentne i neiskorištene. Mobilizacija tih rezervi, razvoj inicijative lokalnih rukovodstava ne samo organa vlasti, nego svih aktivista, rukovodstava i članstva masovnih organizacija, pružaju nam nove mogućnosti da proširimo naš plan, da tako prošireni plan zbilja i ispunimo, a osobito da koristimo sve lokalne mogućnosti za poboljšanje životnog standarda radnih masa. Zato mi smatramo osnovnim zadatkom u 1948. godini, ne samo za narodne odbore — postaviti na noge organizaciju lokalne privrede i iskoristiti i mobilizirati sva lokalna sredstva. Tu se kriju velike mogućnosti za savladivanje niza naših teškoća. Zatim — i to je važno — veliki broj građana je ostao izvan napora na ostvarivanju plana, jer se veliki broj građana može neposredno uz plan vezati baš preko lokalne privrede i lokalnih zadataka. Tu je, dakle, izvor novih snaga i sredstava za savladivanje teškoća u 1948. godini.

Inicijativom Savezne vlade formirano je Ministarstvo komunalnih poslova. Pred tim ministarstvom stoji široko polje rada i leži velika odgovornost i moraće baš u toku ove godine da pruži daleko veću pomoć lokalnim vlastima, negoli što je

to dosada učinilo. Moraće da odigra značajnu ulogu u sredi-
vanju lokalne privrede što je nesumnjivo najvažniji zadatak
koji narodni odbori treba da savladaju.

Ovogodišnjim budžetom obavezujemo se na povećanje
produkcije uopće, na sniženje troškova koštanja u proizvodnji
i na što višu izgradnju uz što manje troškova. Ti zadaci stoje
pred Vladom naše Republike, pred svim rukovodstvima, pred
cijelim narodom. Borićemo se za pojačanje produktivnosti u
svim granama proizvodnje i svim vrstama rada osposobljenjem
radne snage i pojačanjem stručnosti. Tako ćemo stvoriti i novi
kadar za nove industrije. Postepeno uvadati takve metode rada
i u poljoprivrednu proizvodnju, osobito preko zadrugarstva,
povećati produktivnost rada u samoj poljoprivredi. Racionalno
koristiti sve sirovine, a u prvom redu deficitarne, proizvesti i
sabrati što više izvoznih artikala, da bi mogli čim prije da uve-
zemo ono što nam je neophodno za montažu naše nove indu-
strije i proširene elektrifikacije. Raditi što bolje i više da bi
mogli više odvojiti za proširenu potrošnju.

U vrijeme donošenja Petogodišnjeg plana naglašavali smo
da plan traži maksimum zalaganja od svakog građanina ove
zemlje, preuzimili smo obaveze koje je plan postavljao. Sada
ih konkretizirane hoćemo i možemo ispuniti, a iskustvo 1947
godine dokazuje da su naši zadaci, koji proizilaze iz plana i koje
smo sami sebi postavili, realni, da ne predstavljaju nikakav ne-
savladiiv napor. Narod Hrvatske, radnici, seljaci i radna inteli-
gencija prihvatit će i ispuniti zadatke druge godine plana, boriće
se za njihovo premašenje, te nastojati da prevaziđu uspjehe
koje su postigli 1947 godine i da otklone nedostatke, greške i
propuste koje su imali u prošloj godini.

Ubijedeni u korisnost i ispravnost postavljenih zadataka i
u mogućnost njihova ostvarenja, izjavljujem u ime poslanika
kluba Narodnog fronta iz Hrvatske da ćemo s oduševljenjem
glasati za ovaj budžet, jer znamo da on osigurava ostvarenje
onih ciljeva čije nam je perspektive dala naša Partija, na čije
nas je puteve doveo drug Tito i kuda nas vodi njegov genije.
(Burno i dugotrajno odobravanje).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Veća naroda,
Pretsednik Planske komisije Narodne Republike Bosne i Her-
cegovine Hasan Brkić. (Aplauz).

Hasan Brkić (NR Bosna i Hercegovina): Drugovi i druga-
rice narodni poslanici, predlog budžeta, koji podnosi Savezna
vlada na odobrenje Narodnoj skupštini, jasno govori o uspje-
sima koje je postigla naša zemlja u toku prošle godine. Ti

uspjesi omogućili su da se baza finansiranja privredne i kulturne izgradnje u ovoj godini, u odnosu na prošlu, znatno proširi i da se na taj način osigura brzi tempo razvitka zemlje onako kako je to predviđeno Petogodišnjim planom. U tome leži izvanredni politički i državni značaj predloga zakona o budžetu. U našem budžetu, u rasporedu njegovih prihoda i rashoda, konkretizovana je opšta političko-ekonomska linija našeg državnog rukovodstva; njime je za 1948 godinu određen tempo razvitka pojedinih grana narodne privrede i obim društveno korisnih investicija i, što je naročito važno, kroz naš budžet, kao osnovicu celokupnog finansiskog sistema, ostvariće se novčana kontrola nad najvećim dijelom proizvodnje i raspodjele. U tom pogledu on nema nikakve sličnosti sa budžetom u kapitalističkim državama koji nosi vojno-birokratsko obilježje i prvenstveno služi za pokrivanje rashoda za vojsku i policiskochinovnički aparat. Iz sasvim novog karaktera budžeta i njegove uloge kao najmoćnijeg sredstva planskog rukovođenja privredom proističe njegova neposredna, organska povezanost sa cjelokupnom našom ekonomikom, sa njenim razvitkom i dinamikom. Njegovo ostvarenje ne može se odvojiti od ostvarenja zadataka koji su postavljeni i formulisani u godišnjim privrednim planovima. U predlogu budžeta predviđen je kao prihod od poreza na promet proizvoda iznos od 46 milijardi, što predstavlja, bez poreza na promet proizvoda iz slobodnog prometa i sniženja troškova proizvodnje, povećanje za 56%. Ostvarenje ovog povećanog osnovnog državnog prihoda vezano je za ostvarenje plana proizvodnje i u tom pogledu uspješno izvršenje budžeta zavisi i od uspješnog izvršenja planiranih zadataka u proizvodnji. Planirani porez na dohodak, iako je on i apsolutno i relativno smanjen u odnosu na ostale izvore državnog prihoda, odražava takođe jačanje naše privrede, naročito poljoprivrede. Porast ekonomskih snaga naše zemlje ispoljava se u proširenim investicijama za kapitalnu izgradnju čiji je opšti porast 26%, i proširenim investicijama za kulturnu i zdravstvenu izgradnju, čiji porast iznosi 72,9%. Svi su ovi podaci za nas potvrda pravilnosti politike našeg državnog rukovodstva i dokaz poraslih privrednih snaga zemlje.

Mi smo sa ovoga mjesta od drugova predgovornika čuli detaljniju analizu opštedržavnog budžeta za 1948 godinu kao i to šta će se u ovoj godini preduzeti na ostvarenju zadataka Petogodišnjeg plana. U diskusiji o budžetu osvrnuo bih se na budžet Narodne Republike Bosne i Hercegovine, koji čini sastavni dio opštedržavnog budžeta.

Najvažniji pokazatelj koji govori o porastu privrednih snaga naše Republike jeste činjenica da se finansiranje državnih i privrednih potreba u ovoj godini vrši uz naše smanjeno učešće u savezним prihodima, iako se apsolutni iznos budžetskih rashoda povećao za preko 90%. U prošlogodišnjem budžetu, pored predviđene dotacije, naša Republika je učestvovala u porezu na promet proizvoda sa 95%, a ove godine njeno učešće je smanjeno na 65% prihoda koji se ostvaruju na teritoriji Republike. Van svake je sumnje da je to najbolja ilustracija porasta i jačanja privrede naše Republike, koja se pozitivno odrazila i u opštedržavnom budžetu.

Mislim da je potrebno i korisno da na ovome mjestu iznesem nekoliko podataka o uspjesima koje je postigla naša Republika u borbi za ostvarenje zadataka prve godine Petogodišnjeg plana. Opšti porast industrijske proizvodnje u Jugoslaviji, koji je ostvaren u 1947 godini, znatno je premašio nivo predratne proizvodnje. Naša republička industrija, zbog svoje tehničke zaostalosti, nije u svim granama ostvarila taj opštedržavni prosjek, ali proizvodnja u svim granama privrede znatno je porasla u odnosu na 1946 godinu, a u velikom broju preduzeća ona je porasla i u odnosu na 1939 godinu. Indeksi proizvodnje najkarakterističnijih i najvažnijih proizvoda u 1947 godini prema 1946 godini osvijetljavaju porast naše produkcije. Proizvodnja elektroenergije, u odnosu na 1946, porasla je na 192%, uglja na 194%, čeličnog lima na 200%, poljoprivrednih sprava na 386%, proizvodnja pamučnih tkanina na 246% kao i proizvodnja mehaničke obrade drveta na 247%. Podaci o poljoprivrednoj proizvodnji također govore o njenom porastu, iako je ova privredna grana u toku rata pretrpila najveća puštošenja od koga još uvijek trpi. Iako nije u cijelosti ostvaren sjetveni plan, proizvodnja žitarica u poređenju sa prošlom godinom porasla je za 14,5% i prebacila prosječni 10-godišnji prinos, a u industriskom bilju prebačen je desetogodišnji prinos za 692%. Porast poljoprivredne proizvodnje pozitivno se odrazio na povećan otkup za potrebe države. Tako je otkup bijelih žitarica porastao u odnosu na ekonomsku 1946/47 za 55% a kod kukuruza za 465%. Stočarska proizvodnja čiji su osnovni fondovi još uvijek znatno ispod predratnih, ostvarila je planom postavljene zadatke. Porast poljoprivredne proizvodnje znatno je povećao ukupnu sumu dohodka poljoprivrednog stanovništva.

Opšti znak jačanja privrede naše Republike predstavljaju i podaci o porastu robnog prometa. Robni promet, iako nije u cijelosti apsorbovao kupovnu moć stanovništva, naro-

čito na selu, porastao je u državnoj, zadružnoj i pijačnoj trgovini sa preko 30%. Podaci o uposlenoj radnoj snazi, kao i o platnom fondu, pružaju istu sliku. Broj zaposlenih radnika u 1947 u odnosu na 1946 povećao se za 60%, a, na primer, u odnosu na 1947 za 66%. Platni fond samo u republičkoj industriji u toku 1947 godine povećao se na 218,9%.

Krupan korak u toku prošle godine nije samo učinjen u podizanju proizvodnje. Veliki radni proces i pregalaštvo radnih masa, koji iz dana u dan preobražavaju i lik naše Republike, živo ilustruje samo nekoliko podataka o investicionoj izgradnji koja je izvršena u toku prošle godine. Na izgradnji objekata iz republičkog i saveznog plana, ne računajući dobrovoljne akcije Narodnog fronta i veliku radnu akciju Narodne omladine na izgradnji pruge Šamac—Sarajevo, utrošeno je preko 50 miliona radnih časova. U toku prošle godine radilo se na 22 nova fabrička postrojenja. Obnovljeno je i modernizovano 19 postrojenja, izgrađeno je 250 km električnih dalekovoda, preko 60 krupnih objekata na poljoprivrednim dobrima, 1484 hektara zemljišta pripremljeno za navodnjavanje, 1645 ha odvodnjeno i izgrađeno preko 50.000 m³ nasipa za odbranu od poplave. U toku prošle godine obnovljeno je i izgrađeno 540 učionica osnovnih škola, uzeto u rad i dovršeno 36 raznih zdravstvenih objekata, tako da se već danas broj bolničkih postelja povećao za 357. Samo u toku prošle godine obnovljeno je i izgrađeno u ratom opustošenim krajevima preko 29.000 seljačkih kuća, što sa obnovljenim i izgrađenim u 1946 godini predstavlja 54.000 seljačkih kuća. Ovaj poslednji podatak govori o brizi naše države, naročito o brizi druga Tita za ratom postradale krajeve.

Ispunjenje zadatka plana, kao i brzi tempo kojim ćemo se kretati ubuduće, nužno su tražili napor na podizanju novih kadrova. Naša Vlada, iako ne još uvijek u dovoljnoj mjeri, posvetila je veliku pažnju ovom pitanju i učinila krupan korak naprijed. U toku prošle godine osposobljeno je putem kurseva i u školama preko 5.000 kvalifikovanih i priučenih radnika. Broj učenika u privredi porastao je sa 6.600 na 9.500. Za dalju i uspješniju izgradnju kadrova otvoreno je 8 srednjih stručnih škola u kojima se povećao broj učenika od 2.563 na 5.375, tako da danas naša Republika ima 22 srednje škole više nego što ih je bilo prije rata. U prošloj godini otpočeli su sa radom Medicinski i Poljoprivredni fakultet. Iako ovi podaci govore o učinjenom naporu od strane države na polju stvaranja novih kadrova bez kojih se ne može zamisliti izgradnja socijalizma, to je još uvijek daleko od onoga što treba učiniti. I na polju podizanja narodnog prosvjećivanja ostvareni su znatni rezul-

tati. U toku prošle godine povećao se broj učenika u osnovnim školama na 37.000. Akcijom države i narodnih organizacija opismenjeno je 134.000 gradana.

Budžet naše Republike u prošloj godini bio je realan, kako u pogledu prihoda, tako i u pogledu rashoda. Prihodi koji su služili kao osnova finansiranja uprave i investicione izgradnje ostvareni su sa 113%.

Neprijatelji našeg poretka, »učeni« skeptici i dešperateri čiji se glas još uvijek čuje tu i tamo, govorili su da mi nećemo moći da ostvarimo zadatke koje je pred nas postavila prva godina Petogodišnjeg plana, da mi nemamo stručnih snaga za izvođenje tako velikih pothvata, da će pretjerano velika izgradnja dovesti do inflacije i do još većeg opadanja standarda radnih masa. Mi smo naše zadatke uglavnom ostvarili. Naš novčani sistem ne samo da je očuvan, nego je u odnosu na porast proizvodnje još više stabilizovan, životni standard radnih masa ne samo da nema tendenciju opadanja, nego smo danas u stanju, baš zahvaljujući već ostvarenim uspjesima, da u 1948 postignemo da životni standard radnih masa poraste u odnosu na nivo u 1939. Time je jasno potvrđena realnost politike naše Partije i našeg državnog rukovodstva, time je u životu isprobana i potvrđena misao druga Tita koji je postavio kao moguće i ostvarljivo da već kroz prvi Petogodišnji plan učinimo našu zemlju industrijski naprednom, nezavisnom od imperijalističkih država koje su u prošlosti kočile njen razvitak, pljačkale njena bogatstva i nemilosrdno iskorišćavale trud radnih masa.

Jedan od osnovnih faktora u izvršenju naših zadataka u prošloj godini bili su požrtvovnost i elan radnih masa. U osnovnim granama privrede, iako u njima nisu još uvijek bitno izmijenjeni tehnički uslovi i sredstva, znatno smo podigli proizvodnju. Ali u borbi za ostvarenje toga zadatka ispoljila se jednostranost naših privrednih rukovodilaca i njihova nedovoljna pažnja da, pored ostvarenja plana proizvodnje u njegovom naturalnom vidu, boljom organizacijom posla ostvare još veću produktivnost rada, još veću uštedu materijala i sirovina kao i bolji kvalitet proizvoda. Iako je produktivnost rada u toku 1947 godine nešto porasla, ipak je ona daleko od onoga što smo morali učiniti i što nam je bilo postavljeno kao zadatak planom sniženja troškova proizvodnje. Pitanje normi, koje predstavlja uslov ne samo bolje i racionalnije organizacije proizvodnje, nego i jedini pravilan osnov za nagrađivanje radnika, nije još uvijek ozbiljno shvaćeno od naših privrednih rukovodilaca. Na mnogim mjestima išlo se za tim da se norme formalno uvedu,

a zapostavila se potreba njihovog realnog ocjenjivanja i često se gubila iz vida njihova nužna povezanost sa tehnološkim procesom i sa odgovarajućim konkretnim radnim operacijama. Baš radi takvog odnosa prema normama kao i prema zadatku uvođenja jedne naprednije, savremenije organizacije rada, koja bi omogućila pravilnije i potpunije iskorišćavanje proizvodnog kapaciteta u preduzećima u našoj Republici, u toku prošle godine nisu postignuti bitni uspjesi u povećanju produktivnosti rada i smanjenju troškova proizvodnje kao važnom izvoru za dalju izgradnju zemlje.

Iskustvo iz prošle godine ukazuje i na to da se dinamika proizvodnje nije ravnomjerno kretala naprijed. U mnogim granama vrlo su česte oscilacije iz mjeseca u mjesec, čak i u slučajevima kada preduzeća ne oskudijevaju u sirovinama i radnicima. Ta pojava proističe iz toga što naši privredni kao i sindikalni rukovodioci ne shvataju radno takmičenje kao sistem koji treba stalno podržavati i razvijati, nego se ono često svodi na povremeno i kampanjsko takmičenje. Ova pojava naročito je karakteristična u rudnicima — i saveznim i republikanskim.

U ovoj godini mi ćemo morati povesti oštriju borbu za ostvarenje plana u svakom preduzeću, na svakom radnom mjestu i vezati tu borbu za stalno povećanje produktivnosti rada, za sniženje troškova proizvodnje kao i za korišćenje unutrašnjih rezervi u mnogo širem obimu nego što smo to činili prošle godine. Izvršenjem budžeta u ovoj godini nužno je ostvariti oštriju kontrolu nad radom preduzeća, nad uvođenjem i učvršćenjem privrednog računa kao osnovnog metoda rukovođenja. Iako je novim organizacionim formama naše privrede obezbijedena puna operativna samostalnost rukovodilaca preduzeća i stvorena mogućnost za njihovu neposrednu materijalnu zainteresovanost na poboljšanju proizvodnje, ipak u našoj Republici ima mnogo slučajeva nepravilnosti u raspolaganju državnim sredstvima, slabosti u organizaciji procesa proizvodnje i nedovoljno upornosti za povećanje produktivnosti rada. Borba za racionalniju organizaciju proizvodnje, maksimalno zalaganje u borbi za povećanje produktivnosti rada kao osnovnog uslova za izgradnju novog društvenog poretka, sistematsko snižavanje troškova proizvodnje i najstrožiji režim štednje sirovina i materijala — sve to ulazi u red naših osnovnih zadataka u ovoj godini. Planirano sniženje troškova u proizvodnji kao i planirano sniženje troškova u investicionoj izgradnji, koje u opštedržavnom budžetu za 1948 godinu treba da obezbijedi 6,01% od ukupnih prihoda, potvrđuje pravilnost postavljenog zadatka. Naročito se ozbiljno kod nas postavlja ovaj zadatak u građevi-

narstvu i šumskoj proizvodnji. Potrebno je istaknuti da je građevinarstvo u našoj Republici u 1947. godini prema broju efektivno utrošenih radnih časova ostvarilo samo 84% radova izračunatih u normačasovima, a da ne govorimo o rasipanju i neracionalnom korištenju građevinskog materijala.

Kolebanja u procesu proizvodnje koja su se u pojedinim granama u različitom stepenu ispoljila u toku prošle godine proističu iz nedovoljno učvršćene radne discipline. Vrlo su česti izostanci, duže ili kraće napuštanje posla kao i česte promene u zaposlenju. Samo u rudarstvu izgubljeno je preko 25% mogućih radnih dana, a u jednom preduzeću šumske eksploatacije samo za 3 mjeseca prošle godine izgubljeno je 22.240 radnih dana. Slične pojave postoje i u drugim granama privrede. U toku ove godine moraju se preduzeti mnogo ozbiljnije mjere da se ove negativne pojave, koje ometaju pravilnu organizaciju procesa proizvodnje, što je moguće više otklone i odstrane. Neosporno je da je otklanjanje fluktuacije u zaposlenju uslovljeno širokim planskim uticajem na raspodjeli radne snage, dosljednijom primjenom postojećeg tarifnog sistema, kao i otklanjanjem u izvjesnim slučajevima neopravdane neravnopravnosti prosječnih dnevnih zarada u nekim granama na teritoriji pojedinih republika. Podaci Direkcije Državnog zavoda za socijalno osiguranje iz prošle godine o ovoj posljednjoj pojavi ukazuju na to da bi Savezna vlada trebalo ovo pitanje što hitnije da razmotri.

U prošloj godini kod nas je na mnogim mjestima došlo do izražaja nepravilno i štetno shvatanje o našoj poljoprivredi, o njenom mjestu i ulozi. Ispustilo se iz vida da se naš industrijski razvitak, upravo zbog tempa kojim će se odvijati, ne može ostvariti ako njega ne budu pratili razvitak i jačanje poljoprivrede. Industrijalizacija zemlje, kao što to možemo već danas da vidimo, postavlja sve šire i ozbiljnije zadatke poljoprivredi. Zbog toga je i razumljivo da mi njoj moramo posvetiti mnogo veću pažnju utoliko više što je ona u našoj Republici, u poređenju sa drugima, znatno zaostala. Mnogo ozbiljnije nego ranije moraćemo da povedemo energičniju borbu za povećanje žetvenog prinosa, za šire i dosljednije sprovođenje agrotehničkih mjera, za bolje materijalno i tehničko snabdijevanje poljoprivredne proizvodnje, kome je Vlada naše Republike posvetila naročitu pažnju. Prošle godine od planirane tehničke opreme ostvareno je svega 46%.

Razvijanje državnog sektora u poljoprivredi samo je jedan od faktora za unapređenje ove privredne grane. Ali uvlačenje miliona poljoprivrednih proizvođača u borbu za unapređenje

poljoprivrede, za nove metode rada, za primjenu naučnih teko-
vina i naprednijeg iskustva vezano je za dalji razvitak i jačanje
zadrugarstva u našoj Republici, koje predstavlja najefikasniju
organizacionu formu za unapređenje poljoprivrede, za njeno
povezivanje sa industrijom i za njeno usmjeravanje u pravcu
opšteg razvitka. Plan naših mjera u poljoprivredi moraće biti
mnogo razrađeniji i konkretniji nego u prošloj godini. Na nji-
hovom ostvarenju moraćemo angažovati sve organe državne
vlasti, naročito niže koji su neposrednije vezani sa ovim pro-
blemom. Sprovođenje tih mjera treba da izade iz okvira apa-
rata države i da se što šire prenese na zadružnu organizaciju
koja će, mobilisući mase u sprovođenju tih mjera, dobiti svoje
pravo mjesto i odgovarajuću društveno-ekonomsku funkciju.

Novi oblici razmjene industrijske i poljoprivredne proiz-
vodnje na bazi vezanih cijena već danas daju snažan potsticaj
poljoprivrednim proizvođačima u borbi za unapređenje proiz-
vodnje. Oni će učvrstiti materijalne osnove na kojima će se
dalje razvijati seljačko zadrugarstvo ne samo kao organizacija
koja obuhvata i reguliše robni promet između sela i grada,
već i kao moćan instrumenat za rekonstrukciju naše poljo-
privrede.

Borba za unapređenje poljoprivredne proizvodnje u našoj
Republici ima naročiti ekonomsko-politički smisao u tome što
je naše selo u toku rata teško stradalo, tako da je danas prora-
čunati indeks njegove kupovne moći za 1948 godinu najniži u
zemlji i zaostaje za opštedržavnim prosjekom za 30%.

Lokalna privreda, kao važan dopunski faktor u našoj
opštoj proizvodnji, nije još predmet stalnije i svestranije
brige. Još rdava organizacija lokalnih preduzeća, nedovoljno
izdiferencirane funkcije državnih organa u njenom rukovo-
đenju, kao i njena slaba i zaostala tehnička oprema pretstav-
ljaju smetnju za povećanje i proširenje njene produkcije. Nisu
još savladane ni teškoće u materijalno-tehničkom snabdijevanju
lokalne privrede, o čemu jasno svjedoče podaci o realizaciji
dodijeljenih kontingenata za prvo tromesečje 1948 godine.
Teškoće u lokalnoj privredi zadaje i to što još do danas nije
praktično riješeno pitanje metodologije njenog planiranja. Nije
riješeno kakode na pitanje troškova proizvodnje i cijena, što
naročito koči njenu finansijsku stabilizaciju.

Plan za 1948 godinu postavlja pred nas ozbiljnije i slože-
nije zadatke. Opšti indeks porasta proizvodnje u ovoj godini
iznosi u odnosu na prošlu godinu 226,3%.

Naročito važni zadaci postavljeni su u drvnjoj i šumskoj
proizvodnji, čiji se indeks penje do 257%.

Naše građevinarstvo u toku ove godine treba da izvrši zadatak koji je gotovo 2,5 puta veći od prošlogodišnjeg.

Obim republičkih investicija u privredu i podizanje društvenog standarda gotovo je udvostručen. U vezi s tim povećani su državni prihodi. Porast poreza na dohodak iznosi 21% a porast poreza na promet proizvoda, koji treba da se ostvari na teritoriji Republike, iznosi 48%.

Svi ovi zadaci, koji danas stoje pred nama, traže još više napora i zalaganja. Podaci o ostvarenju plana proizvodnje za drugo tromesečje govore da ćemo naše zadatke sa uspjehom završiti.

Plan proizvodnje uglja koji je u prvom tromesečju veći od plana proizvodnje u prvom tromesečju prošle godine za 39%, ostvaren je gotovo u cjelini. Plan drvne industrije u prvom kvartalu ostvaren je sa 88,3%, iako je proizvodni zadatak za 118% veći od zadatka u prvom kvartalu u prošloj godini. Podaci o izvršenju plana daju istu sliku i kod drugih proizvoda. Takav razvitak proizvodnje omogućio je našoj Republici da sa zadovoljavajućim uspjehom ostvari plan izvoza u prvom tromesečju 1948 god.

U ovoj godini moraće se posvetiti mnogo veća pažnja investicionoj izgradnji, blagovremenom izvršenju priprema i stalnoj kontroli nad njenim izvođenjem. To naročito važi za velike i krupne objekte.

Sa ovog mjesta htio bih upozoriti savezna ministarstva lake i teške industrije da posvete veću pažnju i brigu izvođenju svojih objekata na teritoriji naše Republike i da otklone slabosti koje su zapažene i koje su bile ozbiljna smetnja u prošloj godini.

Drugovi i drugarice narodni poslanici, uspjesi koje je ostvarila naša zemlja pokazuju da mi idemo i da ćemo i ubuduće ići nezadrživim korakom naprijed. Iskustvo koje smo stekli u borbi za obnovu i za ostvarenje prve godine Petogodišnjeg plana potvrđuje preimućstvo našeg društveno-ekonomskog poretka nad poretkom kapitalističkih država. Dok naša zemlja iz dana u dan, oslonjena uglavnom na svoje sopstvene snage, bilježi nove pobjede na svim poljima društvene ekonomske izgradnje, dotle kapitalistički svijet ide u susret krizi koja će biti nužno praćena privrednim i političkim komplikacijama. Njihova privreda malaksava, broj nezaposlenih raste, iz dana u dan padaju realne nadnice radnika i svi pokušaji da se spreče inflatorne tendencije ostaju bezuspješni. Ovakva perspektiva strahovito plaši kapitalističke monopoliste. Svim sredstvima oni pokušavaju da usporu društveni progres. Uviđajući neumitnu pobjedu

socijalizma i demokratije, uviđajući svoju nesposobnost da se otrgnu nastupajućoj krizi — imperijalisti danas, treće godine po završetku rata, ozbiljno ugrožavaju mir i prete novim zavojevanjem. Oni žele raznim planovima i doktrinama inspirisanim neprikrivenim težnjama za uspostavljanjem svjetskog gospodstva anglo-američkog imperijalizma da oslabe i razjedine demokratske snage svijeta koje danas predstavljaju nesalomljivu prepreku u njihovim zavojevačkim planovima. Naša zemlja predstavlja važan faktor u svjetskom demokratskom i antiimperialističkom frontu. Dalji naši uspjesi na jačanju privredne i odbranbene moći zemlje, koje će sa oduševljenjem ostvariti radne mase pod rukovodstvom Komunističke partije i druga Tita, jesu najveći prilog svjetskom miru, slobodi i nezavisnosti naše otadžbine. Naša Republika, sa svoje strane, preduzeće sve i neće žaliti truda da doprinese svoj dio jačanju i daljoj izgradnji Jugoslavije.

Izjavljujući našu spremnost za izvršenje postavljenih zadataka, istovremeno izjavljujem da ću glasati u načelu za predloženi budžet koji predstavlja program tih napora. (Buran aplauza).

Predsjedavajući: Ima reč narodni poslanik Nikola Minčev.

Nikola Minčev (*Izborni srez kavadarsko-negotinski, NR Makedonija*): Drugovi narodni poslanici, Predlog opštredžavnog budžeta za 1948 godinu, koji je Savezna vlada podnela Narodnoj skupštini, predstavlja novu pobjedu naroda Federativne Narodne Republike Jugoslavije na putu izvršenja Titovog Petogodišnjeg plana, na putu izgradnje socijalizma u našoj zemlji.

Predlog opštredžavnog budžeta je jasan odraz ogromnog porasta privredne moći naše zemlje u toku prošle godine, moći koja je rezultat planske privrede, rezultat neizmernog radnog poleta naših trudbenika.

Predlog time odražava i dalji porast životnog standarda naših radnih ljudi, jer u našoj zemlji porast privredne moći države znači i porast standarda života, zadovoljenje kulturnih, zdravstvenih i drugih potreba širokih radnih masa, svakog čoveka ponaosob.

Dalje, Predlog opštredžavnog budžeta za 1948 godinu znači novu ubedljivu potvrdu da ćemo Petogodišnji plan ostvariti. Razbijaju se u prah i pepeo iluzije otvorenih i prikrivenih neprijatelja da će nas sprečiti u ostvarenju plana, a isto tako i neverice nekih naših prijatelja koji su nas uveravali da je plan iznad naših snaga i mogućnosti. Naši narodi, pod rukovodstvom druga Tita, smelo i odlučno koračaju napred ka ostvarenju zadataka Petogodišnjeg plana. Mi nailazimo na teškoće, često na ozbiljne teškoće, no naši ih narodi savladaju, preodolevaju i izgrađuju

sebi bolji život. Zato, i pored svih teškoća, naš se Petogodišnji plan ostvaruje. To nam dokazuju rezultati prve godine Petoletke, to nam dokazuje i Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu.

U ostvarenju Petogodišnjeg plana naši se narodi oslanjaju, pre svega poučeni iskustvom iz Narodnooslobodilačke borbe, na svoje sopstvene snage i na svoje sopstvene izvore. Prošla godina, a i celokupni razvoj od oslobođenja do danas pokazali su nam da se u obnovi svoje privrede, u borbi za likvidaciju zaostalosti naše zemlje treba osloniti na svoje snage.

Otuda je i narodni zajam, koji Vlada predviđa da raspiše u toku godine, pravilan i ispravan put. Narodni zajam će nesumnjivo naići na svestrani odziv i podršku patriotskih masa cele zemlje. Naši narodi razumeće da to znači dalje jačanje privredne moći naše zemlje, da znači dalje učvršćenje naše valute. Naše narodne mase vide da iz dana u dan raste njihov životni standard, da nezaposlenost, stalna opasnost i neizvesnost za sutrašnjicu, — koje su im stalno pretile u bivšoj, kapitalističkoj Jugoslaviji, da su danas likvidirane u novoj Jugoslaviji, i da ovaj narodni zajam neće značiti lišavanje njihovih osnovnih potreba, — nego, naprotiv, uslov i zaloga za još bolji, kulturniji i bogatiji život. Zato će narodni zajam naići na opšti odziv svih rodoljuba naše Federativne Narodne Republike Jugoslavije i znatno doprineti političkoj mobilizaciji i još čvršćem povezivanju radnih masa u izvršenju Petogodišnjeg plana.

Makedonski narod vidi u ostvarenju zadataka Petogodišnjega plana jedini put za likvidaciju svoje ogromne ekonomske, kulturne i društvene zaostalosti. Poznato je da je makedonski narod u prošlosti bio predmet bezdušnog imperijalističkog i nacionalnog ugnjetavanja. Posledica toga je zaostalost Makedonije.

Industrija je predstavljala svega 1,5% ukupne industrije u bivšoj Jugoslaviji, i to je bila pre svega industrija sa veoma niskom i zaostalom tehnikom. Rudna bogatstva ostala su u velikoj meri nedovoljno proučena a ono što se eksploatisalo, pripadalo je stranom kapitalu koji je bezdušno, neracionalno i uz krajnju eksploataciju domaće radne snage postizavao ogromne ekstraprofite.

O elektrifikaciji u Makedoniji ne možemo ni govoriti. Na jednog stanovnika dolazilo je deset puta manje električne energije u odnosu na jugoslovenski prosek.

U bivšoj Jugoslaviji, a još više za vreme okupacije, poljoprivreda Makedonije dolazila je iz dana u dan u sve dublju krizu, zapadala je u čorsokak i radne mase sela nalazile su se

pred sve većom neizvesnošću. Kao posledica te krize i opšte privredne zaostalosti Makedonije, odlazilo je na pečalbu godišnje oko 52.000 ljudi, a oni koji su ostajali na svojoj zemlji, živeli su teškim i mizernim životom. Politika kapitalističkih i porobljivačkih režima išla je ne na forsiranje onih biljaka, na prvom mestu industrijskih, za koje su postojali najbolji uslovi, već, naprotiv, na njihovo gušenje. Na primer, duvan je proizvođač prodavao u bescenje, do 7 dinara kilogram, a velike količine su spaljivane. Od kolikog je značaja duvan za naš narod vidi se po tome što se oko $\frac{1}{3}$ stanovništva bavi proizvodnjom duvana. Sa druge strane, oskudica u obradivoj površini — jer 83,5% gazdinstava su ispod 5 hektara, tako da je na 100 hektara obradive površine zaposleno oko 150 ljudi — gonila je naše poljoprivrednike da proizvode duvan i druge industrijske biljke koje su zahtevale angažiranje veće radne snage.

Na proizvodnju pamuka vlastodršci u bivšoj Jugoslaviji nisu obraćali pažnju i ostavljali su da naša zemlja bude u tom pogledu zavisna od inostranstva, iako ima sve uslove za uštedu deviza na uvozu ove sirovine. Svojom politikom direktno su gušili proizvodnju maka i ona je služila za špekulaciju i bogaćenje bankara i kapitalista, koji su preko zloglasnog »Juzopa« pljačkali proizvođače.

I u pogledu stočarstva nije bilo bolje stanje. Do Balkanskog rata 11% stanovnika Makedonije živelo je samo od stočarstva. Ovčarstvo, koje je bilo najglavnija grana stočarstva, cvetalo je zbog odličnih lećnjih planinskih ispaša. No usled podela Makedonije posle ratova, čime su otsečene zimske ispaše, i što se u bivšoj Jugoslaviji nije težilo stvaranju baza za ishranu, ovčarstvo je počelo naglo da opada. Samo u 1932 godini uginulo je od gladi 102.989 ovaca, 35.537 koza i nekoliko hiljada grla goveda, konja i drugo. To se ponavljalo iz godine u godinu. Svega 1,8% obradive površine nalazilo se pod krmnim biljem ili tri puta manje od proseka za celu Jugoslaviju, odnosno svega 13 kilograma godišnje stočne hrane na jedno grlo stoke.

Ako je cela Jugoslavija bila zemlja sa zaostalom poljoprivredom, onda se to u prvom redu odnosilo na Makedoniju. Ako je srednji prinos pšenice za Jugoslaviju 11 mc, za Makedoniju je 8,1 mc, kukuruza za Jugoslaviju 19,8 mc, za Makedoniju 10,2 mc. Prema popisu iz 1945 godine, samo 37% poljoprivrednih gazdinstava ima gvozdeni plug, dok 43% rade s drvenim ralom, a 20% nema ni plug ni ralo. Kao posledica toga krajnje niskog tehničkog nivoa naše poljoprivrede, skoro $\frac{1}{3}$, to jest 17,5%, ukupne obradive površine ostajalo je svake godine pod ugarima. Takva je izgledala poljoprivreda Makedonije. To je rezultat

vekovnih feudalnih odnosa, čije je poslednje ostatke likvidirao Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji, to je rezultat bezdušne kolonijalne i eksploatatorske politike režima prošlosti.

Ništa manja zaostalost makedonskog naroda nije bila ni u kulturnom i prosvetnom pogledu. Ogroman procenat nepismenih je teško naslede porobljivačkih režima.

I na polju zdravstvene zaštite nije bilo bolje stanje. Malaria i druge bolesti harale su radne mase i smanjivale njihovu radnu sposobnost.

To je ukratko stanje u kome se makedonski narod nalazio, kada je, blagodareći zajedničkoj borbi sa ostalim bratskim jugoslovenskim narodima, pod vođstvom Komunističke partije Jugoslavije i druga Tita, stupio na put slobodnog nacionalnog i društvenog života, kada je u zajednici sa drugim narodima FNRJ pristupio izgradnji novog, boljeg društvenog uređenja, izgradnji socijalizma.

Jasno je da će za likvidiranje ove ogromne zaostalosti, nasleđa teške prošlosti, biti potreban niz godina napornog rada. Niko ne treba da misli da će se ono stanje, koje je vekovima vladalo u Makedoniji, moći sasvim lako i sasvim brzo da otkloni. No, široke mase makedonskog naroda, na osnovu svog sopstvenog iskustva, uvidele su još pre i u toku Oslobođilačkog rata, a to vide sa još jačom snagom danas, u periodu izgradnje, da jedino put kojim ih vodi KPJ i drug Tito, put izgradnje socijalizma, da je to jedino pravilan put i da je to najbrži mogući način likvidiranja ogromne zaostalosti u kojoj su se nalazile. Već danas su izišli na videlo rezultati postignuti u svim oblastima društvenog života.

Plan industrije, rudarstva i elektroprivrede u 1947 godini ispunjen je po vrednosti sa 105% čime je u odnosu na 1939 godinu ostvareno 228%. I pored toga što nije pušteno mnogo novih kapaciteta, — koji su većim delom još u izgradnji, čija će se proizvodnja pokazati u ovoj ili narednim godinama Petogodišnjeg plana, — mi već danas imamo uvećanje industrijske proizvodnje za više od dva puta prema 1939 god. Platni fond u toku prošle godine povećao se za 71,4% u poređenju sa 1946 god., a broj radnika za 45%. Od one slabe i razbacane industrije već u prvim godinama Petogodišnjeg plana stvorena su ili su već u izgradnji velika industrijska preduzeća. U izgradnji je nekoliko većih hidrocentrala koje će dati nekoliko puta više električne energije no što je u prošlosti za 20 i 30 godina postignuto. Tako, uz pomoć Savezne vlade koja dosledno sprovodi princip pomaganja zaostalim republikama, NR Makedonija dobija mogućnost da se izdigne iz one ogromne industrijske zaostalosti

sti. Taj princip sproveden je i u Predlogu opštredržavnog budžeta za 1948 god. U ovoj godini investicije za kapitalnu izgradnju povećavaju se u odnosu na prošlu godinu za skoro tri puta.

Već u prvoj godini Petogodišnjeg plana investicije za kapitalnu izgradnju bile su velike. U ispunjenju plana kapitalne izgradnje postignuti su, uglavnom, zadovoljavajući rezultati. Možemo slobodno kazati: da nije bilo objektivnih teškoća kao što je nedostatak, neblagovremeno dostavljanje ili često storniranje osnovnih materijala i nedostatak viših i srednjih stručnjaka — inženjera i tehničara, uspeh bi bio daleko bolji.

Ogromno je bilo učešće i pomoć narodnih masa, organizovanih u Narodnom frontu, u kapitalnoj izgradnji. Tako, na primer, u 1946 god. kod nas je bila velika oskudica u ciglama a od toga je trpela izgradnja objekata. Narodni front Makedonije u toku prošle godine uzeo je na sebe da dobrovoljnim akcijama izradi više cigalja no što je bila celokupna proizvodnja 1946 god. Skoro svaki sreski i gradski odbor Narodnog fronta organizovao je svoju poljsku ciglanu. Samo gradski odbor Narodnog fronta Skoplja izradio je 5.000.000 cigala. Kvalitet ovih cigalja bio je skoro i bolji nego u državnim ciglanama. Tako smo zadovoljili potrebe u prošloj i obezbedili neophodnu rezervu za početak ove godine.

Uspeši u kapitalnoj izgradnji bili bi svakako mnogo veći da nije bilo i subjektivnih slabosti i propusta. Prošle zime nisu na vreme izvršene pripreme za građevinsku delatnost zbog čega je izgubljeno u vremenu. Smeštaju i ishrani građevinskih radnika i kulturno-prosvetnom radu među njima nije bilo u početku godine posvećeno dovoljno pažnje. Ma da smo postigli dobre rezultate u štednji građevinskog materijala, na prvom mestu betonskog železa, bilo je nedovoljno brige za jevtino i kvalitativno gradjenje.

U ovoj godini pred nas se postavljaju mnogo veći zadaci u oblasti kapitalne izgradnje. U ovoj godini počinje izgradnja hidrocentrale Mavrovo, počće veliki melioracioni radovi na Crni i Vardaru, produžice se radovi na melioraciji Strumičkog Polja, na nizu industrijskih, stanbenih, kulturnih i zdravstvenih objekata, na zadružnim domovima itd.

Poučeni prošlogodišnjim iskustvom mi smo, uglavnom, na vreme izvršili pripreme. Mi smo uvereni da ćemo, uz pomoć Savezne vlade — naročito u pogledu stručnih kadrova — uspeti da ove godine ispunimo plan kapitalne izgradnje.

U oblasti poljoprivrede u toku prošle godine postignuti su već izvesni rezultati. To se naročito ogleda u orijentaciji naše poljoprivrede na gajenje industrijskih biljaka.

Plan setve industriskih biljaka ispunjen je u 1947 godini sa 107%. To znači da je u prošloj godini, u odnosu na desetogodišnji prosek pre rata, bilo 267% više površine pod industriskim biljkama. Od toga je, u odnosu na desetogodišnji prosek, zasadeno duvana 376% i time dostignuta najveća proizvodnja duvana koja je ikada dobijena u Makedoniji, pamuka za 389%, susama za 131% itd.

To je rezultat pravilne politike cena koju vodi naša Savezna vlada, dodeljivanjem veštačkog gnojiva, kukuruza, tekstila i drugih vidova stimulusa, to je rezultat masovnog rada Narodnog fronta koji je proizvođačima detaljno objašnjavao pravilnu politiku Vlade.

U odnosu na postavljene zadatke u Petogodišnjem planu pred nama stoje još veoma teški i zamašni zadaci u oblasti poljoprivrede, a naročito na proširenju industriskih biljaka i povećanju prinosa. Dok smo se u pogledu duvana skoro sasvim približili postavljenom zadatku u Petogodišnjem planu, dotle površinu pod pamukom trebalo bi uvećati još za tri puta. Mi smo na putu da i ove, 1948 godine, ispunimo plan setve pamuka jer smo plan kontrahiranja skoro ostvarili. No, za konačno ispunjenje zadataka iz Petogodišnjeg plana, u pogledu proširenja površina pod pamukom i povećanja prinosa, treba još uporno da se radi.

Dok smo u pogledu proširenja industriskih kultura postigli uspehe, dotle na pitanju svestranog uzdizanja poljoprivrede — u primeni agrotehničkih mera, uvođenju plodoreda, poboljšanju semenske službe, uvođenju evidencije i planiranja u narodnim odborima, smanjivanju površina pod ugarima, — podizanju privrednih zgrada na državnim dobrima i dr. investicijama, — do sada nismo postigli neke ozbiljne rezultate.

Iako smo pitanju stvaranja stručnih kadrova za poljoprivredu pristupili ozbiljno i već postigli da su u našoj Republici otvorene tri niže poljoprivredne škole, šest srednjih, a u toku prošle godine i Poljoprivredno-šumarski fakultet, — mi, prema tome, ne možemo praviti upoređenje sa stanjem u bivšoj Jugoslaviji, kada su na teritoriji Makedonije bile svega dve niže poljoprivredne škole, — mi ipak nismo posvetili dovoljno pažnje masovnom unošenju agrotehničkih znanja u selo preko masovnih kurseva, preko brošura dostupnih seljaku i slično.

U cilju zaštite i unapređenja ovčarstva, naše Narodno sovranje doneko je Zakon o nacionalizaciji krupnih stočnih poseda iznad 400 ovaca. Krupni stočari uništavali su i špekulisali stokom i stočnim proizvodima i pored toga što ih je država snabdevala stočnom hranom, ne vodeći nikakvog računa o po-

većanju i razvitku ovčarstva. Donošenje zakona, — koji štiti sitne i srednje stočare, kao i sve one stočare koji su udruženi u zadruge u cilju unapređivanja stočarstva — pozdravile su široke mase seljaštva. Ovaj stočni fond kojim sada raspolažemo dosta će doprineti unapređenju stočarstva ne samo po broju, već još više u pogledu pravilnijeg gajenja boljih vrsta koje će se dobiti ukrštavanjem.

No, to je samo jedan način razvijanja stočarstva. Drugi put je da široke naše mase poljoprivrednika što više stvaraju bazu za ishranu stoke, da što više prošire gajenje krmnog bilja. S obzirom da kod nas ostaju velike površine ugara, to je moguće postići a da se površina pod žitnim i industrijskim biljkama ne smanjuje. Dosada smo u tome malo postigli. Površina pod krmnim biljem povećala se na 151% u odnosu na deseto-godišnji prosek, što svakako predstavlja malo.

Borba za rekonstrukciju i uklanjanje zaostalosti u poljoprivredi u toku prošle godine dala je izvesne rezultate, no mi izdaleka to nije bio rad na svestranom uzdizanju poljoprivrede čemu ćemo neminovno morati u toku ove i sledećih godina posvetiti najveću pažnju. Od osobitog značaja za razvitak poljoprivrede svakako i kod nas imaće razvitak zemljoradničkog zadrugarstva.

Mi danas već imamo 101 radnu zadrugu, prema 31 na kraju 1946 godine, sa preko 2200 poljoprivrednih gazdinstava. Inicijative za stvaranje novih radnih zadruga ima sve više, gledajući na već postignute velike rezultate radnih zadruga, jer trudodan u pojedinim zadrugama dostiže do 160 dinara, — tj. zadrugari dobijaju daleko više prihoda nego što su dobijali dok su bili u individualnim gazdinstvima. Ali, radne zadruge još ne mogu imati većeg uticaja na uzdizanje poljoprivredne proizvodnje, jer, pored drugih uzroka, površina zemlje koju one imaju predstavlja svega 2,2% ukupne obradive površine u našoj Republici.

Da je put za uključivanje i čvršće povezivanje sitnih poljoprivrednih gazdinstava u plan preko zemljoradničkog zadrugarstva pravilan, jasno potvrđuje ogromno učešće seoskih masa u izgradnji zadrugnih domova. Inicijativa Izvršnog odbora Narodnog fronta Jugoslavije za podizanje zadrugnih domova naišla je na svestrani i oduševljeni prijem u našem selu. I pored svih nastojanja da broj domova ograničimo na određen broj od 300 mi nismo mogli odbiti upornost pojedinih sela tako da je počela izgradnja 353 doma. Ogromno učešće u izgradnji domova ilustruju nam najjasnije sledećih nekoliko podataka: osposobljeno preko 2200 priučenih zidara, učestvovalo 108.553 člana Narod-

nog fronta, dato 715.224 radnih časova, doneto na gradilišta kamena 171.011 m³, peska 46.087 m³, 2195 tona kreča, 16.071 m² grade i drugog materijala.

U većini srezova otpočeto je i u punom jeku je zidanje domova. U nekim srezovima, kao gostivarskom, tetovskom, i drugim, svi su domovi otpočeti. U selima gde je muško stanovništvo otišlo na građevinske radove, kao u Srezu struškom, žene uzimaju najmasovnije učešće. U izgradnji najtešnje saraduju Makedonci, Šiptari i Turci. Jednom rečju radni narod sela oseća izgradnju domova kao nešto najbliže i neophodno potrebno.

Pravilnom politikom cena poljoprivrednih proizvoda, a naročito industrijskih biljaka, na prvom mestu duvana, pamuka, maka, i drugih, omogućilo se da naš seljak dobije pravičnu nagradu za svoje proizvode i da time neuporedivo poveća svoju kupovnu moć.

Kao rezultat pravilne politike na selu, mi smo ispunili plan otkupa belih žitarica sa 107%, vune sa 115%. U otkupima i u poreskoj politici nastojali smo da bude pravilno raspoređeno opterećenje na selu. Tako, na primer, samo 5% bogatih seljaka plaćalo je jednu trećinu celokupne zemljarine. Time smo postigli da je porez na dohodak u prošloj godini ispunjen sa 116%. Kako je išlo suzbijanje kapitalističkih i špekulantskih tendencija u trgovini, pokazuje činjenica da smo još u toku prošle godine stvaranjem državne i zadružne mreže prodavnica sveli udeo privatnog sektora u trgovini svega na 7% od ukupnog robnog prometa a početkom ove godine to je još više ograničeno i svedeno na još manji udeo.

I na polju kulturnog uzdizanja, zdravstvene i socijalne zaštite postignuti su ozbiljni uspesi koji su od osobitog značaja za naš narod koji je u prošlosti u tom pogledu bio krajnje izostao. Tako, u prošloj godini povećao se broj osnovnih škola na 1.217 i time se u poredenju sa 1939 godinom povećao za 45%, broj učenika u osnovnim školama na 123.445, što znači za 27%, a broj učitelja 2119, to jest za 27% u odnosu na 1939 godinu. Samo u 1947 godini završene su 173 nove školske zgrade u kojima je počeo rad.

Broj bolesničkih ustanova, u odnosu na 1939 godinu, udvostručio se a broj bolničkih postelja povećao se za 227%. Dok je u 1939 godini dovršen samo jedan zdravstveni objekat, u prošloj godini dovršeno je 12 novih i 7 adaptiranih zgrada za zdravstvene ustanove a 24 su u toku izgradnje. Napore a i postignute uspehe na polju zdravstvene zaštite naroda najbolje ilustruje sledeći rezultat: dok je broj obolelih od malarije u 1939 godini bio 103.549, u 1946 godini bio je 82.660, a u prošloj 1947 godini

bilo je registrirano svega 45.372 lica, što predstavlja smanjenje za 57%. Daljom borbom, asanacionim sredstvima i izvršenjem velikih melioracionih radova koje predviđa naš Petogodišnji plan, mi smo na putu da u narednim godinama oboljenja od malarije svedemo na najmanju meru i time podignemo radnu sposobnost naših masa i njihov standard života.

Već danas naš radni narod ubira plodove svojih napora u izgradnji boljeg i srećnijeg života.

Godina 1947, kao prva godina naše Petoletke, značila je ne samo godinu velikih uspeha na podizanju materijalnog blagostanja i kulturnog nivoa našega naroda — no isto tako godinu sticanja iskustva, godinu velike škole u stvaranju metodologije planiranja, jer su naši ljudi na svim sektorima privrednog, kulturnog i društvenog života stekli dragocena znanja i umešnost u rukovođenju i radu na ispunjavanju plana. To će nesumnjivo doprineti da propusti i slabosti u ovoj godini budu manji i da se svedu na najmanju meru.

Makedonski narod čvrsto je ubeden u ispunjenje Petogodišnjeg plana. Njegovi najveći neprijatelji su danas oni koji, otvoreno ili prikriveno, podrivaju veru radnih masa u mogućnost brzog uzdizanja iz privredne zaostalosti naše zemlje, koji u krajnjoj liniji ustvari idu na to da ubiju veru radnih masa u sopstvene snage, veru u izgradnju socijalizma. Donošenje budžeta za 1948 godinu biće nov potstrek za još jači radni elan širokih masa našeg naroda, za svestranu mobilizaciju svih skrivenih snaga i rezervi u cilju ispunjenja zadataka druge godine Titovog Petogodišnjeg plana.

Zato što ovaj predlog budžeta otvara nove i svestrane mogućnosti za privredni, kulturni i društveni razvoj naše zemlje, što omogućava ostvarenje zadataka druge godine Petogodišnjeg plana, što dosledno sprovodi princip bratstva i jedinstva naših naroda, što doprinosi daljem jačanju odbranbene moći naše Federativne Narodne Republike Jugoslavije, što predstavlja krupan korak u izgradnji socijalizma — izjavljujem da ću glasati za budžet. (Burno odobravanje).

Pretsedavajući: Reč ima Ivan Regent, narodni poslanik iz Slovenskog Primorja. (Aplauz).

Ivan Regent (Izborni srez Ilirska Bistrica — Postojna, NR Slovenija): Tovariši poslanci! Hvala vam od srca za bratski srčni sprejem! Hvala v mojem imenu in v imenu nas vseh, ki smo bili izvoljeni na tistem delu Slovenskega Primorja, ki je priključeno k Jugoslaviji. Ta hvala pa gre predvsem ljudstvu, ki nas je semkaj poslalo in ki se je junaško borilo pred drugo sve-

točno vojno, med drugo svetovno vojno in po njej zato, da bi bila cela Julijska Krajina pridružena k Jugoslaviji.

Na žalost se to ni zgodilo — ne po volji samega ljudstva, marveč po volji tistih, ki tega ljudstva nimajo radi, ki nas sploh nimajo radi in ki še danes tistim ljudem, ki so ostali izven meja naše dežele, ne dajo svobodno živeti. Prepričani smo in lahko tem našim ljudem tudi povemo, da jih ne bomo pozabili, pri čemer se globoko zavedamo, da je tržaško vprašanje kakor sploh vsako vprašanje narodne svobode in neodvisnosti vprašanje razvoja in zmage demokracije. Tega ljudstva ne bomo nikdar pozabili. Ne bomo pozabili dejstva, da je del naše zemlje odtrgan od nas, del ki spada skoz in skoz k delu, ki ostane v naših mejah in za katerega pridružitve k naši Jugoslaviji se bodo tamkajšnji ljudje nedvomno borili še naprej.

Vendar svojih dosedanjih uspehov, vsekakor velikih, med katere spada tudi ta da imamo čast nahajati se danes v tej visoki zbornici, teh velikih uspehov naše Primorske ne bi bili dosegli, če se ne bi bili borili skupaj z ostalimi narodi Jugoslavije in z vsemi demokratičnimi silami sveta za zmago svojih pravic.

Naj živi človek, ki nas je vodil v težkem boju in ki nas vodi tudi sedaj pri gradnji naše nove socialistične družbe — tovariš maršal Tito! (Odobrovanje i aplauz).

Predsedavajući: Ima reč narodni poslanik Dobrosav Tomašević.

Dobrosav Tomašević (Izborni srez kolubarski, NR Srbija): Drugovi i drugarice, ako je budžet izraz snage i politike jedne države, onda sigurno ovaj predlog budžeta koji nam podnosi naša Vlada treba da veseli i nas, i naše narode, i naše prijatelje. To potvrđuju i ekspozici drugova ministara Savezne vlade, koji su tako slikovito, tako istinito prikazali sve potrebe izgradnje i napretka naše zemlje, potrebu ostvarenja našeg Petogodišnjeg plana; oni su takođe otvoreno ukazali i na sve neuspehe i propuste koji su slučajno, nenamerno, ili pak namerno vršeni.

To je, drugovi, ono što je bitno za jedan parlamenat kao što je naš socijalistički parlamenat u kome se iznosi istina.

Ja ću se osvrnuti malo na one parlamente u staroj Jugoslaviji, kakvi su tu i tamo postojali i u drugim zemljama.

Ako pogledamo u same cifre predloženog nam budžeta, one su stvarno tako velike da — kao što je neki drug poslanik rekao — izgledaju neverovatno visoke; ali to baš i jeste ono što nas raduje. To znači da smo mi u kratkom periodu od oslobođenja do danas postigli takve uspehe koji nam omogu-

čuju da možemo ovoliko da trošimo, da možemo da pravimo ovakve budžete za dalju izgradnju države.

Šta je upravo omogućilo da možemo da izidemo, sa ovako velikim budžetom i šta obezbeđuje njegovo ostvarenje? Ja mislim da nam to garantuju: prvo, nova narodna vlast i Narodni front na čelu s našim vodom maršalom Titom, koji su ukazali puteve i planove za izgradnju novog poretka u našoj zemlji; drugo, veliko oduševljenje s kojim su naši narodi prihvatili plan i veliki elan s kojim izvršavaju postavljene zadatke.

Da bih, drugovi, objasnio otkuda takav elan, ja ću se ukratko zadržati na svemu onome što se desilo od Prvog pa do Drugog svetskog rata. Srpski seljak je u razdoblju između dva rata prošao kroz razne faze i to je ono što objašnjava zašto je danas tako masovno prihvatio Narodni front i novu vlast. Poznato je ne samo nama već i celom svetu koliko je srpski seljak, srbijanski seljak, podneo žrtava u Prvom svetskom ratu za slobodu, za svoju samostalnu državu. Kad se vratio desetkovan iz rata, našao je popaljene domove, jer je neprijatelj, pustošeći u talasima, prešao preko Srbije. — Samo u mom selu poginulo je 120 ljudi. I mesto da se ondašnji režim okrene seljaku i narodu koji se borio za ujedinjenje a uz pomoć, naravno, ostalih bratskih naroda, Južnih Slovena, koji su nam prilazili gde god su mogli i kad god su dobili mogućnost da pomognu tu veliku gigantsku borbu našega naroda protiv vekovnog zavojevača, i umesto iskrenog bratstva i jedinstva cenilo se da li je neko bio »dobar« političar, dobar režimlja po tome koliko je govorio protiv Hrvata, protiv Slovenaca. Mase su to odbijale, ali su političanti oriskočili i novcem i raznim drugim sredstvima nastojali da korumpiraju našeg ratnika. Oni su donekle uspevali samo zato što je ratnik, invalid, i dalje obmanjivan, uljuljkivan praznim obećanjima; invalidi i njihove porodice primali su samo 40—80 dinara mesečno! To im je bila nagrada otadžbine za žrtve koje su podneli. Dalje, kapital se bacio odmah da eksploatiše i ono što je mogao naš iscrpeni i osiromašeni seljak da proizvodi. On je, dolazeći, našao svoju kuću popaljenu i opustošenu i gledao je odmah da se, ako može, pomogne kreditima. Ali krediti su bili skupi i išli su regularno do 30%, a iko na redovan način nije dolazio do kredita, morao je plaćati dinar na banku, tako da se on od 1920—1929 godine morao prezadužiti i njegova kupovna i platežna moć potpuno je oslabila. Pokušalo se sa nekim nakaznim zakonima da se seljak razduži, što nije uspelo. Drugovi, tada se moglo videti, u toj našoj takozvanoj slobodnoj otadžbini, kako grupe seljaka idu peške, pored pruge iz sela u grad, tražeći posla.

Ali posla nije bilo. Ondašnja kapitalistička klika nije gledala na to da im da zaposlenje razvijanjem ekonomskog života, podižući fabrike i drugo, već je radila meničnim kreditom. I, naravno, pod takvim uslovima naš se seljak jedva održavao do novih dana. Bilo je tu i vazdan drugih stvari. Standard života našega seljaka bio je tako težak i tegoban da je polovina seljaka došla do toga da nema čim da se omrsi, a u gradu su bili puni dućani nabijeni robom, tekstilom. Masa seljaka je prolazila i ne okrećući glavu na dućanska vrata, jer nije imala novaca da bi mogla štogod kupiti. Ja vas molim za izvinjenje, ali ja sam ovo morao pomenuti. To sam učinio jedino radi toga, da bi mogli videti kako je onda bio u Srbiji i kako je, eto, sad u novoj Jugoslaviji, u slobodnoj našoj zemlji, gde se sve radi pod upravom našeg državnog rukovodstva. Mogli ste i iz novina da vidite da danas u celoj našoj zemlji, i u drugim republikama, seljaci sve više i više, narod sve više i više prilazi Narodnom frontu.

Naš seljak je nekada bio prezadužen. Danas on ne duguje nikome ni pet para, on je uopšte razdužen blagodareći standardu života, blagodareći ovom visokom domu, blagodareći rukovodstvu i drugu Titu. Dugovi, koje mu je nametnula kapitalistička vladavina, oprošteni su. Danas on ima preko svojih zadruga, preko svojih ustanova u svakom selu, mogućnosti da kupi sve, a nekada je morao da ide u grad po 20 kilometara daleko da bi nešto kupio, ako je imao novaca.

Zdravstvena služba, saobraćajna služba i sve drugo govori da je on video u novoj vlasti svoju vlast i zato ulazi u Narodni front i zato danas pomaže novu narodnu vlast.

Drugovi, ja se moram malo zadržati na zadrugarstvu — tako bih mogao mnogo govoriti, ali s obzirom da je naš program za ovo zasedanje veliki, moram skratiti. Zadrugarstvo je u bivšoj Jugoslaviji bilo progonjeno. Ja sam imao prilike da mi sudiya u sudu, kad sam optužio nekog u svojstvu zadrugarnog funkcionera za pronevere, kaže: »Idi ti pa gledaj svoja posla. Kakve zadruge!« Oni čak nisu znali ni da postoje zadruge i Zakon o zadrugama.

Kad je reč o zadrugama danas, ja, pozdravljajući ovaj budžet, pozdravljam jednu novinu u njemu, a to je da prvi put otkako postoji zadrugarstvo kod nas, država unosi u budžet kredite za zadrugarstvo. Zadrugarstvo je moralo ranije pod onim teškim uslovima da se izdržava samo. Danas, u preorijentaciji i ulaženju u novi put našeg zadrugarstva, ulazeći u izvršenje zadatka koje daje Petogodišnji plan, preuzimajući te velike zadatke, zadrugarstvo je priznato kao jedan ravnopra-

van činilac u izvršenju planskih zadataka i zato mu se po ovom novom predlogu budžeta otvaraju i nove mogućnosti.

Zemljoradničko zadrugarstvo, kao što je to lepo izneo u svome članku drug Kandelj i kao što je to ponovio u svome izlaganju juče, ima velike, specijalne zadatke da izvrši baš u pogledu preorijentacije naše ekstenzivne poljoprivrede u intenzivnu, u socijalističku poljoprivredu, tako da preko nje pripremi i stvori novi teren za bolji zadružni poredak, za savršeniji zadružni poredak koji danas postoji kod nas i u svima socijalističkim zemljama, a to je put za seljačke radne zadruge. U tom cilju podižu se danas 4.000 zadružnih domova u svima republikama naše velike i prostrane otadžbine. U tom cilju se, eto, i poklanja tako velika pažnja našem zadružnom sektoru, našem zadružnom radu.

Drugovi, ne mogu da propustim a da se ne osvrnem na to da baš ovakav naš veliki uspon, ovakav naš veliki rad, ovako veliki narodni elan, koji narodne mase u svima našim republikama pokazuju za napredak svoje zemlje i izgradnju srećnije budućnosti, ne odgovara onima koji su do juče ovu zemlju ne samo teritorijalno čerečili nego su i bili njeni gospodari. Strani kapital je i po priznanju nekadašnjih vlastodržaca nosio najveći deo prihoda naše nacionalne proizvodnje, a ostatak je opljačkao naš domaći kapital i zelenaši, tako da seljaku nije ostalo ništa osim suhog komada proje. I zato vidimo da danas oni sa Zapada koji su nekada kupovali za novac ostrva, američki milijarder koji su proširivali svoju zemlju dolarom, danas to isto rade i u Evropi. Oni danas idu i prosto kupuju, iskorišćujući poratne prilike ili iskorišćujući svoje privrženike u izvesnim zemljama, kupuju vladajuće klike i čitavim narodima naturaju svoju vlast, naturaju im svoju ekonomsku, a to će reći i svoju političku vlast.

Kakav odgovor mi dajemo, drugovi? To su drugovi ministri lepo izneli, a ja kažem: oslobodavajući se vekovnog ugnjetanja, mi nismo kupovali naše teritorije i slobodu za novac, nego kroz dim i krv, nećemo ih dati nikome dok je nas. To potvrđuju naši narodi koji daju najbolji odgovor svojim radnim elanom. Mi radimo svoj posao, a oni okolo neka vršljaju. I pored došaptavanja pojedinih neprijatelja i onih koji su izgubili svoje pozicije da eksploatišu radni narod sela i grada, našem narodu na selu je jasno i otvorile su mu se oči da smo mi uspeli danas na čelu sa našim rukovodiocem maršalom Titom, našim Narodnim frontom i našom narodnom vlasti da napravimo savez sa velikim i moćnim bratskim Sovjetskim Savezom, što je ga-

rantija za veliki sveslovenski savez i savez sviju miroljubivih zemalja.

Drugovi, prema tome ja na kraju želim da izjavim da ću u načelu glasati za predloženi budžet. (Anklauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik Marko Belinić.

Marko Belinić (Izborni srez Zagreb II, NR Hrvatska): Dru-
govi poslanici, kritika koju je ovom domu podnio Predsjednik
Savezne kontrolne komisije drug Kardelj nepoznata je u kapita-
lističkim zemljama, u njihovim parlamentima. Ova kritika je
ogledalo za sve nas — za svakog našeg radnog čovjeka, za sve
naše privredne i političke rukovodioce — kako se držimo na
izvršavanju dužnosti koje nam je povjerio radni narod naše
zemlje, kako se držimo pri izvršavanju zadataka postavljenih
Petogodišnjim planom, u izgradnji socijalizma u novoj, Titovoj
Jugoslaviji. Iz nje se vidi kako treba da izgleda lik novog jugo-
slovenskog patriote, koji vjerno služi svome narodu, koji
vjerno služi stvari socijalizma, stvari oslobodilačke borbe
ugnjetenih narodnih masa u svijetu. Jaka i samostalna Jugo-
slavija pod vođstvom našeg učitelja i vođe druga Tita ogro-
man je historiski doprinos oslobodilačkoj borbi onih naroda
koji stenju pod okovima imperijalizma. Radnička klasa naše
zemlje svjesna je ove činjenice. Ona zato pod cijenu samoodri-
canja predano radi u našim tvornicama, čime jača Jugoslaviju,
zna da time pomaže i narodno-demokratske snage u svijetu, a
istovremeno stvara uslove za bolji život našeg naroda. Na
ovakvu kritiku mi smo naučili od druga Staljina i našeg druga
Tita. To je u pravom smislu riječi radnička kritika, dokumen-
tirana sa stvarnim činjenicama, koje nedvoumno govore o tome
kako mora da radi pravi narodni sin, a istovremeno naš upo-
zorava na to čega se moramo čuvati da ne bi učinili propust
iz kojeg nastaje greška, koja se odražava na živom tijelu
radničke klase i čitavog našeg naroda. Ona je uputstvo za dje-
lotvoran marksistički rad na polju izgradnje nove države, na
polju izgradnje socijalizma, za sretniji život radnog naroda
uopće.

Ekspozeci ministara Savezne vlade mobilizirat će još više
naš radni narod u borbu za izvršenje Petogodišnjeg Titovog
plana, oni će još jače rasplamsati radni polet narodnih masa
bez obzira na teškoće koje nam stoje na putu. Konačno, mi
smo pripremni na teškoće, jer znamo da se socijalizam ne
stvara sam po sebi, već se za njega treba boriti. Tako su nas
učili naši veliki učitelji Marks—Engels—Lenjin i Staljin, tako
nas uči naš drug Tito.

Ja bih htio da kažem nekoliko riječi o slabostima koje su se pokazale u toku prošle godine na polju ispunjavanja Petogodišnjeg plana. Kako se moglo dogoditi da se u nekim našim poduzećima iskorišćavaju strojevi sa svega 60, pa čak i sa 40%? Prije svega zato, jer naše sindikalne organizacije nisu organizirale socijalističko takmičenje na bazi temeljito ispitano stanja u svakom poduzeću zasebno i navijestile borbu u toku takmičenja osnovnim slabostima koje je trebalo ukloniti da bi se postigli novi uspjesi, kako u proizvodnji, tako i u pogledu podizanja materijalnog blagostanja radnika i službenika. Sindikalne organizacije nisu dovoljno koristile stručna iskustva radnika i službenika u pogledu usavršavanja organizacije rada, u pogledu racionalizacije, koja vodi ka većoj produktivnosti rada, manjim troškovima proizvodnje, kao i manjem fizičkom naporu radnika na radu. Orijentirati sindikalne organizacije na pitanje konkretne organizacije rada u svakom poduzeću i ustanovi zasebno, to je u toku ove godine naš osnovni zadatak na ispunjavanju Petogodišnjeg plana.

Nadalje, u dobrom dijelu sindikalnih podružnica vlada oportunistički odnos prema proizvodnim zadacima, koji se ispoljava u tome što neki ljudi smatraju da ne treba voditi takvu politiku koja od radnika i službenika traži da se maksimalno zalažu u radu. S druge strane, neki ljudi opet smatraju da radniku i službeniku ne treba priznati i naplatiti maksimalno zalaganje na radu, već ga treba platiti prema minimumu koji je zakonom predviđen. I jedno i drugo shvaćanje posve je nepravilno i štetno, kako za svakog radnika i službenika, tako i za poduzeće ili ustanovu. Konačno, u našoj novoj državi, koja ide sigurnim i odlučnim koracima pod vođstvom druga Tita u socijalizam, ono što je štetno za poduzeća ili ustanovu, mora istovremeno biti štetno i za svakog radnika, jer u našim poduzećima ne vladaju klasne suprotnosti između poslodavaca i radnika. Naša poduzeća su državna, a prema tome i radnička poduzeća.

U pogledu brige za život radnika i službenika neke sindikalne organizacije suviše se birokratski odnose. One gledaju samo na to da narodna vlast svakom radniku posebno pruži pomoć koja mu je nužna. Zbog toga radnik ostaje u teškom položaju i dalje. To se naročito ispoljava kod onih radnika koji imaju veliku porodicu. Sindikalne organizacije mogu takvim svojim članovima priskočiti u pomoć svojim sredstvima, jer imaju u tu svrhu predviđene socijalne fondove. Međutim, narodna vlast nije u mogućnosti da vidi svakog pojedinca kakvo je njegovo stanje. To treba da vide sindikalne organizacije,

one su dužne da se staraju o tome da svaki radnik dobije ono što mu zakon garantira. One se moraju boriti da se uklone smetnje na tom putu, jer će time najviše pomoći narodnoj vlasti u njenom radu na staranju za ljude.

Nekoliko riječi htio bih reći o našem novom budžetu. On je kao i prošlogodišnji, to jest budžet koji rukovodi državnom privredom — a ne budžet administracije. Kao najbolji dokaz za to jeste činjenica da preko polovine svih prihoda koje treba novim budžetom ostvariti u 1948 godini, potiču iz prihoda od državnog sektora. Prema tome, iako je naš novi budžet povećan prema prošlogodišnjem, on ne znači nikakvo opterećenje za široke narodne mase. Naprotiv, to znači da je glavni izvor budžetskih sredstava privredna proizvodnja, prihodi koji se akumuliraju od proizvodnje i koji ne idu u ruke pojedinaca, već se slijevaju u državnu kasu. Što je ovogodišnji budžet znatno povećan prema prošlogodišnjem, govori da je proizvodna snaga naše države veća. To se najbolje vidi u tome što su izgrađene nove tvornice koje su stavljene u pogon u toku prošle i u prvom kvartalu ove godine. U tome se vidi radni elan i naponi, rezultati rada našeg naroda kroz prošlu godinu.

Treba pozdraviti mjeru naše Vlade koja daje zadatke da državna privredna poduzeća snize u 1948 godini planiranu punu cijenu koštanja proizvoda za 7.000.500.000 dinara, i da se snize investicioni troškovi u ukupnom iznosu od 8.031.194.000 dinara. Ovo će se bezuvjetno odraziti na kupovnu moć radnih masa, čija će realna nadnica još više porasti. Naša je dužnost da učinimo sve da našu Vladu u tom planu svestrano pomognemo. Naročito treba da joj pružimo pomoć u pogledu savršenije organizacije rada i u podizanju stručnog znanja radnika i službenika. Veća stručnost dovodi do jeftinijih troškova proizvodnje i do veće plate, do boljeg života radnika i službenika.

Nadalje, treba pozdraviti mjeru dosada nepoznatu u našoj finansijskoj politici: raspisivanje unutrašnjeg zajma od 3.500.000.000 dinara. Ona znači novi veliki napor na povećanje proizvodnje, a ti će naponi biti izvršeni vlastitim snagama, bez financiranja od stranih zemalja. To će još više ojačati našu samostalnost i nezavisnost, do će biti novi doprinos izgradnji socijalizma u našoj zemlji i jačanju socijalizma u svijetu uopće.

Mi ćemo naš finansijski plan ove godine ispuniti isto onako kao što smo ga ispunili i prošle godine, a istovremeno voditi ćemo upornu borbu za mobilizaciju narodnih masa i za njegovo premašenje.

Da ćemo to postići najbolje nam govore činjenice o radnom elanu naših naroda iz prošle godine. Da bi to bilo jasnije, navest ću neke brojke.

U 1946. godini kod nas je bilo 28.262 uđarnika, a u 1947. godini 67.029. Novatora i racionalizatora 1947. godine bilo je 1391, a za 1946. uopšte nema podataka.

Udarnički pokret i socijalističko takmičenje su najbolja garancija da ćemo ove godine naš plan na vrijeme ispuniti.

Mi smo svi svjedoci ogromnog radnog poleta u prošloj godini. Omladinska pruga, izgradnja autostrade, šumskih željeznica, popaljenih sela, cesta, mostova, tvornica itd. jesu polje gdje su naše radne mase, čvrsto zbijene u Narodnom frontu, oduševljeno pristupile izgradnji socijalizma. Čime se može objasniti ovaj radni polet i samoinicijativa narodnih masa u našoj zemlji, čime se može objasniti samoprijegorni herojski rad radničke klase u tvornicama? On se može objasniti:

prvo, time što radničku klasu i čitav narod predvodi u izgradnji socijalizma, revolucionarnom slavom ovjenčana naša Komunistička partija Jugoslavije na čelu sa našim učiteljem drugom Titom, koji svakodnevno otvara svijetle perspektive našim narodima i uljeva u njih visoku svijest graditelja socijalizma i novog srećnijeg života radnih masa u gradu i na selu;

drugo, time što su naši narodi nacionalno ravnopravni i slobodni;

treće, time što su vođa naših naroda drug Tito i narod jedno nerazdvojno povezano tijelo, što su Komunistička partija, kao rukovodeća snaga, i narodne mase jedna monolitna cjelina koja se ne da ničim dijeliti na putu izgradnje novoga života;

četvrto, time što je radnička klasa čvrsto povezana u Narodnom frontu sa seljaštvom, narodnom inteligencijom i svim našim radnim ljudima, graditeljima nove Jugoslavije; i

peto, time što je naš sistem duboko narodno-demokratski.

Radnička klasa i njeni sindikati, kao i ostale organizacije, bori se za odstranjenje slabosti, ona će se sa još više upornosti u toku ove godine boriti da savlada sve teškoće, da iz svojih redova ukloni slabosti na putu ispunjenja i premašanja Peto-godišnjeg plana, na polju privredne i društvene izgradnje naše države.

Radnička klasa u zajednici sa cjelokupnim našim narodom izvršit će sa oduševljenjem sve zadatke, pa bili oni ma kako veliki i teški, koje je pred nju postavio i koje će postaviti naš veliki drug Tito.

Izjavljujem da ću glasati za ovaj prijedlog državnog budžeta za 1948. god. (Buran i dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Gjorgji Vasilev.

Gjorgji Vasilev (*Izhorni srez strumički, NR Makedonija*): Drugovi narodni poslanici, blagodareći radnom elanu radničke klase i svih radnih ljudi grada i sela, kao i mudrom rukovodstvu u Jugoslaviji, plan je bio ispunjen i premašen za 1947. godinu, prvu godinu našeg Titovog Petogodišnjeg plana. Samopregornim zalaganjem radnih kolektiva, plan celokupne industrijske proizvodnje bio je ispunjen sa 106%, a u odnosu predratne proizvodnje sa 167%. Ovo povećanje industrijske proizvodnje omogućilo je našoj Vladi da preduzme niz mera za dalje poboljšanje životnog standarda radnog naroda. Ovo ispunjenje je rezultat velikog radnog elana naše radničke klase i naših radnih masa uopšte, kao i fakat da je Federativna Narodna Republika Jugoslavija uistini nezavisna zemlja, ne samo politički, već i ekonomski.

Makedonski narod, zajedno sa ostalim narodima Jugoslavije, rukovoden Komunističkom partijom i Narodnim frontom, izvojevao je svoju slobodu koja predstavlja veliku pobedu nad unutrašnjim i spoljnim neprijateljima i stvorio je sve uslove za izgrađivanje socijalizma.

Stara Jugoslavija ostavila je u nasleđstvo jugoslovenskim narodima ogromnu ekonomsku, tehničku i kulturnu zaostalost. Izdajnička i eksploatatorska politika nenarodnih režima, kao i okupacija, doveli su do toga da se Jugoslavija, zemlja ogromnih prirodnih bogatstava, nalazi među ekonomski i tehnički najzaostalijim zemljama u Evropi. Ova zaostalost je naročito izražena u nerazvijenosti industrije. Učešće industrijske proizvodnje u 1939. godini iznosilo je samo 45% od ukupne proizvodnje ili 3.378 dinara na stanovnika.

Nedovoljno razvijena, tehnički zaostala, ne vodeći računa o sirovinskim bazama, industrija je stvarana za eksploataciju širokih radnih masa, za profite stranih i domaćih kapitalista. Ovo je osnovna karakteristika industrije stare Jugoslavije.

Zaostalost i neravnomernost karakteristična je za celu Jugoslaviju, a naročito je izražena u Makedoniji, jednoj od najzaostalijih republika u Jugoslaviji. Nekoliko cifara jasno pokazuju rezultate eksploatatorske politike, sprovedene od strane nenarodnih režima. Od ukupnog broja fabrika u staroj Jugoslaviji, u Makedoniji je bilo samo 2,98%; od ukupnog investiranog kapitala samo 1,99%, a od ukupnih instaliranih konjskih snaga samo 1,55%.

Po statističkim podacima za 1938. godinu, u staroj Jugoslaviji dolazilo je prosečno na 1.000 stanovnika: 901.000 dinara industrijskog kapitala, 22 radnika i 36 konjskih snaga. Od takog proseka za celu Jugoslaviju, koji najbolje pokazuje da je stara Jugoslavija u celini bila industrijski zaostala, za Makedoniju su ovi odnosi još nepovoljniji, jer u njoj je na 1000 stanovnika bilo svega 258.000 dinara industrijskog kapitala, 7 radnika i 15 konjskih snaga, ili 3 i po puta manje od prosečnog industrijskog kapitala, 3 puta manje od prosečnog broja radnika i skoro 2 i po puta manje od prosečnih instaliranih konjskih snaga. Ukupna vrednost industrijske proizvodnje u 1939. godini bila je 324.000.000 dinara ili 297 dinara na stanovnika, a tada je prosek za Jugoslaviju iznosio 3.378 dinara ili preko 10 puta manje. Ove cifre jasno govore da industrije u Makedoniji skoro nije ni bilo. Učešće industrije u narodnom dohotku Makedonije je minimalno. Od ukupnog narodnog dohotka na industriju je dolazilo 4% ili u odnosu na poljoprivrednu proizvodnju 10 : 1 u korist poljoprivrede.

Makedonija je i u elektrifikaciji bila jedna od najzaostaliјih republika Jugoslavije. Ukupna proizvodnja električne energije u 1939. godini iznosila je oko 7.700.000 Kwč ili 7,1 Kwč na stanovnika, a to znači 10 puta manje od proseka Jugoslavije, koji je daleko manji od proseka industrijski razvijenih zemalja.

Ista takva zaostalost ogleda se i u rudarstvu.

Tu veliku zaostalost još više je potencirao okupator opustošenjem zemlje.

Posle oslobođenja, jugoslovenski narodi velikim elanom i radnim heroizmom, kao i u Narodnooslobodilačkoj borbi, obnavljali su porušene objekte i gradili nove, stvorili svoj prvi petogodišnji plan, koji garantuje srećniju budućnost svih radnih ljudi, napredak i snagu nove Jugoslavije.

Petogodišnji plan predviđa u Makedoniji povećanje vrednosti industrijske proizvodnje za 730% samo od republičke industrije, ili 2.438% od celokupne industrije. Vrednost industrijske proizvodnje na stanovnika povećava se za 613% od republičke ili 1.970% od celokupne industrije. Predviđeno je povećanje proizvodnje električne energije za 25 puta više, ili od 7,1 Kwč u 1939. godini na 180 Kwč na stanovnika u 1951. godini.

Velikim zalaganjem makedonskog naroda i ukazivanjem pomoći od ostalih bratskih jugoslovenskih naroda u ispunjenju petogodišnjeg plana, u Makedoniji biće učinjeni odlučujući

koraci za likvidaciju zaostalosti, a to predstavlja materijalnu podlogu za iskreno bratstvo i jedinstvo svih naših naroda.

Brzi tempo našeg razvitka koji je izražen Petogodišnjim planom omogućio je relativno brzo otklanjanje posledica neravnomernog ekonomskog razvitka, nasleđa prošlosti.

Velikim zalaganjem radničke klase i svih radnih ljudi, kao i pomoću koju nam ukazuju drugi jugoslovenski narodi, u Makedoniji je bio, i pored velikih propusta i grešaka, izvršen plan republičke industrijske proizvodnje po vrednosti sa 105%, a u odnosu na 1939 godinu samo vrednost republičke industrijske proizvodnje iznosi 228%. Ako bi se uzela celokupna industrijska proizvodnja, onda bi procenat bio mnogo veći.

Po Predlogu opštedržavnog budžeta za 1948 godinu predviđeno je u investicijama za kapitalnu izgradnju i ostalo finansiranje privrede — za industriju, rudarstvo i elektroprivredu — preko 60%, a od investicija za podizanje društvenog standarda preko 29%. Ovi bi procenti bili mnogo veći, ako bi se uzle u obzir republičke i lokalne investicije. Isto tako oni pokazuju i povećanje industriskog kapaciteta i veću brigu za radne mase.

Po planu za 1948 godinu industriska proizvodnja je uvećana za 60%, što znači bolje iskorišćavanje postojećih kapaciteta.

Rezultati prve godine, kao i prvi meseci druge godine Petogodišnjeg plana, jasno pokazuju da je veliko zalaganje radnih masa i veliki elan omladine garancija za izvršenje i premašenje Petogodišnjeg plana. Za to su garancija i prirodna bogatstva Jugoslavije, njene rezerve i mogućnosti. Za to su garancija volja i odlučnost naših radnih masa. Za to je garancija politička i ekonomska nezavisnost naše zemlje i, najzad, za to su garancija Komunistička partija, Narodni front i drug Tito, tvorac i realizator našeg Petogodišnjeg plana i srećnije budućnosti svih radnih ljudi grada i sela.

Izjavljujem da ću glasati za ovaj predlog budžeta. (Aplauz).

Predsedavajući: Reč ima narodni poslanik Kosać Pavlović.

Kosać Pavlović (NR Srbija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, u ekspozicu pomoćnika Ministra finansija i u svestranom objašnjenju Predsednika Savezne planske komisije druga Kidriča i izlaganjima odgovornih ministara rečeno je, čini mi se, ono što je trebalo reći. Zato, mislim, nemamo potrebe da se na tome više zadržavamo, da se upuštamo u detaljno pretresanje budžeta koji je obuhvatio celokupnu državnu delatnost.

Ja mislim da je ovaj predlog budžeta realan, da će on biti ostvaren i da će uštede biti i veće, jer, kako izgleda, ova godina će biti rodna, upravo rekordna u svemu. Ja nisam nikakav finansijer, seljak sam kao i mnogi drugi, ali mislim da bi mudro bilo ustanoviti — o tome će, naravno, imati da razmisle školovani ljudi — da se svake godine izvešna količina sredstava odvaja nastranu radi stvaranja jednog rezervnog državnog fonda, da se nađe za svaku eventualnost, za slučaj nerodne godine itd.

Što se tiče smog budžeta, tu ima dve stvari na koje bih hteo da se osvrnem. On je povećan za 38 ili 39 milijardi dinara. Ali, ako pogledamo njegove pozicije, ako pogledamo odakle taj iznos ima da se pokrije, videćemo da ne treba mnogo da brinemo: opterećenje nije veliko. Izdaci na lične plate nisu u povećanju toliko izraženi, koliko su izraženi u investicijama radi stvaranja nove produkcije, radi aktiviziranja, radi unapređenja državnog gazdinstva.

Treća stvar na koju hoću da se osvrnem je pitanje unutrašnjeg zajma. Ja mislim da je ovaj zajam samo jedna mala proba, proba koja treba da pokaže da li ćemo mi dozvoliti da naša Vlada traži pokriće na strani ili ćemo sve sami sopstvenim sredstvima uraditi.

Kao što sam već rekao, izgleda mi da će ova godina biti rekordna u svakom pogledu. Žita su izvanredno dobra, voće je dobro cvetalo i, ja mislim, mi ćemo imati sjajnu godinu. U čemu samo ima pomanjkanja? Rekao bih da pomanjkanja ima u masnoćama. To se opaža i na pijacama. Zbog nerodnih godina umanjen je broj stoke, te nemamo masnoća. Šta bih u vezi s tim imao da predložim? Ono što mi možemo brzo da postignemo, to je živinarstvo i svinjarstvo. Međutim, i kod jednog i kod drugog mi imamo ogromne gubitke usled skapavanja živine i stoke. Trebalo bi da budu malo vredniji naši veterinari, pa i svi mi kod kuće. Ne smemo samo bacati krivicu na veterinare, na njihovu birokratsku, kancelarisku službu, nego i na nas, jer smo mi u našim domovima aljkavi i najčešće sami dosta krivi što se stočna zaraza toliko širi, odnoseći nam znatan dohodak u »mutnu Maricu«. Zato tu treba da budemo malo pažljiviji, doprinoseći da se skapavanje svinja i živine bar smanji, ako ne i sasvim otkloni.

Sada ću da kažem nekoliko reči i o dvema našim republikama koje su najviše zaostale, koje su siromašne, koje bi, po mom mišljenju, trebalo svesrdno pomoći u njihovom uzdizanju i unapređenju. To je, prvo, naša Narodna Republika Makedonija, kolevka našeg slovenstva. Ja sam bio prošlog leta na

Ohridskom i na Prespanskom Jezeru, prošao sam Makedoniju i stekao sam ubedenje da pomoću drugih republika, ta dosada pasivna republika može da se aktivizira. Mi od Ohridskog Jezera možemo stvoriti jugoslovensku Nicu, ali treba tu pomoći, i to ozbiljno pomoći.

Druga je republika Crna Gora. Naša Crna Gora, gora krša, zemlja gorostasnih junaka i oprobanih patriota treba da se aktivizira, ona ima sve uslove da se aktivizira, da postane jedna nova jugoslovenska Švajcarska. Tu treba davati, sve što se daje neće biti mnogo. Kad se ona podigne i uredi, neće biti potrebno da ma ko od nas traži provod i odmor u inostranom svetu. Sve mi imamo u našoj zemlji, samo treba da je aktiviziramo, da je uredimo.

Sada ću vam reći nekoliko reči o našem seljaku i o njegovim navikama na privatnu svojinu. Naš seljak je naučio na privatnu svojinu, da je ljubomorno čuva ma da na njoj često i nekulturno živi, i nedovoljno živi. Kako naša nova država ide velikim tempom napred ka industrijalizaciji i elektrifikaciji svoje zemlje, ne sme zaostajati ni naš seljak, on mora uporedo, u korak da ide sa industrijalizacijom naše zemlje. Ako se osvrtnemo na osvajanje površina za obradu, mi ćemo ubrzo otrgnuti upravo sve površine od poplava, od močvara, išušićemo sve, a ipak će se postavljati pitanje da li tu leži težina pitanja tu obrađi pa da rodi koliko bog da, kako to naš seljak kaže. Ja mislim da tu ne možemo gledati koliko će dati bog, nego moramo se starati da dobijemo maksimalni prihod sa naših imanja. Maksimalne prihode mi ne možemo dobiti na rascepanim, sitnim gazdinstvima. Mi to ne možemo. Zašto? Zato što se na malim imanjima ne mnogo upotrebiti savršenije sprave: mala su imanja nerentabilna. Tu nema napretka. Znači, tu su potrebne veće površine. A veće površine, kad će se dobiti? Veće površine dobiće se onda kad se ljudi udruže u radne zadruge, kada stvore veće kolektive, kad stvore veća imanja. A uslovi za to, kad će biti? Biće onda kad u našoj zemlji bude izvršena industrijalizacija, a sada se, kao što sam čuo od drugova ministara, već postavlja pitanje prikupljanja radne snage sa sela. Onda će ljudi bez zemlje, i oni sa malo zemlje naći uposlenja u fabrikama. Ljudi koji su dosada iskorišćavali ovu radnu snagu biće tada primorani, jer neće moći sami da obrađuju svoju zemlju, da stvaraju radne zadruge, odnosno da se uključe u mehanizovanu poljoprivredu. Eto, to su uslovi koji će doći ubrzo. Ja verujem da će doći ubrzo i ja se nadam da ćemo mi ovakvim radom, kao što se sada radi, stvoriti od naše države jednu od najnaprednijih država u Evropi.

Drugo, naš narod malo se i ljulja. Treba otvoreno da kažemo. Ja sam se sinoć, kad sam slušao našeg Potpredsednika Vlade druga Kardelja koji je, posle onako pozitivnih rezultata koji su postignuti, počeo kritiku i samokritiku poslova, ja sam se pitao da li Potpredsednik ne pregoni, da li on ne ide čak toliko da traži dlaku u jajetu?

Dakle, to me toliko drži u ubedenju, da naše nesebično, — ja naročito podvlačim ovu reč nesebično — državno rukovodstvo, daje sve za narod, daje sve za državu, da stvori od građanina nove Jugoslavije novog čoveka, koji će gledati svoju sreću u opštoj sreći. To je, mislim, i cilj našeg državnog rukovodstva.

Ja u svoje ime i u ime građana koji su me ovde poslali, izjavljujem da ću glasati sa najvećim zadovoljstvom za ovaj predloženi državni budžet. (Buran aplauz).

Predsedavajući: Reč ima narodni poslanik dr Aleksandar Žiža. (Aplauz).

Dr Aleksandar Žiža (Izborni srez Novi Sad I, NR Srbija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, pred nama je Predlog opštredržavnog budžeta za 1948. godinu. On je osovina oko koje se kreće celokupna politička, kulturna, socijalna i privredna delatnost naše Federativne Narodne Republike. Njegov sadržaj je rečit. (On sam po sebi pruža neosporan dokaz ogromnog pregnuća na svima sektorima državne obnove i izgradnje.

Listajući njegove stranice, naša misao mora da se zaustavi kod svake njegove stavke, odnosila se ona na prihode ili na rashode, želimo li da obuhvatimo složenost delatnosti, kojoj ovaj budžet ima da obezbedi izvođenje u tekućoj godini.

Od ove delatnosti zavisi izgrađivanje temelja za planski i sistematski rad, koji je potreban da bude izveden radi obezbeđivanja uspeha stvaralačkim naporima oko valorizovanja moralnih i materijalnih mogućnosti naroda Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Podvlačeći važnost rasprave u ovome domu narodnih predstavnika o Predlogu opštredržavnog budžeta za 1948, moram požaliti što nam slučajnost, sigurno kao posledica tehničkih razloga, nije omogućila da budemo bar nekoliko dana ranije upoznati sa sadržajem predloga budžeta, a ne uoči same rasprave u ovome domu, kao što se to dogodilo.

Ja sam ubeden, drugovi i drugarice narodni poslanici, da se i vi slažete sa ovom mojom primedbom, jer ste i sami mišljenja da ovako sadržajan i stručno izrađen predlog zasluži i odgovarajuću stručnu analizu. A otkudica u vremenu

nije dozvolila da mogu biti svestrano ispitani i detaljno raščlanjeni svi elementi predloga budžeta.

Ja sam pažljivo pročitao predlog, pa sam odlučio da za tražim reč o pitanju obezbeđenja rada na jednom sektoru narodne delatnosti, koji je isto toliko složen, koliko je zanimljiv, i isto toliko privlačan, koliko je važan za političko, kulturno, socijalno i privredno uzdizanje naše države.

Odlučio sam da govorim o delatnosti i planskom radu na jednom sektoru koji zahteva velike i umne, fizičke, i materijalne napore, a o kojem se u predlogu i u njegovim stavovima prihoda i rashoda ne nalazi ni pomena.

To sam odlučio, iako sam, drugovi i drugarice, svestan stvarne činjenice da se u mnogim brojkama i prihoda i rashoda nalaze i prihodi sa toga sektora, kao i rashodi za njegovo unapređivanje.

A kada je takvo činjenično stanje, zašto onda tome sektoru narodne delatnosti ne dati u predlogu njegovo zasluženo vidno mesto?

Dok ovo govorimo, mi se sećamo reči druga maršala Tita, i drugova Hebranga i Kidriča, povodom diskusije o Petogodišnjem planu, i izlaganja druga Kardelja o komunalnim zadacima u vezi sa Petogodišnjim planom, pa sa zadovoljstvom podvlačimo iz njihovih izjava važnost koju su u svojim govorima dali radinosti na sektoru, o kojem ću biti slobodan da govorim i skrenem pažnju drugova i drugarica narodnih poslanika.

Kada ne bismo gledali kako se pred našim očima snažnom radinošću odvija politička, socijalna, kulturna i privredna delatnost po smernicama utvrđenim u Petogodišnjem planu, koji je, u nekim svojim stavovima posredno, a u nekim neposredno, odredio plansku delatnost i na ovome sektoru, mi to ne možemo videti iz predloga budžeta, iako prethodno ne pristupimo upoznavanju prihoda i rashoda svih nadležstava, ustanova i državnih privrednih preduzeća.

Po mom mišljenju, ovoj važnoj grani narodne delatnosti u zemlji koja se iz temelja obnavlja i izgrađuje na osnovama socijalizma, a koja poseduje sve elemente za svoje uspešno i po najšire narodne mase korisno razvijanje, trebalo je u predlogu budžeta dati vidno mesto.

Nakon ovog uvoda, vreme je da pomenem granu narodne delatnosti na koju nameravam skrenuti pažnju drugova i drugarica narodnih poslanika.

Nema sumnje da naša zemlja poseduje sve uslove za razvijanje široke delatnosti na polju turizma, drugim rečima sektora

prometa putnika, što najbolje znaju drugovi i drugarice iz onih područja koja obiluju potrebnim elementima, a u prvom redu pretstavnici Slovenije, Hrvatskog Primorja i Dalmacije.

Turizam nije u savremeno doba samo jedna fiskulturna grana ili razonoda bogatog, dokonog sveta. Turizam je danas nauka; turizam je danas eminentno politička, socijalna, kulturna i privredna pojava!

Na delatnost na sektoru turizma dejstvuju svojim uticajem mnogi činioci i to, da pomenemo samo kao glavne, sledeće: granice države, njen položaj, njenu površinu, orografiju, hidrografiju, bogatstvo u rudama, termalne i mineralne izvore, podelu zemljišta po kulturi, industrijsku delatnost, izvoz i uvoz, pristaništa i pomorski saobraćaj, plovne reke, saobraćajna sredstva, gustinu stanovništva, njegovo zanimanje i njegove imovne prilike, pored prirodnih lepota, istoriskih spomenika, kulturnih i privrednih centara.

Turizam po svome pojmu, po svojim oblicima i naučnom ispitivanju, zahteva da svi ti elementi, ili bar oni koji su u jednoj zemlji podesni za njegovo razvijanje, budu povezani sa radom na njegovom unapređivanju, bilo da se on kreće u pravcu nacionalne ekonomike, bilo da se kreće u pravcu narodnog zdravlja i rešavanja socijalnih pitanja, bilo da se nalazi u dodiru sa narodnom kulturom ili realizovanjem tehničkih mogućnosti, bilo da se pojavljuje kao saradnik mira i instrument kolaboracije među narodima u političkoj delatnosti.

To savremeno shvatanje turizma traži da se delatnost razvija sa jednoga mesta, koje će po svome položaju moći da poveže i uskladi sve one radinosti koje se razvijaju odvojene po raznim nadležstvima i ustanovama, kako bi se omogućio jedinstven planski i sistematski rad po utvrđenim područjima i zonama naše zemlje, a koji je otežan ako se rukovodstvo nalazi u okviru jednog nadležstva koje ima samo jedan ograničen delokrug kulturno-socijalnog ili ekonomskog rada.

Ova važna privredna grana ima da uskladi radinosti mnogih saveznih i republičkih ministarstava (prosvete, saobraćaja, građevina, narodnog zdravlja i socijalnog staranja, poljoprivrede, šumarstva, rudarstva, industrije, trgovine i snabdevanja itd. itd.). I naravno, u budžetima svakoga od tih ministarstava nalazi se stavka rashoda, koja posredno ili neposredno utiče na razvijanje i unapređenje turizma. Da li su u tim stavkama predviđene ili ne sve potrebe planskog rada na ovom sektoru — to se na prvi pogled iz Predloga opštendržavnog budžeta za 1948 godinu ne vidi, kao što bi se moglo videti da je rukovodstvo rada na ovome sektoru izraženo u ustanovi

koja bi se nalazila u delokrugu rada Predsedništva Vlade (kao, na primer, komiteti).

Turizam je posmatran uglavnom sa dva gledišta: sa gledišta ekonomskog i sa gledišta socijalnog. Dok ga zapadne zemlje, eminentno turističke (Švajcarska, Francuska, Italija i druge) posmatraju u prvom redu sa gledišta privredne delatnosti i uticaja na platni bilans, dotle ga Sovjetski Savez posmatra sa socijalnog gledišta.

Još pre rata, na međunarodnim konferencijama, na kojima su se raspravljala pitanja turizma, istaknuta je ogromna delatnost koju Sovjetski Savez razvija na polju turizma sa socijalnog gledišta.

Nepregledna i neprocenjiva bogatstva Sovjetskog Saveza, koja su mnogobrojna i sa banjskog, i sa klimatskog, i sa turističkog gledišta, iskorišćena su za socijalno staranje i za zaštitu narodnog zdravlja.

Na tom polju rada Sovjetski Savez stoji na prvome mestu u svetu, i njegovu primeru sledovale su i druge države, pa su i zemlje kapitalističkog uređenja pristupile demokratizovanju turizma, masovnom turizmu i delatnosti na polju turizma sa socijalnog gledišta.

Naša zemlja, po svome geografskom položaju, po svojim ekonomskim mogućnostima, neće oslabiti niukoliko rad na polju turizma sa gledišta narodnog zdravlja i socijalnog staranja ako tude radiła na tome polju i sa gledišta ekonomike. Da bi se postigli uspeši u radinosti na polju turizma i sa socijalnog i sa ekonomskog gledišta, potrebno je u planskom radu tačno odrediti smernice u oba pravca, i zemlju podeliti u područja i zone, prema bitnim elementima tih krajeva.

Prema banjsko-klimatsko-turističkim uslovima pojedinih krajeva treba odrediti mesta individualnog i mesta masovnog turizma, mesta inostranog i mesta domaćeg turizma, mesta boravka i mesta proputovanja, mesta lečenja i oporavka, mesta studija, mesta raznovode, mesta fiskulture, itd.

Ali sva ta mesta treba planski izgraditi, treba uložiti potrebna sredstva za njihovu obnovu i za njihovo unapređivanje po poslednjim mogućnostima tehnike, a po smernicama određenim Petogodišnjim planom, kako bi se izbegle greške počinjene u staroj Jugoslaviji rešavanjem turističkih problema paliativnim merama.

Turizam je dobio svoje određeno mesto u socijalnim, ekonomskim i statističkim naukama, pa se danas obrađuje kao svaka druga disciplina. On je dao mogućnosti isticanju mnogih

pojava i činjenica od vrlo velike političke, socijalne i ekonomske važnosti.

Da bi se rukovalo po strogo naučnim smernicama, ispitivanjem opštih i pojedinačnih problema, potrebno je govoriti o turizmu kao o nauci, kao o disciplini koja predstavlja prosvetni, socijalni, ekonomski i politički značaj turizma, i omogućiti nastavu za podizanje kadrova koji će učestvovati u radu na administrativno-operativnom polju, na izgrađivanju psihologije turizma i poznavanju strukture i funkcionisanja različitih turističkih delatnosti.

Geopolitički položaj zemlje, njene prirodne lepote i zanimljivosti istorije, njena prirodna lečilišta, radni elan našeg naroda i izgrađivanje socijalističke države, treba stručno uskladiti u rad na polju turističke delatnosti.

Razvijanje turizma je u tesnoj vezi sa socijalnim napretkom.

Dok su u ranija vremena samo bogati slojevi imali privilegiju da se »bave turizmom«, koji je bio nepristupačan srednjem staležu i radnom svetu, pod pritiskom savremenih događaja i pobeđe narodne demokratije, turizam je danas demokratizovan.

Fiskultura, izleti, logorovanja, zimski sportovi, sportovi na vodi, planinarenje, utiču na razvijanje omladine, ne manje od rukovodenih ekskurzija u prosvetne svrhe.

Razvijanje medicine i unapređivanje ustanova za socijalno staranje otvaraju prirodna lečilišta i posećivanje termalnih i klimatskih stanica najširim slojevima naroda.

Turizam je danas postao jedan od bitnih faktora za ekonomsku delatnost najširih narodnih slojeva. Sa potrebama delatnosti na polju turizma uporedo se razvijaju masovno i nove službe, otvara se prostrano polje novim radnostima i novim prihodima. Mi vodimo jedno aktivno nastojanje i lokalnog i opšteg oživljavanja raznovrsnih radova, koji ne ostavljaju izvan svog kruga ni selo ni naselje.

Radna snaga nalazi sve šira i prostranija polja rada.

Obnavljaju se gradovi i rukovodi se urbanističkom politikom po zahtevima savremene turističke politike, izgrađuju se sela i naselja, čuvaju se prirodne lepote i spomenici starina, otvaraju prirodna lečilišta, unapređuju saobraćajna sredstva, podižu ugostiteljska preduzeća, popravljaju i izgrađuju putevi, povećava poljoprivreda i industrijska proizvodnja i potstrekava domaća radinost.

Svuda više života, više radinosti, više blagostanja.

Tim putem turizam postaje jedan od neposrednijih potstrekaca narodne privrede uopšte.

A socijalistički poredak u našoj zemlji doprineće da se turizam produbi i proširi, dajući mu druge smernice koje ga vode drugim putevima nego što su oni po kojima se on kretao i još kreće u zemljama kapitalističkog poretka.

Da bi se pojačao razvitak turizma neophodno je raditi na njegovom demokratizovanju.

U nizu reformi koje se unose u našu turističku delatnost, da ona ne bude samo privredna delatnost, već i kulturna i socijalna, jer će se tako učiniti da najširi slojevi naroda upoznaju svoju zemlju, da koriste zdravstvena vrela i klimatska mesta, da osveže svoje snage u lepoti i stvaralačkoj energiji prirode, da koriste za svoje prosvetavanje riznice arhitekture, muzeje, istorijske spomenike, galerije umetničkih dela, centre kulture i privredne radnosti, ne smemo gubiti iz vida ni jednu reformu koja bi danas ili sutra mogla da koristi demokratskoj manifestaciji turističke politike u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji.

Turizam za naš narod ima podjednako važnu ekonomsku kao i eminentno socijalnu ulogu.

Putovanje — pojam je reči turizam — bistri mozak, jača karakter, širi kulturu, pruža praktično i efikasno iskustvo u pogledu stvari i ljudi, te se odražava korisno u atmosferi pojedinaca i kolektiva kroz materijalno i moralno dobro stanje.

Jugoslavija, posmatrana sa jednog kraja na drugi, od Triglava do Devdelijske, od Dunava do Jadranskog Mora, od ravnica do planina, prikazuje remek-delo prirode, spomenike kulture, dokazuje savremene snažne energije, u pokretu na budućnost, i ona utiče svim svojim elementima na razvijanje turističke delatnosti, na fizičko, moralno i ekonomsko uzdizanje naroda.

U punom elanu naroda na izvođenju Petogodišnjeg plana, pod vođstvom druga Tita, koji je u svojim govorima bezbroj puta isticao važnosti podizanja lečilišta, odmarališta i oporavilišta za trudbenike i omladinu, izgradnje cesta i unapređenja saobraćaja, industrijalizacije i elektrifikacije zemlje, unapređivanja poljoprivrede, pošumljavanja goleti, izgradnje naselja, sela i gradova, pokazao je u tim svojim govorima na radove koji treba da budu izvedeni, a izvođenjem tih radova nalazimo se na putu obnavljanja i izgrađivanja objekata neophodnih za razvijanje turizma u našoj zemlji.

Danas se nalazimo, kao mnogo puta u našoj istoriji, na položaju zemlje koja je ratom bila opustošena, opljačkana, po-

gorela, pa moramo mnogo raditi, da bismo odgovorili svima potrebama obnove i izgradnje.

U raznovrsne grane naše delatnosti treba da uključimo i turizam. Razvijanjem turizma mi ćemo valorizovati u našoj zemlji sledeće vrednosti: geografski položaj i raznolikost klime, lepotu pejzaža, arheološku riznicu, umetnička dela istoriske spomenike, lekovite vode i morske plaže, planinske vrleti i prirodne špilje, vodopade i jezera, proizvode tla i rukotvorine naše domaće radinosti.

To su neiscrpna vrela našeg narodnog bogatstva, ali ona traže strpljivu, smišljenu i dobro rukovođenu kolektivnu radinost, koja treba da bude dobro organizovana od lokalnih organa do rukovodstava i centralnih ustanova.

Rad na izvođenju dobro smišljenog plana na polju turističke delatnosti zahteva zalaganje širokih masa, jer nijedna delatnost nije tako složena ni tako razgranata kao ova. Ona traži da planovi budu izvedeni na osnovu sintetičnog rada, solidarnog dejstva, povezivanja svih jedinica koje su podeljene na područja i zone, ali, preko turizma, povezane zajedničkim, kolektivnim interesom.

Realnost prirodnih prilika i potreba naše sadašnjice nameću nam neumoljivim imperativom energično, snažno i istrajno dejstvovanje na terenu organizacije ove grane narodne delatnosti.

Planski rad na polju turističke delatnosti zahteva stručnu spremu i potrebna finansijska sredstva. Bez ovih elemenata nije moguće valorizovanje svih ovih uslova koje poseduje naša zemlja.

Elementi novog života u našoj otadžbini doprinose neminovno formiranju i usavršavanju narodnog shvatanja da je ova delatnost vrlo razgranata, pa da, saglasno njenoj razgranatosti i povezanosti sa drugim privrednim, socijalnim i kulturnim granama, treba masovno pristupiti njenom izvođenju, jer će jedino tako turizam, ili tačnije rečeno tri grane ove radinosti, tj.: termalizam, klimalizam i turizam, dobro organizovan i vođen, doprineti da naša zemlja zauzme svoje mesto u radu eminentno turističkih zemalja, što ona svojim lepota u punoj meri zaslužuje.

Odmah po oslobođenju, Savezna vlada pokazala je interesovanje za turističku obnovu naše zemlje, pa se odmah pristupilo obnovi objekata prihvatnog turizma (hotela, pansiona, domova, prirodnih lečilišta i klimatskih stanica, drumova, cesta itd.) i na tome polju učinjeni su ogromni napori.

Blagodareći tim nastojanjima, turistička je delatnost pružila odmah mogućnost da bude uskladena sa radom Savezne vlade, kao i sa radom republičkih vlada, na sprovođenju mera socijalnog staranja i narodnog zdravlja.

Da bi se radilo na tome polju planski i po određenom sistemu, razvijanju ove grane narodne delatnosti kome doprinose intenzivne studije u cilju rešavanja problema, što ih ona iz dana u dan postavlja, koliko u pogledu ispitivanja elementa banjsko-klimatsko-turističkog karaktera, toliko u pogledu donošenja zakonskih propisa i uvođenja ove discipline u nastavne programe srednjih i viših škola, zakonima treba disciplinovati delatnost u ovoj grani narodne radinosti, kako bi joj se obezbedili uslovi stalnog razvijanja.

Zakonskim putem treba odrediti odnose između putnika i države. Rešiti formalna pitanja koja se odnose na putovanja, na sredstva saobraćaja, na ugostiteljske radnje, na zaštitu prirodnih lepota, starina i umetničkih spomenika, na održavanje folklornih osobina, na zdravstvena pitanja termalnih i klimatskih mesta, na komercijalnu eksploataciju mineralnih izvora, na međunarodni promet stranaca, na građevinsku delatnost u banjsko-klimatsko-turističkim mestima, na rukovanje objektima turističkog značaja, na snabdevanje i obezbeđenje prehrane banjsko-klimatsko-turističkih mesta itd.; na sve ono što turizam obuhvata svojom prostranom i složenom delatnošću.

Ogroman je broj pitanja koja ulaze u okvir turističkog zakonodavstva, kao što je ogroman broj kulturnih, socijalnih i ekonomskih problema, kojima se bavi turistička nauka.

U našoj narodno-demokratskoj, federativnoj Republici obnavlja se čitav život i stvara novi čovek, pa se čitav rad kreće po planski utvrđenim smernicama u korist zemlje i naroda.

U okviru tog obimnog i plodonosnog rada mi treba da napustimo stare metode palijativnih sredstava i da izradimo jedan opšti turistički zakon, koji će svestrano obuhvatiti materiju i prilagoditi svoje propise stepenu razvika našeg turizma i mogućnostima koje nam pruža savremena tehnika u našim prilikama i potencijalu ostvarivanja planova za izgradnju socijalne i privredne radinosti na polju turizma.

Želimo li da koristimo one elemente kojima naša zemlja raspolaze u izobilju, (pogledajte Sloveniju, Dalmaciju, Gorski Kotar, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Srbiju i Makedoniju — svuda ćete naći obilje tih elemenata), tada moramo raditi putem primene nauke a ne putem empirizma i privremenih

operativnih radnji, tamo gde je reč o jednoj vrlo važnoj i ozbiljnoj kolektivnoj, opštedržavnoj delatnosti za unapređivanje i jačanje moralnog, materijalnog i socijalnog napretka naše države.

Taj imperativ imala je Savezna vlada u vidu pri obnavljanju turističke delatnosti, pa je donela niz propisa, posle uredbe od 3 aprila 1947. godine kojom je osnovana pri Ministarstvu trgovine i snabdevanja FNRJ Glavna uprava za turizam, sa sedištem u Beogradu, i republičkih uprava za turizam sa sedištem u glavnim gradovima republika kao i drugih područnih, zonskih i lokalnih ustanova.

Glavna uprava ima da ostvaruje opšte rukovodstvo u pogledu organizacije turizma, da razrađuje i ostvaruje plan razvoja turizma i turističkog prometa, da se stara o unapređenju turizma u zemlji i turističkog prometa sa inostranstvom. Ova se uprava nalazi u okviru Ministarstva trgovine i snabdevanja FNRJ.

S obzirom na razgranatu nadležnost i na činjenicu, da su trgovina i snabdevanje samo jedan od delova radnosti na polju turizma (ne malo važan ni s obzirom na platni bilans, niti s obzirom na uredno snabdevanje potrebnim tehničkim i prehrambenim uslovima), smatram da bi celishodnije bilo kada bi se takva uprava nalazila u okviru neposredne delotvorne nadležnosti Savezne vlade, bilo kao uprava, bilo kao komitet, pa sam slobodan predložiti, u interesu ove grane kolektivne radnosti, a s obzirom na njenu složenost i njenu usku vezu sa velikim brojem nadležstava i ustanova, da se donese zakon u cilju prenošenja Glavne uprave za turizam iz Ministarstva trgovine i snabdevanja FNRJ u Predsedništvo Savezne vlade.

Kada je reč o turizmu, drugovi i drugarice narodni poslanici, sve ono što sam naveo ulazi eminentno u okvir socijalne politike Jugoslavije, Narodnog fronta, tj. predstavlja predmet od naročite važnosti Savezne vlade i republičkih vlada.

Ako posmatramo ono što je dosada na tom sektoru učinjeno za naše trudbenike i za naš naraštaj, mi ćemo odmah stvarnim činjenicama biti ubedeni o dubokoj promeni u ustanovama i ljudima.

Razvijanje socijalne politike ne predstavlja više razasute filantropske aktivnosti, nego plansko i stalno odvijanje radova na sektoru socijalnog staranja.

Narodnooslobodilačka borba zbrisala je razliku klasa i udarila je osnov državi, u kojoj nije više potrebna ni mogućna klasna borba, jer se akcija temelji na kolektivu u kojem se svi nalazimo u autentičnoj jednakosti i dužnosti i prava.

U nizu preduzetih mera od strane Savezne vlade na sektoru socijalnog staranja, treba istaći i podvući politički i socijalni sadržaj aktivnosti na polju zaštite trudbenika putem obezbeđenja zasluženog lečenja, osvežavanja i odmora u prirodnim lečilištima, domovima, 'odmaralištima, oporavištima, i kulturnog podizanja širokih narodnih slojeva.

U naše doba ne nalazi se više trudbenik usamljen, nije više samo iskorišćeni radnik, već član zajednice, o kojem zajednica vodi brigu i na ovom polju svoje delatnosti.

U velikom broju problema, koji treba da budu shvaćeni i proučavani pre nego što budu uneseni u plan izvođenja, treba naročitu pažnju posvetiti izgradnji pojedinih područja i zona ne izostavljajući ni ona mesta koja predstavljaju najrečitiji dokaz snage našega naroda, njegove ljubavi za slobodu i nezavisnost, simbol jedinstva i bratstva naroda, i ne smemo dugo da čekamo da otvorimo sva ta mesta upoznavanju i hodočašću u svima onim divnim krajevima naše zemlje, u kojima je naš narod obeležio krvlju svojih najboljih sinova puteve koji su ga vodili slobodi, i koji će danas te iste krajeve pretvoriti u školu za buduće naraštaje i mesta hodočašća putem delatnosti i razvijanja prihvatnog turizma, koji će omogućiti svima onim naseљima, selima, varošima i gradovima, da budu izgrađeni kao jedinstveni istoriski spomenik naših dana.

Glasam u načelu za budžet 1948 godine.

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik Tomo Čiković.

Tomo Čiković (NR Hrvatska): Drugovi i drugarice narodni poslanici, prvi put u povjesti našeg naroda stoji pred nama prijedlog budžeta koji omogućuje da se državni prihodi, koje djelomično daju izravno naši građani a djelomično prikupljeni putem akumulacije, utroše isključivo na korisne i dalekosežne radove u našoj zemlji.

Sada tek možemo ocijeniti kolike koristi imade naš narod od Narodnooslobodilačke borbe koja je omogućila da se svi prihodi koji su nekada išli u džepove stranih i domaćih kapitalista i trustova, upotrijebe samo za narodnu korist. Prije Narodnooslobodilačke borbe narod je bio nemoguć da ista učini i da spriječi onu bezočnu eksploataciju koja je vršena u ekonomskom životu stare Jugoslavije.

U monarho-kapitalističkoj državi, kao što je bila stara Jugoslavija, nije ni moglo drukčije biti, jer su tadašnji vlastodršci bili gospodari i dirigenti ekonomske i privredne situacije u staroj Jugoslaviji i, razumljivo je, oni su taj ekonomski život usklađivali u svoju korist, za svoje nezasićne prohtjeve. Ne samo

no, nego korupcijom te razne privilegirane ličnosti u staroj Jugoslaviji proždirale su veliki dio narodnih prihoda i trošili bez kontrole naroda i narodnih predstavnika. Kad bacimo pogled na dohodak koji su imali strani kapitalisti i eksploata-tori u staroj Jugoslaviji, on je dostizao ogromne, neslućene cifre. Takvom eksploatacijom našeg rudnog i prirodnog bogatstva, kojega su izvozili i prerađivali izvan naše zemlje da bi nam ga kao gotove, prerađene produkte prodavali po skupe novce, a narod je bio prisiljen da ih kupuje jer domaće produkcije nije bilo u dovoljnim količinama, — strani kapitalisti su trpali u džepove ogromne profite.

Povrh toga, eksploatacija domaće radne snage, koju su iskorišćavali domaći i strani kapitali, čini posebno poglavlje stare Jugoslavije i vladajuće klike u njoj. Bađava je radni narod tražio poboljšanje životnih uslova — to je bio glas vapijućeg; vladajuća klika, povezana sa domaćim i stranim kapitalom, nije dozvoljavala da se radni narod dovine većeg i boljeg standarda života. Na taj eksploatatorski način u kapitalističkoj državi stare Jugoslavije ogromne svote narodnog novca odlazile su u nepovrat i tako ostale beskorisne za općenarodne interese.

U takvoj situaciji za vrijeme stare Jugoslavije narod je strahovito mrzeo poreski sistem. Taj sistem je mnoga seljačka domaćinstva lišio i poslednje kravice, pa čak i osnovnog kapitala, to jest, zemlje, koja je znala otići na bubanj radi nemogućnosti plaćanja poreza. Naročito je to bio slučaj kod srednjeg ili malog posjednika koji je razmjerno bio uvijek više opterećen nego veći i najveći posjednik koji je bio zaštićen od tadašnjih režima. Zato je seljak mrzio tadašnji poreski sistem jer ga je on pritiskivao svom svojom težinom, naročito mala seljačka domaćinstva. Osim izravnih poreza bilo je još nekoliko vrsta raznih daća koje su pritiskivale široke slojeve radnog naroda, a naročito seljaka. To su bile razne maskirane forme, koje su nametnuli razni tvorničari u sporazumu sa vladajućom klikom pošto je i ona bila zainteresirana kao suvlasnik raznih poduzeća, osobito onih većeg značaja.

Poreze u staroj Jugoslaviji razmjerno je mnogo više plaćao maloposjednik, mali obrtnik i radnik, dok su vlasnici raznih poduzeća, banaka i dioničari raznim trikovima izigravali takove obaveze: jedni lažnim knjigovodstvom, drugi korupcijom i privilegiranim položajem i tako taj teret prebacivali na leđa radnika i seljaka koji su na taj način izravne i neizravne poreze plaćali umjesto pomenutih varalica i narodnih neprijatelja.

Korumpirana i eksploatatorska vlast, koja je gospodarila u staroj Jugoslaviji, u svim slučajevima vršila je silu pomoću

svog aparata: žandarma, policije i sreskih načelnika, koji su pokorno izvršavali ono što im se naređivalo odozgo. Takva vlast bila je glavno uporište vladajuće klike i za izvršavanje poreske neuravnoteženosti. Radni narod bezuspješno se borio protiv takve nepravde, jer tada nije bilo njegovog udjela ni u vlasti, ni u kontroli nad vladajućom klikom. Ona to nije dozvoljavala iz razumljivih razloga, jer bi time bilo ugroženo njihovo loše gospodarenje narodnom imovinom, bio bi ugrožen njen privilegirani položaj koji su u potpunoj mjeri zlorabili u svoje lične svrhe, za bogaćenje, a osobito korupcijom koja je naročito cvala u staroj Jugoslaviji. I nije onda čudo što je preko poreskog šrafa cijeden narod da bi se takovi zločinački prohtjevi zadovoljili. Šaka antidemokratske gospode koja se našla na vlasti ne voljom naroda već voljom reakcionarnih i kapitalističkih elemenata, tjerala je narod u ekonomsku ovisnost od njihovih bankarskih poduzeća koja su u mnogo slučajeva radi visokih kamata potjerala s ognjišta seljačke porodice i osiromašila hiljade domaćinstava koja su spala na prosjački štap. Ali ta lihvarska bankarska poduzeća bila su zaštićena od poreskih obaveza jer su vlasnici banaka u većini slučajeva bili ili vladajuće ličnosti ili njihovi miljenici koje je trebalo zaštititi i teret prebaciti na malog čovjeka, to jest, na seljaka i radnika.

Ali i tome je došao kraj. Narodnooslobodilačka borba, iako uz teške i krvave žrtve, zajedno sa okupatorima izbacila je takovim izrabljivačima iz ruku vodeće pozicije i zamjenila ih pravim ljudima iz borbe i naroda, koji će znati čuvati demokratske tekovine Oslobođilačke borbe te primjenjivati socijalnu pravdu i u poreskom sistemu koji je progresivan. U našem finansiskom sistemu mi danas imamo veliku prekretnicu, jer glavni i najveći prihodi proizilaze iz državnog sektora privrede. Nacionalizacijom industrije, donošenjem zakona o nacionalizaciji rudnog i mineralnog bogatstva naše zemlje, koje otsada može iskorišćavati samo narod, omogućeno je da veliki dio prihoda od spomenutih poduzeća ide u državnu blagajnu odakle se troši na dalju socijalističku izgradnju naše zemlje. To su najveći prihodi, to jest, od prometna proizvoda i da nema takvog sistema prihoda, porez na dohodak ne bi ni izdaleka bio u stanju da podmiri potrebe socijalističke izgradnje i obnove naše ratom opustošene zemlje. Takav sistem omogućuje dalje povećanje prihoda sve većom industriskom izgradnjom i povećanjem proizvodnih potreba za široku potrošnju.

Čim dalje odmičemo, tim će državni sektor prihoda biti sve veći i jači, jer razvitkom industrije, naročito teške, koja je predviđena u Petogodišnjem planu, svaka će godina davati sve

više i veće prihode u državnu blagajnu, koji se opet troše za povećanje industrije i poboljšanje kvaliteta. Iz toga vidimo da industrija sama sebe izgrađuje i obnavlja. I taj proces neprekidno teče; njega neće zaustaviti nikakove klike zlonamjernih elemenata, koji bi htjeli da ti prihodi i opet teku u privatne džepove pojedinih kapitalista da bi oni mogli s njima raspolagati i time stvarati za sebe udobniji i luksuzniji život, te da, nadalje, na račun radnih ljudi gomilaju kapital oni koji su u prošlosti dokazali da nemaju nimalo volje da radnim ljudima omoguće pristojnu nadnicu i pristojan život. Naša današnja struktura državnog uređenja donela nam je to da nema privilegirane klase ili naroda u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. Nema nadglasavanja ili nadmudrivanja, naročito kod finansijskih pitanja, kako je to bilo u staroj Jugoslaviji i baš ta finansijska pitanja bila su glavna osnovica nezadovoljstva i borbe za pravedniju podjelu državnih prihoda i kontrole nad njima.

Naša poljoprivreda, ratom opustošena, nije mogla dosada dati ono što bi inače trebalo da da. Nepovoljne sušne poslijeratne godine spriječile su brzi razvoj i obnovu naše poljoprivrede i njezinih pojedinih grana kao što je, na primjer, stočarstvo, koje je teško stradalo u toku rata. No, unatoč toga, seljaštvo je ipak dalo svoj osnovni udio, naročito u prvoj godini Petogodišnjeg plana, samoodricanjem i visokom sviješću o potrebi izvršenja zadataka Petogodišnjeg plana. Tako je uspješno riješeno, iako u skromnom obliku, pitanje prehrane našeg radništva, naše Armije i ostalog radnog stanovništva naše zemlje.

Imajući u vidu da je naša poljoprivreda dosta zaostala, primitivna i rascjepkana u sitne i male posjede, kao što reče Ministar poljoprivrede, koji se neracionalno obrađuju, s jedne strane, a s druge strane, razvitkom naše industrije, koja traži i tražit će sve više sirovina i radne snage, nameće se samo po sebi pitanje preorijentacije naše poljoprivrede koja već danas traži više raznih mašina, više umjetnog gnojiva, traži više dobro specijaliziranog stručnog poljoprivrednog kadra da joj pomogne izaći iz primitivne obrade u racionalnu mehaničku i kulturniju obradu, koja će donijeti više koristi samom seljaku i društvenoj zajednici, a time i viši standard života samom seljaku i ostalim trudbenicima naše zemlje.

To samo od sebe neće doći. Trebat će više zalaganja materijalnih faktora, da o tome povedu računa i da se potrebna pažnja i pomoć pruži našoj poljoprivredi koja je jedna od glavnih osnova za izvršenje Petogodišnjeg plana i da se on

na vrijeme izvrši i privede u život. Ne smijemo zaboraviti da je naše seljaštvo u prošlom ratu izvršilo svoje zadatke časno kao borbeni elemenat i kao onaj faktor koji je omogućio da se borba za oslobođenje naše zemlje od okupatora uspješno odvijala i konačno u našu korist završila.

I baš zato ono zasluži da se koristi tekovinama Narodno-oslobodilačke borbe i da svoj život olakša i unaprijedi. Za stare Jugoslavije razna pokvarena gospoda, kako ih je za života nazivao Stjepan Radić, a naročito iz redova tzv. voćstva HSS-a na čelu sa Mačekom, govorila su da se previše seljakuje kad su seljaci tražili da sprovedu u život osnovni program HRSS koji je i danas poznat kao duboko socijalno narodno-demokratski i sveslavenski, a naročito je isticao bratstvo i jedinstvo između radnih ljudi, seljaka i radnika, jer su to dva mučenika koja po svojoj ulozi spadaju u jedan front borbe za bolji i srećniji život. Te i mnoge druge tačke programa, eto, danas se sprovedu u život i u potpunosti ostvaruju preko sveopće političke organizacije Narodnog fronta i Komunističke partije.

Želio bih ovdje istaknuti kako su naša seljačka domaćinstva ovoga rata ostala u velikoj većini bez potrebitog poljoprivrednog inventara, čija se oskudica u velikoj mjeri osjeća. I to je jedan od uzroka da naša poljoprivreda nije krenula brzim tempom racionalnoj obradi, osim toga osjeća se i pomanjkanje kvalitetnog i dobrog sjemena, a naročito plemenitih vrsta. To je pitanje za sebe, ono se mora takode riješiti unutrašnjom sjemenskom službom koja je kod nas u početnom stadiju. Bez vlastitog zalaganja u sjemenskoj službi, mi ne bismo mogli da se osamostalimo u toj važnoj poljoprivrednoj grani, a bez vlastite industrije ne bi bili u stanju nadoknaditi uništeni privredni inventar. To nas prisiljava da o tim pitanjima i te kako razmislimo i da pronademo metodu i način da u tom važnom zadatku u poljoprivredi uspješno se podignemo na vlastite noge. U Petogodišnjem planu predviđeno je povećati prinos po jedinici površine, a to znači poboljšati obradu koja će usloviti veći prirod, a na tom poslu treba mobilizirati sve snage da se što više uspije.

Ogromni i neobično važni zadaci čekaju poljoprivredu da ona ne bi bila kočnica za izvršenje Petogodišnjega plana. Treba joj posvetiti punu pažnju, ako hoćemo da poljoprivreda ide u korak sa industrijalizacijom naše zemlje. Bez sumnje da tu ima ogromnih teškoća koje treba svladati dobrom i korisnom metodom. Nije dovoljno seljaka samo zaduživati obaveznom predajom viškova žita a ne pružiti mu mogućnost da on to na svom zemljištu realizira savremenom metodom i primjenom

sredstava koja nam stoje na raspolaganju. Tu bi možda netko rekao da to zavisi samo od seljaka, a ja tvrdim da smo u tom pogledu premało radili na kulturnom i prosvjetnom uzdizanju našega sela.

Zato treba više zalaganja i upornoga prosvjetnoga rada baš po poljoprivrednim pitanjima, jer samo prosvjećen i napredan čovjek može biti i napredan i racionalan poljoprivrednik, samo tako on će sa lakoćom moći odgovoriti svojim poreskim i ostalim obavezama prema državi i narodu.

Mi uvodimo plansku poljoprivredu koja će se prilagoditi industrijalizaciji naše zemlje, tako da proizvodnja poljoprivrede sa industrijom koordinira. Poljoprivreda treba da pruža industrij potrebite sirovine, a za to ima puno uslova, jer se kod nas gaje i već je prvi led probijen, jer se seljaci sve više osvjeđavaju da im industriska biljka donosi znatno više novčanih prihoda, nego ostale kulture na jedinici površine obradive zemlje. Planska poljoprivreda je potrebna za izvršenje Petogodišnjeg plana i tu baš neprijatelji prosperiteta i socijalističke izgradnje naše zemlje dižu prašinu da bi odvratili seljaka od uključivanja u plansku proizvodnju koja je od općenarodne koristi. Izvjesnih grešaka ima i u tome što se često i u zadnji čas mijenjaju planovi, što zadaje mnogo muka, narodne vlasti gube u vremenu i kod seljaka se onda teže provode u život.

U interesu je naše društvene zajednice i u interesu samoga seljaka da se podvrgne planiranju proizvodnje na svom posjedu, jer je to neophodan preduslov za podizanje i razvoj industrijalizacije, koja će, na drugoj strani, davati sve veću mogućnost razvoja poljoprivredi produkcijom poljoprivrednih mašina i alata, samo tako poljoprivreda može ići k mehaničkoj, naprednijoj, lakšoj i jednostavnijoj obradi i rentabilitetu. Svi znaci pokazuju da se tim pravcem ide, ali nemojmo se zanositi da je to tako jednostavno i da tome ne treba posvećivati naročitu pažnju.

Konzervativizam našeg seljaka treba likvidirati a to se može samo stvarnim i opipljivim, dobrim i korisnim primjerima i metodama na ekonomskom i političkom polju, jer teorija bez konkretnih realnih primjera i dokazane mogućnosti ne može mnogo učiniti. Zato je dobra i korisna zamisao da se dobrim, naprednim i uzornim seljacima posveti naročita pažnja, njih treba upoznati sa savremenim agrikulturnim mjerama pri obradi, kako bi mogli poslužiti kao pioniri napredne obrade u borbi za što veći prinos.

Zadružni sektor potrošačko-nabavljačkog smjera je u punom zamahu, on će u razmjeni dobara odigrati vrlo važnu

ulogu. U svome govoru drug Kardelj je rekao da će masovna izgradnja zadrugnih domova preorijentirati i preobraziti naše selo ne samo na sektoru razmjene dobara, već će ujecati i na kulturno i prosvjetno uzdizanje sela, jer će zadrugni domovi poslužiti i kao kulturno-prosvjetna središta i žarišta u kojima će se život svestrano razvijati u pravcu socijalističke izgradnje našeg društva.

Seljačko radno zadrugarstvo je u povoju; ono ima svoju budućnost. Postojeće radne zadruge poslužiće kao pioniri budućeg radnog zadrugarstva. Radno zadrugarstvo treba da postane svojina seljaka, dok se oni uvjere da će preko radnih zadruga lakše i bolje obrađivati i polučiti veći prinos, stvoriti sebi viši standard života upotrebom mehanizacije i agrikulturnih mjera, i to sve iskoristiti do maksimuma. Onda će radno zadrugarstvo doživjeti uspjeh kao što danas proživljava nabavno-potrošačko zadrugarstvo.

Rekonstrukcija naše poljoprivrede, međutim, ne trpi čekanje dok se razvije radno zadrugarstvo i dok ono obuhvati većinu seljaštva. Za to će vjerovatno biti potreban duži period. Mi treba da računamo sa realnim stanjem naše poljoprivrede i s njime uskladiti rad na unapređenju i primjeni svih sredstava koja nam stoje na raspolaganju da se uistinu u poljoprivredu uvedu napredni načini obrade, a za što veći prinos.

Sve ovo o čemu sam govorio predviđa i prijedlog ovogodišnjeg proračuna, i ja sam čvrsto uvjeren da će se pod rukovodstvom naše narodne vlasti moći potpuno provesti u život. Naš današnji poreski sistem je pravedan, odnos seljaka prema takovom sistemu je pravilan, samo je tu i tamo kod razreza i ubiranja bilo izvjesnih nepravilnosti, koje bi trebalo ubuduće izbjegavati i otklanjati, jer svaka pretjeranost najbolju osnovu iskrivi i pretstavi je lošom pred širokim narodnim slojevima. Možemo ustvrditi da je seljak svoju poresku obavezu prema državi i narodu gotovo svu izvršio, isto onako kao i u otkupu, sjetvi, i svemu drugom, jer danas svaki naš čovjek zna da se njegova muka ne troši uzalud, da ne ide u džepove pojedinih politikanata kao što je to nekada bilo. Danas se narodni novac troši za narodne potrebe, za obnovu zemlje, za podizanje škola, mostova, pruga, fabrika, elektrifikaciju zemlje itd. Porez nije više mrska i nepopularna obaveza, jer se kreće u granicama faktičnog prihoda svakog građanina i njegove ekonomske moći.

Perspektive za 1948 godinu jasno nam govore da će seljački radni narod i u ovoj godini izvršiti svoju dužnost prema narodu, državi i tvorcu Petogodišnjeg plana maršalu Titu u

svima pravcima svoje djelatnosti i da će se i ove godine ostvariti i premašiti predviđeni planski zadaci.

Iz gore navedenih razloga izjavljujem da ću glasati za predloženi proračun. (Aplauz).

Pretsedavajući: Sednica se prekida. Nastavljamo rad danas u 16,30 časova.

(Sednica je prekinuta u 12,50 časova).

(Nastavak sednice u 16,30 časova)

Pretsedavajući: Nastavljamo sednicu. Za reč je javio Ministar trgovine i snabdevanja Jakov Blažević.

Ministar trgovine i snabdevanja Jakov Blažević: Drugovi narodni poslanici, u današnjoj prepodnevnoj diskusiji bilo je riječi i o pitanju turizma, odnosno jedan narodni poslanik u svome širokom izlaganju dotakao se toga pitanja sa sviju strana, ali nije dotakao to pitanje sa jedne najvažnije strane. Iz njegovog izlaganja izlazi da je vrlo upućen u pitanje turizma, da ima i neke informacije itd. Žalim što nije učinio u svojoj brizi za turizam još jedan korak dalje, a to je da se obavjestio u Ministarstvu trgovine i snabdijevanja o tome šta je učinjeno u pitanju turizma, pa bi dobio odgovor na pitanja.

Organizaciono zasada turizam i ugostiteljstvo spadaju pod Ministarstvo trgovine i snabdijevanja. Ja bih htio da dodam samo neke brojke, neke podatke o turizmu i njegovoj organizaciji, da ne bi ostao krivi dojam o tome da u pitanju turizma, i u organizacionom pogledu i u pitanju brige za odmor našeg radnog čoveka, nije ništa učinjeno.

Međutim, stvar sasvim obratno stoji. Samo ovi podaci govore o velikoj brizi narodne vlasti za našeg radnog čovjeka, za njegov odmor itd. U 1947 godini bilo je u našim turističkim mjestima domaćih posjetilaca 1,058.479, a da ne govorim o stranim posjetiocima. Od toga je bilo radnika, službenika, zemljoradnika, domaćica, dece i ostalih.

Naročito naglašavam ono po čemu se vidi da su se bitno promijenile stvari u pitanju turizma, da je narodna vlast postupila sasvim drugačije, a to je da u vilama, u svima onim mjestima gdje je nekada krala bogu dane i lenčarila buržoazija, kako domaća tako i strana, da je tamo, počev od oslobođenja pa dalje, naš radni čovjek uživao svoj godišnji odmor i pripremao se, osvježavao svoje snage za izvršenje Petogodišnjeg plana. Kao što nikada nije bilo kod nas, danas i naši radni se-

ljaci takode koriste sve blagodeti narodne vlasti. Na primjer, u 1947 godini od ukupnog broja posjetilaca bilo je 14,5% seljaka, zemljoradnika u raznim našim odmaralištima i turističkim mjestima, na Jadranu i drugim krajevima naše zemlje.

Za 1948 godinu predviđeno je 1.130.000 posjetilaca. Stvoreni su i planovi, tako da će biti povećan i broj postelja. I državni i privatni sektor, i ti mali ljudi u našem Primorju, u Istri i Dalmaciji, biće pomognuti od države, naročito posteljinom, da će moći takode i oni da zarade, da prime našeg radnog čovjeka na odmor.

Uredbom o snabdijevanju stanovništva obezbijedeno je dopunsko turističko snabdijevanje. S tim u vezi izvršen je i popis mjesta koja su proglašena turističkim. Osigurani su i kontingenti iz obezbijedenog snabdijevanja i već se dostavljaju na teren, tako da su već na početku same turističke sezone obezbijedena materijalna sredstva, naročito u pitanju ishrane.

Naredbom određene su cijene u pansionima za turističku sezonu, a određeni su i uslovi po kojima naši trudbenici imaju i razne popuste, tako da je sa najvećim mogućnostima i brigom postavljena stvar odmora za našeg radnog čovjeka.

Postavlja se jedno organizaciono pitanje, a to je zašto je turizam i ugostiteljstvo ranije bilo vezano i u organizacionom sklopu sa Ministarstvom trgovine i snabdijevanja. To je bilo jednostavno iz razloga teškoća u ishrani i iz drugih razloga. Danas su ti razlozi već otpali. Stvoreni su uslovi da se turizam i ugostiteljstvo posebno organizuju, neposredno pod rukovodstvom jednog eventualnog komiteta ili slično, koji bi bio pri Predsjedništvu Vlade. Naša Vlada je već tu stvar u principu riješila, tako da bi turizam i ugostiteljstvo bili organizovani pod rukovodstvom komiteta pri Vladi FNRJ. Isto tako biće organizovani i komiteti pri republičkim vladama koji bi potpuno uzeli u svoje ruke pitanje turizma i ugostiteljstva.

Što se tiče finansijske mogućnosti, pitanje je riješeno, iako nije izrično rečeno u prijedlogu budžeta za turizam, jer se u ciframa budžeta Ministarstva trgovine i snabdijevanja nalaze i iznosi koji se predviđaju za turizam. Prema tome, na ove komitete koji će se uskoro formirati pri Vladi FNRJ i republičkim vladama, preneće se ta finansijska sredstva. Ukoliko budu potrebna i druga sredstva za još bolje organizovanje ovih komiteta za turizam i ugostiteljstvo, biće dobivena iz rezervnog fonda Vlade FNRJ.

Toliko radi razjašnjenja, da ne bi ostao dojam da se u pogledu turizma kod nas ništa nije uradilo. Baš naprotiv. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Aljuš Gaš.

Aljuš Gaš (NR Srbija): Svima vama je poznata, drugovi narodni poslanici, jedna sudbina nacionalnih manjina u staroj, nenarodnoj Jugoslaviji. Ja ću se ovde uglavnom osvrnuti na položaj Šiptara na Kosovu i Metohiji. Isteran sa svojih imanja i kuća, obespravljen u svakom pogledu, šiptarski elemenat bio je izložen ne samo socijalnom i nacionalnom ugnjetavanju, nego i fizičkom istrebljenju. Oni su predstavljali bespravno ali nikada pokoreno roblje velikosrpskih šovinista, jer nikada nisu hteli prikloniti vrat pred njima i njihovim slugama —agama i begovima. Ali ni položaj Srba i Crnogoraca u našoj oblasti nije bio mnogo bolji od položaja Šiptara. Iako je naša oblast u privrednom pogledu bogata, upravljačima stare Jugoslavije nije ni na kraj pameti padalo da je privredno dignu ti unaprede. Naprotiv, oni su je raznim merama unazađivali i upropašćavali. U tome su imali vidnog uspeha, jer za nešto drugo nisu bili ni sposobni ni spremni. Italijanska i nemačka okupacija još više je upropastila život naših ljudi. Ali, zahvaljujući herojskoj borbi naših naroda, predvođenih Komunističkom partijom Jugoslavije, na čelu sa drugom Titom, naši narodj su uspeli da izvojuju slobodu, isteraju okupatore i domaće izdajnike i stvore mogućnost za bolji i srećniji život. Okupator je ostavio našoj oblasti u nasleđe opustošena polja, popaljena i opljačkana sela i gradove. Odmah posle oslobođenja, Šiptari, Srbi i Crnogorci, zbratimljeni ruku pod ruku, pod rukovodstvom Narodnog fronta i Komunističke partije Jugoslavije, složno su prionuli na rad i za relativno kratko vreme potpuno uklonili ruševine i zgarišta, i sa ostalim narodima Federativne Narodne Republike Jugoslavije stvorili uslove za prelaz na plansku privredu. Petogodišnji plan elektrifikacije i industrijalizacije naše zemlje postavio je pred narode naše oblasti ogromne zadatke. Mi, drugovi narodni poslanici, za ovih pet godina moramo likvidirati našu ekonomsku i kulturnu zaostalost i stati u red naprednih oblasti naše zemlje. Šiptarski narod u ravnopravnoj zajednici naroda naše narodne države ima sva prava koja uživaju i drugi narodj u našoj zemlji. Da bi mogao u potpunosti da ih koristi, on mora imati materijalnu bazu, jer, po mome mišljenju, nema potpune političke slobode bez ekonomske uzdignutosti i nezavisnosti.

U tome pogledu naša vlast je mnogo pomogla i učinila da bi našu oblast što pre i što bolje uzdigla. Mi smo za jednu godinu Petoletke stvorili u našoj oblasti više nego što je učinjeno za sve vreme otkako postoji.

Mi smo uglavnom zadatke prve godine Petogodišnjeg plana uspešno izvršili. Podigli smo čitav niz objekata, kao što su fabrika lima, fabrika ulja i četiri zanatske radionice, dve crepociglane i ugledno poljoprivredno omladinsko dobro u Landovici, zatim nekoliko stanbenih zgrada, veliki broj naseljeničkih kuća i drugih manjih i većih objekata.

Ja bih hteo da ukažem odakle nam dolazi ova snaga koja nam je omogućila da postignemo ovako vidne uspehe. Po mome mišljenju ona leži u bratstvu i jedinstvu našega naroda, toj najvećoj tekovini naše Narodnooslobodilačke borbe, u čije temelje su uzidane 'kosti naših narodnih heroja Miladina, Bora, Ramiza i mnogih drugih drugova, koji su dali svoje živote da bismo mi danas u slobodi mogli raditi i uzdizati našu oblast i našu novu Jugoslaviju.

To bratstvo i jedinstvo danas dobija materijalne osnove, učvršćuje se i produbljuje mnogobrojnim radnim akcijama u kojima učestvuju i Šiptari i Srbi i Crnogorci.

Sa proterivanjem okupatora iz naše zemlje, Šiptari, Srbi i Crnogorci, nacionalno i socijalno oslobođeni, oslobođeni od okova domaćih i stranih imperijalista koji su iz njihovih tela isisavali i poslednju životnu snagu, sa prelaskom osnovnih sredstava za proizvodnju u narodne ruke, široke narodne mase, okupljene pod zastavom Narodnog fronta, rukovodene Komunističkom partijom sa drugom Titom na čelu, postale su svesne da više ne rađe za strane imperijaliste i domaće gulikoče nego za sebe.

Ovim objašnjavamo, drugovi narodni poslanici, onaj radni, herojski, neviđeni polet koji vodi naše ljude u nove pobede. Međutim, mi i pored svega ovoga ne bismo imali ovakve uspehe da nije bilo svestrane pomoći bratskog srpskog naroda i Vlade NR Srbije na čelu sa drugom dr Blagojem Neškovićem.

Naše narodne mase gledaju na plan kao na svoje delo, koji je, ustvari, delo narodnih masa. One su svesne da njegovo izvršenje znači put u bolji i srećniji život — u socijalizam. One su sada ubeđene da ono što daju državi, dobijaju u drugim oblicima višestruko.

Prva godina Petoletke nije samo našim narodima donela niz objekata koje sam gore spomenuo nego je uticala i na poboljšanje životnog standarda naših ljudi. Naši ljudi sada mnogo bolje žive, imaju namirnice i ostalih potreba više nego što su imali u 1946 godini. Oni su sada mnogo bolje obučeni i kulturnije žive nego ranije.

Naša sela i gradovi, naša poljla ne liče više na ona iz vremena stare Jugoslavije. I sami su se ljudi promenili.

Druga godina Petogodišnjeg plana postavlja pred nas mnogo krupnije zadatke nego prva. Ali poučeni iskustvom iz prve godine otklonićemo greške i nedostatke koje smo imali u radu i uspećemo da izvršimo i ove zadatke. To ćemo moći da učinimo pre svega zbog toga, jer verujemo u narod i njegovu snagu, koji je organizovan i predvođen od Narodnog fronta sa Komunističkom partijom na čelu. Mi smo sa tim narodom pobedili u ratu i čvrsto smo uvereni da ćemo pobediti sa njime i u miru.

Ovogodišnji državni budžet, drugovi narodni poslanici, je izraz godišnjega plana i on je, po mom uverenju, realan. Zbog toga izjavljujem da ću glasati za. (Aplauz).

Predsedavajući: Reč ima narodni poslanik dr Vaso Butozan.

Dr Vaso Butozan (*Izborni srez Mrkonjić Grad, NR Bosna i Hercegovina*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, suština Petogodišnjeg plana jeste briga o radnom čoveku. Izvršujući zadatke Petogodišnjeg plana, diže se ne samo materijalni standard života širokih narodnih slojeva, kako smo to čuli od Predsednika Savezne planske komisije druga Kidriča, već se ujedno diže i kulturni nivo i zdravstveno stanje trudbenika grada i sela. Petogodišnjim planom menja se lik naše zemlje — ona se pretvara iz poluzavisne i zaostale agrarne zemlje u naprednu industrisku zemlju, politički i ekonomski nezavisnu.

Menjajući lik naše zemlje, menja se i lik našeg radnog čoveka — u čoveka slobodnog, naprednog, kulturnog i zdravog, zadojenog novim patriotizmom prema danas zaista svojoj domovini.

U herojskom Oslobođilačkom ratu protiv okupatora i domaće reakcije, naši narodi nisu izvojevali samo svoju slobodu i nacionalnu nezavisnost, već su ujedno raskinuli i kapitalističko-eksploatatorske okove koji su sputavali stvaralačku snagu širokih narodnih slojeva. Raskinuli su okove u kojima su bili izrabljivani i ugnjetavani. Oslobođile su se stvaralačke snage naših naroda u borbi za bolji i srećniji život. Samo se tako može razumeti ogromni radni polet naših naroda sa kojim su prišli obnovi i izgradnji svoje ratom opustošene i razorene zemlje. Samo se tako može objasniti radni heroizam trudbenika grada i sela u izvršavanju Petogodišnjeg plana. To je oduševljavalo i kovalo moralno-političko jedinstvo naših naroda u teškoj ali herojskoj borbi za bolji i lepši život u Titovoj Jugoslaviji za sve naše trudbenike.

U kapitalističkoj Jugoslaviji život najsiromašnijih narodnih slojeva bio je bedan i čemeran. Naši ljudi radili su pod veoma

nepovoljnim uslovima, pod veoma teškim higijenskim prilikama. Neprosvećeni i zaostali tavorili su svoj život. Mračan je i težak bio život, naročito na našem selu.

Stoga je i razumljivo što su u predlogu budžeta predviđeni zamašni izdaci za socijalno-kulturne potrebe širokih narodnih slojeva ubrajajući tu i izdatke za zaštitu narodnog zdravlja, jer je trebalo na kulturnom i zdravstvenom polju brzo likvidirati teško nasleđe prošlosti. U predlogu ovogodišnjeg budžeta ovi izdaci zauzimaju znatno mesto.

U vezi s tim osvrnuću se na nekoliko problema zaštite narodnog zdravlja i socijalnog staranja, naročito na prilike čuvanja i unapređivanja narodnog zdravlja u Bosni i Hercegovini.

Sva delatnost organa zdravstvene službe, kako smo to čuli od Predsednika Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja druga dr Gregorića, posvećena je zadacima izvršavanja Petogodišnjeg plana. U vezi s tim pred zdravstvenu službu postavljeni su kao glavni zadaci: a) povećati broj bolesničkih postelja u gradu i selu; b) spremiti i usavršavati medicinske kadrove; v) podizati kvalitet medicinskog rada; g) likvidirati akutne zarazne bolesti, i d) poboljšati sanitarno stanje naseljenih mesta, preduzeća i radilišta.

Kakvi su rezultati postignuti u prvoj godini Petogodišnjeg plana i kakvi se zadaci postavljaju pred zdravstvenu službu, čuli smo od druga Gregorića.

Ja ću se zadržati samo na nekoliko zdravstvenih problema naše Republike.

Veoma važan i težak zadatak naše zdravstvene službe predstavlja suzbijanje akutnih zaraznih bolesti, naročito pegavca i povratne groznice. Poznato je da je Bosna i Hercegovina od davnina poznata kao zemlja u kojoj su harale akutne zarazne bolesti i u kojoj su bila rasuta žarišta ovih oboljenja po celoj zemlji, a iz kojih se, u pogodnom momentu, razvila epidemija. To se naročito tiče pegavca. Na tome polju suzbijanja akutnih zaraznih bolesti, naročito pegavca, naša zdravstvena služba beleži vidne uspehe.

Pegavac se iz svojih žarišta razbuktao naročito u toku ovoga rata, i to u godinama 1942 i 1943. Razume se da su posle ove epidemije ostala mnogobrojna žarišta, rasuta po celoj našoj Republici. Suzbijati i likvidirati pegavac, predstavljalo je posle oslobođenja naše zemije težak i krupan zadatak. Zahvaljujući pomoći Savezne vlade, uspeali smo da pegavac suzbijemo na najmanju meru, ma da pojedina žarišta postoje i danas još u nekim srezovima. Dok je pegavac u 1945 godini sačinjavao skoro dve trećine od ukupnog broja zaraznih obo-

ljenja, on je u 1947 godini predstavljao svega 0,93 od ukupnog broja akutnih zaraznih oboljenja.

Nama zadaje teškoće i suzbijanje povratne groznice. Ova je zaraza ubačena u našu Republiku u toku rata i raširila se početkom 1945 godine. Ona se i danas drži u dosta visokom procentu u nekim našim srezovima.

Ostale zarazne akutne bolesti kao trbušni tifus, dizenteriju, difteriju i crni prišt, uspjeli smo da osetno suzbijemo.

Ostvarivanjem zadataka Petogodišnjeg plana stvorena je materijalna baza da se sa uspehom likvidiraju akutne zarazne bolesti, naročito pegavac i povratna groznica. Danas nam nedostaju samo visokokvalifikovani medicinski kadrovi koji su nam neophodni u ovoj akciji.

Pomoć Komiteta za narodno zdravlje je povremena i on dolazi kada zaraza već uzme maha i dok traje. Pošto ove zaraze predstavljaju opasnost ne samo za našu Republiku, već i za celu Jugoslaviju, mišljenja sam da bi bilo potrebno osposobiti Komitet za narodno zdravlje tako, da bi mogao delovati operativnije naročito u pogledu premeštaja medicinskih kadrova kada je to potrebno. To ujedno zahteva i odbranbena sposobnost naše zemlje. Kadrovi kojima danas raspolazemo još su nedovoljni da bi mogli sopstvenim snagama brzo i potpuno da likvidiraju sva žarišta akutnih zaraznih oboljenja.

Verujem da će donošenje Zakona o suzbijanju zaraznih bolesti, koji se nalazi na pretresu na ovom zasjedanju, učiniti preokret u našim naporima na suzbijanju i ugušivanju zaraznih oboljenja i doprineti da se naročito akutne zarazne bolesti brže i uspešnije likvidiraju.

Drugi važan problem naše zdravstvene službe jeste borba sa socijalnim bolestima koje nam je ostavila u nasleđe kapitalistička Jugoslavija. To je u prvom redu borba protiv tuberkuloze i endemiskog sifilisa. Još pre ovoga rata naša Republika bila je poznata kao zemlja sa najvećim mortalitetom od tuberkuloze. Tako je mortalitet iznosio 31 na 10.000 stanovnika u Bosanskoj Krajini, što predstavlja najveći mortalitet u Evropi. U toku rata ovo stanje se samo još više pogoršavalo. Mi danas još nemamo dovoljan broj bolesničkih kreveta i dovoljan broj visokokvalifikovanih stručnjaka za lečenje ove bolesti. Stoga predlažem da Komitet narodnog zdravlja priđe izgradnji saveznog sanatorija za tuberkulozu u našoj Republici, te da time preseče diskusiju gde bi trebalo podići takav sanatorijum. To zahteva stanje tuberkuloze u našoj Republici, s jedne strane, kao i objektivni i povoljni uslovi za podizanje jednog takvog sanatorijuma u našoj Republici, s druge strane.

Isto tako, naša Republika bila je poznata još od davnina kao zemlja sa velikim brojem oboljenja od endemiskog sifilisa. Mi smo još u toku rata, a naročito posle oslobođenja, prišli planskom suzbijanju tog teškog zla, ali nam danas nedostaje dovoljan broj specijalista da bismo mogli brzo likvidirati i ovo teško zlo.

U suzbijanju ovih zaraza sudeluju i široke narodne mase. Naše masovne organizacije pružaju aktivnu pomoć u borbi protiv bolesti. U vezi s tim obraća se velika pažnja i na zdravstveno prosvetčivanje trudbenika grada i sela. Na ovom polju naša zdravstvena politika beleži vidne uspehe. Diže se higijenska svest širokih masa. Briga o zdravlju postaje ujedno briga svakog našeg trudbenika. Za higijensko saniranje naših naseljenih mesta, radilišta i gradilišta odlučni doprinos znači donošenje zakona o sanitarnoj inspekciji, koji se takođe nalazi na pretresu na ovom zasedanju, jer je osnovni zadatak naše medicinske službe da sačuvamo zdravlje što je moguće većem broju ljudi a ne samo da ih lečimo kad obole.

Naša zdravstvena služba beleži naročiti uspeh na obnovi i izgradnji bolnica, poliklinika, dispanzera i ambulanata. Dok je za 22 godine u staroj Jugoslaviji prinovljeno svega 880 bolesničkih postelja, dotle smo mi uspeli da posle oslobođenja do danas povećamo broj postelja za 1619. I pored ovoga povećanja dolazi danas na hiljadu stanovnika svega 1,31 postelja. Razume se da je ovaj broj bolesničkih postelja nedovoljan i znatno zaostaje za prosekom bolesničkih postelja u ostalim našim republikama. Time se može i protumačiti što su danas pojedina odeljenja u našim bolnicama, naročito hirurška i interna, zauzeta do 120%. Dok je u 1946 godini u 9 naših bolnica lečeno preko 38.000 bolesnika, dotle je 1947 godine u istim bolnicama lečeno preko 46.000 bolesnika. S druge strane, poboljšali smo medicinsku pomoć u bolnicama. O tome svedoči opadanje mortaliteta u bolnicama, koji je 1946 godine iznosio 5,5 do 6% a 1947 godine 3,1 do 4,6%.

Pored povećavanja broja bolesničkih postelja, uspeli smo da podignemo i specijalne bolnice, kao što je dečja bolnica u Banjoj Luci, sanatorijum za tuberkulozne u Travniku, lečilište za koštanu tuberkulozu u Stocu itd. Kao teškoća u pravičnom radu naših bolnica javlja se oskudica u specijalistima kao što su rentgenolozi, ftiziolozi, interniste itd.

Zdravstvenoj zaštiti majke i deteta mi posvećujemo naročitu pažnju. Sva je naša državna politika protkana brigom za zaštitu majke i deteta. Natalitet u našoj Republici je u značajnom porastu. Tako on iznosi prosečno na 1000 stanovnika preko 31

živo rođeno dete. To svakako predstavlja najveći natalitet u Evropi. Ali, s druge strane, poznato je da je smrtnost naše dece, naročito dođjčadi, najveća baš u našoj Republici. To je i razlog što smo preduzeli naročito opsežne mere da bismo zdravstveno zaštitili majku i dete. Otvorena su porodilišta, u našim zdravstvenim stanicama osigurani su kreveti za porođilje, ustanovljena su savetovališta za majke i decu, izgrađena su jaslja i obdaništa, kao i dečja odeljenja u bolnicama. Tako smo ove godine otvorili prvu dečju bolnicu sa 200 kreveta. Pojačana je stručna pomoć porodiljama tako da smo uspeli da stručnu pomoć prime 10% porodilja.

Pitanje lekarskog i srednjeg medicinskog kadra u našoj Republici još nije dovoljno rešeno. Posle oslobođenja zatekli smo nešto preko stotinu lekara prema 350 koliko je radilo pre rata. Do danas smo uspeli da taj broj povećamo na nešto preko 300, ali je to nedovoljno, ma da smo izvršili ravnomernu raspodelu lekarskog kadra. Moram da napomenem da je oko 70% lekara u starosti od 40—55 godina, 9% lekara je stranog državljanstva, a 22% su mobilisani lekari iz drugih republika. Ove godine beležimo opadanje broja lekara, jer se mobilisani lekari, posle jedne godine rada, uglavnom vraćaju u svoje republike, a zamena za njih ili ne dolazi ilj dolazi sporo. Tako se i moglo desiti da danas u nekoliko srezova nemamo lekara, a isto tako znatan broj velikih radilišta i gradilišta nemaju lekara. Stoga pozdravljam predlog druga Gregorića, da se, s obzirom na mali broj lekara i njihovu neravnomernu raspodelu, produži mobilizacioni rok lekara u interesu zaštite narodnog zdravlja, dok ne počnu pristizati novi kadrovi.

U našim sreskim zdravstvenim centrima, ambulantama, poliklinikama i dispanzerima pregledano je preko 900.000 lica, a u ambulantama socijalnog osiguranja preko 700.000 lica, tako da broj pregledanih iznosi preko 1,500.000 lica. To znači da smo uspeli da zdravstvenu službu i lekarsku pomoć približimo trudbenicima grada i sela i da je javna ambulanta zamenila privatnu ordinaciju. Time se postepeno stvara i lik novog medicinskog radnika i lekara. Lekar postaje sve više javni i društveni radnik, koji aktivno sudeluje u naporima naših trudbenika za izvršavanje Petogodišnjeg plana. Ako uzmemo u obzir da je 1946 godine na hiljadu stanovnika pregledano 180 lica a 1947 godine 280 lica, onda možemo videti visoko zalaganje naših lekara na čuvanju i unapređivanju narodnog zdravlja.

Smatram da su sazreli uslovi objedinjavanja javne zdravstvene službe sa zdravstvenom službom socijalnog osiguranja,

jer će se na taj način bolje iskoristiti postojeći medicinski radnici i zdravstvene ustanove.

Razume se da smo podizanju medicinskih kadrova posvetili naročitu pažnju. Tako smo otvorili prva dva godišta Medicinskog fakulteta u Sarajevu sa blizu 500 upisanih studenata, otvorili 5 novih srednjih medicinskih škola sa preko 500 slušalaca i 7 nižih medicinskih škola sa preko 300 đaka. Kad se uzme u obzir da u staroj Jugoslaviji nije radila nijedna od ovih medicinskih škola, onda tek možemo da ocenimo napore naših vlasti i njihovu brigu za čuvanje i unapređivanje narodnog zdravlja.

Problemi socijalnog staranja u našoj Republici su teški i zamašni. Osnovna pitanja koja je trebalo na tom polju rešiti bila su: a) zaštita nezbrinute dece; b) pomoć žrtvama fašističkog terora i porodicama poginulih boraca, i v) pomoć nezbrinutim licima, te rešavanje invalidnina.

Pitanju zaštite nezbrinute dece, naročito dece poginulih boraca, posvetili smo osobitu pažnju. Ovo pitanje je bilo naročito teško ako uzmemo u obzir da je u našoj Republici bilo preko 20.000 nezbrinute dece bez oba roditelja, a blizu 100.000 bez jednog roditelja. Brigom naših vlasti i zalaganjem naših narodnih organizacija mi smo uspehi da ovako zamašan problem uspešno rešimo.

Kao što sam naglasio, briga o radnom čoveku sjajno je izražena u predloženom budžetu. Zamašne svote predviđene za podmirivanje socijalno-kulturnih potreba radnih masa, ubrajajući tu i izdatke za zaštitu narodnog zdravlja, svedoče o tome da se stvaraju povoljni i potrebni socijalno-ekonomski uslovi svetlijeg i boljeg života radnih ljudi u novoj Jugoslaviji pod mudrim rukovodstvom druga Tita.

Izjavljujem da ću glasati za predloženi budžet. (Aplauz).

Predsedavajući: Ima reč narodni poslanik drug Živko Žižić.

Živko Žižić (NR Crna Gora): Naše će radne mase pozdraviti i oduševljeno prihvatiti izglasavanje budžeta u ovom domu za 1948 godinu kao svoju veliku pobjedu i krupnu tekovinu, uprkos bijesa naših otvorenih i prikrivenih neprijatelja kojima teško pada procvat naše zemlje, malodušnosti i nevjerice raznih kolebljivaca i kapitulana u stvaralačku inicijativu naših radnih masa, — one će, naše radne mase, kroz brojke ovog predloga, još više i dublje sagledati sva preimućstva socijalističke privrede, moći će da vide i vidjeće još jasnije kakve još neiskorišćene snage leže u njedrima naše privrede, vidjeće perspektivu za znatno poboljšanje svoga materijalnog i kulturnog položaja.

Jedan od osnovnih zadataka Petogodišnjeg plana jeste podizanje opšteg blagostanja trudbenika, povećanje njihove kupovne moći — podizanje realnih prihoda radnika, seljaka, službenika i zanatlija. Na tome planu, uprkos činjenici da je naša zemlja tokom okupacije i za vrijeme Oslobođilačkog rata pretrpjela strašna razaranja i pustošenja, — naporima radnih ljudi i pravilnim rukovođenjem, postignuti su znatni uspjesi ma da ćemo tek u ovoj godini uspjeti životni standard iz 1939 godine dostići i premašiti za 7%. Najnovije privredno-političke mjere naše Vlade, — posljednje uredbe, znače uvod u to postignuće i premašenje. U sadašnjoj fazi razvitka naše privrede i društveno-političkog uređenja, značaj ovih mjera je velik i dalekosežan. Dok smo se dosada u prvom redu borili da likvidiramo oskudicu, nastalu i prouzrokovanu ratom, i dostignemo predratni stupanj životnog standarda, — ove godine počinjemo da podižemo prosječni životni standard iznad predratnog. Zbog toga ova godina znači prelom, prekretnicu ka stalnom usponu blagostanja trudbenika grada i sela.

Ogroman porast industrijske proizvodnje (u 1947 godini proizveli smo 67% industrijskih artikala više nego što je proizvela predratna Jugoslavija) omogućen radnim elanom naše radničke klase i naših radnih masa uopšte, uz postojanje nove Jugoslavije kao nezavisne, politički i ekonomski suverene zemlje, i uvođenjem planske privrede umjesto kapitalističke anarhije i stihije, — stekli su se svi potrebni uslovi za prelaz iz prve faze snabdijevanja — strogog racioniranog snabdijevanja, u drugu fazu, na sistem dvojnih cijena. Otsada će naše radne mase sela i grada, uz pravednu razmjenu industrijskih i poljoprivrednih proizvoda, moći još više i bolje da zadovolje svoje lične potrebe i potrebe svoga gazdinstva.

Povećanje obezbijedenog snabdijevanja po nižim jedinstvenim cijenama, ukidanje bonova i uvođenje novih jednodobitnih potrošačkih karata i, najzad, puštanje nekih proizvoda u slobodnu prodaju po nižim cijenama, omogućit će radnicima, službenicima, zanatlijama i drugim radnim ljudima u gradu da kupuju mnogo više robe po nižim jedinstvenim cijenama. To znači da rastu realne nadnice radnika i prihodi radnog stanovništva, da se poboljšavaju njihovi životni uslovi prema načelu koje je istakao drug Tito: »Čim više i teže neko radi, tim više on mora dobiti«.

Vodeći računa o potrebama stanovništva i razvitku privrede u pasivnim i ratom opustošenim krajevima, — naročito onima koji su bili žarište narodnog ustanka, na koje se okupator baš zbog toga naročito okomio u namjeri da uništi otpornu snagu

naroda i ekonomsku bazu za vođenje Oslobođilačkog rata, — država je isto tako preuzela na obezbjeđeno snabdijevanje i one zemljoradnike-proizvođače koji nemaju dovoljno vlastitih sredstava za ishranu, odnosno nemaju dovoljno sredstava pomoću kojih bi putem razmjene došli do neophodnih životnih namirnica, odjeće, obuće i drugih stvari. Time će gazdinstva zemljoradnika, koja su sama po sebi aktivna ili su takva bila prije rata, a postala su pasivna uslijed okupatorskog pustošenja ili zbog tehničke zastalosti i slabog kvaliteta — postati aktivne jedinice naše privrede. Valja istaći činjenicu da je značajna odlika ovih mjera Savezne vlade, da se suvišna, neproduktivna radna snaga sa sela odliva u druge grane privrede, preko potrebne za industrijalizaciju i elektrifikaciju naše zemlje. Ovim će jača i čini privredno sposobnijim siromašno gazdinstvo u pasivnim krajevima, a ujedno suvišna radna snaga privredno aktivizira.

Sve ovo, kao i posebno staranje naše narodne vlasti za zemljoradnike iz nežitorodnih krajeva i za sitna seljačka gazdinstva, kojima je najnovijim propisima omogućeno da mogu po vezanim cijenama prodavati sve svoje proizvode i da mogu po nižim jedinstvenim cijenama pribavljati sve što im je potrebno za unapređenje gazdinstava, — dokaz je više o stalnoj brizi naše Savezne vlade za radni narod sela i grada.

Posebno mjesto, bolje reći centralno mjesto u novome sistemu snabdijevanja i trgovine zauzima trgovina po vezanim cijenama. Ona je danas najvažniji način trgovine, jer ekonomski povezuje našu industriju sa poljoprivredom, državni socijalistički sektor privrede sa privatnom proizvodnjom na selu.

U sadašnjoj fazi našeg društvenog razvitka, trgovina po vezanim cijenama predstavlja naš put i način za uključivanje sela u socijalističku izgradnju, za proširenje socijalističke baze na selu.

Zbog toga ona nema samo značaj za snabdijevanje i podizanje životnog standarda stanovništva već ona takođe predstavlja naročitu formu na putu razvoja naše socijalističke trgovine — slobodne socijalističke trgovine po nižim jedinstvenim cijenama. Svako dalje proširenje obima naše proizvodnje i trgovine po vezanim cijenama predstavlja znatan korak naprijed na tome putu i značiće još više učvršćenje saveza radnika i seljaka.

Uz stalne napore, prebrođavanjem svih ovih smetnji i slabosti, nemarnog i nesavjesnog, bezdušnog odnosa prema narodnoj imovini i potrebama našeg radnog čovjeka, ne smijemo ni za tren smetnuti s uma potrebu i nužnost danonoćne budno-

sti prema neprijateljima našega razvitka, špijunima, saboterima i diverzantima, s kojima se treba radikalno obračunavati.

I na kraju, otklanjanje postojećih slabosti i propusta uz istovremeno rješavanje osnovnih pitanja u planskoj 1948 godini — u drugoj godini Titove Petoljetke, učiniće da se trudbenicima naše zemlje još jasnije otvore svijetle perspektive socijalističkog društva i sigurnije će potvrditi da je jedino u zemlji u kojoj komandne pozicije vlasti i privrede ima sam narod u svojim rukama moguće stalno i sigurno podizati životni standard trudbenika. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima drug Lazar Mojsov.

Lazar Mojsov (NR Makedonija): Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu predviđa skoro stoprocentno veće izdatke za prosvetu i narodnu kulturu nego prošlogodišnji, što znači da je tempo porasta rashoda za prosvetu i narodnu kulturu dva puta veći od opšteg porasta državnog budžeta. Iznos od 6.818,768.922 dinara koliko ovogodišnji budžet predviđa za kulturno-prosvetno uzdizanje masa, kao i znatni delovi republičkih budžeta predviđeni za iste svrhe, dokaz su neprestane brige našeg državnog rukovodstva za povećanje kulturno-prosvetnog nivoa radnog naroda. Uporedo sa gigantskom izgradnjom na polju industrijalizacije i elektrifikacije naše zemlje, uporedo sa opštim podizanjem životnog standarda masa, dolazi i veliki kulturni preobražaj koji doživljuju naši narodi, puni rascvat kulture i narodne prosvete. Ta velika kulturna revolucija, kojoj nema ravne u istoriji drugih naroda, osim sovjetskih, najneposrednije se oseća upravo u našoj Narodnoj Republici Makedoniji, koja je nekada bila kulturno najzaostaliya, u kojoj je razvitak narodne kulture bio zabranjivan i gušen, koja je bila podvrgnuta najbezdušnijem ropstvu i denacionalizaciji. Za nekoliko godina slobodnog života razmere ove kulturne revolucije postale su ogromne: ona je prešla put od prvih osnovnih škola na makedonskom jeziku do prvog makedonskog univerziteta, od azbuke do značajnih uspeha u književnosti i umetnosti.

Makedonski narod je doživeo svoj nacionalni preporod likvidiranjem svoje nekadašnje kulturne zaostalosti. Makedonsko slikarstvo i arhitektura iz Srednjeg veka, čuveni zoografi-slikari iz XVIII i XIX veka, prvi makedonski književni radnici u XIX veku, koji su počeli pisati makedonskim jezikom, značajna kulturna postignuća iz doba nacionalne oslobodilačke borbe makedonskog naroda krajem XIX i početkom XX veka, bogato narodno stvaralaštvo — to je osnova na kojoj se u novim uslo-

vima socijalističke izgradnje vrši veliki kulturni preobražaj našega naroda, tako da današnji kulturni rascvat u našoj Republici nije plod, kao što neki pričaju, nekog veštačkog i konjunktturnog stvaranja makedonske nacionalne kulture, već nužna posledica razvitka i rezultat velike Oslobođilačke borbe našega naroda.

Nekoliko podataka o stanju našeg školstva najbolje ilustruju koliko velikim koracima naš narod ide iz nekadašnjeg mraka u prosvetčenost. Ne treba ni naglašavati da poređenje sa predratnom 1939 godinom ne sme biti mehaničko još i stoga što pre rata na teritoriji Makedonije nije uopšte bilo škola na makedonskom jeziku. Svakome je poznato da je u staroj Jugoslaviji makedonskom narodu zabranjivan čak i govor na maternjem jeziku. Godine 1939 ukupno je na teritoriji današnje Narodne Republike Makedonije bilo 843 osnovne škole sa 99.137 učenika, a danas ima 1.301 škola sa 139.008 učenika. Gimnazija je bilo u 1939 godini 10 punih i 7 nepotpunih sa ukupno 8.915 učenika, a danas ima ukupno 29 gimnazija sa 17.268 učenika. U 1939 godini bila je svega 1 učiteljska škola sa 368 učenika, a u 1947 3 sa 1.069 učenika. Pre rata u Makedoniji uopšte nije bilo muzičkih škola a danas ih ima 4 — umetničkih i dramskih. Pre rata je postojao samo jedan fakultet, koji je imao za zadatak da falsifikuje prošlost našega naroda i da služi zvaničnim ciljevima denacionalizatorske politike, a danas postoji makedonski Univerzitet u Skoplju sa tri fakulteta.

Uporedo sa razvitkom školstva i narodne prosvete kod Makedonaca, veliki je napredak učinjen u likvidiranju prosvetne i kulturne zaostalosti manjinskih masa. Likvidirana je zaostalost koja je bila još veća nego kod makedonskog naroda. Pre rata uopšte nije bilo turskih ni šiptarskih škola, a danas ima 187 šiptarskih osnovnih škola sa 23.216 učenika, 7 progimnazija, 2 gimnazije i 1 učiteljska škola. Na šiptarskom jeziku izdaje se nedeljni list »Flaka e vlaznimit«. Na turskom jeziku postoji 87 osnovnih škola sa 9.309 učenika i jedna progimnazija. Isto tako, na turskom jeziku izlazi i jedan list — »Birlik«.

Uporedo sa razvitkom školstva, narodne vlasti ukazuju veliku pomoć siromašnim učenicima. Dok je 1939 godine u svima školama u Makedoniji postojao svega jedan internat sa 250 učenika, danas u Narodnoj Republici Makedoniji postoji 51 internat.

Pre rata postojala je samo jedna menza za učenike a danas ima 830 menzi u svima školama u Makedoniji u kojima se hrani oko 50.000 učenika. Da bi se omogućio ovakav razvoj narodnog školstva, narodne vlasti su uz najširu pomoć narod-

nih masa, osobito sa sela, izgradile 99 osnovnih škola, 5 gimnazija i učiteljskih škola, a u toku je izgradnja 198 novih osnovnih škola. Narodne vlasti u saradnji sa masovnim organizacijama pokazuju veliku brigu za likvidiranje nepismenosti koja je veliko zlo za naš narod i koja u nekim srezovima dostiže 88% stanovnika. Samo u toku ove godine opismenjeno je 90.000 lica ili se nalaze u procesu opismenjavanja. Pre rata u Narodnoj Republici Makedoniji nije bilo nijedne knjige na makedonskom narodnom jeziku, a sad imamo 1,5 milion raznih knjiga i brošura u Makedoniji, 182 biblioteke i 35 domova kulture. Pre rata na teritoriji Narodne Republike Makedonije izlazila su svega 4 lista sa tiražom od 10.000 primeraka a danas izlazi 25 listova na makedonskom, turskom i albanskom jeziku.

Isto tako široko se odvijao i kulturno-umetnički rad. Po gradovima i selima Makedonije postoji 101 hor, 29 orkestara, 104 folklorne grupe, 230 članova diletantskih grupa. Prošle godine održani su festivali narodnih igara i pesama u Bitolju i Štipu na kojima je učestvovalo preko 5.000 igrača. Ovi festivali su pokazali koliko naš narod u Makedoniji žudi za kulturnim razvojem.

Sada se na inicijativu Narodnog fronta širom čitave Makedonije osnivaju kulturno-prosvetna društva od kojih je dosada osnovano na selu preko 350.

Osnivanje prve makedonske državne opere, početkom ove godine predstavlja krupan uspeh u našem kulturnom razvitku i znači događaj u kulturi svih jugoslovenskih naroda. Naša opera je dokaz da se i za ovako kratko vreme mogu postići visoka umetnička ostvarenja.

Naša nova radiostanica je takođe veliki uspeh. I naši slikari svakog dana postižu sve više u svome radu. Oni su od oslobođenja dosada, uz pomoć Vlade, organizovali 15 uspehli izložbi. Naša Vlada ukazuje veliku i svestranu pomoć za kulturu i umetnost. Sve je to dokaz velike brige narodne vlasti na likvidiranju teške zaostalosti makedonskog naroda. Tako se Makedonija sve više otresa nasleđa teške prošlosti. Od nekada potpuno zaostale zemlje, koja je svojom neprosvećenošću, prljavštinom, minaretima, šarenilom boja, tj. svim onim što se u lošem smislu reči zove »orijentalštinom« privlačila oči onih koji su bili željni primitivne egzotike — ona sve više postaje napredna zemlja i u pogledu kulture i narodne prosvete.

Ovako veliki uspesi na kulturno-prosvetnom polju, ovakav rascvat nacionalne kulture, uporedo sa ogromnim postignućima u privrednoj izgradnji, uporedo sa svestranom političkom aktivizacijom masa, bili su mogući za makedonski narod je-

dino njegovim učešćem u Oslobodilačkoj borbi svih jugoslovenskih naroda, u ravnopravnoj zajednici naših bratskih ujedinijenih naroda Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Naše državno rukovodstvo oduvek je poklanjalo i poklanjaće sve više pažnje kulturnom podizanju masa, kulturnom preobražaju našeg naroda. Dokaz za to je i ovaj Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu. Zbog toga izjavljujem da ću glasati za njega. (Odobranje).

Predstavljajući: Reč ima narodni poslanik Miloš Carević. (Aplauz).

Miloš Carević (NR Srbija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, posle tako iscrpne analize date u ekspozicima drugova ministara Savezne vlade, naročito u snažnom i dokumentovanom ekspozeu Potpredsednika Vlade druga Kardelja, u kome su tako reljefno iznete ne samo objektivne teškoće, već naročito subjektivni propusti i greške koje su u prošloj godini pratile izvršenje planskih zadataka, teško je reći nešto novo. U diskusiji su iscrpno iznesene sve činjenice nužne za potpuno razumevanje naše privredne i finansijske situacije, naših realnih mogućnosti za izvršenje planskih zadataka koji našu zemlju i naše narode očekuju u drugoj planskoj godini. Sve je to pokazalo i u potpunosti potvrdilo reči druga Kidriča da će razne »teorije« naših i otvorenih i skrivenih neprijatelja, kao i ostalih skeptika o nekoj nerealnosti naših planova ostati puste i da će oni još jedanput, kao i mnogo puta dosada, biti demantovani stvarnošću. Ta stvarnost će pokazati, kao što je uostalom i dosada u potpunosti pokazivala, da je naše političko i privredno državno rukovodstvo na potpuno realnom tlu, da u njegovom radu, da u njegovim planovima nema nikakve vrtoglave fantazije, naduvenosti, niti nerealnosti. Naprotiv, rad našeg državnog rukovodstva baziran je na čvrstim temeljima, na radnom elanu i stvaralačkoj snazi našeg naroda, okupljenog, organizovanog i vođenog od Narodnog fronta na čelu sa Komunističkom partijom i drugom Titom, na izvojevanim, zauzetim i utvrđenim pozicijama dosadašnjih postignuća u izvršavanju naših planskih zadataka. Kad je reč o greškama, njih može biti samo u tome da su postavljeni zadaci manji od mogućnih, oni mogu i u izvesnim granama delatnosti treba da budu i veći, s obzirom na neiskorišćene kapacitete i skrivene rezerve koje postoje kod nas. Ako u tome pogledu naše državno rukovodstvo i izmeni plan, dajući nam veće zadatke od onih postavljenih perspektivno u Zakonu o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede, mi ćemo to pozdraviti kao nov dokaz realnosti postav-

ljenih planskih zadataka, kao dokaz potpune dolaslosti našeg rukovodstva onim ciljevima koje su naši narodi postavili pred njih na putu u socijalizam. Takvo ispravljanje planova, povećanje zadataka iz godine u godinu, otkrivanjem sve većeg plafona kapaciteta i rezervi, dokaz je povećanja našeg narodnog dohotka, povećanja koje sve više utire i skraćuje naš put u socijalizam, naš put ka sve većem, potpunijem i svestranijem blagostanju i napretku naših naroda kako u ekonomskom i socijalnom, tako i u kulturnom pogledu.

Oslanjajući se na ono što je Pretsednik Savezne planske komisije i Pretsednik Privrednog saveta Vlade FNRJ drug Kidrič već iskazao u svom sjajnom ekspozeu, ja želim da u potvrdu onoga što je već rečeno dodam još nekoliko podataka koji se odnose na šumarstvo, kao jednu od vrlo važnih grana naše privrede, baš u ovoj drugoj godini Petoletke, da bih utvrdio da i u toj grani naše privrede još postoje neiskorišćeni kapaciteti i rezerve i da je, prema tome, naše državno rukovodstvo, sasvim opravdano, za ovu plansku godinu povećalo proizvodni zadatak šumarstvu za oko 61%, da je to povećanje zadatka realno i da je njegovo ispunjenje uz postavljene uslove sasvim moguće.

U cilju pravilnijeg razumevanja, nužno je prethodno pisetiti na teško nasleđe kao posledicu kolonijalno-eksploator-skih kapitalističkih režima bivše Jugoslavije, koji su i u ovoj oblasti najnemilosrdnije, najkriminalnije pljačkali i upropašćivali narodno bogatstvo.

Šumska privreda u staroj Jugoslaviji bila je, posle poljoprivrede, najvažnija privredna grana. Šumarstvo je tada učestvovalo u narodnom dohotku sa prosečno četiri milijarde dinara godišnje, a vrednost proizvoda šumarstva izvezenih u inostranstvo iznosila je prosečno jednu petinu vrednosti celokupnog izvoza.

Iako je šumska privreda u staroj Jugoslaviji imala prvo-razredni ekonomski značaj, njoj se tada nije poklanjala ni približno potrebna pažnja. Od šuma se samo uzimalo, to je bila baština koju su nesavesni naslednici nemilosrdno trošili i upropašćivali, ne dajući joj skoro ništa. Šume su nemilosrdno sečene, a o njihovom podizanju, nezi, zaštiti i čuvanju nije se uopšte vodilo računa. Najbolje se »briga« kapitalističkih vlastodržaca stare Jugoslavije za šumarstvo vidi, na primer, u činjenici da je u šumsku privredu 1939 godine investirano svega 200 miliona dinara u celoj Jugoslaviji, dok predlogom budžeta za ovu godinu naša narodna država investira samo za šume u Narodnoj Republici Srbiji, po republičkom budžetu 400 miliona,

pored onoga što se votira u budžetima narodnih odbora, autonomne oblasti i autonomne pokrajine.

Velika nesrazmera između visine narodnog dohotka i investicija po grani šumarstva u staroj Jugoslaviji je rezultat uslova kapitalističko-eksploatatorske šumsko-privredne politike. Naravno da je ovakva predratna pljačkaška šumarska politika imala za šume teške posledice. Pored toga što je u šumama u bivšoj Jugoslaviji sečeno daleko više nego što bi one pri normalnom gazdovanju mogle dati, seče su vršene divljački. Čitave oblasti sa boljim i gušćim saobraćajnim linijama obesšumljene su, dok su šume u planinskim, manje pristupačnim krajevima, ostale gotovo netaknute, iako je u njima trebalo da bude težište seče, jer su one i ekonomski i finansijski bile potpuno zrele za seču. Ovakvu šumsko-eksploatacionu praksu omogućavala je sama država, ne iskorišćavajući šume u svojoj režiji, već ih je predavala na milost i nemilost privatne kapitalističke eksploatacije kojoj je jedini cilj bio profit. U težnji za što većim profitom, kapital raznih partiskih korteša i firmi koje su do koncesija dolazile uglavnom podmićivanjem vlastodržaca, izbegavao je svake trajne i skuplje investicije za izgradnju šumsko-saobraćajnih objekata i udarao je uglavnom na šume koje su bile bliže saobraćajnim linijama. Te šume su sečene do potpunog upropašćavanja, dok su ogromne količine drveta trunule u planinskim, nepristupačnim odnosno neotvorenim šumama.

Uporedo sa ovakvom eksploataciono-pljačkaškom politikom i praksom, išla je još gore politika podizanja nege i zaštite šuma. U 1939 godini, koja je bila godina najuspelijih predratnih pošumljavanja, pošumljeno je u Jugoslaviji 9.046 hektara, taman toliko koliko mi svake godine od oslobođenja pošumljavamo samo u Narodnoj Republici Srbiji, tražeći već sada u drugoj planskoj godini reviziju plana pošumljavanja u cilju povećanja zadataka planiranih za ovu i sledeće godine Petoletke. Pored toga, to pošumljavanje u staroj Jugoslaviji bilo je izvršeno »plaćenom radnom snagom« to jest snagom onih koji su bili prinuđeni da rade uz ropsku nadnicu.

Mi danas postavljamo i premašujemo planske zadatke pošumljavanja, tražimo njihovo povećanje u ime narodnih masa i kao zahtev naših frontovaca koji, uglavnom, dobrovoljnim radom i masovno učestvuju u akcijama pošumljavanja, jer pravilno shvataju da radeći za zajednicu rade i lično za sebe.

O nezi šuma u staroj Jugoslaviji ne treba ni govoriti, njoj nije posvećivana nikakva pažnja. Nebrojene zaraze, insekte, niz biljnih štetočina i požare su uglavnom samo novine konstatovane.

vale. Stotine miliona narodnog bogatstva niko skoro nije ni pokušavao da spasava. Najzad, osiromašeno selo tražilo je u bespravnoj goroseći materijalnu osnovu svoga opstanka i životarenja. Sve to ostavljalo je iz godine u godinu iza sebe pustoš u šumama.

Naravno da su u uslovima predratne kolonijalne eksploatacije narodnog šumskog bogatstva režimi stare Jugoslavije poklanjali vrlo malo, ili nikakvu pažnju podizanju industrije za preradu drveta. Drvo, jedna od najdragocenijih sirovina, izvoženo je u inostranstvo, da bi nam se vratilo u vidu gotovih predmeta pod vrlo nepovoljnim kupovnim uslovima. Uglavnom i koliko je bilo te industrije, ona je bila u privatnim, kapitalističkim rukama, dislocirana prema profilerskim razlozima kapitaliste i orijentisana gotovo isključivo na četinarsko drvo, dok su, na primer, bukove šume, to naše ogromno bogatstvo, služile samo za ogrevno drvo.

Krajnji rezultat ovakve šumsko-privredne politike jesu milioni hektara ogolelog šumskog terena, upropašćene šume i smanjena drvna masa na svega oko 60% mase koju bi naše šume trebalo da imaju, i, najzad, ogroman gubitak u nacionalnom dohotku, praćen vrlo velikim materijalnim štetama od bujica, poplava i drugih posledica obesšumljavanja.

Jasno je da se u uslovima narodne države i narodne vlasti počela odmah posle oslobođenja voditi sasvim drukčija privredna šumarska politika. Šume su posle oslobođenja postale narodna imovina s kojom mora da se raspolaže ekonomično. Zbog toga se već u prvim godinama naše obnove počinje sa planskim šumskim gazdovanjem. Seča šuma i prerada drveta organizuju se na bazi planskog rada sa težnjom da se svedu u granice prirodne produkcijske snage šuma. Da bi se obnovi dalo potrebno drvo, narodna vlast organizuje seče u svojoj režiji ili ih potčinjava svojoj kontroli, obezbeđujući na taj način jednovremeno šume od daljeg uništavanja. S druge strane, odmah posle oslobođenja pristupilo se planskom radu na pripremanju široke osnove za masovno pošumljavanje. Zatečeni rasadnici predstavljali su uglavnom zakorovljene prostore; od sadnica, takoreći, nije bilo ni traga. Stari rasadnici se danas čiste i stvaraju stotine i hiljade hektara novih rasadnika u kojima počinje gajenje sadnica. Najzad, u godinama obnove vrši se i obnova oštećenih i upropašćenih strugara i drugih postrojenja za preradu drveta, a jednovremeno se studiraju i pitanja budućeg razvoja i dislokacija drvne industrije.

Šumsko-privredni plan, kao organski deo Petogodišnjeg plana, daje osnovu i osigurava konkretne uslove za obnovu

šuma i opšte unapređenje šumske privrede. Osnovni zadaci postavljani ovim planom jesu: prvo, sačuvati šume od daljeg puštošenja; drugo, uvećati njihovu prirodnu produkcionu snagu; treće, organizovati racionalno iskorišćavanje šuma, i četvrto, unaprediti, ojačati i proširiti industriju za mehaničku preradu drveta i drugih proizvoda šuma do gotovih produkata. Svi ovi zadaci imaju da se izvrše na liniji borbe za uspostavljanje ravnoteže između prirasta šuma i obima seče drveta.

Svi ovi zadaci bili su otežani strašnim nasledom koje smo primili i koje je bilo pogoršano uslovima okupacije i potpunog bespravlja u šumskoj privredi koje je bio zaveo okupator sa svojim slugama i pomagačima.

Šumarstvo u prošloj planskoj godini nije izvršilo svoj planski zadatak stopostotno. Svakako da je bilo i krupnih propusta, grešaka i nedostataka kod rukovodećeg kadra ove grane privrede. Oni su uočeni, odstranjuju se i otklanjaju tako da se u ovoj planskoj godini neće ponoviti. Postojale su i objektivne teškoće, koje se i pored upornog zalaganja nisu mogle otkloniti. Kad se govori o šumarstvu, treba imati u vidu da proizvodnja u ovoj grani privrede nije istovetna sa fabričkom proizvodnjom. Elementarne nepogode, terenske i saobraćajno-transportne prilike u velikoj meri utiču na proizvodnju i distribuciju šumskih proizvoda. No, ja smatram, bilo bi potpuno pogrešno uspehe šumarstva posmatrati samo u procentima izvršenog zadatka proizvodnje šumskih sortimenata, ma da su oni u uslovima naše izgradnje, u uslovima ukupnog izvršenja planskih zadataka od neobično velike važnosti. Kao što je već Predsednik Vlade Narodne Republike Srbije drug Blagoje Nešković konstatovao u svom ekspozu za šumarstvo Srbije, uz izvršenje seče od 78% i isporuke za 66%, zadaci pošumljavanja premašeni su sa 150%, a resurekcija za preko 200%. Uglavnom nešto su bolji rezultati i u ostalim republikama. Ovo se još bolje može videti iz konstatacije u ekspozu druga Kidriča koji je kazao: »Namerno navodim primer parcijalnog plana gde smo u prvom kvartalu, zbog loših vremenskih prilika i još nekih ograničenih slabosti, podbacili, a istovremeno zadržali sve uslove da podbacivanje nadoknadimo u sledećim kvartalima. To je plan proizvodnje šumarstva i drvne industrije. U poređenju sa ostvarenjem prvog kvartala 1947 godine mi smo u FNRJ ukupno ostvarili 173% a u Narodnoj Republici Srbiji 309%, Hrvatskoj 195%, Sloveniji 141%, Bosni i Hercegovini 192%, Makedoniji 600% i Crnoj Gori 175%.«

Već otklonjeni nedostaci i greške iz 1947 godine, i dalje otklanjane tokom rada u 1948 godini, omogućiće izvršenje

61% povećanog zadatka u šumarstvu u 1948 godini prema zadatku iz 1947 godine.

No, uspehe šumarstva treba videti i u izvršenju drugih zadataka, koji, posredno ili neposredno, uvećavaju narodni dohodak, povećavaju narodno bogatstvo kako u šumama, tako i uopšte, i pomažu opšte podizanje materijalnog i kulturnog stanja naših naroda. Organi šumarstva, kao narodna vlast, u cilju zaštite i čuvanja šuma od daljeg propadanja, uzeli su u svoje ruke ceo proces iskorišćavanja šuma i na taj način maksimalno obezbedili da će se šume seći u granicama njihovog prirašta i da će se seći tamo gde za seču postoje objektivni prirodni i privredni uslovi. Besprimerna goroseča, koja je u uslovima predratne kapitalističke šumarske privrede unosila veliki haos u pogledu seča i upropašćavanja narodnog šumskog inventara na njegovim najslabijim mestima, reguliše se planom snabdevanja drvetom osnovnih masa sela i grada. Iako u ovom pogledu nisu još preduzete konačne mere, učinjeno je mnogo. Opasnost od šumskih požara regulisana je novim Zakonom o zaštiti šuma od požara, kojim zaštitna šumsko-požarna služba postaje naša opštenarodna obaveza. Odbrana šuma od navala šumskih insekata organizuje se i sprovodi na bazi najnovijih iskustava u tom pogledu, stečenih u Sovjetskom Savezu i drugim zemljama sa naprednim šumarstvom. Najzad, čuvanje i zaštita šuma od prekomerne ispaše obezbeđuje se planskim merama o unapređenju stočarstva, na jednoj strani, i racionalnim iskorišćavanjem suvata, planinskih pašnjaka i šumske paše na bazi njihovih prirodnih mogućnosti, na drugoj strani.

Najzad, stotine kilometara tvrdih puteva i hiljade kilometara kolskih šumskih puteva, koji se od oslobođenja prosecaju u besputnim krajevima naših planina, služe ne samo kulturnom ulasku u naše šume radi eksploatacije i daljeg gazdovanja sa šumama, već služe i spajanju dosada potpuno otsečenih sela sa našim privrednim i kulturnim centrima.

Sve to, dakle, povećava naše prirodno bogatstvo i stvara veće materijalne i kulturne mogućnosti našim narodima.

Konkretno o izvršenju zadataka koji su postavljeni šumarstvu u 1949 godini hteo bih da podvučem ovde pred vama, predstavnicima naroda, nekoliko stvari o kojima treba povesti računa da bi uspeh bio potpun.

Kritičnost za izvršenje zadataka šumarstva u ovoj godini pokazuje se na pitanju radne snage, izvoza drvnih sortimenata iz šume na kamionske puteve, a pored toga naročitu pažnju treba posvetiti kvalitetu proizvoda, poboljšanju produktivnosti rada i štednji.

Što se tiče radne snage potrebne šumarstvu, tu, pre svega, važe svi oni razlozi koje je drug Kidrič naveo u svom ekspozeu. Ozbiljno planiranje radne snage je nužno na način koji je istakao drug Kidrič. Konkretno, šumarstvo očekuje u prvom redu od naših narodnih odbora i frontovskih organizacija pomoć u tom pogledu. Naime, šumski radnik je kod nas pretežno zemljoradnik, koji u šumu dolazi povremeno, kad nema posla na svome imanju. Dok ne stvorimo stalne šumske radnike, proizvodni zadaci zavise od ove varijabilne radne snage. Ona dosada nije planski iskorišćavana i šumarstvo nije iskorišćavalo moćnu snagu Narodnog fronta, njegove organizatorske mogućnosti i njegovu snalažljivost. Ne samo u interesu šumarstva kao takvog, već u interesu opšteg izvršenja planskih zadataka sa kojima je šumarstvo usko povezano — jer ono treba da da gradima za našu kapitalnu izgradnju, za zadružne domove, pragove za železnice, sirovinu našim fabrikama za preradu, ogromne količine za naš izvoz, a izvršenjem izvoza, mogućnost za uvoz potrebnih mašina i drugo, — naše frontovske organizacije treba da poklone ozbiljnu pažnju zadacima šumarstva i njegovim potrebama u radnoj snazi i da, u zajednici sa šumskim preduzećima odmah po završetku prolećnih setvenih radova, masovno organizuju naše radne mase za radove u šumi. Ta radna snaga potrebna je ne samo u fizičkim radnicima za seču i preradu šumskih sortimenata, već i u vučnoj, naročito stočnoj snazi, u zapregama za njihovo izvlačenje iz šume, sa sечиšta do kamionskih puteva. Treba organizovati masovne nedelje za rad u šumi i na izvozu drveta iz šuma. Ovi baš dani maja, sve do prvog okopavanja, kao mrtvi dani za poljoprivredu, treba da budu posvećeni šumi. Taj rad treba organizovati na bazi dobrovoljnog javljanja na rad, a sam rad će biti plaćen punom nadnicom, uz obezbeđeno snabdevanje hranom i radnika i stoke, popravkom kola i potkovom stoke za uspešniji rad. Na ovaj način, uspeh izvršenja planskih zadataka koji stoje pred šumarstvom, u ovoj i sledećim godinama, bio bi potpuno obezbeđen.

Sve ovo što sam rekao u pogledu radne snage za rad na seči i izradi drvnih sortimenata, odnosi se i na radove na izgradnji šumskih puteva. Izgradnja šumskih puteva je u tesnoj vezi sa samim izvršenjem plana. Drvena masa koju treba poseći za izvršenje ovogodišnjeg planskog zadatka, moći će biti korišćena samo tako, ako predviđeni putevi budu na vreme u ovoj godini izgrađeni. Treba, dakle, mobilisati radnu snagu potrebnu i za izradu šumskih puteva. U tome Narodni front takode treba da pomogne organizovanjem radne snage u sporazumu sa građevinskim preduzećima kojima je poveren ovaj

posao. Sama, pak, građevinska preduzeća moraju nastati da bezuslovno održe rokove postavljene za izgradnju puteva i da ih tačno o roku predadu na upotrebu. Ogromna materijalna šteta bi nastala neizvršenjem ovih radova, jer bi pored neizvršenja plana, propala velika količina drvnih sortimenata, ako o roku i na vreme ne budu izvučeni iz šume.

Mi ovu mogućnost nismo dovoljno koristili u prošloj godini, otuda su i ostali neizvršeni zadaci. Gde je ona korišćena, uspeh je bio potpun. Ako se, dakle, naše frontovske organizacije i naša narodna vlast založe za organizovano povećanje radne snage u šumarstvu, a one to moraju učiniti ako pravilno shvataju značaj izvršenja zadataka šumarstva za opšti uspeh našeg plana, kritičnost ovoga momenta za šumarstvo otpada.

Poboljšanju kvaliteta proizvoda mora se takođe posvetiti osobita pažnja. Uslovi za to su u prvom redu poboljšanje alata i upotpunjavanja nužnih mehaničkih sredstava, s jedne strane, i učinjeno je dosta, ali je nužno pored toga osposobiti i nove kadrove, vične da ovladaju i mehaničkim sredstvima. Ukoliko se ostvare planirani uslovi materijalnog bilansa u pogledu nabavke i upotpunjavanja nužnih mehaničkih sredstava, s jedne strane, i posveti veća pažnja osposobljavanju kadrova, s druge strane, utoliko će se poboljšati i kvalitet proizvoda. Mi raspoložemo odličnim sirovinama u našim šumama. Naš hrast, bukva, orah pa čak i vojvođanska vrba nemaju premca u svetu.

Poboljšanje kvaliteta naših šumskih proizvoda, pored ostalog, ne samo da će nam osigurati da zadržimo osvojene pijace, već će nam steći nove.

Najzad, pored svega ostalog, postavlja se kao vrlo važan zadatak da se šuma i šumski proizvodi što racionalnije iskoristićuju. Jedna od praktičnih mera u ovom pogledu jeste potpuna zamena drveta kao goriva u industriji, sa ugljem. Kod nas se još prilično velike količine drveta upotrebljavaju kao pogonsko sredstvo u pojedinim industrijama, što bi se sa malo truda moglo izbeći. Isto tako mora se obratiti naročita pažnja utrošku jamskog drveta u rudnicima. Naime, nema dovoljno kontrole da li se zaista ovaj dosta kritičan sortiment šumske proizvodnje, tako potreban našim rudnicima, upotrebljava isključivo i strogo racionalno samo kao jamsko drvo. Nisu retki slučajevi da se ono neracionalno upotrebljava u samim rudarskim oknima, pa da se čak troši i kao ogревно ili građevinsko drvo, protivno planskim namenama. Pored ovih slučajeva treba pomenuti i potrebu likvidiranja otvorenih ognjišta na selu zamenom za štednjake. Po jednom proračunu, sa gle-

dišta povečanja narodnog dohotka, imalo bi se računa da se svakom domačinstvu sa otvorenim ognjištem brezplačno da štednjak samo da više ne upotrebljava otvoreno ognjište.

Sve ove napomene imaju za cilj jedino da pokažu da mi, a sa nama i naši narodi, vedra čela, uvereni u punu pobeđu i uspeh naših planskih zadataka, idemo sa povećanim elanom napred u drugu godinu našeg Petogodišnjeg plana, dajući puno i neograničeno poverenje našem političkom i privrednom državnom vođstvu na čelu sa drugim Titom. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik drug Alojzij Mlakar.

Alojzij Mlakar (LR Slovenija): Tovariši ljudski poslanci! Hotel bi na kratko podčrtati nekatere važnejše momente v zvezi z budžetom s stališča kmetijskega gospodarstva.

Ako pogledamo budžet stare Jugoslavije, vidimo, da je obsegal samo postavke za upravne izdatke in je bilo v tem budžetu, kakršen je pač bil, kmetijstvo silno zapostavljeno.

Nasprotno pa vidimo danes, da so v budžetu, ki ga je predložila Zvezna vlada, predvidene primerne vsote finančnih sredstev, namenjenih za pospešitev in dvig kmetijske proizvodnje, kar krepí gospodarsko moč naše države, s tem se pa tudi izboljšujejo življenski pogoji in dviga življenski standard vsega delovnega ljudstva. Čeprav so v tem budžetu s oziroma na lanski budžet zvišani zneski pomaznih postavk, ima ta budžet solidno ekonomsko osnovo; naš budžet je odraz rasti gospodarske moči in razvoja v naši deželi.

Naša ljudska oblast posveča kmetijstvu in njegovemu napredku veliko pozornost. Po petletnem planu moramo za 20% preseči povprečno predvojno kmetijsko proizvodnjo. Danes se vsi zavedamo važnosti in nujnosti napredka v kmetijstvu, kajti mogoče nobena druga panoga našega gospodarstva ni bila tako zapostavljena, kakor prav kmetijstvo.

Če pogledamo stanje kmetijstva po slavno končani narodni osvobodilni vojni 1945. leta, se posebno odraža dvojje dejstev, ki karakterizirata težko povojno stanje v kmetijstvu.

Prvič to, da je bilo kmetijstvo že v stari Jugoslaviji, silno zaostalo in je spadalo med zadnje v Evropi. Ta okolnost se je pokazala v tem, da je bil donos zemlje zelo nizek, da je bila živinoreja v slabem stanju, da sadjarstvo ni dalo tega kar bi z ozirom na prirodne pogoje lahko dalo. Prav isto velja za vinogradništvo in za vse ostale veje kmetijstva.

Posledica tega je bila, da je naš kmet, zlasti mali in srednji, gospodarsko propadal in živel v izredno težkih razmerah. Za-

dolženost kmeta, pritisk bank z visokimi obrestmi, večanje ne-sorazmerja v cenah kmetijskih in industrijskih proizvodov na škodo kmeta — in na razne druge načine je bil kmet izkoriščen od kapitalistov. Mala posestva so se na ta način še bolj drobila, ker so najlepši deli zemlje in gozdov prehajali v roke raznih bank in privatnih izkoriščevalskih elementov.

Zaradi zaostalosti in osiromašenja kmetom ni bilo mogoče uporabljati modernih strojev, umetnih gnojil, agrotehnike itd. Zemlja se je izčrpavala in donos padel. Kmečki ljudje kakor tudi delavci pa so poleg truda in znoja živeli v revščini in bili primorani iskati košček kruha v tujini.

Druga okolnost, ki označuje težko povojno stanje kmetijstva, je vojno opustošenje, v katerem se je znašla po osvoboditvi vsa Jugoslavija. V nekaterih pokrajinah je bilo po okupatorjih in domačih izdajalcih uničeno in izropano čez polovico živine — konj, krav, ovac — in poljskega orodja, uničeno pa tudi mnogo sadnega drevja, vinske trte itd.

Takrat je stala pred našim ljudstvom in oblastjo naloga, da zaceli najnujnejše rane, ki jih je prizadejala vojna. Potrebno je bilo kmetijstvo spraviti na tisto stopnjo, da bi lahko pokrilo vsaj najnujnejše potrebe v prehrani ljudstva in sirovinah, ki so potrebne našim tovarnam.

Naša ljudska oblast je od vsega začetka vlagala v izvrševanje teh nalog velike napore, vse povojne težave so bile razmeroma hitro premoščene. Kmetje, združeni v Osvobodilni fronti, gredo skozi vse ovire za uspešno graditev našega kmetijstva. Osvobodilna fronta odpira perspektivo vsemu kmečkemu ljudstvu in krepi njegovo delovno zavest za uspešno izvajanje Titove petletke.

Zahvaljujoč pravilni politiki tovariša maršala Tita pomaga ljudska oblast kmetom in pospešuje kmetijsko gospodarstvo na razne načine, kakor na pr. z organizacijo strojne in semen-ske službe, dajanjem raznih kreditov, ustanavljanjem kmetijskih šol in kmetijsko-znanstvenih zavodov, z organizacijo novega zadružništva, z uvedbo vezane trgovine itd. Na ta način se ustvarjajo pogoji za dvig kmetijske proizvodnje in s tem tudi pogoji za lepše življenje vsakega delovnega človeka. Tako politiko in take ukrepe sprejemajo kmečke množice z navdušenjem. Tudi sovražna propaganda, ki skuša pri tem kmete zavirati, vedno naleti na odpor.

Kmetje obsojajo tako politiko kakršno sprovajajo zapadni imperialisti v naši neposredni bližini v Trstu in na Koroškem, kjer z različnimi fašističnimi metodami izvajajo pritisk nad

ljudstvom in dušijo vsako sled demokracije ter hujskajo na vojno.

Različni protiljudski elementi, ki so plačani agenti imperialistov, skušajo razdiralno delati tudi med našim ljudstvom. Za tako protiljudsko delo med kmeti pa si zlasti prizadeva reakcionarni del duhovščine, ki skuša kmete z raznimi klevetami odvrniti s pravilne poti — poti napredka.

Naši kmetje se ne dajo zavajati in na vse take klevete jasno odgovarjajo z veliko akcijo izgradnje zadružnih domov kot žarišč vsega napredka na vasi.

Kljub temu, da je bila v zadnjih letih sorazmerno slaba letina, smo se tudi v kmetijstvu približali višini predvojne proizvodnje. Toda mi na tej stopnji ne moremo ostati. Naraščajoča industrija zahteva vedno več surovin in delovne sile; na drugi strani pa rabimo za naraščajoče število delavstva vedno več hrane. Danes, ko gradimo tovarne, ko industrializiramo državo, ne moremo dopustiti zaostalosti kmetijstva, temveč moramo stremeti, da bo razvoj kmetijstva šel vzporedno z razvojem industrije.

Vse to nam narekuje rekonstrukcijo kmetijstva, da dvignemo donos zemlje, povečamo uporabo strojev, umetnih gnojil itd. Po drugi strani pa moramo razviti tudi kulturno-prosvetno delavnost na deželi.

Te naloge pa bo kmetijstvo izvedlo edino z dobro organizacijo, kajti naše kmetijstvo je razdrobljeno, gospodarstva so majhna. Če bi ostali pri dosedanjem načinu gospodarjenja, ne bi bilo napredka. Kmetom je potrebna tako organizacija, ki bo najhitreje privedla do vsestranskega dviga kmetijstva. Taka organizacija in taka pot do napredka je pot novega kmetijskega zadružništva, kakor ga je nakazal tovariš Kardelj v svojem delu »O zadružništvu«, to je pot, ki kmetom odpira vrata v lepšo bodočnost.

Naš kmet to razume, zadružna misel — misel novega zadružništva je globoko prodrla v kmečke množice. Kmet čuti in vidi razliko med zadružništvom, kakršno je bilo v stari Jugoslaviji, in zadružništvom v novi Jugoslaviji, v pogojih ljudske demokracije, v pogojih socialistične izgraditve, kjer se je vloga zadružništva spremenila in kjer zadruga postaja središče vsega političnega, gospodarskega in kulturno-prosvetnega življenja kmetov.

S kapitalističnimi elementi in z vsemi tistimi, ki so skušali in ki skušajo zavirati razvoj novega zadružništva, obračunavajo kmetje sami in jih odstranjujejo iz svojih vrst. Tudi stare poslovne zveze, ki so nosile izrazito izkoriščevalske tendence in

imele pred očmi samo kapitalistične profite, so danes spremenjene in so organizirane take zadružne poslovne zveze, kakršne zahtevata razvoj in vloga novega zadružništva, kajti zadružništvo predstavlja sestavni del izgradnje našega socialističnega gospodarstva.

V smislu linije, ki jo je dal tovariš Kardelj, se po zadružnem principu prostovoljnosti danes organizirajo in ustanavljajo enotne kmetijske zadruge, ki zajemajo vse delovne kmete in se njihova dejavnost razširja na vse veje kmetijstva.

Z ustanavljanjem enotnih kmetijskih zadrug po principu, da tvorijo gospodarsko celoto na področju krajevnih ljudskih odborov, se zadruga še bolj približuje kmetu, ki jo sprejema kot svojo stvar. To kaže letošnja gradnja zadružnih domov, ko se kmetje po vsej Jugoslaviji z veliko vnemo lotevajo dela. Prav ta velika akcija kaže, da je val navdušenja zajel vse delovne kmete in da prava zadružna misel uspešno zmaga.

Komaj dva meseca dela, pa se že v nekaterih krajih Jugoslavije odpirajo zadružni domovi. Tako so si na primer v vasi Dol — Pred mejo, v okraju Gorica, tj. v tistem kraju v Slovenskem Primorju, ki je bil šele pred dobrega pol leta priključen k Jugoslaviji, kmetje iz stare stavbe zgradili nov zadružni dom v 43 dneh. Zadružni dom velikega tipa v obsegu 400 m² v vasi Cven v okraju Ljutomer pa je napravljen popolnoma nanovo. Tako so bili prvi zadružni domovi v Sloveniji že 18 t. m. svečano otvorjeni, do 1. maja pa se bo število zgrajenih domov povečalo na 30. Kakor je predvideno, bo v vsej Sloveniji v letošnjem letu zgrajenih čez 500 zadružnih domov.

Taka velika akcija, ki jo predstavlja gradnja zadružnih domov, je mogoč samo z razumevanjem, kakršnega so pokazali kmetje, kajti kmetje so prepričani, da vse te napore vlagajo v svojo lastno korist. Nasprotna propaganda, ki se pri tej akciji pojavlja in skuša kmete plašiti s skupnimi kuhinjami in skupnimi kotli ter z raznimi frazami, kmetov ne bo odvrnila s poti velikega zadružnega dela. Kmetje, organizirani v ljudskih organizacijah, kaj kmalu spoznajo svoje sovražnike in staromiselne birokrate, katerim je vse drugo bolj pri srcu kakor resnični interes ljudskih množic.

Tudi delavci v tovarnah izdelujejo v nadurah potrebno opremo za zadružne domove in s tem pomagajo kmetom. Tako se tudi na ta način s skupnimi napori vsega ljudstva zblížujeta vas in mesto ter krepi zavest skupne moči v utrjevanju temeljev novega zadružništva.

Kljub vsem težkočam in napakam, ki se pojavljajo, je dosedanje delo v zadružništvu pokazalo velike uspehe. Zadružni-

štvo je moćna gospodarska organizacija u borbi za socialističnu rekonstrukciju našega kmetijstva, ki povezuje vse kmete in jih vključuje v plansko gospodarstvo ter socialistično izgraditev naše ljudske države.

Predlog splošnega državnega budžeta za leto 1948 kot ena najvažnejših let v naši petletki pravilno regulira finančne strani in vsa važna vprašanja v zvezi s kmetijstvom, kakor to zahtevata razvoj in moč našega splošnega gospodarstva.

Zato izjavljam, da bom glasoval za predloženi budžet. (Odobranje).

Predsedavajuci: Dajem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Predsedavajuci: Nastavljamo rad. Reč ima narodni poslanik Simo Komnenić.

Simo Komnenić (*Izborni srez Ključ, NR Bosna i Hercegovina*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, pred nama se nalazi Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu. Kad uporedimo ovaj predlog budžeta sa budžetom iz 1947 godine vidimo da se budžet za 1948 godinu razlikuje od prošlogodišnjeg budžeta po tome što je ovaj veći za nekoliko desetina milijardi dinara. Ovo povećanje je svakako rezultat ostvarenja budžeta u prošloj godini, a ono je dovelo našu privredu na prilično zavidan položaj po kvalitetu i po kvantitetu njene proizvodnje. Kroz ostvarenje budžeta iz 1947 godine u znatnoj mjeri se podigao standard našeg radnog čovjeka. Ostvarenjem zadataka prve godine Petogodišnjeg plana i na osnovu uspjeha u našoj privredi, mi možemo da povećamo naš budžet za 1948 godinu zato što sve ono što su herojski narodj Jugoslavije stvorili u prvoj godini svog Petogodišnjeg plana nije otišlo u korist jedne šačice eksploatatora, kao što je to bilo u staroj Jugoslaviji i kao što je to slučaj u svima kapitalističkim zemljama i danas, gdje svu muku i sav znoj radnih ljudi koristi jedna šačica krvopija. Ja smatram da ovdje nije potrebno više da govorim o našim uspjesima u prvoj godini Petogodišnjeg plana, jer su o tome dovoljno rekli i dovoljno podvukli drugovi prije mene. Ali je sigurno to da su nam ovi uspjesi najveća garancija da ćemo izvršiti postavljene zadatke i u drugoj godini Titovog Petogodišnjeg plana.

Drugovi i drugarice narodni poslanici, ja ću se u mojoj riječi o predlogu budžeta osvrnuti na zadatke naše lokalne privrede. Naša lokalna privreda je još u priličnoj mjeri neorgani-

zovana. Ta neorganizovanost se odražava u njenoj proizvodnji, u lošem kvalitetu. Ona se odražava i u slabim isporukama. Proizvodnja se često ne odvija po određenom planu. Za nepravilno odvijanje proizvodnje i uopšte rada u lokalnoj privredi prilično su odgovorni rukovodeći ljudi u samim preduzećima jer nisu shvatili svoje zadatke te je, prema tome, i razumljivo da se i sam rad u preduzećima nije mogao organizovano odvijati. S druge strane, operativna rukovodstva isto tako nisu u dovoljnoj mjeri shvatila važnost lokalne privrede. Neracionalna organizacija preduzeća i nedovoljna briga operativnih rukovodstava neminovno dovodi do podbacivanja plana. Druga smetnja jeste u tome što se preduzeća dosta slabo snabdijevaju sa najnužnijim alatima i materijalom. Ovdje ću, kao primjer, napomenuti neke momente iz naše lokalne drvne industrije čiji je zadatak dosta veliki, ako uzmemo u obzir zastarelost postrojenja, a koja su uglavnom bila žrtve paljevina okupatora. Drvna industrija bi lakše izvršila svoj zadatak ako bi se povelu računao o njenom snabdijevanju osnovnim alatima: žagama, brusilicama, kajišima itd. Ovdje je važno napomenuti još i to da se pilane, ukoliko je to moguće, što bolje snabdijevaju prevoznim sredstvima (kamionima). Kamioni su naročito potrebni tamo gdje su duže relacije, od 50 do 60 km, a pogotovu gdje su željezničke stanice još više udaljene. Mnoge naše pilane nemaju prevoznih sredstava, a ako i imaju, to su stočne zaprege, koje ni u kom slučaju ne mogu izvršiti obaveze po planu distribucije gdje god su ovako velike udaljenosti. Zbog toga dolazi do nagomilavanja velikih zaliha rezane građe na lagerima lokalnih preduzeća, time se zatvaraju obrtna sredstva uslijed čega se radnici ne mogu na vrijeme isplaćivati i obustavljaju se sve ostale obaveze preduzeća po finansiskoj liniji, a što je ovdje najglavnije, građu ne dobijaju na vrijeme oni koji su zainteresovani, građevinska preduzeća i svi drugi. Po predlogu plana investicija sreskih narodnih odbora, predviđena su sredstva za kamione da bi se doista ovaj problem riješio.

Kao druga važna grana naše lokalne industrije jesu ugljenokopi kod kojih je sličan slučaj kao i kod drvne industrije. Kod naših ugljenokopa, zbog problema u prevoznim sredstvima, leži danas na lagerima nekoliko hiljada tona uglja, koji može da se upali i da nastanu ogromne štete. Dok taj ugalj leži na lagerima, dotle neka druga preduzeća često oskudijevaju u uglju. Drugi problem je nedostatak rešeta i ostalog potrebnog alata kojim se dobija veći asortiman uglja. O važnosti sortiranja uglja nije potrebno mnogo da se govori, ali ovdje se mora napomenuti da zbog nesortiranja uglja preduzeća imaju velike

gubitke, s jedne strane, a s druge, preduzeća kojima je jedino pogonsko sredstvo ugalj, ne dobijaju onu vrstu koja im je potrebna za postrojenja. Kada je riječ o ugljenokopima, važno je ovdje napomenuti da bi trebalo povesti više računa o planu distribucije uglja, imati tu više u vidu komunikacije kao i kaloričnost, jer se dešava da se po planu distribucije lokalnim preduzećima dodjeljuje ugalj iz saveznih i republičkih ugljenokopa, iako se u njihovoj blizini nalaze i ugljenokopi lokalnog značaja. Dalje, još jedan problem koji treba ovdje istaknuti, jeste da su mnogi ugljenokopi otvoreni u 1947 godini bez prethodnog organizovanog istraživanja od strane stručnjaka, sa vrlo malo razmišljanja da li je potrebno otvoriti negdje ugljenokop ili ne, da li je na zgodnoj komunikaciji, jednom riječju, ugljenokopi su otvarani više stihiski nego organizovano. Iz ovakve situacije nije bilo drugog izlaza nego da se neki od ovih ugljenokopa zatvore pošto nisu imali uslova za razvoj. No, ne znači da je ova stvar konačno riješena, još ima problematičnih ugljenokopa.

Treća važna grana naše lokalne privrede jeste industrija građevinskog materijala. Ovdje bih napomenuo samo jedan problem u industriji cigle i crijepa, a koji je, po mome mišljenju, rješiv. Taj problem se sastoji u kvalifikovanoj radnoj snazi za ovu granu naše industrije. Razumljivo je da ove vrste kvalifikovanih radnika nema nigdje previše, no, koliko je meni poznato, neke republike, na primjer Narodna Republika Srbija sa kojom smo mi imali veze, imaju te kvalifikovane radne snage i mi smo taj problem unekoliko riješili, ali ovaj problem još i dalje postoji. Ja mislim da ovo treba postaviti tako da neke republike, koje imaju te radne snage, iako ne previše, ali bi od toga ipak nešto mogle ustupiti Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini koja u tome oskudijeva. Razumljivo je da ovo pitanje ne možemo riješiti samo na ovaj način, ali se ono ima riješiti na svaki način i to tako da se kvalifikovana radna snaga miješa sa nekvalifikovanom ili manje kvalifikovanom. Tako bi se ovaj problem mogao riješiti. Iznoseći ovo nekoliko problema — a ima ih još o kojima ja ovdje nisam govorio, sa kojima smo se mi hrvali u 1947 godini, a koji su i danas neriješeni — mišljenja sam da treba o ovome povesti mnogo računa i čim prije pristupiti njihovom rješavanju, jer od rješavanja ovih problema u izvjesnoj mjeri zavisi i tempo rada u 1948 godini. Iskustvo iz 1947 godine ukazuje na mnoge i mnoge nedostatke u organizaciji lokalne privrede, uslijed čega je došlo do sazivanja konferencije svih rukovodilaca lokalne privrede mjeseca decembra u Beogradu, na kojoj su izneseni propusti i greške i određene smjernice za pravilnu organizaciju lokalne

privrede. Isto tako doneseni su zaključci da zaista treba učiniti prekretnicu u ovom sektoru naše privrede. Ova konferencija imala je svoga odraza dolje po srezovima, gdje su održavane i konferencije sa upravicima preduzeća i odbornicima koji rukovode lokalnom privredom. Na ovim konferencijama su izneti mnogi nedostaci i problemi na osnovu čega su doneseni i zaključci za odstranjenje svih slabosti. Poslije ove konferencije moglo se je uočiti da se je zbilja mnogo i mnogo dobilo po organizacionoj liniji. Isto tako učinjen je krupan korak naprijed što je sačinjen plan proizvodnje i plan materijalnog bilansa za 1948 godinu, što nije bio slučaj u 1947 godini. U prošloj godini radili smo bez plana proizvodnje i bez plana materijalnog bilansa. Ova dva momenta zaista će uticati da će se rad u tekućoj godini sigurno odvijati po planu. Na osnovu plana proizvodnje za 1948 godinu, koji je sačinjen na osnovu postojećih kapaciteta, dobio se materijal, no dodijeljeni materijal ne obuhvaća u potpunosti postojeće kapacitete. Prema tome postoji još priličan procenat slobodnih kapaciteta. Kao primjer navešću ovdje neke grane industrije čiji kapaciteti nisu u punoj mjeri obuhvaćeni, a to su tekstilna, kožna i metalna industrija, a ima i u drugim granama naše industrije nedovoljno obuhvaćenih kapaciteta, ali u manjoj mjeri.

Koliko mi je poznato, Savezna vlada je postavila ovo pitanje na dnevni red i ja sa svoje strane pozdravljam inicijativu Savezne vlade. Ovaj problem je uočila i Vlada Bosne i Hercegovine i prišla njegovom rješavanju pomažući narodnim odborima u iznalaženju sirovina kako bi se njihov nedostatak sveo na najmanimalniju mjeru. Po mome mišljenju, ovaj problem se neće moći riješiti bez pomoći Savezne vlade. U vezi s tim naglasio bih da će rješenje ovoga problema, i dalje pravilno snabdijevanje lokalne privrede sirovinama i drugim materijalima, alatom za reprodukciju, omogućiti lokalnoj privredi da izvrši svoj zadatak, s jedne strane, prema građanstvu u snabdijevanju sa onim artiklima koje im ne može da da savezna i republička proizvodnja, a s druge strane, prema republičkim i saveznim preduzećima. Da bi se lakše, brže i pravilnije po planu odvijao rad u lokalnoj privredi, potrebno je učiniti slijedeće:

- 1) Pristupiti, ukoliko je to moguće, određivanju cijena za lokalne proizvode, jer rad sa jedinstvenim cijenama dovodi do gubitka. Ukoliko nije moguće momentalno izraditi cijene, trebalo bi naći izlaz iz ove situacije.

- 2) Trebalo bi riješiti pitanje poreske dobiti, odnosno odrediti poresku stopu za preduzeća lokalnog značaja. Riješenjem

ovog pitanja omogočilo bi se da preduzeća lokalnog značaja idu mnogo bržim tempom u svom razvitku.

3) Trebalo bi mnogo veču pažnjo posvetiti poboljšanju kvaliteta. Kvalitet kao loš onemogočavao je da se budžet ostvaruje planski i na vrijeme kako je to predvideno. To je uslijedilo zbog toga što je roba lošeg kvaliteta duže vrijeme ostajala u preduzećima i prodavnicama i na taj način su se zatvarala obrtna sredstva što je prouzrokovalo zastoje i u samoj proizvodnji, radnici se ne plaćaju na vrijeme i, jednom riječju, preduzeća dolaze u finansijske teškoće, a s druge strane, građanstvo nije na vrijeme snabdjeveno dobrim kvalitetom raznih artikala koji zbog lošeg kvaliteta stoje u prodavnicama a građanstvu su potrebni. Dalje, ovo dovodi do teškoća ostvarenja prihoda samog narodnog odbora, jer preduzeća nisu u mogućnosti da izvrše svoje poreske obaveze.

Ja bih, drugovi, samo radi ilustracije naveo nekoliko cifara koje pokazuju kakvo se povećanje predviđa prema planu u 1948 godini, a u odnosu na 1947 godinu i to u tonama: mrki ugalj 376,2%, lignit 237%, koks 260%, plugovi 258%, trgovački liv 900%, kreč pečeni 1249%, cigla u hiljadama komada 188%, crijep u hiljadama komada 378%, tjestenine u tonama 82%, sirće u tonama 100%.

Budžet je omogočio narodnim odborima da mogu podizati nova preduzeća i osposobljavati postojeća te na taj način nema nikakvih teškoća oko kreditiranja. Ovo zaista omogoćuje da se lokalna privreda podigne na viši stepen proizvodnje i da tako u potpunosti izvrši svoju ulogu u izgradnji naše nove socijalističke države.

Pošto sam uvjeren da budžet zaista omogoćuje velik razvitak lokalne industrije u toku 1948 godine, izjavljujem da ću glasati za predloženi budžet. (Odobranje).

Predsjedavajući: Reč ima narodni poslanik Miško Kranjec.

Miško Kranjec (Volilni okraj Murska Sobota, LR Slovenija): Tovariši ljudski poslanci! Če se ozremo na prizadevanje naše ljudske oblasti v pogledu dviganja kulture in na prizadevanje našega delovnega človeka, da se povsne do ustvarjanja kulture, se danes lahko s ponosom postavimo pred svetom. Ob pojmovanju, da je kultura obćeljudska last, ob stremljenju, da se ta kultura dvigne na čim višjo stopnjo, gredo tudi vsa prizadevanja naše oblasti, da se sleherni naš človek pritegne v kulturno območje, in gredo istočasno naporu in volja našega ljudstva, da se dokopa do vseh kulturnih dobrin in vrednosti. Če je kultura v preteklosti bila last ozkega kroga, tako imenovanih

»izbrancev«, ali kvečjemu vladajoče kaste, tedaj mi danes lahko pokažemo pred svetom željo našega ljudstva, da se kulturno dvigne do čim višje stopnje, in da vsa naša zemlja v tem strem-ljenju in v teh naporih sodeluje. Brezmejna radost mora nav-dati človeka, ko vidi vse velike napore, a tudi brezmejno silo naših delovnih ljudi n. pr. za odpravo nepismenosti, te mučne, težke in tudi grde dedeščine preteklosti. Radost navda človeka, ko vidi masovne obiske n. pr. razstav upodablajoče umetnosti: Kjer je pred vojno le nekaj desetlin ali kvečjemu nekaj sto tzv. »izbrancev« bolj iz snobizma prišlo na razstavo, ki so stremeli po čedalje večji dekadenci v umetnosti, po deformnosti, po izrodkih, tam imamo mi danes na tisoče da, na desettisoče obis-kovalcev iz delovnega ljudstva, ki z globokim čutom za pravo in resnično odklanjajo vse dekadentno v umetnosti. Ali vze-mimo naša gledališča, ki so nekoč služila tudi samo tzv. izbran-cem: Kjer smo pred vojno imeli pet največ deset predstav, dosežamo danes, ko to gledališče služi delovnemu človeku, 15 do 25 predstav, a često še več. In če še ni daleč čas, namreč čas pred vojno, ko smo govorili o krizi gledališča, ko so to gledališče reševali z brezidejnimi, večinoma dekadentnimi bur-kami ali izrodki in osladnimi operetami, tedaj danes delovni človek ne dopušča nikake dekadence v svoje gledališče, in to niti v idejnem pogledu predstavljanih stvari, niti v igralski umet-nosti samih. Mi se danes v tem pogledu z naglimi koraki odmi-kamo od raznih usedlin meščanske igralske umetnosti. Zato je tudi razumljivo, da makedonsko gledališče, ki te dni gostuje po vsej državi, komaj po treh letih, od kar je bilo ustvarjeno, danes s svojo svežo, zdravo igro žanje take uspehe. Če hodite po naših vaseh, vam bodo poleg vsega drugega, poleg gospo-darskega napredka s ponosom pokazali tudi na svoje nanovo ustanovljene knjižnice, na svoje kulturne domove, ki so jih že postavili, ali vam bodo govorili o načrtih za te stvari.

Pri tem seveda ne smemo prezreti vseh naporov naše ljudske oblasti za splošen kulturni dvig našega delovnega ljud-stva. Naj mi bo dovoljeno, da se bom ozrl po nekaterih, in to iz LR Slovenije, a to zgolj zaradi lažjega dostopa do teh podat-kov in boljšega poznavanja položaja. Vendar boste isto podobo našli tudi po drugih republikah, ponekod še celo večjo, vstraj-nost in polet, kakor n. pr. v Makedoniji, do nedavna zatirani zemlji, ki pa se danes z naglimi koraki dviga, prav tako v Bosni in Hercegovini, prav tako v Črni Gori.

Za pravo podobo so nam potrebni podatki, da lahko primer-jamo kakor svoje napore, tako v izpolnjevanju svojih ciljev.

Naše slovensko narodno gledališče n. pr., ki se je začelo v Prešernovi dobi z Linhartovimi diletanti, ki je potem klavrno životarilo v stari Avstro-ogrski monarhiji, ki je prav tako žalostno životarilo v stari Jugoslaviji in smo se v Sloveniji zanj vedno bali, pa ga rešavali s slabimi komedijami in operetami, je dobivalo iz državnega proračuna tri in pol milijona dinarjev in en milijon subvencij od banovine in mestnih občin. (Tu gre za dvojce gledališč v Ljubljani in eno v Mariboru). Danes ta gledališča dobivajo iz proračuna 30,946.416.— din. Poleg tega imamo mi danes stalna gledališča v Trstu, na Jesenicah, v Celju, Kranju in drugod.

Tu moram, preden nadaljujem, omeniti tisti večni strah, ki smo ga v Sloveniji imeli za sleherno kulturno institucijo, pa naj je bilo vprašanje univerze, o kateri se je v stari Jugoslaviji dvajset let govorilo, ne kako bi se razširila, temveč, kako bi se reducirila. Prav tako je vedno viselo v negotovosti vprašanje naših gledališč, skratka vsega, kar je bilo v zvezi z napredkom: nikdar ni bilo govora, da je treba te ustanove pospeševati, vedeno pa, kako bi se reducirale. In tako se je ljudstvo v Sloveniji vedno balo za te svoje ustanove, namesto da bi se moglo veseliti kaknega razvoja.

Pri tem si lahko predstavljamo, kakšen je bil položaj šele drugod, kako se je drugod skrbelo za kulturni razvoj, recimo v Makedoniji, v Črni gori, v Bosni in Hercegovini!

Ti podatki, ki jih navajam, že sami po sebi govorijo o nasprotnem, kakor je bilo nekoč: ne vprašanje redukcije, vprašanje razvoja in dviga govori iz njih. Slovenija je po vojni dobila vrsto novih kulturnih ustanov, o katerih nekoč ni bilo govora, ali pa so bile samo sen našega kulturnega občestva:

1) Akademijo za upodabljaajočo umetnost s proračunom —	1,700.000
2) Akademijo za igralsko umetnost s proračunom	778.000
3) Drž. šolo za umetno obrt s proračunom — — —	1,140.000
4) Drž. šolo za žensko domačo obrt s proračunom —	920.000

Prav tako se je dvignila skrb za narodne muzeje, skrb za Akademijo glasbe, ustanovila se je Državna filharmonija, Moderna galerija je bila letos odprta in je bilo zanjo izdano v letu 1947: din 8,623.563.— Ob filmsi industriji smo začeli z ustvaranjem umetniškega filma, medtem ko se je število filmskih obzornikov že visoko dvignilo. — Pri tem je treba omeniti skrb, ki je posvečena uvozu dobrih, kvalitativnih filmov. Medtem ko se je naše ljudstvo pred vojno zastrupljalo s plehkimi, brezidejnimi, dekadentnimi zapadnimi filmi, ki so bili pred-

vajani zaradi golega dobička, moramo danes ugotoviti, da se je visoko dvignilo povprečje kvalitetnih filmov, a nič manj dejstvo, da danes naše občinstvo samo odklanja zapadno filmsko dekadenco.

Za osnovni prosvetni in kulturni razvoj skrbijo seveda naše šole. Poleg tistih, ki so bile porušene in so se že obnovile ali se že obnavljajo, se gradijo tudi že nove. Število gimnazij, višjih in nižjih se je danes dvignilo že na okrog 60. Če pomislimo, da je v nekdanji Avstroogrski na ozemlju današnje Slovenije bilo vsega sicer okrog 15 gimnazij, od katerih pa sta bili samo dve slovenski, nekaj mešanih, večina pa nemških in da so bile preprostemu človeku nedostopne, če pomislimo, da smo v stari Jugoslaviji vodili neprestano borbo za tistih 18 gimnazij, ki mo jih imeli, ker so nam vedno pretili z redukcijami pri njih, in če pomislimo, da je danes teh 60 gimnazij rasporejenih po vseh količkah večjih krajih, tako da so dostopne slehernemu delavskemu in kmečkemu otroku brez posebnih težav, tedaj lahko pričakujemo silen porast splošne izobrazbe, znanja, in dvig kulture. Poleg tega imamo izreden pojav izobrazben po tečajih zaradi izpolnjevanja potrebnih kadrov, kar seveda pomeni splošen kulturni dvig.

Poleg osnovnih šol, ki so razpredene ali bodo razpredene po vseh vaseh, po vseh naseljih, nikakor ne smemo pozabiti na ljudskoprosvetno delo, ki ga pri nas vrši Ljudska prosveta z ustanavljanjem prosvetnih društev in s pritegovanjem drugih društev in organizacij k prosvetnemu delu (sindikati, pevška društva, gasilstvo). V okviru teh društev prirejajo igre, ustanavljajo se knjižnice. Z izgraditvijo združnih domov bo ljudska prosveta našla svoj pravi dom, od koder bo mogla zajeti vse ljudi.

Položaj v tem pogledu je bil pri nas pred vojno sicer drugačen od položaja drugod in smo imeli n. pr. lepo število knjižnic in tudi kulturnih prireditev.

Seveda je okupator vse to uničil, požgal ali odpeljal knjige, razdejal diletantske odre, tako da smo po osvoboditvi morali začeti docela na novo. Kajpak je bilo treba tudi ljudsko prosveto postaviti na nove temelje, ustvariti na novo prosvetne družine, zakaj stare so bile v klerikalnih rokah in niso služile ljudskim interesom. — Kljub pošastnemu razdejanju — in okupator je bil tudi v kulturnih stvarih strahotno dosleden — je naši Ljudski prosveti uspelo, da je v še (ne polnih treh letih) organizirala okrog 1000 ljudskih knjižnic, kar je enkrat več vakor smo imeli pred vojno, in da je v knjigah — in to izbranih — presegla

predvojni položaj; naše ljudske knjižnice štejejo danes okrog 300.000 knjig. Lansko leto je delalo 863 gledaliških skupin, 806 pevskih zborov itd. Na mesec imamo okrog 500 kulturnih prireditvev, kar znese letno nad 5000 prireditvev. Poleg tega v Sloveniji dela še 61 ljudskih univerz. — Vse to pa v resnici pomeni šele začetek tistega dela, ki naj ponese kulturo v najširše sloje našega naroda. Kakor vse kulturne dobrine, tako tudi knjiga danes čedalje bolj last naših delovnih ljudi: delavca in kmeta predvsem, ki sta nekoč redko posegla po knjigi. Če v Sloveniji mesečno izide okrog 40 knjig in brošur, torej letno do 500, je to daleč nad predvojnimi nivojem. Upoštevati pa je treba, da so se naklade podvojile, da, potrojile. Niš manj, da se danes knjiga razproda v nekaj mesecih in da ta knjiga gre med ljudi. Prezreti ne smemo, da je v izboru prišlo do tiste načrtnosti, ko odpravljamo iz naših programov ne samo vso ničvredno, literaturo da ne hlastamo več za reklamnimi pojavi predvojnih časov, in da je odpravljena tudi vsa brezidejna, dekadentna književnost.

Tako se kultura v naših novih razmerah vrašča v življenje naroda. Podobno kakor pri nas v Sloveniji je v vseh drugih republikah. Da, po nekod imamo celo zavidljivo nagel dvig kulture, to je pri narodih, ki do nedavna niso smeli govoriti v svojem jeziku ne ustvarjati svoje kulture.

S tem v zvezi je treba spregovoriti še besedo o naših ustvarjalcih kulture: o književnikih, upodablajočih umetnikih, glazbenikih, igralcih, reproduktivnih umetnikih itd.

Naše kulturno vprašanje ni bilo nikdar vprašanje proračuna kar se tiče njegove materialne strani ali pa je bilo obravnavano po parlamentarnih hodnikih in doseženo po večini v drobtinah. (Še bolj žalostno je seveda bilo v tem pogledu v nekaterih naših drugih republikah). In za doseženo se je bilo treba večno bati.

Še slabše je bilo glede te kulture z njene duhovne, moralne strani kolikor ni bila v službi vladajoče kaste in se ni udinjala vsem mogočim gospodarjem, ni bila priznana, večinoma pa celo predana kot posebno vprašanje in to ne morda ministrstvu prosvete ali raznim komitejem za kulturo, temveč predvsem policiji: od Prešerna naprej od zloglasnega cenzorja Pavška in notranjega ministra Avstrije Sednitzkega pa do policista stare Jugoslavije dr. Korošca, pri čemer je policiji pomagala še cerkev. Tu pred policijo se je obravnavalo vprašanje naše kulture! Jasno je da je za kulturnega delavca, ki je na ta način pripadal v resor policije, bilo kaj grenko poskrbljeno. Biografije naših največjih mož nam pripovedujejo o njihovi žalostni usodi, ko so bili prepuščeni životarenju in počasnemu hiranju. Mnogi naši

ustvarjalci prav zaradi tega niso mogli do kraja sprostiti vseh svojih sil. Ta pečat se pozna na vsej naši kulturi, ko je kulturni ustvarjalec često podlegel svojim osebnim bolečinam in se neretko zatekal v nekak pesimizem. Ni govora, da bi bil tak ustvarjalec kdaj dobil priznanje v javnosti za svoje delo, razen kadar še oficielnost ni mogla mimo njega. To pa je bilo tudi vse. Nikdar pa se ni javnost odnosno politično vodstvo pobrigalo za gmoten položaj takega kulturnega delavca. Vzemimo, na primer upodablajoče umetnike: Ko se je nekoč redko zgodilo, da so prodali na razstavi kako sliko, so nasprotno na letošnji razstavi naše javne ustanove pokupile umetnin v vrednosti okrog 900.000 dinarjev, in če so slikarji nekoč iskali dela po cerkvah, danes ustvarjajo po javnih poslopjih impozantne freske.

Zalostna doba našega kulturnega delavca, ustvarjalca, je končana, ko se je namreč moral mimo policije krasti do ljudstva če je temu ljudstvu hotel povedati resnico iz svojega srca in znanja. Končana pa je tudi njegova bedna pot, kjer je bil enostavno prepuščen fizičnemu hiranju.

Hotel bi, da se v tej zvezi dotaknem samo nečesa, kar je bilo nekoč tako rekoč nepoznano: namreč nagrad. Res smo imeli pri nas v Sloveniji že tudi pred vojno nekaj nagrad, ki pa v resnici niso presegle štirideset tisoč din. Te nagrade so za posameznika dosegle največ 5.000 din., po navadi pa po 3.000. (Usoda je hotela, mimogrede rečeno, da so jih večinoma dobivali naši napredni ljudje, čeprav so bile namenjene vse komu drugemu prej kot le tem). Danes so naše republiške — Prešernove nagrade — bile razdeljene v znesku 420.000 din. in to šestnajstim ljudem. Take nagrade delijo tudi druge republike v svojem republiškem obsegu. Pri tem niso vštete posebne nagrade, podeljene kulturnim delavcem ob njihovih jubilejih, niti druge podpore! — Vse to pa daleč presegajo nagrade pri Komitetu za kulturo in umetnost Zvezne vlade v Beogradu, ki so to leto bile razdeljene v skupnem znesku: 3.600.000 din, med 118 kulturnih delavcev, in sicer v najvišjem znesku 100.000 din. do najnižjega 15.000 din. Če k tem prištejemo še nagrajence po republikah, lahko trdimo, da je na pr. v letu 1947 dobilo okrog 200 kulturnih delavcev nagrade, to je pojav o kakršnem si na tistem toliko proslavljenem zapadu sploh ne morejo predstavljati. — Če oddvojimo nagrajence po republikah, tetaj recimo za Ljudsko Republiko Slovenijo odpade od zveznih nagrad nič manj kot 26 ljudi, ki so dobili vsega 760.000 din. Če k temu prištejemo še republiške nagrajence, po številu 16, ki so dobili vsega 420.000 dinarjev, dobimo za LR Slovenijo: 42 nagrajencev, ki so za leto 1947 dobili nič manj kot 1.180.000 dinarjev

nagrad. Tako je poskrbljeno za kulturnega delavca v novi Ljudski Republici Jugoslaviji. Te stvari so se mi zdele potrebne, da jih poudarim prav na tem mestu. Komentar o tem, mislim, je odveč.

Vprašanje, koliko prizadevanje naših kulturnih delavcev v resnici že odgovarja tej ljudski skrbi za ostvarjalca, sicer ne spada sem. Toda navdaja me globoka vera, da smo stopili na tako pot, kjer bo kulturni delavec lahko razvil vse svoje sile v polni meri v največjo korist delovnemu ljudstvu. Pri takih pogojih namreč so možnosti za visoki kulturni razvoj in visoko ustvarjanje svestransko zagotovljene.

Glasoval bom za proračun. (Aplauz).

Pretsedavajuci: Reč ima narodni poslanik Šoti Pal.

Šoti Pal (AP Vojvodina — NR Srbija): Drugovi i druga- rice, s obzirom na važnost lokalne privrede u našoj zemlji, dozvolite mi da se u diskusiji sa nekoliko reči osvrnem na značaj rukovođenja lokalnom privredom kod nas u Vojvodini.

Lokalna privreda doprinosi ostvarenju saveznog budžeta i Petogodišnjeg plana i na taj način što široke slojeve radnog naroda dopunski snabdeva, uglavnom iz svojih lokalnih izvora, a i na taj način što proizvodeći ostvaruje dobiti. Tako je naša lokalna privreda u Vojvodini u prvom tromesečju ove godine, iako nije sezona za glavne grane naše lokalne privrede, mlin- ska i ciglarska industrija, uplatila preko 20 miliona dinara samo na ime poreza na promet proizvoda.

Hoću da kažem i nekoliko reči o tome na koji način na- rodni odbori mogu što više doprineti ostvarenju prihoda iz lokalne privrede i povećati dopunsko snabdevanje svojih trži- šta. Kao primer dobrog rukovođenja i samoinicijative mogu se istaći narodni odbori Sombora, Novog Sada i Subotice, koji su pored svoje razvijene mreže malih industriskih preduzeća i uslužnih radionica organizovali i lokalne poljoprivredne eko- nomije. Na tim ekonomijama su zasejali preko 1000 jutara ranog i kasnog povrća, što će pored baštovanskih zadruga i privatnih baštovana umnogome olakšati snabdevanje radnog naroda pomenutih gradova povrćem. Pored ovoga i pored niske cene pri prosečnom prinosu, narodni odbor u Novom Sadu će moći ostvariti preko pola miliona čistog prihoda sa svoje lokalne ekonomije. Da nije bilo preduzimljivosti tih na- rodni odbora, zemlju od koje su stvorili ekonomiju, mogli su, kao i neki drugi narodni odbori, da izdaju privatnicima u zakup i svega ovoga ne bi bilo.

Slične primere snalažljivosti i samoinicijative pokazali su i seljaci sela Jarkovca u Banatu i seljaci Pačira iz Bačke. Oni su svojim sopstvenim sredstvima, bez ikakvih investicionih kredita podigli vrlo lepe ciglane sa kapacitetom od po 1,200.000 cigala godišnje. Uz pravilno gazdovanje na ovim ciglanama, mesni narodni odbori moraju pored vanplanske proizvodnje cigala ostvariti i dobit.

Ima, međutim, i loših primera gazdovanja u lokalnoj privredi. Sreski narodni odbor u Kuli, na primer, iako ima najrazvijeniju lokalnu privredu u Vojvodini, ne samo da se ne ističe samoinicijativom u pronalaženju novih izvora sirovina i prihoda, nego mnogo zaostaje i u sređivanju postojeće lokalne privrede.

Ima mesnih narodnih odbora koji ne vode računa o svojoj lokalnoj privredi i preopterećuju je mnogim upravnim, administrativnim i pomoćnim osobljem, zbog čega proizvodi tih preduzeća postaju skupi, a preduzeće pasivno. Dalje, mnogi se narodni odbori ne orijentišu na pronalaženje sopstvenih izvora sirovina, nego sve čekaju od planske raspodele odozgo. U nekim se preduzećima, koja dobijaju sirovine planskom raspodelom, uz prećutno odobravanje narodnih odbora, štedelo sa utroškom sirovina samo da radnici ne ostanu bez posla usled nestašice sirovina.

Sve to dokazuje nepravilan odnos narodnih odbora prema narodnoj imovini i prema osnovnom zadatku koji kroz njih postavlja zakon o Petogodišnjem planu razvitka privrede u našoj zemlji, a to je, da sav svoj trud i napor ulože u podizanju životnog standarda čitavog radnog naroda naše zemlje.

Samopregornim zalaganjem i sa više samoinicijative i snalažljivosti, narodni odbori, kao neposredni rukovodioci lokalne privrede, moći će da odgovore onim zadacima koje pred nas postavlja naš Petogodišnji plan i naš drug Tito.

Hteo sam, drugovi, da se na kraju sa nekoliko reči osvrnem i na plan naše Savezne vlade da u toku ove godine raspiše sve-narodni zajam u visini od 3 i po milijarde dinara. Naši narodi, okupljeni oko druga Tita i svoga Narodnog fronta, načisto su sa tim da obnovu i izgradnju svoje zemlje mogu jedino ostvariti svojim sopstvenim snagama, načisto su s tim da jedino onaj narod koji može svojim sopstvenim sredstvima da izgradi svoju zemlju, ne tražeći nikakve pomoći od drugih naroda, može jedino da bude istinski nezavisan. Narodi Vojvodine sigurno će pozdraviti ovaj akt Savezne vlade i ja sam uveren da će dati maksimum od sebe za ostvarenje plana naše Vlade o zajmu koji znači da naši narodi sopstvenim sredstvima i svojim snagama

žele da izgrade svoju zemlju, da sprovedu njenu industrijalizaciju i elektrifikaciju.

Ovogodišnji predlog budžeta daje široke mogućnosti razvitka naše privrede uopšte i zbog svega ovoga izjavljujem da ću glasati za ovaj predlog. (Aplauz).

Predsjedavajući: Reč ima narodni poslanik Bećir Galijašević.

Bećir Galijašević (NR Bosna i Hercegovina): Drugovi i drugarice narodni poslanici, kada se поближе razmotri struktura predloga budžeta sa finansiskim zakonom za 1948 godinu, koji ustvari predviđa izvršenje druge godine Petogodišnjeg plana, onda se sa punim pravom može reći da je ovaj predlog budžeta pravi rezultat naše nove društvene stvarnosti. Ovaj uspjeh za ovako kratko vrijeme svakako je rezultat velikih uspjeha na političkom, privrednom i finansiskom polju nove Jugoslavije. Sa ovakvim uspjehom ne može se pohvaliti nijedna zemlja u Evropi koja je bila pod okupacijom.

Prva godina Petogodišnjeg plana završena je sa velikim uspjehom i stvarno ovakav uspjeh, kako je rekao naš vođa i učitelj drug Tito uoči nove godine 1948, mogao se postići zahvaljujući novom društvenom poretku i zahvaljujući velikom elanu i stvaralačkoj sposobnosti naših radnih masa.

Ovako pravilno budžetiranje moglo se postići zato što su u godinama poslije oslobođenja pravilno postavljeni svi propisi o regulisanju privrednih i finansiskih pitanja putem donošenja pozitivnih zakona, uredba i uputstava, i ovi su propisi bili stvarno bitni, da danas imademo pravilno budžetiranje svih organa narodnih vlasti, koje odgovara ne samo Ustavu kao temeljnom zakonu naše zemlje, nego i realnom planiranju druge godine prvog Petogodišnjeg plana.

Petogodišnji plan predviđa veliko unapređenje naše poljoprivrede. To se jasno vidi iz predloženog budžeta. Naša je poljoprivredna proizvodnja još na dosta niskom stupnju i ona mora ići uporedo sa razvojem industrije, jer ona ne samo što daje sirovine za našu industriju nego ona mora da prehrani radne mase grada, koje će daljim razvojem industrije biti mnogo veće. U našoj zemlji postoje svi uslovi za bolju poljoprivrednu proizvodnju kako po kvantitetu tako i po kvalitetu. A pravilan razvoj poljoprivrede ne može se ni zamisliti bez industrijalizacije naše zemlje, jer je ona usko povezana sa potrebama seljaštva.

Imajući u vidu odlučnu ulogu poljoprivredne proizvodnje u Petogodišnjem planu, trebalo bi tražiti puta i načina da se dade jača zaštita poljoprivrednom proizvođaču kome štetu na-

nose prirodne sile, da se zemljoradnik može nesmetano posvetiti izvršenju zadataka u poljoprivrednoj proizvodnji, zadataka koje pred njega postavlja Petogodišnji plan.

Prema podacima, prosječno godišnje oštećuje grad 150—200.000 hektara obradive zemlje, a tome odgovara oko 5.500—6.000 vagona bijelih žitarica i preko 9.000 vagona kukuruza. Šteta od mraza i bujica iznosi vjerovatno polovicu šteta nanesenih od grada.

Efikasne tehničke mjere ne postoje da se ovo spreči i zato se proizvođaču omogućuje da sebi osiguranjem usjeva obezbijedi uloženi trud i materijalna sredstva.

Kod Državnog osiguravajućeg zavoda, koji ima zadatak da osigurava narodnu imovinu od elementarnih nepogoda, postoji dobrovoljno osiguravanje od grada, i ove premije, iako su mnogo niže nego što su bile u staroj Jugoslaviji, ipak su visoke.

S obzirom na mali broj dobrovoljnoga osiguranja usjeva i s obzirom na to što dobrovoljnom osiguranju pristupaju samo oni proizvođači čija zemljišta spadaju u gradobitne pojaseve, Državni osiguravajući zavod, uslijed velikog rizika, nije mogao dati mnogo niže premiske stope iako je to učinjeno u nekoj mjeri za 1948, i baš zbog toga nije ovakovo osiguranje postalo masovno.

Zbog toga je potrebno da se našem zemljoradniku pruži onakovo osiguranje koje odgovara interesima širokih narodnih masa i interesima naše planske privrede.

Imajući sve ovo u vidu, dobro bi bilo da se donese uredba o obaveznom osiguranju usjeva od elementarnih nepogoda, ako ne ove godine, jer je vrijeme podmaklo, a ono pravovremeno dogodne, i tim putem će se stvoriti obezbjeđenje poljoprivrede, kako to postoji u Sovjetskom Savezu i djelomično u Bugarskoj.

Uvođenjem obaveznog osiguranja usjeva postiglo bi se slijedeće:

- 1) Osiguranje će obuhvatiti ekonomski slabijeg poljoprivrednog proizvođača, kao i one koji su nastanjeni u najzabačelijim krajevima.

- 2) Premija će biti jevtina i kao takova neće utjecati na proizvodne troškove i neće predstavljati opterećenje proizvođača.

- 3) Pošto bi se obavezno osiguranje sprovело na principu da rizik premije bude jednak štetama, to će se tim putem naplaćeni iznosi premija vraćati narodnoj privredi isplaćujući štete nastradalima.

4) Osiguranje bi trebalo da obuhvati ne samo štete od grada, nego i štete od bujica, slane, mraza ; od provale oblaka.

5) Ovakovo će osiguranje dati potstreka za primjenjivanje savremenih tehničkih sredstava, koja će uveliko pomoći unapređenje poljoprivrede i time će proizvođač moći izvršiti planiranje i prije, jer je njegov trud zaštićen.

6) Ovim osiguranjem otpašće potreba da se tereti državni budžet za pomoć postradalim krajevima od nepogoda.

Kod naših zemljoradnika postoji raspoloženje za ovakovo osiguranje, i ovo se ne može smatrati kao teret, jer će od ovoga imati koristi pojedinac i društvena zajednica, jer zapravo osiguranje i nije ništa drugo nego udruženje onih kojima prijeti ista opasnost, da bi zajednički podnijeli štetu.

Drugovi narodni poslanici, pošto imadem puno povjerenje u našu Vladu na čelu sa maršalom Titom i pošto smatram da ovaj predlog budžeta odgovara u cijelosti interesima naših naroda, izjavljujem da ću u načelu i u pojedinostima glasati za njega.

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik drug Radomir Matić.

Radomir Matić (*Izborni srez ražanjско-temnički, NR Srbija*): Čuli smo izlaganje pomoćnika Ministra finansija i ostalih drugova naših rukovodilaca, čuli smo i ostale govornike. Ja ne bih imao šta novo da kažem u ovoj diskusiji. Mi smo i prošle godine glasali za budžet za 1947 godinu. Mi smo videli u njemu sve one potrebe i zadatke koji proističu iz našeg plana. Sve smo to, drugovi, ne samo ostvarili nego i premašili za 7 milijardi dinara. Znači da je sve bilo pravilno proračunato. Možemo, prema tome, biti ubedeni, drugovi, da je i ovaj budžet pravilno proračunat i da ćemo ispuniti i sve ono što je u njemu predviđeno.

Ja sam hteo da kažem samo ovoliko, kako se odražavaju mere naše Vlade na terenu, kako se ostvaruju naša predviđanja, na kakve se teškoće nailazi i kako se teškoće savladaju. Uzećemo kao primer pitanje naplate poreza. Naše savezno Ministarstvo finansija izdalo je raspis da se naplaćuje porez na dohodak od svakog domaćinstva prema njegovoj ekonomskoj snazi, vodeći pri tome računa o tome koliko pojedino domaćinstvo ima radne snage, jednom rečju da se uzmu u obzir svi potrebni elementi. To se vrlo dobro pokazalo u praksi. Na zborovima birača, pošto je porez razrezan na svako domaćinstvo, iznete su cifre koliko je koje domaćinstvo imalo da plati na ime poreza. Pojavio se i pokoji nezadovoljnik. Njemu je data reč i reklo se da ga treba saslušati lepo, pa mu se iz mase odgo-

vorilo: »Druže, ti možeš da platiš onoliko koliko si samo od grožda uzeo«.

Nemamo nijedan procenat žalbe. Razrez poreza je naplaćen u potpunosti za 1947 godinu.

Što se tiče toga kako su nam 1946 godine neprijatelji hteli da ometu te mere, imućniji seljaci i špekulantski elementi nisu hteli da plate porez, hteli su da nas izazovu da im isteramo stoku na pijacu. Međutim, to se 1947 godine nije ponovilo i nije bilo nijednog slučaja da smo vršili naplatu poreze prinudnim putem.

Pitanje otkupa. Godine 1947 trebalo je da izvršimo otkup kukuruza. Godina 1946 bila je sušna i tako su nas naši špekulanti sa sela zaglušili time kako je sve sušom uništeno. I mi smo skoro bili podlegli tom uticaju. Međutim, i odbor i mi smatrali smo da smo pravilno proračunali. Pošto Ministarstvo nije za ishranu dalo nikakav drugi izvor nego nas uputilo na sopstveni izvor, mi smo malo bolje prilegli na stvar. Narod je pomogao i pokazao na licu mesta gde ima kukuruza, i mi smo otkupili 45 vagona, dali žitnom fondu i ishranili svoj srez.

Sad, kad je slobodno kontrahiranje, neprijatelj je hteo i tu da nas omete i kaže: »Ko kontrahira, neće imati za sebe, jer će ga država primorati da da i ono što nije rodilo«. Tu nam je pomogao Front, jer je pravilno objasnio, i mi smo i tu ispunili plan kontrahiranja.

I u pitanju vezanih cena pojavljuju se oni isti elementi i iznalaze forme kako da sabotiraju i kažu: »Ko prodaje po vezanim cenama, nadovezaće mu se za obavezan višak«. Zbog toga je dolazilo da ljudi nose u tude zadruga da se ne bi imala evidencija o tome koliko je ko dao po vezanim cenama. Ali i tu je Front pravilno objašnjavao i objasnio narodu.

Dalje, kad je bilo pitanje izgradnje zadružnih domova, kod nas se javilo 17 zadruga da grade domove. Međutim, Zemaljska uprava za gradnju zadružnih domova, zbog materijala, odobrila je da se izgradi samo 11 domova. I ljudi su počeli da spremaju materijal. U jednom selu, gde se prošle godine nije spremila cigla, špekulanti, koji su imali cigle, a neprijatelji su podizanja domova, kad je Front tražio da mu pozajme ciglu, oni su to odbili. I tu se nije ništa moglo. Šta je onda uradio Front? Drugovi iz susednog sela imali su ciglu. Otišlo se k njima u selo, sazvan je zbor i pred njima izložena situacija. Ljudi su kazali: »Mi ćemo vam dati 120.000 cigala«. Nešto je dao sam Front a nešto sami frontovci. I trećega dana 150 koła krcatih ciglama i okićenih krenulo je iz Gornjeg Katuna u Donji Katun; ljudi su sa pesmom pošli da pomognu ovu frontovsku akciju.

Kada su to videli oni elementi koji nisu hteli da dadu svoju ciglu, došli su i oni da skidaju pa su sutradan i oni dovezli svoju ciglu i tako je to selo prvo počelo sa izgradnjom svoga doma. Tako radi narod i tako se on bori sa spekulantskim ostacima reakcije na selu.

I po drugim pitanjima, kao, na primer, otkup pasulja i otkup vune, pokušali su neprijatelji da ometaju, ali im narod dostojno odgovara. Svaki plan premašuje se sa 120, 130 do 200% u izvesnim stvarima.

Hoću ovde nešto da kažem o našim zadrugama. Otkako je počela trgovina po vezanim cenama, naše su zadruge potpuno postale centri našeg sela, kulturni, prosvetni i privredni ako hoćete. Ali, drugovi, ima nešto s čime bi trebalo da se požuri a to je da se što pre, u cilju unapređenja poljoprivrede, nabavi izvestan broj najsitnijih poljoprivrednih sprava kao što su drljače, sejalice itd. i bar po jedan par konja, da se može onome siromašnom seljaku pomoći da i on svoju njivu zaseje i da upotrebi te sitne sprave. Isto tako, radi prevoza poljoprivrednih proizvoda do saveza, do varoši i, obratno, industrijske robe do samog sela, jer inače su u zavisnosti sitni seljaci od onih imućnijih, koji imaju poljoprivredne sprave makar i sitne, ali ipak to je jedna zavisnost. I ostale poljoprivredne sprave kao muljače i kazane trebalo bi nabaviti. Dve naše zadruge poseduju kazane i muljače i to se vrlo dobro pokazalo, a i zadruge pametno time ekonomišu i regulišu cenu tih usluga na selu.

Toliko, drugovi, što se tiče naših zadruga i ostalih poslova koje naš narod obavlja na selu.

Sa svega ovoga, drugovi, kao i sa tih razloga što imamo ogromne zadatke u 1948 godini, koje nam postavlja naš Petogodišnji plan, ja ovde izjavljujem u ime svoga sreza da će se ljudi moga sreza zauzeti da sve zadatke koji proističu iz plana u potpunosti izvrše.

Izjavljujem da ću glasati za predloženi budžet. (Odobranje).

Predsedavajući: Na popodnevnoj sednici saslušali smo jedanaest govornika. Lista govornika još nije iscrpena. Ima još jedanaest prijavljenih govornika. Slaže li se Skupština da ovu sednicu zaključim? (Slaže se). Ovu sednicu zaključujem a iduću zakazujem za sutra u 9,30 časova pre podne.

(Sednica je zaključena u 19,40 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Четврта седница

(26 априла 1948)

Почетак у 9,50 часова.

Претседавао потпретседник Већа народа Божидар Масларић (НР Хрватска).

Претседавајући: Отварам четврту заједничку седницу Савезног већа и Већа народа у V редовном заседању Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар Већа народа др Бранко Чубриловић. Молим друга секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар др Бранко Чубриловић чита записник треће заједничке седнице од 25 априла 1948 године.

Претседавајући: Има ли примедба да прочитани записник? (Нема). Прима ли Народна скупштина овај записник? (Прима). Пошто Скупштина прима прочитани записник, он се оверава.

Прелазимо на дневни ред: продужење општег претреса Предлога општедржавног буџета за 1948 годину. За реч се пријавио народни посланик Чедомир Ђурђевић.

Чедомир Ђурђевић (Изборни срез ресавски, НР Србија): Другови народни посланици, наш Министар Савезне владе друг Милован Ђилас у своме прекјучерашњем говору у свом дому о питањима културног преображаја који се врши у нашој земљи, изнео је опширно сву величину културне револуције која се под руководством друга Тита и наше Комунистичке партије развија у Федеративној Народној Републици Југославији и обележио јасно линију нашег даљег културно-просветног развоја. У вези с тим дозволите ми да се и ја у

неколико речи осврнем на питање улоге штампе и издавачке делатности у нашој земљи.

Улога коју позитивна писана реч, било дневне или повремене штампе, било књижевног или научног дела, игра у подизању културно-просветног нивоа једног народа, у формирању друштвено-политичке свести код најширих народних маса, у утицају који врши на организовање и активизирање људи у правцу стварања нових и савршенијих облика живота, — заиста је значајна, толико значајна, да се она може ставити у ред прворазредних васпитних фактора у друштву.

У старој Југославији, Југославији до рата, захваљујући одређеним друштвено-политичким условима, штампа и издавачка делатност уопште код нас нису ни издајека вршиле једну такву друштвено корисну функцију. Када ово кажемо, ми мислимо, углавном, на онај владајући део ондашње штампе и издавачке делатности, које су, с једне стране, биле одређиване карактером ненародне власти и владајуће буржоаске идеологије у нашој земљи, а с друге стране — профитерским мотивима и тенденцијама разних приватно-капиталистичких издавачких предузећа.

Због таквог свог карактера и штампа и књига у старој Југославији нису биле усмерене на просвећивање најширих народних слојева, већ, напротив, у правцу њиховог заглупљивања и пасивизирања, како би се што дуже и што чвршће држале у покорности, економској потлачности и политичкој обесправљености. Тековине истинске културе и уметности биле су далеко од народа, а народ далеко од утицаја на културу и уметност, јер тај народ, коме се није давала могућност да упозна најплеменитије плодове стваралачког људског духа, садржане у књижевним, уметничким и научним делима, да увиде њихову корисност за свој властити напредак, — још мање је био у могућности да са своје стране утиче на унапређивању и умножавање тековина људске културе.

У бившој Југославији, сем факта да су сва материјална средства штампе и издавачке делатности била у рукама ненародне државе или појединаца, — који су своја гледишта били у свему ускладили са владајућом реакционарном идеологијом, — није постојала ни најобичнија, формална грађанска слобода штампе, већ је читав новинарски, публицистички и књижевно-издавачки рад био подвргнут превентивној црно-стотинашкој цензури, која је у корену гушила сваку иоле напредну мисао, — исто онако као што је сурови режим диктатуре прогањао, хапсио и мучио све носиоце друштва-

ног прогреса у нашој земљи. Ако је, и поред свега тога, у бившој Југославији, у појединим њеним културним центрима, кроз читава ту загушљиву, реакционарну атмосферу, с времена на време, засветлила, па понекад и дуже времена зрачила светлост каквог напредног листа („Нин“), каквог часописа („Наша стварност“, „Стожер“, „Уметност и критика“) или каквог издавачког предузећа („Нолит“), — онда је то било могућно само захваљујући пожртвованом раду и снагаљивости наших поштених јавних, културних и књижевних радника, који се нису мирили са постојећим злом, већ су се храбро ухватили у коштац с њиме, потпомогнути морално и материјално од оног прогресивног дела нашег садашњег друштва, које се, са Комунистичком партијом на челу, борило и припремало услове за наступајући темељити друштвено-политички преображај у нашој земљи.

Народноослободилачка борба, која је под руководством друга Тита вођена пуне четири године, није нашим народима донела само ослобођење од окупатора и домаћих издајника, већ им је донела и ново друштвено-економско уређење, нову народну власт и социјалистички сектор привреде. Од потлаченог, обесправљеног објекта капиталистичке експлоатације, народ је постао слободан у сваком погледу и у могућности је да учествује у стваралачком раду на изградњавању новог и светлијег живота у својој земљи. Место старе, реакционарне буржоаске идеологије, изграђује се нова прогресивна идеологија најширих народних слојева. Захваљујући народној власти, народ долази до листова, штампарија, издавачких предузећа, издавачких и графичких кадрова. Годинама спутавани и пропањани од реакционарних режима, народни књижевници, научници и уметници, који надахнућа за свој стваралачки рад налазе у богатом народном животу, у његовим позитивним светлим традицијама, у његовој борби за слободу, мир и бољи живот, — потпомогнути од своје народне државе, могу да стварају дела за народ, да га упознају са највећим делима домаће и светске литературе. Тековина најнапредније литературе на свету, коју стварају слободни народи Совјетског Савеза, која је у бившој Југославији врло тешко долазила до руку наших народа, данас већ увелико постаје својина наших народа.

Наше народне масе, у својој народној држави, не само да могу уживати све плодове духовне и материјалне културе, да се са њима васпитавају и преваспитавају, већ и саме могу несметано да учествују у стварању таквих тековина, могу да кроз књиге и листове изражавају своја духовна

стремљења, да преко новина и књига активно делују на даљи развитак своје земље и на изградњу бољег живота у њој.

Наведешћу неке податке о штампи и издавачкој делатности у Народној Републици Србији из 1947 године, који илуструју напредак који је учињен у потпуну штампе и издавачке делатности у нашој Републици. Само у току ове године издато је у Народној Републици Србији укупно 276 дела стручне, 237 уметничке литературе, 149 школских уџбеника, 111 публицистичких књига и брошура, 45 научних дела, 41 дело из области марксизма-лењинизма, 146 закона и 160 књига разне друге литературе — са милионским тиражом. Издавано је 56 листова и 30 часописа републичког значаја, 12 листова и 10 часописа националних мањина, 33 листа и 41 часопис савезног значаја. Овај велики број издатих књига и листова, са огромним тиражом, не сведочи само о огромном порасту издавачке делатности у новим друштвено-економским условима, већ и о силном порасту интереса широких народних маса за добре књиге, листове и часописе.

Изнети подаци о мањинским листовима и часописима, који се у Народној Републици Србији штампају на језицима националних мањина, сведоче о великој бризи наше народне државе за национална права мањина, њихов правилан и слободан развитак у нашој држави, за правилан развитак и процват њихове духовне и материјалне културе.

Из горе наведених података види се и то да је издавачка делатност у нашој Републици у минулој години обратила доста пажње издавању уџбеника за основне, средње и стручне школе, што је неоспорно добро и потребно с обзиром на недостатак добрих уџбеника и на измењени карактер послератне наставе у нашим школама.

Сем побројаних успеха у раду наших издавачких предузећа и наше штампе уопште у прошлој години, било је код њих и знатних недостатака и пропуста, које овде морамо подвући и које издавачка предузећа у идућој години морају отклонити, како би са успехом могла извршити оне задатке које Петогодишњи план, у погледу дизања уопштег просветно-културног нивоа наших народних маса, ставља пред њих. Ти недостаци су, углавном, следећи.

Ма да је прошла година била прва година Петогодишњег плана, па према томе и прва година планског рада наших издавачких предузећа, она ипак није дала оне резултате које је могла дати. Већина наших предузећа није добро спровела унутрашњу организацију посла код себе. Расположива ма-

теријална средства за штампање (хартија, машине и др.) нису увек најрационалније и штедљиво коришћена. Сами планови издавачких предузећа рађени су често на брзину, постављани нереално и без једне одређене линије које предузеће у свом издавачком раду треба да се придржава. Исто тако ни кадрови нису увек правилно за овај посао одабирани, нити правилно коришћени. Све то довело је до тога да планови неких издавачких предузећа нису били остварени.

Квалитет штампаних дела није увек био на солидној висини. Услед слабе организације посла, неангажовања довољно квалификованог кадра за преглед, одабирање и редакцију књига које су издаване, догађа се да су издавана дела и слабије књижевне вредности, често технички слабо опремљена, са много недостатака у погледу превода, редиговања и коректуре. Овај недостатак квалитета а и квантитета осетио се нарочито у издавању деље литературе, којој, уосталом, врло мало пажње посвећују наша издавачка предузећа.

У току минуле године испољио се недостатак у погледу издавања добре и разноврсне литературе за село. Сем издавачког предузећа Народног фронта Србије и „Задружне књиге“, која су, уосталом, и сама недовољно издавала за село и ограничавала се само на штампање стручних и популарних ствари за сељаци, — није било ни једног другог предузећа које би у свом издавачком раду више пажње посветило литератури за село и сељаци. Нарочито су недостајале добре, лако писане, популарне брошуре о политичким догађајима у свету и код нас, о политичким питањима у вези са Петогодишњим планом, о раскринкавању ратних хушкача из табора англо-америчких империјалиста итд. Овај недостатак мора бити што пре отклоњен и у наредној години селу треба пружити што више таквих књига и брошура, како би оно било благовремено и правилно обавештавано о свима питањима која га данас много интересују.

Исто тако наша издавачка предузећа нису у току прошле године обраћала довољно пажње издавању музичке литературе, тако да још оскудевамо у стварима из области музичке теорије, у добрим зборницима масовних народних песама, нотних издања итд.

Организацију растурања и правилног расподељивања књига на све друштвене слојеве наша издавачка предузећа нису успела да спроведу како ваља, нити су им у том погледу масовне, фронтовске организације учиниле какву озбиљнију помоћ, те у том погледу постоји и врло слаба евиденција.

Ипак, могло се установити да је највећи део расположиве количине књига у току прошле године растуран међу раднике и омладину у граду, док је мањо пажња посвећивана растурању литературе на селу.

Док су се горе поменути недостаци у раду наших државних издавачких предузећа појављивали као последица недовољног сналажења и искуства у организацији посла, недостатка кадрова и материјала, — недостаци и грешке у раду приватних издавачких предузећа биле су намерне, условљене њиховим непријатељским класним ставом према нашој новој држави.

Овакав штетни рад издавачких предузећа са приватног сектора осетио се нарочито на терену деље литературе, преводне западне књижевности и музичких издања, на што се наша књижевна критика свега неколико пута осврнула, али још недовољно и недовољно оштро, како би се пред народним масама потпуно докраја раскринкао прљави противнародни рад приватног издавачког сектора код нас.

У 1948 годину, у другу годину нашег Петогодишњег плана, издавачка предузећа у Народној Републици Србији улазе далеко спремија него у прошлој години, с обзиром на своју боље изведену унутрашњу организацију посла, на већ досада стечена искуства у раду, бројнији и искуснији издавачки, преводилачки и графички кадар.

Сва издавачка предузећа у НР Србији сачинила су своје планове, који су сада знатно систематскије урађени, реалнији су и јасније је обележена издавачка линија сваког предузећа, што је веома важан фактор у планском издавачком раду.

Највеће издавачко предузеће у НР Србији „Просвета“ издаће у току ове године око 300 дела књижевног, стручног и научног карактера, затим из области деље и музичке литературе. Да би се обезбедио квалитетни ниво онога што ће се издати, „Просвета“ је формирала књижевни савет од неколико књижевника и јавних радника, који је извршио избор дела класичне, новије и савремене литературе свих књижевних родова. Исто тако пажљиво је извршен избор популарне, стручне и научне литературе.

У области издавања књига за децу биће учињен знатан корак напред, јер је ове године много озбиљније постављено питање деље литературе. У том циљу формирано је посебно одељење са редакцијом за дељу књижевност, која ће не само сачинити избор најбољих ствари за децу из материјала који је досад у овој области у домаћој и страној литератури

створен, него ће предузети ширу иницијативу за ангажовање реномираних писаца за стварање дечје књижевности, као и за јаче активизирање досада афирмисаних дечјих писаца. „Просвета“ предвиђа, даље, издавање око 60 уџбеника за средње, основне школе и Универзитет, као и издавање разних речника и приручника за којима се сада осећа потреба. Сем тога, издавање и даље часописе: „Књижевност“, „Народно просвећивање“, „Позориште“, један музички часопис и новине „Просветни преглед“.

Задружно издавачко предузеће „Задружна књига“ издаће у току ове године низ одабраних дела, углавном од совјетских, бугарских и наших аутора, која третирају проблеме села и задругарства. Осим тога предузеће ће издати и неколико белетристичких књига из живота и рада у сељачким радним задругама.

Издавачко предузеће Народног фронта Србије има у своме плану и ове године штампање књига и брошура намењених најширим народним масама града и села, у којима ће се третирати проблеми живота и рада на селу, питања из међународне и унутрашње политике, и, најзад, питања из Петогодишњег плана.

Издавачко предузеће „Сељачка борба“ покреће ове године серију популарних политичких брошура из области међународне политике и Петогодишњег плана од домаћих публициста и јавних радника. Исто тако, досада већ афирмисана „Политичка библиотека“ наставиће са серијом својих популарних политичких брошура, углавном од домаћих аутора.

У Новом Саду издавачко предузеће „Матица српска“ предвиђа својим планом такође издавање већег броја књига. Слично „Просвети“, и оно је извршило потребне организационе припреме. Предузеће ће издавати дела старијих и савременијих војвођанских писаца, извесна дела из совјетске и стране литературе, низ популарно-научних књига, као и неколико ствари за омладину и децу.

Мањинска издавачка предузећа — „Мађарски културни савез“ (Суботица), „Матица русинска“ (Руски Крстур), „Матица словачка“ (Бачки Петровац), „Румунски културни савез“ (Вршац) и „Прогрес“ (Приштина) — имају своје издавачке планове, у којима су заступљени, у првом реду, преведени чланци и дела наших политичких руководиљаца и публициста, дела домаћих мањинских писаца, преводне ствари из стране литературе, и штампање уџбеника за школе на мањинским језицима.

Укратко речено: са новом годином Петогодишњег плана издавачка делатност у нашој Народној Републици ступила је у нову фазу, фазу вишег планског рада, много живљег, разноврснијег и обилнијег од прошлогодишњег, који ће не само обогатити наше многобројне градске и сеоске библиотеке и читаонице новим, значајним делима домаће и стране литературе него ће знатно повећати и количину књига за широке радне масе, подићи њихов културни и просветни ниво, дати им више перспективе у раду на извршењу задатака из Петогодишњег плана, задатака изградње социјализма у нашој земљи.

Другови народни посленици, из овога што сам рекао јасно се види колики је напредак учињен у нашој Републици на пољу штампе и издавачке делатности, исто такав напредак као и у осталим гранама културне делатности у нашој земљи, о којима је у свом експозеу говорио Министар Савезне владе друг Милован Ђилас. Уопште узев, то што се данас у нашој земљи догађа на пољу научног и културно-просветног рада, сасвим је различито и супротно од оног што се данас догађа у земљама западне, доларске демократије. У тим земљама све снаге реакционарних империјалистичких елемената усмерене су, на културном плану, у правцу прикривања, фалсификовања и сакаћења истинских тековина науке и просвете, у правцу прогона њихових генијалних стваралаца, а на стварање лажне науке и декадентне, буржоаске уметности, која има за циљ да прикриви сурову империјалистичку стварност тих земаља и да духовно трује појединце и народе злочиначким идејама о тобожњој потреби једног новог рата.

Али све је то узалуд, јер упркос тих империјалистичких тежња да се њаво претстави као светац, да се бестидна лаж претстави као истина, а зло као добро, упркос свих тих тежња да се заустави точак прогреса људског друштва и људске културе, друштво ће се и даље развијати путем прогреса, по законима које су пре сто година открили неумрли Маркс и Енгелс, а даље развили на виши ступањ Лењин, Стаљин и Тито, показујући народима, притиснутим империјалистичком пљачком и поробљавањем, пут до ослобођења од империјалистичке тираније и до лепшег живота.

Вредност дела једнога Толстоја и Анатола Франса, Драјзера и Максима Горког, вредност учења Лењина и Стаљина, не могу умањити разне империјалистичке, фашистичке нуле у Сједињеним Америчким Државама, па ма како оне данас бестидно инквизиторским и фашистичким методама радиле

на прогону тих дела из њихове земље, ма колико да су се упеле да свету природе труле остатке своје буржоаске културе, који нису ништа друго но веран одраз духовног распада империјалистичког света.

Наши народи, чврсто вођени руком маршала Тита и Комунистичком партијом Југославије, гнушају се злочиначких настојања америчких империјалиста да богатство људске културе и цивилизације сахране у једном новом рату. Они, — насупрот лажној декандетној буржоаској култури, упереној против здраве свести народа и њихове слободе, — супротстављају своју велику и светлу, праву народну културу и уметност, исто онако као што се на политичком пољу борбено супротстављају свим тежњама америчких империјалиста за господством над светом и поробљавањем свих независних и слободних народа.

Наши ће народи неуморно и сигурно изграђивати своју земљу својим сопственим снагама, подизати своју просвећеност и културу, чврсто се наслањајући на борбене и светле традиције своје велике прошлости, са чврстом вером у коначну победу социјализма.

Перспективе те победе јасно се назиру већ данас јачањем и повезивањем свих напредних земаља народне демократије, јачањем, повезивањем и проширењем борбеног јединства свих демократских снага света на челу са Совјетским Савезом, кроз њихову организовану борбу против свих империјалистичких нападних снага, за победу мира и демократије у свету.

Ја, другови народни посланици, изјављујем да ћу гласати за овај буџет. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Миле Почуча.

Миле Почуча (Изборни срез Грачац, НР Хрватска): Другови народни посланици, пред нама се на рјешавању налази од ослобођења други по реду предлог опћедржавног прорачуна, предлог буџета за 1948 годину, који обухвата другу годину нашег првог Петогодишњег плана индустријализације и електрификације наше земље, другу годину изградње социјализма у новој, Титовој Југославији. Тај буџетски предлог много јасније, прецизније, на научним чињеницама и искуству из прошле године, утврђује и изражава економску могућност наших државних прихода и расхода за 1948 годину. Та чињеница да смо након свега три године од ослобођења успјели постићи, може се рећи, тачну евиденцију о нашим привредним могућностима, претставља прворазредни

фактор у даљњем планирању наше социјалистичке изградње. Непријатељски елементи су за прошлогодишњи буџет говорили да су то дјетињи покушаји који се неће моћи остварити, који ће морати довести до крупних политичких и економских потреса и до слома читавог финансиско-економског и друштвено-политичког система.

Ти елементи, који су прижељкивали и још прижељкују слом нашег друштвено-политичког система, развијали су своје теорије и схватања на претпоставци да је сељаштво у својој цјелини конзервативно, да се његово схватање и начин живота неће моћи преоријентирати и довести у склад са потребама социјалистичке изградње, да ће настати непремостива провалија између града и села итд., што ће потпуно парализирати сва настојања народне власти у изградњи наше земље. Међутим, испоставило се да реакционарни елементи нису познавали ни село ни сељака, нису схватили да је сељаштво у Ослободилачкој борби прошло кроз одличну политичку школу, да су настале крупне промјене у његовом схватању, да се код сељачких маса оформила политичка свијест, која није трпила оквири у које су је лажни адвокати сељачких интереса настојали стиснути.

Сељачке масе су одлично схватиле политику савеза са радничком класом. Процес изолације капиталистичких елемената довео је до побједе која нам је омогућила готово потпуну експропријацију буржоазије и национализацију средстава за производњу — народна власт је узела у своје руке све кључне позиције у економици. Политички савез радника и сељака и свијест о његовој потреби, поред наших све већих могућности привредне обнове и изградње, био је основни фактор за извршење и повишење опћедржавног прорачуна за 1947 годину. Дакле, већ прошлогодишњи буџет нам је недвојбено показао и открио све веће могућности нашег привредног развика и изворе опћедржавних прихода. Он је, осим тога, показао да су наше народне масе политички зреле, да су нову друштвену економско-политичку структуру, поредак нове народне демократије и народне власти прихватиле као једино могућан пут у свом развикау, пут изградње социјализма у нашој земљи.

Овогодишњи опћедржавни буџет оснива се на прилично сигурним и провјереним елементима, које нам је оставило прошлогодишње искуство. Ту, у првом реду, имамо у виду повећање производње материјалних добара и све веће могућности развика производних снага у нашој земљи. То је најважнији основ нашег овогодишњег опћедржавног про-

рачуна и уласка у другу годину нашег Петогодишњег плана. Друг Кидрич је у свом излагању истакао и подвукао да повећање нашег овогодишњег опћедржавног буџета за око 39 милијарди динара, и поређењу са прошлогодишњим буџетом, није резултат даљњег оптерећења пореских обвезника, него је, напротив, резултат све већег развитка производних снага у нашој земљи, све већих могућности производње материјалних добара широке потрошње, што претставља даљње подизање животног стандарда трудбеничких маса града и села. Треба напоменути да је искуство већ прве године нашег Петогодишњег плана дало добре резултате, да је у поређењу са 1946 годином знатно подигнут животно стандард радних маса, да су се и нашој земљи почели производити производи који су се у старој Југославији редовито увозили.

То је несумњива чињеница која потврђује исправност привредне политике наше Савезне владе и наше Партије, са другом Титом на челу. Искуства прве године нашег Петогодишњег плана показују да се наша земља налази на сигурном и провјереном путу социјалистичке изградње.

Адвокати тобоже сељачких интереса говоре о томе да наша народна демократија, наша народна власт у економској области води политику ликвидације сељаштва, политику пауперизације сељаштва и томе слично. Они, наравно, у томе имају своју посебну рачуницу: да поколебају сељачке масе, рачунајући на „сељачку традиционалну конзервативност“, мисле да супротставе село социјалистичком граду, да изазову неповјерење сељаштва према радничкој класи, да поткопају савез радника и сељака. Таква политика жалосних остатака капиталистичке класе срачуната је на то да поврати оне политичке позиције које су за њу неповратно изгубљене, да поткопа повјерење народних маса у нашу социјалистичку изградњу. Да ли се такав план реакционарних остатака оснива на реалним темељима? Мислим да су такве жељице лишене сваког основа.

Довољно је бацили само летимичан поглед на буџетски раздио Предлога опћедржавног буџета за 1948 годину који се односи на пољопривреду, па да се дође до закључка да народна власт поклања огромну пажњу нашој пољопривреди, то јест, културном, политичком и економском уздизању трудбеничких сељачких маса. Читава наша политика у односу на село заснива се, према томе, не на уништавању сељака као сељака, него на уништавању сеоске биједе, на уништавању културне и економске заосталости наших трудбеничких сељачких маса, на њиховом културном, политичком и еко-

номском уздицању на виши степен. Пракса из прошле године показала је да је ситно и средње сељаштво правилно схватило политику наше Владе, да је углавном извршило своје обавезе према држави. Оно је добро схватило да је данашња наша стварност његова стварност и да његова политичка свијест у тој стварности игра врло важну улогу. То су неодољиве чињенице, које не допуштају сумњу у чврстину нашег поретка, у чврстину народне демократије и народне власти у нашој земљи, чињенице које улијевају огромно повјерење у стваралачке снаге нашег народа.

Има људи, како је навео друг Кидрич, који су прожети песимизмом и невјерицом, капитулантством и опортунизмом, који су изгубили вјеру у стваралачке способности нашег народа. Такви људи свјесно или несвјесно уносе колебање у народне масе, они свјесно или несвјесно служе и вањској и унутарњој реакцији, они на овај или онај начин спутавају напоре наших народа у извршењу Петогодишњег плана и социјалистичке изградње. То су људи који се објективно и у крајњој линији срозавају у блато издаје, који служе опћем плану међународне и унутарње реакције, која се распела из петних жила да наш економски развитак укочи, да нас у економском а потом и у политичком погледу учини потпуно зависним.

Није потребно нарочито истицати да је духу невјерице, опортунизма и капитулантства потребно навијестити одлучну борбу као саставном дијелу борбе за извршење нашег Петогодишњег плана, јер је јасно, другови и другарице, да се борба за социјалистичку реконструкцију наше земље не може замислити без одлучне борбе против свих оних елемената и фактора који коче и успоравају социјалистичку изградњу.

Нема разлога вјеровању да ми у томе нећемо успјети. Наша историска пракса и будућност ће показати да је наша економска политика правилна, да ће политичка свијест маса и убудуће у стопу пратити наше напоре, а песимисте, капитуланте и опортунисте осудити, одбацити као непотребне, као оне који нису могли ићи у корак са нашим развитком.

Наш је пут потпуно провјерен и јасан. Ми смо се срећно, истина уз много жртава, избавили од империјалистичког јарма, одредили историске смјернице нашег политичко-економског развитка, створили повољне услове за тај развитак, и мислим да међу нама нема никога ко би хтио да тај развитак окрене на горе. Ко би хтио жалосну судбину земаља које

су своју политику и економију, захваљујући издајничким владајућим кликама, подредиле долару и Маршаловом плану, изгубивши на тај начин своју националну независност, претворивши се у колоније америчког империјализма!

Ми смо пошли својим путем, путем социјалистичке изградње, за који нам је богато искуство дала пракса великог Совјетског Савеза. И, као што је друг Кидрич у своме излагању рекао, остварење социјалистичке изградње се не може замислити без великих напора наших радних људи, а прошлогодишње искуство нам говори да су радне масе спремне за такве напоре када се ради о изградњи срећније будућности.

Пошто је Предлог општедржавног буџета за 1948 годину огледало наше економске моћи, одраз привредних могућности и повјерења народних маса града и села у народну демократију и народну власт, изјављујем да ћу га начелу гласати за. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик др Гјорги Гаврилски.

Др Гјорги Гаврилски (НР Македонија): Другови народни посланици, Предлог општедржавног буџета за 1948 годину обухвата целокупну делатност наше народне власти као целине на пољу привредне изградње, културног подизања, заштите народног здравља и социјалног обезбеђења наших народних маса. Наш буџет показује привредну силу наше земље, привредну снагу која остварује материјалну базу за подизање животног стандарда нашег радног народа. Наш буџет иде сигурним корацима ка подизању здравственог стања радног народа града и села. Први пут у историји наших народа створени су материјални услови за истинску заштиту народног здравља. Први пут је медицинска наука постала својина радног народа на селу и граду, у рудницима, фабрикама и на сваком месту где се ради.

За испуњење и остварење Петогодишњег плана друг Тито је поставио пред здравствене раднике задатак: очувати здраве руке радноме народу града и села, спречити и смањити број оболелих и трајање боловања, односно максимално сачувати радни потенцијал. Народна Република Македонија уложила је велика материјална средства да би спасла радни народ од даље пропасти којој је био изложен од стране експлоататорске клике.

Упоредјујући податке буџета из 1939 и 1940 године, видећемо следеће стање:

Године 1939 за социјално збрињавање и заштиту здравља било је предвиђено 10,312.986 динара, од чега за среску здравствену службу 882.800 динара. У првој години нашег Петогодишњег плана предвиђено је за градске одборе 62,160.903, за среске одборе 35,747.840, за министарства 99,285.441, додајући томе за социјалну обнову 39,522.875. То укупно износи 236,727.059 динара.

Овом броју треба још додати и инвестиције, што износи 71,226.807 динара.

Сматрам да ово речито говори каква је здравствена политика наше народне власти у чувању радног потенцијала наших широких народних маса.

Основни проблем здравствене заштите Владе НР Македоније био је да реши истовремено и државни проблем Југославије, а то је питање маларије, пошто од маларије у Македонији болује око 300—400.000 људи, што значи око $\frac{1}{2}$ становништва. Велики су губици које наноси маларија радном народу Македоније. Неколико цифара нам могу показати катастрофалне губитке које трпи наша економика. Ако се узме да свако лице болује 10 дана у најпродуктивније годишње доба, од пролећа до јесени, то значи 3 милиона радних дана, а срачунато у вредности износи око 300 милиона динара. Томе треба додати поплављено земљиште од око 80.000 хектара а то је 9% обрадиве површине земљишта. Мелиорацијом тога земљишта, која је предвиђена у току Петогодишњег плана, добиће се најплодније земљиште за одгој суптропских култура — дуван, памук, мак, пиринач, ричинус итд., култура које дају просечни принос од око 8.000 динара по хектару, што би износило око 640 милиона динара. Значи, национални доходак би се повећао скоро за око 1 милијарду динара. С друге стране, све ове културе осигураће нашој индустрији драгоцене сировине и на тај начин ће је учинити независном од увоза.

Маларија погађа највише децу и омладину и зато је прираст становништва у Македонији веома ограничѐн, а с друге стране — Македонија претставља гнездо за пренос маларије за целу Југославију. Војници који су за време старе Југославије служили војни рок у Македонији, разносили су маларију, а доста их је оставило живот у Македонији за време служења рока.

У бившој Југославији, због назадног друштвено-политичког система, остављено је било лекарима да сами воде борбу против маларије, али они нису могли успети да реше овако сложен и комплексан проблем као што је маларија, без

учешћа државе, без учешћа народних маса, јер је то било немогућно.

Наша народна власт озбиљно је схватила проблем борбе против маларије, и с обзиром на комплексне факторе који утичу на њено ширење, који прелазе оквир здравствене службе, поставила га као друштвени проблем који ће се решити учешћем самога народа, преко масовних организација, у којима се крије велика стваралачка моћ и огроман резервоар неисцрпног радног потенцијала.

У бившој Југославији и поред постојећег високо научног института у Скопљу, Хигијенског завода, нису за све време били прикупљени основни елементи за борбу против маларије. Отуда људи који су тамо радили нису знали колико има маларичних гнезда ни у самом Скопљу, а да и не говоримо о целој Македонији. Онда се поставља питање: како се водила борба против маларије? Наше народне власти затекле су такво стање. Нисмо имали потребних претходних елемената за борбу против маларије.

Благодарећи заједничком раду нашег и војног санитета, народних власти и масовних организација, ми смо успели да у току прве планске године, 1947, дођемо до свих елемената о маларији у Македонији, а у Скопљу смо успели да региструјемо преко Народног фронта сваки водни објекат у свакој кући и на тај начин смо дознали где се налазе сва маларична гнезда, а наши здравствени радници, који су били припремљени у току 1947 године, могли су систематски и плански да воде борбу. Успели смо да смањимо број оболела од маларије током прве планске године за 57,1%. (Аплауз).

То је резултат новог доба, резултат заједничког, колективног рада народне власти и масовних организација, уз помоћ наше славне Армије. Ово је био нов начин рада којим смо једино могли постићи такве резултате, а да смо радили како се данас ради у капиталистичким земљама, ми не бисмо имали ове резултате.

У бившој Југославији попрскано је 520.360 м² земљишта, а у току 1947 године попрскано је 20.431.196 м² прашком DDT, а нафтом 19.632.053 м². То су све биле маларичне површине. Испрскано је досада 53.691.842 м² кућа и штала. То је рад здравствених радника, уз помоћ масовних организација и војног санитета. Наш кадар који је износио приближно 300 људи, уз помоћ војног санитета износио је много више, а томе треба додати десетак хиљада фронтоваца, наше омладине и наших синдикалних радника. Ето, тај здравствени

колектив био је основни фактор који је могао да да овако велики резултат у борби противу маларије.

Ја бих хтео да нагласим још једну ствар. Ми нисмо пошли путем оних који су говорили: „Ви немате високо научне квалификоване раднике за организацију борбе против маларије“. Ми се нисмо повели за њима, већ смо у току 1947 године формирали курсеве за здравствене кадрове, направили план са војним санитетом и масовним организацијама и тако постигли ове резултате. Желим да пред овим домом изразим захвалност здравственим радницима, војном санитету, и нашој Влади, која је дала моралну и материјалну подршку, нови правац рада постављен на широку друштвену базу.

Сматрам да би требало овде подвући један успех постигнут на нашем омладинском објекту, на Моноспитовском Блату, нашем првом мелиорационом објекту у Петогодишњем плану, на коме ће се исушити 8.000 хектара мочварног земљишта. Године 1941 на Моноспитовском Блату правео се пут Струмица—Петрич где су окупационе бугарске војске имале 3.600 војника од којих се 3.200 разболело од маларије, а била су 24 смртна случаја. Рад на путу морао је бити прекинут, пошто се разболело 96,4%. Све је то документовано у „Војној хигијени“ од др Стрибрина.

У току ове године ми смо имали на Моноспитовском Блату у току месеца јула 1,1% болесних од маларије, месеца августа 0,35%, у месецу септембру 0,9%, а октобра 0,2%. Пошто је радни потенцијал наше омладине на Моноспитовском Блату био у потпуности сачуван, наша омладина могла је пре времена да изврши све радове које је пред њу поставила наша народна власт. Ове сам цифре изнео због тога да се из њих јасно види какав привредни проблем претставља маларија не само за Македонију, него и за Југославију и за одбрану наше земље.

Исто тако на свима градилиштима, односно по рудницама и фабрикама, пољопривредним добрима, земљорадничким радним задругама сви су наши радници били заштићени од маларије, тако да је обољења од маларије било свега 2%. То значи да су речи друга Тита, да одржимо радни потенцијал нашег народа, биле у потпуности извршене, а то смо видели из резултата који су постигнути у овој планској години.

Осим борбе са маларијом, наша народна влада је имала врло велико учешће и на другим пољима здравствене заштите широких радних маса. У борби против туберкулозе

ми смо у бившој Југославији имали свега један диспанзер, а у првој планској години 8 диспанзера и то новоизграђених. У 1939 години било је свега 1 одељење за туберкулозу са 30 кревета, а данас имамо 7 одељења са 376 кревета. У бившој Југославији ниједан радник није био систематски прегледан од туберкулозе, док је прошле године прегледано 33.945 радника. Значи, унапред се сви радници прегледају и благовремено предузимају мере за оне који болују од туберкулозе. Расход радника код социјалног осигурања јесте 2,65%, док је предвиђен средњи расход 4 до 5%, што значи да наши радници максимално учествују у изградњи наше домовине.

У погледу заштите деце у прошлој години, при претресу буџета за 1947 годину, један је народни посланик изнео да се не води брига о заштити матера и деце. Међутим, ја бих цифрама хтео да докажем супротно. У Македонији пре овог рата постојао је само један диспанзер док их данас имамо 14; у бившој Југославији било је 5.006 прегледа деце, а данас — 161.528 прегледа, тј. 32 пута више. У бившој Југославији било је 419 саветовања одојчади, а сада има у току 1947 године — 12.213. Саветовања за трудне жене у бившој Југославији није било ниједнога, а прошле године било их је 26.919. У целој Македонији по свима срезовима створене су здравствене станице које имају 3 до 4 одељења. Осим тога, наше село, које у бившој Југославији није имало ниједну здравствену станицу, данас, у првој планској години, има 84 здравствених станица. Наш сељак данас у селу добија лекове. Будући да су здравствени кадрови за борбу против маларије расподељени по селима, наш сељак није принуђен да иде по 40 до 50 километара и да носи своје дете у град ради здравствене помоћи, ради неколико таблета кинина или других антимаљаријских лекова, но ове добија близу свога дома. Редовно наши лекари у одређене дане обилазе села и на лицу места указују здравствену помоћ народу.

Ето откуда долази оволики радни елан широких народних маса града и села у Македонији.

Остварење овог буџета претставља борбу за афирмацију новог типа наше државе, која је у рукама радног народа, за изградњу разумнијих, богатијих услова живота, који ће довести не само до културног преображаја но и до здравственог преображаја нашег народа, насупрот држави-паразити у којој експлоататорска мањина сише најбоље друштвене сокове и доводи радни народ до материјалне и здравствене беде.

Наш буџет ствара лепу перспективу за процват наших југословенских народа, у којој ће братство и јединство бити јака гаранција за наш развитац. Изјављујем да ћу гласати за овај буџет. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик друг Цавид Нимани.

Цавид Нимани: *(Изборни срез шарпланински, НР Србија):* Другови народни посланици, Петогодишњи план у првом реду је имао за задатак привредни развитац у нашој земљи, а то значи ликвидирање привредно-техничке заосталости код нас, то јест учвршћење и развој наше економске и привредне снаге, носилаца напретка и развоја наше земље. Са развојем материјалних средстава производње иде и културни развој, и тако се ствара одговарајућа материјална база за даљи културни развој у нашој земљи за сваки наш народ и за сваку нашу националну мањину, која има ту срећу да живи у Федеративној Народној Републици Југославији. Прва година нашег Петогодишњег плана то најбоље потврђује. За нашу Аутономну Косовско-метохиску Област основни је задатак био ликвидирање дотадашњег привредног стања и културне заосталости.

Задаци које је поставила прва година Петогодишњег плана у нашој области, нарочито на културном пољу, били су врло велики. Ослобођење наше земље затекло је Косово и Метохију као најзаосталије крајеве у нашој земљи. Стога је Петогодишњи план поставио задатке да брзо изиђемо из те заосталости, да брзим темпом корачамо да бисмо примили све културне тековине које су постигнуте у нашим народима који се развијају. У томе погледу ми смо постигли крупне успехе. О стању културног живота код нас, нарочито код Шиптара, од 1938 године до данас, ја бих хтео да наведем и неке примере. У 1939 години имали смо 90% шиптарског становништва које је било неписмено. То стање најбоље нам објашњава политику властодржаца бивше, капиталистичке Југославије у односу на нас, а која се састојала у томе да нам се онемогући културни и економски развитац. У години 1945 и 1946 у Косову и Метохији описмењено је око 40.000 неписмених. Кампања за описмењавање у 1947 и 1948 години обухватила је 75.324 неписмених и та се кампања водила преко организација Народног фронта, омладинских организација, АФЖ-а, народних одбора, и она је обухватила свако село и заселак. Ова се чињеница објашњава тиме што култура није више монополисана само за једну класу, конкретно

капиталистичку класу, већ је она својина читавога народа, с једне стране, а с друге стране, и великом бригом коју народне власти воде за уклањање заосталости у нашој области и у целој нашој земљи, и за културно и привредно подизање.

Ево како стоји ствар са школама. Године 1939 код нас није постојала ниједна школа на шиптарском језику. И не само да није било школа на шиптарском језику, него је и број школа на српском језику био врло мали. Док смо ми крајем 1947 године имали 512 основних школа са 1504 одељења на шиптарском и на српском језику, у почетку 1948 године остварили смо већ 200 основних школа, од тога 150 на шиптарском језику. Број ђака у основним школама у години 1946/47 износио је 67.201, а у години 1947/48 — 90.986. Од године 1939 у целој области имали смо 3 пуне гимназије и једну непотпуну на српском језику, а ниједну стручну средњу школу. Колико је мени познато, стручних школа није било. Данас, само на шиптарском језику имамо 15 прогимназија, 4 гимназије, једну учитељску школу и друге ниже и средње стручне школе. У целој области имамо 19 прогимназија, 16 гимназија, 2 учитељске школе, две средње техничке школе, једну средњу медицинску школу, једну средњу трговачку школу и две ниже пољопривредне школе.

По сугестији Претседништва Владе НР Србије Обласни одбор Космета преузео је и сместио у интернате неколико стотина ђака — Шиптара, који су завршили основну школу 1946/47, а нису могли наставити даље школовање због тога што су били из места удаљених од центра у којима се налазе школе. Ови ђаци, деца сиромашних радника и сиромашних сељака, моћи ће да заврше I разред гимназије на кратком курсу, а после ће наставити учење у гимназији.

Другови народни посланици, ја сам навео ове бројке да бих илустровао успехе који су постигнути у Аутономној Косовско-метохиској Области од ослобођења до данас. Нема сумње да ти успеси претстављају велики корак напред и да показују велику бригу народне власти, а такође и тежњу наших маса да се уздигну у свом културном животу.

До ослобођења на Косову и Метохији ми нисмо имали никакве преведене или писане књиге на шиптарском језику. Данас, међутим, имамо преко 40 таквих књига и брошура преведених на шиптарски језик. Тираж књига и брошура издатих од стране наших издавачких предузећа износи 99.189 примерака. Овде нису узети у обзир преводи текстова за основне школе.

Пре рата у нашој области није било ниједног листа нити часописа ни на шиптарском ни на српском језику. Данас на Косову и Метохији излазе само на шиптарском језику три листа: орган Народног фронта, орган народне омладине и орган пионира, један часопис и један билтен.

У бившој Југославији број читаоница, књижница, сталних биоскопа, културних друштава итд. био је незнатан а неки од њих нису ни постојали. Међутим, данас у читавој нашој области имамо укупно 175 књижница и читаоница, 13 сталних биоскопа, девет културних друштава, не узимајући у обзир културне и драмске секције које постоје по школама. У пет места у нашој области Шиптари имају своја културна друштва, а исто тако у свима другим друштвима имају своје секције.

Главна тешкоћа на коју смо наилазили од ослобођења и са којом се боримо и данас, и са којом ћемо се борити још, јесте питање кадрова, а нарочито у погледу рада на културном пољу са шиптарским масама. После ослобођења у нашој области затечено је десетину учитеља Срба, наставника за средње школе и врло мали број писмених Шиптара. Неке од ових тешкоћа у погледу кадрова савладали смо на тај начин што смо на курсевима оспособили минималан број кадрова за савлађивање ових задатака. Добар део ових тешкоћа савладали смо уз помоћ коју нам је пружио Министарство просвете НР Србије шаљући нам изванредан број учитеља, професора и других културних радника. Шаљући студенте на разне факултете, стручне и уметничке школе у Београду и разним курсевима које одржавамо у нашој области, стварамо и подижемо најнужнији кадар за нашу област.

Друга тешкоћа коју смо имали, а која је нарочито велика, претставља материјалне услове за културно-просветни рад. Она се у првом реду састојала у томе што у нашој области после ослобођења нисмо нашли скоро никакву зграду за културни живот наших маса. Доста је да подвучем да је у нашој области био један врло минималан број школских зграда, једна или две зграде за масовни културни рад и једна или две биоскопске сале. То је разумљиво, другови. Оваква политика у старој Југославији није вођена само код нас него и у другим местима, а нарочито је на Косову и Метохији она дошла до изражаја. Ову тешкоћу од ослобођења до данас ми смо добрим делом савладали. Помоћу коју нам је дала народна власт и вољом широких народних маса, ми смо подigli добар број основних школа, прогимназија, адаптирали смо велики број зграда за основне школе и за културне

установе. Али, ипак у томе погледу код нас још постоји велика оскудица.

Културни преображај целе наше земље, логичан по законитости која влада у нашем политичком и економском развитуку, обухватио је и националне мањине и као такав обухватио је и нас Шиптаре на Косову и Метохији. Али, хоћу овде да подвучем једну ствар коју, по моме мишљењу, треба сви ми Шиптари који живимо у Републици Србији да истакнемо а то је да смо имали срећу да видимо и да непосредно осетимо нарочиту бригу и труд коју Претседништво Владе наше Народне Републике показује и чини у погледу подизања културног нивоа шиптарских маса. То није случајно, него је везано са целокупном политиком која се води у новој Југославији. Промене у политици које су се догодиле у нашој земљи изазвале су и промене у економском и друштвеном уређењу, на основу којих се и привредни и културни живот сада развија у интересу широких народних маса, па, према томе, и у интересу националних мањина. Ми смо, другови, свесни тих промена које су се догодиле захваљујући правилној политици Комунистичке партије Југославије и другу Титу, политици која је вођена у току Народноослободилачке борбе, после ослобођења, у доба обнове и сада у периоду изградње социјализма за подизање стандарда живота у нашој земљи.

Брига народне власти за културни развитак читаве наше земље и националних мањина, велика је. Предлог буџета је најбоље огледало тога, и зато ја, другови народни посланици, изјављујем да ћу гласати за предложени буџет. (Аплауз).

Претседавајући: Има реч народни посланик Сретен Вукосављевић.

Сретен Вукосављевић (НР Србија): Другови и другарице, говорићу поводом буџета Министарства пољопривреде. Гласаћу за буџет у целини.

Од свих сектора нашег живота, од свих сектора нашег Петогодишњег плана, а то је отприлике једно исто, нема ни једног сектора који је изложен више нападима реакције него сектор пољопривреде. Нису те критике засноване озбиљно, него су израз жеља и надања. По старински се схвата да је граница где се раздваја село од града граница једног тамног вилајета и да се на сектору села, код сељака може наћи ослонац где ће се наслонити рушилачка полука која претура, разваљује. У ту сврху су створене читаве теорије, уобличене поставке којима се хоће да доведе у сумњу

оно што се на селу ради, да се доведе у сумњу став сељака према данашњем поретку. Те су поставке добиле свој облик и покушава се да се протуре свукуда у јавном мишљењу, у селу нарочито.

Ја ћу неке од тих поменути. Једна од оваквих поставки је ова: сељак је назадан, сељак је по својој битности сам по себи назадан, конзервативан и, према томе, пољопривреда је нужно конзервативна, нужно мора да има један сасвим умерен темпо развика. Према томе, планови на сектору пољопривреде су нереални, они су фантазија, они се не могу остварити. Та теорија није нова. Њу су били створили још и раније. Ту поставку су створили они који су и били узрок што је на селу развика био спор. Створили су је да би се правдали да нису они, да није режим крив за назадност пољопривреде, него да кривица лежи у самом сељаку, у битности његовој. Ту стару „теорију“ сада васкрсавају да служи као један од главних мотива за рад против данашњег стања. Ту су „теорију“ створили људи који су не смо били непријатељи својој нацији и непријатељи сељаку, него су још били домаћини за себе, људи који нису умели организовати, нису умели по својој лакомислености, по својој неувиђавности и по својој нестрпљивости за што бржом експлоатацијом, домаћински организовати експлоатацију сељака, експлоатацију пољопривреде. Они нису имали способности да то организују. Они су имали интерес да развију пољопривреду, да развију сељака да би могли да га боље експлоатишу, јер од ничега се не може узети нешто, а од малог нимало. Њима је сметала нестрпљивост и неувиђавност њихова и као оправдање и пред собом и пред сељаком служила је та поставка да привреда, пољска привреда нужно мора да буде назадна, нужно мора да буде конзервативна, јер је сељак по својој битности конзервативан.

Мислим да би се лако могло оборити овакво схватање, а није ни потребно да се обара. Већ самим тим, кад услови буду створени, сељак ће бити напредан. На тај начин би лако било оборити целу ту поставку.

Међутим, ја нећу говорити сада о ономе што је важније, да докажем да нису постојали услови те је зато сељак био конзервативан, јер када буду постојали потребни услови, сељак неће бити конзервативан. Али то је ноторно познато. Друга ствар је мање позната и мање важна и о њој ћу говорити. Сељак је и раније био, упркос свему што га је гушило, ипак и прогресиван и динамичан, много више но што се то замишља. Кад би се само за једну грану његове привреде

створили потребни услови, кад би му се не pomoglo, него кад би престала да му се држи рука под гушом, кад би му се омогућило да спонтано развије једну по једну посебну грану привреде, он би сваку такву грану привреде успео да развије. Ја нећу да вам досађујем многим примерима. Узешу за пример повртарство уз велике градове. Наш сељак је развијао, пре свега, агротехнику повртарства тако и толико да се даље према савременим методама рада није могло отићи. Нико га није помагао ни поуком, ни организованим уновчењем његових производа нити каквим кредитом. Већ само то што су му створени минимални услови, било је довољно да развије своју привреду.

Још један пример. У крају који су толико оговарали као назадан и његовог сељака као назадног, у Македонији, сељак је без ичије помоћи и без ичијих упутстава чинио ствари које зачуђавају. Никада онај сељак није чуо за индиску конопљу, за хашиш. Али када би једну културу привредна политика упропастила, било то културу опијума или културу дувана, и када би се угасила једна култура, за кратко време би се развила култура ричинуса и култура хашиша. Откуда људима појам о тој култури? Где су они то сазнали и како су ризииковали да то учине? И још једна ствар која показује да је сељак и раније био прогресиван, ако му се створе услови за једну привреду. Тај исти сељак који је развијао повртарство, који је развијао културу ричинуса и хашиша, за коју су створени делимични услови, тај исти сељак остао је у свима осталим гранама привреде онакав какав је био, онако исто конзервативан као што је био. Имали сте случајеве да је један исти сељак, индивидуално један исти сељак, на једној грани привреде за коју је било услова за њено развијање развио ванредну динамичност и прогресивност, а на осталим гранама остао онакав какав је био. Шта то доказује? То доказује да је сељак био у то време прогресиван и динамично привредан.

Нарочито се истиче друга поставка: да сељак неће колективан рад, да је сељак индивидуалиста, да ће се сељак бунити, да ће се одупрети и да неће хтети колективан рад. Он ће то хтети кад буду створени услови за то, јер је сељак и раније хтео колективан рад. То је чињеница, ма да је мало позната. У старо време наш сељак је стварао форме колективног рада, као породичне задруге, бачијање, и тако даље, које обухватају важну грану привреде и где је читав рад од почетка до свршетка колективан. Ти су облици прошли, они су архаични, имају само историски значај. То су ствари које

припадају историји. Али има ствари, и то не изузетака — јер не говорим о изузецима — него има општих појава које показују да је сељак и доцније, све до овога рата, хтео колективан рад и стварао његове облике и форме. Он је стварао нове форме, извесне старе форме и облике рада одржавао је, а стварао је нове форме колективног рада. Има цела флора, растање, облици колективног рада које је сељак употребљавао. У Поцерини, на пример, од свих копања 70% до 75% се ради колективно. Колективни организациони облици рада имали су своја имена, као, на пример, позајмица, заред и тако даље. Виноградарско копање и разни спрежни радови већим делом се раде у новим облицима рада. До најновијег времена су се одржавале и развијале старе форме колективних радова и велики проценат радова се обављао колективно, а исто тако су се стварале и нове организационе форме колективних радова. Видите, другови и другарице, каже се да је сељак морао из те колективне радове. Морао је, на пример, у колективна копања због тога што није било услова да се употребе разна средства за обрађивање земљишта, као, на пример, прашачи. Могли сте проћи кроз Руднички Качер, а да не видите дружину од пет радника, него су дружине од 10 до 12 радника, и то код домаћина који има 2 или 3 хектара земље. Каже се да је сељак морао да усвоји облике колективног рада зато што није имао услова да ради машинама, зато што није могао да купи машине. То баш и јесте оно што сељак није ни колективиста ни индивидуалиста по битности мистичној; не постоји нека мистика која га опредељује да ради овако или онако. Сељак није био колективиста по томе што га је на то гонила нека мистичност, него баш зато што није могао да купи машине. Ради тога је он створио облике рада као позајмицу, заред, и тако даље. Када се појаве услови за колективан рад, сељак ће бити колективиста, он је и био колективиста уколико су постојали услови за колективан рад. Када дође машина, биће колективиста, пошто је машина колективна.

Још само једну ствар ћу споменути. Нарочито се истиче: „Сељак нема интереса за те ваше послове и ваше напоре око подизања индустрије”. Сељак хоће да се пољопривреда помогне, да се развија пољопривреда и да се он директно помогне. Међутим, због извесних услова, због извесних околности које се могу променити само увођењем индустрије — то је једно болно питање које ћу сада споменути — у великом делу наших крајева, у већем него што ми мислимо, сељак је био прешао на самоубилачку политику решавања својих

економских проблема посталих из тескобе земљишта: директно самоубилачком политиком ограничава рађање деце. Ограничава и превентивним спречавањем зачећем и побачајем, а ограничава и на тај начин што мушкарц доцније ступа у брак. То је један пожар који је био захватио нашу земљу пре овога рата. Можда би неки другови били зачуђени кад би се овде изнело колико су широке области широм целе Југославије, у свима републикама, сем можда Босне, на овај начин биле захваћене, у којима је као пожар захватило широке масе у селу ово самоубилачко решење, једини начин да се реши питање тескобе свога земљишта. Увиђа сељак да се само стварањем велике индустрије може спасти, да се само тиме може решити његово питање тескобе земљишта у нашој земљи, аграрно пренасељеној, јер наша земља је аграрно пренасељена, више него иједна земља у Европи. И данас можете у нашим селима, у крајевима који су усвојили ову самоубилачку политику, чути, кад питате шта свет прижељкује на селу, шта највише жели, да се највише сања да се отвори рудник на месту за које се говори да ће се отворити, највише сања да се отвори рад у граду где се говори да ће почети да се ради. Постоји убеђење да се на селу не могу наћи решења за најглавније сеоске проблеме, за најтеже сеоске проблеме, већ да се то решење налази само у граду и у градским привредама. Он прижељкује развој велике градске радиности, да не цела баштину и да има где послати другог или трећег сина на рад. Он сања о великом потрошачком средишту које ће бити близу и које ће му омогућити да ради интензивне врсте пољопривреде, да има где уновчити своје производе. Он прижељкује да ту негде има хиљаду радника који немају ни овце, ни козе, ни кокошке, и да ће он моћи да продаје сир, јаја итд.

И савез радника и сељака, на који толико нападају они који имају план да искористе сељака, тај савез сељака и радника није само потреба сељака, већ је то једна чињеница и тај савез је већ остварен. То је потреба; ако теориски одвојимо један део народа од другог, онда је то потреба и сељака, као што је потреба и радника. (Одобравање и буран аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Енвер Реџић.

Енвер Реџић (*Изборни срез Бихаћ, НР Босна и Херцеговина*): Другови народни посланици, помоћник савезног Министра финансија истакао је у свом експозеу да су расходи на просвјету и културу у предложеном буџету по-

већани за 97 % према буџету 1947 године. У вези с тим дозво-
лите ми да у овој дискусији проговорим неколико ријечи о
напорима који се у НР Босни и Херцеговини чине на поди-
зању и развијању културно-просвјетног живота. Ови напори
су у тијесној вези са напорима и успјесима постигнутим у
првој години нашег Петогодишњег плана. Познато је широм
наше отаџбине и далеко изван њених граница са каквим су
еланом и одушевљењем радне масе Титове Југославије при-
шле остварењу задатака првог Петогодишњег плана. Извје-
штај Савезне планске комисије је показао и потврдио да су
крупни задаци прве планске године остварени и премашени.
У тој години знатно је повећан индустриски потенцијал наше
земље. Неколико десетина крупних фабрика и комбината
стављено је у погон. Обезбијеђена је исхрана радника и
земљорадника у пасивним и ратом пострадалим крајевима.
Током цијеле године расла је реална надница наших трудбе-
ника. Крупни успјеси постигнути су у области просвјете и
народне културе у нашој земљи. На основу анализе наше
економике, нашег друштвено-економског развика у правцу
изградње социјалистичког друштва, друг Кидрич је указао
на основне факторе који су омогућили ове велике побједе.
По линији законитости нашег друштвеног развика, наша
земља одлучно ступа у ново друштво, у социјализам. У оствар-
ењу постигнутих успјеха НР Босна и Херцеговина дала је
значајан прилог. Са истим еланом као и у периоду наше ве-
лике Народноослободилачке борбе радне масе Босне и Хер-
цеговине иду путем социјалистичког преображаја наше до-
мовине, којим их води наш вођа и учитељ друг Тито. За-
једно са осталим братским републикама, Босна и Херцего-
вина постала је поприште гигантске борбе, непознате у
њеној досадашњој историји, из које се рађа нови живот,
нови херојски трудбенички лик нашег радног човјека, борбе
у којој радни народ претвара своју земљу из примитивне,
сиромашне и заостале у напредну, богату и културну.

Другови народни посланици, овдје бих хтио да подву-
чем да су можда најтежи наши задаци које морамо ријешити
управо они са подручја просвјете и народне културе. Тешко
наслеђе у том погледу оставила нам је у Босни и Херцего-
вини стара капиталистичка Југославија. Предрасуде, празно-
верја, примитивност, вјерска и фанатичка мржња, огромна
неписменост, то су била обиљежја и елементи душевног жи-
вота нашег човјека у Босни и Херцеговини. Тако су га одга-
јали сви освајачи кроз вијекове, у томе га је одржавала ка-
питалистичка Југославија. Устанак и Народна револуција

значили су и у том смислу велику историску прекретницу. Пред нашим народним масама отворио се пут у нови живот, у коме ће они сами ковати своју судбину и стварати услове за свестрани развитак и напредак, у коме ће радни човјек бити заиста слободан, не више објекат експлоатације, него највећа вредност друштва.

Непроцјењива је заслуга Комунистичке партије која је наше народе не само извела на пут слободе, под чијим су руководством широке народне масе оствариле своју народну државну заједницу у којој сада изграђујемо социјализам, него је својим радом на политичком просвјећивању народних маса положила темеље на којима се данас изграђује народна култура и просвјета за радне масе наше домовине.

После ослобођења наше земље било је у Босни и Херцеговини око 800 хиљада неписмених. Приступити, упорно радити и борити се за ликвидацију неписмености у нашој Републици, то је био задатак чијем су рјешавању морали одлучно прићи органи народне власти и све наше народне организације. У зимској кампањи 1945—1946 године израђен је план по коме је требало описменити 80.000 људи и жена. На завршетку кампање констатовано је да је план премашен за преко 7.000 описмењених. У новој кампањи народног просвјећивања за 1946—1947 годину планом је предвиђено да се описмени нових 120 хиљада неписмених. И овај план је такође премашен за преко 13 хиљада описмењених. У кампањи 1947—48, која се сада завршава, постављено је да се описмени 200 хиљада неписмених. Овај задатак биће такође извршен. То значи да је за три године у нашој Републици освојило основну писменост преко 400 хиљада неписмених. То је крупан успјех који не може показати ниједна од земаља такозване западне демократије, а старој Југославији би требало више од 100 година да би могла показати овакав резултат. Петогодишњим планом утврђено је да се за пет година потпуно ликвидира неписменост у Босни и Херцеговини свих људи и жена испод 45 година старости. Можемо са сигурношћу рећи да није далеко дан када ће неписменост у Босни и Херцеговини, захваљујући упорном раду наше народне власти и тежњи наших народних маса да свој живот дигну на виши културни ниво, припадати прошлости. У идущим годинама Петогодишње у борби на том сектору биће потребно савладати низ слабости, као што су слабости у организацији и квалитету рада, недовољна еластичност у формама рада, недовољно залагање фронтовских и синдикалних

организација у обухватању неписмених радника у аналфабетске течајеве.

У старој Југославији на подручју Босне и Херцеговине 1940/41 било је 1096 основних школа. То су биле махом школе са једним разредом, ретко са два разреда, а четвороразредне школе постојале су само у градовима. Те школе похађало је 158.062 ђака а у њима је предавао 3.631 учитељ. Сада у Босни и Херцеговини има 1230 школа, које похађа 248.588 школске дјеце и у њима предаје 2.465 учитеља. Ове бројке показују знатан напредак, али је он још видљивији ако се садашње стање упореди са школском 1945/46 годином, у којој смо имали 930 школа, 146.580 ђака и свега 1570 учитеља. У односу на ту годину, која је претстављала полазну базу за наш рад у Босни и Херцеговини, отворено је досада 300 нових школа, број ђака порастао је за преко 100.000, а број учитеља за 895. За остварење таквог резултата старој Југославији требало би 10 до 15 година.

Међутим, проблеми пред којима стојимо у области основног школства нису нимало лаки. Они се јасно виде из међусобног односа бројки које сам навео. Шта показује тај однос? Он показује, прво, да на једну школу просечно долазе 202 ученика. Ако узмемо у обзир да већина школа, изузев оних у градовима, располаже са две учионице, онда је очевидно колико је недовољан тај школски простор за толики број ученика. Због тога се настава мора одржавати и пре и после подне, а има случајева и прекодневне наставе. Друго, тај однос показује да у нашој Републици на једног учитеља долази просечно 125 ученика, а у школама на селу 140 ученика на једног учитеља. У погледу бројног односа учитеља према укупном броју ученика ми стојимо најслабије у целој Југославији. Ми се налазимо иза Народне Републике Македоније, у којој на једног учитеља долази 76 ученика, док су остале републике у још бољем положају. У том погледу најбоље стоји Народна Република Словенија са 42 ученика на једног учитеља. У текућој школској години наша Република требало је према распореду Комитета за школе и науку да добије 140 учитеља из других народних република. Овде морамо истаћи да тај број учитеља нисмо добили, већ смо добили свега 51 учитеља.

Питању стварања учитељских кадрова ми смо пришли још у току Народноослободилачке борбе путем учитељских курсева који су нам дали прве учитеље за школе које смо отварали на ослобођеној територији. Успјешнијем рјешавању овог питања могло се прићи тек по ослобођењу земље.

Упоредо са оспособљавањем учитељских кадрова у учитељским школама, продужили смо са учитељским курсевима на којима су за учитељски позив оспособљавани омладинци и омладинке са 4 разреда гимназије. Ова резерва у Босни и Херцеговини је већ исцрпена и сада се одржавају припремни учитељски течајеви на којима је обухваћена омладина са 4 разреда основне школе, а престарела је да би продужила своје образовање у средњим школама. Нама претстоји дуг пут за подизање учитељских кадрова потребних нашим школама. Међутим, навала у школе је тако јака и силна, да ми са постојећим кадровима не можемо задовољити потребе широким маса омладине у стицању основног образовања. Ми ћемо и даље изграђивати учитеље са територије наше Републике али овај проблем успјешно можемо ријешити само заједно са Комитетом за школе и науку и уз подршку руководних просвјетних органа у другим братским републикама.

У области средњих школа ми смо од ослобођења постигли извјесне успјехе, али ту стојимо знатно слабије него у основном школству. Школске 1945/46 године имали смо 42 гимназије, које је похађало 19.448 ученика, и у којима су предавала 453 наставника. Сада имамо 45 гимназија, то јест, 3 гимназије више, које похађају 21.293 ученика, то јест, 1.845 ученика више, а на њима предаје 680 наставника, то јест, 127 наставника више. Године 1945/46 имали смо 4 учитељске школе са 711 ученика и 25 наставника. Сада имамо 7 учитељских школа са 2327 ученика и 86 наставника. У односу на 1945 годину број учитељских школа се скоро удвостручио, а број ученика и наставника повећао се више него три пута. Да бисмо могли успјешније рјешавати проблем учитеља, мораћемо проширивати и постојеће и отворати нове учитељске школе.

Пред сам крај своје владавине, стара капиталистичка Југославија отворила је у Сарајеву Шумарски факултет који није успио да развије рад. У тренутку ослобођења Босна и Херцеговина није имала, дакле, ниједан факултет. Данас наша Република има 3 факултета — Медицински, Правни и Пољопривредни. Осим тога имамо и Вишу педагошку школу. На сваком од ових факултета отворена су по два годишта на којима студира 1095 студената. На факултетима држе предавања и лабораториске вежбе 59 професора, доцената и хонорарних наставника. Уз редовне наставнике ради 26 асистената. У старој Југославији из Босне и Херцеговине студирало је нешто око 1500 студената. Данас на свим факултетима у земљи студира преко 2500 студената из Босне

и Херцеговине. Године 1939/40 из Босне и Херцеговине било је свега неколико десетина студената државних стипендиста са стипендијом од 500—600 динара. Данас има око 1500 студената из Босне и Херцеговине стипендиста наше Републике и савезних установа са стипендијом од 1500 до 3500 динара. Нова народна држава отворила је широм врата свих школа и факултета омладину из редова радног народа. Наша Република почеће ускоро добивати висококвалификоване кадрове нове, социјалистичке интелигенције, одгојене у духу новог југословенског патриотизма и на оним идејним основама на којима се под руководством Комунистичке партије на челу са другом Титом водила Народноослободилачка борба, а данас се развија борба за изградњу социјализма у нашој земљи. Ове године у Сарајеву почиње изградња нашег универзитетског града. Међу првим објектима који ће се почети изграђивати налазе се Филозофски и Пољопривредни факултет. Већ концем првог Петогодишњег плана у универзитетском граду учиће око 3—4.000 студената, а на факултетима ће развијати наставни и научни рад неколико стотина професора, доцената и асистената.

Наша Република ће ускоро добити нове научне установе, о којима се у старој Југославији могло само сањати. Главни град наше Републике — Сарајево, поред политичког и културног центра, постаће и озбиљан научни центар у нашој Народној Републици. Од свих факултета које имамо и које ћемо подићи, за нас посебан значај имају Медицински и Филозофски факултет. Медицински факултет због тога што су нашој Републици потребни лекари у далеко већем броју него што их имамо, јер је Босна и Херцеговина још оптерећена разним инфективним болестима, а на 7.000 људи долази један лекар. Филозофски факултет због тога што у средњим школама ни издалека немамо довољно наставно-предавачког кадра и, друго, што имамо премало средњих школа, чије отварање свакодневно захтијева темпо нашег привредног развитка.

Другови и другарице народни посланици, у предложеном буџету за 1948 годину расходи на просвјету и народну културу повећани су са 97% према прошлој години. У буџету наше Републике, како је постављен, расходи на просвјету у односу на 1947 годину повећани су за 108%. У томе се јасно огледа брига Савезне владе и Владе Народне Републике Босне и Херцеговине према просвјетним и културним потребама нашег народа. У инвестиционом плану наше Републике преко 400 милиона динара намијењено је у културно-про-

свјетне сврхе. Приступиће се подизању нових школа, основних, средњих и учитељских школа, ђачких и дјечијих домова и других културно-просвјетних установа. Новим проширивањем школске базе бићемо у могућности да задовољимо потребе наше омладине у стицању основног, општег и стручног образовања. То је истовремено пут стварања националних кадрова, којим смо, по речима друга Ђиласа, ишли и досада, и којим ћемо ићи и даље. Међутим, наша Република није имала кадрова универзитетских наставника и још дуго времена нама ће бити потребна помоћ Савезне владе и оних народних република које су у том погледу у бољем положају.

Другови народни посланици, ми смо већ ушли у битку за остварење задатака које пред нас поставља друга планска година. И у тој години ми ћемо, без сумње, извршити постављене задатке. Радне масе Босне и Херцеговине сврстале су се у хиљаде радних бригада у градовима и селима да изграђују нове комбинате, фабрике, болнице, задружне домове, школе, стадионе и паркове, да би, поред осталог, оствариле још повољније услове за културни расцвет наше Републике. Ми смо на културно-просвјетном пољу постигли крупне успјехе, али се њима нећемо заносити. Ми се налазимо пред озбиљним проблемима и тешкоћама, али пред њима нећемо клоњути. Тако нас је учио и учи наш вољени учитељ друг Тито. Ниједна земља тзв. западне демократије не може се похвалити оваквим успјесима какве је постигла нова Југославија. Њихова култура труне и пропада заједно са њиховим капиталистичким поретком. Сваки дан и сваки час ове велике епохе у којој у величанственим напорима наши народи граде нови живот, потврђују историске ријечи друга Тита изговорене на свечаној сједници Југословенске академије знаности и умјетности у Загребу. Ми овдје можемо само поновити те мисли друга Тита: „Јесте, нека виде ти самозвани западни демократи који воле да нам кажу да смо некултурни и примитивни, како народ који је заиста постао слободан осваја, гради и развија културу, која у нашој земљи није више привилегија шацице капиталистичке господе, него својина најширих маса трудбеника.“

Изјављујем да ћу гласати за предложени буџет. (Буран аплауз).

Претседавајући: Одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Претседавајући: Настављамо рад. Реч има народни посланик Бошко Крстић.

Бсшко Крстић (*Изборни срез пусторечки, НР Србија*): Другови народни посланици, реорганизација извршена на сектору спољне трговине прошле године, давање могућности републикама да учествују у извозу преко својих извозних предузећа, стварање комитета при владама народних република, веома је повољно утицало на наш извоз, на његово повећање. У току прошле године, у другом полугођу, извоз Народне Републике Србије се нагло повећао. У првом тромесечју ове године из Народне Републике Србије извезено је око 2 милијарде, и тако остварен план извоза за прво тромесечје са 100%. Овај успех је постигнут захваљујући напорима радног народа града и села наше Републике у производњи, залагању откупног и извозног апарата.

Но, и поред постигнутих успеха, уочен је низ слабости и пропуста, о којима је прекјуче у своме експозеу говорио Министар спољне трговине друг Поповић.

Задаци које поставља план извоза у 1948 години и који стоје пред нама за следећи период много су тежи, много обимнији, како је подвукао друг Поповић. И ја ћу у вези с тим да кажем да све оне слабости које је подвукао друг Поповић постоје и код нас. Ми настојимо да их отклонимо. Ја ћу навести још неке конкретне слабости које су се појавиле у прошлој години, а о којима треба да поведемо рачуна ове године. Наиме, у прошлој години срески пословни савези били су прилично ангажовани на откупу робе за извоз. Али у раду среских пословних савеза на откупу за извоз показале су се слабости. Срески пословни савези нису били везани чврсто уговорним обавезама према извозним предузећима, и било је случајева да су робу намењену извозу продавали. Извесни шпекулантски елементи у неким задругама водили су више рачуна о финансиском интересу својих задруга, тако да један део робе намењен извозу није извезен. Ове године срески пословни савези треба да приме још веће задатке у откупу пољопривредних производа за извоз, па се намеће потреба да се откупном апарату посвети много већа пажња, да се уклоне шпекулантски елементи где их је било, да се срески пословни савези вежу чвршћим уговорним обавезама са извозним предузећима и да се више контролишу у извршењу ових обавеза.

Прошле године срески народни одбори прилично су помогли у реализацији извозних задатака откупних предузећа на својој територији. Ачи било је и тога да поједини срески народни одбори нису знали за задатке откупних државних предузећа и среских пословних савеза на својој територији,

те нису могли да контролишу њихов рад, нити су им довољно пажње поклањали, нити довољно помогли у извршењу задатака. Народни фронт и остале организације прошле године на појединим конкретним пословима помогли су у реализацији извозних задатака, али те помоћи није било у оноликој мери колико је требало и могло да буде. С обзиром на задатке Народне Републике Србије, које ове године има у извозу, требало би много више ангажовати Народни фронт и остале народне организације на конкретним задацима извоза, на помагању да се што пре, да се што брже извезе дрво са сечишта до камионског пута, да се брже уварију вагоне, да што више помогну у брању, у паковању воћа, да што више помогну у прикупљању лековитог биља и томе слично.

План извоза у 1948 години је већи за нашу Народну Републику, него што је био план 1947 године. И поред тога што је већи, он је реалан, он одговара реалним нашим могућностима. И он ће бити, јачим залагањем апарата који ради на извозу, јачим залагањем нижих органа народне власти, народних одбора, среских и месних, и јачим залагањем народних организација, остварен. Извозне могућности Србије нису потпуно исцрпене.

Министар спољне трговине друг Поповић је навео пример кудеље. Ја хоћу нарочито да подвучем да Народна Република Србија може да да много више кудеље за извоз, само је потребно, као што је друг Поповић нагласио, да наши срески народни одбори посвете томе проблему много више пажње него што је то било досада, да се што више контрахира, да се што више засеје конопље. Ове године један од недостатака који је био раније, недостатак семена, не постоји. Има семена више него што треба. Чак је једна количина нуђена за извоз.

Сува шљива, као артикал који је јако тражен у иностранству, може да се повећа, ако се посвети мало више пажње заштити шљиве пожегаче, или, како је још зову, мацарке од биљних штеточина, ако се посвети више пажње саћењу и подизању нових шљивака, подизању сушара и етимирању, затим откупу шљива од произвођача, да би се више сушило, а мање лекло ракије.

Лековито биље исто тако је јако тражен артикал у иностранству, а нарочито одређене врсте које успевају у Србији као што је камилица. Србија је јако богата лековитим биљкама, али није обрађена. Сада се ради на томе, али довољно. Камилице има скоро свуда по Србији и могли бисмо

да дамо много више ако бисмо приступили прикупљању, сушењу и паковању камилице са много више пажње.

Извесне могућности наше локалне привреде нису ни начете у односу на извоз.

Ја бих још подвукао ово, друтови. Не сузбија се довољно рад шпекуланата, капиталистичких елемената у њиховом пропагирању против нашег извоза, против наше спољне трговине. Непријатељски, капиталистички елементи, они који су углавном живели на грбачи радног народа и који су били главни корисници извоза у бившој Југославији, хоће да прикажу нашу спољну трговину, наш извоз у другој светлости, да јој дају карактер који је имада спољна трговина у бившој Југославији. Потребно је да више објаснимо нашем произвођачу и апарату који ради на извозу улогу спољне трговине у остварењу Петогодишњег плана, да објаснимо значај који игра спољна трговина у индустријализацији и електрификацији наше земље, у јачању економске па и политичке независности наше земље. Допринос сваког нашег грађанина извозу, од произвођача до оног последњег светозника, допринос је остварењу Петогодишњег плана, допринос изградњи социјализма у нашој земљи.

Буџет и привредни план су реалан одраз наших стварних могућности и залагањем свих наших народа, сваког грађанина, биће, под мудрим руководством друга Тита, остварени.

Гласају за. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Милоје Антић. (Аплауз).

Милоје Антић (Изборни срез параћински, НР Србија): Друтови народни посланици, пред нама је Предлог закона о општедржавном буџету за 1948 годину. Овај буџет је буџет изградње друге године Петогодишњег плана. Ако погледамо у њега, видимо да је, збиља, по бројкама висок, али ако се осврнемо на буџет из 1947 године, значи да је наша привреда за толико отскочила напред и да можемо унапредити изградњу и обнову привреде и културе у 1948 години. Зато сматрам да је ово повећање на свом месту, јер другови који су га израдили имају пред собом јасну слику у 1948 години, и, према томе, они су баш тако и ускладили ове цифре.

У старој Југославији буџет је увек био отприлике 10,12 до 13 милијарди динара, али ондашњи управљачи никада ништа нису ни учинили, него су и од тога увек понешто односили у страну. Кад је требало да се поправи и најмањи

пут, они су расписивали зајмове, а кад зајам добију, разделе га по ресорима, а хартија трпи све што може да се напише. Дигну по неколико милиона и кад их контрола пронађе, изнесе их на јавност, пред њима је био закон по коме их је било тешко казнити, па су они тако ишли право у Париз или су подизали палате.

Стара Југославија препоручивала нам је културу са Запада. Ми смо видели каква је та култура. То су били капиталисти који су живели на рачун народа, и разумљиво је зашто су нам препоручивали да okreћемо главе Западу. Ми хришћани само кад се сахрањујемо okreћемо главе западу, а свакад кад хоћемо неки посао да радимо ми се okreћемо Истоку, јер на Истоку је наша мајка, отуда смо и дошли и у све крајеве где смо се населили. (Аплауз). И због тога се ми можемо надати помоћи само са Истока, од Совјетског Савеза, и сматрамо да смо на исправном путу, јер ако брат неће помоћи брату, тешко ће му ко други помоћи.

Стара Југославија држала се са тим западним савезницима и ја сам тај пут пратио од 1912 године. Они су нам причали како ће нас помоћи итд. Међутим, тек кад ми навалимо напред, они нас тек после тога помажу, с тим да ми очистимо пут да би се они рекламирали као ослободиоци Југославије. С друге стране — ми смо видели Совјетски Савез да је он полетео са тако дугачких путева и помогао нас и то без икакве хвале. Стога ја сматрам да је боље држати се рођеног брата, него тих тамо преко дубоких и широких вода, који не мисле добро нашем народу.

Задруге су основане у Србији, мислим, пре 60 и неколико година. Чим је дозвољен рад једној задрузи, њој је дат систем рада баш према овим нашим данашњим околностима. Онда су, у старој Југославији, на управи били капиталисти, сви повезани један за другог. Задруге правилно организоване биле би на њихову штету, а они су само тежили да преваре сељака. Сељак је морао да дангуби и да иде до Параћина или до неког другог града да би се снабдео намирницама. Да он то не би радио, основане су задруге, али су их капиталисти упутили на просисте, дерикоме да се код њих снабдевају. Данас тога више неће бити. Данас ми имамо задружне домове који ће одговарати нашим условима, који ће скратити тај пут за нас, да нас не шиба киша и да нас не бију ветрови, и ми нећемо више колима носити наше производе на пијацу, него ћемо их уносити у наше задружне домове и тамо продавати. Задружни дом претставља

средиште у коме ће се наш народ изграђивати стручно и културно. У њему ће наш народ на селу моћи да гледа позоришне комаде, биоскопске претставе итд. Ми у Срезу паравиновском градимо 15 задружних домова. Припремили смо сав потребан материјал. Једино ћу молити другове руководиоце да нам у погледу гвожђа изиђу у сусрет. Код нас, у нашем крају, домови се подижу од камена, јер се осећа недостатак другог материјала као што је цемент, твожђе итд.

Што се тиче Уредбе о везаним ценама, могу рећи да је она мени позната и ја је поздрављам, а исто тако и народ. Само, онај први део о гарантованом снабдевању није потпуно у реду, јер он погађа сав сиромашни народ, а није тачно предвиђено све што треба. То се види и по чињеници што наша Влада накнадно доноси уредбе о снабдевању сиромашних земљорадника који имају испод 5 хектара земље.

Прошле недеље ишао сам у једно село да тамо одржим конференцију поводом контроле пролећне сетве. После збора који сам одржао пред народом, устао је један кулак и рекао: „Ја, Милоје, овако више не могу да живим... Дошло ми је или да одем у Мораву, или да бежим у шуму... Ја сам имао довољно пшенице некада, а данас је немам; купио сам за паре и дао вишкове... Имао сам доста свиња, а данас немам ни једно прасе... Мене су задужили са 500 кг. меса, морао сам купити ту количину и задужио сам се са 6.000 динара...“ Ја сам му одговорио: „Слушај, то сте ви радили за време старе Југославије, јер сте били на власти само ви богати људи. Кад је требало да се нешто да, било онда, било за време окупације, скупљало се од сиромашних, а ви сте се сви извлачили. Ми сада радимо у свему обратно, узимамо од оних који имају. Ономе ко је имао преко 30 хектара земље одузето је, а исто тако одузето је све оно што су имали домаћи и страни експлоататори, па је све то пало у народне и државне руке. Тако смо сви сада једнаки. Ти имаш мало више, даћеш више, па ће све бити у реду...“

Ето, тако сам му одговорио. Онда ми је пришао један сиромашан сељак, старији човек, својих 55 година. Он вели: „Мени се не свиђа, неиздржљиво је... Имам два сина, један је остао у Армији, сиромашан је и сматра да му је тамо боље. Други је одвојен од мене. Ја и жена имамо свега 30 ари зиратне земље...“ Онда сам ја питао одбор да ли је све то истина и људи из одбора су то потврдили. Ја сам тај случај записао и сад га износим овде да видите да, ето, један човек са 30 ари зиратне земље није могао да добије

карту за гарантовано снабдевање и зато молим наше руководеће људе да заштите овакве људе, јер је пушка пуцала у овој нашој земљи да буде заштићен радан и поштен народ.

Ја изјављујем да ћу гласати за овај предлог буџета. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Саво Оровић.

Саво Оровић (НР Црна Гора): Другови народни посланици, буџет који је Савезна влада припремила и који претресамо сада, најбољи је доказ велике снаге и великог напретка наших народа у сваком погледу и зато, пошто су већ предговорници доста о томе дискутовали, а ја нисам стручњак, нећу да се упуштам у детаље него само подвучим да ће остварење буџета и Петогодишњег плана, уз толики радни елан народа, учинити да се наша држава подигне и уврсти у ред најнапреднијих држава на свијету, као што то наши херојски народи по својим моралним и свим другим особинама заслужују. Има много сумњиваца, који још не вјерују у велику снагу народа и у нашу нову Народну Републику Југославију, али ти сумњивци треба једном да се увјере у оно што је народ показао по сто пута: да све оно што наша Комунистичка партија са другом Титом на челу пројектује и замисли може да се оствари, па ће се остварити и овај наш Петогодишњи план и буџет. Наши народи одувјек су тежили за слободом и за ту су се слободу и овога пута јуначки борили под руководством Комунистичке партије и друга Тита. И као што су створили ту слободу у четворогодишњој неравној борби, тако се и сад залажу за своју земљу и државу и у томе успијевају.

И нека се ти сумњивци и ти саботери, ти шпекуланти, ти агенти страних непријатеља забију у мишије рупе, јер више нема мјеста тим издајцима у нашем народу, у нашој земљи. А исто тако и спољни непријатељи могу бити увјерени да наши народи стоје чврсто на стражи својих скупо стечених тековина. Наша херојска Армија се изграђује, и баш ја као војник могу да поздравим овдје са задовољством што је у буџету вођено рачуна о томе да се додели колико је потребно да наша Армија добије модерно наоружање, да не излази голих руку у евентуалном рату на бојно поље, као што је то било са старом југословенском војском, која је морала да капитулира у року од 10 дана.

Што се тиче спољних непријатеља, они, као што видите, васкрсавају фашизам. Они у разним Минхенима праве уроту против Совјетског Савеза и против свих слободољубивих

народа. Зато треба бити на опрези и слогом наших народа и слогом словенских народа онемогућити све те покушаје, јер је та оштрица непријатеља и реакционара уперена на првом мјесту против Совјетског Савеза и против словенства. И она стара изрека: „Само слога Србина спасава“ треба да се примијени на све Словене: „Само слога Словене спасава“

Реакција је увијек била таква да она и кад види своју пропаст никада се не поправља, као што се каже: „Деспотија пропада, али се не поправља“. Реакција, то је капитализам и клерикализам. Капитализам је претстављен у монархији, у царевима и краљевима, а клерикализам у папама и у назадним поповима. Зато је неки револуционар у старо доба рекао: „Док се посљедњи краљ не објеси о цријево посљедњег попа, неће бити мира ни среће у свијету“.

У Нијемце, као старе и заклете непријатеље наше, никада не треба имати вјере. Крсто Франкопан је рекао: „Вјеруј Нијемцу као зимском сунцу“. Ма колико се они демократизовали, они су још велика опасност за нас. А Англосаксонци, као што видите, замијенили су Нијемце, јер су Нијемци за извјесно вријеме онемогућени. Они се клањају златном телу и они презиру све што је морално и напредно у свијету. Међутим, словенски народи имају напредне идеје и они треба да воде прву ријеч у свијету. Наши народи су по примјеру Совјетског Савеза у прошлом рату то показали и својим пожртвовањем за човјечанске идеале, слободу и прогрес, дали огромне жртве и зато заслужују да имају срећну и велику будућност.

Пошто овај буџет омогућује да се наши народи уздигну и уврсте у најнапредније народе у свијету, ја ћу гласати за. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Љуба Момчиловић.

Љуба Момчиловић (НР Србија): Другови народни посланици, ја прво изјављујем да ћу гласати за предложени буџет.

Поред свих великих радова на даљој изградњи наше привреде, које можемо да видимо по финансиским средствима предвиђеним у буџету чији пројекат сада претресам, у овој ће се години у нашој земљи изградити преко 4.000 задружних домова. То су истакли друг Кардељ, друг Стамболић и још неки други учесници у овој дискусији. Само у Народној Републици Србији треба да 1.600 земљорадничких задруга по селима добију своје лепе и простране

зграде, у којима ће им бити могуће да брже и правилније испуне бројне задатке које пред њих поставља социјалистичка изградња. Уопште говорећи, подизањем овако великог броја задружних домова учинићемо крупан корак напред у оспособљавању задругарства да изврши реконструкцију пољопривреде, како би она могла да постане довољно снажна грана наше народне привреде у њеном даљем развоју. Ова велика радна акција, овај досада највећи и најзначајнији, како по обиму, тако и по важности, радни подухват Народног фронта поставља се и организује у право време, у другој години извршења Титове Петолетке. Овај задатак је баш сада актуелан, када по досадашњим постигнутим резултатима јасно видимо да је наша индустрија, као одлучујући важна привредна грана, већ чврсто стала на пут правилног развоја. Зато је иницијатива за изградњу задружних домова, — коју су дали друг Тито и Извршни одбор Народног фронта, — и дошла правовремено.

Основни услови да се наша привреда и даље развија у снажну и самосталну, јесу огромно радно расположење наших трудбеника, њихов одлучан и пожртвован рад, заједно са мудрим вођењем државне политике наше народне Владе. Баш због тога је руководство нашег Народног фронта, на челу са другом Титом, упутило до краја промишљену директиву да се у 1948. години, поред свих великих задатака које предају државни план, подигне потребан и засада реално могућ број задружних домова. Ту директиву су одмах и необично радо прихватили широки слојеви народа, поготово сељаштва, и сада широм земље већ увелико теку припреме па и сами радови. Нема никакве сумње да ћемо и овога пута до краја успети, ово ће бити сигурно још једна нова велика радна победа. Гаранција за то јесте овај велики радни полет, који уопште карактерише послератну обнову и изградњу наше државе. Поред тога и помоћ народних власти у великим количинама грађевинским материјалом из планске производње, као и довољним инвестиционим кредитима за ову сврху, — до краја ствара услове за пуни успех изградње домова.

Задружне долове ће градити првенствено сами задругари, широко потпомогнути од свих организација Народног фронта, Народне омладине, синдиката и АФЖ-а. Они при томе треба да максимално искористе све своје локалне изворе, и то како материјала, тако и новчаних средстава. На своје сопствене снаге треба да рачунају у првом реду. У том погледу забележено је већ досада доста лепих резултата

самоиницијативе и снглажљивости задружних и фронтсв-ских организација на терену.

Стање локалног материјала за изградњу задружних до-мова у НР Србији закључно до 10 априла 1948 године је следеће:

Ужа Србија

Материјал	Потребно	Примљено	Процената
Креч	42.530 т.	23.125 т.	54%
Шљунак	53.450 м ³	23.900 м ³	45%
Песак	182.293 м ³	88.718 м ³	49%
Опека	149.717 хиљ.	29.426 хиљ.	19%
Грађа	128.105 м ³	65.028 м ³	50%
Камен	348.215 м ³	221.512 м ³	62%

Аутономна Покрајина Војводина

Креч	7.478 т.	1.065 т.	15%
Песак	72.490 м ³	59.185 м ³	80%
Шљунак	17.785 м ³	10.266 м ³	55%
Опека	68.028 хиљ.	41.990 хиљ.	60%
Грађа	28.289 м ³	13.265 м ³	46%
Камен	12.802 м ³	7.980 м ³	66%

Космет

Креч	5.257 т.	2.602 т.	49%
Песак	34.302 м ³	14.053 м ³	41%
Шљунак	6.263 м ³	1.190 м ³	19%
Опека	7.155 хиљ.	140 хиљ.	2%
Грађа	9.368 м ³	2.743 м ³	30%
Камен	121.214 м ³	91.167 м ³	75%

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

За НР Србију

Креч	55.265 т.	26.729 т.	49%
Песак	289.085 м ³	161.956 м ³	55%
Шљунак	77.498 м ³	35.356 м ³	45%
Опека	224.910 хиљ.	71.556 хиљ.	32%
Грађа	165.762 м ³	81.036 м ³	49%
Камен	481.431 м ³	320.659 м ³	66%

Новац

Ужа Србија	38.890.801 динара
АП Војводина	21.270.172 „
Космет	7.996.262 „

Свега: 68,157.235 динара

Има низ примера доброг залагања и активности. На пример, у селу Лаћарак, Срез сремскомитровички (карактеристично за просек) на градилиште задружног дома је пренесено песка за 50%, цигле 20%, креча 25%, а дрвне грађе је обезбеђено 100%.

Али има и много озбиљних недостатака, грешака и уопште неправилности. Има примера неактивности, ласнолажљивости, па чак и небудности према непријатељу. Ми морамо стално водити рачуна о чињеници да, и поред повољних објективних околности, изградња задружних домова може бити добро извршена тек онда ако се народне снаге што више мобилишу и потпуно правилно организују. Као што је случај и при свима другим крупним и значајним подухватима Народног фронта, — непријатељи социјалистичке изградње у Југославији теже да и ову акцију свим силама укоче, ако већ не могу да је сасвим онемогуће. Но, ми нисмо ни научили да велике тековине остварујемо лако и без жртава, било у крви, било у зноју. Зато ми знамо да ћемо докраја успети само онда ако на рад прионемо одлучно, вредно и упорно, без обзира на разне привремене тешкоће. Има појава неразумевања и малодушности у оним селима где очекују да ће им неко са стране сазидати дом, јер сами сумњају у своје снаге. Има случајева где се уплаше величине радова и покушавају да обуставе већ започету акцију у селу.

Карактеристична је негативна појава да се у оним местима где има довољно камена, креча или песка, — оклева са превлачењем тога материјала на градилиште док су у исто време тај материјал пренела она села која су га морала издаље набављати. Разумљиво, ово је настало због тога што се не води довољно рачуна о потреби благовременог и целисходног рада и због неразумевања тешкоћа које ће настати због пољопривредних радова, уз које изградња задружних домова мора ићи паралелно а никако не штету њих.

Исто тако има погрешних тенденција да се набавка свег материјала врши куповином и то од новца који ће се подићи као зајам из банке. Ако се такве тенденције не сузбијају одмах и енергично, појављује се као резултат демобилисање снага које су иначе већ покренуте. Не треба никако заборављати да ће помоћ државе за изградњу задружних домова бити само у оном материјалу и оним количинама које се никако не могу пронаћи у локалним изворима.

Треба, на крају, нагласити да ће изграђени задружни домови, специјално у житородним крајевима, много допри-

нети брзој размени производа града и села, што значи да ће се побољшати снабдевање сељака индустриским производима а истовремено обезбедити потребне количине пољопривредних продуката за градове и индустријске центре. Зато се и из ове чињенице одмах види задатак да сваки члан Народног фронта Југославије мора уложити много напора у борбу за извојевање победе и у овој великој радној акцији.

Зато ја предлажем свим друговима народним посланицима да овој акцији посвете пуну пажњу и да је што више помогну. Треба међу задругаре и све сељаке што више развити свести о неопходности добрих земљорадничких задруга које ће бити способне да омогуће преображај пољопривреде, а такође треба помоћи да схвате сву величину резултата које народ постиже, ако је јединствен и вредан и ако је разумео значај рада кога се прихватио. Народни посланици ту могу много учинити и зато сам ја дубоко убеђен да ће и с те стране бити све урађено да се предвиђени домови на време и добро изграде.

Један од највећих непријатеља ове акције јесте олако схватање задатака и потцењивање тешкоћа, које ће бити и бројне и знатне. Са њима треба рачунати али само ради тражења начина како би се сигурно савладале или отклониле. Само тако ћемо потпуно успети. (Аплауз).

Претседавајући: Као последњи говорник има реч друг Богдан Црнобрња.

Богдан Црнобрња (*Изборни срез Дарувар, НР Хрватска*): Другови народни посланици, сматрам за потребно да у овој нашој исцрпној дебати приликом претреса Општедржавног буџета за 1948 годину, који нам је предложила Савезна влада, кажем још неколико ријечи о XIV дијелу предвиђених прихода у буџету, то јест, о народном зајму за финансирање инвестиција у износу од 3 и по милијарде. Оваква ставка се први пут појављује у нашем државном буџету. Истина, још за вријеме Народноослободилачке борбе били су у неким нашим републикама расписивани зајмови народног ослобођења. Сви се ми данас живо сјећамо како су наши народи тада прихватили ове мјере нашега руководства. Уписивање тих зајмова вршено је како на тада ослобођеној територији, тако и на неослобођеној, у окупираним нашим градовима и селима. На ослобођеној територији народ је тада располагао врло скромним финансиским средствима, јер су ти крајеви били највећим дијелом попаљени и опљачкани од непријатеља, а и ради тога, јер су баш ти крајеви

тада носили највећи терет Народноослободилачке борбе. На окупираној, пак, територији, упркос најстрашнијег терора и застрашивања, десетине хиљада наших људи давали су, неко мања неко већа средства, знајући свјесно шта дају и зашто дају, имајући дубоку вјеру у наше руководство, у правилност његове политике и успјех те политике. И, захваљујући само таквој вјери, високој политичкој свијести и патриотизму наших радних људи, сви ти зајмови били су у потпуности извршени, и то за кратко вријеме и без икаквих тешкоћа.

Нема никакове сумње да ће и данас наши народи са љубављу прихватити овај зајам. Сваки наш радни човјек свјестан је данас тога да је сваки динар уложен на овај начин у извршење великог Титовог Плана, — један дјелић величанствене зграде срећнијег и љепшег живота који га сутра чека баш кроз остварење нашег Плана. Нећу да повлачим никакву паралелу са зајмовима старе Југославије, јер они немају ничега заједничког са овим зајмом. И на овом задатку ће се опет показати висока свијест и патриотизам наших људи, као што се и досада показивала на извршењу небројених задатака које је пред нас постављала наша Влада на челу са другом Титом.

Готово у цијелој нашој дискусији је наглашавано, а нарочито су то подвукли друг Кардељ и друг Кидрич, да је потребно обратити нарочиту пажњу на искоришћење до максимума свих унутрашњих могућности које досада нису биле искоришћене из ових или оних разлога. Једна од могућности која досада није била коришћена јесте зајам. Мислим да ће задатак нашег Народног фронта и осталих масовних организација бити баш у томе да правилно искористе могућности које постоје за уписивање зајма. Зајам ће утолико прије и утолико лакше бити реализован, уколико више наших радних људи буде учествовало у његовој реализацији. Зајам реализован кроз милионе радних људи, кроз све наше народе, још једном ће потврдити високу морално-политичку свијест и љубав наших народа према својој домовини. При томе бих напоменуо да је за пуни успјех у извршењу овога задатка корисније то да у њему учествује више наших радних људи, макар и са мањим суммама. Иако износ зајма претставља важну суму у нашем буџету, може се рећи да он није висок, готово када имамо у виду да у нашој земљи има редника преко милион и по и преко 2 милиона сељачких газдинстава.

Према члану 6 Предлога закона о општедржавном буџету, Влада ФНРЈ биће овлашћена да пропише начин и

услове уписивања зајма. У начину и условима уписа биће предвиђене и камате. Према томе, уписивање зајма ће бити истовремено и улагање средстава на сигурно мјесто, из чега ће сваки улагач имати поред друштвене и личну корист.

Пошто народни зајам за финансирање инвестиција, као и остале позиције у предлогу буџета, одговара планским потребама наше земље, изјављујем да ћу гласати за предложени буџет. (Аплауз).

Претседавајући: Листа говорника, другови народни посланици, исцрпена је, а тиме и дневни ред данашње седнице. Према томе, ми смо завршили наш рад, и ја закључујем ову нашу заједничку седницу. Ако у току заседања буде потребно, седница ће бити сазвана писменим путем. А сада имам да учиним нека саопштења. Даљи наш рад наставићемо у својим домовима. Значи, данас у 16,30 биће посебне седнице оба дома.

Друго саопштење. Моле се другови народни посланици да не одлазе из Београда без дозволе, већ да се пријаве Претседништву, јер је констатовано да су многи народни посланици отишли без питања на Конгрес Освободилне фронте Словеније или у Македонију.

(Седница је закључена у 12,50 часова).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Трећа седница

(26 априла 1948)

Почетак у 16,40 часова.

При уласку у дворану, чланове Савезне владе на челу са председником маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове Претседништва Савезног већа на челу са председником Владимиром Симићем, народни посланици поздрављају бурним аплаузом.

Претседавао претседник Владимир Симић.

Претседник: Отварам трећу седницу V редовног заседања Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ.

Записник данашње седнице водиће секретар Стеван Јовичић.

Молим друга секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар Стеван Јовичић (*Изборни срез Ириг, НР Србија*) чита записник претходне седнице.

Претседник: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Изволите чути саопштења.

Претседник Савезне владе упутио је следеће писмо:

ВЛАДА ФНРЈ

Бр. 353

26 априла 1948 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

У сагласности са чланом 2 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде, подносим Савезном већу на потврду уредбе које је

Влада ФНРЈ, на основу чл. 1 наведеног закона, донела у времену од 27 новембра 1947 до закључно 24 априла 1948 године по приложеном списку и предлажем да их Савезно веће потврди.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране
Маршал Југославије

Јосип Броз Тито, с. р.

Овај описак уредаба је у штампи и биће раздељен народним посланицима и стављен на дневни ред кад Веће о томе донесе одлуку.

Законодавни одбор поднео је Савезном већу извештај о Предлогу пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ. Овај извештај такође је штампан и раздељен народним посланицима и биће расправљан према дневном реду.

Саопштавам молбе народних посланика за отсуства:

Народни посланик Станко Шкаре моли 5 дана отсуства због болести. Врховни војни суд извештава да се народни посланик Мирко Кришић као болестан налази на лечењу у Врњачкој Бањи. Франц Хочевар моли за отсуство са V редовног заседања због болести, према лекарском уверењу. Стјепан Првчић моли 5 дана отсуства због болести. Иван Ковачић моли за отсуство са седнице од 26 априла због хитних послова. Иван Стефановић моли 10 дана отсуства због болести. Бошко Чакић моли 10 дана отсуства због болести према лекарском уверењу.

Предлажем Већу да се народним посланицима који су тражили отсуство мање од седам дана, одобри онолико колико су тражили, а осталима по седам дана. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Објављујем да су отсуства одобрена овако како је предложено.

Поред тога, народни посланици Едвард Кардељ, Миха Маринко, Тоне Фајфар, Јоже Борштнар, Франц Кимовец, Јанез Хрибар, Мишко Крањец, Матевж Хаце, Тоне Хафнер, Иван Приможич, Иван Регент и др Метод Микуж били су принуђени да синоћ напусте Београд ради конгреса Народног фронта који се одржава у Љубљани па предлажем Већу да им се одобри отсуство од два дана. Прима ли

Веће? (Прима). Објављујем да је народним посланицима чија сам имена прочитао одобрено по два дана одсуства.

Прелазимо на дневни ред. Прва тачка дневног реда је гласање о Предлогу општедржавног буџета за 1948 годину. У пословнику, чл. 30, стоји да када је један закон на заједничкој седници претресан, онда се гласање врши у засебним седницама дома, а када се ради о општедржавном буџету, онда се гласање врши по делима.

Ове речи „по делима“ употребљене су по терминологији општедржавног буџета која је важила у ранијим буџетима. Како је и у техници и у терминологији садашњег буџета употребљена реч „део“, то констатујем да „део“ одговара „делу“ из ранијег буџета и да ће бити потпуно у духу пословника ако се врши гласање по деловима.

Молим известиоца Одбора за привредни план и финансије Душана Чалића да чита Предлог општедржавног буџета почевши са расходима, ради гласања по деловима.

Известилац Душан Чалић (Изборни срез Пакрац, НР Хрватска) чита I део — Инвестиције за капиталну изградњу и остало финансирање привреде са укупном сумом од 33.290.818.000 динара, (Видети Предлог општедржавног буџета за 1948 годину као прилог на крају књиге).

Претседник: Ко је за први део буџета расхода, како је прочитао известилац, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је први део буџета једногласно примљен. Прелазимо на други део.

(За овим је Савезно веће, гласајући дизањем руке посебно о сваком делу расхода и прихода Предлога општедржавног буџета за 1948 годину, једногласно усвојило све делове од 2 до закључно 7 дела буџетских расхода и од 1—15 дела буџетских прихода.)

Претседник: Прелазимо на гласање Предлога закона о општедржавном буџету за 1948 годину. Молим известиоца да чита овај законски предлог по члановима.

(За овим је Савезно веће, у смислу одредаба свога пословника, гласајући дизањем руке посебно о сваком члану, једногласно усвојило све чланове Предлога закона о општедржавном буџету за 1948 годину, и то од члана 2 до закључно члана 17, према предлогу Одбора за привредни план и финансије.)

Претседник: На овај је начин Предлог закона о општедржавном буџету за 1948 годину прихваћен у поједино-

стима. Сада, у смислу пословника, приступамо гласању у целини. Пословник овлашћује председника да одлучи како ће се гласати. Одлучујем да се гласа поименично. Молим секретара да изврши прозивку народних посланика. Гласа се за и *против*.

Секретар врши прозивку народних посланика.

(После гласања)

Председник: Објављујем да је укупно гласало 285 народних посланика и да су сви гласали за. На тај начин Предлог закона о општедржавном буџету за 1948 годину у Савезном већу коначно је усвојен и, сагласно пословнику, упутиће се Већу народа на решавање. (Дуготрајан аплауз).

Прелазимо на другу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину. Молим известиоца Одбора за привредни план и финансије, народног посланика Душана Чалића да поднесе извештај.

Извештач Душан Чалић: Пошто Одбор за привредни план и финансије сматра да је буџет за 1946 годину извршен онако како је примљен у Народној скупштини и у најбољем складу са интересима наше државе, предлажем да се усвоји овај предлог онако како га је доставила Влада ФНРЈ.

Председник: Отварам претрес Предлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину. Жели ли ко од народних посланика да узме реч у дискусији? (Нико се не јавља). Молим известиоца да чита члан 1 Предлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину.

Извештач чита члан 1 према извештају Одбора. Предлог закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину видети као прилог на крају књиге).

Председник: Ко је за члан 1 Предлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је члан 1 једногласно прихваћен.

(Затим је Савезно веће, у смислу свога пословника, гласајући дизањем руке посебно о сваком члану, једногласно и без измена усвојило и све остале чланове, од 2 до 5 закључно, према извештају Одбора.)

Претседник: На тај начин завршили смо са усвајањем чланова и сад прелазимо на гласање у целини. Пошто нема других предлога, то се, сагласно члану 30 пословника, гласање врши акламацијом. Ко је за Предлог закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину у целини, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Пошто нема никога против, објављујем да је Закон о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину у Савезном већу коначно усвојен и да ће, сагласно Уставу и пословнику, бити упућен Већу народа на решавање.

Пре но што пређемо на следећу тачку дневног реда, Претседништво предлаже да се измени дневни ред и да се на место тачке треће данашњег дневног реда: Предлог општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести, стави тачка 14, наиме: Предлог пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, како бисмо прво размотрили и претресли овај предлог а после приступили даљем извршењу дневног реда. Да ли Савезно веће прихвата овај предлог Претседништва? (Прихвата). Има ли кога против? (Нема). Објављујем да је Савезно веће прихватило предлог Претседништва о измени дневног реда.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: претрес Предлога пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ. Известилац Законодавног одбора је друг Моша Пијаде. Молим друга известиоца да поднесе извештај.

Известилац Моша Пијаде: (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге.)

Другови народни посланици, ја сам имао прилике пре неки дан да у Клубу посланика Народног фронта дам образложење о изменама и допунама које су унесене у овај нови пројекат пословника. Мислим да данас могу бити сасвим кратак. Измене и допуне које су предложене, нарочито кад се узме у обзир и рад Законодавног одбора, знатно побољшавају наш пословник и дају нам могућности за бољу организацију рада у већима.

Главни циљ тих измена и допуна био је да Скупштина дође до потпуног изражаја као претставничко тело једне истински народне државе. Скраћују се извесне чисто техничке манифестације, уштеђује се на дизању руку, на читању извештаја и законских пројеката а оставља се зато много више времена за дискусије о свим предлозима који излазе пред Скупштину. Народни посланици добијају много

више могућности него досада да учествују активно и у самом припремању закона помоћу оне одредбе која обавезује претседнике већа и законодавних одбора да свима народним посланицима достављају законске пројекте пре него што почне њихов претрес у законодавним одборима, тако да би они, било личним присуством на седницама законодавних одбора, било писменим путем, могли давати своја мишљења, конкретне предлоге или амандмане на поједине законске предлоге.

Друго, оном мером коју сам малопре поменуо, народни посланици добијају могућност за веће и шире учешће у дискусији, па могу у дискусији износити и локалне проблеме, о чему смо досада у Народној скупштини тако мало слушали.

Уведен је и нарочити дан, односно може се увести кад има питања, при крају заседања, један нарочити дан кад Влада ФНРЈ или поједини чланови одговарају на посланичка питања.

Разрађено је, што ранијим пословницима нимало није било разрађено, како се поступа и ради у случају несугласности оба већа, односно како се ради у координационом одбору, који те несугласности има да реши. Ми, истинит, за ове три године нисмо имали ни један једини случај да се наша два већа не би потпуно сложила у сваком предлогу и у сваком закону, или ипак било је потребно да се утврди метод рада таквог координационог одбора предвиђеног Уставом.

Затим, овај предлог пословника предвиђа и установљавање једног новог сталног одбора који досада нисмо имали, Одбора за иностране послове.

Све у свему, поред тога, пословник је употпуњен и он има сада један изглед потпуности, садржавајући све оно што један пословник треба да има. Разуме се да од активности самих нас, од активности другова народних посланика, зависи колико ћемо успети да искористимо овај нови пословник у ономе циљу у коме је он предложен, да Народна скупштина системом и методом свога рада и дебатовањима одговори своје значају врховног органа државне власти једне народне републике.

То је све, другови, што мислим да је довољно било рећи сада о овоме предлогу пословника и молим вас да га усвојите са овим изменама и допунама које су донете у Законодавном одбору. (Буран аплауз).

Претседник: Приступамо претресу Предлога пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ. Жели ли ко од народних посланика реч? (Не јавља се нико). Онда молим известиоца да чита предлог по члановима заједно са насловом.

Известилац чита члан 1 заједно са насловом.

Претседник: Ко је за члан 1 заједно са насловом, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је члан 1 заједно са насловом једногласно примљен.

(За овим је Савезно веће, у смислу овога пословника, гласајући дизањем руке посебно о сваком члану, једногласно примило све чланове Предлога пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ и то од члана 2 до закључно члана 104 заједно са свима насловима, према предлогу и извештају Законодавног одбора.)

Претседник: Приступамо гласању. У смислу пословника гласање ће се вршити дизањем руке. Ко је за Предлог пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ у целини, молим да дигне руку. (Сви посланици дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ коначно усвојен у Савезном већу и да ступа одмах на снагу.

Одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Претседник: Настављамо рад. Скупштавам да сам од Већа народа добио Предлог општедржавног буџета за 1948 годину и Предлог закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину. Ја сам ове предлоге упоредио са предлозима који су прихваћени у Савезном већу и установио да су текстови истоветни. Овим је, у смислу новог пословника, претрес поменутих предлога у Народној скупштини завршен, предлози закона дефинитивно су прихваћени у Народној скупштини ФНРЈ и биће упућени Президијуму Народне скупштине ФНРЈ ради проглашења.

На дневном реду је четврта тачка: Предлог општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести. Известилац Законодавног одбора је народни посланик Лампрет Јоже.

Молим известиоца да поднесе извештај Законодавног одбора.

Известилац Јоже Лампрет (*Изборни срез Шоштањ, НР Словенија*): (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге.)

Другови народни посланици, Претседник Комитета за заштиту народног здравља при Влади ФНРЈ упутио је, преко Савезне владе, Народној скупштини ФНРЈ изред овог предлога и Предлог основног закона о санитарној инспекцији.

Нарочити значај ових пројеката друг Претседник Комитета министар др Павле Грегорић нагласио је како у образложењима, тако и у свом експозеу који је дао пред овим високим домом пре неколико дана.

Од колике је важности брига за здравље нашег становништва села и града, показала је такође дискусија о буџету за годину 1948.

Два су народна посланика нарочито подвукла бригу коју води народна власт својим законодавством и кредитима за очување здравља нашег пучанства.

„Победа и учвршћење народне власти омогућили су да здравствена служба служи стварно интересима народа, да бди над његовим здрављем, бори се против заразе, те преко стручних установа и масовних организација приближи здравственој помоћи народу“ — рекао је у образложењу Претседник Комитета др Павле Грегорић.

Да се ове речи дословно спроводе у пракси — доказ су нам ова два законска пројекта.

Ја ћу се, као известилац, осврнути на Предлог општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести. Да ли је тај законски предлог збиља био нужан да се предложи овој Скупштини? Потребу оваквог законског пројекта наређују нам стварне санитарне прилике у самој земљи, дијаграми или статистички подаци о кретању заразних болести у ФНРЈ. Ево неколико цифара: у години 1939 било је пегавца на територији Југославије 413 случајева, а од тога је умрло 30. У 1945 години било је 12.855 случајева пегавца, У 1946 години било је 3.232 случаја, а у години 1947 471 случај, а од тога је умрло 31.

Док се пегавци приближио предатном броју као и скарлатина, дифтерија је чак нешто нижа, дотле па трбушни тифус и дизентерија јако прелазе. Осим тога, имамо у

Босни и Херцеговини, иако у опадању, још јаку епидемију повратне грознице, које у предатним временима није било.

Још нам је јаснија слика ако упоредимо стање разних болести по тромесечјима. У првом тромесечју 1947 године у ФНРЈ било је обољења од свих врста тифуса 1163, а смртних случајева 94. Од дизентерије оболело је 204 лица, а од тога умрло 3. Од скарлатине оболело је 712, а од тога умрло 3 лица. Од дифтерије оболело је 1330, а умрло 82. Од тетануса оболело је 61, а умрло 22. У првом тромесечју ове године од свих врста тифуса оболело је 1516, а умрло 115. Ту имамо пораст за 353 случаја. Код дизентерије имамо оболелих 202. То је 2 случаја мање него у првом тромесечју ланске године. То исто важи и за скарлатину. У првом тромесечју ове године било је 553 оболелих, а од тога 5 умрлих, тако да имамо мање 159 случајева. Могло би се набројати више оваквих цифара о овим заразним болестима.

Пегавца се јавља у првом тромесечју ове године са 258 случајева, осим Словеније, према 1947 години са 183 случаја. На првом месту у погледу пегавца је НР Србија са 137 случајева док је у 1947 год. било 59 случајева. За њом долази Босна и Херцеговина са 91 случајем, а у 1947 години са 51 случајем. Који су узроци ширења пегавца? Недовољно залагање одговарајућих органа, ниски санитарни ниво, ушљивост, помањкање рубља, сапуна итд.

Рекуренс се јавља са 947 случајева у првом тромесечју према 1305 случајева у истом раздобљу 1947 године. Рекуренс се јавља скоро искључиво у Босни и Херцеговини. Главни одбор Црвеног крста Босне и Херцеговине разделио је знатне количине платна од којих је сашивено рубље које се поклања болесницима у болницама. Ова заразна болест у Босни и Херцеговини чврсто се укоренила.

Искуство да се ова епидемија раопламсала у пост-акционом периоду преко лета 1947, после епидије у којој је радило око 200 медицинара и велики број лекара, показује колико је терен у Босни и Херцеговини у том погледу опасан.

Поред закона и уредаба — Закона о санитарној инспекцији и Закона о сузбијању заразних болести, који је сада предложен Народној скупштини, а у циљу што успешније борбе против заразних болести одржани су и многи курсеви. Тако је при Савезном хигијенском институту одржан тромесечни курс за санитарне инспекторе са 22 курсиста. На тај начин ми добијамо један нов кадар. Узрок што се

ова болест не може локализовати и смањити јесте несташница болничких кревета и мали број установа за овакве заразне болести. Ми у нашој држави имамо, по прилици, 50 оваквих здравствених установа. Број постојећих кревета за заразне болести износи 3.580, а то је 0,23 на 1.000 становника. Према искуству СССР морала би релација бити оваква: око 1 кревет на 1.000 становника.

Највећа кочница у раду на сузбијању и спречавању разних болести било је досада отсуство оквирног санитарног и епидемиолошког законодавства.

Примањем ових закона коначно ће се испунити велика празнина која је постојала у том погледу и олакшати рад санитарно-епидемиолошке службе. Спајање санитарне инспекције са епидемиолошком службом створиће солидну базу за студирање стања и предузимање мера за спречавање и уништење заразних болести.

Због нарочитог његовог значаја, у име Законодавног одбора, молим све народне посланике да гласају за овај законски предлог. (Аплауз).

Претседник: Има реч у име Владе, министар др Павле Грегорић.

Министар Владе ФНРЈ др Павле Грегорић: Другови народни посланици, побједа и учвршћење наше народне власти омогућили су да здравствена служба служи стварно интересима народа, да бди над његовим здрављем, да се бори против зараза, да преко низа стручних установа и масовних организација приближи здравствену помоћ народу.

Истодобно пробуђена самоиницијатива народа омогућавала данас извршење задатака здравствене службе нарочито подузимањем санитарних и протоепидемиолошких мјера, што у предратној Југославији није било могуће.

Донашање закона о спречавању и сузбијању заразних болести је потребно зато, што су заразе од велике опасности за цијелу заједницу. Заразне болести нападају становништво без обзира на физичку конституицију и старост, смањују биолошку отпорност народа, те су знатан узрок високе опће смртности, а нарочито дјечје. Преко заразе држава као цјелина слаби, смањују се њене одбранбене снаге и привредна дјелатност. Висок број заразних обољења у предратној Југославији дошао је до изражаја у тешким ратним приликама и страдањима земље.

Побољшање услова живота, здравствене службе и озбиљних прилика после рата смањило је број заразних болести и приближило предратном, али претставља код нас још важан проблем.

У доба Петогодишњег плана од највеће је важности опасност смањења радне снаге у вези са знатним бројем заразних обољења као и проблем спречавања и ширења зараза на јавним радилиштима. Епидемије не признају границе наших народних република и прелазе их са лакоћом. Зато у сврху заштите цијеле земље ми морамо против епидемијску службу посматрати као цјелину и настојати да основ спречавања и сузбијања буде јединствен како то поставља предложени закон. Поред тога, закон разрађује појединости и разграничује дужности народних власти, стручних лица и свих грађана Федеративне Народне Републике Југославије.

Увиђајући важност овог проблема, наша држава, која је израсла из борбе и залагања цијелог народа, прима на себе важан задатак старања о подузимању мјера спречавања и сузбијања заразних болести. Држава то проводи преко надлежних државних органа и њихових стручних установа, института, санитарно-епидемиолошких станица и амбулантно-поликлиничких установа ослањајући се на широке масовне организације.

Преко јединственог тијела, које руководи цијелом здравственом службом — Комитета за заштиту народног здравља — и министарстава народног здравља народних република, народни одбори, сваки на свом подручју, воде непосредну борбу против заразних болести. У ту сврху народни одбори шире здравствено просвјешћивање становништва о хигијенским мјерама за спречавање појаве заразних болести и о првим мјерама за њихово сузбијање.

Неподузимањем одређених мјера код заразе сваки појединац може угрозити заједницу. Зато, пошто је опасност од заразних болести опћа, у циљу заштите сваког појединца и цијеле заједнице, сви грађани ФНРЈ дужни су активно сарађивати у тој борби. Сваки грађанин кад сазна или посумња на неку заразну болест, обавијестиће најближу здравствену власт, њихове органе или здравствени актив у свом мјесту, подузећу или установи. Поред тога он ће органима здравствене службе дати сва потребна обавјештења и пружити сву потребну помоћ. Такав рад одговара свјесним

грађанима данашње Југославије, који сурађују у подизању своје земље.

Иако брига на спречавању и сузбијању заразних болести спада у дјелокруг рада народних власти уз самоиницијативу свих грађана, у свом стручном дијелу она је обавеза и дио стручног рада свих здравствених органа.

Зато је спречавање и сузбијање заразних болести дужност и обавеза сваког љекара и сваког здравственог радника без обзира на сектор рада, дужност и обавезе сваке здравствене установе. Зато је сваки здравствени радник дужан и да се одазове позиву, који му надлежни државни органи дјелују у сврху спречавања и сузбијања заразних болести.

Приложени закон разрађује детаљно дужности државних органа у подузимању потребних мјера према њиховој надлежности.

Комитет за заштиту народног здравља дужан је да утврди опћа начела и смјернице рада према којима доноси оквирне законске прописе, руководи савезним протоепидемиолошким установама, преко савезне инспекције израђује опћи савезни санитарно-протоепидемијски план и контролише његово извршење као и, у случају потребе, предузима само непосредне мјере. Поред тога брине се за санитарну заштиту граница ФНРЈ, води евиденцију о кретању заразних болести као и свим стручним кадровима, бринући се о њиховој квалификацији и правилном распореду.

Министарство народног здравља народних република дужна су да све те наведене мјере проведу на територији своје републике. Она преко санитарне инспекције народних република руководе планом борбе против заразних болести, врше надзор над радом народних одбора по сузбијању зараза, а у случају потребе предузимају и непосредно потребне мјере.

Досада у сузбијању зараза на терену нису били јасни задаци разних органа државних власти и због тога више пута нису на вријеме и довољно енергично подузимане све потребне мјере, што је увјетовало ширење заразе.

Предложени закон, обрађујући досљедно линију народне власти, разрађује детаљно задатке народних одбора.

Срески и градски народни одбори дужни су да израђују план сузбијања зараза и преко својих стручних органа врше све потребите превентивне мјере, као издвајања заразних болесника, дезинфекцију, цјепљење, прагање за клицоно-

шама итд. У њихову компетенцију спада оснивање потребних установа нарочито у случају епидемије, обезбјеђење привремене болнице за смјештај болесника. Тај је задатак од највеће важности због још недовољног броја кревета у нашим заразним болницама и одјељењима. Зато ће народни одбори бити чешће принуђени да оснивају такве привремене болнице, да удоволе дужности обавезног издвајања свих заразних болести, које закон прописује, што је од нарочите важности данас, гдје је код велике оскудице станова издвајање болесника у властитом стану као редовито немогућно, што ујветује даље ширење заразе.

Поред тога, народни одбори дужни су да, користећи добровољан рад масовних организација, врше мање асанације. Преко стручних органа треба да воде надзор над свим санитарним мјерама на свом територију и воде евиденцију кретању заразних болести.

Природно је да су за ове обимне и врло важне задатке народни одбори дужни да предвиде одговарајућа финансијска средства, пошто се буџетом омогућује извршење плана њихова рада. Вршење задатака социјалног старања поред задатака заштите народног здравља у једном одјељењу, не смије да отежа подузимање свих мјера које закон прописује, како се то досада догађало и поговарало ширењу заразних болести.

У низу задатака државних власти разрађене су у закону и обавезе мјесних народних одбора.

Поред свих наведених задатака, мјесни народни одбори дужни су још да обезбиједе пренос болесника у болницу, да у случају потребе обезбиједе исхрану лица која су издвојена у карантину и оних, чији су храниоци рпућени у болницу или издвојени у циљу сузбијања заразних болести.

Предвиђена брига народних одбора за особље здравствене струке омогућује им да дођу до потребног превоза, као стана и хране, то олакшава рад стручним радницима, који при тешком, опасном и пожртвованом раду сузбијања заразних болести уживају пуну помоћ надлежних органа.

У поглављу о санитарно-епидемиолошким мјерама за спречавање и сузбијање заразних болести дана су основна начела према данашњем стању медицинског назирања.

За разлику од ранијих прописа увађа се редовита пријава малих богиња (морбили) и великог кашља (пертусис), који су од највеће важности за смањење поболијевања и смртности дјете нарочито у данашње доба великог проши-

рења колективних дјечјих установа, а тиме и могућности ширења зараза код дјеце. Брза пријава омогућиће подузимање енергичних протумјера.

Обавезно издвајање у болницу обољелих од заразних болести, које су за околину најопасније, нова је и енергична мјера у плану сузбијања и ликвидације заразних обољења у ФНРЈ. Ова одредба доноси са собом потребу ревизије плана изградње нових и проширења садашњих заразних одјељења.

Обавезно цијељење све дјеце против дифтерије увађа се не само на темељу добрих искустава с том врстом цијељења у цијелом свијету, него и на темељу вишегодишњих искустава у нашој земљи. Ова ће мјера смањити број обољења и смртних случајева у нашој земљи.

У низу осталих тачака, данас су и остала начела борбе против заразних болести.

Овај закон прописује само основна начела и смјернице борбе против заразних болести, док ће низ оквирних уредба и правилника разрадити детаљно проблеме посебне болести као и начине њиховог сузбијања.

Доношење овог закона, над чијим ће извршењем бдити новоорганизоване санитарне инспекције народних власти, ствара побољшање услова здравијег живота за све становнике ФНРЈ, основа је смањења опће, а нарочито дјечје смртности, те је база повећања производне дјелатности земље.

Из ових разлога молим да примите предлог овог закона. (Аплауз).

Претседник: Чули сте експозе које је дао у име Владе подносилац овог законског пројекта, савезни министар и Претседник Комитета за заштиту народног здравља. У смислу новог пословника, расправљање се врши и у начелу и у појединостима. За реч се јавио народни посланик Новак Мاستиловић.

Новак Мастиловић (*Изборни срез Невесиње—Гадко, НР Босна и Херцеговина*): Другови народни посланици, једно од тешких наслеђа које нам је оставила стара Југославија јесте лоше стање на пољу народног здравља. Разумије се да је то и онако тешко стање још више погоршано разарањем и пљачкањем наше земље од саране окупатора за вријеме минулог рата.

Није никакво чудо ни случајност што нам је стара Југославија оставила онако тешко стање и на пољу народног

здравља, јер је познато да здравствена служба и уопште здравствена политика старе капиталистичке Југославије нису биле у служби народа нити су заступале интересе народа, него интересе владајуће класе. Према томе, ни тековине медицинске науке нису могле бити доступне широким слојевима народа, него се њима углавном користила владајућа класа и имућнији слојеви друштва. Уколико је, међутим, нешто и предузимано у овом погледу, то је било једнострано и недовољно. Сматрало се, на примјер, да се само путем стручњака, путем медицинских мјера може ријешити проблем заштите народног здравља. Међутим, савршено је јасно да самим медицинским мјерама без јаке економске базе, без крупних социјално-економских промјена (онаких какве су остварене у нашој земљи) није могућно ни прићи озбиљном рјешењу проблема заштите народног здравља.

Тек данас, у измијењеним социјалним и економским условима, у условима нове Југославије, у доба Петогодишњег плана, у доба планског подизања животног стандарда најширих народних маса, могуће је прићи стварном рјешењу заштите народног здравља.

Борба за план, то је борба за човјека, за његов бољи и срећнији живот. А остварење Петогодишњег плана и бољег живота наших људи умногоме зависи од здравља народа, од радне способности наших радника. Према томе, борба за заштиту народног здравља, за радну способност наших радника, постала је саставни дио борбе за остварење Петогодишњег плана. А то значи да данас у Југославији заштита народног здравља није више проблем само стручњака као што је то био случај у старој Југославији, него је то проблем државе, проблем цијелог народа.

Стога је сасвим разумљиво што наша народна држава прима на себе предузимање мјера за спречавање и сузбијање заразних болести.

Није нимало случајно што ми међу првим законима из здравствене струке доносимо Општи закон о спречавању и сузбијању заразних болести, јер, по оној нашој изреци — болест је лакше спријечити него лијечити.

Ми смо се ове непобитне истине чврсто држали и за вријеме Народноослободилачке борбе, и нијесмо попријешили. Тежак начин партизанског ратовања, мучан живот народа у збјеговима, у бајтама и земуницама, уз то глад и свакојака оскудица — стварали су погодне услове за ширење заразних болести. Међутим, благодарећи енергичним

мјерама, ми смо најпримитивнијим средствима, или без икаквих средстава, успијели да избегнемо велику опасност која је најозбиљније пријетила и нашој војсци и нашем народу. И кад данас говоримо и радимо на сузбијању заразних болести, ми увијек треба да имамо на уму оно пожртвовање и ону упорност у раду из доба рата када су наши често неуки болничари и њихово примитивно партизанско буре побједили тако страшног непријатеља као што је пјегавац.

Иако су данас прилике неупоредиво повољније, а техничка средства далеко, далеко савршенија, ипак ће овај закон добро доћи за читаву нашу земљу, а за нашу Народну Републику Босну и Херцеговину он има изузетан значај. Познато је да је Босна и Херцеговина имала тешку политичку прошлост. Директна посљедица те тешке политичке прошлости јесте економска и културна заосталост народа Босне и Херцеговине. Економску биједу и културну заосталост редовно прате и друга оптерећења као што су разне предрасуде и друга наказна схватања која су се у босанском селу таложила вијековима.

Све то скупа стварало је подеозн терен за ширење заразних болести.

Стога није никакво чудо што многе заразне болести имају у Босни и Херцеговини своја стална жаришта из којих се у погодном моменту разбукују епидемије. Неке од ових болести, као пјегавац и повратна грозница, постале су унеколико специфичне болести Босне и Херцеговине, јер их у другим нашим републикама нема или их има само у незнатној мјери.

Јуче је на овом мјесту опширно поворено од колике је важности за Босну и Херцеговину противепидемиолошка служба. Доношењем овога закона, та ће служба добити још већи значај, а што је најважније, постаће много ефикаснија, јер ће добити нове организационе форме.

Стога изјављујем да ћу гласати за овај законски пројекат. (Одобравање).

Претседник: Да ли има још кога од народних посланика да се јави за реч? Има реч др Макс Шнудерл

Др Макс Шнудерл (Изборни срез Марибор—Десни Брег, НР Словенија): Држави, ја бих упозорио само на једну ствар. Мени се чини да у члану 20, у последњој тачки треба да стоји место речи „градилишта“ реч „радилишта“. И, ако

се с тим сложе другови из Комитета и известилац, мислим да би то требало исправити.

Министар Владе ФНРЈ др Павле Грегорић: Добро, ја пристајем.

Известилац: И ја се слажем.

Претседник: Онда, реч „градилишта“ долази место речи „градилишта“ и постаје саставни део самога текста. Да ли се још ко јавља за реч да говори у начелу и у поједино-стима? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља, објављујем да је расправљање о овом предлогу закључено. Приступамо гласању. По чл. 71 новог пословника гласање се врши у целини и једанпут. Ко је за Предлог општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести, молим, нека дигну руку. (Сви дижу руку). Има ли кога против? (Нема). Пошто нема никога против, објављујем да је Предлог општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести ју Савезном већу јоначно прихваћен и да ће, сагласно послоникуну, бити допућен Већу народа на решавање.

Прелазимо на наредну тачку дневног реда: Предлог основног закона о санитарној инспекцији. Известилац је народни посланик Михаило Ђуровић.

Известилац Михаило Ђуровић (Изборни срез масуричко-пољанички, НР Србија): (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге.)

Детаљи тога извештаја су пред вама и сматрам да не би требало на њима да инсистирамо. Оно што смо у изменама и допунама у Законодавном одбору нашли као нарочито важно, јесте последња допуна која је и овде унета аналогно Закону о инспекцији рада. Мислим да је препоручљиво да се та допуна унесе. То је овај став:

„Санитарни инспектори, као и сви они који учествују у обављању послова санитарне инспекције, дужни су чувати као службену тајну све оно што су сазнали приликом вршења инспекције, а нарочито оно што претставља службену тајну државних надлештава, установа и предузећа.”

Поред ових измена и допуна, Одбор је учинио и извесне техничке исправке.

Другови народни посланици, законским предлогом о санитарној инспекцији жели се да се код нас установи посебна грана санитарно-хигијенске службе. Циљ и задаци те службе јасно су дефинисани у чл. 1 законског предлога, који санитарној инспекцији налаже да остварује и усавр-

шава санитарне и хигијенске услове живота народних маса, да спречава и сузбија заразне болести, као и да бди над спровођењем санитарних и хигијенских прописа и мера. Према томе, извештај број задатака државне санитарно-хигијенске управе издваја се овим предлогом закона у посебну групу и преноси у надлежност санитарне инспекције. Постоји много разлога за формирање те инспекције. То захтева, пре свега, извођење извесних задатака постављених Петогодишњим планом. Подизање радничких насеља, око старих и нових индустријских центара, изградња нових железничких пруга, путева, изградња нових станбених зграда, школа и културно-просветних установа, захтева да се при пројектовању и извођењу одговарајућих планова што доследније и стручније спроводе и примењују начела и методе модерне санитарно-хигијенске науке. Сем тога, свакодневни живот у нашем новом друштву захтева сталну примену тих начела и метода. О свим тим пословима инспекција ће бити дужна да се стара, односно њени органи, онако како је то предвиђено овим законом. Што се тиче појединости њене организације, о њима нећу говорити, јер су у закону јасно изложене. Да је стварање санитарне инспекције заиста потребно, сведочи нам и сама околност што су исту материју већ узеле у расправљање народне скупштине појединих народних република. Из свега тога се види да је овај законски предлог стварно потребан те и са тог разлога, као извештај Законодавног одбора, молим да га прихватите са учињеним изменама и допунама.

Претседник: Има реч министар др Павле Грегорић.

Министар Владе ФНРЈ др Павле Грегорић: Ја бих желио да укажем само на једну ствар. Пракса нам је показала да је врло тешко борити се за здравствено стање народа против епидемија које су врло јаке. У неким крајевима ја бих рекао да су оне и појачане. Имате ту и једну другу ствар. Извјесне су наше републике већ почеле да рјешавају то питање здравственога стања нашег народа па је и то присилило Комитет за заштиту народног здравља да поднесе овакав законски приједлог који предвиђа стварање таквих органа који ће ријешавати тај проблем како се може боље. Ја бих вам прочитао једну ствар и искуство које смо црпили из Совјетског Савеза, у коме већ 14 година постоји санитарна инспекција:

„Резултати рада државне санитарне инспекције у СССР јесу: опадање многобројних инфекција, заразних болести,

ликвидација најопаснијих, опадање општег обољевања у земљи, знатно опадање професионалног обољења и опадање дечије смртности, нарочито код инфекциозних обољења; стриктно поштовање санитарних норми, које је власт одредила приликом изградње индустријских предузећа, градова и радничких насеља; побољшање санитарног режима у прехранбеним предузећима, физичког стања омладине услед добро организованог надзора над школом, профилаксом опћег обољевања међу ђацима; ликвидација великих маларијних огњишта, смањење обољења од маларије, туберкулозе и сифилиса."

Ето то су искуства која су стечена у СССР, и то не од прије годину дана већ од прије 14 година се тамо на томе ради. Код нас у појединим републикама већ се на томе радило у министарствима народног здравља да се овакве инспекције установе и оне су негдје и установљене.

Ми смо саобразили тај закон Општем закону о народним одборима и ми смо народним одборима дали у руке организацију бриге о народном здрављу.

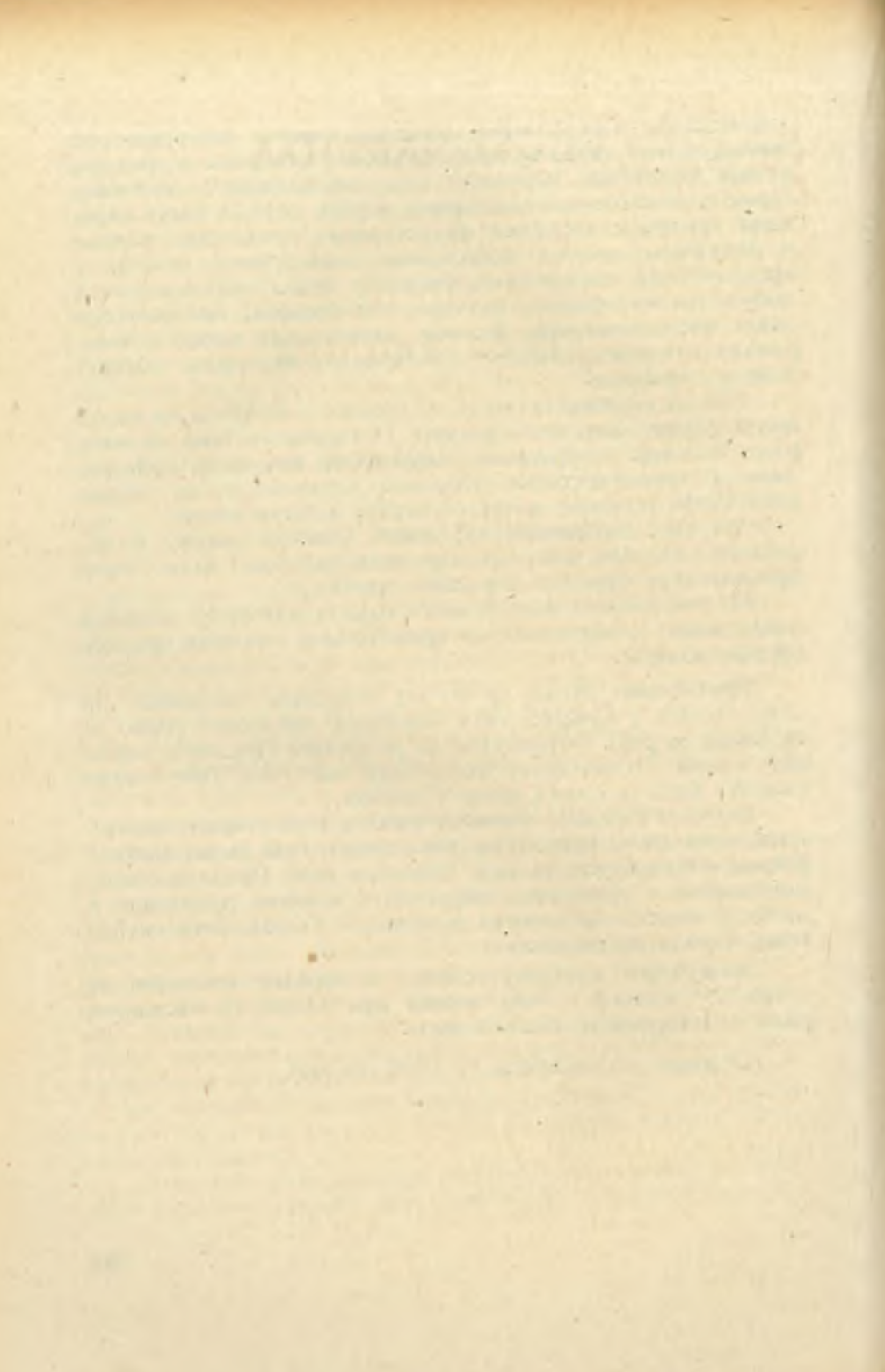
Из тих разлога и из разлога које је малоприје поменуо изјавио сам, ја вас молим да примите овај законски предлог (Буран аплауз).

Претседник: Жели ли ко од народних посланика да узме учешћа у претресу овог законског предлога? (Нико се не јавља за реч). Објављујем да је претрес Предлога основног закона о санитарној инспекцији закључен. Приступамо тласању које се одмах врши у целини.

Ко је за Предлог основног закона о санитарној инспекцији, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је у Савезном већу Предлог основног закона о санитарној инспекцији коначно прихваћен и да ће, у смислу пословника и члана 63 Устава, бити упућен Већу народа на решавање.

Закључујем данашњу седницу и наредну заказујем за сутра 27 априла у 9,30 часова пре подне, са наставком рада по утврђеном дневном реду.

(Седница је закључена у 19,30 часова).

VEĆE NARODA

Treća sednica

(26 aprila 1948)

Početak u 16,35 časova.

Pretsedavao potpredsednik **Božidar Maslarić** (NR Hrvatska).

Potpredsednik: Otvaram treću sednicu V redovnog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Mihailo Grbić. Molim druga sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar Mihailo Grbić (NR Crna Gora) čita zapisnik druge sednice od 23 aprila 1948 godine.

Potpredsednik: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, onda ćemo ga ja i sekretar overiti.

Izvolite čuti saopštenja.

Pretsednik Savezne vlade uputio je sledeće pismo:

VLADA

FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Br. 355

26 aprila 1948 godine

Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

U saglasnosti sa članom 2 Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredbi po pitanjima iz narodne privrede, podnosim Veću naroda na potvrdu uredbe koje je Vlada FNRJ, na osnovu člana 1 navedenog zakona, donela u vremenu od 27 novembra 1947 do zaključno 24 aprila 1948 godine, po priloženom spisku, i predlažem da ih Veće naroda potvrdi.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik Vlade FNRJ
i Ministar narodne obrane,
Maršal Jugoslavije

Josip Broz Tito, s. r.

Otsustva narodnih poslanika. Zbog službenog posla mole odsustvo po 3 dana narodni poslanici: Josip Vidmar, Tone Hafner, Edvard Kocbek, Josip Rus, Lidiја Sentjurs, France Lubej, Lazar Mojsov, Jovan Jegdić i Risto Bajalski, a zbog bolesti po 3 dana odsustva: Božo Barbarić i dr Boris Spirov. Predlažem Veću da se ova odsustva odobre. Prima li Veće naroda ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da su tražena odsustva odobrena.

Predlažem Veću naroda sledeći dnevni red:

1) glasanje o Predlogu opštredržavnog budžeta za 1948 godinu;

2) pretres Predloga zakona o opštredržavnom završnom računu za 1946 godinu;

3) pretres Predloga poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ;

4) pretres Predloga opšteg zakona o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti;

5) pretres Predloga osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji;

6) pretres Predloga osnovnog zakona o privatnim trgovačkim radnjama;

7) pretres Predloga zakona o šumskoj narodnoj miliciji;

8) pretres Predloga zakona o vojnim disciplinskim sudovima;

9) pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnoj obavezi državlјana FNRJ od 1 aprila 1946 izmenjenog i dopunjenog zakonom od 12 decembra 1946 i 2 decembra 1947 godine;

10) pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o demobilizaciji stariјih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoј armiji;

11) pretres Predloga zakona o prelazu italijanske imovine na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije u državnu svojinu Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom;

12) pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima;

13) pretres Predloga zakona o dopuni Osnovnog zakona o braku;

14) pretres Predloga zakona o izmeni Zakona o uredenju narodnih sudova;

15) Predlog odluke o potvrdi uredaba Vlade FNRJ koje su donesene u vremenu od 21 novembra 1947 do zaključno 17 aprila 1948 godine.

Prima li Veće naroda ovaj dnevni red? (Prima). Pošto Veće naroda prima ovaj dnevni red, prelazimo na tačku 1 dnevnoga reda: glasanje o Predlogu opštredržavnog budžeta za 1948 godinu.

Pošto je opšti pretres obavljen na zajedničkim sednicama oba doma, molim izvestioca za Privredni plan i finansije dr Obren Blagojevića da čita član po član.

Izvestilac Odbora za privredni plan i finansije dr Obren Blagojević (čita): Prihodi — I deo — Deo poreza na promet proizvoda i sniženja troškova proizvodnje — 43.452,999.000.— dinara. (Videti Predlog opštredržavnog budžeta za 1948 godinu kao prilog na kraju knjige).

Potpredsednik: Prima li Veće naroda I deo prihoda? (Prima). Objavljujem da je I deo primljen.

(Za ovim je Veće naroda, glasajući dizanjem ruke posebno o svakom delu prihoda i rashoda Predloga opštredržavnog budžeta za 1948 godinu, jednoglasno usvojilo sve delove od 1 do zaključno 15 dela budžetskih prihoda i od 2 do zaključno 7 dela budžetskih rashoda.)

Izvestilac čita naslov i član I Predloga zakona o opštredržavnom budžetu za 1948 godinu prema izveštaju Odbora.

Potpredsednik: Prima li Veće naroda član 1? (Prima). Objavljujem da je član 1 primljen.

(Za ovim je Veće naroda, glasajući u smislu poslovnika dizanjem ruke posebno o svakom pročitanoj članu, jednoglasno usvojilo sve članove od 2 do 17 zaključno, prema predlogu Odbora za privredni plan i finansije.)

Potpredsednik: Pošto je Predlog zakona o opštredržavnom budžetu za 1948 godinu u pojedinostima primljen u Veću naroda, prelazimo na glasanje u celini. Glasa se za i protiv.

Molim sekretara da izvrši prozivku narodnih poslanika.

Sekretar vrši prozivku narodnih poslanika.

(Posle glasanja)

Potpredsednik: Saopštavam rezultat glasanja o Predlogu zakona o opštredržavnom budžetu za 1948 godinu. Za Predlog zakona o opštredržavnom budžetu glasala su 122 poslanika. Svi su glasali za. (Buran aplauz).

Pošto je Predlog zakona o opštredržavnom budžetu za 1948 godinu primljen u Veću naroda, to će se, u smislu poslovnika, uputiti Saveznom veću na rešavanje.

Potpredsednik: Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o opštredržavnom završnom računu za 1946 godinu. Molim izvestioca Odbora za privredni plan i finansije dr Vojina Carića da podnese izveštaj.

Izvestilac dr Vojin Carić (AP Vojvodina — NR Srbija) čita izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. (Videti prilog na kraju knjige).

Potpredsednik: Otvaram pretres. Ko želi reč? (Niko). Pošto niko ne želi reč, prelazimo na glasanje u načelu. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Prelazimo na pretres u pojedinostima. Molim izvestioca da čita član po član.

Izvestilac čita naslov i član 1 Predloga zakona o opštredržavnom završnom računu za 1946 godinu. (Videti prilog na kraju knjige).

Potpredsednik: Prima li Veće član 1? (Prima).

(Za ovim je Veće naroda, glasajući u smislu poslovnika posebno o svakom članu dizanjem ruke, primilo sve članove Predloga zakona o opštredržavnom završnom računu za 1946 godinu od člana 2 do člana 5 zaključno.)

Potpredsednik: Pošto je Predlog zakona o opštredržavnom završnom računu za 1946 godinu primljen u pojedinostima u Veću naroda, prelazimo na glasanje u celini. Glasace se dizanjem ruke. Ko je za ovaj zakonski predlog u celini, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je ovaj zakonski predlog jednoglasno primljen.

Pošto je Predlog zakona o opštredržavnom završnom računu za 1946 godinu jednoglasno primljen u Veću naroda, to će se, u smislu poslovnika, uputiti Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: pretres poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Molim izvestioca Zakonodavnog odbora Veća naroda Ninka Petrovića da podnese izveštaj.

Izvestilac Ninko Petrović (NR Srbija): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda o Predlogu poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi i drugarice narodni poslanici, sadašnji Poslovnik Veća naroda Narodne skupštine u primeni je već više od dve godine. Za to vreme, kroz praksu u njegovoj primeni, mi smo mogli lako uočiti izvesne njegove odredbe koje bi trebalo više prilagoditi stvarnim potrebama naše skupštinske procedure.

Skupštinski poslovnik u oblasti procedure pri donošenju zakona treba — s jedne strane — da obezbedi najšire mogućnosti stvarne, pozitivne diskusije, koja treba da doprinese produbljanju samih ideja zakonskih projekata i njihovom boljem i pravičnijem formulisanju. S druge, pak, strane — poslovnik treba da otkloni formalizam postupka, koji ne služi svrsi.

Iz naše dosadašnje prakse znamo da nam je najveći deo vremena odnosilo čitanje zakonskih tekstova. Postupak čitanja zakonskih tekstova, posebna diskusija o svakom članu i glasanje posebno za svaki pojedini član zakonskoga predloga svojstven je parlamentarnim uslovima kapitalističkoga društva, sa suprotnim interesima među klasama, antagonističkim interesima kapitalističkih vlasnika između sebe samih. U tim uslovima, gde su čitav zakon i sve njegove pojedine odredbe morali biti rezultat pogađanja i kompromisa između suprotnih interesa, neizbežno je bilo čitanje, diskusija i pogađanje oko pojedinih članova zakonskoga projekta posebno.

Medutim, u našim uslovima, gde nema eksploatacije čoveka čovekom, gde nema suprotnosti klasa, gde je delatnost svakog pojedinca, svake organizacije, državnih organa, narodnih vlasti, gde je delatnost čitavog naroda upravljena ka jednom istom cilju — izgradnji boljeg života za sve radne ljude, tu nema suprotnih interesa, nema drukčijeg gledanja na osnovne probleme, pa, prema tome, nema ni potrebe za pogađanjem oko pojedinih zakonskih odredaba.

Iz ovih razloga, čitanje dugačkih zakonskih tekstova, diskusija i glasanje za svaki član posebno, bez stvarne potrebe, odnosila nam je dragoceno vreme. Upravo, kao što i sami predlagači u svome obrazloženju kažu, ovaj nepotrebn formalizam je vremenski i procesno činio suštinu postupka pri donošenju zakona.

Medutim, pred nas se postavlja zadatak da kroz poslovnik omogućimo i obezbedimo stvarnu diskusiju, stvarno učešće narodnih poslanika u donošenju zakona u onom obliku i na onaj način koji će najbolje poslužiti svojoj svrsi.

Potrebno je da učešće narodnih poslanika u donošenju zakona bude obezbeđeno u jednoj široko postavljenoj diskusiji, u omogućavanju podnošenja predloga i amandmana kako o osnovnim idejama zakonskog predloga i njihovim formulacijama, tako i o važnim pitanjima koja razrađuju osnovnu ideju, i, najzad, o tehničkoj i pravnoj obradi projekata. Time mi usrećujemo pažnju na stvarno važna i najvažnija pitanja zakonskih predloga, a izbegavamo trošenje vremena na nepotrebno čitanje svih detalja i diskusiju o svim stilskim i redak-

ciskim detaljima. To, međutim, ne isključuje dužnost i pravo narodnih poslanika da ukazuju na ono što smatraju da je potrebno i da predlažu svaku ispravku, izmenu i dopunu predloženog teksta većeg i manjeg značaja. Reč je o tome da se izbegne čitanje dugačkih tekstova na koje narodni poslanici nemaju da učine nikakvu primedbu, dok je dužnost i pravo narodnih poslanika da kroz diskusiju ukažu na sve što im se čini važno i potrebno da bi naši zakoni odgovarali potrebama.

U tome je, drugovi narodni poslanici, suština predloženih izmena našeg poslovnika. U sprovođenju ovakvog zadatka poslovnika, predlog je u glavi VI (članovi 57—73) propisao jedno glasanje, a bez čitanja teksta projekta po pravilu, ostavljajući mogućnost da se čita ceo tekst, po zahtevu jednog poslanika ili izvestioca odbora i još 10 poslanika koji podrže ovaj predlog.

Ali — s druge strane — predloženi poslovnik obezbeđuje blagovremeno upoznavanje članova Zakonodavnog odbora i svih narodnih poslanika sa zakonskim predlozima, da bi sa boljim poznavanjem mogli učestvovati u diskusiji o njemu. Dalje, predloženi poslovnik omogućava najšire korišćenje prava predloga, amandmana, izmena, dopuna, sve do poslednjega momenta dok traje diskusija o predlogu.

Novina ovog predloga poslovnika je i stvaranje novog Odbora za inostrane poslove. Ovaj predlog predviđa još izvestan niz manjih izmena.

Sa ovim izmenama poslovnika, mislim da se Veću naroda omogućava da najveći deo svoje delatnosti koncentriše na svoj najvažniji zadatak u svome zakonodavnom radu, a da eliminiše suvišnu formu.

Sa svoje strane predlažem da Veće primi ovaj predlog.

Potpredsednik: Otvaram pretres. Ko želi reč? (Niko se ne javlja). Prelazimo na pretres u pojedinostima. Molim druga izvestioca da čita član po član.

Izvestilac čita naslov i član 1 Predloga poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ prema predlogu i izveštaju Odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Potpredsednik: Prima li Veće naroda član 1? (Prima). Ima li ko protiv? (Nema). Član 1 primljen je jednoglasno.

(Za ovim je Veće naroda, glasajući dizanjem ruke posebno o svakom pročitanoj članu, jednoglasno usvojilo sve članove od člana 2 do člana 104 zaključno prema predlogu i izveštaju Odbora.)

Potpredsednik: Prelazimo na glasanje u celini. Ko je za ovaj poslovnik, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Konstatujem da je Predlog poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ jednoglasno primljen u Veću naroda i time stupa odmah na snagu.

Određujem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Potpredsednik: Prelazimo na četvrtu tačku dnevnoga reda: pretres Predloga opšteg zakona o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti. Molim izvestioca Zakonodavnog odbora druga Ratu Dugonjića da pročita izveštaj.

Izvestilac Rato Dugonjić (NR Bosna i Hercegovina) čita izveštaj Zakonodavnog odbora o Predlogu opšteg zakona o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti. (Videti prilog na kraju knjige).

Potpredsednik: Otvaram pretres o ovom zakonskom predlogu. Ko želi reč? (Niko se ne javlja). Pošto niko ne želi reč, prelazimo na glasanje. Ko je za ovaj zakonski predlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog opšteg zakona o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti jednoglasno primljen u Veću naroda i, u smislu našeg poslovnika, biće upućen Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na sledeću tačku dnevnog reda: pretres Predloga osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji. Molim izvestioca Zakonodavnog odbora druga dr Branka Čubrilovića da podnese izveštaj.

Izvestilac dr Branko Čubrilović (NR Bosna i Hercegovina): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi i drugarice narodni poslanici, u nizu zakona koje naša Skupština donosi u brizi za narodno zdravlje, bez sumnje je i ovaj predlog zakona jedan stvaran doprinos produbljivanju zaštite narodnog zdravlja, a specijalno zdravlja širokih narodnih masa.

Sam predlog zakona jasno određuje zakonske norme iz kojih će se razvijati i dopunjavati problemi službe za zaštitu narodnog zdravlja, zapravo problem terenske, opštenarodne higijene, profilakse i antiepidemiološke akcije u širokim narodnim slojevima.

Moderna medicinska nauka, koja još od njenog osnivača Virhova ujedinjuje u sebi jedinstvenu zdravstvenu liniju —

preventivno-kurativnu, u staroj Jugoslaviji nije se odražavala ni naučno ni praktično prema potrebama širokih narodnih masa. Naprotiv, u staroj Jugoslaviji vladao je i u zdravstvenoj politici sistem klasnih prevlasti, pa i u samoj modernoj medicinskoj nauci, zdravlje — njegovo čuvanje i negovanje — bilo je blagodet samo bogatih društvenih klasa.

Doduše, pokret štamparovaca, naprednih i socijalno progresivnih medicinskih predstavnika još tada je pokušao da osnovna načela moderne medicine primeni na radne mase, ali taj pokušaj izradio je samo neke uske prapočetke profilaktične i kurativne medicinske znanosti, koja se, uglavnom, odražavala u administrativno-birokratskim merama starog režima.

Na primer, radnik u socijalnom osiguranju bio je vezan svojim visokim radnim doprinosom, kao i novčanom pomoći sa radničkim osiguranjem utoliko ukoliko je kao nosilac i stvarni reprezentant toga osiguranja bivao samo iz dana u dan, iz godine u godinu, sve više i više eksploatisan. Tako smo doživljavali da su upravno-administrativni troškovi u starom radničkom osiguranju vrlo često, i gotovo uvek, prelazili opšte procenite od 30—40%, a da ne govorimo o produženju roka bolovanja preko 52 nedelje, o osiguranju u iznemoglosti, starosti i o osiguranju penzionog fonda, kao i o reformi radničke invalidnine ili rente, o preventivnoj medicini — higijeni građana, radničkih stanova, fabrika, pitkih voda itd.

Jednom rečju, ova važna zdravstvena i higijenska ustanova — radničko osiguranje, bila je više teretni višak radničkoj klasi, još jedan način eksploatacije, što je značilo da je radnik i u bolesti bio podređen kapitalističkom eksploatisanju, — i na njegovoj bolesti i bedi stvarani su viškovi kapitalističkog profita i zarade.

O selu i zdravstvenoj politici na selu u staroj Jugoslaviji ne može se gotovo ni govoriti. Porazna je statistika povećavanja tuberkuloznih, infektivnih, socijalnih oboljenja, kao i eugenični diferencijali u odnosu porodaža i umrlih, širenju popularne narodne bolesti šuga-svrab, i sve to, ondašnja zdravstvena politika ne samo da nije rešavala — nego su ove društvene bolesti bile naročito raširene u krajevima socijalno manje obezbeđenim, među koje krajeve, u prvom redu spada Bosna i Hercegovina.

Još za vreme Narodnooslobodilačke borbe opazilo se koliko je u narodnoj borbi krepak, zdrav narod bio potreban da izdrži sve ratne napore, i da je pored onog što se u ratu naziva ratna veština, — tehnika, sposobnost upravljanja tehnikom, —

potreban toj tehnici duševno i telesno razvijen ljudski život. Kao što je Narodnooslobodilačka borba iz temelja izmenila političke, ekonomske i društvene odnose i ostvarila novu Jugoslaviju, Jugoslaviju narodne demokratije, tako je u pitanju narodnog zdravlja sve ono što daje moderna zdravstvena nauka. Narodnooslobodilačka borba proglasila narodnim dobrom i delom narodne svojine.

Stoga je Predlog osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji logična posledica onih društveno-revolucionarnih zakona koje je svojim Ustavom nova Jugoslavija osigurala i zauvek u nasledstvo dala svojim narodima. Ovo se naročito tiče zapuštenih krajeva i zdravstveno upropašćenih generacija Bosne i Hercegovine, koja je u svom zdravstvenom pogledu bila žrtva starog poretka.

Kad se uzmu samo reforme sanitarno-higijenske, profilaktičko-kurativne, koje je nova Jugoslavija već dosad dala Bosni i Hercegovini, možemo verovati da će i ovaj Osnovni zakon o sanitarnoj inspekciji u Bosni i Hercegovini, koja u Petogodišnjem planu veliki deo svoje privrede preobražava iz sitno siromašno agrarne u široku industrijsku privredu, to je, bez sumnje, ovaj Osnovni zakon o sanitarnoj inspekciji jedan zdravstveno-medicinski dobitak za široke radne slojeve svih naroda Jugoslavije, a ponaosob Bosne i Hercegovine.

Stručni nadzor nad higijenskim prilikama u preduzećima, fabrikama, radionicama osnovni su uslov zdravstvenog stanja naših narodnih masa; kao i stručni nadzor nad izgradnjom stanbeno-komunalnih i socijalno-kulturnih ustanova neophodni su uslovi čuvanja zdravlja naših radnika od profesionalnih oboljenja, a ujedno ograničavanjem profesionalnih oboljenja pojačaćemo dalji razvoj produktivnosti rada.

Ovaj zakon doprinosi reorganizaciji naše sanitarne protivepidemiološke službe, a prvi je temelj našeg osnovnog saveznog sanitarno-epidemiološkog zakonodavstva.

Kao izvestilac o ovom zakonskom predlogu, molim Veće naroda da ga usvoji u načelu i pojedinostima, a ja u ime Sekcije narodnih poslanika Narodnog fronta Bosne i Hercegovine glasam za njega u načelu i pojedinostima.

Potpredsednik: Reč ima Ministar-Predsednik Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ dr Pavle Gregorić.

Ministar Vlade FNRJ dr Pavle Gregorić: Drugarice i drugovi narodni poslanici, izvršenje Petogodišnjeg plana izgradnje i obnove zemlje, podizanje radničkih naselja oko novostvorene

industrijske baze, izgradnja željezničkih pruga, puteva, kanala za navodnjavanje, izgradnja stanbenih zgrada i kulturno-socijalnih ustanova, zahtijeva stvaranje takvog organa koji bi obezbijedio kontrolu nad privrednim organima obzirom na predviđene sanitarne norme vodeći brigu o: a) pravilnom izboru zdravog terena za izgradnju, b) obezbjeđenju novih naselja centralnim snabdjevanjem vodom, c) normama kubature zdrave i površine, d) stvaranju zaštitne zone zelenog pojasa, e) sanitarno-pravilnim organizacijama iznošenja smeća itd.

Izgradnja željezničkih pruga i puteva, melioracionih radova kao i kanala zahtijeva pojačan nadzor zdravstvenih organa, jer kopanjem rovova, koji ostaju nakon vadenja zemlje za dizanje nasipa mogu se prouzrokovati nova velika malarična ognjišta, kako se je to u prošlosti često dešavalo (Kosmet).

Sanitarna inspekcija predviđa svoje formiranje prema pojedinih granama, prema zadacima koje sam naveo. Sanitarni nadzor inspektora za stanbeno-komunalnu higijenu, zahtijeva industrijsku, prehranbenu, školsku higijenu. Inspekcija za higijenu školskog i pretškolskog doba ima danas naročit značaj, jer podizanje velikog broja škola, dečjih domova, dečjih jaslara i zabavišta zahtijeva specijalne sanitarne mjere, pošto se veliki dječji kolektivi nalaze u ovim zgradama po 10—12 sati dnevno. Pri nepravilnoj izgradnji ovih zgrada neće biti onih važnih zdravstvenih faktora, koji su od najveće važnosti za ispravan razvoj djece i smanjenje velike opasnosti od epidemiskih oboljenja unutar kolektivnih ustanova.

Organizaciju sanitarnog nadzora nad ishranom, proizvodnjom, čuvanjem i prometom živežnih namirnica i nad osobljem zaposlenim u takvim ustanovama opravdava već kratko iskustvo proizvodnje živežnih namirnica prve godine našeg Petogodišnjeg plana. Upropašćene su velike količine živežnih namirnica u neispravnim skladištima. Kod niskog higijenskog nivoa naše zemlje još se više osjeća potreba svakodnevnog sanitarnog nadzora nad prometom živežnih namirnica u radnjama, menzama itd.

Stručni nadzor nad higijenskim prilikama u preduzećima je goruće pitanje zdravlja naših službenika u vezi sa naglim podizanjem industrije u našoj zemlji. Pridolaženje seoskog neiskusnog elementa u industrijski rad, kao i masovno ulaženje žene u proizvodnju zahtijeva ozbiljan studij tih problema, da se spriječe sva ona zla koja bi na taj način mogla da nastanu.

Brzi razvoj industrijskih preduzeća prestiže izgradnju stanbeno-komunalnih i socijalno-kulturnih ustanova, što bi moglo

imati za posljedicu povećanje naročito zaraznih oboljenja. Pomanjkanjem sanitarnog industriskog nadzora profesionalna oboljenja mogla bi postati ozbiljan problem u daljem razvoju produktivnosti rada.

Državna sanitarna inspekcija u SSSR u toku 14 godina svog postojanja razvila se u moćnu organizaciju sa velikim autoritetom, te se danas njen djelokrug sve više proširuje.

Rezultati rada državne sanitarne inspekcije u SSSR jesu: opadanje mnogobrojnih infekcija zaraznih bolesti, likvidacija najopasnijih; opadanje općeg oboljenja u zemlji, znatno opadanje profesionalnog oboljenja i opadanje dječje smrtnosti, naročito kod infekcioznih oboljenja; striktno poštovanje sanitarnih normi koje je vlast odredila prilikom izgradnje industriskih preduzeća, gradova i radničkih naselja; poboljšanje sanitarnog režima u prehranbenim preduzećima, ispravno uređena preduzeća za društvenu ishranu, životno poboljšanje fizičkog stanja omladine uslijed dobro organizovanog nadzora nad školom i profilaksom općeg oboljevanja među djećom; likvidacija velikih malaričnih ognjišta, smanjenje oboljenja od malarije, tuberkuloze i sifilisa.

U FNRJ pred sanitarnom inspekcijom stoje problemi sanitarnog nadzora, obnove porušenih gradova i sela, te izgradnje stanbeno-komunalnih zgrada i socijalno-kulturnih ustanova. Dosadašnje iskustvo pokazalo je niz propusta uslijed neobaziranja na sanitarne norme i režime kod izgradnje, što je već imalo ozbiljnih posljedica u vidu oboljenja među radnicima.

Pored toga veliki je broj različitih, ranije podignutih preduzeća u kojima ne postoji nešto ni nalik na higijenski režim, te koja mogu ugroziti zdravlje uposlenih.

Epidemiološka situacija u FNRJ je danas još uvijek ozbiljna. Postojanje endemiskog pjegavca, rekurensa, malarije, luesa, trahoma, kao visoko oboljevanje tuberkuloze i mnogih oboljenja koja su u vezi sa niskom sanitarnom kulturom stanovnika, kao skabijesa (svraba), zaraženosti raznim parazitima spadaju među najozbiljnije probleme naše zdravstvene službe.

Za rad na rješavanju ovih krupnih problema organizuje se sanitarna inspekcija kao operativni i kontrolni organ, koja utjelovljuje u sebi protuepidemiološku službu kao i sanitarni nadzor nad ranije spomenutom higijenskom djelatnošću.

Za izvršenje ovih krupnih zadataka potreban je veći broj visoko kvalifikovanih sanitarnih ljekara. Sanitarni inspektor je ljekar koji je savladao sve pristupačne metode kliničke i specijalne dijagnostike, metode proučavanja oboljevanja, koji na

temelju tog studija planira zdravstvene mjere državnog značaja za stvaranje preduslova podizanja fizički zdravog naraštaja sa većom i boljom proizvodnom sposobnošću.

Pomanjkanje tih kadrova u našoj zemlji otežaće i produžiti razvitak djelokruga rada sanitarne inspekcije. Njihovom odgoju i povećanju njihovog broja zdravstvena će služba posvetiti najveću pažnju.

Poštujući strukturu naše narodne vlasti, sanitarna inspekcija FNRJ organizaciono je povezana uz narodne odbore, ne priječeći pri tome da uslijed pomanjkanja kadrova sanitarna inspekcija narodne republike, koja vrši sanitarni nadzor na cijelom svom terenu, postavi posebne sanitarne inspektore u naročito važnim industriskim područjima ili pak odredi dva do tri sreza za djelokrug rada jednog sanitarnog inspektora.

Prema istoj koncepciji sanitarni inspektori kod sanitarnih propusta i grešaka predlažu narodnim odborima novčane i ostale kazne, koje ovi u svom djelokrugu riješavaju i dalje administrativno sprovode.

Donošenje Osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji znači važnu reorganizaciju naše sanitarno-protuepidemiološke službe, te je prvi temelj hitno potrebnog osnovnog sanitarno-epidemiološkog zakonodavstva.

Iz ovih razloga koje sam izložio molim Veće da primi predlog ovog osnovnog zakona. (Aplauz).

Potpredsjednik: Želi li još ko reč? (Ne želi). Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje o Predlogu osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji u celini. Ko je za ovaj zakonski predlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Prema tome, objavljujem da je Predlog osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji jednoglasno primljen u Veću naroda i, u smislu našeg poslovnika, biće upućen Saveznom veću na rešavanje.

Saopštavam da je Savezno veće dostavilo našem Veću Predlog zakona o opštredržavnom budžetu za 1948 godinu i Predlog zakona o opštredržavnom završnom računu za 1946 godinu na dalje rešavanje pošto ih je usvojilo. Sraunjujući tekstove ovih predloga zakona, konstatovao sam da su potpuno istovetni i da su na taj način ovi zakoni, u smislu poslovnika, konačno usvojeni u Narodnoj skupštini i biće upućeni Prezidijumu radi proglašenja.

Pošto je dnevni red današnje sednice iscrpen, današnju sednicu zaključujem, a iduću zakazujem za sutra u 9,30 časova.

(Sednica je zaključena u 18,20 časova).

SAVEZNO VEĆE

Cetvrta sednica

(27 aprila 1948)

Početak u 9,45 časova.

Pretsedavao predsednik **Vladimir Simić**.

Pretsednik: Otvaram četvrtu sednicu V redovnog zasedanja Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Momčilo Marković. Molim druga sekretara da pročita zapisnik jučerašnje sednice.

Sekretar Stevan Jovičić čita zapisnik treće sednice.

Pretsednik: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Izveštavam Veće da sam od Veća naroda dobio izglasan Predlog opšteg zakona o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti i Predlog osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji, i da sam uporedio ove predloge sa istim zakonskim predlozima usvojenim u Saveznom veću. Ustanovio sam da su njihovi tekstovi potpuno istovetni. Ovim je pretres ovih predloga u Narodnoj skupštini FNRJ završen i oni će biti upućeni Prezidijumu radi proglašenja.

Saopštavam Veću da je Ljubčo Arsov, narodni poslanik, podneo ostavku na položaj sekretara Saveznog veća pošto je imenovan za Ministra rada FNRJ.

Prelazimo na dnevni red. Prva tačka današnjeg dnevnog reda je pretres Predloga osnovnog zakona o privatnim trgovačkim radnjama.

Izvestilac Zakonodavnog odbora o ovom zakonskom predlogu je Rista Antunović. Molim druga izvestioca da podnese izveštaj.

Izvestilac Rista Antunović (Izborni srez grad Leskovac, NR Srbija): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, mi dosada nismo imali zakonskih propisa koji regulišu položaj privatne trgovine u našem privrednom sistemu. Ovaj zakonski projekat, u smislu Ustava, pravno rešava njen položaj i određuje principe kojih se mora pridržavati svako ako hoće da obavlja privatnu trgovinu.

Glavne karakteristike ovoga zakonskog predloga su sledeće:

Prvo, njime se dozvoljava postojanje privatne trgovine, ako je to u skladu sa planom trgovačke mreže koju određuje država.

Drugo, on omogućava punu kontrolu organa narodne vlasti nad radom privatne trgovine i pruža mogućnost da se njen razvoj i rad uskladi sa opštim privrednim planom.

Treće, organi narodne vlasti određuju uslove u pogledu obavljanja privatne trgovačke radnje, a to znači da se privatna trgovačka radnja za koju je prethodno potrebno dobiti dozvolu može baviti samo onom granom trgovine koju joj odredi država.

Četvrto, on daje pravo organima narodne vlasti da mogu oduzeti dozvolu za obavljanje privatne trgovačke radnje, onom licu koje ne ispunjava uslove predviđene ovim zakonskim projektom i ako je rad privatne trgovačke radnje protivan društvenim ciljevima trgovine, ako njeno postojanje prestane da bude u skladu sa planom trgovačke mreže u tom mestu.

Na sektoru trgovine danas, drugovi poslanici, najviše se oseća rad štetočinskih i neprijateljskih elemenata u borbi protiv naših privrednih mera. U ovom štetočinskom poslu učestvuje jedan prilično veliki broj privatnih trgovaca, i to onih koji imaju privatne trgovačke radnje. Izvestan broj tih ljudi drži svoje radnje samo zato da bi im one služile kao firma pomoću koje mogu lakše da špekulišu, da trguju »ispod tezge«, da pljačkaju i proizvođača i potrošača. Kada pogledamo brojke o privatnim radnjama i veličinu njihovog prometa u Narodnoj Republici Srbiji, dobijamo otprilike sledeću sliku: od ukupnog broja trgovačkih radnja na malo, na privatni sektor otpada 55%, a od ukupnog prometa robe koji se obavlja kod nas u Narodnoj Republici Srbiji, na privatne radnje otpada 11% u 1947 godini. Ovako veliki broj radnja, a mali promet, jasno govore da se većina tih radnja bavi i drugim nedopuštenim poslovima: špekulacijom, crnom berzom, pljačkom itd. i ometa pravilno sprovođenje mera na ovom sektoru naše privrede.

Izvestan broj ljudi bavi se sada privatnom trgovinom, iako im ranije to nije bila profesija; oni su promenili profesiju samo

zato što su naučili da parazitski žive i što im je to bio unosan posao.

Ima dalje jedan broj koji stalno menja vrstu posla — branžu, kako se to kaže — i laća se onoga gde je lakše špekulisati i crnoberzijančiti. Sve u svemu, jedan veliki broj ih je koji u našem novom sistemu trgovine nastoje da ometu pravilan promet robe između sela i grada, koji podižu cene na tržištu, koji pljačkaju i potrošača i proizvođača.

Protiv ovih elemenata vodila se i vodi se žestoka borba na svim područjima u našoj zemlji. Mislim da će ovaj zakonski projekat, s jedne strane, biti jedno olakšanje za državne organe u likvidaciji svih onih neprijateljskih i špekulantskih elemenata koji sada još postoje u ovome sektoru, a, s druge strane, biće olakšanje za onaj broj privatnika, koji žele pošteno da rade u svojim poslovnim odnosima u ovoj grani privrede.

Ovaj zakonski predlog je u punoj saglasnosti sa Ustavom naše Republike, u saglasnosti je sa društveno-ekonomskim odnosima stvorenim u našoj zemlji, zato u ime Zakonodavnog odbora molim Veće da ga u celosti usvoji. Izjavljujem da ću glasati za ovaj zakonski projekat. (Aplauz).

Predsednik: Ima reč Ministar trgovine i snabdevanja FNRJ Jakov Blažević.

Ministar trgovine i snabdevanja Jakov Blažević: Drugovi narodni poslanici, iz obrazloženja uz ovaj Predlog osnovnog zakona o privatnim trgovačkim radnjama, koje ste već pročitali, i iz ovoga što je rekao narodni poslanik drug Antunović, mislim da je dovoljno jasno, da su dovoljno istaknuti razlozi koji uvjetuju donošenje ovog zakona, ne samo donošenje nego i njegovu hitnost u današnje vrijeme, radi pravilnog riješenja ovog pitanja.

Ja bih na sve ovo htio da kažem još samo par riječi. Prvo, da je pitanje naše trgovine u osnovi pitanje snabdijevanja stanovništva i, prema tome, da je to pitanje usko vezano sa ekonomikom našeg društva, sa njegovim ekonomskim razvojem, sa njegovim prevođenjem u socijalizam, sa uništenjem kapitalističkih ostataka, da je to pitanje isto tako vezano uz osnovne društvene i političke odnose našeg društva.

Nama je jasno, drugovi, čija je ovo država, koga štiti, za koga je, a protiv koga je. Nama je jasno, kojim putem i kakvim krupnim koracima se kreće u socijalizam.

Iz diskusije koja je bila u ovoj Skupštini povodom predloga budžeta za 1948 godinu, sa praktične, sa teoretske strane, sa svima uspjesima i neuspjesima naše trgovine i problemima sa

linije i zadataka naše trgovine, čitav problem trgovine svestrano je osvijetljen.

Ja bih u vezi sa ovim predlogom na kraju još rekao ono što treba podvući i što i vi, kao narodni poslanici, sa svojim posebnim zadacima politički odgovornih ljudi za organizaciju naše države, za organizaciju njene privrede, treba da učinite, odnosno na što treba paziti na terenu na kome radite. To je, prvo, da se živo interesirate za čitav proces, za čitav postupak kako naša narodna vlast, kako naši sreski i gradski narodni odbori izvršavaju ovaj zadatak, a to znači da treba malo dublje ući u ovo pitanje, a ne samo u pitanja formalnih ovlašćenja i formalnih uslova koje zakon daje narodnim odborima da odlučuju hoće li nekome dati, dozvoliti ili ne dozvoliti vođenje privatne trgovine. Treba da se temeljito i dobro ocijeni pitanje gdje može i dokle može da se dopusti postojanje neke trgovačke radnje, a da ona ne bude štetna za osnovne smjernice i osnovne interese našeg čovjeka i našeg društva. Dalje, treba dobro gledati gdje postoje već uslovi i jesu li izvršene pripreme od strane naše narodne vlasti, od strane naše trgovačke mreže, gdje postoje objektivni uslovi i jesu li svi naši ljudi izvršili pripreme da privatne trgovačke radnje koje će biti ukinute, da budu zamijenjene zadružnom i državnom trgovačkom mrežom, zadružnim i državnim trgovačkim dućanima koji će moći bolje i uspješnije, bez špekulacije, bez svega onoga što donosi kapitalistička špekulacija, da izvrše svoj zadatak u odnosu na snabdijevanje našeg stanovništva.

Baš na ovim pitanjima, drugovi narodni poslanici, stavlja se na ispit zrelost naših narodnih odbora, jer izvršenje zakona nije tumačenje po pravnicima, po juristima, nego je stvar zrelosti, akcije i ocjene stanja i potreba u jednom srezu, od strane sreskih i gradskih odbora, to jest, koliko živo osjećaju i koliko su živo povezani sa potrebama potrošača, sa potrebama našeg radnog čovjeka. Prema tome, to je osnovno pitanje u kome treba imati pravilnu praksu i pravilnu orijentaciju, jer se ovdje ne radi o dozvoljavanju ili nedozvoljavanju trgovačke radnje nekom privatniku, nego se ovdje radi o izgradnji, o organizaciji naše socijalističke trgovine.

S druge strane, drugovi narodni poslanici, stavljam vam na srce i mislim da bi trebalo naročito da pazite da ne dopustite na terenu da se naša zadružna i državna trgovačka mreža, po izvršenju ovog zakona, zagadi sa privatnim kapitalističkim špekulantskim elementima, trgovcima i trgovčicama, kojima će biti onemogućen njihov štetočinski rad, a koji će vjerovatno

navaliti i pokušati da provale u organizaciju naše trgovačke mreže i da pod novim uslovima i na nov način i još štetočinski nastave svoju razornu djelatnost.

Sve su ovo razlozi zbog kojih sa punim uvjerenjem treba primiti Predlog osnovnog zakona o privatnim trgovačkim radnjama koji je podnijela Vlada FNRJ. (Aplauz).

Predsjednik: Prelazimo na diskusiju. Prijavio se za reč narodni poslanik dr Jakov Grgurić.

Dr Jakov Grgurić (Izborni srez Vitez, NR Bosna i Hercegovina): Drugovi narodni poslanici, dozvolite mi da se ukratko osvrnem na ovaj zakonski projekat.

U razvitku pravnog sistema našeg zakonodavstva, donio je ovaj visoki dom različite važne zakone u svim granama našeg narodnog i društvenog života.

I ovaj naš zakon jeste važan, jer formuliše i propisuje kako će se i na koji način otvarati i postojati privatne trgovačke radnje.

Projekat zakona o privatnim trgovačkim radnjama, što je također i u obrazloženju saveznog Ministra trgovine i snabdevanja druga Blaževića rečeno, razrađuje sistematski i to: osnivanje privatnih trgovačkih radnja, postojanje radnje, njezine uslove, odnos radnje prema državnoj vlasti i obratno, unutarne njezino poslovanje, prestanak, odnosno zabranu radnje.

Usporedimo li ovaj naš zakonski projekat sa Zakonom o radnjama i pojedinim naredbama bivše Jugoslavije, a donekle i sa Gewerbeordnung-om bivše Austrije, kojim se služila i u nekim našim pokrajinama (njihove je propise primjenjivala i bivša Jugoslavija), doći ćemo do zaključka da su privatne trgovačke radnje u bivšoj Jugoslaviji vodile takvo trgovačko poslovanje sa različitim artiklima i životnim namirnicama, koje nije odgovaralo interesima i životu naših naroda. Trgovalo se i prodavalo kako je htela pojedina trgovačka radnja ne pazeći da li je to u interesu pojedinca i naroda kao potrošača i kupaca, ne vodeći računa o njihovom imovinskom stanju i mogućnosti plaćanja za najpotrebnije artikle i životne namirnice. Došlo se do uverenja da su trgovačke radnje u bivšoj Jugoslaviji dobile takav spekulativni karakter koji je išao za nagomilavanjem bogatstva, koje im je davao radni narod: seljak, radnik, državni službenik i sitni građanin. O poslovanju ovih trgovačkih radnja u bivšoj Jugoslaviji nije mnogo, a može se reći vrlo malo, vodila računa bivša državna vlast. Nije vodila brigu o tome da li će moći široki slojevi pučanstva u ovakvim trgovačkim radnjama

podmiriti svoje dnevne životne potrebe s obzirom na svoje dnevne zarade i plaće. Državna vlast u bivšoj Jugoslaviji nije usklađivala standard života širokih narodnih slojeva sa prodajom životnih namirnica u tim trgovačkim radnjama; nije se trsila da bude prodaja i kupnja u onom omjeru koji je odgovarao privrednoj i plaćevnoj snazi širokih masa. To je bilo prepušteno vlasnicima trgovačkih radnja, koji su prodavali robu po cijenama kako su htjeli.

K tome još kad se izdavalu dozvola za otvaranje trgovačke radnje, onda je državna vlast u bivšoj Jugoslaviji polagala osobitu važnost na to da li je petitor — molilac radnje pripadnik njezine političke stranke odnosno vladajućeg režima. I samo takvi ljudi bili su na prvom mjestu privilegirani za dobijanje dozvole, a ostali samo onda ako bi bili preporučeni od strane ljudi vladajućeg režima.

Naš zakonski projekat polazi sa sasvim drugog stanovišta.

U prvom redu dozvolja stvaranje i poslovanje privatnih trgovačkih radnja pod zakonskim uslovima navedenim u čl. 9 ovog zakona. Članovi 5 i 3 ovog zakona dozvoljavaju osnivanje javnih trgovačkih društava (ortakluka), ali ukida akcionerska, komanditna i tajna trgovačka društva i trgovačko društvo na veliko s razloga što su ova društva po svojoj organizaciji, svrsi i radu bila takva društva, koja su u svojim rukama nagomilavala, na štetu narodnih masa, veliko bogatstvo a time postala u bivšoj Jugoslaviji jedan od odlučujućih faktora u upravljanju životom i sudbinom naroda i države.

Da se dovede u sklad poslovanje privatnih trgovačkih radnja sa životnim potrebama naroda kao kupca — potrošača, s jedne strane, i prodavaoca, s druge strane, zakonski projekat postavlja narodnu, državnu kontrolu nad radom i poslovanjem ovih radnja. Iz ovoga slijedi da naš zakonodavac ide za tim da se u ovim radnjama ne događa i ne sprovodi takav način rada i poslovanja, koji bi mogao biti na štetu potrošača a samo na korist prodavača te radnje, kao što je to bilo u staroj Jugoslaviji.

Prema tome, ova materija kontrole obuhvata staranje državne vlasti da se postigne i utvrdi pravilno društveno snabdijevanje i tačno plaćanje naših građana bez razlike staleža i zvanja i da se snabdijevanje s obzirom na kupnju i prodaju tako koordinira da se, ne samo po vrstama artikala, izbegne nemogućnost kupnje, nego i oštećenje potrošača kao kupca i nezakonita korist prodavca. Ako prodavac prekrši propis ovog zakona, spada pod sankcije zakona.

U ovom našem zakonu izražen je princip socijalne pravde na kome se ima temeljiti naš društveni život koji pospješuje i dovodi ostvarenju socijalističkog poretka naše zajednice i ostvarenju Petogodišnjeg plana.

Glasm u načelu za ovaj zakonski prijedlog.

Predsjednik: Lista prijavljenih govornika iscrpena je. Želi li još ko da uzme reč u raspravi? (Niko se ne javlja). Shodno čl. 71 našeg novog poslovnika, pristupa se glasanju. Glasa se jednom u celini. Ko je za Predlog osnovnog zakona o privatnim trgovačkim radnjama, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog osnovnog zakona o privatnim trgovačkim radnjama u Saveznom veću jednoglasno prihvaćen i da će, shodno poslovniku i čl. 73 Ustava, biti upućen Veću naroda na rešavanje.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: pretrjes Predloga zakona o šumskoj narodnoj miliciji. Izvestilac o ovom zakonskom predlogu je narodni poslanik Matevž Hace, koji je, kao što ste čuli, odsutan. Zameniće ga narodni poslanik Sulejman Filipović. Molim narodnog poslanika Sulejmana Filipovića da podnese izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Sulejman Filipović (Izborni srez gračanički, NR Bosna i Hercegovina): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, imate pred sobom nekoliko izmjena koje su štampane u izvještaju. Podnoseći Saveznom vijeću ovaj izvještaj Zakonodavnog odbora, molim da ga u cijelosti izvolite primiti.

Narodna skupština donijela je nekoliko zakona iz oblasti šumarstva, koji ovoj privrednoj grani daju nov smisao i novi polet. Novi smisao po tome što u novom državnom uređenju šumarstvo sa svima svojim odlikama služi kao opšte dobro narodu i narodnoj zajednici. Baš zato što su iz šuma izjureni izrabljivači i pljačkaši, naši narodi gledaju danas na šume drugim očima. Oni u njima gledaju svoja dragocjena imanja, oni u šumama vide onaj krupni privredni faktor koji našem Petogodišnjem planu daje dobar oslonac i potporu u njegovom ostvarenju. Nov odnos prema šumarstvu nastupio je po nizu mjera koje je preduzela Savezna vlada u namjeri da orijentacijom šumske službe u modernom smislu uvede red u gospodarenju šumama, tako da ono odgovara načinu racionalnoga trgovačkoga gospodarenja.

Te mjere zadiru u uzgoj, uređenje i zaštitu pravilnog iskorišćavanja šuma. Ovaj zakonski prijedlog, koji je pred vama,

uvodi u život jedno jače sredstvo zaštite u formiranju šumske narodne milicije. Pozitivna odlika šumske narodne milicije vidi se u njezinim zadacima, u čl. 2, kako je to nabrojano u tač. 4. Ja ne mislim o tome govoriti, jer sâm projekat govori o tome.

Šumska narodna milicija, po organizaciji, po duhu i u svemu ostalom ustrojava se, živi i djela po istim načelima kao i narodna milicija, što ovoj šumskoj narodnoj miliciji daje naročitu vrijednost.

Formiranjem šumske narodne milicije rasterećuje se lugarsko osoblje, tako da će se ono moći posvetiti svojim stručnim zadacima, što će biti od osobite koristi za uzgoj, čuvanje i uređenje šuma. Ovom mjerom i drugim propisima, nadamo se, prestaće tamanjenje šuma i lakše će se izvoditi zadatak pošumljavanja, što je kod nas od veoma velikog značaja.

Stoga, u ime Zakonodavnog odbora, molim ovaj visoki dom da zakonski prijedlog prihvati i ozakoni. (Aplauz).

Pretsednik: Pristupamo raspravljanju o ovom zakonskom predlogu. Za reč se prijavio Vojo Ljujić.

Vojo Ljujić (Izborni srez Vareš—Srednje, NR Bosna i Hercegovina): Drugovi narodni poslanici, dalja i bliža prošlost naših šuma decenijama pokazuje da se za vreme svih vladavina i režima nije nikada poklanjala ozbiljna pažnja zaštiti i čuvanju naših šuma. Nije postojala jedna zamišljena osnovica ni za uređenje, ni za plansko iskorišćavanje naših šuma, te, prema tome, nije postojala ni stručna osnovica za čuvanje i zaštitu šuma.

Zbog toga je naše šumarstvo od nenarodnih režima primilo u naslede težak i složen problem šumskih šteta. Na području Bosne i Hercegovine ove su se štete sastojale u bespravnim sečama, u uzurpiranju državnih šuma i šumskog zemljišta, u neuređenoj i prekomernoj paši i u štetama od šumskih požara.

U našoj Republici posle oslobođenja, iako su štete u opadanju, ipak se oseća negativan stav i rad našeg čoveka prema šumi. Ostatak naših vrednih šuma i dalje se uništava, bilo bespravnom sečom, bilo podbeljivanjem ili potpaljivanjem stabala itd.

Površine naših šuma pokrivene su raznim vrstama i kulturama šumskog drveća. Obrasla površina naših šuma iznosi oko 2,200.000 hektara sa ogromnom i vrednom drvenom masom. Danas tu površinu nadzire i čuva nedovoljan broj lugarskog osoblja, koje, uz mnogobrojne zadatke stručne naravi, nije u stanju da šumu čuva i zaštititi od mnogobrojnih šteta. Još i danas u našoj Republici ima čuvarskih rejona sa površinom, preko 10.000 hektara vrednih šuma, što bi u uslovima pravilnog i ra-

cionalnog šumskog gospodarenja trebalo da bude područje jedne šumske uprave.

Važnost zaštite i čuvanja šuma porasla je naročito danas kada u uslovima narodne države i narodne vlasti ulazimo u period izgradnje i organizacije planske i socijalističke privrede. Danas je drvo predmet neophodne upotrebe i potrošnje i izvanredno važna, tražena skupocena sirovina kako u mehaničkoj, tako i u hemiskoj industriji. Zato se s pravom može reći da je zadatak zaštite i čuvanja šuma po značaju važan isto toliko koliko i ostali zadaci naše šumarske problematike. Taj zadatak ističe i Petogodišnji plan razvitka narodne privrede po grani šumarstva.

Ovaj zadatak rešavaće se zajedno sa ostalim problemima šumarstva. Nužnost izvođenja plana čuvanja šuma proizilazi pre svega iz činjenice da od dobro organizovane službe zaštite i čuvanja šuma zavise i svi naši planovi i napor i oko pošumljavanja i obnove šuma na bazi melioracije. Plan zaštite i čuvanja šuma je neophodan iz razloga što ćemo jedino na taj način efikasno i brzo osigurati da se potrebe našeg sveta, vezane za šumu, pokriju po planu i u skladu sa principima šumarskog gospodarenja. Konačno, plan zaštite i čuvanja šuma nameće i činjenica, što je obim i način oštećivanja šuma toliki i takav da predstavlja u današnje dane stalan elemenat nesigurnosti u šumskom privrednom planiranju.

Rekli smo da postoji mali kadar lugarskog osoblja koji ne bi uspeo, uz redovne dužnosti po raznim čisto stručnim poslovima, da uspešno čuva i zaštićuje šumu od raznih vrsta šteta, a naročito i u prvom redu od stoke i čoveka. Površine šuma koje su date na čuvanje jednom lugu, kako smo rekli, obično su velike, teren težak, raznolik i raštrkan. Tehnički i fizički bilo je nemoguće jednom čoveku nadzirati i čuvati toliku površinu, kada je pokraj toga morao vršiti stručne poslove kao što su: doznaka stabala, pripreme drveća, poslovi pošumljavanja, suzbijanje zaraza, zaštita od insekata, čuvanje lova, itd.

Zbog toga su se i pokazale posledice i loše strane ovoga stanja u raznim pravcima šumarskog gospodarstva. Veliki obim šumskih šteta svih vrsta, uzurpiranje državnog šumskog zemljišta, pojava šumskih požara, manjkavost radova na pošumljavanju starih sečišta, paljevina, goleti itd. Sve su to posledice koje su se pojavile i koje su pokazivale da treba odeliti čuvarsko-zaštitnu službu od stručno lugarskih poslova. Kvalifikovanog lugarskog osoblja i pokraj mnogobrojnih kurseva, koji se održavaju radi nadopune, još uvek je malo. Tokom rata mnogo

lugarskog osoblja je nastradalo, pa, prema tome, i njegov se broj smanjio.

Da bi se eliminisale već napred navedene teškoće, a s kojima smo se sreli već u prvim danima naše novostvorene države, te da bi planski unapredili i sačuvali naše šume, moramo u prvom redu planski i energično pristupiti organizovanju šumske narodne milicije koja će biti izvršni organ državne uprave za čuvanje šuma.

Opštim zakonom o šumama postavljena su osnovna načela o zaštiti i unapređenju šuma; Opštim zakonom o zaštiti šuma od požara predviđene su mere za zaštitu šuma od požara, a Opštim zakonom o lovu takode su predviđene mere za razvitak lovstva kao važne grane narodne privrede. Ovi zakoni ne formiraju organizaciju izvršnog organa, koji će imati za zadatak da neposredno kontroliše izvršenje propisanih mera u cilju čuvanja šuma i lova uopšte, kao i u cilju zaštite šuma od požara napose. Regulisanje ove materije nameće potrebu osnivanja posebnog organa, a taj organ imao bi biti šumska narodna milicija.

Čuvanje šuma sastoji se uglavnom od sprečavanja raznih šteta, a naročito šteta koje čini čovek i stoka.

Usled preopterećenosti stručnim poslovima, lugarsko stručno osoblje nije ni tehnički, a ni vremenski, bilo u mogućnosti da vrši efikasno i potpuno čuvarsku službu. Osim gore navedene preopterećenosti nisu lugari mogli vršiti uspešno čuvanje šuma i zbog toga što su službenici preduzeća, odnosno službenici privrednog organa, a ne organa uprave, odnosno izvršnog organa.

Zbog toga se nameće potreba posebnog organa, uključivo čuvarsku službu u koju bi spadali uglavnom poslovi izvršavanja propisa Opšteg zakona o šumama, Opšteg zakona o zaštiti šuma od požara, Opšteg zakona o lovu, kao i drugih propisa koji budu donošeni u vezi sa ovim zakonima. Prema tome, potrebno je da se čuvanje šuma poveri licima kojima će to biti jedina dužnost i koji će, s druge strane, biti pripadnici izvršnih organa državne uprave sa punim autoritetom. Predlog zakona o šumskoj narodnoj miliciji propisuje osnivanje posebne grane narodne milicije koja je izvršni organ državne uprave za čuvanje šuma. Taj propis obećava i osigurava najpotpuniju zaštitu šuma u pogledu sprečavanja svih šteta u šumama, koje potiču od čoveka i stoke.

Šumska narodna milicija, kao izvršni organ uprave, osiguraće pun uspeh u čuvanju šuma a to joj spada u prvenstveni

zadatak uz ostale poslove opšte narodne milicije. U ovom zakonu naglašava se čuvanje šuma, a to je sastavni deo uprave i gospodarenja sa šumama. Na osnovu izloženog, Predlog zakona o šumskoj narodnoj miliciji ne samo da treba pozdraviti, nego ga u celosti, kako je predložen, treba i usvojiti.

Izjavljujem da ću glasati za zakonski predlog. (Aplauz).

Predsednik: Lista prijavljenih govornika je iscrpena. Prema članu 71 poslovnika, pristupamo glasanju. Ko je za Predlog zakona o šumskoj narodnoj miliciji, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o šumskoj narodnoj miliciji u Saveznom veću prihvaćen konačno i da će biti upućen, saglasno poslovniku i članu 63 Ustava, Veću naroda radi rešavanja.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o vojnim disciplinskim sudovima. Izvestilac Zakonodavnog odbora je narodni poslanik Radovan Mijušković. Molim narodnog poslanika Mijuškovića da upozna Veće sa izveštajem Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Radovan Mijušković (Izborni srez tamnavski, NR Srbija): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, disciplinovanost naše Armije ne samo da doprinosi njenoj snazi i čvrstini, njenom ugledu i poštovanju već u narodnim masama učvršćuje i zasluženu nadu u bolju i srećniju budućnost i veru u neprikosnovenost naših granica.

Ovaj zakonski predlog pretstavlja jednu od mera u organizacionom učvršćenju i jačanju discipline, zakonitosti i unutrašnje čvrstine naše Armije.

Povrede dužnosti u Armiji, kao i u ostaloj državnoj službi, mogu biti manjeg i većeg značaja. Povrede dužnosti manjeg značaja raspravljaju nadležne vojne starešine, a povrede većeg značaja — disciplinske prestrupe — raspravljaju nezavisni vojni disciplinski sudovi.

Ovaj zakonski predlog propisuje kako odredbe o uređenju vojnih disciplinskih sudova, njihovu nadležnost, postupak i kazne koje izriču, tako i osnovne vrste disciplinskih prestupa.

Vojno-disciplinsko sudstvo čini sistem koji je samo organizaciono odvojen od ostalog disciplinskog sudstva, ali je zasnovan na istim organizacionim i pravnim načelima. Ukoliko ima razlike, to dolazi iz specifičnog karaktera službe u Armiji.

U organizaciji vojno-disciplinskog sudstva sprovedeno je načelo dvostepenosti, kao i kod ostalog disciplinskog sudstva,

saglasno čl. 39 Ustava. Ovo je načelo sprovedeno na taj način što je predviđeno osnivanje vojnih disciplinskih sudova kao prvostepenih, sa određenom teritorijalnom nadležnošću. Drugostepeni sud je samo jedan, obrazovan pri Ministarstvu narodne odbrane i odlučuje samo po žalbama protiv presuda i rešenja prvostepenih sudova.

Vojni disciplinski sudovi sude samo oficirima i vojnim činovnicima i to samo za disciplinske prestupe a ne i za manje neurednosti, čije je raspravljanje određeno Uredbom o vojnoj disciplini. Što se tiče disciplinskih prestupa podoficira, za njih će se obrazovati posebni sudovi na osnovu ovlašćenja koje je dato Vrhovnom komandantu oružanih snaga.

Ovim je predlogom data definicija disciplinskog prestupa, a primera radi, označena su dela koja se smatraju kao disciplinski prestupi.

U pogledu kazni, a s obzirom na poseban karakter Armije i njenih zadataka, dato je pravo Vrhovnom komandantu oružanih snaga da izrečenu kaznu može zameniti blažom a i osloboditi osuđenog od kazne.

Ovaj predlog propisuje takođe obrazovanje vojnih disciplinskih sudova za oficire i vojne činovnike Uprave državne bezbednosti. Ovo je potrebno regulisati jednim zakonom stoga što je disciplina u Armiji i u Upravi državne bezbednosti podjednaka.

Molim narodne poslanike da prihvate ovaj zakonski predlog. (Aplauz).

Pretsednik: Pristupamo raspravljanju. Pošto nema prethodnih prijava za reč, pitam narodne poslanike, da li ko želi da govori po ovom zakonskom predlogu? (Ne javlja se niko.) Pošto se niko ne javlja, pristupamo glasanju. Ko je za Predlog zakona o vojnim disciplinskim sudovima, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Pošto nema nikoga protiv, objavljujem da je Predlog zakona o vojnim disciplinskim sudovima u Saveznom veću prihvaćen jednoglasno i da će, saglasno poslovniku i Ustavu, biti upućen Veću naroda radi rešavanja.

Dajem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Pretsednik: Nastavljamo rad. Na redu je četvrta tačka dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnoj obavezi državljana FNRJ od 1 aprila 1946 izmenjenog i dopunjenog zakonom od 12 decembra 1946 i 2 decembra 1947 godine.

Izvestilac Zakonodavnog odbora je narodni poslanik Radovan Mijušković.

Molim narodnog poslanika Radovana Mijuškovića da podnese Veću izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Radovan Mijušković: (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, članom 11 Zakona o vojnoj obavezi državljana FNRJ predviđen je rok službe u stalnom kadru dve godine. Od ovoga je učinjen izuzetak za lica koja su svršila srednju ili višu školu, za koja rok u kadru traje jednu godinu i za pojedine rodove kojima rok službe traje tri ili četiri godine.

Pošto je obuka u našoj Armiji, zahvaljujući bistrini naše omladine i požrtvovanosti vojnih rukovodilaca, napredovala, kao i u svima ostalim delatnostima našeg narodnog života, to je dovoljan i kraći rok.

U tenkovskim i motorizovanim jedinicama dovoljan je rok i od dve godine, a u mornarici (sem obalske odbrane u kojoj traje dve godine) rok od tri godine. Zbog toga je, a u interesu izgradnje naše zemlje, i predložena izmena u čl. 11 koji govori o rokovima.

Isto tako predložene su izmene u čl. 11 u pogledu služenja roka kadrovskih podoficira, tako da će trajanje roka kadrovskih podoficira sviju rodova trajati tri godine. Za podoficire je ovo potrebno da bi se što bolje osposobili za obuku vojnika, a po isteku ovoga roka da bi mogli stupiti i u aktivnu službu.

Takode su predložene izmene i u članu 14. Ovim je članom ranije bilo predviđeno da se u vojne škole i ustanove šalju lica neposredno iz kadra koja su za to pokazala naročite sposobnosti. Međutim, kako su velike potrebe za starešinskim kadrom, to se ovim izmenama predlaže da se u vojne škole i kurseve mogu upućivati i lica koja nisu u stalnom kadru.

Odredba iz čl. 14 po kojoj su se mogla u vojne škole upućivati lica koja za vreme rata pokažu naročite sposobnosti, ispuštena je iz zakona kao nepotrebna i suvišna, jer je ona regulisala jedno prelazno stanje.

U ime Zakonodavnog odbora molim da ovaj zakonski predlog primite.

Pretsednik: Pošto nema prijavljenih govornika a ni predloga za čitanje zakonskog teksta, pristupa se glasanju. Ko je za Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnoj obavezi državljana FNRJ od 1 aprila 1946 izmenjenog i dopunjenog zakonom od 12 decembra 1946 i 2 decembra 1947 godine, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema).

Objavljujem da je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnoj obavezi državljana FNRJ od 1 aprila 1946 izmenjenog i dopunjenog zakonom od 12 decembra 1946 i 2 decembra 1947 godine u Saveznom veću konačno prihvaćen i da će biti upućen, saglasno poslovniku i članu 63 Ustava, Veću naroda na rešavanje.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmeni i dopuni Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji.

Izvestilac i o ovome predlogu je narodni poslanik Radovan Mijušković.

Molim narodnog poslanika Mijuškovića da upozna Veće sa izveštajem Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Radovan Mijušković: (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, po članu 8 Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji predviđeno je da svi borci mogu dobiti zajam za građenje i podizanje kuća u sumi do 10.000 dinara sa rokom isplate od 5 do 10 godina. Ovim se zakonom koristilo preko 50.000 lica koja su bila demobilisana, u ukupnom iznosu od blizu 500 miliona dinara.

Kako su sva lica koja su imala pravo na ovaj zajam, i koja su to htela, to pravo iskoristila, to je danas prestala potreba za postojanjem ovoga zakonskog propisa. Zbog toga molim da se usvoji ova izmena zakona.

Pretsednik: Pošto za diskusiju o ovom zakonskom predlogu nema prijavljenih govornika niti predloga za čitanje zakonskog teksta, to, u smislu poslovnika, prelazimo na glasanje. Ko je za Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji u Saveznom veću konačno prihvaćen i biće, saglasno poslovniku i čl. 63 Ustava, upućen Veću naroda na dalje rešavanje.

Drugovi narodni poslanici, pošto naše Veće radi paralelno sa Većem naroda i pošto smo po dogovoru odredili vreme i predmete koje ćemo rešavati, to predlažem Saveznom veću, ako se s time složi, da ovu sednicu prekinemo na ovoj tački dnevnog

noga reda. Da li se Veće sa tim slaže? (Slaže se). Prema tome, ovu sednicu prekidam a nastavićemo rad danas posle podne u 17,30 časova sa nastavkom utvrđenog dnevnog reda.

(Sednica je prekinuta u 11,10 časova).

(Nastavak sednice u 17,50 časova)

Predsednik: Nastavljamo rad. Izveštavam Veće da sam od Veća naroda dobio Predlog osnovnog zakona o privatnim trgovačkim radnjama; Predlog zakona o šumskoj narodnoj miliciji; Predlog zakona o vojnim disciplinskim sudovima; Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnoj obavezi državljana FNRJ od 1 aprila 1946 izmenjenog i dopunjenog zakonom od 12 decembra 1946 i 2 decembra 1947 i Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji. Ovi su zakonski predlozi pretreseni i usvojeni u Veću naroda. Uporedio sam njihove tekstove sa tekstovima istih zakonskih predloga usvojenim u Saveznom veću i utvrdio da su potpuno istovetni. Ovim je pretres svih ovih zakonskih predloga završen u oba doma i oni će biti upućeni Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ radi proglašenja.

Prelazimo na dnevni red. Na dnevnom redu je tačka 6: pretres Predloga zakona o likvidaciji italijanske imovine na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom. Po ovom zakonskom predlogu izvestilac Zakonodavnog odbora je narodni poslanik Mehmed Hodža. Molim narodnog poslanika Hodžu da pročita odborski izveštaj. (Glasovi: On nije ovde!). Da li je prisutan sednici narodnih poslanik Mehmed Hodža? (Nije prisutan). Molim narodnog poslanika dr Maksa Šnuderla da umesto odsutnog izvestioca podnese izveštaj Zakonodavnog odbora.

Zamenik izvestioca dr Maks Šnuderl: (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi, ovaj zakonski predlog posledica je odredaba Ugovora o miru s Italijom i stvarno ne donosi ništa novo. Po onim zakonima koji su navedeni u čl. 3 ovog zakonskog predloga razlika je u tome što se neće dati nikakva naknada za imovinu oduzetu po Zakonu o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća, Osnovnom zakonu o eksproprijaciji ili po drugom kojem zakonu koji predviđa naknadu. Ja predlažem, drugovi, da ovaj zakonski predlog primite.

Pretsednik: Pristupa se raspravljanju ovog zakonskog predloga. Da li ko od narodnih poslanika želi reč? (Niko se ne javlja). Ima li predloga za čitanje zakonskih tekstova? (Nema). Onda, pristupamo glasanju. Ko je za Predlog zakona o likvidaciji italijanske imovine na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Prema tome, objavljujem da je Predlog zakona o likvidaciji italijanske imovine na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru s Italijom u Saveznom veću Narodne skupštine FNRJ konačno usvojen i da će, saglasno poslovniku i čl. 63 Ustava, biti upućen Veću naroda radi rešavanja.

Naredna tačka dnevnog reda je pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima. Pošto se jednovremeno u Veću naroda tretira i raspravlja ovaj zakonski predlog i kako se tamo nalazi predlagatelj Ministar pravosuda Vlade FNRJ, koji treba da da obrazloženje ovog zakonskog predloga, to predlažem da se tačka 7 dnevnog reda pomeri i da bude tačka 9, da bismo čuli ekspozé Ministra pravosuda Vlade FNRJ. Prima li Savezno veće ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da je dnevni red izmenjen utoliko što će pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima biti tačka 9, a tačke 8 i 9 postaće tačke 7 i 8.

Prema tome, drugovi, pristupamo pretresu Predloga zakona o dopuni Osnovnog zakona o braku. Izvestilac Zakonodavnog odbora je narodni poslanik dr Maks Šnuderl. Molim druga dr Maks Šnuderla da upozna Veće s izveštajem Zakonodavnog odbora.

Izvestilac dr Maks Šnuderl: (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige).

Drugovi narodni poslanici, Zakonodavni odbor u tekstu ovoga zakona nije izmenio ništa drugo sem reči u čl. 1 stavu 2: »u red stranih državljana označenih« rečima »među strane državljane označene«, pošto je smatrao da se ne može govoriti o redu stranih državljana.

Drugovi narodni poslanici, ovaj zakon donosi u naše porodično pravo nešto novo, to jest, da je zabranjen brak između naših i stranih državljana po principu i u načelu, naime onih stranih državljana koji borave privremeno, poslovno, službeno, ili privatno na ovoj teritoriji. Ova zabrana postala je potrebna zbog toga pošto naš Zakon o braku koji smo doneli 1946 godine nema za posledicu i promenu državljanstva. Ako strana državljanka stupi u brak sa našim državljaninom, ona time ne

postaje naša državljanka. Ovakva situacija posle izgradnje našeg porodičnog prava veoma je nezgodna, jer naročito, ako uzmemo u obzir Zakon o odnosima roditelja i dece i prava koja imaju otac i majka, — ako su u pitanju našj državljani i drugi strani državljani, oni su onda pod režimom različitoga prava, i to ne samo u pogledu državljanstva koje ih veže prema različitim državama, nego i inače. Oni imaju ista prava, oni moraju da vrše sporazumno roditeljsko pravo, ali ako su podređeni i jedan i drugi različitim pravnim sferama, prirodno je da će odgoj i vaspitanje deteta u takvom braku biti veoma teško i može imati za posledicu tešku situaciju. Zbog toga je i donesen ovaj zakon. Time nije rečeno da se apsolutno ne može sklopiti brak između našeg i stranog državljanina. Strani državljanin može u svako doba da zamoli za naše državljanstvo, a posle toga može da sklopi brak sa našim državljaninom. Dakle, to je ograničeno samo na one strane državljanine koji privremeno borave, poslovno, službeno ili privatno na našoj teritoriji. Ali oni, koji žive u našoj zemlji od pre 6 aprila 1941 godine, koji su zemljoradnici ili su zaposleni u državnom nadležstvu, ustanovi ili preduzeću ili kod društvene organizacije ili imaju dozvolu za obavljanje trgovačke ili zanatske radnje, mogu uz potvrdu ili dozvolu ipak sklopiti brak, bez obzira na ova ograničenja.

Takvih zabrana ima i u drugim državama. To je, uopšte, nekada bilo načelo da jedan državljanin ne može da sklapa brak sa stranim državljaninom. U starom Rimu bio je potreban naročiti ugovor između stranaka (*conubium et commercium*).

Zbog toga vam u ime Zakonodavnog odbora predlažem da ovaj zakonski predlog primite. (Aplauz).

Predsednik: Prelazimo na raspravljanje o ovom zakonskom predlogu. Želi li ko od narodnih poslanika da uzme reč? Pošto se niko nije prijavio, pristupamo glasanju. Ko je za Predlog zakona o dopuni Osnovnog zakona o braku, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o dopuni Osnovnog zakona o braku u Saveznom veću konačno prihvaćen i da će, saglasno poslovniku i Ustavu, biti upućen Veću naroda na rešavanje.

Naredna tačka dnevnog reda je: pretres Predloga zakona o izmenj Zakona o uređenju narodnih sudova. Izvestilac Zakonodavnog odbora je narodni poslanik Miloš Minić. Molim narodnog poslanika Miloša Minića da upozna Veće sa izveštajem Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Miloš Minić (*Izborni srez Ijubički, NR Srbija*):
(Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, ja bih uz ovaj izveštaj rekao još nekoliko reči. Ovu izmenu nadležnosti sreskih i okružnih sudova zahtevala je praksa naših sudova. Po dosadašnjoj nadležnosti okružni sudovi su bili opterećeni mnogobrojnim raspravama u prvom stepenu manje važnih i manje značajnih stvari iz krivično-pravne i građansko-pravne oblasti. Dosada je to bilo potrebno i korisno, jer zahvaljujući baš takvoj nadležnosti okružnih sudova, bilo je omogućeno da vrhovni sudovi narodnih republika neposrednom kontrolom sprovode ujednačenu sudsku praksu, to jest, da ujednačavaju primenu zakona u ovoj širokoj oblasti krivičnog i građanskog prava na čitavoj teritoriji naše Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Ovakav nadzor vrhovnih sudova pokazao se korisnim naročito u prvim godinama rada naših narodnih sudova. Međutim ono što je bilo doskora korisno i potrebno počelo je da smeta. Okružni sudovi i vrhovni sudovi narodnih republika sada su opterećeni rešavanjem manje važnih stvari. To je počelo ozbiljno da smeta kako okružnim, tako i vrhovnim sudovima, da se s najvećom pažnjom posvećuju važnim i teškim deliktima i građansko-pravnim sporovima. Zbog toga se nametnula potreba da se okružni sudovi rasterete manje značajnih stvari i da se one prebace u nadležnost sreskih sudova.

Ovakva promena nadležnosti bila je mogućna zato što se dosada prilično daleko odmaklo u konsolidaciji sreskih sudova. Sreski sudovi su sposobni danas da prime nove zadatke koji se na njih prenose zakonom koji sada pretresamo.

Za narodne mase ova izmena nadležnosti sudova imaće neposrednu korist. Zbog mnogih krivičnih i građansko-pravnih sporova, po kojima su bili dosada nadležni okružni sudovi, mnogi naši ljudi morali su da odlaze u udaljena sedišta okružnih sudova. Sada će moći da idu u sedišta sreskih sudova koja su im bliža.

Ovim zakonom još više ćemo približiti narodne sudove narodu i omogućiti brže svršavanje poslova našim ljudima. Iz tih razloga Zakonodavni odbor usvojio je ovaj predlog Savezne vlade i predlaže Saveznom veću da ga takođe usvoji. (Aplauz).

Pretsednik: Ko želi da govori o ovom zakonskom predlogu? (Niko). Prema tome, stavljam ovaj zakonski predlog na glasanje. Ko je za Predlog zakona o izmenama Zakona o uređenju narodnih sudova, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li

Koga protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o izmenama Zakona o uređenju narodnih sudova jednoglasno prihvaćen i da će biti upućen, saglasno poslovniku i članu 63 Ustava, Veću naroda radi rešavanja.

Prelazimo na devetu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima. Izvestilac je dr Jerko Radmilović, koji se razboleo i izvinio. Njega će zameniti po ovom izveštaju narodni poslanik dr Maks Šnuderl, sekretar Zakonodavnog odbora.

Zamenik izvestioca dr Maks Šnuderl: (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, kao što vidite mi smo uneli u ovaj predlog zakona nužne izmene. Ove se izmene, uglavnom, tiču redakcije i boljeg jezika. Mi smo u članu 3 dodali novi stav koji glasi: »Kod svih zvanja gde je moguće meriti efekat rada kvantitativno, ustanoviće se dodatak po efektu rada na osnovnu platu.«

Onda smo u članu 30 dodali nov drugi stav koji glasi: »Službenik odgovara za disciplinski prestup bez obzira da li je učinjen svesno ili iz nehata«, jer smo smatrali da treba ovakvu odredbu da sadrži Zakon o državnim službenicima u pogledu disciplinskih prestupa.

U članu 31 mi smo promenili tačku 10 i ona glasi: »Primanje poklona ili drugih pogodnosti u vezi sa službom«, jer smo smatrali da je mito krivično delo po kome treba da sude narodni sudovi.

Isto tako smo u tački 11 istoga člana brisali reči »izvršenje utaje ili krađe« i mesto toga stavili »prisvajanje«, jer smo smatrali da za utaje i krađe odgovara državni službenik pred sudovima.

Isto tako promenili smo tačku 23 istoga člana koja glasi: »Produženo ponavljanje disciplinskih neurednosti«.

Drugovi narodni poslanici, ovaj zakonski predlog bio je potreban da bi se uskladio Zakon o državnim službenicima sa nizom uredaba koje je donela Vlada u pogledu sistematizacije i prevođenja državnih službenika. Jedna značajna promena koja je uneta jeste promena u pogledu otkaza. Dosada je bio otkaz moguć od jedne ili druge strane, odnosno od države ili službenika. To je imalo za posledicu veliku fluktuaciju državnih službenika. Jedan državni službenik koji nije bio zadovoljan, koji je imao premalu platu, otkazivao je službu i odlazio u drugu službu. To tako dalje ne ide, jer je ova fluktuacija dobila prilično veliki obim. Sada treba da svaki otkaz bude ispitan od

naročite komisije koja ima da utvrdi da li je otkaz opravdan ili nije. To važi isto tako i za otkaz od strane države kao i od strane državnog službenika. Uostalom, sve su te korekture postale potrebne zbog novouređenih odnosa državnih službenika, i zato predlažem u ime Zakonodavnog odbora da ovaj zakonski predlog primite. (Aplauz).

Pretsednik: Ima reč Ministar pravosuda FNRJ Frane Frol.

Ministar pravosuda Frane Frol (NR Hrvatska):

(Videti govor održan u Veću naroda na četvrtoj sednici, strana 443.)

Pretsednik: Ima reč narodni poslanik dr Maks Šnuderl.

Dr Maks Šnuderl: Predlažem sledeći amandman uz Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima. U čl. 63 predlažem nov prvi stav, koji glasi:

U čl. 84 Zakona o državnim službenicima, u stavu 1, mesto reči »zbog zločinstva ili kakvog drugog nečasnog dela« stavljaју se reči »zbog težeg krivičnog dela«.

Obrazloženje: shodno novoj podeli krivičnih dela i novousvojenoj terminologiji, u Krivičnom zakoniku (Opšti deo) stara podela krivičnih dela na zločinstva i nečasna dela više ne postoji, te se zbog toga i zamenjuje sa težim krivičnim delima.

Drugi deo amandmana bio bi:

U drugom redu stava 1 čl. 65 Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, mesto reči »po čl. 84 i 85 ovog zakona« stavljaју se reči »izuzev slučaja stavljanja u pritvor ili istražni zatvor«.

Druga rečenica istog stava izdvaja se u poseban stav ovog člana.

Obrazloženje: službeniku bez porodice daje se jedna trećina prinadležnosti da bi mu se obezbedio najpotrebniji minimum za život za vreme suspenzije. Prema tome, nema razloga davati jednu trećinu prinadležnosti onim službenicima bez porodice koji se nalaze u pritvoru ili istražnom zatvoru, to jest, koji se ne nalaze u slobodi. Međutim, takvi službenici, ako imaju porodicu na izdržavanju, primaće jednu polovinu prinadležnosti za sve vreme suspenzije.

Pretsednik: Ima reč narodni poslanik Moša Pijade.

Moša Pijade: Ja bih pitao izvestioca otkuda ovaj amandman?

Dr Maks Šnuderl: To je moj zasebni amandman.

Moša Pijade: Dakle, ovako stoji stvar. Čl. 84, u prvom stavu, kako je izašao iz Zakonodavnog odbora glasi: (citira). Prvi stav

čl. 86 kako je izišao iz Zakonodavnog odbora glasi: (citira). Sada se po ovom amandmanu druga Šnuderla predlaže da se mesto »zbog zločinstva ili kakvog drugog nečasnog dela«, stave reči »zbog težeg krivičnog dela«. To je u redu i u skladu sa Opštim delom Krivičnog zakonika koji smo doneli ranije.

Ono što ja ne primam, to je onaj drugi deo amandmana. Službenik može da napravi službenu krivicu, može da bude predat sudu. Mi predviđamo u tom slučaju da primi trećinu plate. Ipak, čovek ima porodicu itd. Ja mislim da se ne možemo složiti s tim da mu se obustavi svaka prinadležnost dok ne bude osuđen. Sud može naći i da on nije kriv, posle nekoliko meseci istrage, pa da ga pusti na slobodu, ispod suđenja, da ga oslobodi krivice. Zašto onda nije primao platu, a njegova porodica je stradala?

Zato ja mislim da ovu prvu dopunu koju predlaže drug Šnuderl treba da primimo, pošto je u skladu sa Opštim delom Krivičnog zakonika, a drugu ne. Mislim da će se i drug Šnuderl složiti sa tim.

Pretsednik: Molim podnosioca predloga Ministra pravosuđa da se izjasni po ovom amandmanu.

Ministar pravosuđa Frane Frol: Prihvatam prvi dio amandmana, a drugi ne prihvatam iz razloga koje je iznio predsednik Zakonodavnog odbora drug Pijade. Zato molim ovaj dom da prihvati prvi amandman, a drugi da odbije.

Pretsednik: Ima li još koga da želi uzeti reč u raspravljanju ovog predloga? (Nema). Po poslovniku, kada je od strane podnosioca predloga prihvaćen jedan amandman, on postaje sastavni deo zakonskog teksta. Prema tome, prihvaćen je amandman pod 1) koji glasi:

»U čl. 84 Zakona o državnim službenicima u stavu 1, mesto reči »zbog zločinstva ili kakvog drugog nečasnog dela« stavlja se reči »zbog težeg krivičnog dela«.

Kad se dogodi da amandman narodnog poslanika u raspravljanju ne bude prihvaćen od strane podnosioca predloga, onda se po novom poslovniku taj amandman stavlja na glasanje. Prema tome, pre nego što pristupimo glasanju po zakonskom predlogu, stavljam na glasanje drugi deo amandmana poslanika Šnuderla, koji glasi:

»U drugom redu stava 1 čl. 65 Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, mesto reči »po čl. 84 i 85 ovog zakona« stavlja se reči »izuzev slučaja stavljanja u pritvor ili istražni zatvor«.

Ko je za ovaj amandman poslanika dr Maksa Šnuderla, neka digne ruku. (*Glasovi: Za prvi stav?*). Prvi stav je ušao u tekst zakona, prvi je gotov. Objavio sam da je prvi deo amandmana, koji je podnosilac predloga prihvatio, postao tekst zakona koji će se posle toga glasati, a da drugi deo amandmana, koji sam sada pročitao, nije prihvaćen od podnosioca predloga, a po poslovniku se on prvo stavlja na glasanje. Prema tome, prvo stavljam na glasanje ovaj drugi amandman, ponavljam ga, da se umesto reči »po čl. 84 i 85 ovog zakona«, po amandmanu stave reči »izuzev slučaja stavljanja u pritvor ili istražni zatvor.« Taj amandman nije prihvaćen od podnosioca predloga. Ko je za taj amandman, neka digne ruku. (Niko ne diže ruku sem narodnog poslanika dr Maksa Šnuderla). Ko je protiv toga amandmana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku sem narodnog poslanika dr Maksa Šnuderla). Konstatujem da je ovaj amandman u Saveznom veću odbačen.

Pošto na listi govornika nema prijavljenih za reč, stavljam na glasanje ceo zakon, naravno zajedno sa amandmanom u članu 63, koji je prihvaćen od strane predlagača zakonskog predloga, i kako je malopre pročitao. Ko je za Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima u Saveznom veću konačno usvojen i da će, saglasno poslovniku i članu 63 Ustava, biti poslat Veću naroda radi rešavanja.

Veću je saopšteno, još na prvoj sednici, da je Vlada FNRJ uputila jedan spisak uredaba koje je donela na osnovu ovlašćenja da donosi uredbe po pitanjima narodne privrede. Isto tako Veću je saopšteno da je sekretar Veća Ljubčo Arsov, zato što je postao Ministar rada u Vladi FNRJ, podneo ostavku na položaj sekretara Veća. Isto tako, u izglasanom novom poslovniku vi ste čuli i saznali da je sada uveden Odbor za inostrane poslove koji dosada nije postojao, koji treba da broji 15 članova i 5 zamenika. Pored toga u odborima Veća nastale su izvesne praznine i izvesna upražnjena mesta. Sa svih ovih razloga predlažem Veću dopunu dnevnog reda i to ovako:

1) Potvrda uredaba Vlade FNRJ, donetih u vremenu od 27 novembra 1947 do 24 aprila 1948 na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ da donosi uredbe po pitanjima iz narodne privrede. Taj spisak uredaba štampan je i razdeljen narodnim poslanicima.

2) Izbor sekretara Saveznog veća na mesto Ljubča Arsova.

3) Izbor Odbora za inostrane poslove i to 15 članova i 5 zamenika

4) Popuna upražnjenih mesta u odborima Saveznog veća putem izbora novih članova i njihovih zamenika. Da li Veće prima dopunu dnevnog reda ovako kako sam predložio? (Prima). Ima li ko da ne prima? (Nema). Prema tome, objavljujem da je dnevni red Saveznog veća popunjen ovako kako sam pročitao.

Na taj način dnevni red je iscrpen. Pošto je za ove nove predloge u dnevnom redu potrebno izvesno konsultovanje između članova Kluba narodnih poslanika Narodnog fronta, predlažem Veću da odobri da mogu zaključiti današnju sednicu. Da li Veće prima ovaj predlog? (Prima).

Današnju sednicu zaključujem a sledeću zakazujem za sutra 28 aprila u 11 časova.

(Sednica je zaključena u 18,45 časova).

ВЕЋЕ НАРОДА

Четврта седница

(27 априла 1948)

Почетак у 9,30 часова.

Претседавао потпретседник Косан Павловић (НР Србија).

Потпретседник: Отварам четврту седницу V редовној заседања Већа народа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар Јоза Миливојевић. Молим секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар Јоза Миливојевић чита записник треће седнице Већа народа од 26 априла 1948 године.

Потпретседник: Прима ли Веће народа прочитани записник? (Прима). Пошто је записник примљен, биће оверен.

Прелазимо на прву тачку дневног реда: претрес Предлога основног закона о приватним трговачким радњама. Молим известиоца Законодавног одбора Јозу Миливојевића да поднесе извештај.

Известилац Јоза Миливојевић: (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге).

Дозволите ми да овај извештај пропратим са још неколико ријечи.

Чињеница је да је трговина у Федеративној Народној Републици Југославији прелазом из система рационарања на систем обезбијеђеног снабдијевања, на трговину по везаним цијенама и слободног тржишта, ступила у нову фазу, добила је јасан лик и перспективу социјалистичке трговине. Започео је процес оштрог ликвидирања остатака капитализма на сектору наше трговине, како је то рекао у свом експозеу у буџетској дебати Министар трговине и снабдијевања ФНРЈ друг Јаков Блажевић.

Државни и задружни сектор трговине постали су већ данас доминантни у нашој трговини, док је сектор приватне трговине у свом највећем, још преосталом дијелу, постао, под новонасталим условима, у нашој земљи бескористан, непотребан па чак и штетан по опће интересе наших радних маса. У тој новој фази показала се је, ето, и потреба да се донесе Основни закон о приватним трговачким радњама, да би се онај преостали дио приватне трговине, који још има услова за живот, уредио законом, а све преостало бескорисно, непотребно, шпекулантско и зеленашко уклонило.

Сам законски приједлог садржи прописе о приватним трговцима, о трговачким радњама (подузећима) тих трговаца, као и о трговачким пословима тих подузећа. Он одређује основно токо може на приватном трговачком сектору оснивати и водити приватну трговачку радњу, њен опсег рада — (забрањена је приватна трговачка радња на велико, забрањено је имати филијале, забрањена су приватна дионичарска друштва, командитна друштва, тајна трговачка друштва, као и друштва са ограниченим јамством).

Члан 1 овог законског приједлога одређује да сву организацију трговине спроводи држава тиме што одређује план трговачке мреже на основу перспективних и текућих привредних планова. Тако, темељне форме капиталистичке приватне трговине — шпекулантивна купња и продаја у циљу обогаћења појединца — у нашој социјалистичкој земљи даномице нестају. Трговина код нас постаје еминентно друштвена функција, врши некапиталистичку дистрибуцију, некапиталистичку купњу и продају и друштвену акумулацију, то јест, преображава тровање у здраво социјалистичко тровање без израбљивања човјека по човјеку путем приватног трговачког профита, шпекулантства, зеленаштва и преваре.

Члан 2 овог законског приједлога одређује стога да све преостале приватне трговачке радње које се не могу ускладити са прописима овог закона морају престати са радом. То указује нужност овог закона као важног оружја у борби против остатака капиталистичких елемената у приватној трговини баш у овој фази развоја наше социјалистичке трговине, па стога ја овај законски приједлог поздрављам и у име Законодавног одбора молим вас, народне заступнике, да га у цијелости примите и узаконите. (Одобравање).

Потпретседник: Отварам претрес. Реч има народни посланик Нико Јуринчић.

Нико Јуринчић (НР Босна и Херцеговина): Другови народни посланици, Предлог основног закона о приватним трговачким радњама у потпуном је складу са Уставом Федеративне Народне Републике Југославије, у којем се каже да наша држава, дајући општи правац привредног развитка наше земље, остварује и општу контролу над приватним сектором привреде.

Законом о приватним трговачким радњама наша држава регулише за наше народе једно од врло важних питања, доводи у склад наш трговински систем у оквиру основних тенденција цјелокупног друштвеног и економског развитка наше земље.

Огроман значај, улогу и задатке трговине и социјалистичкој изградњи наше земље не можемо нити смијемо посматрати и ријешавати одвојено од цјелокупне наше друштвено-економске стварности.

Овај закон заснива се на принципу да једино држава спроводи организацију трговине, која се оснива на плану трговачке мреже, која као основни елеменат у рукама државе, рјешава питање снабдијевања становништва. Према томе, јасно је да сви сектори у трговини (државни, задружни и приватни) свој рад имају да усмјере ка рјешавању тога основног задатка у трговини. Ми већ можемо данас да утврдимо колико је огромну задаћу у рјешавању овога за нас животног питања извршио државни и задружни сектор у трговини — у снабдијевању широких радних маса града и села. Специјално код нас у Босни, гдје су ратна пустошења оставила читаве крајеве у тешком економском стању, била преко ових сектора наша народна власт је могла врло брзо и са успјехом да интервенише и рјешава ова питања.

Шта би било са нашим радним људима да наша народна власт није најозбиљније узела у своје руке да рјешава ово питање. Разумљиво је да би шпекулантски и нашем народу непријатељски елементи дошли до пуног изражаја у пљачки наших људи. Не само то да је наша народна власт, борећи се кроз државни и задружни сектор и нашој трговини, ријешавала врло важан економски проблем града и села, него је, рјешавајући овај проблем, вршила јак политички утицај, диференцирајући радне масе града и села од шпекулантских и кулачких елемената, заоштравајући свакодневно ту борбу.

Свима нам је у свјежем сјећању остала пљачкашка дјелатност разних трговачких гизда и у граду и у селу. Тешкови људи не само да су у бившој ненародној Југославији вршили

осиромашење наших радних људи, него су били и јак ослонац противнародној владајућој клици за спровођење њене противнародне политике, дјеловали су као разбијачи братства и јединства наших народа, као борци против сваке напредне и демократске мисли. У току велике ослободилачке борбе наших народа за своју независност и слободу, окупатор и домаћи издајници баш у таквим људима нашли су своје највјерније помагаче, који су се овим својим бићем ставили на страну непријатеља наше земље, наше борбе и помагали их свим својим снагама. Зато нам је потпуно разумљиво што данас, када наши народи чине крајње напоре на изградњи лепшег и срећнијег живота, те елементи не могу да се помире са данашњом стварношћу и покушавају да нам директно или индиректно нашkode на томе за нас најважнијем и најосјетљивијем питању.

Народноослободилачка борба и на овом пољу направила је дубоке и корените измјене у корист радних људи наше земље. Карактеристично је да се код нас у Босни опскрба становништва артиклима обезбјеђеног снабдијевања врши искључиво преко државне и задружне трговачке мреже и у нашој Републици нема приватних радњи преко којих се врши обезбјеђено снабдијевање. Државна и задружна мрежа уз још извјесно побољшање, како у организационом, тако и у дистрибуционом погледу, биће довољна за успјешну дистрибуцију артикула из гарантованог снабдијевања и код ње је спроведена организација у смислу Уредбе о снабдијевању становништва, то јест постоје одвојене продавнице за гарантно снабдевање, а одвојене продавнице за слободну продају.

Учешће приватне трговачке мреже у снабдијевању становништва претежно се одразило кроз дистрибуцију пољопривредних артикула, као што је месо, месни производи, воће и поврће, те кроз дистрибуцију галантериске робе, с обзиром да се државни и задружни сектор релативно мало ангажовао у дистрибуцији те врсте артикула, нарочито у среским мјестима, а што у 1948 години мора да се исправи.

Колику огромну важност за наше народе, а специјално за радничку класу, има доношење овог закона, најбоље видимо из дискусије која је вођена о Предлогу општедржавног буџета за 1948 годину. Буџет за 1948 годину, који уједно одражава и наш привредни план за 1948 годину, јасно нам говори о величини задатака који стоје пред нашим народом у овој години. Борба за извршење плана нераздвојна је од

борбе за регулисање у нашем привредном механизму питања снабдијевања људи који тај план остварују. Заправо, ово је једно од основних питања које условљава извршење плана.

Планска привреда, њена правилна организација и уопјеси који се морају постићи из постављеног плана, нужно захтјевају да руководство привреде буде у рукама државе. Баш због тога основног фактора, нацрт овог закона је у сагласности са нашим Уставом, заснован је на начелу да приватне трговачке радње стоје под непосредним надзором државних органа. На овај начин држава себи обезбјеђује контролу у раду приватних трговачких радња, чије је постојање у складу са општом политиком наше трговачке мреже.

Наша планска привреда и цео даљи развитак наше земље не трпи неорганизованост, стихијност и бесплански рад ма на којем пољу и сектору нашег друштвеног живота. Према томе, ми овим законом омогућавамо нашој народној власти пуну евиденцију, и у квантитативном и у квалитативном погледу, приватних трговачких радња; стварају се могућности за планско дјеловање приватне трговине и стварају се услови за планско руковођење приватним трговачким сектором.

Овим законом попуњава се једна празнина из сектора пословања приватних трговачких радња и вјерујем да ће он много да олакша и помогне у раду народним одборима. Исто тако вјерујем да ће овај закон поздравити сви радни људи наше земље, сви патриоти, јер ће у њему видети још један корак напријед ка побољшању свог материјалног положаја.

Изјављујем да ћу гласати за овај законски предлог.

Потпретседник: Жели ли још ко реч? (Не жели). Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај законски предлог на гласање. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Има ли кога *против*? (Нема). Пошто нема никога *против*, објављујем да је Предлог закона о приватним трговачким радњама примљен у Већу народа и биће упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: претрес Предлог закона о шумској народној милицији. Молим извештаја Законодавног одбора Милоша Царевића да поднесе извештај Законодавног одбора.

Извештач Милош Царевић (НР Србија): (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге.)

Дозволите ми, другови, да образложим овај извештај са неколико речи.

Шумарство је у старој Југославији после пољопривреде било главна грана народне привреде. Десетине хиљада породица нашег планинског живља везивало је свој материјални опстанак за радове у шумама, а стотине хиљада сељачких породица оснивало је или допуњавало своју економију на бази искоришћавања производа шума — нарочито шумске паше, шумских плодова, итд.

Рђава шумско-експлоатациона пракса, или, боље рећи, рђава организација одбране и заштите шума од директног напада капитала, била је праћена и лошом политиком заштите и чувања шума у ужем смислу речи. Знамо да питања бесправне горосече, узурпација и нерегулисане шумске паше, као форми индиректног капиталистичког угрожавања шума, нису никако скидана с дневног реда, нису никако престајала да буду предмет бриге и дискусије поштених и добронамерних шумарских стручњака. Шумски пожар, инсекатски каламитети, штете од елементарних непогода, итд. као израз и последица крајње екстензивног и примитивног шумског газдовања, такође су опасно угрожавали шуме и са осталим узроцима обесшумљавања употпуњавали повезану групу комплимената, комплексни чвор проблема заштите шума — неразрушив у друштвено-економским и политичким условима старе Југославије.

Колонијално-експлоатациона пракса у нашим шумама — с једне стране — и стално низак ниво шумског газдовања кроз цео капиталистички период — с друге стране — учинили су нашу земљу релативно сиромашном шумама, поред свих прича о њеном неизмерном шумском богатству. Мањак дрвне масе од близу 500 милиона кубика, губитак у годишњем прирасту од близу 10 милиона кубика, око 2 милиона хектара непродуктивног или ниско продуктивног шумског земљишта под шумским чистинама, голетима, ритовима, шикарама и брстицама; све чешће и опасније изражени феномени обесшумљавања: бујице, поплаве, нестабилан режим подземних вода, локално измењени климатски односи и с тим у вези погоршани услови за високоприносну пољопривреду — све то показује да је прича о нашем шумском богатству тешка и опасна заблуда, све то указује да је задатак заштите и чувања шума један од главних, можда и најглавнијих задатака наше шумско-привредне па и наше опште-привредне политике. Важност овог питања расте нарочито

данас, када, у условима народне државе и народне власти, улазимо у период организације изградње социјалистичке привреде и када дрво постаје изванредно важна и све више тражена скупљена сировина хемиске и механичке индустрије прераде. С правом се може рећи да се задатак заштите и чувања шума по значају изравњава са друга два основна задатка наше шумарске проблематике: са подизањем продукционе моћи шума и шумског земљишта и са рационалним искоришћавањем народног шумског богатства, нарочито дрвета као главног производа шума.

Ненародни режими у бившој Југославији омогућили су па чак и потстицали да се у народу створи рђав однос према општенародним шумама (државним и бившим комуналним шумама). Упркос свих напора који се чине од ослобођења да се сузбију у народу ове рђаве навике и гледања на општенародне шуме, ипак и данас има случајева напада на те шуме.

Као тешко наслеђе прошлости наметао се проблем заштите шума од бесправних горосеча. Овај проблем је, као тешка мора, деценијама и деценијама притискао наше шуме, јер су се његови узроци налазили у основи ранијег капиталистички уређеног друштвеног система. Тек после уклањања таквог друштвеног склопа — отстрањењем спекулантских елемената и преласком у планску социјалистичку привреду, створени су основни предуслови да се проблем бесправне горосече и заштите шума током извршења Петогодишњег плана потпуно ликвидира.

Бесправне горосече и штете које је човек одувек наносио нашим шумама биле су огромне. Према статистичким подацима 1938 године, на пример, све врсте штета од човека у Србији, Војводини и Космету износиле су 8,204.000 динара. За време рата окупатори и домаћи издајници нанели су огромне штете нашим шумама, тако да се пред ослобођење 1944 године та штета попела до износа који се цени на 37,505.000 динара.

Према подацима 1946 године бесправна горосеча је износила 30,368.000 динара па је било потребно у 1947 години смањити је на мању меру, пошто претставља велики губитак у народном дохотку. У томе се донекле и успело, тако да се бесправна горосеча у 1947 години незнатно смањила на износ од 29,271.000 динара.

Ма колико да наш човек наноси штете шумама, оне не би биле угрожене, ако после тога шумско деградирање зе-

мљиште и настале шикаре не би биле препуштене без икаквог обзира и надзора претераној испаши и кресању лисника.

Нарочито је штетан по шуме брст коза због начина на који се врши: козе се отерају у шуму и о њима нико не води рачуна. Тиме су деградиране шуме и шикаре изврнуте постепеној и сигурној пропасти. Према најновијим, послератним статистичким подацима свег стока је за време рата преполовљена, само то није случај са козама. Пре рата их је било у Србији 513.094, док попис који је извршен 1945 године показује број од 515.535. Дакле, после рата имамо 2.441 козу више него што смо имали пре рата.

Због свега изложеног у циљу сузбијања шумских штета, поред многобројних других мера, организована је и шумско-чуварска служба.

Бројно стање шумско-чуварских кадрова ниуколико не задовољава. На преко 2 милиона хектара шума и шумског земљишта у НР Србији данас има свега 960 чувара шума, од којих је 750 код државних шумских газдинстава, а око 200 код среских народних одбора. Такво стање је и у другим републикама. Услед оваквог бројног стања чуварских кадрова општенородне шуме локалног значаја су врло слабо чуване, а шуме приватних лица остају без икаквог стварног надзора у погледу газдовања и чувања. Међутим, слабо бројно стање чуварских кадрова нема за последицу само рђаво или никакво чување шума. Последица оваквог стања је и у томе што се разне функције шумарске службе, као пошумљавање, надзор над газдовањем приватним шумама, њихово рационално искоришћавање, затим надзор над ловом, надзор над пијавом дрвета итд. уопште не могу да организују и конкретизују, услед чега долази до несавладивих тешкоћа у планирању и извршењу планова на пошумљавању, заштити и искоришћавању шума локалног значаја и шума приватних лица. Слабо бројно стање шумско-чуварских кадрова омогућује дивљу слободу приватних власника шума у поступању са шумама, најнерационалније искоришћавање дрвета, немогућност увођења напредних мера у ловној привреди, хаос на пијаци дрвета итд. Услед свега тога бројно стање шумско-чуварских кадрова поставља се као основно питање у разматрању проблема шумско-чуварске службе.

Низак стручни, политички и морални ниво шумско-чуварских кадрова је други велики недостатак шумско-чуварске службе. Велики број је без икакве стручне школе, а некад и са слабом основном писменошћу. С друге стране —

већи део кадрова преузет је из старог југословенског апарата, па не задовољава ни у политичком ни у моралном погледу: не сналази се, или се врло тешко сналази у новим условима. Овакво квалитативно стање чуварских кадрова чини организацију техничких и надзорних функција шумско-чуварске службе још тежом. Отуда се квалитативно побољшање — изграђивање и уздизање шумско-чуварских кадрова поставља у проблему шумско-чуварске службе такође као прворазредно важно питање.

Организација шумско-чуварске службе у својој данашњој форми такође не задовољава. Уствари то је на стари, предражни, неизмењени начин организована служба. Прерата је постојала посебна шумско-чуварска служба за „државне“ шуме и посебна за „шуме под нарочитим јавним надзором“ (шуме општина, села, манастира, црква, градова, фондова, банака итд.), без икакве шумско-чуварске и надзорне службе за приватне шуме. Данас ми имамо сличну ситуацију: посебну службу за општенородне шуме републичког значаја, а посебну за општенородне шуме локалног значаја — којима такође нису ниуколико обухваћене шуме приватних лица.

Овако организована шумско-чуварска служба има много недостатака. Један од највећих је у томе, што приватне шуме остају потпуно необухваћене чуварском и надзорном службом, иако су оне данас опасно угрожене од самих њихових власника. Изванредно повољна конјunktura — с једне стране, и спекулативне склоности (некад и непријатељске) — с друге стране, чине да се ова категорија шума, у условима нерегулисаних пијаце дрвета, немилосрдно сатире.

Други велики недостатак садашње шумско-чуварске службе је у томе, што се чуварско особље, и поред тога што га је мало и што квалитативно не задовољава, врло нерационално користи. Конкретно, на пример, у једном шумском подручју које би се могло третирати као јединствен чуварски рејон, постоје по два па и више чувара од којих су неки на буџету државних шумских газдинства, а други на буџету среских народних одбора, иако би при јединственој служби исти рејон могао бити чуван од половине садашњег броја чувара, који би чували све шуме без обзира на категорију власништва и управљања. У другим шумско-чуварским рејонима постоји, на пример, само чувар за шуме републичког значаја, док шуме локалног значаја остају без његовог надзора (јер

срески одбор нема чувара) само зато што је шумско-чуварска служба различите категорије управљања разједињења.

Услед великог пада на извесне општенородне шуме, садашње чуварско особље приморано је да сву своју пажњу усретреди на чување шума од бесправног коришћења и оштећивања, а да скоро у потпуности занемари свој главни задатак — као помоћно шумско-технички орган. Извесни комплекси државних шума и данас су тако нападнути да уз све пожртвовање чувара шума, који даноноћно чувају поверене им рејоне, ипак долази до тешких, честих и великих бесправних сеча. Врло чест је случај да су чувари немоћни и да немају онај ауторитет који је потребан да би се горсече спречиле у њиховом штетном раду. То долази услед тога што чувар шума врши службу сам и најчешће без икаквог оружја.

Многе државне шуме локалног значаја мале су по површини и удаљене једна од друге тако да је врло тешко организовати њихово чување путем чувара шума. Још теже је спречити приватне власнике шума да своје шуме крче и неправилно и на штету народне заједнице искоришћавају. Да би се заштитиле, ове шуме које тешко могу да чувају чувари шума, донесени су разни законски прописи (Општи закон о шумама, Уредба о надзору над прометом дрвета и др.) којима се даје могућност да се путем контроле сече и превоза дрвета заштите и ове шуме.

Да би се нападнуте шуме боље заштитиле од оштећења и бесправног коришћења, као и да би се омогућило да шумско-чуварско особље (чувари и лугари) посвете много већу пажњу свом главном задатку помоћних органа за управу и боље искоришћавање, негу и побољшање постојећих шума и подизање нових — предложени законски пројекат организује специјалну заштиту шума путем нарочите народне милиције — шумске народне милиције, која је у свему организована по Закону о народној милицији, али има посебне задатке.

Између осталог, шумска народна милиција је дужна: 1) да спречава и сузбија сваку делатност извршену на повреду интегритета шума; 2) да контролише извршење прописа о надзору над прометом дрвета; 3) да обезбеђује државне шуме, шумска земљишта, шумске расаднике и културе, као и зграде, објекте за заштиту од бујица, шумска постројења и другу имовину везану за управу и искоришћавање шума; 4) да контролише извршење противпожарних прописа и да

суделује у гашењу шумских пожара; 5) да контролише извршење прописа о лову и риболову; 6) да открива и спречава појаве које могу угрожавати безбедност и целину државног шумског поседа; 7) да пријављује извршиоце свих врста прекршаја по Закону о шумама, Закону о лову и другим шумарским прописима; 8) да обезбеђује извршење правоснажних одлука и пресуда и 9) да извршује и друге послове чије извршење законским прописима и одлукама буде стављено у дужност шумској народној милицији.

Шумска народна милиција оснива се, по правилу, у већим шумским пределима, где су шуме подвргнуте јачем нападу и оштећењу. Основна јединица шумске народне милиције је станица шумске народне милиције за један или више шумских комплекса. Она врши патролну службу у околини шуме и кроз угрожене делове шума и била би од помоћи чуварима шума где год је то потребно. У циљу вршења службе, шумски милиционари би морали, поред потребне спреме за службу у народној милицији, да добију и извесну спрему и знања о шумарству.

За постављање и издржавање шумске народне милиције трошиће се доста велика материјална средства, али их на сваки начин треба обезбедити, јер се појачањем шумско-чуварске службе не само омогућава њена правилна организација и ефикасност, него и обилније убирање прихода по грани шумарства. Практичном применом шумарско-административних и надзорних мера, које би обезбедиле јака и добра шумско-чуварска служба, знатно би порасли државни приходи од такса за разне претставке, решења и молбе (издавање дозвола за сечу приватним лицима, жигосање дрвета намењеног пијаци, дозвола за рад малих стругара уско-локалног карактера, издавање ловачких карата, дозвола за лов и оружних ловачких листова итд.). Поред тога свакако би порасли и државни приходи у готовом новцу, на пример: за жигосање дрвета, изласке шумарских органа по молбама приватних странака, издате ловачке карте, итд. Новчане казне за шумске кривице, прекршај прописа о транспорту дрвета, лову итд. и приходи од продаје конфискованог дрвета и заплењеног оружја — такође би се знатно увећали. Све ове врсте државних прихода се реализују и сада, али пошто је, услед бројног слабог шумско-чуварског кадра, немогућно организовати и у потпуности конкретизовати технички шумарски надзор — ови приходи нису ни приближно равни онима који би се могли реализовати у условима стварног шумарско-техничког надзора.

Међутим, позитиван финансијски ефекат који би се постигао ојачањем шумско-чуварске службе не састоји се само у појачаним приходима државне касе. Ојачања и добро организована шумско-чуварска служба путем шумске народне милиције допринеће и знатном порасту годишњег народног дохотка. Ради се, наиме, о томе да се данас услед никакве или врло слабе контроле искоришћавања шума локалног значаја, а нарочито шума приватног власника, огромне количине техничког дрвета употребљавају за огрев. Цени се да на тај начин годишње пропада око 1,000.000 кубних метара разног техничког дрвета. На тај начин повећавају се знатно тешкоће у снабдевању земље дрвно-техничким материјалом, а нека делатност се чак доводи у критичан положај услед оскудице дрвета као производне сировине. Неоспорно је да ове тешкоће и сметње у раду привредних грана, упућених на производе шума (техничко дрво) снижавају њихов доходак, а тиме и укупан народни доходак. С друге стране, народни доходак се смањује и непосредно услед разлике у ценама техничког и огревног дрвета. Рачуна се да штета која настаје услед прераде техничког дрвета у огревно износи годишње око 200 милиона динара.

Ако се, дакле, има у виду да би се појачаном чуварском службом били, с једне стране, знатно активирали државни приходи од спровођења шумарско-ловачко-надзорних мера, а, с друге стране, посредно или непосредно увећао народни доходак (уз побољшање услова снабдевања техничким дрвним материјалом) — не треба се плашити да ће шумско-чуварска служба бити на терету других грана привреде. Напротив, ојачања шумско-чуварска служба шумском народном милицијом издржаваће се од извора које ће сама активизирати, а поред тога допринети државној каси нове приходе и повећати народни доходак.

Из свих ових разлога молим вас, другови народни посланици, да гласате за овај законски предлог. (Аплауз).

Потпретседник: Отварам претрес о овом законском предлогу. Жели ли ко реч? (Не жели). Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај законски предлог на гласање. Ко је за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога против? (Нема). Пошто нико није против, објављујем да је Предлог закона о шумској народној милицији примљен и биће упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о војним дисциплинским судовима. Молим се-

кретара Већа народа др Бранка Чубриловића да, у отсуству известиоца Законодавног одбора Богдана Орешчанина, прочита извештај Одбора.

Заменик известиоца др Бранко Чубриловић: (Чита извештај Законодавног одбора Већа народа о Предлогу закона о војним дисциплинским судовима. — Видети прилог на крају књиге.)

Ја мислим да сте прочитали образложење овог законског предлога које је дао маршал Југославије друг Тито и молим Народну скупштину да овај законски предлог једногласно усвоји.

Потпретседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Жели ли ко реч? (Не жели). Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај законски предлог на гласање. Ко је за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Пошто није нико *против*, објављујем да је овај Предлог закона о војним дисциплинским судовима примљен и биће упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на четврту тачку дневног реда: претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о војној обавези држављана ФНРЈ од 1 априла 1946 године измењеног и допуњеног законом од 12 децембра 1946 године и 2 децембра 1947 године. Молим известиоца друге Тому Чиковића да прочита извештај.

Известилац Томо Чиковић (НР Хрватска) чита извештај Законодавног одбора Већа народа о Предлогу Закона о изменама и допунама Закона о војној обавези држављана ФНРЈ од 1 априла 1946 године измењеног и допуњеног законом од 12 децембра 1946 године и 2 децембра 1947 године. (Видети прилог на крају књиге). (Бурно одобравање).

Потпретседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Жели ли ко реч? (Не жели). Пошто се нико не јавља за реч, прелазимо на гласање. Ко је за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Пошто никога нема *против*, објављујем да је овај Предлог закона о изменама и допунама Закона о војној обавези држављана ФНРЈ од 1 априла 1946 године измењеног и допуњеног законом од 12 децембра 1946 године и 2 децембра 1947 године једногласно усвојен и биће упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на пету тачку дневног реда: претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о демобилизацији старијих годишта обвезника и жена у Југословенској армији. Молим известиоца Законодавног одбора Панка Брашнарова да прочита извештај Законодавног одбора.

Известилац Панко Брашнар (НР Македонија) чита извештај Законодавног одбора о Предлогу закона о изменама и допунама Закона о демобилизацији старијих годишта обвезника и жена у Југословенској армији. (Видети прилог на крају књиге).

Потпретседник: Отварам претрес по овом законском предлогу. Јавља ли се ко за реч? (Не јавља се нико). Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај законски предлог на гласање. Гласаће се за или *против*. Ко је за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Пошто нема *никог против*, објављујем да је Предлог закона о изменама и допунама Закона о демобилизацији старијих годишта обвезника и жена у Југословенској армији једногласно усвојен у Већу народа и биће упућен Савезном већу на решавање.

Пошто је свршена последња тачка дневног реда, изволите сада чути саопштења.

Саопштавам Већу да је у смислу члана 75 поставника Савезног веће доставило Већу народа на решавање Предлог основног закона о санитарној инспекцији и Предлог општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести онако како су усвојени у Савезном већу. По извршеном сравњењу, извештавам Веће да су текстови ових законских предлога истоветни са текстовима законских предлога које је Веће народа усвојило. Тиме је, у смислу нашег пословника, Народна скупштина ФНРЈ коначно усвојила Основни закон о санитарној инспекцији и Општи закон о спречавању и сузбијању заразних болести и они ће бити достављени Президијуму Народне скупштине ФНРЈ ради проглашења.

Пошто је дневни ред преподневне седнице исцрпен, то прекидам седницу с тим да се настави у 17,30 часова.

(Седница је прекинута у 10,40 часова).

(Наставак седнице у 17,45 часова)

Потпретседник: Другови народни посланици, настављамо седницу. Пре прелазом на дневни ред изволите чути саопштења.

Саопштавам да је, у смислу члана 75 пословника, Савезно веће доставило Већу народа на решавање Предлог основног закона о приватним трговачким радњама, Предлог закона о шумској народној милицији, Предлог закона о војним дисциплинским судовима, Предлог закона о изменама и допунама Закона о војној обавези држављана ФНРЈ од 1 априла 1946 измењеног и допуњеног законом од 12 децембра 1946 и 2 децембра 1947 године и Предлог закона о изменама и допунама Закона о демобилизацији старијих подишта обвезника и жена у Југословенској армији, онако како су усвојени у Савезном већу.

Истовремено извештавам Веће да су текстови ових законских предлога истоветни са текстовима законских предлога које је Веће народа усвојило. Објављујем да је Народна скупштина ФНРЈ усвојила горе поменуте законе и саопштавам да ће они, у смислу члана 75 Пословника Већа народа, бити достављени Президијуму Народне скупштине ФНРЈ ради проглашења.

Предлажем Већу допуну дневног реда тачкама: именоваше чланова Одбора за иностране послове и допуна чланова Законодавног одбора. Прима ли Веће предложену допуну дневног реда? (Прима). Пошто Веће прима, прелазимо на прву тачку дневног реда: претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима. Молим друга известиоца Законодавног одбора др Бранка Чубриловића да поднесе извештај.

Известилац др Бранко Чубриловић чита извештај Законодавног одбора Већа народа. (Видети прилог на крају књиге).

Потпретседник: Отварам претрес о овом законском предлогу. Има реч Министар правосуђа ФНРЈ друг Фране Фрол.

Министар правосуђа Фране Фрол (НР Хрватска): Другови народни посланици, Закон о државним службеницима који је ступио на снагу 12 августа 1946 године, прекинуо је као и сви остали наши закони са прошлошћу старе Југославије, постао прекретница у односима државе према њезиним службеницима и — у складу са измијењеним друштвено-политичким уређењем нове Југославије — поставио цијели службенички однос на нове темеље.

Оне битне разлике, по којима се наш Закон о државним службеницима разликује од прописа бивше Југославије који су разрађивали исту материју, састоје се у слиједећем:

1) поставке закона су да чиновници, који су у бившој Југославији били један од главних ослонаца и стубова владајуће експлоататорске мањине, постају народни службеници, који све своје способности треба да ставе на расположење своме народу из којег су никли, коме припадају и с којим су нераздвојно везани;

2) да од бирократа, који се бездушно односе према народу и његовим потребама, који рјешавају акта не гледајући на живот и интерес народа, постану сарадници и помагачи народних власти, који ће све своје знање употребити да помогну народним властима у извршавању њихових задатака ради стварања бољег, срећнијег живота најширих народних слојева;

3) да се статус државног службеника не ограничи само на административне службенике, него да се у тај статус укључе и они службеници који раде у државним привредним предузећима, у привреди уопће, јер држава помоћу њих остварује своју привредну политику као свој првенствени задатак, па се ти службеници ни по свом раду ни по свом задатку никако не могу изузети или одвојити од осталих државних службеника;

4) да се од шаблона и крутог постављања група и категорија, које су постојале у бившој Југославији за све службенике, пређе на разликовање дјелатности и рада државних службеника по врсти, значајности, важности њиховог посла и квалитету њиховог рада;

5) да се омогући што већа индивидуализација државних службеника по положају, струци и плаћи, остварујући тако социјалистичко начело: од свакога према његовој способности и свакоме према његовом раду;

6) да се појача и дисциплинска и материјална одговорност службеника, обзиром на важност функција и задатака, који су у данашњој нашој стварности државним службеницима повјерени;

7) да се увођењем система отказа како са стране државе тако и са стране државног службеника омогући правилно одабирање службеника и његово запослење у оној врсти послова, у којима је најпотребнији и у којима ће најбоље моћи развити своје способности, ради што успјешнијег извршења постављених задатака;

8) да се службеницима и њиховим породицама након измака извјесног броја година савјесне службе пружи потпуно социјално осигурање за случај болести и старости.

Такав Закон о државним службеницима провјеравао се у пракси кроз скоро двије године. Резултат тога провјеравања је констатација да су основна начела и основне поставке тога закона правилне и да су издржале пробу, али да је тај закон, с једне стране, мањкав и недовољно прецизан, што је дало могућности да су се извјесна питања ријешавала на разне начине, а, с друге стране — да закон у неким својим одредбама и прописима не одговара више нашој данашњој стварности и да због тога не може више задовољити све данашње наше потребе.

Томе се, упркос кратког рока од непуних двију година, не треба чудити, ако се узме у обзир чињеница да је тај закон изгласан прије почетка наше Петољетке, и да се већ у првим двијема годинама наше Петољетке цијели наш и привредни, и политички и друштвени живот развио у свим правцима таквим замахом и таквим темпом да се данашња наша стварност разликује од наше стварности године 1946.

Промијењене, дакле, прилике у нашем економском и друштвено-политичком животу и недостаци закона, који су се показали у пракси, намећу потребу за изменом и допуном тога закона. Но, код тога треба нагласити да се измјенама и допунама које се предлажу овим законским приједлогом, не дира у основна начела и основне поставке досадашњег закона. Ради се само о томе да се Закон о државним службеницима саобрази нашим данашњим приликама и потребама, да се легализира оно, што се у пракси показало као потребно и практично и да се отклоне они недостаци, који су у пракси спречавали правилну примјену овога закона ради остварења оних задатака које је тај закон требало да изврши.

Чим се та потреба показала, наше врховно државно руководство, свјесно тога да у развоју људског друштва и државног живота нема застоја, да законске прописе треба прилагодити стварности и саобразити их постигнутом степену развитка, ако се не жели ићи на репу догађаја, и свјесно тога, да свако заостајање у легислативном раду може да нанесе озбиљну штету даљем развоју у правцу напредне изградње наше државе, наше економике и нашег друштва, одлучило је поднијети овом високом дому на озаконење законски приједлог о измјенама и допунама Закона о државним службеницима.

Овим законским приједлогом обухваћени су и ријешени нарочито слиједећи проблеми:

У члану 1 до 26 и у члановима 68 до 72 овога приједлога обухваћене су измјене и допуне досадашњих прописа, које имају за циљ да се, у складу са развојем нашег новог државног апарата и у складу са развојем државног руковођења привредом, омогући даљи развој наших стручних кадрова, њихово унапређење и правилан рад сваке струке, да би се што успјешније могли извршавати задаци који се на сектору руковођења привредом и савлађивања економских проблема постављају пред државне службенике.

Измјене и допуне предложене у члановима 28 до 57 овога приједлога служе, с једне стране, јачању дисциплинске и материјалне одговорности државних службеника, а с друге стране пружају државним службеницима гаранцију и сигурност од евентуалних неправилности, од евентуалних повреда њихових права и интереса у дисциплинском поступку.

То је потребно, с једне стране, зато, да се што боље и што успјешније заштите оправдани народни интереси од евентуалног каљавог или неправилног рада државних службеника, а с друге стране, да се непрецизним дисциплинским прописима код државних службеника не онемогући потребна активност у залагању потребних акција, јер би то могло имати за посљедицу скучење њихове корисне самоиницијативе у руковођењу привредним пословима.

Осим тога, ове измјене омогућују убрзање дисциплинског поступка, који је по досадашњим прописима био прилично комплициран и дуготрајан, а на штету саме ствари.

Требао је, даље, измијенити и прописе о отказу, јер се у пракси показало да се институт отказа неправилно користио како са стране појединих државних службеника, тако, иако у мањој мјери, са стране појединих старјешина државних установа или предузећа и да је услед тога дошло до неоправданих отказа који су наносили велику штету државном апарату, односно државним подuzeћима и услед којих не само да институт отказа није могао послужити оној сврси ради које је установљен него да је баш ометао и спречавао оно што се институтом отказа хтјело постићи. Неоправданим отказивањем, које је досада било могућно није се могло постићи одабирње службеника према њиховим способностима на мјеста где су најпотребнији, него је досадашња процедура отказа пријетила да ће унијети озбиљну сметњу и дезорганизацију у нашим установама и подuzeћима. Предложеним измјенама настоје се спријечити такве штетне посље-

дице отказа и омогућити да институт отказа послужи својој правој сврси и стварним нашим потребама.

У вези с тим су и измјене које су предложене за члан 88, тачка 2, Закона о државним службеницима. Према томе досадашњем пропису била је службеницима омогућена неодговорна и несавјесна флукуација из једног надлежства у друго, из једног предузећа у друго, што је, дакако, наносило штете правилном раду у тим нашим установама, односно предузећима. Предложеном измјеном ово ће се моћи спријечити.

Коначно, овим се законом отклањају мањкавости које су постојале у питању права на отпремнину за неке врсте службеника, урачунавања времена проведеног у партизанским одредима, затворима, логорима итд. у висини отпремнине, затим у питању исплаћивања једне трећине припадљивости службеника за вријеме његовог удаљења од дужности, затим заштита службеника од отказа за вријеме боловања или лијечења, затим пропис по коме се службеник у случају неспособности за досадашње звање или у случају дисциплинске казне може вратити само на непосредно ниже звање односно непосредно нижу плаћу и, напокон, пропис о дисциплинској и материјалној одговорности радника запослених у државним установама, које питање досада уопће није било ријешено.

Из овога се види да предложени закон, иако не уноси никакве начелне промјене у систему односа државе према државним службеницима, ипак, с једне стране, доноси побољшања за саме државне службенике, а, с друге стране, доприноси даљем учвршћењу нашег државног апарата, јачању дисциплине и правилном развоју службеничких односа између државе и њезиних службеника.

Зато молим овај високи дом да прихвати и озакони поднесени законски приједлог. (Аплауз).

Потпретседник: Реч има народни посланик др Бранко Чубриловић.

Др Бранко Чубриловић: Другови народни посланици, ја бих предложио два амандмана уз овај законски предлог.

1) У члану 84 Закона о државним службеницима, у ставу 1, мјесто ријечи „због злочинства или кавог другог нечасног дела“ стављају се ријечи „због тежег кривичног дела“.

Образложење: сходно новој подјели кривичних дјела и новоусвојеној терминологији у Кривичном законнику — Општи дио, стара подјела кривичних дјела на злочинства и

нечасна дјела више не постоји, те се због тога и замјењује са тежим кривичним дјелима.

2) У другом реду става првог члана 65 Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима уместо ријечи „по члану 84 и 85 овог закона“ стављају се ријечи „изузев случаја стављања у притвор или истражни затвор“.

Друга реченица истог става издваја се у посебни став овог члана.

Образложење: службенику без породице даје се једна трећина припадљености да би му се обезбиједио најпотребнији минимум за живот за вријеме суспензије. Према томе, нема разлога давати једну трећину припадљености оним службеницима без породице који се налазе у притвору или истражном затвору, тј. који се не налазе у слободи. Међутим, такви службеници, иако имају породицу на издржавању, примаће једну половину припадљености за све време суспензије.

Молим Веће народа да прими ове амандмане, а Претседништво да их стави на дневни ред.

Потпретседник: Жели ли ко реч? (Не жели). Пошто нико не жели реч, стављам на гласање овај законски предлог са амандманима др Чубриловића. Ко је за овај предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Према томе, објављујем да је Предлог закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима једногласно примљен и биће упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о прелазу италијанске имовине на територији Федеративне Народне Републике Југославије у државну овојину Федеративне Народне Републике Југославије по Уговору о миру са Италијом. Молим известиоца Срећка Жумера да поднесе одборски извештај.

Известилац Срећко Жумер (НР Словенија): (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге.)

Tovariši, zakonski predlog je tako jasan, da nimam ničesa e pripomniti. Zato prosim Svet, da ga sprejme. (Aplauz).

Потпретседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Жели ли ко да говори? (Не жели). Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај законски предлог на гласање. Глас се за или против. Ко је за овај законски предлог, нека

диже руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Пошто нема никога против, објављујем да је Предлог закона о прелазу италијанске имовине на територији ФНРЈ у државну својину ФНРЈ по Уговору о миру са Италијом једногласно усвојен у Већу народа и биће упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о допуни Основног закона о браку. Молим известиоца Мустафу Хоџу да поднесе извештај Законодавног одбора.

Известилац Мустафа Хоџа (Аутономна Косовско-метохијска Област — НР Србија): (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге.)

Другови народни посланици, сходно уставном начелу које брак ставља под нарочиту заштиту државе, указала се потреба да се допуни једна празнина у Основном закону о браку. Ради се, наиме, о томе да се донесе законски пропис који би уређивао питање закључења брака између домаћег и страног држављанина.

По исцрту закона који је прихваћен у оба већа Народне скупштине, није допуштено закључење брака између држављанина ФНРЈ и страног држављанина који привремено, пословно, службено или приватно борави на територији Федеративне Народне Републике Југославије. Ова је сметња за закључење брака апсолутне природе и диктирана је потребом да би се избегли, како у законском образложењу стоји, непотребни спорови о држављанству.

Закључење, пак, брака између домаћег и страног држављанина који не спада у ред страних држављана из претходног става допуштен је уз услов да закључење претходно одобри Министар правосудја ФНРЈ, који то одобрење може дати посебно за сваки поједини случај или за одређену групу лица.

Од забране закључења брака између домаћег и страног држављанина закон чини још један изузетак. Одобрење за закључење брака није потребно ако се страни држављанин налази стално настани у нашој земљи од пре 6 априла 1941 године, уз услов да је земљорадник или да је запослен у којем државном надлештву, установи и предузећу или код које друштвене организације или да има одобрење за обављање трговачке или занатске радње.

Сви ови разлози говоре у прилог тога да овај законски нацрт као користан и потребан треба прихватити, па зато молим Веће да га изволи озаконити.

Потпретседник: Тражи ли још ко реч? (Не тражи нико). Прелазимо на гласање. Ко је за овај законски предлог? (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је у Већу народа Предлог закона о допуни Основног закона о браку прихваћен и биће упућен Савезном већу на решавање.

Одређујем одмор од пет минута.

(После одмора)

Потпретседник: Прелазимо на следећу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о измени Закона о уређењу народних судова. Молим известиоца Законодавног одбора друга Драгољуба Илића да поднесе одборски извештај.

Известилац Драгољуб Илић (НР Србија) чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Потпретседник: Отварам претрес о овом законском предлогу. Има реч Министар правосуђа Савезне владе Фране Фрол.

Министар правосуђа Фране Фрол: Другови народни посланици, у недостатку нашег новог процесног законодавства, Закон о уређењу народних судова, који је донесен године 1946, имао је у погледу одређивања стварне надлежности среских и окружних судова задатак да ту надлежност одреди у опћим линијама, остављајући да се питање надлежности дефинитивно ријеша доношењем закона о кривичном и грађанском поступку.

Овакво одређивање надлежности у Закону о уређењу народних судова било је нужно и послужило је корисно за оријентирање праксе приликом одређивања стварне надлежности у кривичним и грађанским предметима.

Закон о уређењу народних судова одредио је у члану 40 првостепену стварну надлежност среских судова, а у члану 49 првостепену стварну надлежност окружних судова у кривичним и грађанским предметима. Та је одредба носила у себи привремени карактер.

Стварна надлежност судова, одређена у Закону о уређењу народних судова, била је условљена остваривањем јединствене судске праксе преко врховних судова народних

република као другостепених судова у односу на околне судове као првостепене судове.

У данашњем степену развитка нашег правног система и услед доношења нових законских прописа, нарочито из подручја кривичног права, с једне стране, и наше судске праксе, која је у примјени наших закона заузела одређена становишта, с друге стране, омогућено је да се прошири стварна надлежност среских судова.

Том проширеном надлежношћу среских судова судовање је још више приближено народу, што је једна од основа нашег новог демократског судовања.

Предложеном измјеном Закона о уређењу народних судова кривична дјела мање друштвене опасности и имовинско-правни спорови мање вриједности преносе се из надлежности околних у надлежност среских судова.

Проширење стварне надлежности среских судова, како је то у пројекту закона одређено, придонијеће још даљем унапређењу нашег правосудја и извршењу задатака који се пред њега постављају.

У извештају Законодавног одбора изнесене и предложене измјене и надопуне прихватам у цијелости и молим Вијеће народа да са тим измјенама Законодавног одбора прихвати Предлог закона о измени Закона о уређењу народних судова.

Потпретседник: Жели ли још ко да говори о овом предлогу закона? (Не јавља се нико). Пошто нико не жели да говори, прелазимо на гласање. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против*? (Нико). Пошто нико није *против*, објављујем да је овај законски предлог једногласно примљен у Већу народа и биће упућен Савезном већу на решавање.

Изволите чути писмо Президијума Народне скупштине ФНРЈ:

ПРЕТСЕДНИШТВО
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВ ЈЕ
С. Бр. 655

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На основу члана 3, у вези члана 2 Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и

Већа народа, Претседништво Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије заказује заједничку седницу Савезног већа и Већа народа за 28 април 1948 године у 12 часова са следећим дневним редом:

1) потврда Одлуке Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије о укидању Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача;

2) потврда Одлуке Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије о укидању Комисије за аграрну реформу и колонизацију при Влади ФНРЈ;

3) избор три нова члана Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије;

4) избор судије Врховног суда ФНРЈ.

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар

М. Перуничкић, с. р.

Претседник

др И. Рибар, с. р.

Пошто је дневни ред данашње седнице исцрпен, закључујем ову седницу, а наредну заказујем за сутра у 11 часова пре подне са продужењем истог дневног реда.

(Седница је закључена у 18,50 часова).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Пета седница

(28 априла 1948)

Почетак у 11 часова.

При уласку у дворану, чланове Савезне владе на челу са Претседником Владе маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове Претседништва Савезног већа на челу са претседником Владимиром Симићем народни посланици поздрављају бурним аплаузом.

Претседавао претседник Владимир Симић.

Претседник: Отварам пету седницу V редовног заседања Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар Стеван Јовичић. Молим друга секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар Момчило Марковић чита записник четврте седнице од 27 априла 1948 године.

Претседник: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Извештавам Веће да сам од Већа народа добио усвојене законске предлоге и то: Предлог закона о ликвидацији италијанске имовине на територији Федеративне Народне Републике Југославије по Уговору о миру са Италијом; Предлог закона о допуни Основног закона о браку и Предлог закона о измени Закона о уређењу народних судова. Упоредио сам ове законске предлоге са истим законским предлозима који су усвојени у Савезном већу и утврдио да су текстови истоветни. Овим је претрес у Народној скупштини о овим законским предлозима довршен и исти ће бити упућени Президијуму Народне скупштине ФНРЈ ради проглашења.

Од Претседника Привредног савета и Претседника Савезне планске комисије друга Бориса Кидрича примио сам следеће писмо:

**„ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ ФНРЈ**

Београд

Приложено Вам шаљем Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа са образложењем, који је прихватила Влада на својој седници.

Мислим да се закон расправи по хитном поступку.

Повереник Владе биће др Леон Гершковић”.

Законодавни одбор поднео је већ Савезном већу Народне скупштине свој извештај о свом предлогу чија је хитност тражена. Објављујем Већу да, по новом пословнику, Влада и њени чланови имају право поднети хитне законске предлоге у ком их случају Претседник Савезног већа одмах упућује Претседнику Законодавног одбора који их по могућности одмах расправља на седници са члановима Законодавног одбора. То је објављено и ми смо добили извештај Законодавног одбора о овом законском предлогу.

Пошто је хитност тражена, а по новом пословнику Веће треба да прихвати ту хитност, питам Веће, ко је за тражену хитност Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против* хитности? (Нема). Објављујем да је хитност прихваћена и на тај начин овај законски предлог долази као прва тачка дневног реда. Према томе, данашњи наш дневни ред мења се утолико што као прва тачка долази расправљање о Предлогу закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа, а потом остале тачке, које се померју за по један број.

Пре него што приступимо расправи прве тачке, саопштавам Већу да сам од Претседништва Президијума Народне скупштине ФНРЈ под Бр. 655 добио следећи факт:

**ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ ФНРЈ**

Београд

На основу чл. 3, у вези чл. 2 Пословника Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије за за-

једничке седнице Савезног већа и Већа народа, Претседништво Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије заказује заједничку седницу Савезног већа и Већа народа за 28 април 1948 године у 12 часова са следећим дневним редом:

1) потврда Одлуке Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије о укидању Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача;

2) потврда Одлуке Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије о укидању Комисије за аграрну реформу и колонизацију при Влади ФНРЈ;

3) избор три нова члана Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије;

4) избор судије Врховног суда ФНРЈ.

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар

М. Перуничћ, с. р.,

Претседник

др И. Рибар, с. р.

Према томе, заједничка седница оба већа биће у 12 часова.

Извештац Законодавног одбора по првој тачки дневног реда, о Предлогу закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа, је Претседник Законодавног одбора, народни посланик друг Моша Пијаде. (Аплауз).

Извештац Моша Пијаде: (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге.)

Другови, хтео бих само са две три речи да објасним ове две измене које су учињене у Законодавном одбору. У члану 1, тач. 6, стоји: „морски бродови, рибарски бродови, једрењаци од 50 тона и преко 50 тона носивости, као и бродови за превоз путника са капацитетом преко 50 путника” — испред речи једрењаци стоји запета која чини да се оно 50 и преко 50 тона односи само на једрењаке. Пошто то исто треба да се односи и на остале бродове, ми смо запету избрисали.

Друга је измена у члану 3 у претпоследњем ставу, где је стајало: „Југословенски држављанин, који пређе у иностранство губи право својине на некретнине у ФНРЈ”.

И ту смо избрисали тачку и додали: „која прелази у државну својину“, јер је било речи да такав држављанин губи право својине и није речено шта даље бива са њом. Зато смо додали да прелази у државну својину.

Пошто ће овај предлог закона образложити друг Кидрич, ја немам потребе да више говорим и молим Савезно веће да овај закон прихвати. (Аплауз).

Претседник: Имате реч Претседник Планске комисије друг Борис Кидрич.

Претседник Савезне планске комисије Борис Кидрич: Другови народни посланици, Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији претставља карикатуру у даљем проширењу и учвршћењу социјалистичког сектора наше привреде. На основу тога закона биће национализовано око 10 рудника, око 65 електричних централа, око 220 циглана, око 100 пилања, око 250 разних других индустријских предузећа, око 200 штампарија и литографија, око 880 магацина, око 180 подрума, око 30 санаторијума и болница, око 550 хотела, око 40 купатила, око 15 летовалишта, око 530 млинова, око 100 биоскопа и незнатан број осигуравајућих и сличних кредитних предузећа која су још остала у приватним рукама. Узевши све скупа, биће национализовано око 3.100 предузећа.

Предложене измене и допуне Закона о национализацији практично значе да отада у Југославији више неће бити индустријских предузећа која не би спадала у државни сектор наше привреде. (Буран аплауз). Уколико укаже президијум народних скупштина народних република, који ће доћи после примена овог закона, не би обухватили још нека битна индустријска предузећа, која су ипак капиталистичког карактера, та ће се предузећа моћи доцније обухватити другим средствима.

Тиме, дакле, завршавамо национализацију наше индустрије. Истовремено, у име Савезне владе, могу изјавити да потпуна ликвидација капиталистичких остатака у области индустријске производње, за знатлије не претставља никакву опасност од „национализације“, као што би то желели да прикажу разни народни непријатељи. Напротив, баш у овој, другој планској години, која значи нове кораке и нове успехе у изградњи социјализма у нашој земљи, ми у исто време са задовољством констатујемо пораст занатлијске делатности, који је настала као последица повећавања про-

изводње сировина и другог материјала. Мишљења смо да сада постоји још више услова да се занатство укључи у нашу планску привреду, да се радни занатлија диференцира од капиталистичких остатака, као и да се разним уредбама и законима стварно регулише положај занатства. Такође смо мишљења да су сазрели услови да се занатство све више укључује у развитак нашег социјалистичког задругарства. Није потребно нарочито објашњавати зашто национализујемо магацине са капацитетом од 10 и изнад 10 вагона, млинове с капацитетом од пола и преко пола вагона и подруме са капацитетом од три и више од три вагона. Свима је познато да су баш та средства омогућавала њиховим власницима противнародни шпекулантски посао. И не само то. Та су средства све више претстављала центре за окупљање капиталистичких остатака. Уколико капиталистички елементи више губе тло и позицију у продукционом процесу, утолико се они више прихватају криминалне активности, подземне шпекулације и црне берзе.

Исто тако сасвим је разумљиво зашто национализујемо биоскопе, санаторијуме, болнице, хотеле, лечилишта и летовалишта. Ми смо већ толико учврстили наш привредни систем и државни апарат, да тим предузећима фактички можемо, у корист радног народа, његовог здравља, одмора и културе, да руководимо непосредно и без опасности од већих застоја у јавном животу.

Предложене измене и допуне резултат су дуже припреме и дужег проучавања те наше локалне привреде, која има републички, па према томе и општедржавни значај. Оне, прво, значе да се социјалистички сектор наше привреде већ толико учврстио и да је социјалистичка изградња наше земље, с чврстим за то потребним апаратом, већ толико напредовала, да без опасности од ма каквог застоја можемо под непосредну државну управу и руковођење узети и ситнија предузећа.

Предложене измене и допуне значе, даље, да је у борби са капиталистичким елементима и остацима, у борби за изградњу социјализма, наш темпо правилан и да наше политичко и државно руководство благовремено предузима мере које одговарају датом периоду развитка.

Предложене измене и допуне значе, најзад, да капиталистички елементи у Федеративној Народној Републици Југославији већ губе своје последње позиције и да у борби с њима, која, наравно, не попушта, и у којој ће они све огор-

ченије употребљавати очајничка и вулгарно-криминална средства, изградња социјализма победоносно напредује.

Другови народни посланици, проширење љубима национализације извршиће се, чим ви будете примили предложени закон, исто онако брзо, успешно и без неког већег застоја у нашем привредном животу као што је брзо и успешно извршен прошлогодишњи Закон о национализацији. (Буран аплауз). У томе управо и јесте доказ да наши закони нису манифестационе декларације о будућности, него да су уствари прави одраз готових, односно сазреlih и добро припремљених чињеница.

У том смислу било би потпуно погрешно мислити да је код нас изградња социјализма започела тек с прошлогодишњим Законом о национализацији. Социјалистички сектор наше привреде није још из конфискације имовине народних непријатеља и ратних добитника. Та конфискација није била нешто случајно, нешто што не би имало класне позадине и револуционарног значаја. Она није била случајна исто онако као што није било случајно ни национално издајство експлоататорских класа. Позната је чињеница да је национално издајство бивших владајућих класа последица њихове класне, реакционарне, фашистичке и профашистичке мржње према сопственом народу, да је оно одраз чињенице да су бивше владајуће класе заувек престале бити способне да заступају наше националне интересе, да су се из класних разлога срозале у благо потпуне националне издаје и борбе против сопствене нације, а да је судбину наших народа узео у своје руке наш радни народ, окупљен у Народноослободилачком фронту, под вођством КПЈ и друге Тита. (Бурјан аплауз).

Конфискација имовине народних непријатеља претставља прву појаву социјалистичког сектора наше привреде управо зато што су се код нас у току Народноослободилачке борбе извршиле дубоке револуционарне друштвене промене, што је у специфичним условима отаџбинског рата власт експлоататора била револуционарно ликвидирана и што наша народна демократија, као резултат тих револуционарних промена у специфичним условима отаџбинског рата и послератног развитка, није „стапа“ којој би тек имала да следи изградња социјализма, већ власт под којом се већ изграђује социјализам.

Та власт, којој је претходило револуционарно рушење старог државног апарата, не значи да је једна експлоататорска класа заменила другу, него значи ликвидацију власти

експлоататора у нашој земљи. Наша нова Армија, као и наш државни апарат, јесу оружје наше народне демократије. Они су, дакле, оружје власти која је ликвидирала власт експлоататора и која, према томе, нити може нити сме да чини друго него да у борби са остацима бивших владајућих класа изграђује социјализам.

Било је код нас „теорија“ које су покушавале да поричу социјалистички карактер државног сектора наше привреде. Те су се „теорије“ удружиле с „теоријама“ о недовољним привредним снагама наше земље за изградњу социјализма. Те „теорије“ покушавале су да се прикрију иза левог фразерства тврђењем да је наша народна демократија тек етапа, „теоријом“ да наше политичко руководство још није успело да одреди карактер наше револуције и привреде.

Али у томе што су те „теорије“ у исто време тврдиле да државни сектор наше привреде не може бити друкчији него државно-капиталистички, да ми немамо довољно сопствених привредних снага, у томе што су оне прижале активан отпор свим једним реорганизационим мерама у нашој привреди, које су ишле за тим да се наш нови државни сектор очисти од старих капиталистичких форми и остатака — у свему томе разоткривало се да су „теорије“ о „етапи“ и о државном капитализму у Федеративној Народној Републици Југославији уствари средство за борбу против изградње социјализма у нашој земљи.

Другови народни посланици, предложене измене и допуне Закона о национализацији потврђују све оно што је изразила дискусија приликом примања овогодишњег буџета. Оне су потпуно у складу са линијом развика наше земље, онако као што то хоће наш радни народ и као што наша земља остварује под мудрим вођством друга Тита.

Стога вас молим да предложени закон примите. (Бурна и дуготрајна аплауз).

Претседник: Ко жели да говори о овом законском предлогу? (Нико). Пошто се нико не јавља за реч, а нема ни предлога за читање законског текста овог предлога, то, у смислу нашег пословника, стављам на гласање Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа. Ко је за Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних

привредних предузећа у Савезном већу коначно прихваћен и биће упућен Већу народа на решавање. (Аплауз).

Прелазимо на другу тачку дневног реда: потврда уредаба Владе ФНРЈ донетих у времену од 27 новембра 1947 до 24 априла 1948 године на основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде.

Народним посланицима је још у почетку заседања раздeљен списак ових уредаба које је Влада донела на основу овлашћења.

Ако ко од народних посланика жели да расправља о овоме питању, молим да се пријави за реч. (Нико се не јавља). Стављам на гласање потврду уредаба Владе ФНРЈ донетих у времену од 27 новембра 1947 године до 24 априла 1948 године на основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде. Ко је за ову потврду, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Пошто нема никог против, објављујем да су уредбе које су донете у означеном времену у Савезном већу прихваћене једногласно.

Дајем јудмор од десет минута.

(После одмора)

При поновном уласку у дворану, Претседника Савезне владе маршала Југославије Јосипа Броза Тита и чланове Савезне владе, Претседника Савезног већа Владимира Симића и чланове Претседништва присутни посланици поздрављају бурним аплаузом.

Претседник: Настављамо рад. Извештавам Веће да сам у међувремену од Већа народа добио усвојени Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа, упоредио текстове овог законског предлога, усвојеног у Савезном већу и Већу народа, и утврдио да су текстови истоветни. Тиме је Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа у Народној скупштини завршен и коначно прихваћен, и одмах ступа на снагу. (Бурно и дуго трајно одобравање).

Претседник Већа народа известио ме је да је Веће народа усвојило текст Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима, онако како је он усвојен

у Савезном већу. Већу је познато да је била извесна разлика у усвајању овога законског предлога. То је отстрањено. У смислу чл. 76 пословника тиме је претрес о овоме законском предлогу довршен у Народној скупштини, и он ће бити упућен Президијуму ради проглашења.

Прелазимо на трећу, односно сада четврту, тачку дневног реда: избор секретара Савезног већа на место Љубча Арсова. Обавештен сам да народни посланик Љубинка Милосављевић има предлог.

Љубинка Милосављевић (Изборни срез белички, НР Србија): Предлажем Савезном већу да се на место секретара друга Љубча Арсова, који је савезни министар, изабере другарица Вида Томшич, народни посланик. (Буран аплауз).

Претседник: Прихвата ли Веће предлог другарице Љубинке Милосављевић? (Прихвата). Има ли ко какав други предлог? (Нема). Има ли ко да је *против* овога предлога? (Нема). Објављујем да је за секретара Савезног већа на место Љубча Арсова изабрана другарица Вида Томшич. (Аплауз).

Прелазимо на даљу тачку дневног реда: избор Одбора за иностране послове од 15 чланова и 5 заменика.

Обавештен сам да народни посланик Риста Антуновић има предлог о томе.

Риста Антуновић: У име Клуба посланика Народног фронта у Одбор за иностране послове Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ предлажем следеће другове: 1) др Благоја Нешковића, 2) др Владимира Бакарића, 3) Миху Маринка, 4) Ђуру Пуцара, 5) Лазара Колишевског, 6) Блажа Јовановића, 7) Љубодрага Ђурића, 8) Србољуба Јосиповића, 9) др Златана Сремеца, 10) Душана Бркића, 11) Јосипа Шестана, 12) Бориса Зихерла, 13) Угљешу Даниловића, 14) Цветка Узуновског и 15) Милоша Рашовића.

За заменике предлажем: 1) Миливоја Радосавновића, 2) Станку Мунћан-Веселинов, 3) Звонка Бркића, 4) Османа Карабеговића и 5) Страхила Гигова. (Буран аплауз).

Претседник: Да ли ко од народних посланика има какав други предлог. (Нема). Има ли ко да је *против* предлога, који је поднео народни посланик Антуновић? (Нема). Објављујем да су за чланове и заменике Одбора за иностране послове изабрани они другови који су предложени.

Имамо на дневном реду још и попуну извесних упражњених места у одборима Савезног већа. По обавештењу које

сам добио, предлог има народни посланик Милош Минић па молим да га саопшти.

Милош Минић: У Одбору за привредни план и финансије Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ упражњено је место Петра Стамболића, министра Савезне владе. Предлажем на његово место Јована Веселинова.

На место Љубча Арсова, који је такође министар Савезне владе, предлажем Ђорговског Весила.

У Одбор за молбе и жалбе на место Милентија Поповића, који је министар Савезне владе, предлажем Велибора Љујића.

У Административни одбор за заменика на место Ферда Године, који је прешком изабран и за члана и за заменика, предлажем Јожу Борштнара. (Буран аплауз).

Претседник: Има ли ко какав други предлог? (Нема). Има ли кога *против* предлога који је поднео народни посланик Милош Минић? (Нема). Онда, објављујем да су за потпуно чланова појединих одбора изабрани они другови које је предлагач малочас прочитао.

На тај начин ми смо завршили наш данашњи рад. Пошто ће на заједничкој седници, коју ће одмах за овим одржати оба дома, ово заседање бити закључено, то молим Савезно веће за одобрење да могу потписати записник наше последње седнице. Да ли Веће то одобрава? (Одобрава). На тај начин, седница је закључена.

(Седница је закључена у 11,55 часова).

VEĆE NARODA

Peta sednica

(28 aprila 1948)

Početak u 11,20 časova.

Pretsedavao potpredsednik **Božidar Maslarić**.

Potpredsednik: Otvaram petu sednicu V redovnog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Veća naroda dr Branko Čubrilović. Molim sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar dr Branko Čubrilović čita zapisnik četvrte sednice od 27 aprila 1948 godine.

Potpredsednik: Prima li Veće naroda pročitani zapisnik? (Prima). Pošto je zapisnik primljen, biće potpisan i overen.

Izvolite čuti saopštenja:

PRETSEDNIKU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

B e o g r a d

Dostavljam Vam Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća sa obrazloženjem, koji je prihvatila Vlada na svojoj sednici.

Molim da se zakon raspravi po hitnom postupku.

Poverenik Vlade biće dr Leon Geršković.

Pretsednik Privrednog saveta
i Predsednik Savezne planske komisije

Boris Kidrič, s. r.

Prima li Veće naroda hitnost za ovaj zakonski predlog? (Prima. — Aplauz).

Pošto je Veće naroda primilo traženu hitnost, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća stavljam na dnevni red.

Pre prelaza na dnevni red saopštavam da je, u smislu poslovnika, Savezno veće dostavilo Veću naroda na rešavanje Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, Predlog zakona o prelazu italijanske imovine na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije u državnu svojину Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom, Predlog zakona o dopuni Osnovnog zakona o braku i Predlog zakona o izmeni Zakona o uređenju narodnih sudova, onako kako su usvojeni u Saveznom veću.

Istovremeno izveštavam Veće naroda da je Predsedništvo uporedilo tekstove Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima i da je našlo da Savezno veće nije usvojilo nikakve izmene u članu 65 ovog zakonskog predloga. Predlažem Veću da reši ovo pitanje. Za reč se prijavio Ministar pravosuda Frane Frol. Ima reč drugi ministar Frol.

Ministar pravosuda Frane Frol: Drugovi narodni poslanici, na Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima podneseni su amandmani uz član 63 i član 65. Prvim amandmanom u članu 84, stav 1, Zakona o državnim službenicima umjesto riječi »zbog zločinstva ili kakvog drugog nečasnog djela« treba staviti riječi »zbog težeg krivičnog djela«.

Drugim amandmanom traži se da se u prvom stavu člana 65 Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima umjesto riječi »po čl. 84 i 85 ovoga zakona« stave riječi »izuzev slučaja stavljanja u pritvor ili istražni zatvor«.

Prisustvujući raspravi u Saveznom vijeću 27 ovog mjeseca kao član Vlade, prihvatio sam prvi, dok drugi amandman nisam mogao prihvatiti.

U prvom amandmanu radi se o usklađivanju zakonskog teksta sa usvojenom terminologijom Općeg dijela Krivičnog zakonika, koji više ne poznaje staru podjelu krivičnih djela. Predloženim amandmanom dovodi se sa formalne strane zakonski tekst u sklad sa novom terminologijom, koja se odnosi na podjelu krivičnih djela i zato je, mislim, trebalo prvi amandman prihvatiti.

Drugim amandmanom, koji se odnosi na stav 1 člana 65 Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, hoće se postići baš protivno od onoga što se htjelo polučiti, a to je — da se službenicima pod suspenzijom isplaćuje jedna trećina čistih prinadležnosti, a onim koji imaju porodicu na izdržavanju da se isplaćuje polovina čistih prinadležnosti.

Načelo da službenik, kad svojom krivicom ne radi, ne može primati nikakvu nagradu, moglo bi se uvažiti, po mom mišljenju, samo u slučaju ako mu je krivica dokazana. Istina je da se nagrada ili plaća daje za stvarni rad, ali ako se službenik bez utvrđene krivične odgovornosti, pa i onda kada se nalazi u pritvoru, isključi od rada, treba mu ostaviti najpotrebniji minimum za život, a mislim da je to sadržano i u članu 65 zakonskog prijedloga.

Savezno vijeće prihvatilo je Prijedlog o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima sa prvim amandmanom, koji se odnosi na izmjenu stava 1 člana 84 Zakona o državnim službenicima, dok drugi amandman nije prihvatilo.

Molim da Vijeće naroda uvaži razloge koje sam iznio i da, u smislu stava 1, člana 75 Poslovnika Vijeća naroda, bez raspravljanja usvoji tekst Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima kako je izglasan u Saveznom vijeću.

Molim druga Predsjednika da ovaj moj prijedlog stavi na glasanje.

Potpredsjednik: Želi li ko reč? (Ne želi niko). Pošto niko ne želi reč, stavljam predlog druga ministra Frana Frola na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Konstatujem da je predlog druga Frana Frola jednoglasno primljen u Veću naroda.

Na taj način Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, Predlog zakona o prelazu italijanske imovine na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije u državnu svojinu Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom, Predlog zakona o dopuni Osnovnog zakona o braku i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o uređenju narodnih sudova, usklađeni su sa tekstovima istih zakona koji su usvojeni u Saveznom veću. Objavljujem da je na taj način Narodna skupština FNRJ usvojila ove zakone i oni će biti upućeni, u smislu člana 75 Poslovnika Veća naroda, Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ radi proglašenja.

Prelazimo na sledeću tačku dnevnog reda: pretres Predloga odluke o potvrdi uredaba Vlade FNRJ koje su donesene u vremenju od 27 novembra 1947 godine do zaključno 24 aprila 1948 godine. Molim sekretara da pročita spisak ovih uredaba.

Sekretar dr Branko Čubrilović: Drugovi, pošto ste vi ove uredbe pročitali, ja bih predložio da se ne čitaju. (*Glasovi:* Ne treba! — Slažemo se!).

Potpredsednik: Traži li ko reč? (Niko se ne javlja za reč). Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam ove uredbe na po-vrdu. Molim Veće, ko je za potvrdu ovih uredaba, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Konstatujem da je Veće potvrdilo ove uredbe i saopštavam da će one biti dostavljene Prezidijumu na dalji postupak.

Prelazimo na sledeću tačku dnevnog reda: izbor članova Odbora za inostrane poslove i popunu Zakonodavnog odbora novim članovima.

Ima li ko kakav predlog? Ima reč dr Milorad Vlajković.

Dr Milorad Vlajković (NR Srbija): Drugovi, dozvolite mi da predložim članove Odbora za inostrane poslove našeg Veća, i to: Spaseniju Babović, dr Aleša Beblera, Aleksu Tomića, Sretena Vukosavljevića, Radovana Zogovića, Krstu Popivodu, Nika Jurinčića, dr Dimitra Nestorova, Hasana Rebca, Bogdana Oreščanina, Anku Berus, Lidiju Šentjure, France Bevka, Petra Komnenića i Ivana Gošnjaka.

Kao zamenike predlažem: Ljubu Babića, Pavla Ilića, Nauma Naumovskog, Pal Šotia i Ali Šukriju

Potpredsednik: Ima li ko kakav drugi predlog? (Nema). Pošto drugog predloga nema, stavljam predlog dr Milorada Vlajkovića na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Pošto nema nikog *protiv*, pročitana lista je, znači, jednoglasno primljena u Veću naroda.

Ima li ko kakav predlog za dopunu Zakonodavnog odbora novim članovima? Ima reč dr Milorad Vlajković.

Dr Milorad Vlajković: Ja predlažem druga Savu Orovića, na mesto Mitra Bakića, koji je bolestan. Na mesto Mihaila Apostolskog, predlažem Ljiljanu Čalovsku, a na mesto dr Dušana Bratića — Ljubu Momčilovića.

Ljuba Momčilović: Ja sam već član Administrativnog odbora.

Potpredsednik: Možete biti član oba odbora.

Ima li ko kakav drugi predlog? (Nema). Pošto drugog predloga nema, stavljam predlog dr Milorada Vlajkovića na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Pošto niko nije *protiv*, znači da je predlog jednoglasno primljen.

Na taj način, izabrani su članovi Odbora za inostrane poslove i dopunjen Zakonodavni odbor novim članovima.

Određujem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Potpredsednik: Nastavljamo sednicu. Prelazimo na pretraz Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća. Molim druga izvestioca Ninka Petrovića da podnese odborski izveštaj.

Izvestilac Ninko Petrović čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Potpredsednik: Ima reč Predsednik Savezne planske komisije drug Boris Kidrič. (Dugotrajan aplauz).

Predsednik Savezne planske komisije Boris Kidrič:

(Videti govor koji je održan u Saveznom veću na petoj redovnoj sednici, na dan 28 aprila 1948 godine, na strani 456.)

Potpredsednik: Ko želi reč? Ima reč drug Miloš Carević.

Miloš Carević: Ja predlažem, druže Predsedniče, da u znak osobitog poverenja, koje Narodna skupština ima u dosadašnji i u budući rad naše Vlade, bez ikakve diskusije primimo ovaj zakonski predlog. (Oduševljeno i dugotrajno odobravanje).

Potpredsednik: Ima li kakvih drugih predloga? (Nema). Stavljam predlog druga Carevića na glasanje. Ko je za predlog druga Miloša Carevića, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema).

Prelazimo, drugovi, na glasanje o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća. Glasaće se dizanjem ruke. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema).

Objavljujem da je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća jednoglasno primljen u Veću naroda Narodne skupštine FNRJ i biće upućen Saveznom veću na rešavanje. (Oduševljen aplauz).

Određujem odmor od 5 minuta.

(Posle odmora)

Potpredsednik: Nastavljamo sednicu. Izveštavam da je Savezno veće dostavilo Veću naroda izveštaj o tome da je na današnjoj sednici usvojilo Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća.

Upoređujući tekst koji je primilo Veće naroda sa tekstom koji je usvojen u Saveznom veću, konstatovao sam da su tek-

stovi identični i da je time pretres i usvajanje u Narodnoj skupštini završeno. Tekst Zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća biće dostavljen Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ radi proglašenja.

Time sino mi, drugovi narodni poslanici, iscrpeli dnevni red i ja zaključujem sednicu i V redovno zasjedanje Veća naroda Narodne skupštine FNRJ.

Pošto je ovo naša zaključna sednica, molim Veće naroda da me ovlasti da sa sekretarom popišem zapisnik. Prima li Veće ovo? (Prima).

U 12 časova biće zajednička sednica.

(Sednica je zaključena u 11,55 časova).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Peta sednica

(28 aprila 1948)

Početak u 12 časova.

Pretsedavao Predsednik Saveznog veća **Vladimir Simić**.

Pretsedavajući: Otvaram petu zajedničku sednicu V redovnog zasedanja Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Saveznog veća Momčilo Marković. Molim druga sekretara da pročita zapisnik prošle zajedničke sednice.

Sekretar Momčilo Marković čita zapisnik četvrte zajedničke sednice.

Pretsedavajući: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava. Kao što je na poslednjim sednicama Saveznog veća i Veća naroda saopšteno, Predsedništvo Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije odredilo je zajedničku sednicu sa sledećim dnevnim redom:

1) potvrda Odluke Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije o ukidanju Državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača;

2) potvrda Odluke Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije o ukidanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju pri Vladi FNRJ;

3) izbor tri nova člana Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije;

4) izbor sudijske Vrhovnog suda FNRJ.

Prihvata li Narodna skupština ovaj dnevni red? (Prihvata). Pristupamo tački prvoj dnevnog reda: potvrda Odluke Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Ju-

goslavije o ukidanju Državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača. Molim druga Sekretarar Prezidijuma, narodnog poslanika Miša Peruničića da pročita ovu odluku.

Sekretar Prezidijuma Mile Peruničić: Drugovi narodni poslanici, još za vreme Drugog zasedanja Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije 30 novembra 1943 godine, AVNOJ je doneo Odluku o osnivanju Komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača. Docnije je osnivanje te komisije i zakonom potvrđeno. Komisija je u svom radu saradivala sa Komisijom Organizacije Ujedinjenih nacija za utvrđivanje ratnih zločina sa sedištem u Londonu. Međutim, s jedne strane, kako je ova komisija Organizacije Ujedinjenih nacija sada u likvidaciji, a s druge strane, što prema odredbama Zakona o javnom tužioštvu, gonjenje krivičnih dela spada u nadležnost javnog tužioštva, to je prestala potreba daljeg postojanja ove komisije. Zato je, na osnovu Ustava, Pretsednik Savezne vlade predložio Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ ukidanje komisije. Prezidijum Narodne skupštine FNRJ je doneo o tome odluku, koja glasi (čita):

»Na predlog Pretsednika Vlade Federativne Narodne Republike Jugoslavije a na osnovu člana 74 tačke 6 i tačke 15 Ustava FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije donosi

O D L U K U

O UKIDANJU DRŽAVNE KOMISIJE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA

Član 1

Državna komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača pri Pretsedništvu Vlade FNRJ, osnovana odlukom AVNOJ-a br. 10 od 30 novembra 1943 god., potvrđena Zakonom o potvrdi odluka i zakona donetih pre 1 decembra 1945 godine, od 9 novembra 1946 godine, — ukida se danom objavljivanja ove odluke.

Član 2

Poslove komisije dovršiće Javno tužioštvo FNRJ shodno čl. 1 tač. 2 Zakona o javnom tužioštvu, na koga prelaze sve funkcije komisije, predviđene posebnim zakonima, ugovorima i zakonskim propisima.

Arhiva komisije predaće se na čuvanje Vrhovnom sudu FNRJ.

Član 3

Pretsedništvo Vlade FNRJ obezbediće izvršenje ove odluke.

Član 4

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije.«

Pretsedavajući: Potvrđuje li Narodna skupština Odluku Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije o ukidanju Državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača? (Potvrđuje). Ima li ko *protiv*? (Niko). Objavljujem da je Narodna skupština potvrdila Odluku o ukidanju Državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača. Ova će odluka biti upućena Prezidijumu radi objavljivanja.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: potvrda Odluke Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije o ukidanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju pri Vladi FNRJ. Reč ima Sekretar Prezidijuma, narodni poslanik drug Peruničić.

Sekretar Prezidijuma Mile Peruničić: Drugovi narodni poslanici, posle ukidanja Ministarstva za agrarnu reformu i kolonizaciju, Skupština je donela februara 1946 godine zakon kojim se osniva Komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju. Istim ovim zakonom ukinut je i dotadašnji Agrarni savet i svi poslovi Ministarstva za agrarnu reformu i kolonizaciju i Agrarnog saveta prešli su na Komisiju za agrarnu reformu i kolonizaciju. Pošto je Komisija izvršila postavljene zadatke, prestala je apsolutno svaka potreba za njenim daljim postojanjem. Zato je Predsednik Savezne vlade predložio Prezidijumu ukidanje komisije. Prezidijum je na osnovu toga doneo odluku koja glasi (čita):

»Na predlog Predsednika Vlade Federativne Narodne Republike Jugoslavije a na osnovu člana 74 tačke 6 i tačke 15 Ustava FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije donosi

O D L U K U

O UKIDANJU KOMISIJE ZA AGRARNU REFORMU I KOLONIZACIJU
PRI VLADI FNRJ

Član 1

Danom objavljivanja ove odluke ukida se Komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju pri Vladi FNRJ.

Član 2

Poslove komisije preuzeće Ministarstvo poljoprivrede FNRJ. Arhiva komisije predaće se na čuvanje Ministarstvu poljoprivrede FNRJ.

Član 3

U ukidanju Glavne komisije za naseljavanje boraca u Vojvodini, preuzimanju njenih poslova i arhive doneće rešenje Ministar poljoprivrede FNRJ.

Član 4

Pre sedništvo Vlade FNRJ obezbediće izvršenje ove odluke.

Član 5

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije.«

Molim Narodnu skupštinu da potvrdi ovu odluku.

Pretsedavajući: Ko je za potvrdu pročitane Odluke Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o ukidanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju pri Vladi FNRJ, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Narodna skupština potvrdila Odluku o ukidanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju pri Vladi FNRJ koju je doneo Prezidijum Narodne skupštine FNRJ.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: izbor tri nova člana Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ. Ovde se bira jedan član na mesto osuđenog bivšeg narodnog poslanika dr Dragoljuba Jovanovića. Ima li ko predlog za izbor nova tri člana?

Zvonko Brkić (Izborni srez Grubišno Polje, NR Hrvatska): Predlažem Saveznom veću i Veću naroda da se na mesto osuđenog Dragoljuba Jovanovića izabere narodni poslanik Ninko Petrović. (Buran aplauz). Dalje, predlažem da se izabere u Prezidijum narodni poslanik iz Slovenskog Primorja Ivan Regent (Buran aplauz) i narodni poslanik iz Istre dr Savo Zlatić (Buran aplauz).

Pretsedavajući: Da li ima ko od narodnih poslanika kakav drugi predlog? (Nema). Da li ima ko *protiv* predloga narodnog poslanika Zvonka Brkića? (Nema). Objavljujem da su izabrana tri nova člana Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije i to: Ninko Petrović, Ivan Regent i dr Savo Zlatić. (Buran i dugotrajan aplauz).

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: izbor sudije Vrhovnog suda Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Prema obaveštenju, narodni poslanik Bogoljub Stojanović ima predlog. Ima reč drug Stojanović.

Bogoljub Stojanović (*Izborni srez požarevački, NR Srbija*): Za sudiju Vrhovnog suda predlažem dr Ivana P. Grgića, sekretara Komisije za utvrđivanje ratnih zločina. (Aplauz).

Dr Ivan P. Grgić svršio je pravne nauke u Pragu. Posle doktorata pravnih nauka, stupio je u pripravnu praksu u Okružnom sudu u Splitu.

Meseca septembra 1943 godine stupio je dobrovoljno u NOV u Četvrtu dalmatinsku brigadu. U početku 1944 godine premešten je u štab 8 korpusa a odatle u Severnu Dalmaciju na rad na organizaciji narodne vlasti. Bio je pročelnik Gospodarskog odeljenja Okružnog narodnooslobodilačkog odbora za Knin a istovremeno radio je i na organizaciji kotarskih i opštinskih narodnooslobodilačkih odbora.

U septembru 1944 godine pozvan je u ZAVNOH i radio je u Odjelu za pravosude, u Zemaljskoj komisiji za ratne zločine i kao nastavnik na kursu za narodne sudije. U oktobru 1944 godine postavljen je za sekretara Državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača. Na toj dužnosti ostao je sve do ukidanja komisije.

Član je Izvršnog odbora Narodnog odbora grada Beograda i u tom svojstvu predsednik Komisije za srednje i niže stručne škole i kurseve i član Komisije za eksproprijaciju. Član je Izvršnog odbora Gradskog odbora Narodnog fronta grada Beograda i predsednik njegovog Finansijskog odbora.

Predsedavajući: Ko je za predlog druga Stojanovića, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko kakav drugi predlog? (Nema). Da li je ko *protiv* ovoga predloga? (Niko). Objavljujem da je za sudiju Vrhovnog suda Federativne Narodne Republike Jugoslavije na zajedničkoj sednici oba veća Narodne skupštine izabran dr Ivan P. Grgić, dosadašnji sekretar Državne komisije za utvrđivanje ratnih zločina.

Mile Peruničić: Molim za reč.

Predsedavajući: Ima reč drug Mile Peruničić.

Mile Peruničić: Predsedništvo Prezidijuma predlaže da se dnevni red dopuni potvrdom Ukaza o ukidanju i osnivanju ministarstava Vlade FNRJ br. 19 i Ukaza o rekonstrukciji vlade Br. 20 oba od 8 januara 1948 godine.

Predsedavajući: Prima li se predložena dopuna dnevnog reda? (Prima). Molim druga Peruničića da pročita ukaze.

Mile Peruničić: (Čita ukaze. — Videti priloge na kraju knjige.)

Pretsedavajući: Ko je za potvrdu ukaza Prezidijuma od 8 januara 1948 godine koje ste sada čuli, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Narodna skupština FNRJ potvrdila Ukaz o ukidanju i osnivanju ministarstava Vlade FNRJ Br. 19 i Ukaz o rekonstrukciji Vlade FNRJ Br. 20 od 8 januara 1948 godine.

Time je dnevni red zajedničke sednice iscrpen. Zaključujem sednicu a istovremeno i V redovno zasjedanje Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

(Sednica je zaključena u 12,15 časova).

P R I L O Z I

PREDLOG

ZAKONA O OPŠTEDRŽAVNOM BUDŽETU ZA 1948 GODINU

Član 1

Opštedržavni budžet za 1948 godinu iznosi:

Prihodi	— — — — —	Din.	124.841,338.000.—
Rashodi	— — — — —	„	124.841,338.000.—

Član 2

Opštedržavni budžet za 1948 godinu sadrži:

a) savezni budžet

sa prihodima u iznosu od	— —	Din.	81.649,633.000.—
sa rashodima u iznosu od	— —	„	81.649,633.000.—

b) državne budžete narodnih republika, i to:

Narodne republike Srbije

sa prihodima u iznosu od	— — — —	Din.	16.095,535.000.—
sa rashodima u iznosu od:			
republi-			

kanskim — — 13.591,535.000.—

dotacijom FNRJ:

za invalide	—	1.884,000.000.—	
za penzije	—	<u>620,000.000.—</u>	„ 16.095,535.000.—

Narodne republike Hrvatske

sa prihodima u iznosu od	— — — —	Din.	11.114,115.000.—
sa rashodima u iznosu od:			
republi-			

kanskim — — 9.440,115.000.—

dotacijom FNRJ:

za invalide	—	1.110,000.000.—	
za penzije	—	<u>564,000.000.—</u>	„ 11.114,115.000.—

Narodne republike Slovenije

sa prihodima u iznosu od — — — —	Din.	4.818,675.000.—
sa rashodima u iznosu od:		
republi-		
kanskim — —		4.267,175.000.—
dotacijom FNRJ:		
za invalide —		296,500.000.—
za penzije —		255,000.000.—
	„	4.818,675.000.—

Narodne republike Bosne i Hercegovine

sa prihodima u iznosu od — — — —	Din.	7.341,276.000.—
sa rashodima u iznosu od:		
republi-		
kanskim — —		6.644,576.000.—
dotacijom FNRJ:		
za invalide —		510,000.000.—
za penzije —		186,700.000.—
	„	7.341,276.000.—

Narodne republike Makedonije

sa prihodima u iznosu od — — — —	Din.	3.018,572.000.—
sa rashodima u iznosu od:		
republi-		
kanskim — —		3.441,521.000.—
dotacijom FNRJ:		
za invalide —		88,000.000.—
za penzije —		55,000.000.—
	„	3.584,521.000.—
i viškom rashoda u iznosu od — — — —	„	565,949.000.—

Narodne republike Crne Gore

sa prihodima u iznosu od — — — —	Din.	803,532.000.—
sa rashodima u iznosu od:		
republi-		
kanskim — —		1.524,545.000.—
dotacijom FNRJ:		
za invalide —		117,000.000.—
za penzije —		45,000.000.—
	„	1.686,545.000.—
i viškom rashoda u iznosu od — — — —	„	883,013.000.—

Ukupno državne budžete narodnih republika

sa prihodima u iznosu od — — — —	Din.	43.191,705.000.—
sa rashodima u iznosu od:		
republi-		
kanskim — —		38.909,467.000.—

dotacijom FNRJ:

za invalide	—	4.005,500.000.—	
za penzije	—	1.725,700.000	„ 44.640,667.000.—
i viškom rashoda u iznosu od	— — —		„ 1.448,962.000.—

Član 3

Radi uravnoteženja državnih budžeta narodnih republika, narodnim republikama se ustupaju sledeći iznosi saveznih prihoda, koji će se naplatiti na njihovoj teritoriji, a koji su sadržani u ukupnim iznosima prihoda u čl. 2 ovoga zakona, i to:

Od naplaćenog poreza na promet proizvoda i od ostvarenog plana sniženja troškova proizvodnje:

Narodnoj republici Srbiji	— — — — —	38%
Narodnoj republici Hrvatskoj	— — — — —	27%
Narodnoj republici Sloveniji	— — — — —	14%
Narodnoj republici Bosni i Hercegovini	— — — — —	66%
Narodnoj republici Makedoniji	— — — — —	90%
Narodnoj republici Crnoj Gori	— — — — —	90%
Od naplaćenih taksa:		
Narodnoj republici Srbiji	— — — — —	90%
Narodnoj republici Hrvatskoj	— — — — —	90%
Narodnoj republici Sloveniji	— — — — —	90%
Narodnoj republici Bosni i Hercegovini	— — — — —	90%
Narodnoj republici Makedoniji	— — — — —	90%
Narodnoj republici Crnoj Gori	— — — — —	90%

Član 4

Narodne republike će u korist saveznog budžeta odvajati od poreza na dohodak naplaćenog na njihovoj teritoriji sledeće iznose:

od poreza na dohodak radnika, nameštenika i službenika	— — — — —	3%
od poreza na dohodak zemljoradnika	— — — — —	1%
od poreza na dohodak zadruga	— — — — —	4%
od poreza na dohodak društvenih organizacija	— — — — —	5%
od poreza na dohodak privatnih zanimanja i imovine	— — — — —	2%
od dugovanog poreza na dohodak iz ranijih godina, svih oblika	— — — — —	1,5%

Član 5

Višak rashoda nad prihodima u državnim budžetima narodnih republika: Makedonije u iznosu od Din. 565,949.000.— i Crne Gore u iznosu od Din. 883,013.000.— podmiriće se dotacijom iz saveznog budžeta.

Član 6

Ovlašćuje se Vlada FNRJ da raspiše narodni zajam za finansiranje investicija. Uslove i način upisa propisaće uredbom Vlada FNRJ.

Član 7

Postignuto sniženje troškova proizvodnje u 1947 godini pretstavlja deo poreza na promet proizvoda.

Državna privredna preduzeća sniziće u 1948 godini planiranu punu cenu koštanja za iznos od dinara 7.500.000.000.—

Savezna planska komisija ustanoviće po privrednim granama i značaju preduzeća, a administrativno-operativni rukovodioci po preduzećima, zadatke sniženja pune cene koštanja u određenom postotku i apsolutnom iznosu.

Sniženje pune cene koštanja iz stava 2, državna privredna preduzeća uplaćivaće po propisima koji važe za naplatu poreza na promet proizvoda.

Član 8

U toku 1948 godine kod izvršenja investicionog plana imaju se sniziti investicioni troškovi u ukupnom iznosu od 8.031.194.000.— dinara, i to: troškovi građenja za 15%, troškovi opreme za 10%, a troškovi za studije i istraživanja, pripremu kadrova i podizanje stoke i sadnica za 8%.

U tom cilju Vlada FNRJ doneće potrebne propise.

Član 9

Nova nadležstva i ustanove mogu se u toku godine osnivati ako su u tekućem tromesečnom planu za izvršenje budžeta obezbeđena finansijska sredstva, odnosno ukoliko se ne angažuju nova sredstva.

Član 10

Nova povećanja službeničkih mesta mogu se ustanovljivati na predlog resornog ministra, uz saglasnost Predsednika Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti i Ministra finansija, u okviru odobrene sistematizacije ukoliko je utvrđena.

Član 11

Ministar finansija ima pravo da, na predlog Sekretara Vlade FNRJ za personalnu službu, obustavi isplatu ličnih izdataka koji nisu u skladu sa zakonskim propisima. Ukoliko se nadležni ministar ne složi sa obustavom, odluku će doneti Predsednik Vlade FNRJ.

Član 12

Obaveze za račun budžeta mogu se stvarati u granicama kredita odobrenih budžetom za odnosnu svrhu.

Sve stvorene obaveze moraju se likvidirati i isplatiti do 31 decembra 1948 godine. Angažovani krediti za radove, nabavke i usluge, koji se do toga roka nisu mogli likvidirati i isplatiti, imaju se do 31 decembra 1948 godine prijaviti Ministarstvu finansija.

Član 13

Klasifikacija prihoda u budžetu vrši se po delovima, razdelima, partijama i pozicijama, a rashoda po delovima, razdelima, glavama, partijama i pozicijama.

Član 14

Prenošenje kredita između pojedinih budžetskih delova mogu vršiti glavni naredbodavci pod uslovima iz tač. a) čl. 19 Uredbe o izvršenju budžeta.

Virmanom smanjene pozicije ne mogu se ponovo povećavati.

Kreditni za nagrade ne mogu se virmanom povećavati.

Član 15

Rukovodioci knjigovodstava odnosno šefovi računovodstava (računopolagači) kod naredbodavaca odgovorni su za svoj rad ne samo naredbodavcu nego i Ministru finansija.

Rešenja o službeničkim odnosima rukovodilaca knjigovodstava odnosno šefova računovodstava (računopolagača) donose nadležni organi uz saglasnost Ministra finansija.

Član 16

Ovlašćuje se Ministar finansija FNRJ da, u saglasnosti sa Pretsednikom Privrednog saveta Vlade FNRJ, može menjati i dopunjavati tarifu poreza na promet proizvoda.

Član 17

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije« a primenjivaće se od 1 januara 1948 godine.

PREGLED PRIHODA I RASHODA OPŠTEDRŽAVNOG BUDŽETA ZA 1948. GODINU

A. PO SAVEZNOM BUDŽETU		PRIHODI
1 Porez na promet proizvoda:		
ukupno	46.000.000.000.—	
učešće narodnih republika	16.872.800.000.—	
savezni deo		29.127.200.000.—
2 Planirano sniženje troškova proizvodnje:		
ukupno	7.500.000.000.—	
učešće narodnih republika	2.752.005.000.—	
savezni deo		4.747.995.000.—
3 Porez na promet proizvoda i slobodnog prometa robe		9.577.804.000.—
4 5% dobiti i višak dobiti državnih privrednih preduzeća saveznog značaja		733.616.000.—
5 Viškovi sopstvenih obrtnih sredstava državnih privrednih preduzeća saveznog značaja		431.912.000.—
6 Takse:		
ukupno	600.000.000.—	
učešće narodnih republika	540.000.000.—	
savezni deo		60.000.000.—
7 Carine		2.000.000.000.—
8 Prihodi od reparacija		4.003.900.000.—
9 Fond za obnovu zemlje		3.353.905.000.—
10 Prihodi socijalnog osiguranja:		
državni sektor:		
a) doprinosi drž. privrednih preduzeća i ustanova	8.454.970.000.—	
b) doprinosi radnika i nameštenika	3.865.150.000.—	
	12.320.120.000.—	
ostali sektori:		
doprinosi poslodavaca i radnika	1.455.566.000.—	13.775.686.000.—
11 Prihodi saveznih ustanova i nadležnosa		1.929.509.000.—
12 Porez na dohodak:		
ukupno	13.784.480.000.—	
deo narodnih republika	13.545.539.000.—	
učešće saveza		238.941.000.—
13 Narodni zajam za finansiranje investicija		3.500.000.000.—
14 Razni prihodi		4.000.000.000.—
15 Višak prihoda iz 1947. godine		3.169.165.000.—
16 Prihodi u vezi sa usklađivanjem privrednih planova sa Narodnom Republikom Albanijom		1.000.000.000.—
Svega prihodi saveznog budžeta		81.649.633.000.—

B. PO DRŽAVNIM BUDŽETIMA NARODNIH REPUBLIKA

Narodna Republika Srbija	16.095.535.000.—
Narodna Republika Hrvatska	11.114.115.000.—
Narodna Republika Slovenija	4.818.675.000.—
Narodna Republika Bosna i Hercegovina	7.341.276.000.—
Narodna Republika Makedonija	3.584.521.000.—
Po odbitku dotacije iz saveznog budžeta	565.949.000.—
Narodna Republika Crna Gora	1.686.545.000.—
Po odbitku dotacije iz saveznog budžeta	883.013.000.—

Svega prihoda po drž. budžetima narodnih republika — 43.191.705.000.—

UKUPNO PRIHODI — 124.841.338.000.—

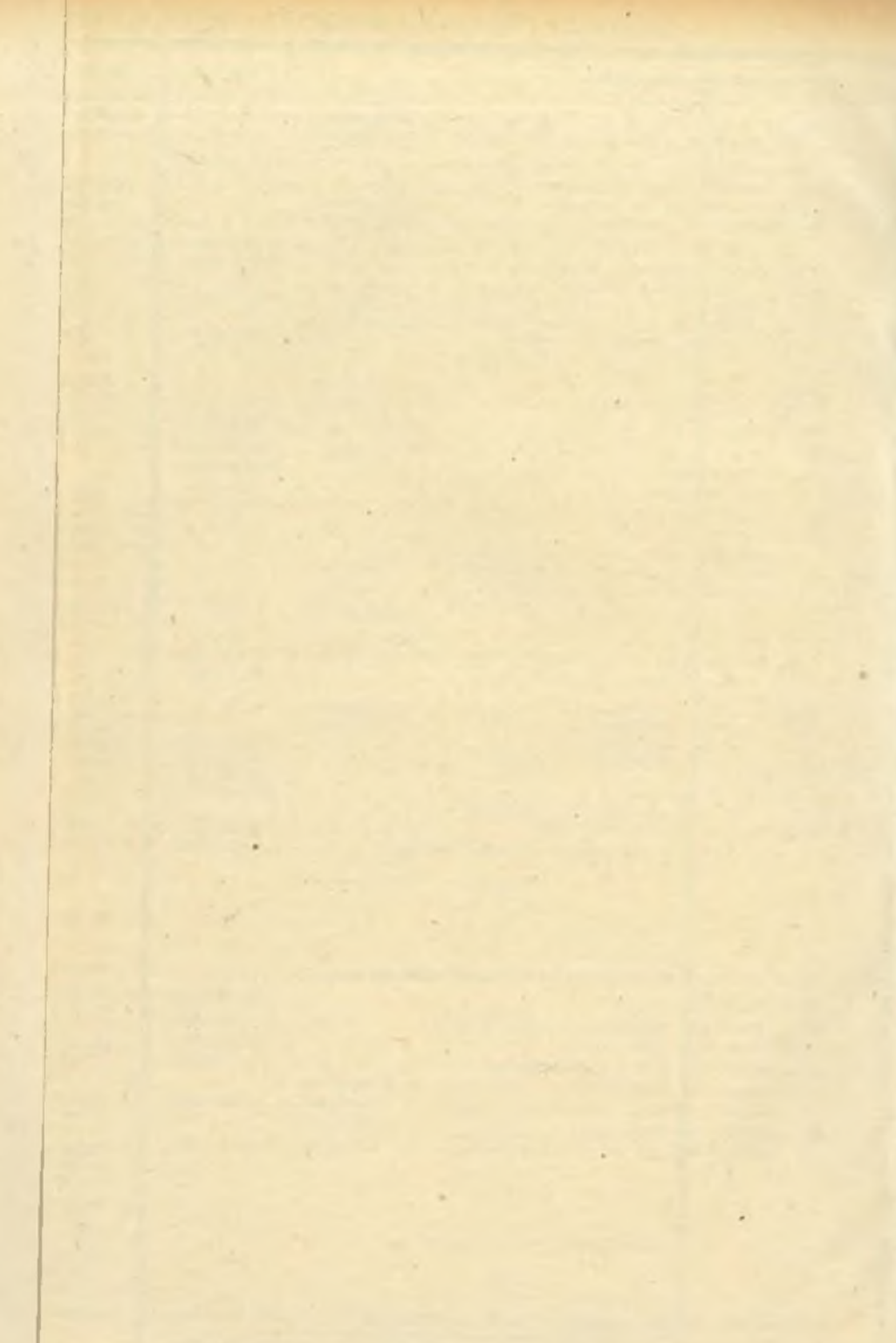
A. PO SAVEZNOM BUDŽETU		RASHODI
1 Investicije za kapitalnu izgradnju	51.028.800.000.—	
2 Ostale društveno-korisne investicije	15.591.000.000.—	66.619.800.000.—
Ostalo finansiranje privrede		1.991.907.000.—
Svega		68.611.707.000.—
Od toga: a) po državnim budžetima narodnih republika		
Investicije	23.983.896.000.—	
Ostalo finansiranje privrede	1.059.532.000.—	25.049.528.000.—
Narodne republike snižavaju troškove gradjenja u iznosu od Din. 3.329.934.000.—		
b) po saveznom budžetu		
Investicije	42.029.904.000.—	
Ostalo finansiranje privrede	932.275.000.—	43.562.179.000.—
Planirano sniženje troškova gradjenja		4.701.260.000.—
Ostale		38.860.919.000.—
Finansiranje iz:		
aa) dobiti državnih privrednih preduzeća saveznog značaja	1.548.049.000.—	
bb) opštedržavnog amortizacionog fonda	3.010.162.000.—	4.558.211.000.—
Ostale		34.302.708.000.—
Pomoć FNRRJ narodnim republikama za obnovu ratom postradalih krajeva		
Investicioni rashodi u vezi sa usklađivanjem privrednih planova sa Narodnom Republikom Albanijom		2.500.000.000.—
Finansiranje iz budžeta:		
za savezne investicije	38.744.228.000.—	
dotacije FNRRJ NR Srbiji za AP Vojvodinu za izgradnju kanala i održavanje vodnih zadruga		523.480.000.—
dotacije FNRRJ NR Bosni i Hercegovini za investicione radove za Zelezaru »Zenica«	535.000.000.—	39.802.708.000.—
3 Prosveta i narodna kultura (savezni deo)		659.961.000.—
4 Socijalno-zdravstvena zaštita		9.384.324.000.—
5 Narodna odbrana		16.500.000.000.—
6 Državna uprava, sudstvo i tužništvo		3.853.678.000.—
7 Rezervni fond Vlade FNRRJ, državne rezerve, dotacije narodnih republika i obaveze države:		
a) rezervni fond Vlade FNRRJ	7.000.000.000.—	
b) državne rezerve	3.000.000.000.—	
c) dotacije FNRRJ narodnim republikama za podizanje privrede, prosvete i narodne kulture, i to:		
NR Makedoniji	565.949.000.—	
NR Crnoj Gori	883.013.000.—	1.448.962.000.—
Svega		11.448.962.000.—
Po odbitku dotacija narodnim republikama	1.448.962.000.—	10.000.000.000.—
Svega rashodi saveznog budžeta		80.200.671.000.—

PO DRŽAVNIM BUDŽETIMA NARODNIH REPUBLIKA

Narodna republika Srbija:	
invalidnine i penzije	2.504.000.000.—
ostali rashodi	13.591.535.000.—
Narodna republika Hrvatska:	
invalidnine i penzije	1.674.000.000.—
ostali rashodi	9.440.115.000.—
Narodna republika Slovenija:	
invalidnine i penzije	551.500.000.—
ostali rashodi	4.267.175.000.—
Narodna republika Bosna i Hercegovina:	
invalidnine i penzije	696.700.000.—
ostali rashodi	6.644.576.000.—
Narodna republika Makedonija:	
invalidnine i penzije	143.000.000.—
ostali rashodi	3.441.521.000.—
Narodna republika Crna Gora:	
invalidnine i penzije	162.000.000.—
ostali rashodi	1.524.545.000.—

Svega rashodi po državnim budžetima narodnih republika — 44.640.667.000.—

UKUPNO RASHODI — 124.841.338.000.—

P R E G L E D

PRIHODA I RASHODA OPŠTE DRŽAVNOG BUDŽETA ZA 1948 GOD.

po vrstama i delovima

PRIHODI		RASHODI	
Dinara		Dinara	
1 Porez na promet proizvoda — — — — —	48.000.000.000.—	1 Deo — Investicije za kapitalnu izgradnju i ostalo finansiranje privrede — — — — —	45.150.515.000.—
2 Sniženje troškova proizvodnje — — — — —	7.500.000.000.—	2 Deo — Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta (stanbena izgradnja, nove škole, bolnice, administrativne zgrade, fiskalni objekti i dr.) — — — — —	113.674.035.000.—
3 Porez na promet proizvoda iz slobodnog prometa robe	9.577.804.000.—	3 Deo — Prosveta i narodna kultura — — — — —	6.818.268.922.—
4 5% dobiti i višak dobiti državnih privrednih preduzeća — — — — —	822.060.000.—	4 Deo — Socijalno-zdravstvena zaštita naroda — — — — —	18.546.456.884.—
5 Viškovi sopstvenih obrtnih sredstava državnih privrednih preduzeća saveznog značaja — — — — —	431.912.000.—	5 Deo — Narodna odbrana — — — — —	16.500.000.000.—
6 Takse — — — — —	600.000.000.—	6 Deo — Državna uprava, sudstvo i tužilaštvo — — — — —	13.077.842.090.—
7 Carine — — — — —	2.000.000.000.—	7 Deo — Rezervni fond Vlade FNRJ i budžetski rezervni krediti, državne rezerve, dotacije i obaveze države — — — — —	11.074.220.104.—
8 Porez na dohodak — — — — —	13.784.480.000.—		
9 Porez na nasleđa i poklone — — — — —	317.000.000.—		
10 Prihodi socijalnog osiguranja — — — — —	13.775.686.000.—		
11 Prihodi ustanova i nadležnosa — — — — —	4.008.284.000.—		
12 Prihodi od reparacija — — — — —	4.003.900.000.—		
13 Fond za obnovu zemlje — — — — —	3.353.905.000.—		
14 Razni i nepredviđeni prihodi — — — — —	6.173.000.000.—		
15 Narodni zajam za finansiranje investicija — — — — —	3.500.000.000.—		
16 Višak prihoda iz 1947 godine — — — — —	7.993.307.000.—		
17 Prihodi u vezi sa usklađivanjem privrednih planova sa Narodnom Republikom Albanijom — — — — —	1.000.000.000.—		
UKUPNO PRIHODI	124.841.338.000.—	UKUPNO RASHODI	124.841.338.000.—

P R E G L E D

PRIHODA I RASHODA SAVEZNOG BUDŽETA ZA 1948 GODINU

Razdeo	RASHODI	1 D E O	2 D E O	3 D E O	4 D E O	5 D E O	6 D E O	7 D E O	S V E G A	Razdeo
		Investicije za kapitalnu izgradnju i ostalo finansiranje privrede	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta	Prosveta i narodna kultura	Socijalno-zdravstvena zaštita naroda	Narodna odbrana	Državna uprava, sudstvo i tužništvo	Rezervni fond Vlade FNRJ, državne rezerve, dotacije narodnim republikama i obaveze države		
4-39	Investicije za kapitalnu izgradnju i ostalo finansiranje privrede	33.290.818.000.—							33.290.818.000.—	4-39
1	Narodna skupština FNRJ		1.800.000.—	1.000.000.—	50.000.—		26.327.280.—	29.177.280.—		1
2	Prezidium Narodne skupštine FNRJ						20.805.000.—	20.805.000.—		2
3	Javno tužništvo		45.221.000.—	7.326.400.—	108.000.—		189.488.800.—	242.144.200.—		3
4	Predsedništvo Vlade FNRJ		931.563.000.—	43.569.000.—	167.000.—		246.792.000.—	1.222.091.000.—		4
5	Privredni savet Vlade FNRJ		4.796.000.—	6.796.396.—	156.000.—		18.499.192.—	30.247.588.—		5
6	Savezna planska komisija		56.220.000.—	15.522.000.—	372.000.—		43.435.128.—	115.549.128.—		6
7	Savezna kontrolna komisija		12.905.000.—	200.000.—	150.000.—		17.306.150.—	30.561.150.—		7
8	Ministarstvo teške industrije		782.620.000.—	1.100.000.—	48.000.—		22.740.000.—	806.508.000.—		8
9	Ministarstvo elektroprivrede		85.325.000.—	3.960.000.—	45.000.—		30.725.000.—	120.055.000.—		9
10	Ministarstvo rudarstva		708.600.000.—	23.059.700.—	40.000.—		19.311.000.—	751.010.700.—		10
11	Ministarstvo poljoprivrede		110.874.000.—	55.462.191.—	192.000.—		42.357.793.—	208.885.984.—		11
12	Ministarstvo pošta		23.995.000.—	18.221.929.—	12.302.850.—		1.524.772.448.—	1.579.292.227.—		12
13	Ministarstvo saobraćaja		499.833.500.—	19.855.654.—	11.972.000.—		102.642.268.—	634.303.422.—		13
14	Ministarstvo pomorstva		94.209.000.—	27.487.735.—	84.000.—		112.551.850.—	234.332.585.—		14
15	Ministarstvo spoljne trgovine		27.773.000.—	9.085.200.—	180.000.—		247.245.658.—	284.283.858.—		15
16	Ministarstvo trgovine i snabdevanja		88.680.000.—	2.960.000.—	192.000.—		27.354.309.—	119.186.309.—		16
17	Ministarstvo građevina		291.525.000.—	3.283.380.—	50.000.—		15.328.844.—	310.187.224.—		17
18	Ministarstvo finansija		443.170.000.—	15.938.156.—	78.184.000.—		47.101.012.—	584.393.168.—		18
19	Ministarstvo narodne odbrane					16.500.000.000.—		16.500.000.000.—		19
20	Ministarstvo unutrašnjih poslova		234.965.000.—	19.527.853.—	4.326.565.—		456.705.353.—	715.524.771.—		20
21	Ministarstvo inostranih poslova		48.700.000.—	29.878.400.—	8.768.000.—		329.197.550.—	416.543.950.—		21
22	Ministarstvo pravosuđa		5.300.000.—	10.000.—	24.000.—		7.982.300.—	13.316.300.—		22
23	Ministarstvo rada		465.215.000.—	16.453.200.—	1.450.246.000.—		97.877.000.—	2.029.791.200.—		23
24	Komitei za zaštitu narodnog zdravlja		248.070.000.—	33.159.000.—	63.416.820.—		16.427.265.—	361.073.085.—		24
25	Komitei za socijalno staranje		125.920.000.—	1.325.000.—	31.671.520.—		4.557.060.—	163.473.580.—		25
26	Komitei za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti		3.985.000.—	1.390.000.—	24.000.—		4.678.200.—	10.077.200.—		26
27	Komitei za škole i nauku		85.399.000.—	75.567.465.—			9.571.600.—	170.538.065.—		27
28	Komitei za kulturu i umetnost		206.765.000.—	41.095.473.—	3.000.—		27.020.900.—	274.884.373.—		28
29	Komitei za kinematografiju		194.533.100.—	12.098.236.—	100.000.—		5.295.097.—	212.026.433.—		29
30	Komitei za radiodifuziju		134.980.000.—	4.288.532.—	36.000.—		4.850.339.—	144.154.871.—		30
31	Komitei za fiskulturu		87.274.400.—	151.633.850.—	36.000.—		6.125.180.—	245.069.430.—		31
32	Komitei za autosaoobraćaj		7.576.500.—	1.089.300.—	12.000.—		3.345.214.—	12.023.014.—		32
33	Reparaciona komisija		2.320.000.—	200.000.—	48.000.—		76.004.786.—	78.572.786.—		33
34	Komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju			400.000.—	6.000.—		10.334.500.—	10.334.500.—		34
35	Komisija za utvrđivanje ratnih zločina			60.000.—			2.677.800.—	3.083.800.—		35
36	Glavna državna arbitraža		387.000.—				2.158.600.—	2.605.600.—		36
37	Socijalno osiguranje		128.000.000.—		7.721.227.245.—			7.849.227.245.—		37
38	Ministarstvo lake industrije		316.940.000.—	7.036.200.—	36.000.—		15.728.000.—	339.740.200.—		38
39	Ministarstvo šumarstva		4.745.000.—	8.893.750.—			14.820.924.—	28.459.674.—		39
40	Komitei za zadugarstvo		1.705.500.—	1.027.000.—	50.000.—		3.536.600.—	6.319.100.—		40
	Rezervni fond Vlade FNRJ, državne rezerve, dotacije narodnim republikama i obaveze države							11.448.962.000.—	11.448.962.000.—	
	U K U P N O	33.290.818.000.—	6.511.890.000.—	659.961.000.—	9.384.324.000.—	16.500.000.000.—	3.853.678.000.—	11.448.962.000.—	81.649.633.000.—	

PRIHODI		S V E G A	Razdeo	R A
Deo				
1	Deo poreza na promet proizvoda i sniženja troškova proizvodnje	43,452,999.000	39	Investicije za kapitalnu iz
2	5% dobiti i višak dobiti državnih privrednih preduzeća saveznog značaja koji ulaze u budžet	733,616.000		
3	Viškovi sopstvenih obrtnih sredstava državnih privrednih preduzeća saveznog značaja	431,912.000	1	Narodna skupština FNRJ
5	Fond za obnovu zemlje	3,353,905.000	2	Prezidium Narodne skup
6	Deo taksa	60,000.000	3	Javno tužništvo
7	Carine	2,000,000.000	4	Prešedništvo Vlade FNR
8	Reparacije	4,003,900.000	5	Privredni savet Vlade FN
9	Prihodi ustanova i nadležstava	1,929,509.000	6	Savezna planska komisi
10	Prihodi socijalnog osiguranja	13,775,686.000	7	Savezna kontrolna komi
11	Razni prihodi	4,000,000.000	8	Ministarstvo teške indus
12	Učesće u porezu na dohodak narodnih republika	238,941.000	9	Ministarstvo elektroni
13	Višak prihoda iz 1947 godine	3,169,165.000	10	Ministarstvo rudarstva
14	Narodni zajam za finansiranje investicija	3,500,000.000	11	Ministarstvo poljoprivred
15	Prihodi u vezi sa uskladjivanjem privrednih planova sa Narodnom Republikom Albanijom	1,000,000.000	12	Ministarstvo pošta
			13	Ministarstvo saobraćaja
			14	Ministarstvo pomorstva
			15	Ministarstvo spoljne trgo
			16	Ministarstvo trgovine i s
			17	Ministarstvo građevina
			18	Ministarstvo finansija
			19	Ministarstvo narodne odbr
			20	Ministarstvo unutrašnjih
			21	Ministarstvo inostranih
			22	Ministarstvo pravosuđa
			23	Ministarstvo rada
			24	Komitei za zaštitu narodn
			25	Komitei za socijalno sta
			26	Komitei za zakonodavstv
			27	Komitei za škole i nauku
			28	Komitei za kulturu i umet
			29	Komitei za kinematografiju
			30	Komitei za radiodifuziju
			31	Komitei za fiskulturnu
			32	Komitei za autosaoobraćaj
			33	Reparaciona komisija
			34	Komisija za agrarnu reformu
			35	Komisija za utvrđivanje
			36	Glavna državna arbitraž
			37	Socijalno osiguranje
			38	Ministarstvo lake industrije
			39	Ministarstvo šumarstva
			40	Komitei za zadržavanje
				Rezervni fond Vlade FNRJ
				rodnim republikama i
U K U P N O		81,649,633.000		

KRATKO OBJAŠNJENJE BUDŽETSKE KLASIFIKACIJE

Prihodi se dele u budžetu na: delove a delovi na razdele.

Svaki deo predstavlja određenu vrstu prihoda (na primer: porez na promet proizvoda, takse, carine itd.).

Svaki deo se deli na *razdele*, koji predstavljaju bližu oznaku kategorija obveznika (na pr.: 1 deo — porez na promet proizvoda, a u njegovom okviru je 1 razdeo — porez koji plaćaju državna privredna preduzeća saveznog, republikanskog i lokalnog značaja ili 9 deo su prihodi nadležstava i ustanova a u njegovom okviru 8 razdeo sadrži plan prihoda po ovom osnovu koji ima da ostvari Ministarstvo pošta).

Rashodi se dele u budžetu na: delove, razdele, glave i partije.

Svaki deo predstavlja rashode za određenu funkciju države (na pr.: 1 deo — »Investicije za kapitalnu izgradnju«; 3 deo — »Prosveta i narodna kultura« itd.).

Delovi se dele na *razdele* koji sadrže rashode svakog ministarstva za finansiranje te funkcije (na pr.: 3 deo — »Prosveta i narodna kultura«, 12 razdeo sadrži rashode za finansiranje škola i kurseva u resoru Ministarstva pošta itd.).

Svaki razdeo se deli na *glave*, koje sadrže sve rashode jednog nadležstva ili ustanove tj. jednog naredbodavca (na pr. u okviru razdela Ministarstva prosvete svaka glava predstavlja sve rashode jedne gimnazije ili škole).

U daljem raščlanjavanju svaka glava se deli na *partije* koje predstavljaju bližu oznaku rashoda u okviru jednog nadležstva ili ustanove (na pr.: 6 deo — »Državna uprava, sudstvo i tužilaštvo«, 1 razdeo — Narodna skupština FNRJ, 1 glava — Savezno veće, 600 partija — Plate i dodaci, ili 601 partija — Operativni rashodi, itd.).

Svaka glava ima najviše tri partije i to: 1 — Plate i dodaci, 2 — Operativni rashodi i 3 — Funkcionalni rashodi.

1) Partija »Plate i dodaci« sadrži rashode na platni fond službenika, a deli se na:

- a) Osnovne plate,
- b) Porodične dodatke,
- v) Funkcionalne i lične dodatke,
- g) Honorare,
- d) Nagrade.

2) Partija »Operativni rashodi« sadrži rashode koji su uslovljeni samim faktom postojanja nadležstva ili ustanove i to:

- 1 — Kancelariski materijal;
- 2 — Ogrjev sa prevozom i sečom;
- 3 — Osvetljenje;
- 4 — Troškovi nabavke i štampanja obrazaca;
- 5 — Službeni listovi, časopisi i stručne knjige;
- 6 — Putni i selidbeni troškovi;
- 7 — Troškovi čišćenja zgrada i inventara;
- 8 — Održavanje zgrada i inventara;
- 9 — Poštansko-telegrafski troškovi;
- 10 — Osiguranje zgrada i inventara;
- 11 — Popuna sitnog inventara;
- 12 — Održavanje prevoznih sredstava.

3) Partija »Funkcionalni rashodi« sadrži specifične rashode svakog nadležstva odnosno ustanove u vezi sa obavljanjem njoj poverene funkcije (na pr. partija funkcionalnih rashoda kod bolnica — rashodi za lekove i zavojni materijal; kod Planske komisije rashodi za popis stanovništva; kod Kancelarije ordena rashodi za izradu ordena; kod Komiteta za kulturu i umetnost rashodi za zaštitu kulturno-istoriskih spomenika, kopiranje freski i slika; kod Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja rashodi za istraživački rad po raznim granama medicinske nauke; kod Ministarstva pomorstva rashodi za održavanje luka i pristaništa itd.

P R I H O D I

Iznos

1 DEO — DEO POREZA NA PROMET PROIZVODA I SNIŽENJA TROŠKOVA PROIZVODNJE

Dinara

1 — 3 RAZDEO	Porez na promet proizvoda državnih privrednih preduzeća saveznog, re- publikanskog i lokalnog značaja — — —	27.191.884.000.—
4 RAZDEO	Porez na promet proizvoda zadru- žnog privrednog sektora — — —	409.690.000.—
5 RAZDEO	Porez na promet proizvoda privatnog privrednog sektora — — —	1.370.144.000.—
6 RAZDEO	Porez na promet proizvoda iz slo- bodnog prometa robe — — —	9.577.804.000.—
7 RAZDEO	Porez na promet usluga — — —	153.482.000.—
8 RAZDEO	Planirano sniženje troškova pro- izvodnje — — — — —	4.747.995.000.—
Ukupno 1 deo — — — — —		43.452.999.000.—

2 DEO — 5% DOBITI I VIŠAK DOBITI DRŽAVNIH PRIVREDNIH PREDUZEĆA SAVEZNOG ZNAČAJA, KOJI ULAZE U BUDŽET

1 — 20 RAZDEO	Ministarstva i komiteti — — —	733.616.000.—
Ukupno 2 deo — — — — —		733.616.000.—

3 DEO — VIŠKOVI SOPSTVENIH OBRTNIH SRED- STAVA DRŽAVNIH PRIVREDNIH PREDUZEĆA SA- VEZNOG ZNAČAJA

1 — 20 RAZDEO	Ministarstva i komiteti — — —	431.912.000.—
Ukupno 3 deo — — — — —		431.912.000.—

5 DEO — FOND ZA OBNOVU ZEMLJE

1 RAZDEO	Fond za obnovu zemlje — — — — —	3.353.905.000.—
Ukupno 5 deo — — — — —		3.353.905.000.—

6 DEO — DEO TAKSA

1 RAZDEO	Deo taksa — — — — —	60.000.000.—
Ukupno 6 deo — — — — —		60.000.000.—

7 DEO — CARINE

1 RAZDEO	Carine — — — — —	2.000.000.000.—
Ukupno 7 deo — — — — —		2.000.000.000.—

P r i h o d i

Iznos

8 DEO — REPARACIJE

	Dinara
1 RAZDEO — Reparacije — — — — —	4.003.900.000.—
Ukupno 8 deo — — — — —	4.003.900.000.—

9 DEO — PRIHODI USTANOVA I NADLEŠTAVA

1 RAZDEO — Predsedništvo Vlade FNRJ — — —	15.000.000.—
2 RAZDEO — Privredni savet Vlade FNRJ — — —	450.000.—
3 RAZDEO — Savezna planska komisija — — —	5.620.000.—
4 RAZDEO — Ministarstvo teške industrije — — —	320.000.—
5 RAZDEO — Ministarstvo elektroprivrede — — —	40.000.—
6 RAZDEO — Ministarstvo rudarstva — — —	9.692.000.—
7 RAZDEO — Ministarstvo poljoprivrede — — —	2.180.000.—
8 RAZDEO — Ministarstvo pošta — — — — —	1.760.700.000.—
9 RAZDEO — Ministarstvo saobraćaja — — — — —	9.300.500.—
10 RAZDEO — Ministarstvo pomorstva — — — — —	7.944.900.—
11 RAZDEO — Ministarstvo spoljne trgovine — — —	21.200.000.—
12 RAZDEO — Ministarstvo građevina — — — — —	840.000.—
13 RAZDEO — Ministarstvo unutrašnjih poslova — — —	3.850.000.—
14 RAZDEO — Ministarstvo inostranih poslova — — —	16.440.000.—
15 RAZDEO — Ministarstvo pravosuđa — — — — —	206.060.—
16 RAZDEO — Ministarstvo rada — — — — —	5.129.940.—
17 RAZDEO — Komitet za zaštitu narodnog zdravlja — — —	33.285.000.—
18 RAZDEO — Komitet za socijalno staranje — — —	5.210.900.—
19 RAZDEO — Komitet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti — — — — —	260.000.—
20 RAZDEO — Komitet za kulturu i umetnost — — —	23.408.600.—
21 RAZDEO — Komitet za kinematografiju — — —	3.947.000.—
22 RAZDEO — Komitet za radiodifuziju — — — — —	250.000.—
23 RAZDEO — Komitet za fiskulturu — — — — —	2.940.000.—
24 RAZDEO — Komitet za autosaoobraćaj — — — — —	622.000.—
25 RAZDEO — Komisija za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njihovih pomagača — — —	673.000.—
Ukupno 9 deo — — — — —	1.929.509.000.—

10 DEO — PRIHODI SOCIJALNOG OSIGURANJA

1 RAZDEO — Prihodi socijalnog osiguranja — — —	13.775.686.000.—
Ukupno 10 deo — — — — —	13.775.686.000.—

11 DEO — RAZNI PRIHODI

1 RAZDEO — Razni prihodi — — — — —	4.000.000.000.—
Ukupno 11 deo — — — — —	4.000.000.000.—

P r i h o d i		Iznos
12 DEO — UČEŠĆE U POREZU NA DOHODAK NARODNIH REPUBLIKA		
	Dinara	
1 RAZDEO — 3% učešća u porezu na dohodak radnika, nameštenika i službenika — — — —		96,450.000.—
2 RAZDEO — 1% učešća u porezu na dohodak zemljoradnika — — — —		51,050.000.—
3 RAZDEO — 4% učešća u porezu na dohodak zadruga — — — —		4,204.000.—
4 RAZDEO — 5% učešća u porezu na dohodak društvenih organizacija — — — —		574.000.—
5 RAZDEO — 2% učešća u porezu na dohodak od privatnih zanimanja i imovine — — — —		25,780.000.—
6 RAZDEO — 1½% učešća u dugovanom porezu na dohodak — — — —		60,883.000.—
Ukupno 12 deo — — — —		238,941.000.—
13 DEO — VIŠAK PRIHODA IZ 1947 GODINE		
1 RAZDEO — Višak prihoda iz 1947 godine — — — —		3.169,165.000.—
Ukupno 13 deo — — — —		3.169,165.000.—
14 DEO — NARODNI ZAJAM ZA FINANSIRANJE INVESTICIJA		
1 RAZDEO — Narodni zajam za finansiranje investicija — — — —		3.500.000.000.—
Ukupno 14 deo — — — —		3.500.000.000.—
15 DEO — PRIHODI U VEZI SA USKLADIVANJEM PRIVREDNIH PLANOVA SA NARODNOM REPUBLIKOM ALBANIJOM		
1 RAZDEO — Prihodi u vezi sa uskladjivanjem privrednih planova sa Narodnom Republikom Albanijom — — — —		1.000.000.000.—
Ukupno 15 deo — — — —		1.000.000.000.—
UKUPNO PRIHODI — — — —		81.649.633.000.—

OPŠTA REKAPITULACIJA PRIHODA

Dinara

1 DEO	— Deo poreza na promet proizvoda i sniženja troškova proizvodnje — — — — —	43.452,999.000.—
2 DEO	— 5% dobiti i višak dobiti državnih privrednih preduzeća saveznog značaja, koji ulaze u budžet — — — — —	733,616.000.—
3 DEO	— Viškovi sopstvenih obrtnih sredstava državnih privrednih preduzeća saveznog značaja —	431,912.000.—
5 DEO	— Fond za obnovu zemlje — — — — —	3.353,905.000.—
6 DEO	— Deo taksa — — — — —	60,000.000.—
7 DEO	— Carine — — — — —	2.000,000.000.—
8 DEO	— Reparacije — — — — —	4.003,900.000.—
9 DEO	— Prihodi ustanova i nadležstava — — — — —	1.929,509.000.—
10 DEO	— Prihodi socijalnog osiguranja — — — — —	13.775,686.000.—
11 DEO	— Razni prihodi — — — — —	4.000,000.000.—
12 DEO	— Učešće u porezu na dohodak narodnih republika — — — — —	1238,941.000.—
13 DEO	— Višak prihoda iz 1947 godine — — — — —	3.169,165.000.—
14 DEO	— Narodni zajam za finansiranje investicija —	3.500,000.000.—
15 DEO	— Prihodi u vezi sa usklađivanjem privrednih planova sa Narodnom Republikom Albanijom	1.000,000.000.—
Ukupno prihodi — — — — —		<u>81.649,633.000.—</u>

**1 DEO — INVESTICIJE ZA KAPITALNU IZGRADNJU
I OSTALO FINANSIRANJE PRIVREDE**

4—39 RAZDEO — MINISTARSTVA I KOMITETI	—	33.290,818.000.—
Svega 1 deo	— — — —	33.290,818.000.—

**STRUKTURA INVESTICIJA ZA KAPITALNU
IZGRADNJU I OSTALO FINANSIRANJE PRIVREDE**

Industrija, rudarstvo i elektroprivreda	— — — — —	20.229,371.500.—
Transport i veze	— — — — —	6.437,665.000.—
Gradevinarstvo	— — — — —	5.066,918.500.—
Poljoprivreda i šumarstvo	— — — — —	1.487,683.000.—
Trgovina i ostalo	— — — — —	89,180.000.—
Svega	— — — — —	33.290,818.000.—

**2 DEO — OSTALE DRUŠTVENO-KORISNE INVESTICIJE
FINANSIRANE IZ BUDŽETA**
1 RAZDEO — NARODNA SKUPSTINA FNRJ
Glava 1 — Narodna skupština

90 — 91 Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta	— — — — —	1,800.000.—
Svega Gl. 1 (part. 90—91)	—	1,800.000.—
Svega 1 razdeo	— — — —	1,800.000.—

3 RAZDEO — JAVNO TUŽIOŠTVO
Glava 1 — Javno tužioštvo

92 — 94 Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta	— — — — —	45,221.000.—
Svega Gl. 1 (part. 92—94)	—	45,221.000.—
Svega 3 razdeo	— — — —	45,221.000.—

4 RAZDEO — PRETSEDNIŠTVO VLADE FNRJ
Glava 1 — Predsedništvo

95 — 97 Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta	— — — — —	931,563.000.—
Svega Gl. 1 (part. 95—97)	—	931,563.000.—
Svega 4 razdeo	— — — —	931,563.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

5 RAZDEO — PRIVREDNI SAVET VLADE FNRJ

Glava 1 — Privredni savet

98 — 99	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	4,796.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 98—99) —	4,796.000.—
	Svega 5 razdeo — — — — —	4,796.000.—

6 RAZDEO — SAVEZNA PLANSKA KOMISIJA

Glava 1 — Savezna planska komisija

100 — 102	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	56,220.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 100—102) —	56,220.000.—
	Svega 6. razdeo — — — — —	56,220.000.—

7 RAZDEO — SAVEZNA KONTROLNA KOMISIJA

Glava 1 — Savezna kontrolna komisija

103 — 105	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	12,905.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 103—105) —	12,905.000.—
	Svega 7 razdeo — — — — —	12,905.000.—

8 RAZDEO — MINISTARSTVO TEŠKE INDUSTRIJE

Glava 1 — Ministarstvo

106 — 109	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	782,620.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 106—109) —	782,620.000.—
	Svega 8 razdeo — — — — —	782,620.000.—

9 RAZDEO — MINISTARSTVO ELEKTROPRIVREDE

Glava 1 — Ministarstvo

110 — 112	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	85,325.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 110—112) —	85,325.000.—
	Svega 9 razdeo — — — — —	85,325.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

10 RAZDEO — MINISTARSTVO RUDARSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

113 — 116	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta	— — — — —	708,600.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 113—116)	—	708,600.000.—
	Svega 10 razdeo	— — —	708,600.000.—

11 RAZDEO — MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

Glava 1 — Ministarstvo

117 — 120	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta	— — — — —	110,874.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 117—120)	—	110,874.000.—
	Svega 11 razdeo	— — —	110,874.000.—

12 RAZDEO — MINISTARSTVO POŠTA

Glava 1 — Ministarstvo

121	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta	— — — — —	23,995.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 121)	—	23,995.000.—
	Svega 12 razdeo	— — —	23,995.000.—

13 RAZDEO — MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA

Glava 1 — Ministarstvo

124 — 126	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta	— — — — —	499,833.500.—
	Svega Gl. 1 (part. 124—126)	—	499,833.500.—
	Svega 13 razdeo	— — —	499,833.500.—

14 RAZDEO — MINISTARSTVO POMORSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

127 — 130	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta	— — — — —	94,209.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 127—130)	—	94,209.000.—
	Svega 14 razdeo	— — —	94,209.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

15 RAZDEO — MINISTARSTVO SPOLJNE TRGOVINE

Glava 1 — Ministarstvo

131 — 133	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	27,773.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 131—133) —	27,773.000.—
	Svega 15 razdeo — — — —	27,773.000.—

16 RAZDEO — MINISTARSTVO TRGOVINE I SNABDEVANJA

Glava 1 — Ministarstvo

134 — 136	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	88,680.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 134—136) —	88,680.000.—
	Svega 16 razdeo — — — —	88,680.000.—

17 RAZDEO — MINISTARSTVO GRADEVINA

Glava 1 — Ministarstvo

137 — 140	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	291,525.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 137—140) —	291,525.000.—
	Svega 17 razdeo — — — —	291,525.000.—

18 RAZDEO — MINISTARSTVO FINANSIJA

Glava 1 — Ministarstvo

141 — 143	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	443,170.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 141—143) —	443,170.000.—
	Svega 18 razdeo — — — —	443,170.000.—

20 RAZDEO — MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Glava 1 — Ministarstvo

145	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	234,965.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 145) — —	234,965.000.—
	Svega 20 razdeo — — — —	234,965.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

21 RAZDEO — MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

Glava 1 — Ministarstvo

146 — 148	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	48,700.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 146—148) —	48,700.000.—
	Svega 21 razdeo — — — —	48,700.000.—

22 RAZDEO — MINISTARSTVO PRAVOSUĐA

Glava 1 — Ministarstvo

1481 — 150	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	5,300.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 1481—150) —	5,300.000.—
	Svega 22 razdeo — — — —	5,300.000.—

23 RAZDEO — MINISTARSTVO RADA

Glava 1 — Ministarstvo

1501 — 152	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	465,215.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 1501—152) —	465,215.000.—
	Svega 23 razdeo — — — —	465,215.000.—

24 RAZDEO — KOMITET ZA ZAŠTITU NARODNOG ZDRAVLJA

Glava 1 — Komitet

153 — 156	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	248,070.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 153—156) —	248,070.000.—
	Svega 24 razdeo — — — —	248,070.000.—

25 RAZDEO — KOMITET ZA SOCIJALNO STARANJE

Glava 1 — Komitet

157 — 159	Ostale društveno-korisne investicije finansirane iz budžeta — — — — —	125,920.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 157—159) —	125,920.000.—
	Svega 25 razdeo — — — —	125,920.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

26 RAZDEO — KOMITET ZA ZAKONODAVSTVO I IZGRADNJU NARODNE VLASTI

Glava I — Komitet

1591 — 160	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	3,985.000.—
	<u>Svega Gl. I (part. 1591—160) —</u>	<u>3,985.000.—</u>
	<u>Svega 26 razdeo — — — —</u>	<u>3,985.000.—</u>

27 RAZDEO — KOMITET ZA ŠKOLE I NAUKU

Glava I — Komitet

161 — 164	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	85,399.000.—
	<u>Svega Gl. I (part. 161—164) —</u>	<u>85,399.000.—</u>
	<u>Svega 27 razdeo — — — —</u>	<u>85,399.000.—</u>

28 RAZDEO — KOMITET ZA KULTURU I UMETNOST

Glava I — Komitet

165 — 167	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	206,765.000.—
	<u>Svega Gl. I (part. 165—167) —</u>	<u>206,765.000.—</u>
	<u>Svega 28 razdeo — — — —</u>	<u>206,765.000.—</u>

29 RAZDEO — KOMITET ZA KINEMATOGRAFIJU

Glava I — Komitet

168 — 171	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	194,533.100.—
	<u>Svega Gl. I (part. 168—171) —</u>	<u>194,533.100.—</u>
	<u>Svega 29 razdeo — — — —</u>	<u>194,533.000.—</u>

30 RAZDEO — KOMITET ZA RADIODIFUZIJU

Glava I — Komitet

172 — 175	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	134,980.000.—
	<u>Svega Gl. I (part. 172—175) —</u>	<u>134,980.000.—</u>
	<u>Svega 30 razdeo — — — —</u>	<u>134,980.000.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

31 RAZDEO — KOMITET ZA FISKULTURU

Glava 1 — Komitet

176 — 179	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	87.274.400.—
	Svega Gl. 1 (part. 176—179) —	87.274.400.—
	Svega 31 razdeo — — — —	87.274.000.—

32 RAZDEO — KOMITET ZA AUTOSAOBRAĆAJ

Glava 1 — Komitet

1791 — 181	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	7.576.500.—
	Svega Gl. 1 (part. 1791—181) —	7.576.500.—
	Svega 32 razdeo — — — —	7.576.500.—

33 RAZDEO — REPARACIONA KOMISIJA

Glava 1 — Reparaciona komisija

182 — 183	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	2.320.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 182—183) —	2.320.000.—
	Svega 33 razdeo — — — —	2.320.000.—

36 RAZDEO — GLAVNA DRŽAVNA ARBITRAŽA

Glava 1 — Glavna državna arbitraža

184 — 185	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	387.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 184—185) —	387.000.—
	Svega 36 razdeo — — — —	387.000.—

37 RAZDEO — SOCIJALNO OSIGURANJE

Glava 1 — Državni zavod za socijalno osiguranje

188 — 189	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	128.000.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 188—189) —	128.000.000.—
	Svega 37 razdeo — — — —	128.000.000.—

38 RAZDEO — MINISTARSTVO LAKE INDUSTRIJE

Glava I — Ministarstvo

190 — 193	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	316,940.000.—
	Svega Gl. I (part. 190—193) —	<u>316,940.000.—</u>
	Svega 38 razdeo — — — —	<u>316,940.000.—</u>

39 RAZDEO — MINISTARSTVO ŠUMARSTVA

Glava I — Ministarstvo

194 — 197	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	4,745.000.—
	Svega Gl. I (part. 194—197) —	<u>4,745.000.—</u>
	Svega 39 razdeo — — — —	<u>4,745.000.—</u>

40 RAZDEO — KOMITET ZA ZADRUGARSTVO

Glava I — Komitet

198 — 199	Ostale društveno-korisne investicije finansi- rane iz budžeta — — — — —	1,705.500.—
	Svega Gl. I (part. 198—199) —	<u>1,705.500.—</u>
	Svega 40 razdeo — — — —	<u>1,705.500.—</u>
	Ukupno 2 deo — — — —	<u>6,511,890.000.—</u>

REKAPITULACIJA 2 DELA

Razdeo		Dinara
1	Narodna skupština FNRJ — — — — —	1,800.000.—
3	Javno tužništvo — — — — —	45,221.000.—
4	Pretsedništvo Vlade FNRJ — — — — —	931,563.000.—
5	Privredni savet Vlade FNRJ — — — — —	4,796.000.—
6	Savezna planska komisija — — — — —	56,220.000.—
7	Savezna kontrolna komisija — — — — —	12,905.000.—
8	Ministarstvo teške industrije — — — — —	782,620.000.—
9	Ministarstvo elektroprivrede — — — — —	85,325.000.—
10	Ministarstvo rudarstva — — — — —	708,600.000.—
11	Ministarstvo poljoprivrede — — — — —	110,874.000.—
12	Ministarstvo pošta — — — — —	23,995.000.—
13	Ministarstvo saobraćaja — — — — —	499,833.500.—
14	Ministarstvo pomorstva — — — — —	94,209.000.—
15	Ministarstvo spoljne trgovine — — — — —	27,773.000.—
16	Ministarstvo trgovine i snabdevanja — — — — —	88,680.000.—
17	Ministarstvo građevina — — — — —	291,525.000.—
18	Ministarstvo finansija — — — — —	443,170.000.—
20	Ministarstvo unutrašnjih poslova — — — — —	234,965.000.—
21	Ministarstvo inostranih poslova — — — — —	48,700.000.—
22	Ministarstvo pravosuđa — — — — —	5,300.000.—
23	Ministarstvo rada — — — — —	465,215.000.—
24	Komiteš za zaštitu narodnog zdravlja — — — — —	248,070.000.—
25	Komiteš za socijalno staranje — — — — —	125,920.000.—
26	Komiteš za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti — — — — —	3,985.000.—
27	Komiteš za škole i nauku — — — — —	85,399.000.—
28	Komiteš za kulturu i umetnost — — — — —	206,765.000.—
29	Komiteš za kinematografiju — — — — —	194,533.100.—
30	Komiteš za radiodifuziju — — — — —	134,980.000.—
31	Komiteš za fiskulturu — — — — —	87,274.400.—
32	Komiteš za autosaoobraćaj — — — — —	7,576.500.—
33	Reparaciona komisija — — — — —	2,320.000.—
36	Glavna državna arbitraža — — — — —	887.000.—
37	Socijalno osiguranje — — — — —	128,000.000.—
38	Ministarstvo lake industrije — — — — —	316,940.000.—
39	Ministarstvo šumarstva — — — — —	4,745.000.—
40	Komiteš za zadrugarstvo — — — — —	1,705.500.—
Svega 2 deo — — — — —		6.511,890.000.—

STRUKTURA INVESTICIJA ZA PODIZANJE DRUŠTVENOG STANDARDA

Stanbene zgrade — — — — —	2.160,335.000.—
Administrativne zgrade — — — — —	1.378,228.000.—
Školske zgrade — — — — —	729,010.000.—
Bolnice, oporavišta, ambulante i zdravstvene stanice — — — — —	805,415.000.—
Kulturno-prosvetne zgrade — — — — —	421,090.000.—
Fiskulturni i komunalni objekti i drugo — — — — —	1.016,812.000.—
Svega — — — — —	6.511,890.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

3 DEO — PROSVETA I NARODNA KULTURA

1 RAZDEO — NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

Glava 1 — Savezno veće

Materijalni rashodi

200	Funkcionalni rashodi	— — — — —	500.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 200)	— —	500.000.—

Glava 2 — Veće naroda

Materijalni rashodi

201	Funkcionalni rashodi	— — — — —	500.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 201)	— —	500.000.—
	Svega 1 razdeo	— — — —	1.000.000.—

3 RAZDEO — JAVNO TUŽIOŠTVO

Glava 1 — Javno tužioštvo FNRJ

Materijalni rashodi

202	Funkcionalni rashodi	— — — — —	676.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 202)	— —	676.000.—

Glava 1 — Javno tužioštvo NR Srbije

Materijalni rashodi

203	Funkcionalni rashodi	— — — — —	2.924.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 203)	— —	2.924.000.—

Glava 3 — Javno tužioštvo NR Hrvatske

Materijalni rashodi

204	Funkcionalni rashodi	— — — — —	1.868.000.—
	Svega Gl. 3 (part. 204)	— —	1.868.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
Glava 4 — Javno tužništvo NR Slovenije		
Materijalni rashodi		
205	Funkcionalni rashodi — — — — —	300.000.—
	Svega Gl. 4 (part. 205) — —	<u>300.000.—</u>
Glava 5 — Javno tužništvo NR Bosne i Hercegovine		
Materijalni rashodi		
206	Funkcionalni rashodi — — — — —	1.240.000.—
	Svega Gl. 5 (part. 206) — —	<u>1.240.000.—</u>
Glava 6 — Javno tužništvo NR Makedonije		
Materijalni rashodi		
207	Funkcionalni rashodi — — — — —	159.200.—
	Svega Gl. 6 (part. 207) — —	<u>159.200.—</u>
Glava 7 — Javno tužništvo NR Crne Gore		
Materijalni rashodi		
208	Funkcionalni rashodi — — — — —	159.200.—
	Svega Gl. 7 (part. 208) — —	<u>159.200.—</u>
	Svega 3 razdeo — — — —	<u>7,326.400.—</u>
4 RAZDEO — PRETSEDNIŠTVO VLADE FNRJ		
Glava 1 — Predsedništvo		
Lični rashodi		
209	Plate i dodaci — — — — —	150.000.—
Materijalni rashodi		
210	Funkcionalni rashodi — — — — —	1.038.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 209—210) — —	<u>1,188.000.—</u>
Glava 3 — Savezna uprava hidrometeorološke službe pri Vladi FNRJ		
Lični rashodi		
211	Plate i dodaci — — — — —	1,126.000.—
Materijalni rashodi		
212	Operativni rashodi — — — — —	844.000.—
213	Funkcionalni rashodi — — — — —	7,496.000.—
	Svega Gl. 3 (part. 211—213) — —	<u>9,466.000.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 4 — Glavna geodetska uprava pri Vladi FNRJ

Materijalni rashodi

214	Funkcionalni rashodi — — — — —	900.000.—
	Svega Gl. 4 (part. 214) — —	900.000.—

Glava 5 — Državni statistički ured

Materijalni rashodi

215	Funkcionalni rashodi — — — — —	4.800.000.—
	Svega Gl. 5 (part. 215) — —	4.800.000.—

**Glava 6 — Institut za međunarodnu politiku i privredu
pri Vladi FNRJ**

Lični rashodi

216	Plate i dodaci — — — — —	3.670.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

217	Operativni rashodi — — — — —	3.635.000.—
218	Funkcionalni rashodi — — — — —	3.590.000.—
	Svega Gl. 6 (part. 216—218) —	10.895.000.—

Glava 7 — Institut za fiziku pri Vladi FNRJ

Lični rashodi

219	Plate i dodaci — — — — —	1.500.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

220	Operativni rashodi — — — — —	1.950.000.—
221	Funkcionalni rashodi — — — — —	600.000.—
	Svega Gl. 7 (part. 219—221) —	4.050.000.—

Glava 8 — Direkcija za informacije pri Vladi FNRJ

Lični rashodi

222	Plate i dodaci — — — — —	4.630.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

223	Operativni rashodi — — — — —	2.560.000.—
224	Funkcionalni rashodi — — — — —	5.080.000.—
	Svega Gl. 8 (part. 222—224) —	12.270.000.—
	Svega 4 razdeo — — — —	43.569.000.—

5 RAZDEO — PRIVREDNI SAVET VLADE FNRJ

Glava 1 — Privredni savet

Materijalni rashodi

225	Funkcionalni rashodi — — — — —	100.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 225) — —	100.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
Glava 3 — Viši ekonomski kurs		
Lični rashodi		
226	Plate i dodaci — — — — —	491.500.—
Materijalni rashodi		
227	Operativni rashodi — — — — —	1,667.616.—
228	Funkcionalni rashodi — — — — —	4,537.280.—
	Svega Gl. 3 (part. 226—228) —	6,696.396.—
	Svega 5 razdeo — — — — —	6,796.396.—
6 RAZDEO — SAVEZNA PLANSKA KOMISIJA		
Glava 1 — Savezna planska komisija		
Materijalni rashodi		
229	Funkcionalni rashodi — — — — —	15,522.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 229) — —	15,522.000.—
	Svega 6 razdeo — — — — —	15,522.000.—
7 RAZDEO — SAVEZNA KONTROLNA KOMISIJA		
Glava 1 — Savezna kontrolna komisija		
Materijalni rashodi		
230	Funkcionalni rashodi — — — — —	200.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 230) — —	200.000.—
	Svega 7 razdeo — — — — —	200.000.—
8 RAZDEO — MINISTARSTVO TEŠKE INDUSTRIJE		
Glava 1 — Ministarstvo		
Materijalni rashodi		
231	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,100.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 231) — —	1,100.000.—
	Svega 8 razdeo — — — — —	1,100.000.—
9 RAZDEO — MINISTARSTVO ELEKTROPRIVREDE		
Glava 1 — Ministarstvo		
Materijalni rashodi		
232	Funkcionalni rashodi — — — — —	3,960.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 232) — —	3,960.000.—
	Svega 9 razdeo — — — — —	3,960.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

10 RAZDEO — MINISTARSTVO RUDARSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

233	Funkcionalni rashodi — — — — —	2,090.000.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 233) — —</u>	<u>2,090.000.—</u>

Glava 2 — Zavod za geološka ispitivanja

Lični rashodi

234	Plate i dodaci — — — — —	5,455.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

235	Operativni rashodi — — — — —	6,532.800.—
236	Funkcionalni rashodi — — — — —	4,658.400.—
	<u>Svega Gl. 2 (part. 234—236) —</u>	<u>16,664.200.—</u>

Glava 3 — Tehnikum — škola — Zavoda za geološka ispitivanja

Lični rashodi

237	Plate i dodaci — — — — —	545.000.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

238	Operativni rashodi — — — — —	1,842.000.—
239	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,936.000.—
	<u>Svega Gl. 3 (part. 237—239) —</u>	<u>4,323.500.—</u>
	<u>Svega 10 razdeo — — — —</u>	<u>23,059.700.—</u>

11 RAZDEO — MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

240	Funkcionalni rashodi — — — — —	24,805.800.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 240) — —</u>	<u>24,805.800.—</u>

Glava 3 — Savezni institut za veterinarsku službu u Zagrebu

Lični rashodi

242	Plate i dodaci — — — — —	3,343.400.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

243	Operativni rashodi — — — — —	1,358.500.—
244	Funkcionalni rashodi — — — — —	800.000.—
	<u>Svega Gl. 3 (part. 242—244) —</u>	<u>5,501.900.—</u>

Glava 4 — Savezna srednja poljoprivredno-mašinska škola Vinkovci

Lični rashodi

245	Plate i dodaci — — — — —	1,450.040.—
-----	--------------------------	-------------

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Materijalni rashodi

246	Operativni rashodi — — — — —	1,381.000.—
247	Funkcionalni rashodi — — — — —	6,592.001.—
	<u>Svega Gl. 4 (part. 245—247) —</u>	<u>9,423.041.—</u>

Glava 5 — Savezni poljoprivredni institut sa zavodima

Lični rashodi

248	Plate i dodaci — — — — —	3,870.744.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

249	Operativni rashodi — — — — —	2,493.950.—
250	Funkcionalni rashodi — — — — —	2,408.000.—
	<u>Svega Gl. 5 (part. 248—250) —</u>	<u>8,772.694.—</u>

Glava 6 — Savezni zavod za selekciju i proizvodnju šećerne repe u Crvenki

Lični rashodi

251	Plate i dodaci — — — — —	330.900.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

252	Operativni rashodi — — — — —	544.000.—
253	Funkcionalni rashodi — — — — —	933.656.—
	<u>Svega Gl. 6 (part. 251—253) —</u>	<u>1,808.556.—</u>

Glava 7 — Savezna stanica za selekciju bilja — Osljek

Lični rashodi

254	Plate i dodaci — — — — —	516.000.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

255	Operativni rashodi — — — — —	622.400.—
256	Funkcionalni rashodi — — — — —	4,011.800.—
	<u>Svega Gl. 7 (part. 254—256) —</u>	<u>5,150.200.—</u>
	<u>Svega 11 razdeo — — — — —</u>	<u>55,462.191.—</u>

12 RAZDEO — MINISTARSTVO POŠTA

Glava I — Ministarstvo

Škola — Tehnikum i kursevi

Lični rashodi

260	Plate i dodaci — — — — —	3,742.760.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

261	Operativni rashodi — — — — —	583.703.—
262	Funkcionalni rashodi — — — — —	4,088.600.—
	<u>Svega Gl. I (part. 260—262) —</u>	<u>8,415.063.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
Glava 2 — Generalna direkcija pošta — kursevi i tečajevi		
	Materijalni rashodi	
263	Funkcionalni rashodi — — — — —	739.500.—
	Svega Gl. 2 (part. 263) — —	<u>739.500.—</u>
Glava 3 — Direkcija pošta Beograd — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
264	Plate i dodaci — — — — —	503.800.—
	Materijalni rashodi	
265	Operativni rashodi — — — — —	70.215.—
	Svega Gl. 3 (part. 264—265) — —	<u>574.015.—</u>
Glava 5 — Direkcija pošta Zagreb — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
266	Plate i dodaci — — — — —	521.560.—
	Materijalni rashodi	
267	Operativni rashodi — — — — —	68.455.—
	Svega Gl. 5 (part. 266—267) — —	<u>590.015.—</u>
Glava 7 — Direkcija pošta Ljubljana — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
268	Plate i dodaci — — — — —	425.800.—
	Materijalni rashodi	
269	Operativni rashodi — — — — —	64.530.—
	Svega Gl. 7 (part. 268—269) — —	<u>490.330.—</u>
Glava 9 — Direkcija pošta Novi Sad — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
270	Plate i dodaci — — — — —	364.140.—
	Materijalni rashodi	
271	Operativni rashodi — — — — —	62.350.—
	Svega Gl. 9 (part. 270—271) — —	<u>426.490.—</u>
Glava 11 — Direkcija pošta Rijeka — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
272	Plate i dodaci — — — — —	224.400.—
	Materijalni rashodi	
273	Operativni rashodi — — — — —	46.080.—
	Svega Gl. 11 (part. 272—273) — —	<u>270.480.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
Glava 13 — Direkcija pošta Sarajevo — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
274	Plate i dodaci — — — — —	220.340.—
	Materijalni rashodi	
275	Operativni rashodi — — — — —	46.490.—
	<u>Svega Gl. 13 (part. 274—275) —</u>	<u>266.830.—</u>
Glava 15 — Direkcija pošta Skoplje — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
276	Plate i dodaci — — — — —	220.340.—
	Materijalni rashodi	
277	Operativni rashodi — — — — —	40.265.—
	<u>Svega Gl. 15 (part. 276—277) —</u>	<u>260.605.—</u>
Glava 17 — Direkcija pošta Split — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
278	Plate i dodaci — — — — —	208.640.—
	Materijalni rashodi	
279	Operativni rashodi — — — — —	35.310.—
	<u>Svega Gl. 17 (part. 278—279) —</u>	<u>243.950.—</u>
Glava 19 — Direkcija pošta Cetinje — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
280	Plate i dodaci — — — — —	161.280.—
	Materijalni rashodi	
281	Operativni rashodi — — — — —	28.680.—
	<u>Svega Gl. 19 (part. 280—281) —</u>	<u>189.960.—</u>
Glava 21 — Generalna direkcija telegrafa i telefona		
	Kursevi i tečajevi	
	Materijalni rashodi	
282	Funkcionalni rashodi — — — — —	1.880.000.—
	<u>Svega Gl. 21 (part. 282) —</u>	<u>1.880.000.—</u>
Glava 22 — Direkcija TT Beograd — Kursevi i tečajevi		
	Lični rashodi	
283	Plate i dodaci — — — — —	385.220.—
	Materijalni rashodi	
284	Operativni rashodi — — — — —	343.070.—
285	Funkcionalni rashodi — — — — —	592.640.—
	<u>Svega Gl. 22 (part. 283—285) —</u>	<u>1.320.930.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 24 — Direkcija TT Zagreb — Kursevi i tečajevi

	Lični rashodi	
286	Plate i dodaci — — — — —	333.920.—
	Materijalni rashodi	
287	Operativni rashodi — — — — —	311.000.—
288	Funkcionalni rashodi — — — — —	634.128.—
	<u>Svega Gl. 24 (part. 286—289) —</u>	<u>1,279.048.—</u>

Glava 26 — Direkcija TT Ljubljana — Kursevi i tečajevi

	Lični rashodi	
289	Plate i dodaci — — — — —	184.420.—
	Materijalni rashodi	
290	Operativni rashodi — — — — —	283.540.—
291	Funkcionalni rashodi — — — — —	366.696.—
	<u>Svega Gl. 26 (part. 289—291) —</u>	<u>834.656.—</u>

Glava 28 — Direkcija TT Novi Sad — Kursevi i tečajevi

	Lični rashodi	
292	Plate i dodaci — — — — —	117.940.—
	Materijalni rashodi	
293	Operativni rashodi — — — — —	28.315.—
	<u>Svega Gl. 28 (part. 292—293) —</u>	<u>146.255.—</u>

Glava 30 — Direkcija TT Rijeka — Kursevi i tečajevi

	Lični rashodi	
294	Plate i dodaci — — — — —	92.660.—
	<u>Svega Gl. 30 (part. 294) —</u>	<u>92.660.—</u>

Glava 32 — Direkcija TT Sarajevo — Kursevi i tečajevi

	Lični rashodi	
295	Plate i dodaci — — — — —	33.960.—
	Materijalni rashodi	
296	Operativni rashodi — — — — —	2.730.—
	<u>Svega Gl. 32 (part. 295—296) —</u>	<u>36.690.—</u>

Glava 34 — Direkcija TT Skoplje — Kursevi i tečajevi

	Lični rashodi	
297	Plate i dodaci — — — — —	50.700.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

	Materijalni rashodi	
298	Operativni rashodi — — — — —	6.570.—
	Svega Gl. 34 (part. 297—298) —	<u>57.270.—</u>

Glava 36 — Direkcija TT Split — Kursevi i tečajevi

	Lični rashodi	
299	Plate i dodaci — — — — —	72.660.—
	Materijalni rashodi	
300	Operativni rashodi — — — — —	4.860.—
301	Funkcionalni rashodi — — — — —	29.632.—
	Svega Gl. 36 (part. 299—301) —	<u>107.182.—</u>
	Svega 12 razdeo — — — — —	<u>18.221.929.—</u>

13 RAZDEO — MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
302	Funkcionalni rashodi — — — — —	8.915.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 302) — —	<u>8.915.000.—</u>

Glava 2 — Inspekcija unutrašnje plovidbe — Kursevi

	Lični rashodi	
303	Plate i dodaci — — — — —	40.000.—
	Materijalni rashodi	
304	Operativni rashodi — — — — —	53.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 303—304) —	<u>93.000.—</u>

Glava 4 — Glavna uprava civilnog vazdušnog saobraćaja

	Materijalni rashodi	
305	Funkcionalni rashodi — — — — —	2.822.400.—
	Svega Gl. 4 (part. 305) — —	<u>2.822.400.—</u>

Glava 5 — Brodarski tehnikum

	Lični rashodi	
306	Plate i dodaci — — — — —	1.957.004.—
	Materijalni rashodi	
307	Operativni rashodi — — — — —	6.068.250.—
	Svega Gl. 5 (part. 306—307) —	<u>8.025.254.—</u>
	Svega 13 razdeo — — — — —	<u>19.855.654.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

14 RAZDEO — MINISTARSTVO POMORSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

308	Funkcionalni rashodi — — — — —	8,007.000.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 308) — —</u>	<u>8,007.000.—</u>

Glava 2 — Uprava pomorstva u Splitu sa muzejom

Lični rashodi

309	Plate i dodaci — — — — —	134.200.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

310	Operativni rashodi — — — — —	66.000.—
311	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,031.200.—
	<u>Svega Gl. 2 (part. 309—311) —</u>	<u>1,231.400.—</u>

Glava 7 — Uredništvo časopisa »Pomorstvo«

Lični rashodi

312	Plate i dodaci — — — — —	131.235.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

313	Operativni rashodi — — — — —	323.600.—
	<u>Svega Gl. 7 (part. 312—313) —</u>	<u>454.835.—</u>

Glava 8 — Pomorski tehnikum u Kotoru

Lični rashodi

314	Plate i dodaci — — — — —	1,507.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

315	Operativni rashodi — — — — —	2,735.000.—
	<u>Svega Gl. 8 (part. 314—315) —</u>	<u>4,242.000.—</u>

Glava 9 — Pomorski tehnikum u Dubrovniku

Lični rashodi

316	Plate i dodaci — — — — —	1,345.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

317	Operativni rashodi — — — — —	2,307.000.—
	<u>Svega Gl. 9 (part. 316—317) —</u>	<u>3,652.000.—</u>

Glava 10 — Pomorski tehnikum u Bakru

Lični rashodi

318	Plate i dodaci — — — — —	1,140.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

319	Operativni rashodi — — — — —	1,850.000.—
	<u>Svega Gl. 10 (part. 318—319) —</u>	<u>2,990.000.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 11 — Pomorski tehnikum na Rijeci

	Lični rashodi	
320	Plate i dodaci — — — — —	2,150.000.—
	Materijalni rashodi	
321	Operativni rashodi — — — — —	3,139.000.—
	Svega Gl. 11 (part. 320—321) —	5,289.000.—

Glava 12 — Pomorski tehnikum u Malom Lošinj

	Lični rashodi	
322	Plate i dodaci — — — — —	755.000.—
	Materijalni rashodi	
323	Operativni rashodi — — — — —	866.500.—
	Svega Gl. 12 (part. 322—323) —	1,621.500.—
	Svega 14 razdeo — — — —	27,487.735.—

15 RAZDEO — MINISTARSTVO SPOLJNE TRGOVINE

Glava 5 — Viša škola Ministarstva spoljne trgovine
i kursevi

	Lični rashodi	
324	Plate i dodaci — — — — —	1,241.200.—
	Materijalni rashodi	
325	Operativni rashodi — — — — —	1,344.000.—
326	Funkcionalni rashodi — — — — —	4,600.000.—
	Svega Gl. 5 (part. 324—326) —	7,185.200.—

Glava 6 — Carinski kurs

	Lični rashodi	
327	Plate i dodaci — — — — —	205.000.—
	Materijalni rashodi	
328	Operativni rashodi — — — — —	745.000.—
329	Funkcionalni rashodi — — — — —	950.000.—
	Svega Gl. 6 (part. 327—329) —	1,900.000.—
	Svega 15 razdeo — — — —	9,085.200.—

16 RAZDEO — MINISTARSTVO TRGOVINE I SNABDEVANJA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
330	Funkcionalni rashodi — — — — —	2,960.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 330) — —	2,960.000.—
	Svega 16 razdeo — — — —	2,960.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

17 RAZDEO — MINISTARSTVO GRAĐEVINA

Glava 2 — Ministarstvo — Građevinski institut sa Zavodom za ispitivanje građevinskog materijala

	Lični rashodi	
331	Plate i dodaci — — — — —	1,828.380.—
	Materijalni rashodi	
332	Operativni rashodi — — — — —	655.000.—
333	Funkcionalni rashodi — — — — —	800.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 331—333) —	3,283.380.—
	Svega 17 razdeo — — — — —	3,283.380.—

18 RAZDEO — MINISTARSTVO FINANSIJA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
334	Funkcionalni rashodi — — — — —	940.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 334) — —	940.000.—

Glava 2 — Viši finansijski tečaj

	Lični rashodi	
335	Plate i dodaci — — — — —	2,496.800.—
	Materijalni rashodi	
336	Operativni rashodi — — — — —	3,326.644.—
337	Funkcionalni rashodi — — — — —	9,174.712.—
	Svega Gl. 2 (part. 335—337) —	14,998.156.—
	Svega 18 razdeo — — — — —	15,938.156.—

20 RAZDEO — MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Glava 2 — Viša škola Ministarstva unutrašnjih poslova u Zemunu

	Lični rashodi	
338	Plate i dodaci — — — — —	1,310.600.—
	Materijalni rashodi	
339	Operativni rashodi — — — — —	1,363.049.—
340	Funkcionalni rashodi — — — — —	4,545.990.—
	Svega Gl. 2 (part. 338—340) —	7,219.639.—

Glava 3 — Škola narodne milicije u Sremskoj Kamenici

	Lični rashodi	
341	Plate i dodaci — — — — —	3,394.969.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
	Materijalni rashodi	
342	Operativni rashodi — — — — —	1,934.275.—
343	Funkcionalni rashodi — — — — —	6,979.243.—
	Svega Gl. 3 (part. 341—343) —	12,308.214.—
	Svega 20 razdeo — — — —	19,527.853.—

21 RAZDEO — MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
344	Funkcionalni rashodi — — — — —	15,786.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 344) — —	15,786.000.—

Glava 2 — Zastupništva u inostranstvu

	Materijalni rashodi	
345	Funkcionalni rashodi — — — — —	8,000.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 345) — —	8,000.000.—

Glava 3 — Diplomatska škola

	Lični rashodi	
346	Plate i dodaci — — — — —	1,840.400.—
	Materijalni rashodi	
347	Operativni rashodi — — — — —	2,078.000.—
348	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,560.000.—
	Svega Gl. 3 (part. 346—348) —	5,478.400.—

Glava 4 — Dopisna škola diplomatsko-konzularne struke

	Materijalni rashodi	
349	Operativni rashodi — — — — —	614.000.—
	Svega Gl. 4 (part. 349) — —	614.000.—
	Svega 21 razdeo — — — —	29,878.400.—

22 RAZDEO — MINISTARSTVO PRAVOSUĐA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
350	Funkcionalni rashodi — — — — —	10.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 350) — —	10.000.—
	Svega 22 razdeo — — — —	10.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

23 RAZDEO — MINISTARSTVO RADA

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

351	Funkcionalni rashodi — — — — —	3,530.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 351) — —	<u>3,530.000.—</u>

Glava 11 — Izaslanstvo Saveznog ministarstva rada pri Ambasadi FNRJ u Pragu

Lični rashodi

352	Plate i dodaci — — — — —	4,480.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

385	Operativni rashodi — — — — —	5,637.000.—
	Svega Gl. 11 (part. 352—353) —	<u>10,477.000.—</u>

Glava 12 — Izaslanstvo Saveznog ministarstva rada pri Ambasadi FNRJ u Varšavi

Lični rashodi

354	Plate i dodaci — — — — —	1,319.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

355	Operativni rashodi — — — — —	1,127.200.—
	Svega Gl. 12 (part. 354—355) —	<u>2,446.200.—</u>
	Svega 23 razdeo — — — — —	<u>16,453.200.—</u>

24 RAZDEO — KOMITET ZA ZAŠTITU NARODNOG ZDRAVLJA

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

356	Funkcionalni rashodi — — — — —	22,014.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 356) — —	<u>22,014.000.—</u>

Glava 3 — Higijenski institut FNRJ u Beogradu

Lični rashodi

357	Plate i dodaci — — — — —	1,453.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

358	Operativni rashodi — — — — —	717.000.—
359	Funkcionalni rashodi — — — — —	334.000.—
	Svega Gl. 3 (part. 357—359) —	<u>2,504.000.—</u>

Glava 4 — Savezni institut za tropske bolesti u Skoplju

Lični rashodi

360	Plate i dodaci — — — — —	820.000.—
-----	--------------------------	-----------

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
	Materijalni rashodi	
361	Operativni rashodi — — — — —	970.000.—
362	Funkcionalni rashodi — — — — —	900.000.—
	<u>Svega Gl. 4 (part. 360—362) —</u>	<u>2,690.000.—</u>

Glava 5 — Epidemiološki institut FNRJ u Beogradu

	Lični rashodi	
363	Plate i dodaci — — — — —	1,568.000.—
	Materijalni rashodi	
364	Operativni rashodi — — — — —	972.000.—
365	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,250.000.—
	<u>Svega Gl. 5 (part. 363—365) —</u>	<u>3,790.000.—</u>

Glava 6 — Savezni zavod za kontrolu lekova u Beogradu

	Lični rashodi	
366	Plate i dodaci — — — — —	650.000.—
	Materijalni rashodi	
367	Operativni rashodi — — — — —	431.000.—
	<u>Svega Gl. 6 (part. 366—367) —</u>	<u>1,081.000.—</u>

Glava 7 — Savezni zavod za kontrolu lekova u Beogradu Odeljenje u Zagrebu

	Lični rashodi	
368	Plate i dodaci — — — — —	551.000.—
	Materijalni rashodi	
369	Operativni rashodi — — — — —	529.000.—
	<u>Svega Gl. 7 (part. 368—369) —</u>	<u>1,080.000.—</u>
	<u>Svega 24 razdeo — — — — —</u>	<u>33,159.000.—</u>

25 RAZDEO — KOMITET ZA SOCIJALNO STARANJE

Glava 1 — Komitet

	Materijalni rashodi	
373	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,325.000.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 373) — —</u>	<u>1,325.000.—</u>
	<u>Svega 25 razdeo — — — — —</u>	<u>1,325.000.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

26 RAZDEO — KOMITET ZA ZAKONODAVSTVO I IZGRADNJU
NARODNE VLASTI

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

374	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,390.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 374) — —	1,390.000.—
	Svega 26 razdeo — — — —	1,390.000.—

27 RAZDEO — KOMITET ZA ŠKOLE I NAUKU

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

375	Funkcionalni rashodi — — — — —	68,234.865.—
	Svega Gl. 1 (part. 375) — —	68,234.865.—

Glava 2 — Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu

Lični rashodi

376	Plate i dodaci — — — — —	2,483.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

377	Operativni rashodi — — — — —	3,264.660.—
378	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,585.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 376—378) —	7,332.600.—
	Svega 27 razdeo — — — —	75,567.466.—

28 RAZDEO — KOMITET ZA KULTURU I UMETNOST

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

379	Funkcionalni rashodi — — — — —	15,939.638.—
	Svega Gl. 1 (part. 379) — —	15,939.638.—

Glava 2 — Državne majstorske radionice likovnih umetnosti
u NR Srbiji

Lični rashodi

380	Plate i dodaci — — — — —	101.750.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

381	Operativni rashodi — — — — —	46.000.—
382	Funkcionalni rashodi — — — — —	90.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 380—382) —	237.750.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

**Glava 3 — Državne majstorske radionice likovnih umetnosti
u NR Hrvatskoj**

	Lični rashodi	
383	Plate i dodaci — — — — —	203.500.—
	Materijalni rashodi	
384	Operativni rashodi — — — — —	92.000.—
385	Funkcionalni rashodi — — — — —	180.000.—
	<u>Svega Gl. 3 (part. 383—385) —</u>	<u>475.500.—</u>

**Glava 4 — Državne majstorske radionice likovnih umetnosti
u NR Sloveniji**

	Lični rashodi	
386	Plate i dodaci — — — — —	51.750.—
	Materijalni rashodi	
387	Operativni rashodi — — — — —	23.000.—
388	Funkcionalni rashodi — — — — —	45.000.—
	<u>Svega Gl. 4 (part. 386—388) —</u>	<u>119.750.—</u>

**Glava 5 — Državne majstorske radionice likovnih umetnosti
u NR Crnoj Gori**

	Lični rashodi	
389	Plate i dodaci — — — — —	51.750.—
	Materijalni rashodi	
390	Operativni rashodi — — — — —	23.000.—
391	Funkcionalni rashodi — — — — —	45.000.—
	<u>Svega Gl. 5 (part. 389—391) —</u>	<u>119.750.—</u>

Glava 6 — Poslovnica za kulturno-umetničke priredbe

	Lični rashodi	
392	Plate i dodaci — — — — —	557.100.—
	Materijalni rashodi	
393	Operativni rashodi — — — — —	3.272.600.—
394	Funkcionalni rashodi — — — — —	562.700.—
	<u>Svega Gl. 6 (part. 392—394) —</u>	<u>4.392.400.—</u>

Glava 7 — Jugoslovensko dramsko pozorište

	Lični rashodi	
395	Plate i dodaci — — — — —	7.160.000.—
	Materijalni rashodi	
396	Operativni rashodi — — — — —	12.180.685.—
397	Funkcionalni rashodi — — — — —	470.000.—
	<u>Svega Gl. 7 (part. 395—397) —</u>	<u>19.810.685.—</u>
	<u>Svega 28 razdeo — — — — —</u>	<u>41.095.473.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

29 RAZDEO — KOMITET ZA KINEMATOGRAFIJU

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

398	Funkcionalni rashodi — — — — —	6,620.000.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 398) — —</u>	<u>6,620.000.—</u>

Glava 2 — Škola za filmsku glumu i režiju

Lični rashodi

399	Plate i dodaci — — — — —	1,437.300.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

400	Operativni rashodi — — — — —	1,165.920.—
401	Funkcionalni rashodi — — — — —	347.692.—
	<u>Svega Gl. 2 (part. 399—401) —</u>	<u>2,950.912.—</u>

Glava 3 — Kinematografski tehnikum

Lični rashodi

402	Plate i dodaci — — — — —	285.770.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

403	Operativni rashodi — — — — —	163.000.—
404	Funkcionalni rashodi — — — — —	40.000.—
	<u>Svega Gl. 3 (part. 402—404) —</u>	<u>488.770.—</u>

Glava 5 — Otesek za naučna istraživanja

Lični rashodi

408	Plate i dodaci — — — — —	527.500.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

409	Operativni rashodi — — — — —	861.054.—
410	Funkcionalni rashodi — — — — —	660.000.—
	<u>Svega Gl. 5 (part. 408—410) —</u>	<u>2,038.554.—</u>
	<u>Svega 29 razdeo — — — — —</u>	<u>12,098.236.—</u>

30 RAZDEO — KOMITET ZA RADIODIFUZIJU

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

411	Funkcionalni rashodi — — — — —	2,714.400.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 411) — —</u>	<u>2,714.400.—</u>

Glava 2 — Radio institut

Lični rashodi

412	Plate i dodaci — — — — —	588.132.—
-----	--------------------------	-----------

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
Materijalni rashodi		
413	Operativni rashodi — — — — —	686.000.—
414	Funkcionalni rashodi — — — — —	300.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 412—414) —	1,574.132.—
	Svega 30 razdeo — — — —	4,288.532.—

31 RAZDEO — KOMITET ZA FISKULTURU

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi		
415	Funkcionalni rashodi — — — — —	135,976.500.—
	Svega Gl. 1 (part. 415) — —	135,976.500.—

Glava 2 — Državni institut za fiskulturu

Lični rashodi		
416	Plate i dodaci — — — — —	3,072.500.—
Materijalni rashodi		
417	Operativni rashodi — — — — —	3,553.400.—
418	Funkcionalni rashodi — — — — —	9,031.450.—
	Svega Gl. 2 (part. 416—418) —	15,657.350.—
	Svega 31 razdeo — — — —	151,633.850.—

32 RAZDEO — KOMITET ZA AUTOSAOBRACAJ

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi		
419	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,089.300.—
	Svega Gl. 1 (part. 419) — —	1,089.300.—
	Svega 32 razdeo — — — —	1,089.300.—

33 RAZDEO — REPARACIONA KOMISIJA

Glava 1 — Reparaciona komisija

Materijalni rashodi		
420	Funkcionalni rashodi — — — — —	200.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 420) — —	200.000.—
	Svega 33 razdeo — — — —	200.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

**35 RAZDEO — DRŽAVNA KOMISIJA ZA UTVRĐIVANJE RATNIH
ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA**

Glava 1 — Državna komisija

Materijalni rashodi

421	Funkcionalni rashodi — — — — —	400.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 421) — —	400.000.—
	Svega 35 razdeo — — — —	400.000.—

36 RAZDEO — GLAVNA DRŽAVNA ARBITRAŽA

Glava 1 — Glavna državna arbitraža

Materijalni rashodi

422	Funkcionalni rashodi — — — — —	60.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 422) — —	60.000.—
	Svega 36 razdeo — — — —	60.000.—

38 RAZDEO — MINISTARSTVO LAKE INDUSTRIJE

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

423	Funkcionalni rashodi — — — — —	545.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 423) — —	545.000.—

Glava 2 — Savezna grafička industrijska škola u Zagrebu

Lični rashodi

424	Plate i dodaci — — — — —	1,845.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

425	Operativni rashodi — — — — —	4,646.200.—
	Svega Gl. 2 (part. 424—425) — —	6,491.200.—
	Svega 38 razdeo — — — —	7,036.200.—

39 RAZDEO — MINISTARSTVO ŠUMARSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

426	Funkcionalni rashodi — — — — —	7,123.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 426) — —	7,123.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 2 — Institut za šumsku melioraciju krša u Splitu

Lični rashodi

427	Plate i dodaci — — — — —	782.750.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

428	Operativni rashodi — — — — —	843.000.—
-----	------------------------------	-----------

429	Funkcionalni rashodi — — — — —	140.000.—
-----	--------------------------------	-----------

Svega Gl. 2 (part. 427—429)	—	1,770.750.—
-----------------------------	---	-------------

Svega 39 razdeo	— — — —	8,893.750.—
-----------------	---------	-------------

40 RAZDEO — KOMITET ZA ZADRUGARSTVO

Glava 1 — Komitet

Viši zadružni tečaj

Lični rashodi

430	Plate i dodaci — — — — —	584.000.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

431	Operativni rashodi — — — — —	373.000.—
-----	------------------------------	-----------

432	Funkcionalni rashodi — — — — —	70.000.—
-----	--------------------------------	----------

Svega Gl. 1 (part. 430—432)	—	1,027.000.—
-----------------------------	---	-------------

Svega 40 razdeo	— — — —	1,027.000.—
-----------------	---------	-------------

Ukupno 3 deo	— — — —	669,961.000.—
--------------	---------	---------------

REKAPITULACIJA 3 DELA

Razdeo		Dinara
1	Narodna skupština FNRJ — — — — —	1,000.000.—
3	Javno tužništvo — — — — —	7,326.400.—
4	Pretsedništvo Vlade FNRJ — — — — —	43,569.000.—
5	Privredni savet Vlade FNRJ — — — — —	6,796.396.—
6	Savezna planska komisija — — — — —	15,522.000.—
7	Savezna kontrolna komisija — — — — —	200.000.—
8	Ministarstvo teške industrije — — — — —	1,100.000.—
9	Ministarstvo elektroprivrede — — — — —	3,960.000.—
10	Ministarstvo rudarstva — — — — —	23,059.700.—
11	Ministarstvo poljoprivrede — — — — —	55,462.191.—
12	Ministarstvo pošta — — — — —	18,221.929.—
13	Ministarstvo saobraćaja — — — — —	19,855.654.—
14	Ministarstvo pomorstva — — — — —	27,487.735.—
15	Ministarstvo spoljne trgovine — — — — —	9,085.200.—
16	Ministarstvo trgovine i snabdevanja — — — — —	2,960.000.—
17	Ministarstvo građevina — — — — —	3,283.389.—
18	Ministarstvo finansija — — — — —	15,938.166.—
20	Ministarstvo unutrašnjih poslova — — — — —	19,527.853.—
21	Ministarstvo inostranih poslova — — — — —	29,878.400.—
22	Ministarstvo pravosuđa — — — — —	10.000.—
23	Ministarstvo rada — — — — —	16,453.200.—
24	Komitet za zaštitu narodnog zdravlja — — — — —	33,159.000.—
25	Komitet za socijalno staranje — — — — —	1,326.000.—
26	Komitet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti — — — — —	1,390.000.—
27	Komitet za škole i nauku — — — — —	75,567.465.—
28	Komitet za kulturu i umetnost — — — — —	41,095.473.—
29	Komitet za kinematografiju — — — — —	12,098.236.—
30	Komitet za radiodifuziju — — — — —	4,288.532.—
31	Komitet za fiskulturu — — — — —	151,683.850.—
32	Komitet za autosaoobraćaj — — — — —	1,089.300.—
33	Reparaciona komisija — — — — —	200.000.—
35	Državna komisija za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njihovih pomagača — — — — —	400.000.—
36	Glavna državna arbitraža — — — — —	60.000.—
38	Ministarstvo lake industrije — — — — —	7,096.200.—
39	Ministarstvo šumarstva — — — — —	8,893.750.—
40	Komitet za zadrugarstvo — — — — —	1,027.000.—
	Svega 3 deo — — — — —	659,961.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

4 DEO — SOCIJALNO-ZDRAVSTVENA ZAŠTITA NARODA

1 RAZDEO — NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

Glava 1 — Savezno veće

500	Materijalni rashodi	
	Funkcionalni rashodi — — — — —	50.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 500) — — — — —	50.000.—
	Svega 1 razdeo — — — — —	50.000.—

3 RAZDEO — JAVNO TUŽIOŠTVO

Glava 1 — Javno tužioštvo FNRJ

501	Materijalni rashodi	
	Funkcionalni rashodi — — — — —	108.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 501) — — — — —	108.000.—
	Svega 3 razdeo — — — — —	108.000.—

4 RAZDEO — PRETSEDNIŠTVO VLADE FNRJ

Glava 1 — Pretsedništvo

502	Materijalni rashodi	
	Funkcionalni rashodi — — — — —	60.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 502) — — — — —	60.000.—

Glava 2 — Uprava za materijalne rezerve pri Pretsedništvu Vlade FNRJ

503	Materijalni rashodi	
	Funkcionalni rashodi — — — — —	15.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 503) — — — — —	15.000.—

Glava 3 — Savezna uprava hidrometeorološke službe pri Vladi FNRJ

504	Materijalni rashodi	
	Funkcionalni rashodi — — — — —	30.000.—
	Svega Gl. 3 (part. 504) — — — — —	30.000.—

Glava 4 — Glavna geodetska uprava pri Vladi FNRJ

505	Materijalni rashodi	
	Funkcionalni rashodi — — — — —	32.000.—
	Svega Gl. 4 (part. 505) — — — — —	32.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 8 — Direkcija za informacije pri Vladi FNRJ

Materijalni rashodi

506	Funkcionalni rashodi — — — — —	30.000.—
	Svega Gl. 8 (part. 506) — —	30.000.—
	Svega 4 razdeo — — — —	167.000.—

5 RAZDEO — PRIVREDNI SAVET VLADE FNRJ

Glava 1 — Privredni savet

Materijalni rashodi

507	Funkcionalni rashodi — — — — —	156.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 507) — —	156.000.—
	Svega 5 razdeo — — — —	156.000.—

6 RAZDEO — SAVEZNA PLANSKA KOMISIJA

Glava 1 — Savezna planska komisija

Materijalni rashodi

508	Funkcionalni rashodi — — — — —	372.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 508) — —	372.000.—
	Svega 6 razdeo — — — —	372.000.—

7 RAZDEO — SAVEZNA KONTROLNA KOMISIJA

Glava 1 — Savezna kontrolna komisija

Materijalni rashodi

509	Funkcionalni rashodi — — — — —	150.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 509) — —	150.000.—
	Svega 7 razdeo — — — —	150.000.—

8 RAZDEO — MINISTARSTVO TEŠKE INDUSTRIJE

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

510	Funkcionalni rashodi — — — — —	48.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 510) — —	48.000.—
	Svega 8 razdeo — — — —	48.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

9 RAZDEO — MINISTARSTVO ELEKTROPRIVREDE

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

511	Funkcionalni rashodi — — — — —	45.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 511) — —	45.000.—
	Svega 9 razdeo — — — —	45.000.—

10 RAZDEO — MINISTARSTVO RUDARSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

512	Funkcionalni rashodi — — — — —	40.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 512) — —	40.000.—
	Svega 10 razdeo — — — —	40.000.—

11 RAZDEO — MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

513	Funkcionalni rashodi — — — — —	192.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 513) — —	192.000.—
	Svega 11 razdeo — — — —	192.000.—

12 RAZDEO — MINISTARSTVO POŠTA

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

514	Funkcionalni rashodi — — — — —	800.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 514) — —	800.000.—

Glava 3 — Direkcija pošta Beograd

Materijalni rashodi

515	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,219.200.—
	Svega Gl. 3 (part. 515) — —	1,219.200.—

Glava 5 — Direkcija pošta Zagreb

Materijalni rashodi

516	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,824.000.—
	Svega Gl. 5 (part. 516) — —	1,824.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
Glava 7 — Direkcija pošta Ljubljana		
Materijalni rashodi		
517	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,408.350.—
	Svega Gl. 7 (part. 517) — —	<u>1,408.350.—</u>
Glava 9 — Direkcija pošta Novi Sad		
Materijalni rashodi		
518	Funkcionalni rashodi — — — — —	825.850.—
	Svega Gl. 9 (part. 518) — —	<u>825.850.—</u>
Glava 11 — Direkcija pošta Rijeka		
Materijalni rashodi		
519	Funkcionalni rashodi — — — — —	457.000.—
	Svega Gl. 11 (part. 519) — —	<u>457.000.—</u>
Glava 13 — Direkcija pošta Sarajevo		
Materijalni rashodi		
520	Funkcionalni rashodi — — — — —	569.000.—
	Svega Gl. 13 (part. 520) — —	<u>569.000.—</u>
Glava 15 — Direkcija pošta Skoplje		
Materijalni rashodi		
521	Funkcionalni rashodi — — — — —	277.000.—
	Svega Gl. 15 (part. 521) — —	<u>277.000.—</u>
Glava 17 — Direkcija pošta Split		
Materijalni rashodi		
522	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,613.850.—
	Svega Gl. 17 (part. 522) — —	<u>1,613.850.—</u>
Glava 19 — Direkcija pošta Cetinje		
Materijalni rashodi		
523	Funkcionalni rashodi — — — — —	280.000.—
	Svega Gl. 19 (part. 523) — —	<u>280.000.—</u>
Glava 22 — Direkcija TT Beograd		
Materijalni rashodi		
524	Funkcionalni rashodi — — — — —	500.000.—
	Svega Gl. 22 (part. 524) — —	<u>500.000.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
Glava 24 — Direkcija TT Zagreb		
Materijalni rashodi		
525	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,393.400.—
	Svega Gl. 24 (part. 525) — —	1,393.400.—
Glava 26 — Direkcija TT Ljubljana		
Materijalni rashodi		
526	Funkcionalni rashodi — — — — —	110.000.—
	Svega Gl. 26 (part. 526) — —	110.000.—
Glava 28 — Direkcija TT Novi Sad		
Materijalni rashodi		
527	Funkcionalni rashodi — — — — —	182.400.—
	Svega Gl. 28 (part. 527) — —	182.400.—
Glava 30 — Direkcija TT Rijeka		
Materijalni rashodi		
528	Funkcionalni rashodi — — — — —	50.000.—
	Svega Gl. 30 (part. 528) — —	50.000.—
Glava 32 — Direkcija TT Sarajevo		
Materijalni rashodi		
529	Funkcionalni rashodi — — — — —	464.000.—
	Svega Gl. 32 (part. 529) — —	464.000.—
Glava 34 — Direkcija TT Skoplje		
Materijalni rashodi		
530	Funkcionalni rashodi — — — — —	252.000.—
	Svega Gl. 34 (part. 530) — —	252.000.—
Glava 38 — Direkcija TT Cetinje		
Materijalni rashodi		
531	Funkcionalni rashodi — — — — —	76.800.—
	Svega Gl. 38 (part. 531) — —	76.800.—
	Svega 12 razdeo — — — —	12,302.850.—
13 RAZDEO — MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA		
Glava 1 — Ministarstvo		
Materijalni rashodi		
532	Funkcionalni rashodi — — — — —	11,972.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 532) — —	11,972.000.—
	Svega 13 razdeo — — — —	11,972.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

14 RAZDEO — MINISTARSTVO POMORSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
533	Funkcionalni rashodi — — — —	84.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 533) — —	84.000.—
	Svega 14 razdeo — — — —	84.000.—

15 RAZDEO MINISTARSTVO SPOLJNE TRGOVINE

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
534	Funkcionalni rashodi — — — —	180.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 534) — —	180.000.—
	Svega 15 razdeo — — — —	180.000.—

16 RAZDEO — MINISTARSTVO TRGOVINE I SNABDEVANJA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
535	Funkcionalni rashodi — — — —	192.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 535) — —	192.000.—
	Svega 16 razdeo — — — —	192.000.—

17 RAZDEO — MINISTARSTVO GRAĐEVINA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
536	Funkcionalni rashodi — — — —	50.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 536) — —	50.000.—
	Svega 17 razdeo — — — —	50.000.—

18 RAZDEO — MINISTARSTVO FINANSIJA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
537	Funkcionalni rashodi — — — —	78,182.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 537) — —	78,182.000.—

Glava 2 — Viši finansijski tečaj

	Materijalni rashodi	
538	Funkcionalni rashodi — — — —	2.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 538) — —	2.000.—
	Svega 18 razdeo — — — —	78,184.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

20 RAZDEO — MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Glava 4 — Zaštitni dom osuđenica-porodilja u Indiji

	Lični rashodi	
539	Plate i dodaci — — — — —	863.065.—
	Materijalni rashodi	
540	Operativni rashodi — — — — —	3,113.500.—
541	Funkcionalni rashodi — — — — —	350.000.—
	Svega Gl. 4 (part. 539—541) —	4,326.565.—
	Svega 20 razdeo — — — —	4,326.565.—

21 RAZDEO — MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
542	Funkcionalni rashodi — — — — —	128.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 542) — —	128.000.—

Glava 2 — Zastupništva u inostranstvu

	Materijalni rashodi	
543	Funkcionalni rashodi — — — — —	8,640.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 543) — —	8,640.000.—
	Svega 21 razdeo — — — —	8,768.000.—

22 RAZDEO — MINISTARSTVO PRAVOSUDA

Glava 1 — Ministarstvo

	Materijalni rashodi	
544	Funkcionalni rashodi — — — — —	24.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 544) — —	24.000.—
	Svega 22 razdeo — — — —	24.000.—

23 RAZDEO — MINISTARSTVO RADA

Glava 1 — Ministarstvo

	Lični rashodi	
545	Penzijske prinadležnosti — — — — —	1.450.000.000.—
	Materijalni rashodi	
546	Funkcionalni rashodi — — — — —	246.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 545—546) —	1.450,246.000.—
	Svega 23 razdeo — — — —	1.450,246.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

24 RAZDEO — KOMITET ZA ZAŠTITU NARODNOG ZDRAVLJA

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

547	Funkcionalni rashodi	— — — — —	7,600.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 547)	— —	7,600.000.—

Glava 9 — Savezni institut za plućnu tuberkulozu na Golniku

Lični rashodi

548	Plate i dodaci	— — — — —	11,460.000.—
-----	----------------	-----------	--------------

Materijalni rashodi

549	Operativni rashodi	— — — — —	19,185.000.—
550	Funkcionalni rashodi	— — — — —	150.000.—
	Svega Gl. 9 (part. 548—550)	—	30,795.000.—

Glava 10 — Dispanzer za tuberkulozu u Kranju Instituta za tuberkulozu na Golniku

Lični rashodi

551	Plate i dodaci	— — — — —	244.000.—
-----	----------------	-----------	-----------

Materijalni rashodi

552	Operativni rashodi	— — — — —	231.000.—
	Svega Gl. 10 (part. 551—552)	—	475.000.—

Glava 11 — Savezni institut za vanplućnu tuberkulozu u Rovinju

Lični rashodi

553	Plate i dodaci	— — — — —	8,994.000.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

554	Operativni rashodi	— — — — —	15,412.820.—
555	Funkcionalni rashodi	— — — — —	140.000.—
	Svega Gl. 11 (part. 553—555)	—	24,546.820.—
	Svega 24 razdeo	— — — —	63,416.820.—

25 RAZDEO — KOMITET ZA SOCIJALNO STARANJE

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

556	Funkcionalni rashodi	— — — — —	45.200.—
	Svega Gl. 1 (part. 556)	— —	45.200.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

**Glava 2 — Savezni centralni zavod za slepu i gluvo-nemu
decu i mladež u Zemunu**

	Lični rashodi	
557	Plate i dodaci — — — — —	1,796.000.—
	Materijalni rashodi	
558	Operativni rashodi — — — — —	6,905.820.—
	<u>Svega Gl. 2 (part. 557—558) —</u>	<u>8,701.820.—</u>

Glava 3 — Centralno savezno odmaralište

	Materijalni rashodi	
559	Operativni rashodi — — — — —	3,619.500.—
	<u>Svega Gl. 3 (part. 559) — —</u>	<u>3,619.500.—</u>

Glava 4 — Repatriacija

	Lični rashodi	
560	Plate i dodaci — — — — —	4,039.000.—
	Materijalni rashodi	
561	Operativni rashodi — — — — —	9,900.000.—
	<u>Svega Gl. 4 (part. 560—561) —</u>	<u>13,939.000.—</u>

Glava 5 — Misija dečjeg fonda

	Lični rashodi	
562	Plate i dodaci — — — — —	231.600.—
	Materijalni rashodi	
563	Operativni rashodi — — — — —	5,133.400.—
	<u>Svega Gl. 5 (part. 562—563) —</u>	<u>5,365.000.—</u>
	<u>Svega 25 razdeo — — — —</u>	<u>31,671.520.—</u>

**26 RAZDEO — KOMITET ZA ZAKONODAVSTVO
I IZGRADNJU NARODNE VLASTI**

Glava 1 — Komitet

	Materijalni rashodi	
564	Funkcionalni rashodi — — — — —	24.000.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 564) — —</u>	<u>24.000.—</u>
	<u>Svega 26 razdeo — — — —</u>	<u>24.000.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

28 RAZDEO — KOMITET ZA KULTURU I UMETNOST

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

566	Funkcionalni rashodi — — — — —	3.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 566) — —	3.000.—
	Svega 28 razdeo — — — —	3.000.—

29 RAZDEO — KOMITET ZA KINEMATOGRAFIJU

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

567	Funkcionalni rashodi — — — — —	100.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 567) — —	100.000.—
	Svega 29 razdeo — — — —	100.000.—

30 RAZDEO — KOMITET ZA RADIODIFUZIJU

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

568	Funkcionalni rashodi — — — — —	36.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 568) — —	36.000.—
	Svega 30 razdeo — — — —	36.000.—

31 RAZDEO — KOMITET ZA FISKULTURU

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

569	Funkcionalni rashodi — — — — —	12.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 569) — —	12.000.—

Glava 2 — Državni institut za fiskulturu

Materijalni rashodi

570	Funkcionalni rashodi — — — — —	24.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 570) — —	24.000.—
	Svega 31 razdeo — — — —	36.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

32 RAZDEO — KOMITET ZA AUTOSAOBRACAJ

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

571	Funkcionalni rashodi — — — — —	12.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 571) — —	12.000.—
	<u>Svega 32 razdeo — — — —</u>	<u>12.000.—</u>

33 RAZDEO — REPARACIONA KOMISIJA

Glava 1 — Reparaciona komisija

Materijalni rashodi

572	Funkcionalni rashodi — — — — —	48.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 572) — —	48.000.—
	<u>Svega 33 razdeo — — — —</u>	<u>48.000.—</u>

35 RAZDEO — DRŽAVNA KOMISIJA ZA UTVRĐIVANJE RATNIH ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA

Glava 1 — Državna komisija

Materijalni rashodi

574	Funkcionalni rashodi — — — — —	6.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 574) — —	6.000.—
	<u>Svega 35 razdeo — — — —</u>	<u>6.000.—</u>

37 RAZDEO — SOCIJALNO OSIGURANJE

Glava 1 — Državni zavod za socijalno osiguranje

576	Rashodi Državnog zavoda za socijalno osiguranje — — — — —	7.721,227.245.—
	Svega Gl. 1 (part. 576) — —	7.721,227.245.—
	<u>Svega 37 razdeo — — — —</u>	<u>7.721,227.245.—</u>

38 RAZDEO — MINISTARSTVO LAKE INDUSTRIJE

Glava 1 — Ministarstvo

Materijalni rashodi

577	Funkcionalni rashodi — — — — —	36.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 577) — — —	36.000.—
	<u>Svega 38 razdeo — — — —</u>	<u>36.000.—</u>

40 RAZDEO — KOMITET ZA ZADRUGARSTVO

Glava 1 — Komitet

Materijalni rashodi

578	Funkcionalni rashodi	—	—	—	—	—	50.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 578)	—	—	—	—	—	50.000.—
	Svega 40 razdeo	—	—	—	—	—	50.000.—
	Ukupno 4 deo	—	—	—	—	—	9.384.324.000.—

REKAPITULACIJA 4 DELA

Razdeo							Dinara
1	Narodna skupština FNRJ	—	—	—	—	—	50.000.—
3	Javno tužništvo	—	—	—	—	—	108.000.—
4	Pretsedništvo Vlade FNRJ	—	—	—	—	—	167.000.—
5	Privredni savet Vlade FNRJ	—	—	—	—	—	166.000.—
6	Savezna planska komisija	—	—	—	—	—	372.000.—
7	Savezna kontrolna komisija	—	—	—	—	—	150.000.—
8	Ministarstvo teške industrije	—	—	—	—	—	48.000.—
9	Ministarstvo elektroprivrede	—	—	—	—	—	45.000.—
10	Ministarstvo rudarstva	—	—	—	—	—	40.000.—
11	Ministarstvo poljoprivrede	—	—	—	—	—	192.000.—
12	Ministarstvo pošta	—	—	—	—	—	12.302.850.—
13	Ministarstvo saobraćaja	—	—	—	—	—	11.972.000.—
14	Ministarstvo pomorstva	—	—	—	—	—	84.000.—
15	Ministarstvo spoljne trgovine	—	—	—	—	—	180.000.—
16	Ministarstvo trgovine i snabdevanja	—	—	—	—	—	192.000.—
17	Ministarstvo gradevina	—	—	—	—	—	50.000.—
18	Ministarstvo finansija	—	—	—	—	—	78.184.000.—
20	Ministarstvo unutrašnjih poslova	—	—	—	—	—	4.326.565.—
21	Ministarstvo inostranih poslova	—	—	—	—	—	8.768.000.—
22	Ministarstvo pravosuđa	—	—	—	—	—	24.000.—
23	Ministarstvo rada	—	—	—	—	—	1.450.246.000.—
24	Komitet za zaštitu narodnog zdravlja	—	—	—	—	—	63.416.820.—
25	Komitet za socijalno staranje	—	—	—	—	—	61.671.520.—
26	Komitet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti	—	—	—	—	—	24.000.—
28	Komitet za kulturu i umetnost	—	—	—	—	—	3.000.—
29	Komitet za kinematografiju	—	—	—	—	—	100.000.—
30	Komitet za radiodifuziju	—	—	—	—	—	36.000.—
31	Komitet za fiskulturu	—	—	—	—	—	36.000.—
32	Komitet za autosaoobraćaj	—	—	—	—	—	12.000.—
33	Reparaciona komisija	—	—	—	—	—	48.000.—
35	Državna komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača	—	—	—	—	—	6.000.—
37	Socijalno osiguranje	—	—	—	—	—	7.721.227.245.—
38	Ministarstvo lake industrije	—	—	—	—	—	36.000.—
40	Komitet za zadrugarstvo	—	—	—	—	—	50.000.—
	Svega 4 deo	—	—	—	—	—	9.384.324.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

5 DEO — NARODNA ODBRANA

19 RAZDEO — MINISTARSTVO NARODNE ODBRANE

Glava 1 — Ministarstvo

599	Lični i materijalni rashodi	— — — — —	16.500.000.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 599)	— — — — —	16.500.000.000.—
	Svega 19 razdeo	— — — — —	16.500.000.000.—
	<u>Ukupno 5 deo</u>	<u>— — — — —</u>	<u>16.500.000.000.—</u>

6 DEO — DRŽAVNA UPRAVA, SUDSTVO I TUŽIOŠTVO

1 RAZDEO — NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

Glava 1 — Savezno veće

Lični rashodi

600	Plate i dodaci	— — — — —	3.832.400.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

601	Operativni rashodi	— — — — —	2.266.800.—
602	Funkcionalni rashodi	— — — — —	9.462.000.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 600—602)</u>	<u>— — — — —</u>	<u>15.561.200.—</u>

Glava 2 — Veće naroda

Lični rashodi

603	Plate i dodaci	— — — — —	3.499.280.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

604	Operativni rashodi	— — — — —	2.616.800.—
605	Funkcionalni rashodi	— — — — —	4.650.000.—
	<u>Svega Gl. 2 (part. 603—605)</u>	<u>— — — — —</u>	<u>10.766.080.—</u>
	<u>Svega 1 razdeo</u>	<u>— — — — —</u>	<u>26.327.280.—</u>

2 RAZDEO — PREZIDIJUM NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Glava 1 — Prezidijum Narodne skupštine FNRJ

Lični rashodi

606	Plate i dodaci	— — — — —	3.867.000.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

607	Operativni rashodi	— — — — —	5.270.000.—
608	Funkcionalni rashodi	— — — — —	11.668.000.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 606—608)</u>	<u>— — — — —</u>	<u>20.805.000.—</u>
	<u>Svega 2 razdeo</u>	<u>— — — — —</u>	<u>20.805.000.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

3 RAZDEO — JAVNO TUŽIOŠTVO

Glava 1 — Javno tužioštvo FNRJ

Lični rashodi

609	Plate i dodaci	— — — — —	3,755.600.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

610	Operativni rashodi	— — — — —	1,415.800.—
-----	--------------------	-----------	-------------

611	Funkcionalni rashodi	— — — — —	20.000.—
-----	----------------------	-----------	----------

	Svega Gl. 1 (part. 609—611)	—	5,191.400.—
--	-----------------------------	---	-------------

Glava 2 — Javno tužioštvo NR Srbije

Lični rashodi

612	Plate i dodaci	— — — — —	52,793.300.—
-----	----------------	-----------	--------------

Materijalni rashodi

613	Operativni rashodi	— — — — —	11,107.000.—
-----	--------------------	-----------	--------------

614	Funkcionalni rashodi	— — — — —	960.000.—
-----	----------------------	-----------	-----------

	Svega Gl. 2 (part. 612—614)	—	64,920.300.—
--	-----------------------------	---	--------------

Glava 3 — Javno tužioštvo NR Hrvatske

Lični rashodi

615	Plate i dodaci	— — — — —	42,358.700.—
-----	----------------	-----------	--------------

Materijalni rashodi

616	Operativni rashodi	— — — — —	10,649.800.—
-----	--------------------	-----------	--------------

617	Funkcionalni rashodi	— — — — —	720.000.—
-----	----------------------	-----------	-----------

	Svega Gl. 3 (part. 615—617)	— —	53,728.500.—
--	-----------------------------	-----	--------------

Glava 4 — Javno tužioštvo NR Slovenije

Lični rashodi

618	Plate i dodaci	— — — — —	12,769.000.—
-----	----------------	-----------	--------------

Materijalni rashodi

619	Operativni rashodi	— — — — —	3,519.000.—
-----	--------------------	-----------	-------------

620	Funkcionalni rashodi	— — — — —	256.000.—
-----	----------------------	-----------	-----------

	Svega Gl. 4 (part. 618—620)	—	16,544.000.—
--	-----------------------------	---	--------------

Glava 5 — Javno tužioštvo NR Bosne i Hercegovine

Lični rashodi

621	Plate i dodaci	— — — — —	19,814.200.—
-----	----------------	-----------	--------------

Materijalni rashodi

622	Operativni rashodi	— — — — —	4,531.000.—
-----	--------------------	-----------	-------------

623	Funkcionalni rashodi	— — — — —	342.000.—
-----	----------------------	-----------	-----------

	Svega Gl. 5 (part. 621—623)	—	24,687.200.—
--	-----------------------------	---	--------------

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 6 — Javno tužništvo NR Makedonije

	Lični rashodi	
624	Plate i dodaci — — — — —	14,272.700.—
	Materijalni rashodi	
625	Operativni rashodi — — — — —	2,468.000.—
626	Funkcionalni rashodi — — — — —	185.000.—
	<u>Svega Gl. 6 (part. 624—626) —</u>	<u>16,875.700.—</u>

Glava 7 — Javno tužništvo NR Crne Gore

	Lični rashodi	
627	Plate i dodaci — — — — —	5,981.000.—
	Materijalni rashodi	
628	Operativni rashodi — — — — —	1,490.200.—
629	Funkcionalni rashodi — — — — —	70.500.—
	<u>Svega Gl. 7 (part. 627—629) —</u>	<u>7,541.700.—</u>
	<u>Svega 3 razdeo — — — —</u>	<u>189,488.800.—</u>

4 RAZDEO — PRETSEDNIŠTVO VLADE FNRJ

Glava 1 — Predsedništvo

	Lični rashodi	
630	Plate i dodaci — — — — —	16,260.000.—
	Materijalni rashodi	
631	Operativni rashodi — — — — —	37,070.000.—
632	Funkcionalni rashodi — — — — —	105,440.000.—
	<u>Svega Gl. 1 (part. 630—632) —</u>	<u>158,770.000.—</u>

Glava 2 — Uprava za materijalne rezerve pri Predsedništvu Vlade FNRJ

	Lični rashodi	
633	Plate i dodaci — — — — —	2,720.000.—
	Materijalni rashodi	
634	Operativni rashodi — — — — —	3,201.000.—
635	Funkcionalni rashodi — — — — —	60.000.—
	<u>Svega Gl. 2 (part. 633—635) —</u>	<u>5,981.000.—</u>

Glava 3 — Savezna uprava hidrometeorološke službe pri Vladi FNRJ

	Lični rashodi	
636	Plate i dodaci — — — — —	10,096.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara ^b
	Materijalni rashodi	
637	Operativni rashodi — — — — —	9,015.000.—
	Svega Gl. 3 (part. 636—637) —	19,111.000.—

Glava 4 — Glavna geodetska uprava pri Vladi FNRJ

	Lični rashodi	
638	Plate i dodaci — — — — —	3,900.000.—
	Materijalni rashodi	
639	Operativni rashodi — — — — —	3,210.000.—
	Svega Gl. 4 (part. 638—639) —	7,110.000.—

Glava 5 — Državni statistički ured

	Lični rashodi	
640	Plate i dodaci — — — — —	37,700.000.—
	Materijalni rashodi	
641	Operativni rashodi — — — — —	18,020.000.—
642	Funkcionalni rashodi — — — — —	100.000.—
	Svega Gl. 5 (part. 640—642) —	55,820.000.—
	Svega 4 razdeo — — — — —	246,792.000.—

5 RAZDEO — PRIVREDNI SAVET VLADE FNRJ

Glava 1 — Privredni savet

	Lični rashodi	
643	Plate i dodaci — — — — —	7,074.752.—
	Materijalni rashodi	
644	Operativni rashodi — — — — —	5,511.040.—
645	Funkcionalni rashodi — — — — —	860.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 643—645) —	13,445.792.—

Glava 2 — Savezni ured za cene

	Lični rashodi	
646	Plate i dodaci — — — — —	3,100.800.—
	Materijalni rashodi	
647	Operativni rashodi — — — — —	1,952.600.—
	Svega Gl. 2 (part. 646—647) —	5,053.400.—
	Svega 5 razdeo — — — — —	18,499.192.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

6 RAZDEO — SAVEZNA PLANSKA KOMISIJA

Glava 1 — Savezna planska komisija

Lični rashodi

648	Plate i dodaci — — — — —	27,917.728.—
-----	--------------------------	--------------

Materijalni rashodi

649	Operativni rashodi — — — — —	15,337.400.—
-----	------------------------------	--------------

650	Funkcionalni rashodi — — — — —	180.000.—
-----	--------------------------------	-----------

	<u>Svega Gl. 1 (part. 648—650) —</u>	<u>43,435.128.—</u>
--	--------------------------------------	---------------------

	<u>Svega 6 razdeo — — — — —</u>	<u>43,435.128.—</u>
--	---------------------------------	---------------------

7 RAZDEO — SAVEZNA KONTROLNA KOMISIJA

Glava 1 — Savezna kontrolna komisija

Lični rashodi

651	Plate i dodaci — — — — —	10,714.750.—
-----	--------------------------	--------------

Materijalni rashodi

652	Operativni rashodi — — — — —	6,591.400.—
-----	------------------------------	-------------

	<u>Svega Gl. 1 (part. 651—652) —</u>	<u>17,306.150.—</u>
--	--------------------------------------	---------------------

	<u>Svega 7 razdeo — — — — —</u>	<u>17,306.150.—</u>
--	---------------------------------	---------------------

8 RAZDEO — MINISTARSTVO TESKE INDUSTRIJE

Glava 1 — Ministarstvo

Lični rashodi

653	Plate i dodaci — — — — —	13,598.000.—
-----	--------------------------	--------------

Materijalni rashodi

654	Operativni rashodi — — — — —	9,104.000.—
-----	------------------------------	-------------

655	Funkcionalni rashodi — — — — —	40.000.—
-----	--------------------------------	----------

	<u>Svega Gl. 1 (part. 653—655) —</u>	<u>22,740.000.—</u>
--	--------------------------------------	---------------------

	<u>Svega 8 razdeo — — — — —</u>	<u>22,740.000.—</u>
--	---------------------------------	---------------------

9 RAZDEO — MINISTARSTVO ELEKTROPRIVREDE

Glava 1 — Ministarstvo

Lični rashodi

656	Plate i dodaci — — — — —	15,400.000.—
-----	--------------------------	--------------

Materijalni rashodi

657	Operativni rashodi — — — — —	14,480.000.—
-----	------------------------------	--------------

658	Funkcionalni rashodi — — — — —	845.000.—
-----	--------------------------------	-----------

	<u>Svega Gl. 1 (part. 656—658) —</u>	<u>30,725.000.—</u>
--	--------------------------------------	---------------------

	<u>Svega 9 razdeo — — — — —</u>	<u>30,725.000.—</u>
--	---------------------------------	---------------------

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

10 RAZDEO — MINISTARSTVO RUDARSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

Lični rashodi

659	Plate i dodaci	— — — — —	11,320.000.—
-----	----------------	-----------	--------------

Materijalni rashodi

660	Operativni rashodi	— — — — —	7,935.000.—
-----	--------------------	-----------	-------------

661	Funkcionalni rashodi	— — — — —	56.000.—
-----	----------------------	-----------	----------

Svega Gl. 1 (part. 659—661)	—	19,311.000.—
-----------------------------	---	--------------

Svega 10 razdeo	— — — — —	19,311.000.—
-----------------	-----------	--------------

11 RAZDEO — MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

Glava 1 — Ministarstvo

Lični rashodi

662	Plate i dodaci	— — — — —	14,736.000.—
-----	----------------	-----------	--------------

Materijalni rashodi

663	Operativni rashodi	— — — — —	8,885.563.—
-----	--------------------	-----------	-------------

664	Funkcionalni rashodi	— — — — —	18,736.150.—
-----	----------------------	-----------	--------------

Svega Gl. 1 (part. 662—664)	—	42,357.793.—
-----------------------------	---	--------------

Svega 11 razdeo	— — — — —	42,357.793.—
-----------------	-----------	--------------

12 RAZDEO — MINISTARSTVO POŠTA

Glava 1 — Ministarstvo

Lični rashodi

668	Plate i dodaci	— — — — —	7,143.000.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

669	Operativni rashodi	— — — — —	2,609.000.—
-----	--------------------	-----------	-------------

670	Funkcionalni rashodi	— — — — —	1,002.000.—
-----	----------------------	-----------	-------------

Svega Gl. 1 (part. 668—670)	—	10,844.000.—
-----------------------------	---	--------------

Glava 2 — Generalna direkcija pošta

Lični rashodi

671	Plate i dodaci	— — — — —	6,011.000.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

672	Operativni rashodi	— — — — —	1,595.010.—
-----	--------------------	-----------	-------------

673	Funkcionalni rashodi	— — — — —	51,494.300.—
-----	----------------------	-----------	--------------

Svega Gl. 2 (part. 671—673)	—	59,100.310.—
-----------------------------	---	--------------

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
Glava 3 — Direkcija pošta — Beograd		
Lični rashodi		
674	Plate i dodaci — — — — —	108,054.000.—
Materijalni rashodi		
675	Operativni rashodi — — — — —	11,526.150.—
676	Funkcionalni rashodi — — — — —	87,588.300.—
	Svega Gl. 3 (part. 674—676) —	207,168.450.—
Glava 4 — Osnovne jedinice Direkcije pošta — Beograd		
Materijalni rashodi		
677	Operativni rashodi — — — — —	16,959.210.—
678	Funkcionalni rashodi — — — — —	10,821.400.—
	Svega Gl. 4 (part. 677—678) —	27,780.610.—
Glava 5 — Direkcija pošta — Zagreb		
Lični rashodi		
679	Plate i dodaci — — — — —	99,681.000.—
Materijalni rashodi		
680	Operativni rashodi — — — — —	11,835.450.—
681	Funkcionalni rashodi — — — — —	74,913.400.—
	Svega Gl. 5 (part. 679—681) —	186,429.850.—
Glava 6 — Osnovne jedinice Direkcije pošta — Zagreb		
Materijalni rashodi		
682	Operativni rashodi — — — — —	18,065.350.—
683	Funkcionalni rashodi — — — — —	13,551.000.—
	Svega Gl. 6 (part. 682—683) —	31,616.350.—
Glava 7 — Direkcija pošta — Ljubljana		
Lični rashodi		
684	Plate i dodaci — — — — —	111,309.000.—
Materijalni rashodi		
685	Operativni rashodi — — — — —	8,721.900.—
686	Funkcionalni rashodi — — — — —	40,558.600.—
	Svega Gl. 7 (part. 684—686) —	160,589.500.—
Glava 8 — Osnovne jedinice Direkcije pošta — Ljubljana		
Materijalni rashodi		
687	Operativni rashodi — — — — —	10,182.700.—
688	Funkcionalni rashodi — — — — —	13,416.500.—
	Svega Gl. 8 (part. 687—688) —	23,599.200.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 9 — Direkcija pošta — Novi Sad

	Lični rashodi	
689	Plate i dodaci — — — — —	59,825.000.—
	Materijalni rashodi	
690	Operativni rashodi — — — — —	6,261.084.—
691	Funkcionalni rashodi — — — — —	16,361.700.—
	Svega Gl. 9 (part. 689—691) —	82,447.784.—

Glava 10 — Osnovne jedinice Direkcije pošta — Novi Sad

	Materijalni rashodi	
692	Operativni rashodi — — — — —	6,271.660.—
693	Funkcionalni rashodi — — — — —	6,513.185.—
	Svega Gl. 10 (part. 692—693) —	12,784.845.—

Glava 11 — Direkcija pošta — Rijeka

	Lični rashodi	
694	Plate i dodaci — — — — —	63,374.000.—
	Materijalni rashodi	
695	Operativni rashodi — — — — —	3,247.020.—
696	Funkcionalni rashodi — — — — —	4,859.000.—
	Svega Gl. 11 (part. 694—696) —	41,480.020.—

Glava 12 Osnovne jedinice Direkcije pošta — Rijeka

	Materijalni rashodi	
697	Operativni rashodi — — — — —	5,348.600.—
698	Funkcionalni rashodi — — — — —	3,451.100.—
	Svega Gl. 12 (part. 697—698) —	8,799.700.—

Glava 13 — Direkcija pošta — Sarajevo

	Lični rashodi	
699	Plate i dodaci — — — — —	45,505.000.—
	Materijalni rashodi	
700	Operativni rashodi — — — — —	6,429.330.—
701	Funkcionalni rashodi — — — — —	33,952.300.—
	Svega Gl. 13 (part. 699—701) —	85,886.630.—

Glava 14 — Osnovne jedinice Direkcije pošta — Sarajevo

	Materijalni rashodi	
702	Operativni rashodi — — — — —	6,136.400.—
703	Funkcionalni rashodi — — — — —	7,572.300.—
	Svega Gl. (part. 702—703) —	13,708.700.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 15 — Direkcija pošta — Skoplje

	Lični rashodi	
704	Plate i dodaci — — — — —	21,010.000.—
	Materijalni rashodi	
705	Operativni rashodi — — — — —	2,881.710.—
706	Funkcionalni rashodi — — — — —	3,406.200.—
	Svega Gl. 15 (part. 704—706) —	27,297.910.—

Glava 16 — Osnovne jedinice Direkcije pošta — Skoplje

	Materijalni rashodi	
707	Operativni rashodi — — — — —	2,716.600.—
708	Funkcionalni rashodi — — — — —	2,513.250.—
	Svega Gl. 16 (part. 707—708) —	5,229.850.—

Glava 17 — Direkcija pošta — Split

	Lični rashodi	
709	Plate i dodaci — — — — —	33,596.000.—
	Materijalni rashodi	
710	Operativni rashodi — — — — —	3,431.430.—
711	Funkcionalni rashodi — — — — —	8,819.300.—
	Svega Gl. 17 (part. 709—711) —	45,846.730.—

Glava 18 — Osnovne jedinice Direkcije pošta — Split

	Materijalni rashodi	
712	Operativni rashodi — — — — —	4,582.210.—
713	Funkcionalni rashodi — — — — —	6,200.400.—
	Svega Gl. 18 (part. 712—713) —	10,782.610.—

Glava 19 — Direkcija pošta — Cetinje

	Lični rashodi	
714	Plate i dodaci — — — — —	16,267.000.—
	Materijalni rashodi	
715	Operativni rashodi — — — — —	1,944.790.—
716	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,882.800.—
	Svega Gl. 19 (part. 714—716) —	20,094.590.—

Glava 20 — Osnovne jedinice Direkcije pošta — Cetinje

	Materijalni rashodi	
717	Operativni rashodi — — — — —	1,208.050.—
718	Funkcionalni rashodi — — — — —	2,124.600.—
	Svega Gl. 20 (part. 717—718) —	3,332.650.—

Partija	R a s h o d i							Iznos partije Dinara
Glava 21 — Generalna direkcija TT								
Lični rashodi								
719	Plate i dodaci	—	—	—	—	—	—	6,387.000.—
Materijalni rashodi								
720	Operativni rashodi	—	—	—	—	—	—	3,397.800.—
721	Funkcionalni rashodi	—	—	—	—	—	—	6,000.000.—
Svega Gl. 21 (part. 719—721) —								14,784.800.—
Glava 22 — Direkcija TT Beograd								
Lični rashodi								
722	Plate i dodaci	—	—	—	—	—	—	58,096.000.—
Materijalni rashodi								
723	Operativni rashodi	—	—	—	—	—	—	6,900.960.—
724	Funkcionalni rashodi	—	—	—	—	—	—	257.000.—
Svega Gl. 22 (part. 722—724) —								65,253.960.—
Glava 23 — Osnovne jedinice Direkcije TT Beograd								
Materijalni rashodi								
725	Operativni rashodi	—	—	—	—	—	—	46,412.100.—
726	Funkcionalni rashodi	—	—	—	—	—	—	1,991.100.—
Svega Gl. 23 (part. 725—726) —								48,403.200.—
Glava 24 — Direkcija TT Zagreb								
Lični rashodi								
727	Plate i dodaci	—	—	—	—	—	—	40,087.000.—
Materijalni rashodi								
728	Operativni rashodi	—	—	—	—	—	—	8,262.960.—
729	Funkcionalni rashodi	—	—	—	—	—	—	291.300.—
Svega Gl. 24 (part. 727—729) —								48,641.260.—
Glava 25 — Osnovne jedinice Direkcije TT Zagreb								
Materijalni rashodi								
730	Operativni rashodi	—	—	—	—	—	—	30,007.110.—
731	Funkcionalni rashodi	—	—	—	—	—	—	2,171.600.—
Svega Gl. 25 (part. 730—731) —								32,178.710.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 26 — Direkcija TT Ljubljana

	Lični rashodi	
732	Plate i dodaci — — — — —	28,575.000.—
	Materijalni rashodi	
733	Operativni rashodi — — — — —	4,013.309.—
734	Funkcionalni rashodi — — — — —	260.000.—
	Svega Gl. 26 (part. 732—734) —	32,848.309.—

Glava 27 — Osnovne jedinice Direkcije TT Ljubljana

	Materijalni rashodi	
735	Operativni rashodi — — — — —	23,567.390.—
736	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,298.540.—
	Svega Gl. 27 (part. 735—736) —	24,865.930.—

Glava 28 — Direkcija TT Novi Sad

	Lični rashodi	
737	Plate i dodaci — — — — —	26,034.000.—
	Materijalni rashodi	
738	Operativni rashodi — — — — —	4,719.820.—
739	Funkcionalni rashodi — — — — —	250.000.—
	Svega Gl. 28 (part. 737—739) —	31,003,820.—

Glava 29 — Osnovne jedinice Direkcije TT Novi Sad

	Materijalni rashodi	
740	Operativni rashodi — — — — —	16,468.800.—
741	Funkcionalni rashodi — — — — —	842.800.—
	Svega Gl. 29 (part. 740—741) —	17,311.600.—

Glava 30 — Direkcija TT Rijeka

	Lični rashodi	
742	Plate i dodaci — — — — —	14,287.000.—
	Materijalni rashodi	
743	Operativni rashodi — — — — —	2,604.020.—
744	Funkcionalni rashodi — — — — —	200.000.—
	Svega Gl. 30 (part. 742—744) —	17,091.020.—

Glava 31 — Osnovne jedinice Direkcije TT Rijeka

	Materijalni rashodi	
745	Operativni rashodi — — — — —	14,305.400.—
746	Funkcionalni rashodi — — — — —	511.200.—
	Svega Gl. 31 (part. 745—746) —	14,816.600.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 32 — Direkcija TT Sarajevo

	Lični rashodi	
747	Plate i dodaci — — — — —	17,324.000.—
	Materijalni rashodi	
748	Operativni rashodi — — — — —	4,056.900.—
749	Funkcionalni rashodi — — — — —	277.500.—
	Svega Gl. 32 (part. 747—749) —	21,658.400.—

Glava 33 — Osnovne jedinice Direkcije TT Sarajevo

	Materijalni rashodi	
750	Operativni rashodi — — — — —	17,711.370.—
751	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,071.940.—
	Svega Gl. 33 (part. 750—751) —	18,783.310.—

Glava 34 — Direkcija TT Skoplje

	Lični rashodi	
752	Plate i dodaci — — — — —	13,454.000.—
	Materijalni rashodi	
753	Operativni rashodi — — — — —	2,177.300.—
754	Funkcionalni rashodi — — — — —	121.000.—
	Svega Gl. (part. 752—754) —	15,752.300.—

Glava 35 — Osnovne jedinice Direkcije TT Skoplje

	Materijalni rashodi	
755	Operativni rashodi — — — — —	11,595.040.—
756	Funkcionalni rashodi — — — — —	835.000.—
	Svega Gl. 35 (part. 755—756) —	12,430.040.—

Glava 36 — Direkcija TT Split

	Lični rashodi	
757	Plate i dodaci — — — — —	12,755.000.—
	Materijalni rashodi	
758	Operativni rashodi — — — — —	2,657.170.—
759	Funkcionalni rashodi — — — — —	144.500.—
	Svega Gl. 36 (part. 757—759) —	15,556.670.—

Glava 37 — Osnovne jedinice Direkcije TT Split

	Materijalni rashodi	
760	Operativni rashodi — — — — —	12,516.410.—
761	Funkcionalni rashodi — — — — —	527.830.—
	Svega Gl. 37 (part. 760—761) —	13,044.240.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 38 — Direkcija TT Cetinje

	Lični rashodi	
762	Plate i dodaci — — — — —	7.762.000.—
	Materijalni rashodi	
763	Operativni rashodi — — — — —	1,145.890.—
764	Funkcionalni rashodi — — — — —	30.000.—
	Svega Gl. 38 (part. 762—764) —	8,937.890.—

Glava 39 — Osnovne jedinice Direkcije TT Cetinje

	Materijalni rashodi	
765	Operativni rashodi — — — — —	6,209.600.—
766	Funkcionalni rashodi — — — — —	380.500.—
	Svega Gl. 39 (part. 765—766) —	6,290.100.—
	Svega 12 razdeo — — — — —	1.524.772.448.—

13 RAZDEO — MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA

Glava 1 — Ministarstvo

	Lični rashodi	
767	Plate i dodaci — — — — —	10,748.860.—
	Materijalni rashodi	
768	Operativni rashodi — — — — —	4,801.000.—
769	Funkcionalni rashodi — — — — —	6,314.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 767—769) —	21,863.860.—

Glava 2 — Inspekcija unutrašnje plovidbe

	Lični rashodi	
770	Plate i dodaci — — — — —	5,815.580.—
	Materijalni rashodi	
771	Operativni rashodi — — — — —	2,589.645.—
772	Funkcionalni rashodi — — — — —	532.250.—
	Svega Gl. 2 (part. 770—772) —	8,937.475.—

Glava 3 — Generalna direkcija unutrašnje plovidbe — Hidrograđevinska služba

	Lični rashodi	
773	Plate i dodaci — — — — —	4,771.944.—
	Materijalni rashodi	
774	Operativni rashodi — — — — —	2,078.070.—
775	Funkcionalni rashodi — — — — —	29,900.000.—
	Svega Gl. 3 (part. 773—775) —	36,750.014.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 4 — Glavna uprava civilnog vazdušnog saobraćaja

	Lični rashodi	
776	Plate i dodaci — — — — —	11,019.419.—
	Materijalni rashodi	
777	Operativni rashodi — — — — —	8,139.500.—
778	Funkcionalni rashodi — — — — —	15,932.000.—
	Svega Gl. 4 (part. 776—778) —	35,090.919.—
	Svega 13 razdeo — — — — —	102,642.268.—

14 RAZDEO — MINISTARSTVO POMORSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

	Lični rashodi	
779	Plate i dodaci — — — — —	9,423.800.—
	Materijalni rashodi	
780	Operativni rashodi — — — — —	6,662.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 779—780) —	16,085.800.—

Glava 2 — Uprava pomorstva u Splitu

	Lični rashodi	
782	Plate i dodaci — — — — —	40,219.800.—
	Materijalni rashodi	
783	Operativni rashodi — — — — —	18,957.000.—
784	Funkcionalni rashodi — — — — —	26,649.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 782—784) —	85,825.800.—

Glava 3 — Pomorski uredi u inostranstvu

	Lični rashodi	
785	Plate i dodaci — — — — —	6,620.000.—
	Materijalni rashodi	
786	Operativni rashodi — — — — —	2,710.000.—
787	Funkcionalni rashodi — — — — —	212.500.—
	Svega Gl. 3 (part. 785—787) —	9,542.500.—

Glava 4 — Opunomoćenik Ministarstva pomorstva pri Vladi NR Hrvatske u Zagrebu

	Lični rashodi	
788	Plate i dodaci — — — — —	288.400.—
	Materijalni rashodi	
789	Operativni rashodi — — — — —	264.000.—
	Svega Gl. 4 (part. 788—789) —	552.400.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

**Glava 5 — Opunomoćenik Ministarstva pomorstva
pri Vladi NR Crne Gore na Cetinju**

Lični rashodi

790	Plate i dodaci — — — — —	240.200.—
-----	--------------------------	-----------

Materijalni rashodi

791	Operativni rashodi — — — — —	154.400.—
-----	------------------------------	-----------

	Svega Gl. 5 (part. 790—791) —	394.600.—
--	--------------------------------------	------------------

**Glava 6 — Opunomoćenik Ministarstva pomorstva
pri Vladi NR Slovenije u Ljubljani**

Lični rashodi

792	Plate i dodaci — — — — —	87.000.—
-----	--------------------------	----------

Materijalni rashodi

793	Operativni rashodi — — — — —	63.750.—
-----	------------------------------	----------

	Svega Gl. 6 (part. 792—793) —	150.750.—
--	--------------------------------------	------------------

	Svega 14 razdeo — — — — —	112,551.850.—
--	----------------------------------	----------------------

15 RAZDEO — MINISTARSTVO SPOLJNE TRGOVINE

Glava 1 — Ministarstvo

Lični rashodi

794	Plate i dodaci — — — — —	26,443.768.—
-----	--------------------------	--------------

Materijalni rashodi

795	Operativni rashodi — — — — —	35,037.000.—
-----	------------------------------	--------------

796	Funkcionalni rashodi — — — — —	20,900.000.—
-----	--------------------------------	--------------

	Svega Gl. 1 (part. 794—796) —	82,380.768.—
--	--------------------------------------	---------------------

Glava 2 — Trgovinska predstavništva u inostranstvu

Lični rashodi

797	Plate i dodaci — — — — —	26,400.000.—
-----	--------------------------	--------------

Materijalni rashodi

798	Operativni rashodi — — — — —	21,027.320.—
-----	------------------------------	--------------

799	Funkcionalni rashodi — — — — —	3,000.000.—
-----	--------------------------------	-------------

	Svega Gl. 2 (part. 797—799) —	50,427.320.—
--	--------------------------------------	---------------------

Glava 3 — Uprava carina

Lični rashodi

800	Plate i dodaci — — — — —	60,771.120.—
-----	--------------------------	--------------

Materijalni rashodi

801	Operativni rashodi — — — — —	18,742.700.—
-----	------------------------------	--------------

802	Funkcionalni rashodi — — — — —	484.000.—
-----	--------------------------------	-----------

	Svega Gl. 3 (part. 800—802) —	79,997.820.—
--	--------------------------------------	---------------------

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 4 — Zavod za vanredne nabavke

	Lični rashodi	
803	Plate i dodaci — — — — —	3,483.200.—
	Materijalni rashodi	
804	Operativni rashodi — — — — —	956.550.—
805	Funkcionalni rashodi — — — — —	30.000.000.—
	Svega Gl. 4 (part. 803—805) —	34,439.750.—
	Svega 15 razdeo — — — — —	247,245.658.—

16 RAZDEO — MINISTARSTVO TRGOVINE I SNABDEVANJA

Glava 1 — Ministarstvo

	Lični rashodi	
806	Plate i dodaci — — — — —	18,429.164.—
	Materijalni rashodi	
807	Operativni rashodi — — — — —	8,925.145.—
	Svega Gl. 1 (part. 806—807) —	27,354.309.—
	Svega 16 razdeo — — — — —	27,354.309.—

17 RAZDEO — MINISTARSTVO GRAĐEVINA

Glava 1 — Ministarstvo

	Lični rashodi	
809	Plate i dodaci — — — — —	8,350.844.—
	Materijalni rashodi	
810	Operativni rashodi — — — — —	5,326.000.—
811	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,652.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 809—811) —	15,328.844.—
	Svega 17 razdeo — — — — —	15,328.844.—

18 RAZDEO — MINISTARSTVO FINANSIJA

Glava 1 — Ministarstvo

	Lični rashodi	
812	Plate i dodaci — — — — —	23,772.404.—
	Materijalni rashodi	
813	Operativni rashodi — — — — —	19,758.608.—
814	Funkcionalni rashodi — — — — —	3,570.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 812—814) —	47,101.012.—
	Svega 18 razdeo — — — — —	47,101.012.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

20 RAZDEO — MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Glava 1 — Ministarstvo

Lični rashodi		
815	Plate i dodaci — — — — —	72,696.310.—
Materijalni rashodi		
816	Operativni rashodi — — — — —	284,097.243.—
817	Funkcionalni rashodi — — — — —	99,911.800.—
Svega Gl. 1 (part. 815—817)		456,705.353.—
Svega 20 razdeo — — —		456,705.353.—

21 RAZDEO — MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

Glava 1 — Ministarstvo

Lični rashodi		
818	Plate i dodaci — — — — —	25,007.700.—
Materijalni rashodi		
819	Operativni rashodi — — — — —	30,292.000.—
820	Funkcionalni rashodi — — — — —	92,609.150.—
Svega Gl. 1 (part. 818—820) —		148,508.850.—

Glava 2 — Zastupništva u inostranstvu

Lični rashodi		
821	Plate i dodaci — — — — —	100,838.700.—
Materijalni rashodi		
822	Operativni rashodi — — — — —	77,350.000.—
823	Funkcionalni rashodi — — — — —	2,500.000.—
Svega Gl. 2 (part. 821—823) —		180,688.700.—
Svega 21 razdeo — — —		329,197.550.—

22 RAZDEO — MINISTARSTVO PRAVOSUDA

Glava 1 — Ministarstvo

Lični rashodi		
824	Plate i dodaci — — — — —	2,883.500.—
Materijalni rashodi		
825	Operativni rashodi — — — — —	1,575.600.—
Svega Gl. 1 (part. 824—825)		4,459.100.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

Glava 2 — Vrhovni sud FNRJ — Beograd

	Lični rashodi	
826	Plate i dodaci — — — — —	1,728.800.—
	Materijalni rashodi	
827	Operativni rashodi — — — — —	628.700.—
	Svega Gl. 2 (part. 826—827) —	<u>2,357.500.—</u>

Glava 3 — Vrhovni sud socijalnog osiguranja — Zagreb

	Lični rashodi	
828	Plate i dodaci — — — — —	827.700.—
	Materijalni rashodi	
829	Operativni rashodi — — — — —	293.000.—
	Svega Gl. 3 (part. 828—829) —	<u>1,165.700.—</u>
	Svega 22 razdeo — — — — —	<u>7,982.300.—</u>

23 RAZDEO — MINISTARSTVO RADA

Glava 1 — Ministarstvo

	Lični rashodi	
830	Plate i dodaci — — — — —	14,159.000.—
	Materijalni rashodi	
831	Operativni rashodi — — — — —	6,276.000.—
832	Funkcionalni rashodi — — — — —	74,038.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 830—832) —	<u>94,473.000.—</u>

Glava 2 — Inspektorat rada za pomorstvo — Rijeka

	Lični rashodi	
833	Plate i dodaci — — — — —	283.000.—
	Materijalni rashodi	
834	Operativni rashodi — — — — —	183.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 833—834) —	<u>466.000.—</u>

Glava 3 — Inspektorat rada za pomorstvo — Split

	Lični rashodi	
835	Plate i dodaci — — — — —	219.000.—
	Materijalni rashodi	
836	Operativni rashodi — — — — —	191.000.—
	Svega Gl. 3 (part. 835—836) —	<u>410.000.—</u>

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
Glava 4 — Inspektorat rada za rečni saobraćaj — Beograd		
	Lični rashodi	
837	Plate i dodaci — — — — —	266.000.—
	Materijalni rashodi	
838	Operativni rashodi — — — — —	260.000.—
	<u>Svega Gl. 4 (part. 837—838) —</u>	<u>525.000.—</u>
Glava 5 — Inspektorat rada za železnički saobraćaj — Beograd		
	Lični rashodi	
839	Plate i dodaci — — — — —	227.000.—
	Materijalni rashodi	
840	Operativni rashodi — — — — —	211.000.—
	<u>Svega Gl. 5 (part. 839—840) —</u>	<u>438.000.—</u>
Glava 6 — Inspektorat rada za železnički saobraćaj — Zagreb		
	Lični rashodi	
841	Plate i dodaci — — — — —	201.000.—
	Materijalni rashodi	
842	Operativni rashodi — — — — —	209.000.—
	<u>Svega Gl. 6 (part. 841—842) —</u>	<u>410.000.—</u>
Glava 7 — Inspektorat rada za železnički saobraćaj — Ljubljana		
	Lični rashodi	
843	Plate i dodaci — — — — —	201.000.—
	Materijalni rashodi	
844	Operativni rashodi — — — — —	175.000.—
	<u>Svega Gl. 7 (part. 843—844) —</u>	<u>376.000.—</u>
Glava 8 — Inspektorat rada za železnički saobraćaj — Sarajevo		
	Lični rashodi	
845	Plate i dodaci — — — — —	190.000.—
	Materijalni rashodi	
846	Operativni rashodi — — — — —	184.000.—
	<u>Svega Gl. 8 (part. 845—846) —</u>	<u>374.000.—</u>
Glava 9 — Inspektorat rada za železnički saobraćaj — Skoplje		
	Lični rashodi	
847	Plate i dodaci — — — — —	144.000.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
	Materijalni rashodi	
848	Operativni rashodi — — — — —	165.000.—
	Svega Gl. 9 (part. 847—848) —	<u>309.000.—</u>

Glava 10 — Inspektorat rada za vazdušni saobraćaj — Beograd

	Materijalni rashodi	
850	Operativni rashodi — — — — —	96.000.—
	Svega Gl. 10 (part. 849—850) —	<u>96.000.—</u>
	Svega 23 razdeo — — — — —	<u>97.877.000.—</u>

24 RAZDEO — KOMITET ZA ZAŠTITU NARODNOG ZDRAVLJA

Glava 1 — Komitet

	Lični rashodi	
851	Plate i dodaci — — — — —	5.760.000.—
	Materijalni rashodi	
852	Operativni rashodi — — — — —	2.763.600.—
853	Funkcionalni rashodi — — — — —	7.387.415.—
	Svega Gl. 1 (part. 851—853) —	<u>15.901.015.—</u>

Glava 2 — Uprava za lekovito bilje — Beograd

	Lični rashodi	
854	Plate i dodaci — — — — —	229.250.—
	Materijalni rashodi	
855	Operativni rashodi — — — — —	147.000.—
856	Funkcionalni rashodi — — — — —	150.000.—
	Svega Gl. 2 (part. 854—856) —	<u>526.250.—</u>
	Svega 24 razdeo — — — — —	<u>16.427.265.—</u>

25 RAZDEO — KOMITET ZA SOCIJALNO STARANJE

Glava 1 — Komitet

	Lični rashodi	
857	Plate i dodaci — — — — —	2.376.660.—
	Materijalni rashodi	
858	Operativni rashodi — — — — —	1.500.400.—
859	Funkcionalni rashodi — — — — —	680.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 857—859) —	<u>4.557.060.—</u>
	Svega 25 razdeo — — — — —	<u>4.557.060.—</u>

Parlija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

26 RAZDEO — KOMITET ZA ZAKONODAVSTVO I IZGRADNJU
NARODNE VLASTI

Glava 1 — Komitet

Lični rashodi

860	plate i dodaci	— — — — —	3,678.600.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

861	Operativni rashodi	— — — — —	1,001.600.—
-----	--------------------	-----------	-------------

	Svega Gl. 1 (part. 860—861)	—	4,678.200.—
--	-----------------------------	---	-------------

	Svega 26 razdeo	— — — —	4,678.200.—
--	-----------------	---------	-------------

27 RAZDEO — KOMITET ZA SKOLE I NAUKU

Glava 1 — Komitet

Lični rashodi

862	Plate i dodaci	— — — — —	7,054.000.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

863	Operativni rashodi	— — — — —	2,147.600.—
-----	--------------------	-----------	-------------

864	Funkcionalni rashodi	— — — — —	370.000.—
-----	----------------------	-----------	-----------

	Svega Gl. 1 (part. 862—864)	—	9,571.600.—
--	-----------------------------	---	-------------

	Svega 27 razdeo	— — — —	9,571.600.—
--	-----------------	---------	-------------

28 RAZDEO — KOMITET ZA KULTURU I UMETNOST

Glava 1 — Komitet

Lični rashodi

865	Plate i dodaci	— — — — —	2,914.000.—
-----	----------------	-----------	-------------

Materijalni rashodi

866	Operativni rashodi	— — — — —	1,973.100.—
-----	--------------------	-----------	-------------

867	Funkcionalni rashodi	— — — — —	22,133.800.—
-----	----------------------	-----------	--------------

	Svega Gl. 1 (part. 865—867)	—	27,020.900.—
--	-----------------------------	---	--------------

	Svega 28 razdeo	— — — —	27,020.900.—
--	-----------------	---------	--------------

29 RAZDEO — KOMITET ZA KINEMATOGRAFIJU

Glava 1 — Komitet

Lični rashodi

868	Plate i dodaci	— — — — —	2,816.800.—
-----	----------------	-----------	-------------

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
	Materijalni rashodi	
869	Operativni rashodi — — — — —	2,366.797.—
870	Funkcionalni rashodi — — — — —	111.500.—
	Svega Gl. 1 (part. 868—870) —	5,295.097.—
	Svega 29 razdeo — — — —	5,295.097.—

30 RAZDEO — KOMITET ZA RADIODIFUZIJU

Glava 1 — Komitet

	Lični rashodi	
871	Plate i dodaci — — — — —	2,924.500.—
	Materijalni rashodi	
872	Operativni rashodi — — — — —	1,600.839.—
873	Funkcionalni rashodi — — — — —	325.000.—
	Svega Gl. (part. 871—873) —	4,850.339.—
	Svega 30 razdeo — — — —	4,850.339.—

31 RAZDEO — KOMITET ZA FISKULTURU

Glava 1 — Komitet

	Lični rashodi	
874	Plate i dodaci — — — — —	2,482.000.—
	Materijalni rashodi	
875	Operativni rashodi — — — — —	1,843.180.—
876	Funkcionalni rashodi — — — — —	1,800.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 874—876) —	6,125.180.—
	Svega 31 razdeo — — — —	6,125.180.—

32 RAZDEO — KOMITET ZA AUTOSAOBRAĆAJ

Glava 1 — Komitet

	Lični rashodi	
877	Plate i dodaci — — — — —	1,968.904.—
	Materijalni rashodi	
878	Operativni rashodi — — — — —	1,126.310.—
879	Funkcionalni rashodi — — — — —	250.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 877—879) —	3,345.214.—
	Svega 32 razdeo — — — —	3,345.214.—

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
---------	---------------	-------------------------

33 RAZDEO — REPARACIONA KOMISIJA

Glava 1 — Reparaciona komisija

Lični rashodi

880	Plate i dodaci — — — — —	15,972.616.—
-----	--------------------------	--------------

Materijalni rashodi

881	Operativni rashodi — — — — —	50,812.170.—
-----	------------------------------	--------------

882	Funkcionalni rashodi — — — — —	8,220.000.—
-----	--------------------------------	-------------

	Svega Gl. 1 (part. 880—882) —	76,004.786.—
--	-------------------------------	--------------

	Svega 33 razdeo — — — — —	76,004.786.—
--	---------------------------	--------------

34 RAZDEO — KOMISIJA ZA AGRARNU REFORMU I KOLONIZACIJU

Glava 1 — Komisija

Lični rashodi

883	Plate i dodaci — — — — —	4,533.000.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

884	Operativni rashodi — — — — —	2,981.500.—
-----	------------------------------	-------------

885	Funkcionalni rashodi — — — — —	2,820.000.—
-----	--------------------------------	-------------

	Svega Gl. 1 (part. 883—885) —	10,334.500.—
--	-------------------------------	--------------

	Svega 34 razdeo — — — — —	10,334.500.—
--	---------------------------	--------------

35 RAZDEO — DRŽAVNA KOMISIJA ZA UTVRĐIVANJE RATNIH ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA

Glava 1 — Državna komisija

Lični rashodi

886	Plate i dodaci — — — — —	1,143.500.—
-----	--------------------------	-------------

Materijalni rashodi

887	Operativni rashodi — — — — —	1,286.600.—
-----	------------------------------	-------------

888	Funkcionalni rashodi — — — — —	247.700.—
-----	--------------------------------	-----------

	Svega Gl. 1 (part. 886—888) —	2,677.800.—
--	-------------------------------	-------------

	Svega 35 razdeo — — — — —	2,677.800.—
--	---------------------------	-------------

36 RAZDEO — GLAVNA DRŽAVNA ARBITRAŽA

Glava 1 — Glavna državna arbitraža

Lični rashodi

889	Plate i dodaci — — — — —	1,045.000.—
-----	--------------------------	-------------

Partija	R a s h o d i	Iznos partije Dinara
	Materijalni rashodi	
830	Operativni rashodi — — — — —	1,113.600.—
	Svega Gl. 1 (part. 889—890) —	2,158.600.—
	Svega 36 razdeo — — — —	2,158.600.—

38 RAZDEO — MINISTARSTVO LAKE INDUSTRIJE

Glava 1 — Ministarstvo

	Lični rashodi	
891	Plate i dodaci — — — — —	9,944.000.—
	Materijalni rashodi	
892	Operativni rashodi — — — — —	5,769.000.—
893	Funkcionalni rashodi — — — — —	15.000.—
	Svega Gl. 1 (part. 891—893) —	15,728.000.—
	Svega 38 razdeo — — — —	15,728.000.—

39 RAZDEO — MINISTARSTVO ŠUMARSTVA

Glava 1 — Ministarstvo

	Lični rashodi	
894	Plate i dodaci — — — — —	5,014.200.—
	Materijalni rashodi	
895	Operativni rashodi — — — — —	4,678.074.—
896	Funkcionalni rashodi — — — — —	5,128.650.—
	Svega Gl. 1 (part. 894—896) —	14,820.924.—
	Svega 39 razdeo — — — —	14,820.924.—

40 RAZDEO — KOMITET ZA ZADRUGARSTVO

Glava 1 — Komitet

	Lični rashodi	
897	Plate i dodaci — — — — —	2,000.000.—
	Materijalni rashodi	
898	Operativni rashodi — — — — —	1,536.600.—
	Svega Gl. 1 (part. 897—898) —	3,536.600.—
	Svega 40 razdeo — — — —	3,536.600.—
	Ukupno 6 deo — — — —	3.853,678.000.—

REKAPITULACIJA 6 DELA

Razdeo		Dinara
1	Narodna skupština FNRJ — — — — —	226,327.280.—
2	Prezidijum Narodne skupštine FNRJ — — — — —	20,805.000.—
3	Javno tužništvo — — — — —	189,488.800.—
4	Pretsedništvo Vlade FNRJ — — — — —	246,792.000.—
5	Privredni savet Vlade FNRJ — — — — —	18,499.192.—
6	Savezna planska komisija — — — — —	43,435.128.—
7	Savezna kontrolna komisija — — — — —	17,306.150.—
8	Ministarstvo teške industrije — — — — —	22,740.000.—
9	Ministarstvo elektroprivrede — — — — —	30,725.000.—
10	Ministarstvo rudarstva — — — — —	19,311.000.—
11	Ministarstvo poljoprivrede — — — — —	42,357.793.—
12	Ministarstvo pošta — — — — —	1,524,772.448.—
13	Ministarstvo saobraćaja — — — — —	102,642.268.—
14	Ministarstvo pomorstva — — — — —	112,551.850.—
15	Ministarstvo spoljne trgovine — — — — —	247,245.658.—
16	Ministarstvo trgovine i snabdevanja — — — — —	27,354.309.—
17	Ministarstvo gradevina — — — — —	15,328.844.—
18	Ministarstvo finansija — — — — —	47,101.012.—
20	Ministarstvo unutrašnjih poslova — — — — —	456,705.353.—
21	Ministarstvo inostranih poslova — — — — —	329,197.550.—
22	Ministarstvo pravosuđa — — — — —	7,982.300.—
23	Ministarstvo rada — — — — —	97,877.000.—
24	Komitei za zaštitu narodnog zdravlja — — — — —	16,427.265.—
25	Komitei za socijalno staranje — — — — —	4,557.060.—
26	Komitei za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti — — — — —	4,678.200.—
27	Komitei za škole i nauku — — — — —	9,571.600.—
28	Komitei za kulturu i umetnost — — — — —	27,020.900.—
29	Komitei za kinematografiju — — — — —	5,295.097.—
30	Komitei za radiodifuziju — — — — —	4,850.339.—
31	Komitei za fiskulturu — — — — —	6,125.180.—
32	Komitei za autosaoobraćaj — — — — —	3,354.214.—
33	Reparaciona komisija — — — — —	76,004.786.—
34	Komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju — — — — —	10,334.500.—
35	Državna komisija za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njihovih pomagača — — — — —	2,677.800.—
36	Glavna državna arbitraža — — — — —	2,158.600.—
38	Ministarstvo lake industrije — — — — —	15,728.000.—
39	Ministarstvo šumarstva — — — — —	14,829.924.—
40	Komitei za zadržavanje — — — — —	3,536.000.—
	Svega — — — — —	3.853,678.000.—

7 DEO — REZERVNI FOND VLADE FNRJ, DRŽAVNE REZERVE, DOTACIJE NARODNIM REPUBLIKAMA I OBAVEZE DRŽAVE

990	Rezervni fond Vlade FNRJ — — — — —	7.000.000.000.—
992	Dotacije narodnim republikama — — — — —	1.448.962.000.—
993	Državne rezerve — — — — —	3.000.000.000.—
	Ukupno 7 deo — — — — —	11.448,962.000.—

OPŠTA REKAPITULACIJA RASHODA

Razdeo

Dinara

4—39	Investicije za kapitalnu izgradnju i ostalo finansiranje privrede — — — — —	33.290.818.000.—
1	Narodna skupština FNRJ — — — — —	29.177.280.—
2	Prezidijum Narodne skupštine FNRJ — — — — —	20.805.000.—
3	Javno tužništvo — — — — —	242.144.200.—
4	Pretsedništvo Vlade FNRJ — — — — —	1.222.091.000.—
5	Privredni savet Vlade FNRJ — — — — —	30.247.588.—
6	Savezna planska komisija — — — — —	115.549.128.—
7	Savezna kontrolna komisija — — — — —	30.561.150.—
8	Ministarstvo teške industrije — — — — —	806.508.000.—
9	Ministarstvo elektroprivrede — — — — —	120.055.000.—
10	Ministarstvo rudarstva — — — — —	751.010.700.—
11	Ministarstvo poljoprivrede — — — — —	208.885.984.—
12	Ministarstvo pošta — — — — —	1.579.292.227.—
13	Ministarstvo saobraćaja — — — — —	634.303.422.—
14	Ministarstvo pomorstva — — — — —	234.332.585.—
15	Ministarstvo spoljne trgovine — — — — —	284.283.858.—
16	Ministarstvo trgovine i snabdevanja — — — — —	119.186.309.—
17	Ministarstvo građevinarstva — — — — —	310.187.224.—
18	Ministarstvo finansija — — — — —	584.393.168.—
19	Ministarstvo narodne odbrane — — — — —	16.500.000.000.—
20	Ministarstvo unutrašnjih poslova — — — — —	715.524.771.—
21	Ministarstvo inostranih poslova — — — — —	416.543.950.—
22	Ministarstvo pravosuđa — — — — —	13.316.300.—
23	Ministarstvo rada — — — — —	2.029.791.200.—
24	Komiteš za zaštitu narodnog zdravlja — — — — —	361.073.085.—
25	Komiteš za socijalno staranje — — — — —	163.473.580.—
26	Komiteš za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti — — — — —	10.077.200.—
27	Komiteš za škole i nauku — — — — —	170.538.065.—
28	Komiteš za kulturu i umetnost — — — — —	274.884.373.—
29	Komiteš za kinematografiju — — — — —	212.026.433.—
30	Komiteš za radiodifuziju — — — — —	144.154.871.—
31	Komiteš za fiskulturu — — — — —	245.069.430.—
32	Komiteš za aulosaoobraćaj — — — — —	12.023.014.—
33	Reparaciona komisija — — — — —	78.572.786.—
34	Komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju — — — — —	10.334.500.—
35	Komisija za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njihovih pomagača — — — — —	3.083.800.—
36	Glavna državna arbitraža — — — — —	2.605.000.—
37	Socijalno osiguranje — — — — —	7.849.227.245.—
38	Ministarstvo lake industrije — — — — —	339.740.280.—
39	Ministarstvo šumarstva — — — — —	28.459.674.—
40	Komiteš za zadrugarstvo — — — — —	6.319.100.—
	Rezervni fond Vlade FNRJ, državne rezerve, dotacije narodnim republikama i obaveze države — — — — —	11.448.962.000.—
	UKUPNO RASHODI — —	81.649.633.000.—

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTE- DRŽAVNOG BUDŽETA ZA 1948 GODINU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Odbor za privredni plan i finansije

Br. 13

17-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Odbor za privredni plan i finansije Saveznog veća, po saslušanju ekspozea Ministra finansija FNRJ Sretena Žujovića, na svojim sednicama održanim 13, 14, 15, 16 i 17 aprila 1948 godine pretresao je Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu, koji je Vlada FNRJ u smislu čl. 63 Ustava podnela Narodnoj skupštini na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja, a na osnovu pune saglasnosti sa Odborom za privredni plan i finansije Veća naroda postignute u zajedničkom redakcionom odboru, Odbor je usvojio jednoglasno bez izmena i dopuna Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu po predlogu Vlade FNRJ, pa predlaže Veću da ga i ono u predloženom obliku usvoji.

Podnoseći Saveznom veću ovaj svoj izveštaj, Odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za svog izvestioca Odbor je odredio Dušana Čalića.

Sekretar

Života Đermanović, s. r.

Potpredsednik

Odbora za privredni plan i finansije

Filip Lakuš, s. r.

Č l a n o v i :

Petar P. Mundrić, s. r., Radoš Jovanović, s. r., Tomo Vojković, s. r., Dobrosav Tomašević, s. r., Pavle Gerenčević, s. r., Dušan Čalić, s. r., Aćim Grulović, s. r., Albin Vipotnik, s. r.,
Jože Jurančić, s. r.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTEDRŽAV- NOG BUDŽETA ZA 1948 GODINU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Odbor za privredni plan i finansije

Br. 36

10-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Odbor za privredni plan i finansije Veća naroda Narodne skupštine FNRJ pretresao je na svojim sednicama, održanim 13, 14, 15, 16 i 17 aprila 1948 godine, Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu dostavljen mu od Pretsednika Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavio Ministar finansija FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Posle svestranog proučavanja Predloga opštedržavnog budžeta, a na osnovu pune saglasnosti postignute u zajedničkom redakcionom odboru, Odbor za privredni plan i finansije predlaže Veću da Predlog opštedržavnog budžeta za 1948 godinu usvoji u predloženom obliku.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Odbor za privredni plan i finansije moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio dr Obrena Blagojevića.

Sekretar

dr Vojin Carić, s. r.

Pretsednik

Odbora za privredni plan i finansije

dr Obren Blagojević, s. r.

Č l a n o v i :

Aleksa Tomić, s. r., Anka Berus, s. r., Radovan Popović, s. r.,
Radomir Todorović, s. r., Ivan Turković, s. r. Aleksandar Sto-
janović, s. r., Veselinka Malinska, s. r., Josip Jeras, s. r.

P R E D L O G

ZAKONA O OPŠTEDRŽAVNOM ZAVRŠNOM RAČUNU ZA 1946 GODINU

Član 1

Izvršeni rashodi i ostvareni prihodi u budžetskoj 1946 godini po Opštedržavnom budžetu iznose i to:

Budžetski rashodi — — — — —	Din.	32.421,009.681,07
Rashodi na teret Glavne državne i republikanskih blagajni — — — — —	„	13.201,637.584,37
Ukupno rashodi — —	Din.	45.622,647.265,44
Budžetski prihodi — — — — —	Din.	34.345,574.797,04
Prihodi obrtnog kapitala Glavne državne blagajne — — — — —	„	5.075,205.965,93
Ukupno prihodi — —	Din.	39.420,780.762,97
Višak rashoda — —	„	6.201,866.502,47

Član 2

Opštedržavni završni račun za 1946 godinu sadrži izvršene rashode i ostvarene prihode, i to:

a) Saveznog budžeta

Budžetske rashode — — — — —	Din.	20.111,758.856,61
Rashode na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajne — — — — —	„	12.302,459.021,21
Svega rashode — —	Din.	32.414,217.877,82
Budžetske prihode — — — — —	Din.	19.253,333.710,33
Prihode obrtnog kapitala Glavne državne blagajne — — — — —	„	5.075,205.965,93
Svega prihoda — —	Din.	24.328,539.676,26
Višak rashoda — —	„	8.085,678.201,56

b) Zbirnih budžeta narodnih republika, i to:

1) Narodne republike Srbije

Budžetske rashode	— — — —	Din.	4.412,646.505,08
Budžetske prihode	— — — —	„	5.793,328.987,14
Višak prihoda	— —	Din.	1.380,682.482,06

2) Narodne republike Hrvatske

Budžetske rashode	— — — —	Din.	3.437,950.000.—
Rashode na teret obrtnog kapitala			
Glavne republikanske blagajne	— — — —	„	273,594.081,11
Svega rashoda	— —	Din.	3.675,544.081,11
Budžetske prihode	— — — —	Din.	3.264,732.734,38
Dotaciju iz sredstava Glavne državne blagajne	— — — — — —	„	720,400.352,21
Svega prihoda	— —	Din.	3.985,133.086,59
Višak prihoda	— —	„	309,589.005,48

3) Narodne republike Slovenije

Budžetske rashode	— — — —	Din.	1.263,000.000.—
Rashode na teret obrtnog kapitala			
Glavne republikanske blagajne	— — — —	„	661,584.482,05
Svega rashoda	— —	Din.	1.924,584.482,05
Budžetske prihode	— — — — —	Din.	2.132,731.289,62
Višak prihoda	— —	Din.	208,146.807,57

4) Narodne republike Bosne i Hercegovine

Budžetske rashode	— — — — —	Din.	1.862,855.783,19
Budžetske prihode	— — — — —	„	766,195.919,43
Dotaciju iz sredstava Glavne državne blagajne	— — — — — —	„	1.096,659.863,76
Svega prihode	— —	Din.	1.862,855.783,19

5) Narodne Republike Makedonije

Budžetske rashode	— — — — —	Din.	796,628.120,98
Budžetske prihode	— — — — —	„	507,806.263,53
Dotaciju iz sredstava Glavne državne blagajne	— — — — — —	„	343,235.155,19
Svega prihode	— —	Din.	851,041.418,72
Višak prihoda	— —	„	54,413.297,74

6) Narodne republike Crne Gore

Budžetske rashode — — — — —	Din.	536,170.415,21
Budžetske prihode — — — — —	„	97,150.521,45
Dotaciju iz sredstava Glavne državne blagajne — — — — —	„	370,000.000.—
Svega prihode — — — — —	Din.	467,150.521,45
Višak rashoda — — — — —	„	69,019.893,76

Ukupno po zbirnim budžetima narodnih republika

Budžetske rashode — — — — —	Din.	12.309,250.824,46
Rashode na teret obrtnog kapitala glavnih republikanskih blagajni — — — — —	„	899,178.563,16
Svega rashode — — — — —	Din.	13.208,429.387,62
Budžetske prihode — — — — —	Din.	15.092,241.086,71
Višak prihoda — — — — —	Din.	1.883,811.699,09

Član 3

Višak izvršenih rashoda po Opštedržavnom budžetu za 1946 godinu pokriven je zaduženjem kod Narodne banke FNRJ.

Član 4

Odobravaju se svi rashodi izvršeni na teret budžeta kao i rashodi izvršeni na teret obrtnog kapitala Glavne državne i republikanskih blagajni kako su pokazani u završnom računu po Saveznom budžetu i završnim računima po zbirnim budžetima narodnih republika za 1946 godinu.

Član 5

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

IZVEŠTAJ

MINISTRA FINANSIJA FNRJ O IZVRŠENJU OPŠTEDRŽAVNOG BUDŽETA ZA 1946 GODINU

Opštedržavni budžet za 1946 godinu, shodno propisima koji su bili na snazi pre stupanja na snagu Osnovnog zakona o budžetu, nije obuhvatio finansiranje državne privrede, već samo finansiranje socijalno-zdravstvenih mera, prosvetno-kulturnih mera, narodnu odbranu i državnu upravu. Samim tim i

rezultat izvršenja Opštedržavnog budžeta za 1946 godinu nema onaj značaj kakav ima izvršenje naših budžeta za 1947 i za iduće godine, koji obuhvataju finansiranje celokupne državne delatnosti, a u prvom redu finansiranje državnog privrednog sektora.

Druga karakteristika koju budžetu za 1946 godinu daju tada važeći propisi o finansiranju državnih potreba je da su vanredni prihodi i viškovi ostvarenih prihoda nad rashodima ulazili u tzv. obrtni kapital glavne državne blagajne, a ne u budžet i da je Vlada mogla vršiti nepredvidene i vanredne rashode i mimo budžeta, na teret loga obrtnog kapitala glavne državne blagajne.

Što se tiče samog obima odobrenih rashoda Opštedržavnim budžetom za 1946 godinu, treba istaći da su krediti za podmirivanje pojedinih državnih potreba, s obzirom na rezultate ostvarenih prihoda u 1945 godini, u ovom budžetu planirani štedljivo i oprezno i da su mnoge potrebe koje nisu imale karakter apsolutne neophodnosti odložene. Planirani deficit po budžetu je iznosio 6.505,136.800.— dinara.

Pored rashoda koji su odobreni Opštedržavnim budžetom za 1946 godinu u ukupnom iznosu od 33.961,270.800.— dinara, Vlada je odredbama čl. 28, 30, 35, 36, 44 i 47 Finansiskog zakona FNRJ za 1946 godinu ovlašćena da na teret obrtnog kapitala vrši rashode za: neisplaćene invalidske prinadležnosti do 1 maja 1945 godine, izvesne obaveze lične i materijalne prirode iz vremena okupacije, isplatu prinadležnosti posadama jugoslovenskih plovnih objekata u okupacionim zonama gornjeg i donjeg Dunava i za razne druge nepredvidene i vanredne potrebe.

Rashodi koji su se imali izvršiti na osnovu ovih ovlašćenja nisu mogli biti obuhvaćeni planiranim viškom rashoda (deficitom) i oni su ovaj planirani deficit stvarno povećavali.

Međutim, ogromni naponi i radni elan naših narodnih masa i rezultati koji su postignuti u brznoj obnovi i razvitku privredne delatnosti imali su povoljnog uticaja i na ostvarenje budžetskih prihoda, koji su se ostvarili u mnogo većim iznosima od planiranih. Ovo je omogućilo da se podmire i mnoge potrebe, koje su bile odložene. Stvarno izvršeni rashodi daleko su veći od planiranih, a i pored toga, konačni višak rashoda nad приходima po završnom računu o izvršenju Opštedržavnog budžeta je manji od planiranog za više od 300,000.000.— dinara.

Ovako naglo jačanje izvora naših budžetskih prihoda omogućilo je čvrsto održavanje vrednosti dinara i solidnu bazu za prelazak na planske finansije i preorijentaciju našega budžeta iz budžeta administracije na budžet privrede u 1947 godini.

Pojedinačno i cifarski izvršenje Opštredržavnog budžeta za 1946 godine dalo je sledeće rezultate:

Prihodi po odobrenom Opštredržavnom budžetu za 1946 godinu planirani su, i to:

po saveznom budžetu u iznosu od — Din. 17.307,500.000.—

po državnim budžetima narodnih republika u iznosu od — — — — — „ 10.148,634.000.—

Svega po Opštredržavnom budžetu Din. 27.456,134.000.—

Rashodi su po Opštredržavnom budžetu za 1946 godinu planirani u sledećim iznosima:

po saveznom budžetu u iznosu od — Din. 20.602,355.800.—

po državnim budžetima narodnih republika u iznosu od — — — — — „ 13.358,915.000.—

Svega po Opštredržavnom budžetu Din. 33.961,270.800.—

Planirani višak rashoda nad prihodima odobren je, i to:

po saveznom budžetu u iznosu od — Din. 3.294,855.800.—

po državnim budžetima narodnih republika u iznosu od — — — — — „ 3.210,281.000.—

Ukupno po Opštredržavnom budžetu Din. 6.505,136.800.—

Ovaj planirani višak rashoda nad prihodima, shodno odredbi čl. 5 Finansiskog zakona FNRJ za 1946 godinu, imao se pokriti iz vanrednih prihoda i obrtnog kapitala glavne državne blagajne.

Ostvareni prihodi po Opštredržavnom budžetu za 1946 godinu iznose:

po saveznom budžetu — — — — — Din. 19.253,333.710,33

po državnim budžetima narodnih republika — — — — — „ 15.092,241.086,71

Svega po Opštredržavnom budžetu Din. 34.345,574.797,04

tj. prihoda je ostvareno više od planiranog iznosa za — — — — — Din. 6.889,136.800.—

Rashodi izvršeni po Opštredržavnom budžetu za 1946 godinu na teret budžetskih kredita iznose:

po saveznom budžetu — — — — — Din. 20.111,758.856,61

po državnim budžetima narodnih republika — — — — — „ 12.309,250.824,46

Svega po Opštredržavnom budžetu Din. 32.421,009.681,07

odnosno rashoda je manje izvršeno od budžetom planiranog iznosa za — Din. 1.540,260.118,93

Ako uporedimo izvršene rashode na teret odobrenih budžetskih kredita, ne uzimajući u obzir i rashode koji su izvršeni na teret obrtnog kapitala glavne državne blagajne, i ostvarene bu-

džetske prihode, vidimo da je finansiranje po Opštedržavnom budžetu za 1946 godinu umesto planiranog viška rashoda nad prihodima (deficit) u iznosu od 6.505,136.800.— dinara kao rezultat dalo ostvareni višak prihoda (suficit) u iznosu od dinara 1.924,565.115,97.

Rashodi izvršeni na teret obrtnog kapitala državne blagajne u 1946 godini, na osnovu napred navedenih zakonskih ovlašćenja iznose:

na teret obrtnog kapitala savezne državne blagajne — — — — —	Din.	12.302,459.021,21
na teret obrtnog kapitala republikanskih blagajni — — — — —	„	899,178.563,16
Svega na teret obrtnog kapitala	Din.	13.201,637.584,37

Ukupno ostvareni prihodi obrtnog kapitala glavne državne blagajne u 1946 godini su iznosili 5.075,205.965,93 dinara.

Prema tome, konačni rezultat finansiranja državnih potreba u 1946 godini daje sledeću sumarnu sliku:

ostvareni ukupni budžetski prihodi —	Din.	34.345,574.797,04
ostvareni prihodi obrtnog kapitala državne blagajne — — — — —	„	5.075,205.965,93
Ukupno ostvareni prihodi iznose — —	Din.	39.420,780.762,97
Izvršeni rashodi na teret odobrenih budžetskih kredita iznose — — —	„	32.421,009.681,07
Izvršeni rashodi na teret obrtnog kapitala državne blagajne iznose —	„	13.201,637.584,37
Ukupno izvršeni rashodi iznose — —	Din.	45.622,647.265,44
Konačni višak rashoda nad prihodima (deficit) iznosi — — — — —	„	6.201,866.502,47.

Zbirni rezultati finansiranja državnih potreba po državnim budžetima narodnih republika pojedinačno izloženi su u priloženom Predlogu zakona o opštedržavnom završnom računu za 1946 godinu.

Smrt fašizmu -- Sloboda narodu!

Ministar finansija FNRJ
Sreten Zujić, s. r.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O OPŠTEDRŽAVNOM ZAVRŠNOM RAČUNU ZA 1946 GODINU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Odbor za privredni plan i finansije

Br. 14

17-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Odbor za privredni plan i finansije Saveznog veća na svojoj sednici od 17 aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu za 1946 godinu, koji je Vlada FNRJ u smislu čl. 63 Ustava dostavila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja i potpune saglasnosti sa Odborom za privredni plan i finansije Veća naroda postignute u zajedničkom redakcionom odboru, Odbor je usvojio jednoglasno bez izmena i dopuna pomenuti zakonski predlog, pa predlaže Veću da ga i ono u predloženom obliku usvoji.

Podnoseći Saveznom veću ovaj svoj izveštaj, Odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za svog izvestioca Odbor je odredio Dušana Čalića.

Sekretar

Života Dermanović, s. r.

Potpretsednik

Odbora za privredni plan i finansije

Filip Lakuš, s. r.

Članovi:

Petar P. Mundrić, s. r., Radoš Jovanović, s. r., Tomo Vojković, s. r., Dobrosav Tomašević, s. r., Pavle Gerenčević, s. r., Dušan Čalić, s. r., Aćim Grulović, s. r., Albin Vipotnik, s. r.,
Jože Jurančič, s. r.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O OPŠTEDRŽAVNOM ZAVRŠNOM RAČUNU ZA 1946 GODINU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Odbor za privredni plan i finansije

Br. 37

17-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Odbor za privredni plan i finansije pretresao je na svojoj sednici održanoj 17 aprila 1948 godine Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu za 1946 godinu, dostavljen mu od Pretsednika Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava i čl. 37 Osnovnog zakona o budžetu dostavio Ministar finansija FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Posle svestranog proučavanja ovog zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti postignute u zajedničkom redakcionom odboru, Odbor za privredni plan i finansije predlaže Veću da Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu za 1946 godinu usvoji u predloženom obliku.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Odbor za privredni plan i finansije moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio dr Vojina Carića.

Sekretar

dr Vojin Carić, s. r.

Pretsednik

Odbora za privredni plan i finansije
dr Obren Blagojević, s. r.

Č l a n o v i :

Aleksa Tomić, s. r., Anka Berus, s. r., Radovan Popović, s. r.,
Radomir Todorović, s. r., Ivan Turković, s. r., Aleksandar Stojanović, s. r., Veselinka Malinska, s. r., Josip Jeras, s. r.

P R E D L O G

ZA DOPUNU POSLOVNIKA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ ZA ZAJEDNIČKE SEDNICE SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Iza člana 2 dodaje se nov član 2 a) koji glasi:

Član 2 a

Zajednička sednica oba veća bira četiri komisije za utvrđivanje autentičnih tekstova zakona usvojenih od Narodne skupštine, i to za tekstove na srpskom, hrvatskom, slovenačkom i makedonskom jeziku.

Te komisije imaju za zadatak da utvrde konačno, autentične tekstove usvojenih zakona na pomenuta četiri jezika, izuzimajući svaki put onaj jezik na kome je predlog zakona bio raspravlján i izglasán u Zakonodavnim odborima i u Većima i sa čijim tekstom ostali tekstovi moraju biti istovetni.

Svaka od ovih redakcionih komisija sastoji se od najmanje šest članova, koji se u podjednakom broju biraju među poslanicima jednog i drugog veća.

Komisije su dužne da blagovremeno dostave utvrđene autentične tekstove zakona Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ radi njihovog proglašavanja i objavljivanja u odgovarajućim izdanjima »Službenog lista FNRJ«.

Komisije rade po pravilniku koji će one same utvrditi.

U svome radu komisije mogu tražiti saradnju državnih ustanova i stručnjaka.

U slučaju da se pojavi neslaganje između autentičnih tekstova saveznih zakona, pitanje će se izneti pred Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, koji će na osnovu Ustavom određenog prava davanja obaveznih tumačenja saveznih zakona utvrditi koji autentični tekst izražava pravi, autentični smisao zakonskog propisa.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZA DOPUNU POSLOVNIKA NARODNE SKUPŠTINE ZA ZAJEDNIČKE SEDNICE SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

PREZIDIJUMU NARODNE SKUPŠTINE
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Beograd

Slobodni smo uputiti Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ Predlog za dopunu Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda. Molimo Prezidijum Narodne skupštine FNRJ da predloži da se predlog ove odluke stavi na dnevni red jedne od zajedničkih sednica Saveznog veća i Veća naroda u toku Petog redovnog zasjedanja koje se otvara 22 aprila 1948 godine.

Zadržavajući za sebe pravo da na zajedničkoj sednici Saveznog veća i Veća naroda bliže obrazložimo predloženu odluku za dopunu Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, mislimo da je potrebno da ovom prilikom ukratko ukažemo na potrebu donošenja predložene dopune poslovnika.

Saglasno principu pune ravnopravnosti naših naroda i narodnih republika, kao i propisu čl. 65 Ustava FNRJ, zakoni koje izglasaju oba veća Narodne skupštine FNRJ objavljuju se na jezicima narodnih republika i predstavljaju potpuno ravnopravne autentične tekstove. Međutim, sama tehnika rada zakonodavnih odbora i veća Narodne skupštine FNRJ nužno zahteva da se zakoni predlažu i raspravljaju na jednom od jezika naših narodnih republika. To nameće potrebu da se tekst na jezicima naših narodnih republika, na kojima zakon nije bio predmet raspravljanja, autentično utvrdi. U dosadašnjoj praksi utvrđivanja konačnih, autentičnih tekstova na jezicima naših narodnih republika pojavljivala su se izvesna sporna pitanja u pogledu na pojedine prevedene pojmove i termine. U ovom pogledu moglo se desiti, a nekad se i dešavalo, da autentični tekstovi ne izražavaju na isti način jedinstvenu misao i direktivu zakonskog propisa koji je donela Narodna skupština FNRJ.

Predloženom dopunom poslovnika teži se da se zadatak utvrđivanja konačnih tekstova usvojenih zakona na jezicima naših narodnih republika prenese na skupštinske redakcione komisije koje će u podjednakom broju birati među svojim članovima Savezno veće i Veće naroda. Na ovaj način obezbediće

se učešće Narodne skupštine FNRJ preko ovih stalnih komisija i u samom konačnom utvrđivanju autentičnih tekstova naših zakona na svim jezicima na kojima se oni obavezno objavljuju, izuzimajući svaki put onaj jezik na kome je predlog zakona bio raspravljen i izglasan od zakonodavnih odbora veća Narodne skupštine FNRJ.

Ukoliko bi se u praksi ipak desilo izvesno razmimoilaženje između ovih autentičnih tekstova u pojedinim konkretnim slučajevima, pitanje bi se iznelo pred Prezidijum Narodne skupštine FNRJ. Prezidijum bi na osnovu svog prava davanja obaveznog tumačenja saveznih zakona utvrdio autentični smisao izglasanog zakona.

Dostavljajući vam u prilogu predlog za dopunu Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, smatramo da bi bilo od koristi da se predlog ove odluke iznese pred zakonodavne odbore oba veća Narodne skupštine pre nego što se stavi na pretres zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ.

U Beogradu, 19 aprila 1948 godine

P r e d l a g a č i :

Moša Pijade, s. r., dr Maks Šnuderl, s. r., Vladimir Simić, s. r.,
Miloš Carević, s. r., Joza Milivojević, s. r., Božidar Maslarić, s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZA DOPUNU POSLOVNIKA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ ZA ZAJEDNIČKE SEDNICE SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 134

23-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOG VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojoj sednici od 23 aprila ove godine, pretresao je Predlog za dopunu Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke

sednice Saveznog veća i Veća naroda, dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, koji su na osnovu čl. 63 Ustava dostavili Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje narodni poslanici Moša Pijade i drugovi.

Posle svestranog proučavanja gornjeg predloga, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:*

Čl. 20. U drugom stavu, prvi red, mesto reči »konačno« staviti »konačne«. U trećem redu, mesto reči »raspravljan« staviti »raspravljen«.

Dodaje se novi član 9 koji glasi:

»Čl. 9 menja se i glasi:

»Narodna skupština može punovažno rešavati na zajedničkoj sednici ako je prisutna većina poslanika Saveznog veća i većina poslanika Veća naroda.

Za punovažan zaključak potrebna je većina glasova prisutnih poslanika.

Radi lakšeg utvrđivanja da li zajedničkoj sednici prisustvuje većina poslanika svakog doma, poslanici će zauzeti mesta u dve grupe, prema domu kome pripadaju.«

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Moša Pijade.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Života Đermanović, s. r., Miloš Minić, s. r., Đuro Salaj, s. r., Sulejman Filipović, s. r., Rista Antunović, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r. Jože Lampret, s. r., Matevž Hace, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Filip Lakuš, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Mihailo Đurović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZA DOPUNU POSLOV- NIKA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ ZA ZAJEDNIČKE SEDNICE SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 31

23-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 21 i 23 aprila 1948 godine pretresao je Predlog za dopunu Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji su na osnovu čl. 62 Ustava dostavili poslanici Saveznog veća i Veća naroda Moša Pijade i drugovi Narodnoj skupštini FNRJ na pretres.

Posle svestranog proučavanja gornjeg predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama, postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor podnosi Veću sledeći izveštaj:

U naslovu umesto reči »Predlog za dopunu« staviti »Predlog o izmenama i dopunama«.

U čl. 2 a u prvom redu umesto reči »konačno« staviti reč »konačne«, u trećem redu umesto reči »raspravljan« staviti reč »raspravljen«, a u četvrtom redu u rečima »Zakonodavnim odborima i u Većima« početna slova »Z« i »V« pisati malim slovima.

Član 9 menja se i glasi:

»Narodna skupština može punovažno rešavati na zajedničkoj sednici ako je prisutna većina poslanika Saveznog veća i većina poslanika Veća naroda.

Za punovažan zaključak potrebna je većina glasova prisutnih poslanika.

Radi lakšeg utvrđivanja da li zajedničkoj sednici prisustvuje većina poslanika svakog doma, poslanici će zauzeti mesta u dve grupe prema domu kome pripadaju.«

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Miloš Carević.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

dr Siniša Stanković, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Milan Popović, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Dobrivoje Radosavljević, s. r., Ninko Petrović, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Joza Milivojević, s. r., dr Branko Čubrilović, s. r., Tomo Čiković, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Radovan Popović, s. r., Tone Hafner, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Miloš Carević, s. r.

P R E D L O G

OPŠTEG ZAKONA O SPREČAVANJU I SUZBIJANJU ZARAZNIH BOLESTI

I. Opšte odredbe

Član 1

U cilju zaštite narodnog zdravlja država se stara o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti i preduzima i sprovodi preko nadležnih državnih organa sve potrebne mere za borbu protiv zaraznih bolesti i njihovo otklanjanje.

U ostvarivanju zadataka sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti državni organi se oslanjaju na društvene i stručne organizacije, kao i na somoinicijativu i učešće građana.

Član 2

Sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti organizuje i rukovodi Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ na celoj teritoriji FNRJ, a ministarstva narodnog zdravlja narodnih republika na teritoriji narodnih republika.

Član 3

Neposrednu borbu protiv zaraznih bolesti vode pod rukovodstvom ministarstva narodnog zdravlja narodnih republika narodni odbori na svom području u saradnji sa društvenim organizacijama, razvijajući inicijativu i obezbeđujući aktivno učešće građana u ovoj borbi.

Član 4

Narodni odbori dužni su organizovati poučavanje i obaveštavanje stanovništva o zaraznim bolestima, o higijenskim merama za njihovo sprečavanje kao i o prvim merama koje treba preduzeti, ako se te bolesti pojave.

Član 5

Svi lekari i osoblje zdravstvene struke, bilo da su u državnoj ili zadružnoj službi, ili vrše privatnu praksu, dužni su, čim posumnjaju ili utvrde oboljenje od zarazne bolesti, da preduzmu mere za njeno sprečavanje i suzbijanje.

Svi lekari i osoblje zdravstvene struke dužni su da se odazovu pozivu koji im nadležni državni organi upute u cilju sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti.

II. Zadaci državnih organa na sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti

Član 6

Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ ima u oblasti sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti naročito ove zadatke:

1) utvrđuje opšta načela i smernice rada na suzbijanju zaraznih bolesti i u tom cilju predlaže donošenje zakonskih propisa; na osnovu ovih propisa izdaje potrebna uputstva i pravilnike;

2) preduzima mere i organizuje kampanje opštedržavnog značaja za zaštitu od zaraznih bolesti;

3) rukovodi radom postojećih i predlaže osnivanje novih ustanova saveznog značaja za borbu protiv zaraznih bolesti;

4) stara se da u zemlji bude dovoljno lekova, seruma, vakcina, dezinfekcionih i ostalih sredstava, potrebnih za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti;

5) vrši nadzor nad obavljanjem poslova sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti u narodnim republikama;

6) u slučaju potrebe preduzima i neposredne mere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti; upućuje u ugrožene krajeve naročite ekipe za suzbijanje epidemija;

7) izrađuje opštesavezni plan sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti i kontroliše njegovo izvršenje;

8) daje opšte smernice i uputstva za organizaciju zdravstvenog prosvetavanja u cilju suzbijanja i sprečavanja zaraznih bolesti;

9) organizuje i rukovodi sprečavanjem unošenja zaraznih bolesti iz inostranstva u Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju;

10) prikuplja, obrađuje i publikuje podatke o kretanju zaraznih bolesti u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji;

11) vodi evidenciju o stručnim kadrovima, osniva škole i tečajeve i stara se da se visokokvalifikovani kadrovi pravilno rasporede po narodnim republikama.

Član 7

Ministarstva narodnog zdravlja narodnih republika imaju u oblasti sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti naročito ove zadatke:

1) utvrđuju smernice rada na suzbijanju zaraznih bolesti na području republike i u tom cilju predlažu donošenje zakonskih propisa; na osnovu ovih propisa izdaju potrebna uputstva i pravilnike;

2) preduzimaju mere i organizuju kampanje za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti na području republike;

3) rukovode radom postojećih i predlažu osnivanje novih ustanova republikanskog značaja za borbu protiv zaraznih bolesti;

4) staraju se da zdravstvene ustanove na području narodne republike budu snabdevene laboratorijskim materijalom, sanitarno-tehničkim uređajima, lekovima, serumima, vakcinama, dezinfekcionim i ostalim sredstvima potrebnim za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti;

5) preko sanitarne inspekcije vrše nadzor nad radom sreskih narodnih odbora na sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti;

6) u slučaju potrebe preduzimaju i neposredne mere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti; upućuju u ugrožene krajeve naročite ekipe za suzbijanje epidemija;

7) izrađuju plan sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti za područje narodne republike;

8) u sporazumu sa zainteresovanim ministarstvom izvode asanacione radove u cilju sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti;

9) daju smernice i uputstva za organizaciju zdravstvenog prosvetavanja u cilju sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti na području narodne republike;

10) prikupljaju, obrađuju i publikuju podatke o kretanju zaraznih bolesti na području narodne republike;

11) vode evidenciju o stručnim kadrovima, osnivaju stručne škole i tečajeve i staraju se o pravilnoj raspodeli kadrova na području narodne republike.

Član 8

U izvršenju zadataka sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti, sreski, odnosno gradski narodni odbori naročito su dužni:

1) da preko svojih sanitarnih inspekcija i drugih zdravstvenih ustanova organizuju i vrše dezinfekciju, ispitivanje da li

određena lica nose zarazne klice, izdvajanje u karantin, cepljenje i druge sanitarno-epidemiološke mere;

2) da osnivaju zdravstvene ustanove za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti i upravljaju ovim ustanovama;

3) da organizuju i izvedu zatrpavanje i isušivanje močvara i druge asanacione radove;

4) da daju uputstva, pomažu i kontrolišu rad mesnih narodnih odbora na sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti i da im u tom radu pomažu;

5) da u slučaju epidemije obezbede privremenu bolnicu ili prostoriju za smeštaj bolesnika i druge potrebne prostorije;

6) da preko sanitarne inspekcije i drugih zdravstvenih ustanova vrše nadzor nad životnim namirnicama, uređajima za snabdevanje vodom, prostorijama i predmetima koji služe pri radu sa životnim namirnicama, kao i nadzor nad licima koja su na ovom radu zaposlena;

7) da izrađuju plan suzbijanja i sprečavanja zaraznih bolesti za svoje područje;

8) da preko sanitarne inspekcije vode evidenciju o stanju zaraznih bolesti na svom području i izveštavaju o ovom ministarstva narodnog zdravlja narodnih republika.

Sreski odnosno gradski narodni odbori mogu preneti vršenje određenih sanitarno-epidemioloških mera na mesne narodne odbore.

Član 9

U izvršenju zadataka sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti mesni narodni odbori naročito su dužni:

1) da omogućuće i kontrolišu sprovođenje mera navedenih u tač. 1) prethodnog člana;

2) da upravljaju mesnim zdravstvenim ustanovama;

3) da na svom području u saradnji sa društvenim organizacijama organizuju i izvedu zatrpavanje bara, isušivanje močvara, podizanje uređaja za vodu i druge asanacione radove;

4) da kontrolišu izvršenje mera koje su građani u cilju sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti dužni preduzeti;

5) da u slučaju epidemije obezbede zgradu za privremeni smeštaj bolesnika, druge potrebne prostorije, kao i pomoćni materijal potreban za izvršenje sanitarno-epidemioloških mera;

6) da obezbede prenos bolesnika u bolnicu;

7) da u slučaju potrebe obezbede ishranu lica koja su izdvojena u karantin, kao i onih čiji su hranioči upućeni u bolnicu, ili izdvojeni u cilju suzbijanja zaraznih bolesti;

8) da osoblju zdravstvene struke, koje u mestu mesnog narodnog odbora boravi radi preduzimanja sanitarno-epidemioloških mera, obezbede stan, hranu i prevoz;

9) da vode evidenciju o stanju zaraznih bolesti na svom području i izveštavaju o ovome sreske odnosno gradske narodne odbore.

III. Sanitarно-epidemiološke mere za sprečavanje i suzbijanje akutnih zaraznih bolesti

Član 10

U cilju suzbijanja zaraznih bolesti uvodi se obavezna prijava svih utvrđenih slučajeva oboljenja od ovih zaraznih bolesti:

- 1) kuga (Pestis)
- 2) kolera (Cholera)
- 3) žuta groznica (Febris flava)
- 4) velike boginje (Variola vera)
- 5) pegavac (Typhus exanthematicus)
- 6) povratna groznica (Febris recurrens)
- 7) trbušni tifus (Typhus abdominalis)
- 8) paratifus (Paratyphus)
- 9) srdobolja (Dysenteria)
- 10) šarlah (Scarlatina)
- 11) gušobolja (Dyphtheria)
- 12) zarazno zapaljenje moždanih opna (Meningitis epidemica)
- 13) male boginje (Morbilli)
- 14) veliki kašalj (Pertussis)
- 15) spavaća bolest, dremalica (Encephalitis letargica)
- 16) crveni vetar (Erysipilas)
- 17) zli grč (Tetanus)
- 18) sakagija (Malleus)
- 19) crni prišt (Anthrax)
- 20) guba (Lepra)
- 21) malteška groznica i Bangova bolest (Brucellosis)
- 22) besnilo (Lyssa)
- 23) Vail-ova bolest i druge leptospiroze (Leptospirosis)
- 24) tularemija (Tularemia)
- 25) akutna dečja paraliza (Poliomyelitis acuta)
- 26) babinja groznica (Febris puerperalis)
- 27) Kala azar (Kala azar).

Obaveznoj prijavi podležu i svi slučajevi oboljenja od bolesti nabrojanih u prethodnom stavu, koji se naknadno utvrde pri likom epidemiološkog ispitivanja.

Član 11

Obaveznoj prijavi podležu i sumnjivi slučajevi oboljenja od kuge, kolere, žute groznice, velikih boginja, pegavca, povratne groznice i trbušnog tifusa.

Član 12

U slučaju potrebe, ministarstva narodnog zdravlja narodnih republika za područje republike, a Komitet za zaštitu narodnog zdravlja za područje dveju ili više narodnih republika, mogu propisati obaveznu prijavu oboljenja i od drugih zaraznih bolesti, osim navedenih u čl. 10.

Član 13

Svaki lekar dužan je da o svakom utvrđenom (čl. 10), odnosno sumnjivom (čl. 11) slučaju oboljenja podnese prijavu sreskom, odnosno gradskom narodnom odboru (povereništvo za narodno zdravlje) na čijem se području oboljenje pojavilo.

Prijavu utvrđenih, odnosno sumnjivih slučajeva oboljenja vrši lekar na osnovu kliničke dijagnoze, ne čekajući rezultat laboratorijskog ispitivanja.

Svaki građanin dužan je upozoriti mesni narodni odbor ili najbližu zdravstvenu ustanovu na pojavu akutne zarazne bolesti.

Član 14

Obavezno je upućivanje i smeštanje u bolnici lica za koje je utvrđeno da boluje od kuge, kolere, velikih boginja, pegavca, povratne groznice, trbušnog tifusa, sakagije, crnog prišta ili gube, a u slučaju oboljenja od šarlaha i gušobolje (difterije) ako nije moguće njegovo izdvajanje u posebnu prostoriju u kući u kojoj boluje.

Ministarstva narodnog zdravlja narodnih republika za područje republike, a Komitet za zaštitu narodnog zdravlja za područje dveju ili više narodnih republika mogu u slučaju potrebe narediti obavezno izdvajanje i smeštanje u bolnici i lica obolelih od drugih akutnih zaraznih bolesti.

Član 15

Do upućivanja u bolnicu, bolesnik se mora odvojiti u posebnu prostoriju od ostalih lica s kojima živi u kućnoj zajednici. Ovako će se postupiti i u slučaju kad se bolesnik ne upućuje u bolnicu.

Lekar koji utvrdi, odnosno posumnja u zarazno oboljenje dužan je licima koja sa bolesnikom žive u kućnoj zajednici dati uputstva kako će se čuvati od zarazne bolesti.

Član 16

Čim se bolesnik ukloni iz kuće ili ostalih prostorija u kojima je bolovao, vrši se dezinfekcija stvari i prostorija. Ako se bolesnik ne može ukloniti iz kuće vrši se dezinfekcija u toku i po završetku bolesti.

Isto tako, izvršiće se po potrebi dezinsekcija i deratizacija.

Član 17

Lica koja su prebolela akutnu zaraznu bolest, kao i zdrava lica za koja se sumnja da nose zarazne klice, podležu laboratorijskom pregledu sve dok se ne utvrdi da su bez zaraznih klica. Za to vreme ona stoje pod lekarskim nadzorom.

U cilju pronalaženja uzroka pojave zaraznih bolesti, pojedinci i grupe lica mogu biti podvrgnuti ispitivanju da li nose zarazne klice.

Član 18

Radi sprečavanja širenja zaraznih bolesti, može se odrediti izdvajanje na određeno vreme lica koja su bila u dodiru sa obolelima od zaraznih bolesti (karantin) i njihovo stavljanje pod lekarski nadzor.

Licima izdvojenim na način određen u prethodnom stavu koja su socijalno osigurana pripadaju prava iz socijalnog osiguranja kao i bolesnim licima.

Član 19

U cilju sprečavanja akutnih zaraznih bolesti obavezno je cepljenje protiv velikih boginja, difterije i besnila.

Obavezno cepljenje protiv drugih zaraznih bolesti mogu odrediti ministarstva narodnog zdravlja narodnih republika za područje republike, a Komitet za zaštitu narodnog zdravlja za područje dveju ili više narodnih republika.

Član 20

U cilju sprečavanja i suzbijanja akutnih zaraznih bolesti, stavljaју se pod zdravstveni nadzor:

1) životne namirnice, uređaji za snabdevanje vodom, prostorije i predmeti koji služe pri radu sa životnim namirnicama, kao i lica koja su na ovom radu zaposlena;

2) zgrade i prostorije u kojima boravi ili se privremeno skuplja veći broj dece i omladine;

3) hoteli, lokali, pansioni, zajednički stanovi i druge zgrade i prostorije u kojima zajednički borave više lica koja ne sačinjavaju jednu porodicu;

- 4) saobraćajna sredstva, zgrade i objekti;
- 5) građenje i upotreba građevinskih objekata, kao i puštanje u rad fabrika, radionica i drugih gradilišta.

Član 21

Glavni sanitarni inspektor može narediti obavezno zadržavanje i izdvajanje lica koja u Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju dolaze iz države u kojoj se pojavila epidemija koje od zaraznih bolesti (karantin).

Član 22

Bliže propise o sprečavanju i suzbijanju hroničnih zaraznih bolesti (malarije, polnih bolesti, tuberkuloze, trahoma, ehinokoke, gube, mikoza crvenih parazita i dr.) doneće uredbom Vlada FNRJ.

Član 23

Sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti životinja, koje prelaze i na ljude, vrši se u saradnji sa organima veterinarske službe. Ovi organi dužni su redovno izveštavati nadležne organe zdravstvene službe o pojavi ovih bolesti na svom području, i obratno.

Bliže propise o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti životinja, koje prelaze i na ljude, doneće uredbom Vlada FNRJ.

IV. Kaznene odredbe

Član 24

Lekar koji ne izvrši prijavu akutnog zaraznog oboljenja, ne uputi obolelo lice u bolnicu, ili ne preduzme koju drugu sanitarno-epidemiološku meru propisanu ovim zakonom, a dužan je bio da to učini, kazniće se novčanom kaznom do 10.000 dinara ili popravnim radom. Istom kaznom kazniće se i drugo lice zdravstvene struke ako ne preduzme koju sanitarno-epidemiološku meru koju je bilo dužno da preduzme po ovom zakonu.

Ko smeta ili sprečava vršenje dezinfekcije, upućivanje u bolnicu, izdvajanje, cepljenje ili koju drugu sanitarno-epidemiološku meru, kazniće se novčanom kaznom do 10.000 dinara ili lišenjem slobode do dva meseca.

Član 25

Postupak po prekršajima iz prethodnog člana vode i kazne izriču izvršni odbori sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora.

Ako zbog radnji i propuštanja iz prethodnog člana nastupi smrt obolelog lica ili širenje akutne zarazne bolesti, učinilac će odgovarati za krivično delo.

V. Završne odredbe

Član 26

Upućivanje prijavnih i odjavnih karata o zaraznim bolestima oslobodava se od poštanskih taksa.

Član 27

Do donošenja zakona narodnih republika o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti primenjivaće se propisi ovog zakona.

Ovlašćuje se Vlada FNRJ i Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ da propisuju načela za sprovođenje ovog zakona.

Član 28

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

OPŠTEG ZAKONA O SPREČAVANJU I SUZBIJANJU ZARAZNIH BOLESTI

I

Pobeda i učvršćenje naše narodne vlasti omogućili su da zdravstvena služba služi stvarno interesima naroda, da bdiye nad njegovim zdravljem, bori se protiv zaraza te preko niza stručnih ustanova i masovnih organizacija približi zdravstvenu pomoć narodu.

Istodobno, probudena samoinicijativa naroda omogućava danas izvršenje zadataka zdravstvene službe naročito poduzimanjem sanitarnih i protuepidemioloških mera, što u predratnoj Jugoslaviji nije bilo moguće.

U doba Petogodišnjeg plana borba za zdravlje naroda a time i za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti, dobija posebni značaj. Za izvršenje Petogodišnjeg plana od velike je važnosti otkloniti opasnost smanjenja radne snage, ukoliko se ono pojavljuje kao posledica zaraznih oboljenja. Osim toga industrijaliza-

cija i sve druge izgradnje ukazuju sve jasnije na problem sprečavanja i širenja zaraza na javnim radilištima.

Uvidajući važnost ovog problema u celini, naša država, koja je izrasla iz borbe i zalaganja celog naroda, prima na sebe važan zadatak staranja o poduzimanju mera za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti. Država to provodi preko nadležnih državnih organa i njihovih stručnih ustanova, instituta, sanitarno-epidemioloških stanica i ambulantno-polikliničkih ustanova, oslanjajući se na široke masovne organizacije.

Zakon stavlja u dužnost organizaciju i rukovodstvo sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti Komitetu za zaštitu narodnog zdravlja i ministarstvima narodnog zdravlja narodnih republika, svakom na svom području. Narodni odbori na svom području vode neposrednu borbu protiv zaraznih bolesti. U tu svrhu narodni odbori šire zdravstveno prosvetčivanje stanovništva o higijenskim merama za sprečavanje pojava zaraznih bolesti, o prvim merama za njihovo suzbijanje i mobilišu društvene organizacije i građane.

Nema sumnje da nepoduzimanjem određenih mera u slučaju zaraza svaki pojedinac može ugroziti užu pa i širu okolinu. Pošto je opasnost od zaraznih bolesti opšta, to u cilju zaštite pojedinca i zajednice, svi građani FNRJ dužni su aktivno saradivati u toj borbi. Svaki građanin, kad sazna ili posumnja na neku zaraznu bolest, obavestiće najbliži organ zdravstvene službe ili zdravstveni aktiv u svom mestu, preduzeću ili ustanovi. Pored toga, on će organima zdravstvene službe dati sva potrebna obaveštenja i pružiti svu potrebnu pomoć. Takav rad odgovara vesnim građanima narodne države, koji saraduju u privrednom i kulturnom uzdizanju svoje zemlje i time i sebe samih.

Iako briga za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti u osnovi spada u delokrug rada državnih organa, koji se oslanjaju na samoinicijativu svih građana, ona je naročito u svom stručnom delu obaveza i deo stručnog rada svih zdravstvenih organa. Zato je sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti dužnost i obaveza svakog lekara i svakog zdravstvenog radnika, bez obzira na sektor rada, kao i svake zdravstvene ustanove. Zato je svaki zdravstveni radnik dužan da se odazove pozivu koji mu nadležni državni organi upute u svrhu sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti.

II

Odlika je predloženog zakona što on razrađuje osnovne dužnosti državnih organa u poduzimanju potrebnih mera za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti.

Komiteet za zaštitu narodnog zdravlja dužan je da utvrdi opšta načela i smernice rada, da predlaže donošenje okvirnih zakonskih propisa, da rukovodi savezним protuepidemijskim ustanovama, da preko Savezne sanitarne inspekcije izrađuje opšti savezni sanitarno-protuepidemijski plan i kontroliše njegovo izvršenje, kao i da u slučaju potrebe preduzima i sam neposredne mere. Pored toga, Komiteet se brine za sanitarnu zaštitu granica FNRJ, vodi evidenciju o kretanju zaraznih bolesti kao i o svim stručnim kadrovima, brinući se o njihovoj kvalifikaciji i pravilnom rasporedu.

Ministarstva narodnog zdravlja narodnih republika dužna su da sve te navedene mere provedu na teritoriji svoje republike. Ona preko sanitarne inspekcije narodnih republika rukovode planom borbe protiv zaraznih bolesti, vrše nadzor nad radom narodnih odbora po suzbijanju zaraza, a u slučaju potrebe preduzimaju i neposredno potrebne mere.

Dosada pri suzbijanju zaraza na terenu nisu bili jasni zadaci raznih organa državnih vlasti i zbog toga više puta nisu na vreme i dovoljno energično preduzimate sve potrebne mere, što je uvjetovalo širenje zaraze.

Sreski i gradski narodni odbori dužni su da izrađuju plan suzbijanja zaraza i da preko svojih stručnih organa vrše sve potrebne preventivne mere, kao izdvajanje zaraznih bolesnika, dezinfekciju, cepljenje, traganje za nosiocima zaraznih klica itd. U njihovu nadležnost spada osnivanje potrebnih ustanova, a naročito u slučaju epidemije obezbeđenje privremene bolnice za smeštaj bolesnika. Taj je zadatak od najveće važnosti zbog još nedovoljnog broja kreveta u našim zaraznim bolnicama i odeljenjima. Zato će narodni odbori biti češće prinuđeni da osnivaju takve privremene bolnice, da udovolje dužnosti obaveznog izdvajanja lica obolelih od zaraznih bolesti, što je od naročite važnosti danas, kad je usled oskudice stanova izdvajanje bolesnika u vlastitom stanu, kao redovito nemoguće, a što uvjetuje dalje širenje zaraze.

Pored toga, narodni odbori dužni su da, koristeći dobrovoljan rad masovnih organizacija, vrše manje asanacije. Preko stručnih organa oni treba da vode nadzor nad svim sanitarnim merama na svom teritoriju i vode evidenciju o kretanju zaraznih bolesti.

Mesni narodni odbori dužni su da obezbede prenos bolesnika u bolnicu, da u slučaju potrebe obezbede ishranu lica koja su izdvojena u karantin, kao i onih čiji su hranoci upućeni u bolnicu ili izdvojeni u cilju suzbijanja zaraznih bolesti kao i da obezbeduju izvršenje svih mera i uputstava viših organa.

Predviđena briga narodnih odbora za osoblje zdravstvene struke omogućuje mu da dode do potrebnog prevoza, stana i hrane, što olakšava rad stručnim radnicima pri teškom, opasnom i požrtvovanom radu na suzbijanju zaraznih bolesti.

Postavljanje jasnih i određenih zadataka svim državnim organima koji učestvuju u odgovornoj i važnoj službi odbrane narodnog zdravlja olakšaće i pravilno usmeriti ovu važnu delatnost naše zdravstvene službe.

III

Pod poglavljem sanitarno-epidemioloških mera za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti data su osnovna načela prema današnjem stanju medicinskog shvaćanja.

Za razliku od ranijih propisa uvada se redovita prijava malih boginja (morbili) i velikog kašlja (pertussis), koja je od najveće važnosti za smanjenje poboljšavanja i smrtnosti dece naročito u današnje doba velikog proširenja kolektivnih dečjih ustanova, a time i mogućnosti širenja zaraza kod dece. Brza prijava omogućuje preduzimanje energičnih protivmera.

Obavezno izdvajanje u bolnici obolelih od zaraznih bolesti koje su za okolinu najopasnije je nova i energična mera u planu suzbijanja i likvidacije zaraznih oboljenja u FNRJ. Ova odredba donosi sobom potrebu revizije plana izgradnje novih i proširenja zaraznih odeljenja, koja već postoje.

Obavezno cepljenje sve dece protiv difterije uvodi se na temelju dobrih iskustava s tom vrstom cepljenja u celom svetu, kao i višegodišnjih iskustava u našoj zemlji. Ova će mera smanjiti broj oboljenja kao i smrtnih slučajeva u našoj zemlji.

U nizu ostalih tačaka data su i ostala načela borbe protiv zaraznih bolesti.

IV

Ovaj zakon propisuje samo opšta načela i smernice borbe protiv zaraznih bolesti, dok će niz okvirnih uredaba i pravilnika, kao i zakoni narodnih republika, razraditi detaljno probleme posebnih bolesti kao i načine njihovog suzbijanja.

Donošenje ovog zakona, nad čijim će izvršenjem bdeti novoorganizovane sanitarne inspekcije, stvara poboljšanje uslova zdravog života za sve stanovnike FNRJ, osnova je za smanjenje opšte a naročito dečje smrtnosti, te je baza povećanja proizvodne delatnosti zemlje.

Predsednik Komiteta
za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ
Ministar bez resora

dr Pavle Gregorić, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTEG ZAKONA O SPRE- ČAVANJU I SUZBIJANJU ZARAZNIH BOLESTI

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 130

22-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 20 i 21 aprila ove godine pretresao je Predlog opšteg zakona o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga i na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 1. U prvom stavu, drugi red, posle reči »bolesti« staviti tačku i zapeću, a ispred reči »preduzima« staviti »i«.

Član 5. U prvom stavu, prvi red, brisati reč »Svi«. Dodaje se nov treći stav koji glasi: »Svaki građanin dužan je isto tako da se odazove pozivu i naredbama nadležnih organa izdatim u cilju sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti.«.

Član 6. U tač. 1, drugi red, posle reči »propisa« brisati tačku i zapeću i dodati reči »i uređaba;« i brisati ostatak tačke. Pod tač. 5 mesto reči »obavljanjem poslova sprečavanja i suzbijanja« staviti reči »sprečavanjem i suzbijanjem«.

Član 7. U prvom redu umesto reči »narodnih republika imaju« staviti reči »narodna republika ima«. Isto tako u ovom članu kod svih tačaka mesto množine staviti jedninu. U tač. 1, posle reči »propisa«, u drugom redu, brisati ostatak tačke. U tač. 5, prvi red, posle reči »sreskih« dodati reči »i gradskih«.

Član 8. Tač. 4 menja se i glasi: »da mesnim narodnim odborima daju uputstva za rad na sprečavanju i suzbijanju zaraznih

bolesti i da ih u tom radu pomažu i kontrolišu;«. U tač. 8, drugi red, umesto reči »ministarstva« staviti »ministarstvo«.

Član 9. U tač. 3, treći red, posle reči »za« dodati reč »snabdevanje«.

Član 10. U tač. 11 mesto reči »gušobolja« staviti »difterija«.

Član 12. U prvom redu brisati reči »u slučaju potrebe«. U trećem redu, iza reči »mogu« dodati reči »u slučaju potrebe«.

Član 13. U trećem redu brisati reči »(povereništvo za narodno zdravlje)«.

Član 14. U prvom stavu, prvi red, posle reči »upućivanje« dodati reči »u bolnicu«. U drugom stavu, četvrti red, brisati reči »i smeštanje u bolnici«. U petom redu, posle reči »bolesti« mesto tačke staviti zapeću i dodati reči »ili njihov smeštaj u bolnici«.

Član 16. U drugom stavu mesto reči »dezinfekcija i deratizacija« staviti »uništavanje gamadi i pacova«.

Član 20. U tač. 2, drugi red, mesto »i« staviti »ili«.

Član 23. Prvi stav menja se i glasi: »Sprečavanje i suzbijanje životinjskih zaraznih bolesti koje prelaze i na ljude vrši se u saradnji sa organima veterinarske službe. Organi veterinarske službe i organi zdravstvene službe dužni su se redovno međusobno izveštavati o pojavi ovih bolesti na svom području.«. U drugom stavu, prvi red, posle reči »zaraznih« dodati reč »životinjskih«. U drugom redu brisati reč »životinja« i posle reči »ljude« brisati zapeću.

Član 24. U prvom stavu, prvi red, umesto reči »izvrši prijavu akutnog zaraznog oboljenja,« staviti »prijavi akutno zarazno oboljenje ili«. U četvrtom redu, posle reči »ili« dodati reč »kaznom«, a mesto reči »popravnim radom« staviti »popravnog rada«. U šestom redu, iza reči »preduzme« brisati reč »koju«. U drugom stavu, treći red, mesto reči »lišenjem« staviti reči »kaznom lišenja«.

Član 27. U prvom stavu, drugi red, posle reči »se« dodati reč »neposredno«. U drugom stavu, drugi red, umesto reči »propisuju načela« staviti reči »izdaju bliže propise«.

Pored gornjih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli u celosti usvojiti.

Za izvestioca određen je Jože Lampert.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Života Đermanović, s. r., Miloš Minić, s. r., Đuro Salaj, s. r., Sulejman Filipović, s. r., Rista Antunović, s. r., Tihomir Nikodićević, s. r., Lami-pret Jože, s. r., Matevž Hace, s. r., Lajčo Jarmazović, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Filip Lakuš, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Mihailo Đurović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTEG ZAKONA O SPREČAVANJU I SUZBIJANJU ZARAZNIH BOLESTI

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 28

22-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 20 i 21 aprila 1948 godine pretresao je Predlog opšteg zakona o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na pretres.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 1. U prvom stavu, drugi red, posle reči »bolesti« staviti tačku i zapetu, a ispred reči »preduzima« staviti »i«.

Član 5. U prvom stavu, prvi red, brisati reči »Svi«. Dodaje se nov treći stav koji glasi: »Svaki građanin dužan je isto tako da se odazove pozivu i naredbama nadležnih organa izdatim u cilju sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti.«.

Član 6. U tač. 1), u drugom redu, posle reči »propisa« brisati tačku i zapetu i dodati reči »i uređaba;« i brisati oslatak tačke.

Pod tač. 5) mesto reči »obavljanjem poslova sprečavanja i suzbijanja« staviti reči »sprečavanjem i suzbijanjem«.

Član 7. U prvom redu umesto reči »narodnih republika imaju« staviti reči »narodna republika ima«. Isto tako u ovom članu kod svih tačaka mesto množine staviti jedninu. U tač. 1), posle reči »propisa«, u drugom redu, brisati ostatak tačke. U tač. 5), u prvom redu, posle reči »sreskih« dodati reči »i gradskih«.

Član 8. Tač. 4) menja se i glasi: »da mesnim narodnim odborima daju uputstva za rad na sprečavanju i suzbijanju raznih bolesti i da ih u tom radu pomažu i kontrolišu;«. U tač. 8), u drugom redu, umesto reči »ministarstvu« staviti »ministarstvo«.

Član 9. U trećem redu, u tač. 3), posle reči »za« dodati reč »snabdevanje«.

Član 10. U tač. 11) mesto reči »gušobolja« staviti »difterija«.

Član 12. U prvom redu brisati reči »U slučaju potrebe«. U trećem redu, iza reči »mogu« dodati reči »u slučaju potrebe«.

Član 13. U trećem redu brisati reči »(povereništvo za narodno zdravlje)«.

Član 14. U prvom stavu, prvi red, posle reči »upućivanje« dodati reči »u bolnicu«. U drugom stavu, četvrti red, brisati reči »i smeštanje u bolnici«. U petom redu, posle reči »bolesti« mesto tačke staviti zapeću i dodati reči »ili njihov smeštaj u bolnici«.

Član 16. U drugom stavu umesto reči »dezinfekcija i deratizacija« staviti »uništavanje gamadi i pacova«.

Član 20. U tač. 2), u drugom redu, mesto »i« staviti »ili«.

Član 23. Prvi stav menja se i glasi: »Sprečavanje i suzbijanje životinjskih zaraznih bolesti koje prelaze i na ljude vrši se u saradnji sa organima veterinarske službe. Organi veterinarske službe i organi zdravstvene službe dužni su se redovno međusobno izveštavati o pojavi ovih bolesti na svom području.«. U drugom stavu, prvi red, posle reči »zaraznih« dodati reč »životinjskih«. U drugom redu brisati reč »životinja«, i posle reči »ljude« brisati zapeću.

Član 24. U prvom stavu, prvi red, umesto reči »izvrši prijavu akutnog zaraznog oboljenja,« staviti »prijavi akutno zarazno oboljenje ili«. U četvrtom redu, posle reči »ili« dodati reč »kaznom«, a mesto reči »popravnim radom« staviti »popravnog rada«. U šestom redu, iza reči »preduzme« brisati reč »koju«. U drugom stavu, treći red, mesto reči »lišenjem« staviti reči »kaznom lišenja«.

Član 27. U prvom stavu, drugi red, posle reči »se« dodati reč »neposredno«. U drugom stavu, drugi red, umesto reči »propisuju načela« staviti reči »izdaju bliže propise«.

Pored gornjih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbora određen je Rato Dugonjić.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

Panko Brašnarov, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Srećko Žumer, s. r., Tomo Čiković, s. r., Joza Milivojević, s. r., Koson Pavlović, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Antun Augustinčić, s. r., Josip Rus, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Miloš Carević, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Ninko Petrović, s. r., Milan Popović, s. r.

PREDLOG OSNOVNOG ZAKONA O SANITARNOJ INSPEKCIJI

I. Zadaci i nadležnost sanitarne inspekcije

Član 1

U cilju ostvarenja i stalnog usavršavanja sanitarnih i higijenskih uslova života narodnih masa, u cilju sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti kao i u cilju nadzora nad sprovođenjem sanitarnih i higijenskih propisa i mera, ustanovljava se sanitarna inspekcija.

Član 2

Ostvarajući svoje zadatke sanitarna inspekcija naročito:

1) prati, kontroliše i predlaže preduzimanje sanitarnih i higijenskih mera i akcija za obezbeđenje zdravlja naroda, za stalno sniženje smrtnosti i poboljšanje zdravstvenog stanja narodnih masa;

2) vrši sanitarnu kontrolu nad ishranom, kao i nad proizvodnjom, čuvanjem i prometom životnih namirnica, naročito mesa, i drugih predmeta opšte upotrebe i nad osobljem zaposlenim u ustanovama i radnjama koje se bave ovim poslovima;

3) vrši nadzor nad obezbeđenjem povoljnih higijenskih uslova kod dece i omladine u predškolskom i školskom dobu;

4) vrši kontrolu nad higijenskim i sanitarnim prilikama na javnim mestima a naročito na železnicama i drugim saobraćajnim sredstvima kao i na tržištima;

5) vrši sanitarni nadzor nad higijenskim prilikama u preduzećima; učestvuje u izradi propisa kao i u sprovođenju mera tehničke zaštite ukoliko su u vezi sa zaštitom zdravlja radbenika;

6) vrši kontrolu nad sanitarnim i higijenskim prilikama u ustanovama koje pružaju zdravstvenu i higijensku negu stanovništvu;

7) vrši nadzor nad sprovođenjem sanitarnih propisa i mera;

8) prati, kontroliše i predlaže preduzimanje mera u cilju sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti i obezbeđuje izvršenje propisa u tom pogledu;

9) vrši sanitarnu kontrolu u slučajevima masovnog kretanja stanovništva;

10) vrši prethodnu ocenu u pogledu sanitarnih i higijenskih uslova za građenje i upotrebu građevinskih objekata, kao i za puštanje u rad fabrika, radionica i drugih gradilišta;

11) proučava pitanja poboljšanja i usavršavanja uslova za unapređenje zdravstvenog stanja naroda i predlaže donošenje propisa i preduzimanje akcija u tom pogledu;

12) proučava i sprovodi pravilne metode sanitarne inspekcije i stara se o pripremanju i usavršavanju stručnih kadrova sanitarne inspekcije;

13) ukazuje pomoć na zdravstvenom prosvetivanju naroda i podizanju društvene svesti stanovništva u pogledu na higijenske i sanitarne uslove života.

Član 3

Sanitarnu inspekciju vrše u okviru svojih određenih nadležnosti:

Savezna sanitarna inspekcija na celoj teritoriji FNRJ;

republikanske sanitarne inspekcije na teritoriji narodne republike;

pokrajinska sanitarna inspekcija na području Autonomne Pokrajine Vojvodine;

oblasna sanitarna inspekcija na području Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti i Oblasti Dalmacije;

sreske sanitarne inspekcije na području sreza;

gradske sanitarne inspekcije na području grada.

U velikim gradovima koji imaju rejone mogu se osnivati regionalne sanitarne inspekcije odlukom izvršnog odbora narodnog odbora grada, uz saglasnost ministra narodnog zdravlja narodne republike.

Član 4

Savezna sanitarna inspekcija postoji pri Komitetu za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ.

Na čelu Savezne sanitarne inspekcije je glavni sanitarni inspektor, koga postavlja Predsednik Vlade FNRJ na predlog Predsednika Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja.

Član 5

Savezna sanitarna inspekcija vrši opšte stručno rukovodstvo celokupnom službom sanitarne inspekcije i službom protivpidemijske mreže na teritoriji FNRJ, stara se o izvršenju opštih zadataka sanitarne inspekcije, sastavlja opšti plan protivpidemijske službe, vrši nadzor nad stručnim radom sanitarne inspekcije na-

rodnih republika i nad stručnim radom drugih organa sanitarne i protiv epidemijske službe i stara se o stručnom nivou i efikasnosti sanitarne inspekcije na celoj teritoriji FNRJ.

Radi ostvarivanja svojih zadataka i pravilnog i jednoobraznog obavljanja službe sanitarne inspekcije na celoj teritoriji FNRJ, Savezna sanitarna inspekcija izdaje obavezna uputstva i daje smernice za rad sanitarnih inspekcija narodnih republika.

Savezna sanitarna inspekcija može vršiti sanitarnu inspekciju i neposredno na celoj teritoriji FNRJ.

Član 6

Republikanska sanitarna inspekcija postoji u sastavu ministarstva narodnog zdravlja narodne republike.

Na čelu republikanske sanitarne inspekcije je sanitarni inspektor narodne republike koga postavlja predsednik vlade narodne republike na predlog ministra narodnog zdravlja narodne republike.

Član 7

Republikanska sanitarna inspekcija vrši opšte stručno rukovodstvo celokupnom službom sanitarne inspekcije i službom protiv epidemijske mreže na teritoriji narodne republike, stara se o izvršenju opštih zadataka sanitarne inspekcije, sprovodi uputstva i smernice Savezne sanitarne inspekcije, sastavlja opšti plan protiv epidemijske službe, vrši nadzor nad stručnim radom nižih organa sanitarne inspekcije i drugih organa sanitarne i protiv epidemijske službe i stara se o stručnom nivou i efikasnosti sanitarne inspekcije na teritoriji narodne republike.

Radi ostvarivanja svojih zadataka, pravilnog i jednoobraznog obavljanja službe sanitarne inspekcije na celoj teritoriji narodne republike, ona izdaje obavezna uputstva i daje smernice za rad nižim organima sanitarne inspekcije na osnovu propisa i uputstava vlade i ministarstva narodnog zdravlja narodne republike u skladu sa uputstvima i smernicama Savezne sanitarne inspekcije.

Republikanska sanitarna inspekcija može vršiti sanitarnu inspekciju i neposredno na celoj teritoriji narodne republike.

Član 8

Pokrajinska sanitarna inspekcija postoji u sastavu Glavnog izvršnog odbora (povereništvo zdravlja) Narodne skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine, a oblasna sanitarna inspekcija postoji u sastavu izvršnog odbora (povereništvo zdravlja) narodnog odbora autonomne oblasti, odnosno u sastavu izvršnog odbora (povereništvo zdravlja) narodnog odbora oblasti.

Na čelu pokrajinske sanitarne inspekcije je pokrajinski sanitarni inspektor koga postavlja Glavni izvršni odbor Narodne skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine uz saglasnost ministra narodnog zdravlja narodne republike.

Na čelu oblasne sanitarne inspekcije je oblasni sanitarni inspektor koga postavlja izvršni odbor narodnog odbora autonomne oblasti odnosno izvršni odbor narodnog odbora oblasti uz saglasnost ministra narodnog zdravlja narodne republike.

Član 9

Pokrajinska sanitarna inspekcija i oblasna sanitarna inspekcija vrši, svaka na svom području, stručno rukovodstvo celokupnom službom sanitarne inspekcije i službom protivepidemijske mreže, staraju se o izvršenju opštih zadataka sanitarne inspekcije i o sprovođenju uputstava i smernica Savezne i republikanske sanitarne inspekcije, vrše nadzor nad stručnim radom sreskih i gradskih sanitarnih inspekcija i drugih organa sanitarne i higijenske službe i staraju se o stručnom nivou i efikasnosti sanitarne inspekcije.

Radi ostvarivanja svojih zadataka i pravilnog i jednoobraznog obavljanja službe sanitarne inspekcije na području autonomne pokrajine, odnosno autonomne oblasti i oblasti, pokrajinska i oblasna sanitarna inspekcija izdaje obavezna uputstva i daje smernice za rad sreskih i gradskih sanitarnih inspekcija, na osnovu propisa, uputstava i naređenja povereništva za narodno zdravlje u skladu sa uputstvima i smernicama viših sanitarnih inspekcija.

Član 10

Sreska sanitarna inspekcija postoji u sastavu izvršnog odbora (povereništvo odnosno osek za narodno zdravlje) sreskog narodnog odbora, a gradska (rejonska) sanitarna inspekcija postoji u sastavu izvršnog odbora gradskog (rejonskog) narodnog odbora.

Sresku odnosno gradsku (rejonsku) sanitarnu inspekciju vrši sreski odnosno gradski (rejonski) sanitarni inspektor koga postavlja izvršni odbor sreskog odnosno gradskog (rejonskog) narodnog odbora uz saglasnost ministra narodnog zdravlja narodne republike, odnosno Glavnog izvršnog odbora (povereništvo zdravlja) Narodne skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine ili izvršnog odbora (povereništvo zdravlja) narodnog odbora Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti).

Član 11

Sreska i gradska (rejonska) sanitarna inspekcija vrši, svaka na svome području celokupnu službu sanitarne inspekcije i protiv-epidemijsku službu, izvršuje opšte zadatke sanitarne inspekcije, sprovodi uputstva, smernice i naređenja viših sanitarnih inspekcija, izvršuje propise i uputstva sreskog odnosno gradskog (rejonskog) narodnog odbora i njihovog izvršnog odbora, a na osnovu uputstava i naređenja poverenika narodnog zdravlja vrši nadzor nad stručnim radom drugih organa sanitarne i protiv-epidemijske službe.

Član 12

Svaka sanitarna inspekcija za izvršenje zadataka iz svoje nadležnosti može osnivati laboratorije, stanice i druge stručne ustanove po odobrenju ministra narodnog zdravlja narodne republike odnosno Pretsednika Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja.

Član 13

Glavni sanitarni inspektor odgovara Pretsedniku Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ i radi po propisima i uputstvima Komiteta. Sanitarni inspektori narodne republike i ostali sanitarni inspektori odgovaraju ministru narodnog zdravlja narodne republike, odnosno povereniku narodnog zdravlja i rade po njegovim uputstvima i naređenjima.

Niži sanitarni inspektor odgovoran je višem sanitarnom inspektoru u stručnom pogledu i u pogledu izvršavanja zadataka viših sanitarnih inspekcija, čija su uputstva i odluke obavezne za nižeg sanitarnog inspektora.

Viši sanitarni inspektor može, bilo povodom žalbe, bilo po svojoj inicijativi, potvrditi, poništiti, izmeniti ili ukinuti rešenje nižeg sanitarnog inspektora.

Viši sanitarni inspektor može vršiti sve radnje koje spadaju u nadležnost nižeg sanitarnog inspektora, a može vršenje pojedinih od tih radnji poveriti drugom određenom sanitarnom inspektoru.

II. Ovlašćenja sanitarne inspekcije

Član 14

Sva lica, ustanove i preduzeća, čije prostorije, postrojenja, predmeti rada ili poslovanja podleže sanitarnoj kontroli, dužna su dopustiti sanitarnom inspektoru pregled, pružiti mu potrebna obaveštenja u sanitarno-higijenskom pogledu i omogućiti mu vršenje

sanitarne kontrole. Ona su dužna da sanitarnom inspektoru slave na raspoloženje potrebnu količinu materije ili predmeta radi sanitarno-higijenskog ispitivanja.

Državni organi dužni su ukazati sanitarnoj inspekciji pomoć u izvršenju njenih zadataka.

Član 15

Sanitarni inspektor može iz sanitarno-higijenskih razloga narediti:

a) zaplenu ili zabranu upotrebe po zdravlje škodljivih ili opasnih životnih namirnica, predmeta, kao i stoke odnosno stoč-nih proizvoda namenjenih ishrani;

b) zabranu upotrebe neispravnih uređaja i naprava za snab-devanje vodom, zabranu upotrebe neispravne kanalizacije, ne-ispravnog načina uklanjanja smeća i sl.;

v) izolovanje zaraznih bolesnika i sprovođenje sistematske kontrole kliconoša; i

g) određivanje dezinfekcije, dezinsekcije, deratizacije, manjih asanacionih radova i drugih potrebnih preventivnih mera.

Sanitarni inspektor može narediti uništenje životnih namir-nica i drugih po zdravlje škodljivih predmeta ako od njih pre-ti neposredna opasnost po zdravlje koje se ne može ukloniti samo zabranom upotrebe.

O izdatom naređenju sanitarni inspektor je dužan obavestiti nadležnog organa državne uprave.

Protiv rešenja sanitarnog inspektora može se izjaviti žalba u roku od osam dana. Žalba se predaje onom sanitarnom inspek-toru koji je rešenje doneo, a o njoj rešava neposredno viši sani-tarni inspektor. Žalba ne zadržava izvršenje naredenih mera, sem u slučaju kad ne postoji hitna potreba izvršenja, odnosno opa-snost zbog neizvršenja tih mera.

Član 16

Sanitarni inspektor može iz sanitarno-higijenskih razloga predložiti neposredno nadležnom organu državne uprave, odnosno administrativno-operativnom rukovodiocu kod državnih predu-zeća ili radova, da u određenom roku preduzmu:

a) privremeno ili trajno zatvaranje radnje ili preduzeća;

b) privremeno ili trajno ograničenje ili obustavljanje pro-izvodnje, prerade i prometa izvesne robe;

v) obustavljanje izgradnje ili upotrebe nekog objekta ili uređaja;

g) ograničenje upotrebe predmeta, kao i zabranu sajмова, skupova i sastanaka u slučaju epidemije i

d) druge mere koje se pokazuju kao potrebne.

Član 17

Ako nadležni organ odbije preduzimanje predloženih mera iz prethodnog člana ili ih na vreme ne izvrši, sanitarni inspektor može se obratiti višem nadležnom organu, o čemu će obavestiti i svog nadređenog sanitarnog inspektora, bez čijeg prethodnog mišljenja viši nadležni organ kome je stvar upućena po pravilu neće donositi odluku.

U slučaju potrebe hitnog preduzimanja koje od navedenih mera u prethodnom članu, sanitarni inspektor može sam narediti takvu meru, o čemu je dužan odmah obavestiti nadređenog sanitarnog inspektora, kao i nadležnog organa državne uprave odnosno administrativno-operativnog rukovodioca. Ako se organ državne uprave, odnosno administrativno-operativni rukovodilac, ne složi sa naredenom merom, obavestiće svog nadređenog organa, koji će pre donošenja odluke po pravilu pribaviti mišljenje višeg sanitarnog inspektora. Do donošenja ove odluke naredena mera se ne obustavlja.

Član 18

Kad drugi organ koji vrši sanitarno-higijensku službu preduzme izvesne sanitarno-higijenske mere a sanitarni inspektor se ne slaže sa tim merama, on će upozoriti organ koji je te mere preduzeo i predložiti mu poništaj, izmenu ili dopunu izdatog naređenja. Ako se ne postigne saglasnost, sanitarni inspektor stavlja svoj predlog višem sanitarnom inspektoru, koji o predmetu rešava.

Član 19

Glavni sanitarni inspektor, sanitarni inspektori narodnih republika i ostali sanitarni inspektori mogu dati ovlašćenje za predlaganje i preduzimanje zaštitnih mera predviđenih u čl. 15, 16 i 17 samo naročito stručnim službenicima sanitarne inspekcije (sanitarnim inspektorima).

Član 20

U slučaju neizvršenja odnosno povrede sanitarno-higijenskih propisa ili izvršenja kakvog drugog prekršaja iz oblasti sanitarno-higijenske zaštite sanitarni inspektor je ovlašćen da podnosi predlog za kažnjavanje učinioca prekršaja.

Predlog se podnosi izvršnom odboru narodnog odbora kad je povreden propis odbora ili kad je njegova nadležnost za rešavanje o prekršaju izričito određena zakonom ili drugim propisom kojim je predviđen prekršaj. Kad je nadležnost za rešavanje o prekršaju zakonom ili drugim propisom izričito data ministru narodnog zdravlja narodne republike odnosno Predsedniku Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ, predlog se podnosi onome ko je nadležan. U ostalim slučajevima sanitarni inspektor podnosi predlog za kažnjavanje bilo izvršnom odboru narodnog odbora, bilo ministru narodnog zdravlja narodne republike odnosno Predsedniku Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ.

Član 21

Rešenjem o prekršaju može se narediti izvršenje mere zbog čijeg je propuštanja administrativno-kazneni postupak vođen.

Protiv rešenja o prekršaju može se podneti žalba u roku od 8 dana od saopštenja ili prijema rešenja. Pravo na podnošenje žalbe ima i sanitarni inspektor.

Član 22

Kad je o prekršaju sanitarnih propisa rešenje doneo koji drugi organ koji vrši sanitarno-higijensku službu, a sanitarni inspektor se ne slaže sa donetim rešenjem, on će upozoriti organa koji je rešenje doneo i predložiti mu poništaj, izmenu ili dopunu donetog rešenja u pogledu na higijenska i sanitarna pitanja.

Ako se ne postigne saglasnost, sanitarni inspektor stavlja prigovor izvršnom odboru sreskog ili gradskog (rejonskog) narodnog odbora ako je organ koji je doneo prvobitno rešenje poreden tom izvršnom odboru.

Ako je u pitanju prvobitno rešenje inspektorata rada za železnički, pomorski i rečni saobraćaj, sanitarni inspektor podnosi prigovor višem inspektoratu rada; ukoliko ne postoji viši inspektorat i ako je prigovor stavio glavni sanitarni inspektor, o prigovoru rešava savezni Ministar rada.

Ako je u pitanju prvobitno rešenje rudarskih inspektorata rada, sanitarni inspektor upućuje prigovor ministru rada narodne republike, a ako je to rešenje doneo inspektorat rada za vazdušni saobraćaj, prigovor se upućuje neposredno saveznom Ministru rada.

Organ kome je podnet prigovor dužan je doneti rešenje u roku od osam dana od dana dostavljanja.

Član 23

Glavni sanitarni inspektor i sanitarni inspektori narodnih republika mogu ovlastiti određene naročito stručne službenike sanitarne inspekcije (savezne i republikanske sanitarne inspektore) da, vršeći neposrednu inspekciju, stavljaju u ime Glavnog odnosno republikanskog sanitarnog inspektora predloge za kažnjavanje.

III. Prelazne i završne odredbe

Član 24

Blíže propise o organizaciji i radu sanitarne inspekcije kao i o pitanjima sanitarnih mera, propisuje uredbom Vlada FNRJ kao i vlade narodnih republika u svom delokrugu.

Član 25

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA OSNOVNOG ZAKONA O SANITARNOJ INSPEKCIJI

Izvršenje Petogodišnjeg plana privrednog razvoja naše zemlje, podizanje radničkih naselja oko novostvorene industrijske baze, izgradnja železničkih pruga, puteva, kanala za navodnjavanje, izgradnja stanbenih zgrada i kulturno-socijalnih ustanova zahteva ustanovljenje takvog organa, koji bi obezbedio kontrolu nad primenom predviđenih sanitarnih normi vodeći brigu naročito o:

- a) pravilnom izboru zdravog terena za izgradnju,
- b) obezbeđenju novih naselja centralnim snabdevanjem vode,
- v) normama kubature i površine,
- g) stvaranju zaštitne zone zelenog pojasa,
- d) sanitarno-pravilnim organizacijama iznošenja smeća, itd.

Izgradnja železničkih pruga i puteva, melioracionih radova i kanala zahteva pojačan nadzor zdravstvenih organa, jer kopanjem materijalnih rovova, koji ostaju nakon vadenja zemlje za dizanje nasipa, mogu se prouzrokovati nova velika malarična ognjišta, kako se je to u prošlosti često dešavalo.

Sanitarna inspekcija predviđa svoje formiranje prema pojedinim granama, prema navedenim zadacima. Sanitarni nadzor inspektorata za stanbeno-komunalnu higijenu, zatim industrisku, prehranbenu, školsku higijenu. Inspekcija za higijenu školskog i pretškolskog doba ima danas naročiti značaj, jer podizanje velikog broja škola, dečjih domova, dečjih jasala i zabavišta zahteva specijalne sanitarne mere pošto se veliki dečji kolektivi nalaze u ovim zgradama po 10—12 sati dnevno. U slučaju nepravilne izgradnje označenih zgrada neće biti onih važnih zdravstvenih faktora, koji su od najveće važnosti za ispravan razvoj dece i smanjenje opasnosti od epidemijskih oboljenja.

Organizaciju sanitarnog nadzora nad ishranom, proizvodnjom, čuvanjem i prometom živežnih namirnica kao i nad osobljem zaposlenim u takvim ustanovama opravdavaju nužni razlozi obezbeđenja stručnog nadzora i brige države za zdravu ishranu naroda.

Stručni nadzor nad higijenskim prilikama u preduzećima i ustanovama je od važnosti po zdravlje naših radnika i službenika naročito u vezi sa naglim podizanjem industrije u našoj zemlji. Osim toga, pridolaženje seoskog stanovništva u industriski rad, kao i masovno ulaženje žene u proizvodnju, još više pojačavaju potrebu ozbiljnog studija ovih higijenskih problema u cilju da se spreče štete i nezgode koje bi inače mogle da nastanu.

Brži razvoj industriskih preduzeća prestiže izgradnju stanbeno-komunalnih i socijalno-kulturnih ustanova, što bi moglo imati za posledicu povećanje naročito zaraznih oboljenja. Pomanjkanjem sanitarnog industriskog nadzora profesionalna oboljenja mogla bi postati ozbiljan problem u daljem razvoju produktivnosti rada.

Prema tome, pred sanitarnom inspekcijom u našoj zemlji stoje problemi sanitarnog nadzora nad obnovom porušenih gradova i sela, te izgradnjom stanbeno-komunalnih zgrada i socijalno-kulturnih ustanova. Dosadašnje iskustvo pokazalo je izvesne propuste usled nedovoljnog vođenja računa na sanitarne norme i režime kod izgradnje. Po sebi se razume da u pojedinim starim preduzećima ne postoje potpuno nužni uslovi za savremení higijenski režim, koji narodna država hoće i mora stvoriti za svoje trudbenike.

Pored toga, dosad postignuti rezultati u obnovi naše zemlje kao i u privrednoj i kulturnoj izgradnji omogućavaju i nalažu postavljanje naše epidemiološke službe na čvrstu i plansku osnovu. Borba protiv epidemijskih bolesti i drugih bolesti, koje su nam ostale usled zaostalosti i nemara stare Jugoslavije prema širokim

siromašnim slojevima, predstavlja jedan od važnih i prvenstvenih zadataka naše zdravstvene službe u celini.

Za rad na rešavanju ovih krupnih problema ustanovljava se Sanitarna inspekcija kao operativni i kontrolni organ, koji objedinjuje protiv epidemiju službu i sanitarni i higijenski nadzor nad ranije spomenutim delatnostima.

Za izvršenje ovih krupnih zadataka potreban je veći broj visokokvalifikovanih sanitarnih lekara. Sanitarni inspektor je lekar, koji je savladao sve pristupačne metode, kliničke i specijalne dijagnostike, metode proučavanja oboljenja, koji na temelju tog znanja planira zdravstvene mere državnog značaja za stvaranje preduslova koji će doprineti podizanju fizički zdravih i kulturnih građana, sposobnih za sve veće radne podvige u izgradnji i jačanju socijalizma i moći naše Republike. Relativno pomanjkanje tih kadrova u našoj zemlji otežaće i usporiti razvitak delokruga rada sanitarne inspekcije. Ali, usled toga njihovom odgoju i povećanju njihovog broja zdravstvena služba će posvetiti najveću pažnju.

Saglasno strukturi naše narodne države i potrebi brze i neposredne intervencije sanitarne kontrole, Sanitarna inspekcija FNRJ organizaciono je povezana sa narodnim odborima. To neće ni najmanje sprečavati da, usled pomanjkanja kadrova, sanitarna inspekcija narodne republike, koja vrši sanitarni nadzor na celom području republike, postavi posebne sanitarne inspektore u naročito važnim industriskim područjima ili pak odredi 2—3 sreza za delokrug rada jednog sanitarnog inspektora.

Radi vršenja svoje službe i obezbeđenja pravilne i zakonite primene sanitarnih i higijenskih propisa i mera, Sanitarna inspekcija ima dva krajnja i efikasna sredstva: primena administrativnih prinudnih mera u obliku mera obezbeđenja i predlaganje administrativnih kazni za prekršaje sanitarnih i higijenskih propisa. Samo izricanje kazni, saglasno demokratizmu našeg kaznenog sistema i principima Osnovnog zakona o prekršajima pripada narodnim odborima i ministru narodnog zdravlja republike, odnosno Predsedniku Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ.

Donošenje ovog prvog Osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji znači važnu reorganizaciju naše sanitarno-protuepidemijske službe i predstavlja prvi temelj našeg važnog saveznog sanitarno-epidemiološkog zakonodavstva.

Predsednik Komiteta
za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ
Ministar bez resora

dr Pavle Gregorić, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O SANITARNOJ INSPEKCIJI

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 115

19-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZONOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 17 i 19 aprila ove godine pre-tresao je Predlog osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji, do-stavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopu-nama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakono-davnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća pod-nosi Veću sledeći izveštaj:

Član 2. U prvom redu umesto reči »naročito« staviti reči »vrši naročito ove poslove:«. Tač. 1) ovog člana menja se i glasi: »1) prati i kontroliše preduzimanje i sprovođenje sanitarnih i higijenskih propisa, mera i akcija za obezbeđenje narodnog zdravlja, za stalno snižavanje smrtnosti, kao i za poboljšanje zdravstvenog stanja naroda i predlaže preduzimanje takvih mera i akcija;«. Tačka 2) menja se i glasi: »2) vrši sanitarnu kontrolu nad ishranom stanovništva, naročito u restoranima, menzama, bolnicama, dečjim domovima i drugim sličnim ustanovama i lokalima;«. Dodaje se nova tačka 3) koja glasi: »vrši sanitarnu kontrolu nad proizvodnjom, čuvanjem i prometom svih životnih namirnica, naročito životinjskog porekla (mesa, mlečnih proiz-voda i dr.)«. Dodaje se nova tačka 4) koja glasi: »vrši sanitarnu kontrolu nad proizvodnjom, čuvanjem i prometom predmeta opšte upotrebe ukoliko mogu štetno delovati na zdravlje stanov-ništva;«. Dodaje se nova tačka 5) koja glasi: »vrši sanitarnu kontrolu nad osobljem zaposlenim u ustanovama i radnjama koje se bave poslovima iz tač. 2, 3 i 4 ovog člana;«.

Stara tačka 7) briše se.

Član 3. Prvi stav menja se i glasi: »Sanitarnu inspekciju vrše u okviru svojih određenih nadležnosti: Savezna sanitarna inspekcija; sanitarna inspekcija narodnih republika; sreska sanitarna inspekcija; gradska sanitarna inspekcija.«

Član 4. U prvom stavu, u prvom redu, mesto reči »pri« staviti »u sastavu«.

Član 6. U prvom stavu, prvi red, brisati reč »Republikanska«, a posle reči »inspekcija« staviti reči »narodne republike«.

Član 7. U drugom stavu, drugi red, brisati reči »sanitarne inspekcije«.

Član 8 i 9 brišu se.

Član 10 postaje član 8. U prvom stavu, u drugom i trećem redu brisati reči »(rejonska)« odnosno »(rejonskog)« kao i svugde u zakonskom tekstu. U drugom stavu, u četvrtom redu, posle reči »republike« staviti tačku i brisati ostatak stava.

Član 15 postaje član 13. Tačka g) menja se i glasi: »dezinfekciju, uništavanje gamadi i pacova, manje asanacione radove i druge potrebne preventivne mere.«

Član 20 postaje član 18. U prvom stavu, treći red, brisati reči »je ovlašćen dak«.

Član 21 postaje član 19. U drugom stavu, drugi red, brisati reči »saopštenja ili«.

Član 23 postaje član 21. U drugom redu brisati reč »naročito«.

Dodaje se nov član 22 ispred prelaznih i završnih odredaba, koji glasi: »Sanitarni inspektori, kao i svi oni koji učestvuju u obavljanju poslova sanitarne inspekcije, dužni su čuvati kao službenu tajnu sve ono što su saznali prilikom vršenja inspekcije, a naročito ono što predstavlja službenu tajnu državnih nadležstava, ustanova i preduzeća.«

Pored navedenih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Mihailo Đurović.

Sekretar

dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Mihailo Đurović, s. r., Mehmed Hodža, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Matevž Hace, s. r., Lampret Jože, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Edhem Čamo, s. r., Đuro Salaj, s. r., Rista Antunović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Miloš Minić, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O SANITARNOJ INSPEKCIJI

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 13

19-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 16 i 19 aprila 1948 godine pretresao je Predlog osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 2. U prvom redu umesto reči »naročito« staviti reči »vrši naročito ove poslove:«. Tač. 1) ovog člana menja se i glasi: »1) prati i kontroliše preduzimanje i sprovođenje sanitarnih i higijenskih propisa, mera i akcija za obezbeđenje narodnog zdravlja, za stalno snižavanje smrtnosti, kao i za poboljšanje zdravstvenog stanja naroda i predlaže preduzimanje takvih mera i akcija;«. Tačka 2) menja se i glasi: »2) vrši sanitarnu kontrolu nad ishranom stanovništva, naročito u restoranima, menzama, bolnicama, dečjim domovima i drugim sličnim ustanovama i lokalima;«. Dodaje se nova tačka 3) koja glasi: »vrši sanitarnu kontrolu nad proizvodnjom, čuvanjem i prometom svih životnih namirnica, naročito životinjskog porekla (mesa, mlečnih proizvoda i dr.);«. Dodaje se nova tačka 4) koja glasi: »vrši sanitarnu kontrolu nad proizvodnjom, čuvanjem i prometom predmeta opšte upotrebe ukoliko mogu štetno delovati na zdravlje stanovništva;«. Dodaje se nova tačka 5) koja glasi: »vrši sanitarnu kontrolu nad osobljem zaposlenim u ustanovama i radnjama koje se bave poslovima iz tač. 2, 3 i 4 ovog člana;«.

Stara tačka 7) briše se.

Član 3. Prvi stav menja se i glasi: »Sanitarnu inspekciju vrše u okviru svojih određenih nadležnosti: Savezna sanitarna inspekcija; sanitarna inspekcija narodnih republika; sreska sanitarna inspekcija; gradska sanitarna inspekcija.«

Član 4. U prvom stavu, u prvom redu, mesto reči »pri« staviti »u sastavu«.

Član 6. U prvom stavu, prvi red, brisati reč »Republikanska«, a posle reči »inspekcija« staviti reči »narodne republike«.

Član 7. U drugom stavu, drugi red, brisati reči »sanitarne inspekcije«.

Član 8 i 9 brišu se.

Član 10 postaje član 8. U prvom stavu, u drugom i trećem redu, brisati reči »(rejonska)« odnosno »(rejonskog)« kao i svugde u zakonskom tekstu. U drugom stavu, u četvrtom redu, posle reči »republike« staviti tačku i brisati ostatak stava.

Član 15 postaje član 13. Tačka g) menja se i glasi: »dezinfekciju, uništavanje gamadi i pacova, manje asanacione radove i druge potrebne preventivne mere.«

Član 20 postaje član 18. U prvom stavu, treći red, brisati reči »je ovlašćen da«.

Član 21 postaje član 19. U drugom stavu, drugi red, brisati reči »saopštenja ili«.

Član 23 postaje član 21. U drugom redu brisati reč »naročito«.

Dodaje se nov član 22 ispred prelaznih i završnih odredaba, koji glasi: »Sanitarni inspektori, kao i svi oni koji učestvuju u obavljanju poslova sanitarne inspekcije, dužni su čuvati kao službenu tajnu sve ono što su saznali prilikom vršenja inspekcije, a naročito ono što predstavlja službenu tajnu državnih nadležstava, ustanova i preduzeća.«

Pored navedenih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilске i tehničke ispravke.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio dr Branka Čubrilovića.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Predsednik

Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

Bogdan Oreščanin, s. r., Joza Milivojević, s. r., Ninko Petrović, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Miloš Carević, s. r., Josip Rus, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Tomo Čiković, s. r., Srećko Žumer, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Antun Augustinčić, s. r.

PREDLOG

OSNOVNOG ZAKONA O PRIVATNIM TRGOVAČKIM RADNJAMA

I. Opšte odredbe

Član 1

Organizaciju trgovine sprovodi država, određujući plan trgovačke mreže na osnovu perspektivnih i tekućih privrednih planova.

U cilju izvršenja plana trgovačke mreže mogu se, pored državnih i zadružnih trgovačkih preduzeća, obavljati i privatne trgovačke radnje.

Član 2

Privatne trgovačke radnje stoje pod nadzorom nadležnih državnih organa.

Član 3

Obavljanje privatne trgovačke radnje na veliko nije dozvoljeno.

Član 4

Privatne trgovačke radnje ne mogu imati filijale.

Član 5

Privatne trgovačke radnje mogu se obavljati i u vidu javnog trgovačkog društva (ortakluk). Svi ortaci javnog trgovačkog društva moraju ispunjavati uslove za obavljanje radnje.

Privatna akcionarska društva, komanditna društva, tajna trgovačka društva i trgovačka društva sa ograničenom odgovornošću ne mogu postojati.

Vlada FNRJ doneće bliže propise o javnim trgovačkim društvima na osnovu načela ovog zakona.

Član 6

Ne smatra se trgovačkom radnjom:

- 1) prodaja sopstvenih poljoprivrednih i šumskih proizvoda,
- 2) prodaja proizvoda sopstvene kućne radinosti,
- 3) prodaja proizvoda sopstvenog zanata,
- 4) privredna delatnost trgovačkog ili trgovini sličnog karaktera koja je regulisana posebnim propisima.

U slučaju sumnje da li se neka radnja smatra trgovačkom, rešenje donosi ministar trgovine i snabdevanja narodne republike.

II. Dozvola za obavljanje radnje

Član 7

Dozvolu za obavljanje privatne trgovačke radnje izdaje izvršni odbor sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora u okviru plana trgovačke mreže.

Dozvola se ne može prenositi na drugo lice.

Član 8

Izvršni odbor sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora izdaje moliocu dozvolu za obavljanje radnje, ako ispunjava zakonom propisane uslove i ako je obavljanje radnje u skladu sa planom trgovačke mreže koju utvrđuje izvršni odbor sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora u okviru republikanskog plana trgovačke mreže utvrđenog od vlade narodne republike.

Prilikom izdavanja dozvole mogu se odrediti uslovi u pogledu načina obavljanja trgovačke radnje.

Protiv rešenja izvršnog odbora sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora o odbijanju izdavanja dozvole, kao i protiv drugih rešenja koja oni donose po ovom zakonu može se podneti žalba nadležnom državnom organu u roku od 8 dana po prijemu rešenja.

Član 9

Dozvola za obavljanje trgovačke radnje može se izdati licu:

- 1) koje je državljanin FNRJ,
- 2) koje je poslovno sposobno,
- 3) koje je pismeno,
- 4) kojemu sudskom presudom nije zabranjeno obavljanje trgovačke radnje,

5) koje nije pravosnažnom sudskom presudom izgubilo građanska prava sem roditeljskog,

6) koje ima stručnu spremu, i

7) koje je izvršilo poresku obavezu.

Vlada FNRJ, odnosno organ koga ona odredi može dozvoliti obavljanje trgovačke radnje i stranom državljaninu.

Član 10

Trgovačku radnju može obavljati samo lice na koje dozvola glasi.

Izvršni odbor sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora može dozvoliti vođenje radnje preko poslovođe, kada sopstvenik radnje nije u stanju ili nije u mogućnosti da radnju lično obavlja zbog bolesti, vojne vežbe, vršenja poverenih mu državnih zadataka, opravdanog odsustva ili izdržavanja kazne, kao i u slučaju kada se posle smrti sopstvenika radnje dozvoli njegovoj udovici, odnosno maloletnoj deci da nastave obavljanje radnje (čl. 19 st. 2).

Poslovođa radnje mora ispunjavati uslove propisane u čl. 5 ovog zakona.

Član 11

Dozvola za obavljanje radnje izdaje se za jednu trgovačku struku.

Izuzetno, ako to iziskuju mesne potrebe, jednom dozvolom može se dozvoliti obavljanje trgovačke radnje sa više različitih struka iste trgovačke grane.

Član 12

Privatna trgovačka radnja može obavljati samo poslove trgovačke grane i trgovačke struke za koje je izdata dozvola.

Radnja se obavlja na stalnom poslovnom mestu (lokalu, prodavnici), ukoliko propisi narodne republike za pojedine slučajeve drukčije ne propišu.

Član 13

Propisi narodne republike mogu odrediti da se dozvola za obavljanje pojedinih vrsta trgovačke radnje može izdati samo uz prethodnu saglasnost ministra trgovine i snabdevanja narodne republike.

Član 14

Vlada FNRJ može odrediti da je za trgovinu pojedinim artiklima široke potrošnje, pored dozvole za obavljanje radnje,

potrebno i posebno odobrenje nadležnog izvršnog odbora sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora ili kog drugog državnog organa.

III. Firma, registracija i poslovne knjige

Član 15

Trgovačka radnja ima svoju firmu.

Firma radnje je ime pod kojim radnja obavlja svoje poslovanje i kojim se potpisuje.

Firma sadrži lično ime sopstvenika radnje kao i prikladnu oznaku koja ne može sadržavati državni grb, državne ambleme ili druge oznake koje upotrebljava država i njeni organi.

Firmu odobrava organ koji izdaje dozvolu za obavljanje radnje.

Član 16

Firma privatne trgovačke radnje mora se razlikovati od već postojećih firmi državnih, zadružnih i privatnih trgovačkih radnja na području okružnog suda kod koga je izvršena registracija radnje.

Član 17

Trgovačka radnja može otpočeti sa poslovanjem tek po upisu u registar privatnih trgovačkih radnji.

Ovaj registar vodi okružni sud nadležan prema sedištu trgovačke radnje.

Protiv rešenja okružnog suda može se podneti žalba vrhovnom sudu narodne republike u roku od 15 dana po prijemu rešenja.

Bliže propise o registraciji privatnih trgovačkih radnji i o načinu vođenja registra ovih radnji doneće Ministar pravosuda FNRJ.

Član 18

Privatne trgovačke radnje vode propisane poslovne knjige koje podleže nadzoru nadležnih državnih organa. Ove radnje su dužne da nadležnim državnim organima pruže potrebne podatke u cilju evidencije i kontrole njihovog poslovanja.

IV. Prestanak radnje

Član 19

Važnost dozvole za obavljanje privatne trgovačke radnje prestaje:

- 1) smrću sopstvenika radnje,
- 2) odjavom lica kome je dozvola izdata,
- 3) pravosnažnom sudskom presudom o zabrani obavljanja trgovačke radnje,
- 4) istekom roka postavljenog dozvolom za početak obavljanja radnje,
- 5) oduzimanjem dozvole,
- 6) razortačenjem u slučaju javnog trgovačkog društva, i
- 7) ako sopstvenik radnje ne izvrši poresku obavezu.

Izvršni odbor sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora može u slučaju smrti sopstvenika radnje, dozvoliti njegovoj udovici, odnosno maloletnoj deci da za određeno vreme do preudaje odnosno punoletstva nastave obavljanje radnje, ako to zahtevaju mesne potrebe ili ako je obavljanje radnje jedini izvor za njihovo izdržavanje.

Član 20

Državni organ nadležan za izdavanje dozvole za obavljanje trgovačke radnje oduzeće dozvolu u slučaju kada imalac dozvole obavlja radnju protivno društvenim ciljevima trgovine, kada dalje obavljanje radnje nije u skladu sa planom trgovačke mreže, kada imalac dozvole nije ispunio uslove pod kojima mu je ona izdata, kada je imalac radnje izvršio krivično delo koje ga čini nedostojnim za obavljanje trgovine kao društvene funkcije, kao i u slučaju kada se radnja obavlja protivno propisanim sanitarnim pravilima i higijenskim uslovima.

V. Završne odredbe

Član 21

Postojeće privatne trgovačke radnje koje se ne mogu saobraziti propisima ovog zakona pretaće sa radom.

Član 22

Propisima narodne republike doneće se bliže odredbe o postupku izdavanja dozvola, o uslovima i stručnoj spremi za obavljanje pojedinih vrsta trgovačkih radnji, o vođenju trgovačke radnje preko poslovođe, o načinu obavljanja radnji, o nadzoru nad trgovačkim radnjama, o poslovnim knjigama, o prekršajima propisa ovog zakona i zakona narodne republike.

Član 23

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA OSNOVNOG ZAKONA O PRIVATNIM TRGOVAČKIM RADNJAMA

U našoj društvenoj zajednici država daje pravac celokupnom privrednom životu, pa je to konstatovano i u čl. 15 Ustava FNRJ. Naš privredni život, njegovo postavljanje i razvoj, zasniva se na planskoj privredi, u kojoj plan objedinjuje sve pojedine privredne delatnosti i uskladuje ih radi ispunjenja opštih zadataka plana. U skladu sa ovim i Predlog zakona o privatnim trgovačkim radnjama zasniva se na načelu da organizaciju trgovine sprovodi država, a da se ova organizacija osniva na planu trgovačke mreže, koja je veoma važan instrumenat za snabdevanje stanovništva. Na taj način jasno je istaknuto da je organizacija trgovačke mreže uslovljena potrebama pravilnog snabdevanja stanovništva, te da i pojedini sektori u trgovini (državni, zadružni i privatni) imaju svoju delatnost potpuno da potčine tome osnovnom zadatku trgovine.

Zakon je formulisao da su, pored državnog i zadružnog sektora, i privatne trgovačke radnje sastavni deo opšteg aparata snabdevanja i da se i one imaju potčiniti potrebama plana trgovačke mreže.

Planska privreda, njena pravilna organizacija i postizanje uspeha u ostvarenju postavljenog plana nužno zahtevaju da rukovodstvo privrede bude usredsređeno u rukama države. Ovo je konstatovano i u čl. 15 Ustava FNRJ, gde se kaže da država, dajući pravac privredi, ostvaruje opštu kontrolu nad privatnim sektorom privrede. U saglasnosti sa ovim i nacrt zakona je osnovan na načelu da privatne trgovačke radnje stoje pod nadzorom nadležnih državnih organa. Putem ovog nadzora ostvariće se rukovođenje radom onih privrednih radnji čije je postojanje u skladu sa planom trgovačke mreže.

Planska privreda i opšte i posebno planiranje trgovačke mreže iziskuju da se obavljanje privatnih trgovačkih radnji veže za davanje dozvole od strane nadležnih državnih organa. Davanjem dozvole može se ostvariti puna evidencija nad brojem i vrstama privatnih trgovačkih radnji, može se planski uticati na obim privatnog trgovačkog sektora, bez štete po pravilno snabdevanje stanovništva, može se ograničiti obim delatnosti privatne trgovine, jednom reći može se potpuno planski rukovoditi privatnim trgovačkim radnjama.

Saobrazno načelu izraženom u članu 32 Ustava FNRJ da je svaki građanin dužan da radi i da niko od zajednice ne može

primiti ako joj i sam ne daje, Predlog zakona o privatnim trgovačkim radnjama predviđa da trgovačku radnju može obavljati samo lice na koje dozvola glasi, dakle traži se lični rad i lično učešće u vođenju radnje. Ali tako isto zakon predviđa mogućnost da se u naročito opravdanim slučajevima radnja vodi preko poslovođe (bolest, vojna vežba, kada ostane udovica odnosno nalolećna deca po smrti imaoća dozvole i dr.).

U stremljenju da se u privredi suzbiju špekulantske tendencije, koje mogu postojati i još uvek postoje kod izvesnog broja privatnih trgovaca, nacrt zakona zabranjuje da privatne trgovačke radnje imaju filijale, a tako isto zabranjuje obavljanje privatnih akcionarskih i drugih trgovačkih društava, u kojima mogu anonimno učestvovati lica koja su u radnju uložila samo svoj kapital.

Saglasno sa propisima Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća, nacrt zakona predviđa da se ne može izdati dozvola za obavljanje privatne trgovačke radnje na veliko.

Kao posebnu meru naročite kontrole nad radom privatne trgovačke delatnosti i što bolje zaštite interesa potrošača, nacrt zakona predviđa da za trgovinu pojedinim artiklima široke potrošnje može biti određeno i dobijanje posebnog odobrenja, pored već izdate dozvole za obavljanje radnje. Ova odredba je neophodan instrumenat države za sprovođenje novog sistema u trgovini kojim ona može regulatorno da utiče na obim privatne trgovine i da pomoću njega suzbija špekulantske tendencije koje bi se u tome sektoru pojavile.

Nacrt zakona donosi zatim odredbe o prestanku važnosti dozvole za obavljanje privatne trgovačke radnje. U skladu sa principom dozvole date na osnovu plana mreže predviđa se i oduzimanje dozvole od strane državnog organa koji je izdao dozvolu. To oduzimanje može, pored ostaloga, uslediti i onda kada imalac dozvole obavlja radnju protivno društvenim ciljevima trgovine kao i kada dalje obavljanje radnje nije u skladu sa planom trgovačke mreže.

Predviđajući da svaka trgovačka radnja ima firmu, nacrt zakona takode propisuje da je firma zaštićena i zabranjuje da u okviru područja okružnog suda, kod koga je izvršena registracija firme, može i jedna druga trgovačka radnja imati istu firmu.

Rešavajući pitanja iz odnosa poslovanja privatnih trgovačkih radnji, ovaj zakon popunjava jednu prazninu u našem pravnom sistemu i njegovo donošenje predstavljaće olakšanje kako za državne organe, tako i za privatne trgovce u njihovim poslovnim odnosima i uopšte u njihovom položaju.

Ministar trgovine i snabdevanja FNRJ

Jakov Blažević, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O PRIVATNIM TRGOVAČKIM RADNJAMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 127

21-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 19 i 20 aprila ove godine, pretresao je Predlog osnovnog zakona o privatnim trgovačkim radnjama, dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 1. U stavu drugom, u prvom redu, brisati reč »se«. U drugom redu, umesto reči »obavljati« staviti »postojati«.

Član 3. Umesto reči »Obavljanje« staviti reč »Postojanje«.

Član 4 menja se i glasi: »Privatna trgovačka radnja ne može imati filijalu«.

Član 6. U prvom redu umesto reči »Ne smatra se trgovačkom radnjom« staviti reči »Ne smatra se obavljanjem trgovačke radnje u smislu ovog zakona:«.

Član 8. U poslednjem stavu, poslednji red, umesto reči »nadležnom državnom organu« staviti »ministru narodne republike«.

Član 10. U trećem redu umesto »5« staviti »9«.

Član 12. Prvi stav menja se i glasi: »U privatnoj trgovačkoj radnji mogu se obavljati samo poslovi trgovačke grane i trgovačke struke za koje je izdata dozvola«.

Član 15. Drugi stav menja se i glasi: »Firma radnje je ime pod kojim sopstvenik obavlja poslovanje svoje radnje i koji potpisuje radnju«.

Član 16. U drugom redu, posle reči »državnih« brisati zapetu i staviti »i«, a posle reči »zadružnih« staviti »preduzeća kao«.

Član 19. U tač. 7 na kraju brisati tačku i dodati reči »u određenom roku.«.

Član 20. U petom redu, posle reči »izdata« brisati reči »kada je imalac radnje izvršio krivično delo koje ga čini nedostojnim za obavljanje trgovine kao društvene funkcije,«.

Član 22. U petom redu, posle reči »knjigama« staviti »o sprovođenju čl. 21 ovog zakona, kao i« a posle reči »propisa« dodati »o privatnim trgovačkim radnjama«, a brisati reči »ovog zakona i zakona narodne republike«.

Pored prednjih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Rista Antunović.

Sekretar

dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Života Dermani-
nović, s. r., Đuro Salaj, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Lampret
Jože, s. r., Matevž Hace, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., dr Jakov
Grgurić, s. r., Filip Lakuš, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Mihailo
Đurović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O PRIVATNIM TRGOVAČKIM RADNJAMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 25

21-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 17 i 20 aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o osnovnom zakonu o privatnim trgovačkim radnjama, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 1. U stavu drugom, u prvom redu, brisati reč »se«. U drugom redu, umesto reči »obavljati« staviti »postojati«.

Član 3. Umesto reči »Obavljanje« staviti reč »Postojanje«.

Član 4 menja se i glasi: »Privatna trgovačka radnja ne može imati filijalu«.

Član 6. U prvom redu umesto reči »Ne smatra se trgovačkom radnjom« staviti reči »Ne smatra se obavljanjem trgovačke radnje u smislu ovog zakona:«.

Član 8. U poslednjem stavu, poslednji red, umesto reči »nadležnom državnom organu« staviti »ministru narodne republike«.

Član 10. U trećem redu umesto »5« staviti »9«.

Član 12. Prvi stav menja se i glasi: »U privatnoj trgovačkoj radnji mogu se obavljati samo poslovi trgovačke grane i trgovačke struke za koje je izdata dozvola«.

Član 15. Drugi stav menja se i glasi: »Firma radnje je ime pod kojim sopstvenik obavlja poslovanje svoje radnje i koji potpisuje radnju«.

Član 16. U drugom redu, posle reči »državnih« brisati zapetu i staviti »i«, a posle reči »zadružnih« staviti »preduzeća kao«.

Član 19. U tač. 7 na kraju brisati tačku i dodati reči »u određenom roku.«.

Član 20. U petom redu, posle reči »izdata« brisati reči »kada je imalac radnje izvršio krivično delo koje ga čini nedostojnim za obavljanje trgovine kao društvene funkcije,«.

Član 22. U petom redu, posle reči »knjigama« staviti »o sprovođenju čl. 21 ovog zakona, kao i« a posle reči »propisa« dodati »o privatnim trgovačkim radnjama«, a brisati reči »ovog zakona i zakona narodne republike«.

Pored prednjih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbora određen je Joza Milivojević.

Sekretar

Joza Milivojević, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

Ninko Petrović, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Josip Rus, s. r., Antun Augustinčić, s. r., Miloš Carević, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Dragutin Ilić, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Tomo Čiković, s. r., Srećko Žumer, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r.,

PREDLOG

ZAKONA O ŠUMSKOJ NARODNOJ MILICIJI

Član 1

Osniva se šumska narodna milicija kao posebna grana narodne milicije.

Šumska narodna milicija je izvršni organ državne uprave za čuvanje šuma.

Član 2

Šumska narodna milicija, izvršujući zadatke čuvanja šuma, dužna je:

1) da preduzima mere predviđene Opštim zakonom o šumama i drugim propisima u cilju čuvanja šuma od šteta koje nanose ljudi i stoka;

2) da preduzima i kontroliše izvršenje opštih i posebnih mera bezbednosti protiv šumskih požara, kao i izvršenje mera za gašenje tih požara, predviđenih Opštim zakonom o zaštiti šuma od požara i drugim propisima;

3) da sprečava vršenje krivičnih dela i prekršaja predviđenih Opštim zakonom o šumama, Opštim zakonom o zaštiti šuma od požara i drugim propisima o čuvanju šuma, Opštim zakonom o lovu, kao i da pronalazi učinioce ovih dela i prekršaja i da ih privodi nadležnim državnim organima na odgovornost;

4) da ukazuje pomoć državnim organima za šumarstvo i šumskim gazdinstvima.

Šumska narodna milicija vrši i poslove opštenarodne milicije na šumskom području.

Član 3

Šumska narodna milicija organizovana je po načelima o organizaciji opšte narodne milicije.

Ako na određenom području ne postoje uslovi za osnivanje stanica šumske narodne milicije, odrediće se za čuvanje šuma na tom području pripadnici šumske narodne milicije pojedinačno.

Stanice šumske narodne milicije na području jednog sreskog (gradskog) narodnog odbora, odnosno pojedinačno određeni pripadnici šumske narodne milicije, neposredno su podređeni upravi narodne milicije pri izvršnom odboru sreskog (gradskog) narodnog odbora.

Član 4

Šumska narodna milicija izvršuje poslove iz svog delokruga neposredno na osnovu zakonskih odredaba, odluka narodnih odbora i na osnovu naređenja nadležnih organa šumske službe i drugih nadležnih državnih organa.

Pravo izdavanja naređenja šumskoj narodnoj miliciji imaju državni organi koji su na to ovlašćeni Zakonom o narodnoj miliciji.

Član 5

Za pripadnike šumske narodne milicije važe u svemu propisi Zakona o narodnoj miliciji: o zadacima i ovlašćenjima narodne milicije, o vršenju službe, o prijemu u službu i prestanku službe, o činovima i položajima, o prinadležnostima i drugim pogodnostima, o penzijama i invalidninama i o odgovornosti u službi i van nje.

Član 6

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O ŠUMSKOJ NARODNOJ MILICIJI

Opštim zakonom o šumama postavljena su osnovna načela o zaštiti i unapređenju šuma, a Opštim zakonom o zaštiti šuma od požara predviđene su mere za zaštitu šuma od požara. Ali ovi zakoni ne normiraju organizaciju izvršnog organa koji će imati za zadatak da neposredno kontroliše izvršenje propisanih mera u cilju čuvanja šuma uopšte, kao i u cilju zaštite šuma od požara napose. Regulisanje ove materije ostavljeno je da se izvrši posebnim propisima.

Kontrolisanje izvršenja mera u cilju čuvanja šuma uopšte, kao i mera za zaštitu šuma od požara napose, od izvanredne je važnosti za opštenarodnu privredu. Podizanje i unapređenje naših šuma u velikoj meri zavisi i od toga da li ćemo provesti takvu organizaciju pomoću koje ćemo obezbediti do maksimuma sprovođenje mera za zaštitu šuma od svih protivpravnih povreda.

Kontrolisanje mera propisanih za čuvanje i zaštitu šuma najefikasnije će biti ostvareno, ako se egzekutivni organ za kontrolisanje tih mera organizuje po istim načelima po kojima je organizovana opšta narodna milicija. Organizacija opšte narodne milicije dosada se u praksi pokazala da je postavljena na takve osnove koji odgovaraju njenom zadatku. Ako se po načelima po kojima je organizovana opšta narodna milicija organizuje i egzekutivna služba za kontrolisanje mera predviđenih u cilju čuvanja šuma i ako se ova služba uključi u organizaciju opšte narodne milicije, čuvanje i zaštita šuma biće obezbeđeni sa onom istom sigurnošću sa kojom je obezbeđen red i mir u zemlji. Zato je zakonski predlog o šumskoj narodnoj miliciji zasnovan na načelima po kojima je organizovana opšta narodna milicija.

Šumska narodna milicija je posebna grana narodne milicije i kao takva izvršni organ državne uprave za čuvanje svih šuma. Kao izvršni organ državne uprave za čuvanje šuma, šumska narodna milicija preduzima mere za čuvanje šuma od šteta koje nanose ljudi i stoka, preduzima i kontroliše izvršenje mera za zaštitu šuma od požara, sprečava vršenje krivičnih dela i prekršaja, predviđenih Opštim zakonom o šumama, Opštim zakonom o zaštiti šuma od požara i Opštim zakonom o lovu, pronalazi učinioce ovih dela i prekršaja i privodi ih nadležnom državnom organu na odgovornost. Šumska narodna milicija ima za zadatak i da ukazuje pomoć državnim organima za šumarstvo i šumskim gazdinstvima. Najzad, šumska narodna milicija vrši i poslove opšte narodne milicije na šumskom području. Organizacija šumske narodne milicije postavljena je kao i organizacija opšte narodne milicije, s tim izuzetkom što za manje šumske komplekse neće postojati stanice šumske narodne milicije, već će ove komplekse čuvati pojedinačni pripadnici šumske narodne milicije.

Šumska narodna milicija izvršuje poslove iz svog delokruga na osnovu zakonskih odredaba, odluka narodnih odbora i na osnovu naređenja nadležnih organa šumarske službe i drugih nadležnih državnih organa. Pravo izdavanja naređenja šumskoj narodnoj miliciji imaju državni organi koji su za to ovlašćeni

Zakonom o narodnoj miliciji. Uostalom, i za šumsku narodnu miliciju važe propisi Zakona o narodnoj miliciji, kako u pogledu organizacije, tako i u pogledu zadataka i ovlašćenja, vršenja službe, discipline, prijema i prestanka službe i dr.

Ministar unutrašnjih poslova FNRJ

Aleksandar Ranković, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O ŠUMSKOJ NA- RODNOJ MILICIJI

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 112

19-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 16 i 19 aprila ove godine, pretresao je Predlog zakona o šumskoj narodnoj miliciji, dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga i na osnovu pune saglasnost o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću ovaj izveštaj:

U članu 2, poslednji stav, umesto reči »opštenarodne« pisati »opšte narodne«.

U članu 3, poslednji stav, treći red, posle deči »narodne milicije« staviti reči »otseka (odeljenja) unutrašnjih poslova«.

U članu 4, u prvom stavu, treći red, umesto reči »naredjenja« staviti »naredaba«, a umesto reči »šumske službe« staviti reči »za šumarstvo«. U drugom stavu, prvom redu, posle reči »Pravo« dodati reč »neposrednog«.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Matevž Hace.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Mihailo Đurović, s. r., Miloš Minić, s. r., Mehmed Hodža, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., Matevž Hace, s. r., Lampret Jože, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Svetozar Vukmanović, s. r., dr Jerko Radmilović, s. r., Đuro Salaj, s. r., Rista Anđunović, s. r., Radovan Mijušković, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O ŠUMSKOJ NARODNOJ MILICIJI

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA
Zakonodavni odbor
Br. 9
19-IV-1948 god.
Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojoj sednici od 15. aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o šumskoj narodnoj miliciji, dostavljen mu od Predsednika Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Posve svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, Zakonodavni odbor izabrao je redakcioni odbor, koji je u saglasnosti sa redakcionim odborom Zakonodavnog odbora Saveznog veća na osnovu izmena i dopuna usvojenih u oba odbora izradio sledeći izveštaj, a koji je Zakonodavni odbor prihvatio kao svoj i koji glasi:

U članu 2, poslednji stav, umesto reči »opštenarodne« pisati »opšte narodne«.

U članu 3, poslednji stav, treći red, posle reči »narodne milicije« staviti reči »otseka (odeljenja) unutrašnjih poslova«.

U članu 4, u prvom stavu, treći red, umesto reči »naređenja« staviti »naredaba«, a umesto reči »šumske službe« staviti reči »za šumarstvo«. U drugom stavu, prvom redu, posle reči »Pravo« dodati reč »neposrednog«.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor molí Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Miloša Carevića.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

dr Siniša Stanković, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Joza Milivojević, s. r., Srećko Žumer, s. r., Tomo Čiković, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Josip Rus, s. r., Miloš Carević, s. r., dr Josip Hrnčević, s. r., Ninko Petrović, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r.

PREDLOG

ZAKONA O VOJNIM DISCIPLINSKIM SUDOVIMA

I. Opšte odredbe

Član 1

U oružanim snagama FNRJ postoje vojni disciplinski sudovi i Viši vojni disciplinski sud.

Vojni disciplinski sudovi su po svojoj nadležnosti teritorijalni, a mogu biti ustanovljeni i za pojedine vojne jedinice.

Broj, sedišta, naziv i nadležnost vojnih disciplinskih sudova određuje Ministar narodne odbrane.

Viši vojni disciplinski sud, kao disciplinski sud drugog i poslednjeg stepena, postoji pri Ministarstvu narodne odbrane.

Član 2

Vojni disciplinski sudovi su u sudenju nezavisni i sude po zakonu.

Protiv članova vojnih disciplinskih sudova može se pokrenuti postupak za krivična dela koja učine u vršenju sudske dužnosti samo po odobrenju Ministra narodne odbrane.

Član 3

Vojni disciplinski sudovi donose presude i rešenja.

Presudom se izriče kazna predviđena ovim zakonom, ili se optuženi oslobodava.

U ostalim slučajevima donose se rešenja.

Član 4

U postupku po ovom zakonu ne plaća se taksa.

II. Disciplinska odgovornost i nadležnost

Član 5

Vojna lica koja pri vršenju službe ili van nje povrede svoju službenu dužnost, ugled službe ili unutrašnju disciplinu vojne

službe odgovaraju za disciplinske neurednosti ili disciplinske presteupe.

Disciplinski prestupi oficira i vojnih činovnika neraspravljani do prestanka aktivne službe ili za vreme vežbe, odnosno u mobilnom i ratnom stanju do demobilizacije raspravljaju se po propisima Uredbe o vojnoj disciplini.

Član 6

Disciplinski prestupi su teže ili većeg značaja povrede službene dužnosti i discipline propisane zakonom ili kojim drugim pravnim propisom, ili povrede ugleda službe.

Kao disciplinski prestupi smatraju se naročito:

1) zloupotreba službenog položaja ili prekoračenje službenog ovlašćenja;

2) labavo, nemarno ili neuredno vršenje službene dužnosti koje prouzrokuje odugovlačenje ili zastoje u radu, kao i svako drugo propuštanje u službi;

3) preduzimanje i vršenje takvih akata koji predstavljaju povredu ili nepoštovanje zakona i drugih propisa;

4) nesavesno vršenje starešinske vlasti, nepropisno i nečovečno postupanje sa potčinjenima ili mladima u službenim odnosima, kao i sa ostalim licima;

5) zahtevanje i primanje poklona kao i pozajmice od vojnika;

6) povreda službene tajne, lakomislenost i nedovoljna vojnička budnost u čuvanju poverljivih spisa i podataka;

7) kritika naredaba i zapovesti pretpostavljenih i starešina i uopšte ustanovljenog reda u Armiji;

8) teže povrede službene discipline u odnosu prema starešini;

9) preduzimanje i vršenje radnji koje očigledno podrivaju autoritet i dostojanstvo narodne vlasti;

10) svaka radnja odnosno propuštanje radnje u cilju da se ometa ili onemogući pravilno i brzo funkcionisanje službe;

11) prouzrokovanje državi imovinske štete u većoj meri nemarnim ili nesavesnim obavljanjem službene dužnosti;

12) nepreduzimanje ili nedovoljno preduzimanje mera za osiguranje bezbednosti poverenih stvari i lica;

13) prisvajanje ili pronevera, kao i utaja ili krađa poverene imovine, posluga novcem, hartijama od vrednosti ili stvarima koje su po službenoj dužnosti poverene oficiru ili vojnom činovniku, ili njihovo davanje drugom licu radi posluge;

14) oštećenje državne imovine zaključivanjem ugovora ili poslova;

- 15) rasipno trošenje službenog materijala;
- 16) falsifikovanje službenih ili javnih isprava i spisa ili overavanje falsifikovanih isprava ili spisa, kao i izdavanje lažnih isprava i spisa;
- 17) upotreba lažnih podataka pri stupanju u službu ili prećutkivanje takvih okolnosti koje bi sprečavale primanje u državnu službu ili napredovanje u njoj, kao i podnošenje lažnih izveštaja ili davanje lažnih izjava uopšte;
- 18) nevojničko držanje pred neprijateljem;
- 19) nemoralno vladanje u službi i van nje;
- 20) neodržavanje date reči i preneбреgavanje u većoj meri obaveza prema porodici;
- 21) pijanstvo, a naročito za vreme službe ili neposredno pred početak vršenja službe;
- 22) učestali neopravdani izostanci ili nedolaženje na vreme na službu;
- 23) ponavljanje iste ili slične disciplinske neurednosti;
- 24) svi disciplinski prestupi predviđeni posebnim zakonima i uredbama.

Član 7

Odgovornost za krivično delo pred nadležnim sudom ne isključuje odgovornost po ovome zakonu za disciplinski prestup prouzrokovan radnjom izvršenja dotičnog krivičnog dela, ako Ministar narodne odbrane nade da to iziskuju interesi službe i discipline.

Član 8

Vojni disciplinski sudovi nadležni su za suđenje u prvom stepenu po disciplinskim prestupima oficira i vojnih činovnika.

Viši vojni disciplinski sud sudi u drugom i poslednjem stepenu po žalbi izjavljenoj protiv presude vojnog disciplinskog suda.

Viši vojni disciplinski sud rešava sukobe nadležnosti između vojnih disciplinskih sudova.

III. Kazne

Član 9

Vojni disciplinski sudovi izriču ove kazne:

- 1) smanjenje novčanih prinadležnosti;
- 2) zaustavljanje napredovanja;
- 3) sniženje čina;
- 4) gubitak čina;
- 5) gubitak službe.

Kazne smanjenja novčanih prinadležnosti i zaustavljanja napredovanja mogu se izreći uporedo.

Kazna gubitka čina izriče se samo oficirima, kazna gubitka službe vojnim činovnicima, a obadve povlače trajan gubitak službe u Jugoslovenskoj armiji.

Član 10

Vrhovni komandant oružanih snaga može izrečenu kaznu zameniti s jednom ili obe vrste kazni iz čl. 9 tač. 1 i 2.

Član 11

Smanjenje novčanih prinadležnosti izriče se u trajanju do jedne godine, a može se izreći od 10 do 20% osnovnih mesečnih novčanih prinadležnosti.

Ako kažnjeno lice bude penzionisano pre izvršenja kazne ili bude prešlo na službu u drugu koju granu državne uprave, izrečena a neizvršena novčana kazna se prenosi sa istim procentom na njegove penziske odnosno nove prinadležnosti.

Član 12

Zaustavljanje napredovanja izriče se na pune godine u trajanju od 1—3 godine računajući od dana izrečene presude.

Za vreme trajanja ove kazne kažnjeni ne može dobiti viši čin, rang ili položaj, kao ni povećanje prinadležnosti. Ovo vreme se ne računa za napredovanje uopšte.

Ako optuženi inače ne može da po zakonu dalje napreduje, umesto ove kazne izreći će se smanjenje novčanih prinadležnosti od 10—20% u trajanju od 6 meseci do 2 godine.

IV. Zastarelost

Član 13

Gonjenje zbog disciplinskog prestupa zastareva za jednu godinu od dana kada je učinjen.

Gonjenje zbog disciplinskog prestupa koji je izvršen krivičnom radnjom zastareva za isto vreme za koje zastareva pravo na gonjenje odnosnog krivičnog dela. Ako je po krivičnom delu pokrenut postupak, pravo na gonjenje zbog disciplinskog prestupa zastareva za 6 meseci po donošenju pravosnažne presude ili po pravosnažnoj obustavi postupka za to krivično delo.

Izvršenje kazne, izuzev kazne gubitka čina ili službe, zastareva ako se ne pristupi njenom izvršenju za dve godine računajući od dana izricanja.

V. Sastav suda

Član 14

Vojni disciplinski sudovi sude u sastavu od tri člana, koji imaju svoje zamjenike.

Najmanje jedan član i jedan zamjenik moraju biti oficiri pravne struke.

Članovi Višeg vojnog disciplinskog suda moraju biti viši oficiri.

Vojni disciplinski sudovi imaju svoje sekretare i potreban broj osoblja.

Član 15

Pri svakom vojnom disciplinskom sudu postoji vojni disciplinski tužilac, koji ima svog zamjenika i pomoćno osoblje.

Vojni disciplinski tužilac pri Višem vojnom disciplinskom sudu mora biti viši oficir.

Član 16

Članove i zamjenike vojnih disciplinskih sudova kao i vojne disciplinske tužioce i njihove zamjenike kod tih sudova, imenuje Ministar narodne odbrane.

Funkcije članova ovih sudova i njihovih zamjenika, kao i funkcije tužioca i zamjenika, traju godinu dana, a vrše se po pravilu pored redovne dužnosti.

Član 17

Sekretari i ostalo pomoćno osoblje sudova i pomoćno osoblje tužilaca postavljaju se po postojećim propisima.

VI. Disciplinski postupak

Član 18

Disciplinski postupak počinje izviđanjem koje naređuje pretpostavljeni starešina položaja komandanta puka i višeg.

Po završenom izviđanju predmet se dostavlja Ministru narodne odbrane.

Član 19

Ministar narodne odbrane, odnosno organ koga on za to ovlasti, donosi rešenja o stavljanju pod vojni disciplinski sud, a može umesto toga ako nade da je u interesu službe i discipline, disciplinski prestup raspraviti po propisima Uredbe o vojnoj disciplini.

Član 20

Rešenje o stavljanju pod vojni disciplinski sud dostavlja se zajedno sa spisima nadležnom vojnom disciplinskom tužiocu.

Po prijemu rešenja vojni disciplinski tužilac podiže a zatim zastupa optužnicu pred vojnim disciplinskim sudom.

Član 21

Pretnes u vojnom disciplinskom sudu održava se po pravilu u prisustvu optuženog. Pretresom rukovodi član suda pravnik po struci.

Ako optuženi, kome je poziv za pretres uredno saopšten, ne dode, a sud nađe da prisustvo optuženog nije neophodno za pravilno presudene stvari, može sud održati pretres i bez prisustva optuženog.

Član 22

Na pretresu pred vojnim disciplinskim sudom optuženi može imati branioca, a mora ga imati ako ne prisustvuje pretresu.

Branilac može biti oficir ili vojni činovnik.

Član 23

Presudom vojnog disciplinskog suda optuženi se ili oglašava krivim i kažnjava za disciplinski prestup, ili se oslobodava odgovornosti.

Ako vojni disciplinski sud nađe da delo optuženog predstavlja neurednost, kazniće ga po propisima Uredbe o vojnoj disciplini.

Član 24

Protiv presude i rešenja vojnog disciplinskog suda osuđeni i disciplinski tužilac mogu izjaviti žalbu Višem vojnom disciplinskom sudu u roku od 8 dana od prijema presude odnosno rešenja.

Viši vojni disciplinski sud rešava po žalbi u sednici kojoj obavezno prisustvuje viši disciplinski tužilac, a po potrebi može se pozvati i optuženi, ukoliko sud ne odluči drukčije.

Član 25

Postupak oko izvršenja pravosnažnih presuda vojnog disciplinskog suda regulisaće Ministar narodne odbrane pravilnikom.

Član 26

Pitanja isključenja i izuzeća sudija, obnove disciplinskog postupka, kao i drugih pitanja postupka koja nisu uređena ovim zakonom, raspraviće se shodno načelima krivičnog sudskog postupka.

VII. Uprava i nadzor

Član 27

Nadzor nad upravom i radom vojnih disciplinskih sudova i vojnih disciplinskih tužilaca vrši Ministar narodne odbrane.

Nadzor se vrši shodno propisima o nadzoru nad radom i upravom vojnih sudova.

Član 28

Vojnim disciplinskim sudovima upravljaju i vode nadzor nad radom sekretara i ostalog administrativnog osoblja članovi sudova pravnici po struci, koji u ime sudova obavljaju i sve administrativne radnje u vojnom disciplinskom postupku.

Vojni disciplinski tužioci vode nadzor nad radom dodeljenog osoblja.

VIII. Vojni disciplinski sudovi Uprave državne bezbednosti

Član 29

Kod Uprave državne bezbednosti osnivaju se vojni disciplinski sudovi i to:

— disciplinski sudovi prvog stepena u sedištim ministarstava unutrašnjih poslova narodnih republika za suđenje disciplinskih krivica oficira i vojnih činovnika Uprave državne bezbednosti čije je mesto službovanja na području odnosne narodne republike;

— disciplinski sud prvog stepena u sedištu Ministarstva unutrašnjih poslova FNRJ za oficire i vojne činovnike Uprave državne bezbednosti pri Ministarstvu unutrašnjih poslova FNRJ i

— Viši disciplinski sud kao disciplinski sud drugog i poslednjeg stepena u sedištu Ministarstva unutrašnjih poslova FNRJ.

Član 30

Sva ovlašćenja koja su ovim zakonom propisana za Ministra narodne odbrane odnosno za nadležne komandante, vrše u pogledu disciplinskih poslova Uprave državne bezbednosti i njenih disciplinskih sudova, Ministar unutrašnjih poslova FNRJ odnosno ministri unutrašnjih poslova narodnih republika.

U slučaju krivičnog dela oficira i vojnih činovnika Uprave državne bezbednosti, predmet se dostavlja nadležnom javnom tužiocu.

IX. Prelazne i završne odredbe

Član 31

Potrebne propise za izvršenje ovog zakona izdavaće Ministar narodne odbrane odnosno Ministar unutrašnjih poslova FNRJ.

Član 32

Ovlašćuje se Vlada FNRJ da, na predlog Ministra narodne odbrane odnosno Ministra unutrašnjih poslova, donese Uredbu o vojnoj disciplini, kao i propise o vojnom disciplinskom sudu za suđenje podoficirima.

Član 33

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O VOJNIM DISCIPLINSKIM SUDOVIMA

Povreda dužnosti i discipline u Armiji, kao i discipline u državnoj službi uopšte, mogu biti manjeg ili većeg značaja. Postupak za raspravu i kažnjavanje manjih i lakših povreda vojničkog reda i discipline — disciplinskih neurednosti — spada u nadležnost vojnih starešina. Međutim, za raspravu i kažnjavanje težih povreda vojne dužnosti i discipline — disciplinskih prestupa — pitanje se postavlja drukčije. Otuda se ono i mora rešiti posebnim propisima.

U tome pravcu na prvo mesto dolaze propisi za rukovođeći, oficirski kadar, koji u pogledu discipline treba da prednjači i da svojim disciplinovanim držanjem doprinosi snazi i čvrstini Armije, njenom ugledu i poštovanju u narodnim masama. Mere koje se nameću u cilju održavanja discipline — disciplinske kazne — mogu biti i takve da se njima dira u prava oficira utvrđena zakonom, pa se stoga pravo ovakvog kažnjavanja mora propisati zakonom.

Kod pitanja kome se može dati pravo izricanja kazni, mora se voditi računa kako o potrebi održavanja čvrste discipline, tako i o pravima oficira, pa odrediti organa koji će moći ostva-

riti jedan i drugi zahtev. U tome pitanju, a saglasno rešenju koje je dato za državne službenike građanskog reda, nesumnjivo je da ti organi mogu biti samo nezavisni disciplinski sudovi.

Zato ovaj Predlog zakona o vojnim disciplinskim sudovima propisuje kako odredbe o uređenju vojnih disciplinskih sudova — njihovu nadležnost, postupak i kazne koje izriču — tako i osnovne vrste disciplinskih prestupa.

U pogledu organizacije, vojno-disciplinsko sudstvo čini sistem, koji je samo organizaciono odvojen od ostalog disciplinskog sudstva, ali zasnovan na istim organizacionim i pravnim načelima. Ista su načela morala biti sprovedena zbog toga što se i ovde radi o disciplinskim sudovima. Razlike, međutim, proističu iz specifičnog karaktera službe i službene discipline u Armiji. U organizaciji vojnog disciplinskog sudstva sprovedeno je načelo dvostepenosti, kao i kod ostalog disciplinskog sudstva, a saglasno čl. 39 Ustava. Ovo načelo dvostepenosti je sprovedeno na taj način što je predviđeno osnivanje vojnih disciplinskih sudova kao prvostepenih sa određenom teritorijalnom nadležnošću. Drugostepeni sud je samo jedan, obrazovan pri Ministarstvu narodne odbrane i radi samo po žalbama protiv presuda i rešenja prvostepenih sudova.

Ovi sudovi sude samo oficirima i vojnim činovnicima, i to samo za disciplinske prestupe, a ne i za manje neurednosti o kojima su sadržane odredbe u Uredbi o vojnoj disciplini. Što se tiče disciplinskih prestupa podoficira, za njih će se propisati obrazovanje posebnih sudova, u kome cilju je dato ovlašćenje Vrhovnom komandantu oružanih snaga.

Ovim predlogom je data definicija disciplinskog prestupa, a zatim su primera radi označena dela koja se obeležavaju kao disciplinski prestupi. Ta se dela odnose na vršenje službe, zatim na opšte držanje u službi i van nje, a onda na posebno vojničko držanje.

Postupak sudova je takav da omogućava, s jedne strane, tačno utvrđivanje činjenica u svakom pogledu, a s druge strane, da svako pravo optuženog, a naročito pravo odbrane, bude obezbeđeno.

Pošto su disciplinski prestupi takve povrede kojima se nanosi šteta samoj službi, i kazne za te povrede odnose se na ona prava koja potiču iz službe. Međutim kaznama predviđene su i kazne gubitka čina i gubitka službe. U pogledu kazni, a s obzirom na poseban karakter Armije i njene zadatke, dato je Vrhovnom komandantu oružanih snaga pravo da izrečenu kaznu može zameniti blažom, a i osloboditi osuđenoga od kazne.

Ovaj se predlog zakona ne ograničava na organizovanje disciplinskih sudova u Armiji, već propisuje i obrazovanje takvih sudova za oficire i vojne činovnike Uprave državne bezbednosti. Ovo je potrebno obuhvatiti jednim zakonom stoga što je disciplina u Armiji i u Upravi državne bezbednosti podjednaka, tako da i propisi o tome neizbežno moraju biti istovetni.

Sve ovo pokazuje da Predlog zakona o vojnim disciplinskim sudovima odgovara jednoj potrebi i predstavlja dalju meru u organizacionom učvršćenju i jačanju discipline, zakonitosti i unutrašnje čvrstine u službi naše Armije.

Predsednik Vlade FNRJ i
Ministar narodne odbrane
Maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O VOJNIM DISCIPLINSKIM SUDOVIMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 128

21-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 19 i 20 aprila ove godine pretresao je Predlog zakona o vojnim disciplinskim sudovima, dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 5. Posle stava prvog dodaje se nov stav drugi koji glasi: »Po propisima ovog zakona odgovaraju samo oficiri i vojni činovnici.«

Član 6. U prvom stavu, prvi red, brišu se reči »ili većeg značaja«. U tač. 3) mesto reči »akata« staviti reči »radnji«. U tač. 9) briše se reč »očigledno«. U tač. 12) umesto rečice »i« u drugom redu, staviti »ili«. U tač. 13), u prvom redu, brišu se reči »ili pronevera, kao i utaja ili krada«. Tač. 16) briše se. U tač. 18) koja postaje tač. 17) umesto reči »pred neprijateljem« staviti reči »u službi ili van nje«. Tač. 20) deli se na novu tač. 19) koja glasi: »neodržavanje date reči;« i tač. 20) koja glasi: »prenebregavanje obaveza prema porodici;«. U tač. 24) posle reči »zakonima« brisati »i« a posle reči »uredbama brisati tačku i dodati »i propisima«. Dodaju se novi 3 i 4 stav koji glase:

»Za prestupe iz prethodnog stava, ukoliko istovremeno predstavljaju i krivična dela, dostaviće se prijava nadležnom vojnom tužiocu radi pokretanja krivičnog postupka.

Za disciplinske prestupe odgovara se i kad su učinjeni iz nehata.«.

Član 8. Poslednji stav menja se i glasi: »Sukobe nadležnosti između vojnih disciplinskih sudova rešava Viši vojni disciplinski sud.«

Član 9. Poslednji stav menja se i glasi: »Kazna gubitka čina i kazna sniženja čina izriču se samo oficirima, a kazna gubitka službe vojnim činovnicima. Kazna gubitka čina povlači trajan gubitak službe u Jugoslovenskoj armiji. Kazna gubitka službe je trajna.«

Član 10. Posle reči »izrečenu« dodati reč »disciplinsku« a posle reči »kaznu« brisati tekst do kraja i staviti »ublažiti, oprostiti ili ukinuti.«.

Član 13. U prvom stavu, drugi red, umesto reči »kada je« staviti reči »kad je prestup«, a u trećem stavu, drugi red, umesto »dve« staviti »jednu«.

Član 19. U prvom redu umesto reči »koga« staviti »koji«.

Član 20. U drugom stavu rečicu »a« zameniti sa »i«, a posle toga reč »zatim« brisati.

Član 22. U drugom stavu, posle reči »biti« dodati »samo«.

Član 29. U drugom stavu reč »odnosno« brisati. U poslednjem stavu reči »i poslednje« brisati.

Član 32. U drugom redu, posle reči »poslova« brisati zapetu i dodati reči »FNRJ«.

Pored prednjih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca je određen Radovan Mijušković.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora,
Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Života Đermanović, s. r., Đuro Salaj, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Lampret Jože, s. r., Matevž Hace, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Filip Lakuš, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Mihailo Đurović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O VOJNIM DISCIPLINSKIM SUDOVIMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 24

21-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 19 i 20 aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o vojnim disciplinskim sudovima, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 5. Posle stava prvog dodaje se nov stav drugi koji glasi: »Po propisima ovog zakona odgovaraju samo oficiri i vojni činovnici.«

Član 6. U prvom stavu, prvi red, brišu se reči »ili većeg značaja«. U tač. 3) mesto reči »akata« staviti reči »radnji«. U tač. 9) briše se reč »očigledno«. U tač. 12) umesto rečice »i« u drugom redu, staviti »ili«. U tač. 13), u prvom redu, brišu se reči »ili pronevera, kao i utaja ili krađa«. Tač. 16) briše se. U tač. 18) koja postaje tač. 17) umesto reči »pred neprijateljem« staviti reči »u službi ili van nje«. Tač. 20) deli se na novu tač. 19) koja glasi: »neodržavanje date reči;« i tač. 20) koja glasi: »prenebregavanje obaveza prema porodici;«. U tač. 24), posle reči »zakonima« brisati »i« a posle reči »uredbama« brisati tačku i dodati »i propisima«. Dodaju se novi 3 i 4 stav koji glase:

»Za prestupe iz prethodnog stava, ukoliko istovremeno predstavljaju i krivična dela, dostaviće se prijava nadležnom vojnom tužiocu radi pokretanja krivičnog postupka.

Za disciplinske prestupe odgovara se i kad su učinjeni iz nehata.«.

Član 8. Poslednji stav menja se i glasi: »Sukobe nadležnosti između vojnih disciplinskih sudova rešava Viši vojni disciplinski sud.«

Član 9. Poslednji stav menja se i glasi: »Kazna gubitka čina i kazna sniženja čina izriču se samo oficirima, a kazna gubitka službe vojnim činovnicima. Kazna gubitka čina povlači trajan gubitak službe u Jugoslovenskoj armiji. Kazna gubitka službe je trajna.«

Član 10. Posle reči »izrečenu« dodati reč »disciplinsku« a posle reči »kaznu« brisati tekst do kraja i staviti »ublažiti, oprostiti ili ukinuti.«.

Član 13. U prvom stavu, drugi red, umesto reči »kada je« staviti reči »kad je prestup«, a u trećem stavu, drugi red, umesto »dve« staviti »jednu«.

Član 19. U prvom redu umesto reči »koga« staviti »koji«.

Član 20. U drugom stavu rečicu »a« zameniti sa »i«, a posle toga reč »zahtim« brisati.

Član 22. U drugom stavu posle reči »biti« dodati »samo«.

Član 29. U drugom stavu reč »odnosno« brisati. U poslednjem stavu reči »i poslednje« brisati.

Član 32. U drugom redu, posle reči »poslova« brisati zapetu i dodati reči »FNRJ«.

Pored prednjih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca je određen Bogdan Oreščanin.

Sekretar
Joza Milivojević, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

Ninko Petrović, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Josip Rus, s. r., Antun Augustinčić, s. r., Miloš Carević, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Kosać Pavlović, s. r., Tomo Čiković, s. r., Srećko Žumer, s. r., Panko Brašnarov, s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VOJNOJ OBAVEZI DRŽAVLJANA FNRJ OD 1 APRILA 1946 IZMENJE- NOG I DOPUNJENOG ZAKONOM OD 12 DECEMBRA 1946 I 2 DECEMBRA 1947 GODINE

Član 1

Član 11 menja se i glasi:

»Služba u stalnom kadru Jugoslovenske armije traje dve godine.

Izuzetno od ovoga traje:

a) tri godine u gardiskim jedinicama, vazduhoplovstvu, mornarici (sem obalske odbrane) i Korpusu narodne odbrane Jugoslavije kao i za kadrovske podoficire bez obzira na rod odnosno službu u kojoj služe;

b) jednu godinu za lica sa svršenom srednjom, njoj ravnom ili višom školom.«.

Član 2

Član 14 menja se i glasi:

»Lica određena za popunu Jugoslovenske armije starešinskim kadrom upućuju se neposredno u odgovarajuće vojne škole za spremanje za oficire i kadrovske podoficire. U ovu školu mogu biti upućena i lica koja tokom službe u stalnom kadru pokažu odgovarajuće sposobnosti.

Rok službe u kadru za lica iz prethodnog stava koja završe školu za rezervne oficire, a za vojne stipendiste i način služenja, propiše Ministar narodne odbrane. Ovaj rok ne može biti duži od jedne godine.«.

Član 3

U čl. 14) a) posle reči: »člana 11 st. 2« brisati reči: »tač. v)« a posle reči: »a najduže« brisati sve do kraja i staviti: »do 18 decembra 1948 godine«.

Član 4

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VOJNOJ OBAVEZI DRŽAVLJANA FNRJ OD 1 APRILA 1946 IZMENJENOG I DOPUNJENOG ZAKONOM OD 12 DECEMBRA 1946 I 2 DECEMBRA 1947 GODINE

1) Zakonom o vojnoj obavezi državljana FNRJ (»Službeni list FNRJ« br. 28/46, 101/46 i 105/47) predviđen je u čl. 11 rok službe u stalnom kadru Jugoslovenske armije za sve državljane u trajanju od dve godine. Izuzetak je učinjen za pojedine rodove u kojima rok služenja u kadru traje tri odnosno četiri godine i za lica sa svršenom srednjom i višom školom jednu godinu.

Razvoj vojne obuke u našoj Armiji napredovao je u tolikoj meri da su za njeno savladivanje dovoljni i kraći rokovi. Tako u tenkovskim i motorizovanim jedinicama dovoljan je rok od dve godine a u mornarici tri godine (sem obalske odbrane u kojoj rok službe traje dve godine). Stoga je, a u interesu izgradnje naše zemlje, u tom smislu i predložena izmena čl. 11. Istovremeno predložena je i dopuna pomenutog člana koja se sastoji u tome što je za kadrovske podoficire svih rodova i službi predviđen rok od tri godine. Trogodišnji rok službe u stalnom kadru za kadrovske podoficire potreban je da bi mogli da budu što bolje osposobljeni i upotrebljeni za obuku vojnika, a po isteku roka, prema potrebi, uzeti i u aktivnu službu.

2) U predloženim izmenama čl. 14 predviđeno je da se lica određena za popunu Jugoslovenske armije starešinskim kadrom neposredno upućuju u vojne škole za spremanje za oficire i kadrovske podoficire. Ovo stoga što je dosada bilo predviđeno da se u navedene vojne škole i kurseve mogu upućivati samo lica koja tokom službe u stalnom kadru ili za vreme rata pokažu odgovarajuće sposobnosti. Međutim, te odredbe kako su predviđene u čl. 14 ovog zakona, a naročito u čl. 26 Zakona o službi u JA, danas više ne zadovoljavaju, jer se s obzirom na sve veću potrebu starešinskog kadra ukazuje celishodno da se lica određena za popunu JA starešinskim kadrom upućuju i neposredno a ne samo iz kadra.

Odredba da se lica koja za vreme rata pokažu odgovarajuće sposobnosti mogu upućivati u vojne škole ispuštena je iz

zakona kao nepotrebna, jer je ona regulisala jedno prelazno stanje i protekom tog prelaznog perioda postala suvišna.

3) Izmena čl. 14) a) zakona došla je kao posledica predloženih izmena u čl. 11 i 14 radi njihove pravilne primene.

Pretsednik Vlade FNRJ i
Ministar narodne odbrane
Maršal Jugoslavije

Josip Broz Tito, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VOJNOJ OBAVEZI DRŽAVLJANA FNRJ OD 1 APRILA 1946 GODINE IZMENJENOG I DOPU- NJENOG ZAKONOM OD 12 DECEMBRA 1946 I 2 DECEMBRA 1947 GODINE

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 131

22-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 19 i 21 aprila ove godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnoj obavezi državljana FNRJ od 1 aprila 1946 izmenjenog i dopunjenog Zakonom od 12 decembra 1946 i 2 decembra 1947, dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 2. U stavu 1, u trećem redu, umesto reči »škole« staviti reči »jedinice i ustanove«, a u trećem i četvrtom redu umesto reči »za oficire i kadrovske podoficire. U ovu školu mogu biti« staviti reči »oficira i kadrovskih podoficira. U ove jedinice i ustanove mogu biti«. U drugom stavu, u drugom redu, umesto

reči »a za vojne stipendiste i način služenja«, staviti reči »i način služenja za vojne stipendiste«.

Član 3 menja se i glasi: »Povećanje roka službe u kadru u smislu člana 11 tač. a) neće se primenjivati na lica koja se već nalaze u Jugoslovenskoj armiji, a smanjenje toga roka primenjivaće se na ona lica koja su stupila u Jugoslovensku armiju posle 1945 godine.

Lica iz člana 11 stav 2 tač. b) i člana 14 stav 2 koja se nalaze u jedinicama i ustanovama za rezervne oficire, imaju ostati u stalnom kadru do završetka školovanja a najduže do 18 decembra 1948 godine.«.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Radovan Mijušković.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Života Đermanović, s. r., Miloš Minić, s. r., Đuro Salaj, s. r., Sulejman Filipović, s. r., Rista Antunović, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Lampret Jože, s. r., Matevž Hace, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Filip Lakuš, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Mihailo Đurović, s. r.

IZVEŠTAJ

**ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE
SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA
I DOPUNAMA ZAKONA O VOJNOJ OBAVEZI DRŽAV-
LJANA FNRJ OD 1 APRILA 1946 GODINE IZMENJENOG
I DOPUNJENOG ZAKONOM OD 12 DECEMBRA 1946 I
2 DECEMBRA 1947 GODINE**

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA
Zakonodavni odbor
Br. 26
22-IV-1948 god.
Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 19 i 21 aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o izme-

nama i dopunama Zakona o vojnoj obavezi državljana FNRJ od 1 aprila 1946 godine, izmenjenog i dopunjenog Zakonom od 12 decembra 1946 i 2 decembra 1947 godine, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na pretres.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 2. U stavu 1, u trećem redu, umesto reči »škole« staviti reči »jedinice i ustanove«, a u trećem i četvrtom redu umesto reči »za oficire i kadrovske podoficire. U ovu školu mogu biti« staviti reči »oficira i kadrovskih podoficira. U ove jedinice i ustanove mogu biti«. U drugom stavu, u drugom redu, umesto reči »a za vojne stipendiste i način služenja«, staviti reči »i način služenja za vojne stipendiste«.

Član 3 menja se i glasi: »Povećanje roka službe u kadru u smislu člana 11 tač. a) neće se primenjivati na lica koja se već nalaze u Jugoslovenskoj armiji, a smanjenje toga roka primenjivaće se na ona lica koja su stupila u Jugoslovensku armiju posle 1945 godine.

Lica iz člana 11 stav 2 tač. b) i člana 14 stav 2 koja se nalaze u jedinicama i ustanovama za rezervne oficire, imaju ostati u stalnom kadru do završetka školovanja a najduže do 18 decembra 1948 godine.«.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za odborskog izvestioca određen je Sreten Vukosavljević.

Sekretar
Rato Dugonjić, s. r.

Predsednik
Zakonodavnog odbora
Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

Ninko Petrović, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Tomo Čiković, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Antun Augustinčić, s. r., Josip Rus, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Miloš Carević, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Joza Milivojević, s. r., Milan Popović, s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENI I DOPUNI ZAKONA O DEMOBILIZACIJI STARIJIH GODIŠTA OBVEZNIKA I ŽENA U JUGOSLOVEN- SKOJ ARMII

Član 1

Od dana stupanja na snagu ovog zakona propisi čl. 8 Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji neće se primenjivati na one demobilisane, koji su stupili u Jugoslovensku armiju posle 15 maja 1945 godine.

Član 2

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O IZMENI I DOPUNI ZAKONA O DE- MOBILIZACIJI STARIJIH GODIŠTA OBVEZNIKA I ŽENA U JUGOSLOVENSKOJ ARMII

Članom 8 Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji predviđeno je da državni organi u oblastima koje su stradale od fašističke okupacije omogućće demobilisanim da dobiju zajmove za građenje i podizanje kuća u sumi do 10.000.— dinara sa rokom isplate 5—10 godina. Ovo pravo imala su i lica koja su bila demobilisana na osnovu Zakona o demobilizaciji najmladih godišta i druge partije starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji.

Na osnovu gore pomenutog zakonskog propisa odobreno je, prema izveštaju Državne investicione banke FNRJ, počevši od 19 jula 1945 godine do podnošenja ovoga predloga ukupno

53.223 zajma u iznosu od dinara 499,549.181 (četiristotine-devedesetdevetmilijonapetstotinačetredesetdevethiljadstoosamdeset jedan).

Imajući u vidu da se ovi zajmovi odobravaju počev od 19 jula 1945 kao i da je najveći broj demobilisanih lica, koja imaju prava na korišćenje zajma po ovom osnovu, ovaj zajam već iskoristio, trebalo bi izmeniti i dopuniti čl. 8 Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji u tom pogledu da se propis člana 8 pomenutog zakona neće primenjivati na one demobilisane koji su stupili u Jugoslovensku armiju posle 15 maja 1945 godine.

Pretsednik Vlade FNRJ i
Ministar narodne odbrane
Maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENI I DO- PUNI ZAKONA O DEMOBILIZACIJI STARIJIH GODIŠTA OBVEZNIKA I ŽENA U JUGOSLOVENSKOJ ARMIJU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 129

21-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 19 i 20 aprila ove godine, pretresao je Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji, dostavljen mu od Predsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga Odbor ga je jednoglasno usvojio onako kako ga je Vlada FNRJ dostavila Saveznom veću.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca je određen Radovan Mijušković.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Života Đermić, s. r., Đuro Salaj, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Jože Lampret, s. r., Matevž Hace, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Filip Lakuš, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Mihailo Đurović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENI I DOPUNI ZAKONA O DEMOBILIZACIJI STARIJIH GODIŠTA OBVEZNIKA I ŽENA U JUGOSLOVENSKOJ ARMII

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 23

21-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 19 i 20 aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o demobilizaciji starijih godišta obveznika i žena u Jugoslovenskoj armiji, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle proučavanja gornjeg zakonskog predloga Odbor ga je jednoglasno usvojio onako kako ga je Vlada FNRJ predložila Narodnoj skupštini FNRJ.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca je određen Panko Brašnarov.

Sekretar
Joza Milivojević, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

**Ninko Petrović, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Josip Rus, s. r.,
Antun Augustinčić, s. r., Miloš Carević, s. r., Sreten Vukosavlje-
vić, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Bogdan
Oreščanin, s. r., Kosač Pavlović, s. r., Tomo Čiković, s. r., Srećko
Žumer, s. r. Panko Brašnarov, s. r.**

PREDLOG

ZAKONA O LIKVIDACIJI ITALIJANSKE IMOVINE NA TERITORIJI FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE PO UGOVORU O MIRU SA ITALIJOM

Član 1

Sva imovina, prava i interesi Italije i italijanskih državljana koji su na dan stupanja na snagu Ugovora o miru sa Italijom (15 septembra 1947 godine) postojali na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije postaju, saglasno čl. 79 Ugovora o miru sa Italijom, državna svojina Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Imovina, prava i interesi koji po ovom zakonu prelaze u svojinu države popisace se i njihova vrednost proceniti.

Član 2

Kao italijanska imovina u smislu ovog zakona, pored imovine italijanskih gradana, smatraju se i:

1) italijanski podmorski kablovi koji vezuju pojedine tačke na teritoriji FNRJ, iako se deo ovih kablova nalazi van jugoslovenskih teritorijalnih voda;

2) završne instalacije italijanskih podmorskih kablova koji vezuju jednu tačku na teritoriji FNRJ sa jednom tačkom na teritoriji Italije, kao i deo ovakvih kablova u teritorijalnim vodama Federativne Narodne Republike Jugoslavije;

3) imovina italijanskih društava, udruženja i drugih pravnih lica.

Član 3

Ako su imovina, prava ili interesi označeni u čl. 1 ovog zakona prešli u svojinu države po Ustavu FNRJ, Zakonu o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća, Osnovnom zakonu o eksproprijaciji ili po kom drugom zakonu koji predviđa naknadu, oni će se popisati u smislu prethodnog člana i za njih se neće dati naknada.

Član 4

Ništavni su pravni poslovi kojima se onemogućuje prelaz italijanske imovine, prava i interesa (čl. 1) u državnu svojinu FNRJ.

Član 5

Vlada FNRJ propisace uredbom šta se smatra italijanskom imovinom i šta se od ove izuzima saglasno Ugovoru o miru sa Italijom, kao i postupak procene i druge propise za sprovođenje ovog zakona.

Član 6

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ZAKONA O LIKVIDACIJI ITALIJANSKE IMOVINE NA TERITORIJI FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE PO UGOVORU O MIRU SA ITALIJOM

Članom 79 Ugovora o miru sa Italijom (»Službeni list FNRJ« br. 74/47) svaka od savezničkih ili udruženih sila stekla je pravo da zapleni, zadrži, likvidira ili da preduzme ma kakvu drugu akciju u pogledu sve imovine, svih prava i interesa, koji su na dan stupanja na snagu ovog ugovora postojali na njenoj teritoriji, a pripadaju Italiji ili njenim državljanima.

Predloženim zakonom ostvaruje se pravo koje se i našoj državi daje pomenutim članom Ugovora o miru sa Italijom, i to tako što se sva imovina o kojoj je reč proglašava državnom svojinom FNRJ.

Imovina, prava i interesi koji po ovom zakonu prelaze u državnu svojinu popisuju se i procenjuju u cilju utvrđivanja njihove ukupne vrednosti, kao i zato da bi se sopstvenicima pružio dokaz za ostvarenje njihovog otštetnog zahteva prema Italiji.

Da bi se isključila sva ta sumnja, predlog propisuje u čl. 2 da će se kao italijanska imovina smatrati i imovina italijanskih društava, udruženja i drugih pravnih lica. Isto tako, u ovom članu propisano je koji će se podmorski kablovi smatrati italijanskom imovinom, saobrazno čl. 79 Ugovora o miru sa Italijom.

Pošto je moguće da je neka od imovine o kojoj je reč u ovom zakonu prešla u svojinu naše države pre stupanja na snagu Ugovora o miru sa Italijom (15 septembra 1947 god.) na osnovu

Ustava FNRJ, Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća, Osnovnog zakona o eksproprijaciji, ili kog drugog zakona koji predviđa naknadu sopstveniku, bilo je potrebno propisati da se sopstveniku neće dati naknada po tim zakonima, jer je takva imovina obuhvaćena ovim zakonom.

Da bi se onemogućilo osujećenje prelaza italijanske imovine u svojinu države po ovom zakonu, propisano je članom 3 predloga da su ništavni pravni propisi kojima se ovaj prelaz osujećuje.

Ukupna vrednost imovine, prava i interesa, koji po ovom zakonu postaju državna svojina FNRJ, ide na ime otštetnog zahteva koji Federativna Narodna Republika Jugoslavija ističe prema Italiji preko iznosa od 125,000.000 dolara, određenog u čl. 74 Ugovora o miru sa Italijom.

Vlada FNRJ ovlašćena je da donese bliže propise za sprovođenje ovog zakona.

Ministar inostranih poslova FNRJ

Stanoje Simić, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O LIKVIDACIJI ITALIJANSKE IMOVINE NA TERITORIJI FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE PO UGOVORU O MIRU SA ITALIJOM

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 132

22-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

BEOGRAD

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 20 i 21 aprila ove godine pretresao je Predlog zakona o likvidaciji italijanske imovine na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom, dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga i na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama

postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

U naslovu mesto reči „likvidaciji“ staviti „prelazu“ i posle reči „Jugoslavije“ dodati reči „u državnu svojinu Federativne Narodne Republike Jugoslavije“.

U članu 2 pod tač. 1 i 2 „FNRJ“ ispisati.

U članu 5, u prvom redu, posle reči „Uredbom“ dodati reči „saglasno Ugovoru o miru sa Italijom“. U drugom redu brisati reči „saglasno Ugovoru o miru sa Italijom“.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli u celosti usvojiti.

Za izvestioca je određen Mehmed Hodža.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Života Đermanović, s. r., Miloš Minić, s. r., Đuro Salaj, s. r., Sulejman Filipović, s. r., Rista Antunović, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Lampret Jože, s. r., Matevž Hace, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Filip Lakuš, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Mihailo Đurović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O LIKVIDA- CIJI ITALIJANSKE IMOVINE NA TERITORIJI FEDERA- TIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE PO UGO- VORU O MIRU SA ITALIJOM

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ
VEĆE NARODA
Zakonodavni odbor
Br. 27
22-IV-1948 god.
Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ
BEOGRAD

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 19 i 21 aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o likvi-

daciji italijanske imovine na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na pretres.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

U naslovu umesto reči „likvidaciji” staviti „prelazu” i posle reči „Jugoslavije” dodati reči „u državnu svojinu Federativne Narodne Republike Jugoslavije”.

U čl. 2 u tač. 1 i 2 reč „FNRJ” ispisati.

U čl. 5. U prvom redu, posle reči »Uredbom« dodati reči »saglasno Ugovoru o miru sa Italijom«. U drugom redu brisati reči „saglasno Ugovoru o miru sa Italijom”.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca je određen Srećko Žumer.

Sekretar

Rato Dugonjić s. r.

Predsednik

Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić s. r.

Č l a n o v i :

Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Tomo Čiković, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Antun Augustinčić, s. r., Josip Jeras s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Miloš Carević, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Ninko Petrović, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Milan Popović, s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA

Član 1

U članu 10 Zakona o državnim službenicima od 23. jula 1946. godine, u prvom redu odozgo, namesto reči »sva ona lica koja« stavljaју se reči »sve državne službenike koji«.

Član 2

Propis člana 12 menja se i glasi:

»Zvanja pojedinih struka raspoređuju se, prema prirodi, značaju i važnosti poslova u državnoj službi kao i prema obimu odgovornosti, u četiri vrste.

Raspored zvanja u vrste za svaku struku vrši Komitet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ odnosno predsednik vlade narodne republike posebnim naredbama. U tim naredbama može se predvideti mogućnost ustanovljenja drukčijeg rasporeda zvanja određenih struka za pojedine organizacione jedinice«.

Član 3

Propis člana 13 menja se i glasi:

»Državnim službenicima pripadaju za vreme trajanja službeničkog odnosa određene prinadležnosti.

Oblici prinadležnosti: osnovna plata, dodatak po efektu rada, funkcionalni (položajni) dodatak, posebni lični dodatak, premijski dodatak, izvanredna nagrada i dodatak na decu.

Osnovna plata se određuje po strukama i zvanjima, a njihova visina prema prirodi, značaju i važnosti poslova pojedinih zvanja.

Osnovna plata se može zavoditi u fiksnom iznosu, u granicama najmanjeg i najvećeg iznosa ili sa povišicama po godinama službe.

Službenicima se mogu davati i posebni lični dodaci, premij-ski dodaci i izvanredne nagrade za naročito zalaganje i uspeh u službi, za rad pod naročitim uslovima, za postignute uštede u novcu i materijalu, za vanredne radove, za naročiti način rada i tome slično.

Bliže odredbe o prinadležnostima propisuje Vlada posebnom uredbom, kojom može ukidati ili menjati postojeće i uvoditi nove oblike prinadležnosti«.

Član 4

Propis člana 14 menja se i glasi:

»Utvrdjivanje radnih mesta i odgovarajućih zvanja i položaja u pojedinim organizacionim jedinicama ili u pojedinim tipovima ovih jedinica vrši vlada preko svog naročitog organa za sistematizaciju prema organizacionoj strukturi, zadacima i značaju organizacione jedinice«.

Član 5

U članu 18, prva rečenica stava 1 menja se i glasi:

»Protiv rešenja o službeničkim odnosima, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno, službenik ima pravo žalbe i to neposredno višem organu odnosno starešini«.

U istom članu, dodaje se nov stav 3 koji glasi:

»Tužba u smislu prethodnog stava ne može se podnositi protiv drugostepenih rešenja i presuda u disciplinskom postupku«.

Član 6

U članu 20 dodaju se novi stavovi 4 i 5 koji glase:

»Pretsednik Vlade FNRJ odnosno predsednik vlade narodne republike može ovlastiti sekretara vlade za personalnu službu da donosi rešenja o premeštaju odnosno o privremenom upućivanju na rad po prethodnim stavovima.

Protivu rešenja o premeštaju odnosno o privremenom upućivanju na rad službenik nema pravo žalbe«.

Član 7

U članu 30, u stavu 1 brišu se čeri »lični dodaci za izvanredan rad«.

U istom članu, stav 2 menja se i glasi:

»Bliže odredbe o ovome doneće vlada na predlog ministra rada i ministra finansija«.

Sadanji stav 3 briše se.

Član 8

U članu 31, stav 2 menja se i glasi:

»Bliže odredbe o godišnjem odmoru donosi vlada posebnim propisima«.

Član 9

U članu 36, stavovi 2 i 3 menjaju se i glase:

»Pripravnička služba određuje se po zvanjima i traje od jedne do tri godine prema propisima za svaku struku.

Za zvanja raspoređena u četvrtu vrstu pripravnička služba ne postoji«.

Član 10

U članu 37, stav 2 menja se i glasi:

»Službenici mogu napredovati i dobijanjem određene povišice po godinama službe provedene u istom zvanju«.

Član 11

Iza člana 37, dodaje se nov član 37 a koji glasi:

»Izuzetno, službenik može biti vraćen na neposredno niže zvanje odnosno neposredno nižu platu, ako u višem zvanju odnosno u višoj plati nije pokazao potrebnu stručnost i sposobnost.

Službenik ima pravo žalbe protiv rešenja o vraćanju na niže zvanje odnosno na nižu platu u smislu čl. 18 ovog zakona.«

Član 12

Propis člana 43 menja se i glasi:

»Službenik i država mogu prekinuti određeni službenički odnos uz prethodni otkazni rok. Rok otkaza ne može biti kraći od mesec dana ni duži od šest meseci, a određuje se propisima svake struke.

Izuzetno, u slučaju potrebe službe, posebnom uredbom vlade može se predvideti i duži rok od šest meseci za službenike pojedinih struka, zvanja ili grana državne uprave.

U godine službe za otkazni rok uračunava se samo vreme koje je službenik proveo u efektivnoj državnoj službi neprekidno do isteka otkaznog roka, bez obzira da li je ovo vreme provedeno kod istog državnog nadležstva, ustanove ili preduzeća ili kod raznih«.

Član 13

Posle člana 43 dodaje se nov član 43 a koji glasi:

»U cilju pravilnog ostvarivanja otkaza u skladu sa pravilnim vođenjem kadrovske politike i radi zaštite prava službenika,

svaki otkaz dostaviće se u roku od tri dana od dana kada je učinjen od strane službenika, odnosno od dana kada je službeniku saopšten otkaz od strane države, — personalnoj komisiji koja će se u tom cilju obrazovati kod ministarstava i drugih organa i ustanova vlade.

Personalnu komisiju sačinjavaju: jedan predstavnik ministarstva odnosno organa ili ustanove vlade, jedan predstavnik sekretarijata vlade za personalnu službu odnosno više personalne službe koga odredi sekretarijat i jedan predstavnik sindikalne organizacije.

Komisija je dužna da u svakom konkretnom slučaju prethodno sasluša, pismeno ili usmeno, službenika i organa odnosno starešinu koji prima ili daje otkaz, a po potrebi može sprovesti i kratko izvidanje, pa će na osnovu toga doneti rešenje da li otkaz ostaje na snazi ili ne. Ovo rešenje komisija je dužna doneti najdalje u roku od mesec dana od dana kada je učinjen otkaz. Do donošenja rešenja, službenički odnos traje i službenik je dužan da vrši svoje redovne dužnosti.

Vlada FNRJ odnosno narodne republike može obrazovati višu personalnu komisiju pri sekretarijatu vlade za personalnu službu, koju sačinjavaju sekretar vlade za personalnu službu ili njegov pomoćnik, rukovodilac personalne službe odnosno resora, organa ili ustanove vlade i jedan predstavnik Centralnog odbora Jedinštenih sindikata Jugoslavije. Ova komisija može pojedine slučajeve otkaza uzeti od personalnih komisija da ih sama raspravi, ili da po pojedinim slučajevima očigledne povrede propisa o otkazu i o pravima službenika poništi rešenje o otkazu.

Član 14

U članu 44 posle stava 1 dodaje se nov stav 2 koji glasi:

»U godine službe za otpremninu uračunava se samo vreme koje je službenik proveo u efektivnoj državnoj službi neprekidno do isteka otkaznog roka, bez obzira da li je ovo vreme provedeno kod istog državnog nadležstva, ustanove ili preduzeća ili kod raznih. Ako je služba bila ranije prekinuta usled otkaza, vreme provedeno pre toga otkaza ne uračunava se za otpremninu«.

U istom članu, dodaje se na kraju nov stav 4 koji glasi:

»Odredbe prethodnih stavova važe i za službenike imenovane na osnovu izbora, ukoliko prestanak službe nije nastupio po njihovoj molbi«.

Član 15

Posle člana 44 dodaje se nov član 44 a koji glasi:

»Kao vreme provedeno u efektivnoj državnoj službi po članu 43 i 44 ovog zakona računa se državnim službenicima i vreme koje su proveli u partizanskim odredima, Narodnooslobodilačkoj vojsci, Jugoslovenskoj armiji, na radu u narodnooslobodilačkim odborima, ilegalnom radu za Narodnooslobodilački pokret, zatvoru, logoru, internaciji, prinudnom radu, kao i vreme provedeno u zarobljeništvu ukoliko se svojim vladanjem nisu ogrešili o Narodnooslobodilački pokret«.

Član 16

Propis člana 46 menja se i glasi:

»Sistematizaciju u smislu odredaba ovog zakona vrši Vlada FNRJ odnosno Komitet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ.

Predloge za sistematizaciju podnosi Vladi FNRJ odnosno Komitetu za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ Sekretarijat Vlade FNRJ za personalnu službu.

Ne mogu se vršiti nikakva postavljenja na zvanja i mesta koja nisu predviđena u aktu sistematizacije određene organizacione jedinice«.

Član 17

U članu 47, stavovi 1 i 2 menjaju se i glase:

»Sva rešenja o službeničkim odnosima (o zasnivanju, kretanju i prestanku) za službenike savezne državne uprave, ukoliko posebnim propisima nije drukčije određeno, donose nadležni član Vlade, predsednik komiteta odnosno komisije i generalni sekretar Vlade FNRJ, sekretar Vlade FNRJ za personalnu službu, kao i starešine ustanova Vlade FNRJ, a za službenike čija su zvanja raspoređena u prvu vrstu u saglasnosti sa Pretsednikom Vlade FNRJ.

Članovi vlade, predsednici komiteta i generalni sekretar Vlade FNRJ kao i sekretar Vlade FNRJ za personalnu službu mogu ovlastiti svoje pomoćnike, potpredsednike, sekretare, generalne i glavne direktore, direktore i upravnike, kao i ostale starešine podređenih organizacionih jedinica da donose rešenja o službeničkim odnosima za sve službenike, osim za službenike čija su zvanja raspoređena u prvu vrstu«.

Član 18

U članu 48, dodaju se novi stavovi 2 i 3 koji glase:

»Žalba na rešenje o službeničkim odnosima, koje je doneo predsednik Veća, izjavljuje se po članu 18 ovog zakona Administrativnom odboru Veća, odnosno Predsedništvu Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ ako je ovakvo rešenje doneo Sekretar Prezidijuma.

Žalba protiv rešenja o službeničkim odnosima, koje je doneo Javni tužilac FNRJ, izjavljuje se Predsedništvu Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ u smislu člana 18 ovog zakona«.

Član 19

U članu 49, stav 2 menja se i glasi:

»Da bi se vodila pravilna personalna politika, pregledna evidencija službenika i omogućila njihova pravilna raspodela, Sekretarijat Vlade FNRJ za personalnu službu vodiće opštu kartoteku za sve službenike prve i druge vrste, a pojedina ministarstva i drugi organi Vlade FNRJ posebnu kartoteku za službenike prve i druge vrste odgovarajuće grane državne uprave«.

Član 20

U članu 50, stavovi 2 i 3 menjaju se i glase:

»Službenik, kome je služba prestala po članu 88 tač. 2 i 3 ovog zakona, može se ponovo primiti u državnu službu najranije godinu dana po prestanku ranije službe.

Izuzetno, može se iz važnih razloga i u slučaju naročite potrebe službe primati u državnu službu i lice ispod 18 godina starosti ali ne mlade od 16 godina, ili lice koje je prešlo 50 odnosno 60 godina starosti. Za ovo primanje potrebna je saglasnost člana Vlade, predsednika komiteta odnosno komisija Vlade, generalnog sekretara Vlade i sekretara Vlade FNRJ za personalnu službu, ukoliko rešenje o prijemu donose podređene starešine«.

Član 21

U članu 53, stav 1 menja se i glasi:

»Radno vreme službenika je po pravilu osam časova dnevno.«

Član 22

Propis člana 54 briše se.

Član 23

U članu 58, stav 2 menja se i glasi:

»Službeniku pripada plaćeni godišnji odmor koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od 30 dana. Dužina odmora u tim

granicama određuje se posebnim propisima Vlade FNRJ, a vreme kada se ono ima iskoristiti određuje neposredni starešina, vodeći računa da pravilan i normalan tok službe ne bude doveden u pitanje usled odsutnosti službenika.»

Član 24

U članu 60, stav 1 menja se i glasi:

»Službenik koji je bolešću sprečen da dode na dužnost obavestiće o tome najdalje u roku od 24 časa svog neposrednog starešinu. Ako nedolazak na dužnost traje do 3 dana, nadležni organ personalne službe vršiće kontrolu opravdanosti odsustvovanja. Nedolazak na dužnost zbog bolesti duži od 3 dana mora biti opravdan lekarskim uverenjem lekara nadležne ustanove socijalnog osiguranja«.

Član 25

Propis člana 63 menja se i glasi:

»Pri prelazu iz jedne struke u drugu potrebno je da službenik u novoj struci prethodno provede najmanje tri meseca na poslovima zvanja nove struke i da na kraju ovoga roka položi propisani stručni ispit, ukoliko je takav ispit predviđen. Po položenom stručnom ispitu, službenik se postavlja na određeno zvanje. Do postavljenja na novo zvanje službenik zadržava raniju platu.

Odredba prednjeg stava ne važi za službenike prve vrste, kao ni za službenike koji radi naročite sposobnosti i potrebe službe prelaze u drugu struku.

Bliže odredbe o prelazu u drugu struku doneće se u propisima za pojedine struke«.

Član 26

U članu 64, dodaje se nov stav 3 koji glasi:

»Protivu rešenja o premeštaju odnosno o postavljenju na drugu dužnost službenik nema pravo žalbe.«

Član 27

Iza člana 64 dodaje se novi član 64 a koji glasi:

»Službenici vrše po pravilu poslove zvanja koje imaju. Izuzetno, oni mogu biti upotrebljeni privremeno i za druge poslove do 15 dana. Nadležni viši starešina može ovaj rok produžiti do tri meseca, a u izuzetnim slučajevima naročite potrebe službe i preko ovoga roka ali najduže do šest meseci«.

Član 28

Naslov iznad člana 65 menja se i glasi:

»5) Disciplinska odgovornost službenika«.

Propis člana 65 menja se i glasi:

»Državni službenici koji pri vršenju službe ili van nje povrede svoju službenu i radnu dužnost (disciplinu), ili naruše ugled službe i službenika, odgovaraju disciplinski za disciplinske neurednosti ili disciplinske prestupe«.

Član 29

Iza člana 65 dodaje se nov član 65 a koji glasi :

„Disciplinske neurednosti su lakše i neznatnije povrede službene i radne dužnosti, ili ugleda službe i službenika“.

Član 30

Iza novog člana 65 a dodaje se nov član 65 b koji glasi:

»Disciplinski prestupi su teže i većeg značaja povrede službene i radne dužnosti, ili ugleda službe i službenika, propisane zakonom ili kojim drugim pravnim propisom“.

Član 31

Iza novog člana 65 b dodaje se nov član 65 v koji glasi:

„Kao disciplinski prestupi smatraju se naročito:

1) zloupotreba službenog položaja ili prekoračenje službenog ovlašćenja;

2) labavo, nemarno ili neuredno vršenje službene i radne dužnosti, koje prouzrokuje odugovlačenje ili zastoje u radu, kao i svako drugo propuštanje u službi;

3) preduzimanje i vršenje radnji koje očigledno podrivaju u očima građana autoritet i dostojanstvo narodne vlasti;

4) prouzrokovanje imovinske štete državi nemarnim ili nesavesnim obavljanjem službene dužnosti;

5) svaka radnja odnosno propuštanje radnje u cilju da se omete ili onemogući pravilno i brzo funkcionisanje državne službe;

6) povreda službene tajne; lakomislenost u čuvanju poverljivih spisa i podataka;

7) teže povrede službene discipline u odnosu službenika prema starešini i obrnuto;

8) teže povrede propisa čl. 8 ovog zakona;

9) nepreduzimanje ili nedovoljno preduzimanje mera za osiguranje bezbednosti poverenih stvari i lica;

10) zahtevanje ili primanje mita ili prihvatanje obećanja mita;

11) izvršenje utaje ili krađe državne ili poverene imovine pri vršenju službene dužnosti;

12) posluga novcem, hartijama od vrednosti ili stvarima koje su po službenoj dužnosti poverene službeniku, ili njihovo davanje drugom licu radi posluge;

13) falsifikovanje službenih ili javnih isprava i spisa, ili overavanje falsifikovanih isprava i spisa kao i izdavanje lažnih isprava i spisa;

14) oštećenje državne imovine zaključivanjem nepovoljnih ugovora ili poslova;

15) povreda zakona pri vršenju službene dužnosti u nameri da se izvesnom licu koristi ili da se ono ošteti;

16) nemoralno vladanje u službi ili van nje;

17) nepotčinjavanje naredenjima starešina, naročito otkaz poslušnosti;

18) zlonamerno kritikovanje naredaba i postupaka vlasti i starešina, u cilju rušenja reda i discipline;

19) upotreba lažnih podataka pri stupanju u službu ili prećutkivanje takvih okolnosti koje bi sprečavale primanje u državnu službu;

20) pijanstvo uopšte, a naročito za vreme službe ili neposredno pred početak vršenja službe;

21) učestani neopravdani izostanci ili nedolaženje na vreme na službu;

22) rasipno trošenje službenog materijala;

23) ponavljanje iste disciplinske neurednosti više puta;

24) primanje položaja ili odavanje poslovima koji bi bili protivni dostojanstvu službeničkog reda, ili bi ga ometali u vršenju njegovih stalnih službenih dužnosti;

25) kad službenik po svojoj krivici i bez odobrenja nadležnog starešine napusti dužnost (posao), ili kada se po isteku odmora, bolovanja, odsustva, po isteku roka za javljanje na dužnost kod premeštaja odnosno postavljenja na novu dužnost ili upućivanja na rad ne javi na dužnost u roku od 10 dana.

Za dela iz prethodnog stava, ukoliko istovremeno pretstavljaju i krivično delo, disciplinski sud će dostaviti krivičnu prijavu nadležnom javnom tužiocu radi pokretanja krivičnog postupka«.

Član 32

U članu 67 tač. 3 st. 1 menja se i glasi:

3) vraćanje na neposredno nižu platu, odnosno na neposredno niže zvanje za vreme od šest meseci do tri godine;«.

Član 33

Iza člana 67 dodaje se nov član 67 a koji glasi:

»Pri odmeravanju disciplinske kazne uzeće se u obzir težina povrede i njene posledice, veličina štete, olakšavajuće i otežavajuće okolnosti kao i vladanje učinioca.

Olakšavajuće i otežavajuće okolnosti uzimaće se shodno propisima Osnovnog zakona o prekršajima«.

Član 34

U članu 68 dodaje se nov stav 3 koji glasi:

»U pogledu prekida zastarelosti iz stava 2 važe shodno načela Krivičnog zakonika (Opšti deo)«.

Član 35

Posle člana 68 dodaje se nov član 68 a koji glasi:

»Pretsednik Vlade FNRJ može pravosnažno izrečene disciplinske kazne protiv pojedinih službenika ublažiti ili delimično odnosno potpuno osloboditi od izrečene disciplinske kazne. U slučaju potpunog oslobodenja od disciplinske kazne službenik se smatra da nije ni bio osuđivan.

Ublažavanje odnosno oslobodenje po prethodnom stavu vrši Predsednik Vlade FNRJ po svojoj inicijativi ili na predlog sekretara Vlade FNRJ za personalnu službu u saglasnosti sa nadležnim članom Vlade, predsednikom komiteta Vlade, generalnim sekretarom Vlade i starešinom ustanove Vlade FNRJ«.

Član 36

Posle člana 68 a dodaje se nov član 68 b koji glasi:

»Vlada FNRJ može uredbom propisati potpuno oslobodenje za određene vrste disciplinskih prestupa odnosno potpuno oslobodenje od pravosnažno izrečenih disciplinskih kazni«.

Član 37

Propis člana 69 menja se i glasi:

»Kazne za disciplinske neurednosti izriče starešina nadležan za postavljenje ili starešina ko ga on odredi.

Kazne za disciplinske neurednosti službenika Vrhovnog suda FNRJ i Vrhovnog suda socijalnog osiguranja FNRJ izriče predsednik suda.

Kazne za disciplinske neurednosti službenika Javnog tužništva izriče javni tužilac.

Kazne za disciplinske neurednosti službenika Veća Narodne skupštine FNRJ izriče predsednik Veća, a za službenike Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ njegov sekretar.

Član 38

Iza člana 69 dodaje se nov član 69 a koji glasi:

»Protiv rešenja o kazni za disciplinsku neurednost može se žaliti službenik i sindikalna organizacija:

1) Vladi FNRJ, — ako je rešenje o kazni doneo član Vlade, predsednik komiteta ili komisije i generalni sekretar Vlade FNRJ ili sekretar Vlade FNRJ za personalnu službu;

2) Generalnom sekretaru Vlade FNRJ — ako je rešenje o kazni doneo starešina ustanove Vlade FNRJ;

3) neposredno višem starešini, — ako je rešenje o kazni doneo niži starešina;

4) Ministru pravosuda FNRJ, — ako je rešenje o kazni doneo predsednik Vrhovnog suda FNRJ odnosno Vrhovnog suda socijalnog osiguranja FNRJ;

5) Predsedništvu Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ, — ako je rešenje o kazni doneo Sekretar Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ i Javni tužilac FNRJ;

6) Administrativnom odboru Veća Narodne skupštine FNRJ, — ako je rešenje o kazni doneo predsednik Veća Narodne skupštine FNRJ«.

Član 39

Iza člana 69 a dodaje se nov član 69 b koji glasi:

»Žalba protiv rešenja o kazni zbog disciplinske neurednosti podnosi se u roku od osam dana od dana uručenja rešenja, a predaje se starešini koji je doneo rešenje.

Član 40

Iza člana 69 b dodaje se nov član 69 v koji glasi:

»Službenik ne može biti kažnjen pre nego što bude saslušan«.

Član 41

Iza člana 69 v dodaje se nov član 69 g koji glasi:

»Izvršenje kazne za disciplinske neurednosti zastareva za šest meseci od dana pravosnažnosti rešenja o kazni«.

Član 42

Propis člana 70 menja se i glasi:

»Kazne za disciplinske prestupe izriču posebni disciplinski sudovi po prethodno sprovedenom postupku. Disciplinski sudovi se obrazuju kao sudovi prvog i drugog stepena.

Pri ministarstvima i drugim organima i ustanovama Vlade FNRJ kao i pri generalnim i glavnim direkcijama i direkcijama (upravama) obrazuje se za njihove službenike disciplinski sudovi prvog stepena.

Za srodna ministarstva i druge srodne organe i ustanove Vlade FNRJ kao i za njihove područne organizacione jedinice, može se obrazovati jedan zajednički disciplinski sud kod jednog od ovih organa odnosno kod jedne od ovih organizacionih jedinica.

Ministarstva i drugi organi i ustanove Vlade FNRJ mogu obrazovati posebne ili zajedničke sudove prvoga stepena pri svojim područnim organizacionim jedinicama.

Disciplinski sudovi pri ministarstvima i drugim organima i ustanovama Vlade FNRJ istovremeno su i disciplinski sudovi drugoga stepena po žalbama protivu presuda i rešenja disciplinskih sudova pri generalnim i glavnim direkcijama i direkcijama (upravama). Isto tako, oni su drugostepeni disciplinski sudovi i po žalbama protivu presuda i rešenja disciplinskih sudova obrazovanih po stavu 4 ovog člana.

Pri Vladi FNRJ obrazuje se Viši disciplinski sud koji odlučuje po žalbama na presude i rešenja disciplinskih sudova prvoga stepena pri ministarstvima i drugim organima i ustanovama Vlade FNRJ. Drugostepeni disciplinski sud po žalbama protivu presuda i rešenja zajedničkog disciplinskog suda obrazovanog po stavu 3 ovog člana određuje se po prethodnim stavovima«.

Član 43

Iza člana 70 dodaje se nov član 70 a koji glasi:

»Za službenike Veća i Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ obrazuje se zajednički disciplinski sud prvog stepena pri Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ.

Po žalbama protivu presuda i rešenja disciplinskog suda iz prvog stava rešava zajednički disciplinski sud drugog stepena pri Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ«.

Član 44

Iza člana 70 a dodaje se nov član 70 b koji glasi:

»Za službenike Vrhovnog suda FNRJ i Vrhovnog suda socijalnog osiguranja FNRJ disciplinski sud pri Ministarstvu pravosuđa FNRJ je disciplinski sud prvog stepena po disciplinskim krivicama ovih službenika«.

Član 45

Posle člana 70 b dodaje se nov član 70 v koji glasi:

»Svaki disciplinski sud sastoji se od predsednika i dva člana i istog broja zamenika. Predsednika i jednog člana kao i njihove zamenike imenuje nadležni član Vlade, predsednik komiteta odnosno komisije, generalni sekretar Vlade FNRJ i sekretar Vlade FNRJ za personalnu službu, starešina ustanove Vlade FNRJ, kao i generalni i glavni direktor i direktor (upravnik) za sudove koji su obrazovani po stavu 2 člana 70 ovog zakona.

Predsednika i jednog člana za Viši disciplinski sud pri Vladi FNRJ imenuje Predsednik Vlade FNRJ.

Imenovanje predsednika i jednog člana kao i njihovih zamenika za zajednički disciplinski sud po stavu 3 člana 70 ovog zakona vrši se sporazumno između zainteresovanih organa.

Predsednika i jednog člana kao i njihove zamenike za zajednički disciplinski sud po stavu 1 i 2 čl. 70 a ovog zakona imenuju sporazumno predsednici oba veća i Sekretar Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ.

Drugog člana i njegovog zamenika za sve disciplinske sudove delegira sindikalna organizacija«.

Član 46

Iza člana 70 v dodaje se nov član 70 g koji glasi:

»Funkcija predsednika i članova disciplinskog suda kao i njihovih zamenika traje godinu dana.

Predsednik i članovi disciplinskog suda su u vršenju svoje dužnosti nezavisni i sude po zakonu.

Predsednik i članovi disciplinskog suda kao i njihovi zamenici pri stupanju na dužnost polažu zakletvu po propisima koji važe za sudije redovnih sudova.«

Član 47

Propis člana 71 menja se i glasi:

»Starešina koji imenuje članove disciplinskog suda određuje kod svakog prvostepenog disciplinskog suda jednog ili više disciplinskih tužilaca. U slučaju kada je kod disciplinskog suda odre-

deno više disciplinskih tužilaca, starešina organizacione jedinice u kojoj postoji disciplinski sud određuje za svaki pojedini slučaj koji će od disciplinskih tužilaca zastupati optužnicu. Navedene starešine mogu ovo ovlašćenje preneti na svoje pomoćnike, potpredsednike, sekretare ili na druge neposredno podređene starešine.

Disciplinskog tužioca kod zajedničkog disciplinskog suda obrazovanog po stavu 3 člana 70 i po članu 70 a ovog zakona određuju sporazumno zainteresovani organi.

Funkcija disciplinskog tužioca traje godinu dana«.

Član 48

Iza člana 71 dodaje se nov član 71 a koji glasi:

»Svaki okrivljeni službenik može uzeti branioca«.

Član 49

Iza člana 71 a dodaje se nov član 71 b koji glasi:

»U slučaju premeštaja ili postavljanja na drugu dužnost, za službenika koji je učinio kakav disciplinski prestup ostaje nadležan disciplinski sud organizacione jedinice čiji je on bio službenik do premeštaja odnosno postavljenja.

Kada su saizvršioци disciplinskog prestupa službenici raznih organizacionih jedinica za sve okrivljene službenike biće nadležan onaj disciplinski sud koji je po rangu najviši, a ako su u pitanju sudovi istog ranga onda onaj disciplinski sud koji prvi započne postupak ili koji bude delegiran.

Ako službenik jedne organizacione jedinice učini kakav disciplinski prestup u drugoj organizacionoj jedinici biće nadležan disciplinski sud one organizacione jedinice čiji je on službenik.

Ako je službenik jedne organizacione jedinice dodeljen na rad u drugu organizacionu jedinicu, pa učini kakav disciplinski prestup u toj jedinici, biće nadležan disciplinski sud kod te druge organizacione jedinice.

U slučaju ukidanja nadležstva, ustanove ili preduzeća, za službenika koji je učinio kakav disciplinski prestup biće nadležan disciplinski sud one organizacione jedinice koja je preuzela takvog službenika.

Protiv službenika se može voditi disciplinski postupak i nakon prestanka službe za prestup koji je učinio dok je bio u službi, s tim što će se pravosnažna presuda upisati u službenički list osuđenog službenika«.

Član 50

Iza člana 71 b dodaje se nov član 71 v koji glasi:

»Viši disciplinski sud pri Vladi FNRJ, odnosno drugostepeni disciplinski sudovi rešavaju sukobe nadležnosti između podređenih prvostepenih disciplinskih sudova«.

Član 51

Iza člana 71 v dodaje se nov član 71 g koji glasi:

»Viši disciplinski sud pri Vladi FNRJ, odnosno drugostepeni disciplinski sudovi mogu izuzetno zatražiti od svakog podređenog prvostepenog disciplinskog suda disciplinske predmete i sami ih raspraviti, a mogu iz važnih razloga pojedine disciplinske predmete ustupiti u nadležnost bilo kojem disciplinskom sudu za koji su oni drugostepeni disciplinski sud.

Kad Viši disciplinski sud pri Vladi FNRJ odnosno drugostepeni disciplinski sud preuzme nadležnost za rešavanje disciplinskih predmeta, onda u tom slučaju oni rešavaju u prvom i poslednjem stepenu«.

Član 52

Iza člana 71 g dodaje se nov član 71 d koji glasi:

»Pored javnog tužioca, zahtev za zaštitu zakonitosti ima pravo da podigne i sekretar Vlade FNRJ za personalnu službu.

O zahtevu za zaštitu zakonitosti protiv svih pravosnažnih odluka disciplinskih sudova rešava:

1) drugostepeni disciplinski sud, — ako je zahtev za zaštitu zakonitosti podnet protiv pravosnažnih odluka disciplinskih sudova prvog stepena;

2) Viši disciplinski sud pri Vladi FNRJ, — ako je zahtev za zaštitu zakonitosti podnet protiv pravosnažnih odluka drugostepenog disciplinskog suda, kao i protiv pravosnažnih odluka disciplinskog suda pri Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ i pri Javnom tužioštvu FNRJ;

3) Vlada FNRJ protiv pravosnažnih odluka Višeg disciplinskog suda pri Vladi FNRJ.

Zahtev za zaštitu zakonitosti može se podići u roku od šest meseci od dana pravosnažnosti odluke«.

Član 53

U stavu 2 člana 73 namesto reči »dostaviće sva akta« stavljaju se reči »dostaviće prijavu«.

Član 54

U članu 77, dodaje se nov stav 5 koji glasi:

»U pogledu prekida zastarelosti izvršenja disciplinskih kazni važe shodno načela Krivičnog zakonika (Opšti deo)«.

Član 55

Iza člana 78 dodaje se nov član 78 a koji glasi:

»Vlada FNRJ može uredbom propisivati posebne odredbe o disciplinskoj odgovornosti službenika pojedinih struka, zvanja ili grana državne uprave«.

Član 56

U članu 79 dodaje se nov stav 4 koji glasi:

»Predsednika i jednog člana kao i njihove zamenike kod javnog tužioca narodne republike imenuje javni tužilac narodne republike, a kod Javnog tužioca FNRJ, Javni tužilac FNRJ«.

Član 57

U članu 80, dodaju se novi stavovi 2 i 3 koji glase:

»Svi predmeti u disciplinskom postupku smatraju se hitnim. U diciplinskom postupku ne plaćaju se nikakve takse«.

Član 58

Ispred člana 81 stavlja se naslov koji glasi:

»5 a) Materijalna odgovornost službenika«.

Član 59

Propis člana 81 menja se i glasi:

»Službenik, koji pri vršenju svoje službene dužnosti pričinio državi materijalnu štetu svojim nezakonitim ili nepravilnim postupkom, odgovara za ovu štetu lično«.

Član 60

Iza člana 81 dodaje se nov član 81 a koji glasi:

»Ako je službenik u vezi sa disciplinskim prestupom pričinio državi materijalnu štetu, disciplinski sud može presudom osuditi službenika i na plaćanje naknade štete.

Ako se visina štete ne može odmah utvrditi, ili ako bi se raspravljanjem o šteti ometao brzi tok disciplinskog postupka, disciplinski sud će okončati postupak po disciplinskoj krivici i dostaviti predmet nadležnom starešini na dalji postupak, radi naknade štete«.

Član 61

Propis člana 82 menja se i glasi:

»Rešenje o naknadi štete donosi starešina nadležan za postavljanje koji može preneti pravo donošenja ovih rešenja i na podređene starešine za štete koje ne prelaze iznos od 5.000 dinara.

Protiv rešenja o naknadi štete službenik se može žaliti neposredno višem starešini u roku od 15 dana, protiv čijeg rešenja ima mesta tužbi u roku od 30 dana nadležnom okružnom sudu kao radnom sudu.

Protiv odluke disciplinskog suda o naknadi štete službenik se može žaliti drugostepenom disciplinskom sudu, a protiv odluke ovog suda može podići tužbu nadležnom okružnom sudu kao radnom sudu.

Iz opravdanih razloga službenik se može osloboditi od plaćanja štete u celom iznosu ili jednim delom. Rešenje o tome donosi nadležan član Vlade, predsednik komiteta odnosno komisije Vlade, generalni sekretar Vlade FNRJ, sekretar Vlade FNRJ za personalnu službu kao i starešina ustanove Vlade FNRJ, koji mogu ovlastiti svoje pomoćnike, potpredsednike, sekretare i starešine podređenih organizacionih jedinica da donose ova rešenja za štete koje ne prelaze iznos od 1.000 dinara.

Rešenje o naknadi štete kao i oslobodenju od plaćanja štete za službenike veća Narodne skupštine FNRJ odnosno njenog Prezidijuma donose predsednici veća odnosno Sekretar Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ. Protiv rešenja o naknadi štete službenik ima pravo žalbe po stavu 2 ovog člana Administrativnom odboru Veća odnosno Predsedništvu Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ.

Rešenje o naknadi štete kao i oslobodenju od plaćanja štete za službenike javnog tužioštva narodne republike i podređenih tužioštava donosi javni tužilac narodne republike, a za službenike Javnog tužioštva FNRJ Javni tužilac FNRJ. Protiv rešenja javnog tužioca narodne republike službenik ima pravo žalbe Javnom tužiocu FNRJ, a protiv rešenja Javnog tužioca FNRJ kao prvostepenog Predsedništvu Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ.

Član 62

Propis člana 83 menja se i glasi:

»Vlada FNRJ može uredbom propisati posebne odredbe o materijalnoj odgovornosti prema državi službenika pojedinih struka, zvanja ili grana državne uprave«.

Član 63

U članu 84 stav 3 menja se i glasi:

»Pre konačne odluke suda odnosno državnog organa nadležni starešina ne sme skinuti suspenziju, a posle donošenja ove odluke može je produžiti ako bi postojali razlozi za dalju suspenziju po članu 85 ovog zakona«.

Član 64

U članu 85 stav 2 menja se i glasi:

»Rešenje o udaljenju od dužnosti donosi starešina ili nadležni kontrolni organ, koji su dužni da ovo rešenje odmah dostave višem starešini. Ovaj starešina može osnažiti ili poništiti udaljenje od dužnosti. Protiv rešenja ovog starešine disciplinski tužilac, kontrolni organ i službenik mogu izjaviti žalbu u roku od osam dana nadležnom prvostepenom disciplinskom sudu. Rešenje disciplinskog suda po ovoj žalbi je konačno.«

Član 65

U članu 86 stav 1 menja se i glasi:

»Za vreme udaljenja od dužnosti po članu 84 i 85 ovog zakona službeniku se počev od prvog narednog meseca po donošenju rešenja o udaljenju isplaćuje jedna trećina čistih prinadležnosti. Ako suspendovani službenik ima porodicu na izdržavanju, isplaćuje mu se polovina čistih prinadležnosti sa dodatkom na decu.«

Posle stava 1 dodaje se novi stav 2 koji glasi:

»O skidanju suspenzije po članu 84 i 85 ovog zakona mora se doneti rešenje, a isplata celih prinadležnosti teče od dana stupanja na dužnost po donošenju ovog rešenja«.

Sadanji stav 2 postaje stav 3, stav 3 postaje stav 4, a stav 4 postaje stav 5.

Član 66

U članu 87, poslednji stav menja se i glasi:

»Za vreme odsustvovanja zbog bolesti duže od tri dana odnosno radi lečenja i oporavka (član 60 ovog zakona) službeniku se ne može otkazivati služba.«

Član 67

U članu 88, tač. 5 stava 1 menja se i glasi:

»kada službenik posle 12 meseci neprekidnog bolovanja od strane lekarske komisije bude oglašen nesposoban za vršenje

službe najmanje još za daljih 12 meseci, ukoliko ne bi po odobrenju Ministra rada FNRJ bio ovaj rok produžen još za izvesno vreme;«.

Na kraju stava 2 istog člana dodaju se reči:

»Za visinu otpremnine i određivanje vremena koje se uračunava za otpremninu važe shodno propisi stava 1 i 2 člana 44 i čl. 44 a ovog zakona«.

Član 68

U članu 91, stav 1 menja se i glasi:

»Za svaki prestanak službe ma po kome osnovu nastupio mora nadležni starešina doneti rešenje u kome se pored ostalog ima utvrditi i dan prestanka službe. Rešenje se mora doneti u toku meseca u kome je nastupio osnov odnosno razlog za prestanak službe, a najdalje u roku od mesec dana od dana nastupanja ovog osnova odnosno razloga«.

U istom članu, stav 5 menja se i glasi:

»Po prestanku službe, službenik ne može sam napustiti dužnost nego mora biti nadležno razrešen. U slučaju prestanka službe po presudi redovnog ili disciplinskog suda službenik se može razrešiti odmah čim stigne obaveštenje o pravosnažnosti presude. Ako službenik nije na dužnosti pa nema mogućnosti da se redovnim putem razreši, dan kada njegovom neposrednom starešini stigne obaveštenje o prestanku službe uzima se kao dan razrešenja. U slučajevima prestanka iz tač. 1 i 2 člana 88 ovog zakona kao dan razrešenja smatra se dan gubitka državljanstva ili biračkog prava odnosno dan kada je službenik napustio dužnost. Ako se u roku naznačenom u stavu 1 ovog člana ne donese rešenje o prestanku službe kao dan razrešenja smatra se poslednji dan toga roka«.

U istom članu stav 6 menja se i glasi:

»Pravo na prinadležnosti ima službenik, izuzev slučaja iz stava 5 člana 87 ovog zakona, do kraja meseca u kome je razrešen ili u kome se smatra da je razrešen, odnosno u kom je umro«.

Član 69

U članu 94, stavovi 2, 4 i 5 brišu se.

Član 70

Propis člana 96 menja se i glasi:

»Na osnovu uredaba o strukama i prinadležnostima izvršice se prevođenje svih zatečenih državnih službenika na nova zvanja i prinadležnosti.

Službenicima kojima služba bude otkazana ili koji otkazu službu pre 1 januara 1948 godine otkazni rok traje mesec dana bez prava na otpremninu. U pogledu određivanja njihove penzije primenjivaće se postojeći propisi o penzijama».

Član 71

Propis člana 97 briše se.

Član 72

Propis člana 98 menja se i glasi:

»Do prevođenja državnih službenika na nova zvanja i nove prinadležnosti, primenjivaće se u pogledu napredovanja i prinadležnosti dosadašnji propisi«.

Član 73

Iza člana 98 dodaje se nov član 98 a koji glasi:

»Dok se ne donesu posebni propisi o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti radnika zaposlenih u državnim nadležstvima i ustanovama primenjivaće se shodno propisi ovog zakona o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti«.

Član 74

Iza člana 102 dodaje se nov član 102 a koji glasi:

»Ovlašćuje se Prezidijum Narodne skupštine FNRJ da izda prečišćen tekst ovog zakona u koji će biti unete sve izmene i dopune«.

Član 75

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA

Zakon o državnim službenicima, koji je Narodna skupština FNRJ donela 23 jula 1946 godine, pokazao se kao pravilan osnov u dosadašnjoj izgradnji našeg novog službeničkog sistema. Na osnovu njega doneti su, u većini republika, republički zakoni o državnim službenicima, kao i dopunski savezni propisi koji su dalje razrađivali načela i odredbe zakona. Danas se može već

reći da je u bitnim crtama izgrađen nov službenički sistem koji odgovara narodnoj državi.

Međutim, novo iskustvo, razrađenost sistema u praksi i potrebe daljeg usavršavanja i učvršćenja pojedinih njegovih ustanova zahtevaju da se izvrše izvesne izmene i dopune u samom zakonu.

Predlog zakona ima za cilj da unese u dosadašnji tekst zakona ove izmene i dopune koje se odnose na sledeća pitanja:

1) Osnovne uredbe o strukama i osnovne uredbe o prinalležnostima saveznih državnih službenika, koje je donela Vlada FNRJ kao i odgovarajuće uredbe koje su donele vlade narodnih republika, razrađuju osnovne postavke o strukama i prinalležnostima iz saveznog odnosno republičkog zakona o državnim službenicima. Međutim, od stupanja na snagu ovog zakona pa do donošenja pomenutih uredaba proteklo je više od godinu dana. Za to vreme odnosi u državnoj službi dalje su se razvijali i kristalisali u skladu sa razvojem našeg novog državnog aparata, a naročito u vezi sa razvojem i organizacionim učvršćenjem državnog rukovodstva privredom. Zbog toga je bilo potrebno da se te postavke dalje razrade u pomenutim uredbama i u izvesnoj meri da se dopune, kako bi najbolje odgovarale razvoju naših stručnih kadrova, njihovom unapređenju i pravilnom funkcionisanju rada svake struke. Ali, usled opšteg značaja ustanovljenih principa i odnosa za naš novi službenički sistem potrebno je svim tim promenama dati i čvrstu zakonsku osnovu.

U tom cilju predlažu se izmene i dopune u članu 1 do čl. 26, čl. 68 do 72 ovog predloga.

2) Značajne su i izmene i dopune koje su učinjene u propisima zakona koji regulišu pitanje disciplinske odgovornosti službenika. Sve ove izmene i dopune su nužne, jer neka bitna pitanja iz disciplinskog službeničkog prava nisu bila dosada zakonski regulisana, što je u praksi dovodilo do nepravilnog i različitog rešavanja pojedinih istih ili sličnih disciplinskih slučajeva.

Predloženim izmenama i dopunama ovo se otklanja, jer se upotpunjava naše novo pozitivno disciplinsko pravo potrebnim pravno-tehničkim sredivanjem dosadašnjih propisa u cilju što preglednijeg njihovog rasporeda i boljeg i bržeg snalaženja u njima. Naročito treba istaći dopune koje preciziraju što je moguće bliže pojam disciplinske odgovornosti, razgraničavaju disciplinsku od krivične odgovornosti, postavljaju bliže granice disciplinske odgovornosti za disciplinske prestupe, precizno i

jasno određuju nadležnost sudova za presuđivanje disciplinskih prestupa pojedinih grupa službenika, uprošćavaju proceduru kod donošenja rešenja za disciplinske neurednosti a time i ubrzavaju postupak kod kažnjavanja.

Uopšte, izmene i dopune ove vrste teže, s jedne strane, da učvrste i dalje razviju službeničku disciplinu, neophodnu za stabilnost i efikasan rad našeg državnog aparata, a s druge strane, da pruže državnim službenicima sigurne garancije njihovih prava.

U tom cilju predlažu se izmene i dopune u čl. 28—57 ovog predloga.

Najzad, u ovom predlogu treba da se istakne kao značajna novina predviđanje mogućnosti da se za disciplinske prekršaje može dati pojedinačno delimično ili potpuno oslobođenje od izrečene kazne, kao i grupno oslobođenje od određenih vrsta kazni. (Individualno oslobođenje može dati Predsednik Vlade FNRJ po svojoj inicijativi ili na predlog Sekretarijata Vlade FNRJ za personalnu službu, a grupno Vlada FNRJ posebnom uredbom (čl. 35 i 36 predloga).

Osim toga, izmene i dopune uprošćavaju i ubrzavaju postupak u pogledu raspravljanja pitanja naknade štete državi koju bi službenik učinio u vezi sa disciplinskim prestupom ili izvan njega. Dosadašnji postupak za naplatu štete bio je prilično složen i dug, što je stvaralo odugovlačenje naplate i nepotrebne troškove. U novom postupku, koji se osniva na već usvojenim principima postupka za naknadu prouzrokovane štete (na primer, čl. 129 Osnovnog zakona o prekršajima) to se otklanja.

U tom cilju predlažu se izmene i dopune u čl. 58—62 ovog predloga.

3) Jedna od najvažnijih izmena odnosi se na pitanje otkaza. U dosadašnjoj praksi pokazalo se da je propis člana 43 Zakona o državnim službenicima, koji je postavljao otkaz kao neograničeno pravo prekida službeničkog odnosa, bivao u većini slučajeva primenjivan na štetu državne službe. Usled toga što je u uslovima našeg društveno-ekonomskog uređenja za svakog službenika omogućeno da nađe novu službu, pojedini službenici su olako i čak zloupotrebljavajući pravo otkaza menjali često svoja službena mesta. Sve je to imalo za posledicu ometanje pravilnog vođenja kadrovske politike i pravilnoga rasporeda i razmeštaja stručnih kadrova prema potrebi službe. S druge strane, bilo je primera nepravilne primene, istina retkih, otkaza od strane pojedinih starešina koji su davali otkaz bez dovoljno opravdanih razloga ili nisu u dovoljnoj meri vodili računa o po-

trebi slobodnog opredeljenja službenika prema njegovim naklonostima i sposobnostima.

Da bi se ove nepravilnosti i slabosti u pitanju otkaza otklonile, predlog ovog zakona u članu 13 postavlja otkaz organizovano i na čvršću i objektivnu osnovu. Otkaz kao pravo države odnosno državnog službenika ne ukida se, ali se otkazom jedne ili druge strane ne prekida automatski službenički odnos. O opravdanosti otkaza, kako sa tačke gledišta interesa službe, tako i sa tačke gledišta interesa službenika, pozvana je da rešava posebna personalna komisija. Sastav ove komisije, činjenica da se ona obrazuje samo kod saveznih i republičkih ministarstava i drugih organa i ustanova vlade, kao i postupak rada koji traži dublje ispitivanje uzroka i okolnosti otkaza, — pokazuje da će se pitanju otkaza posvetiti naročita, ozbiljna i odgovorna pažnja koju je uostalom i po sadašnjem zakonu sistem otkaza pretpostavljao, bez obzira što to u praksi nije uvek pravilno shvatanje. U tom pravcu viša personalna komisija koja se može obrazovati pri Sekretarijatu Vlade za personalnu službu služiće kao garancija za pravilnost rada personalnih komisija i obezbediće jednoobraznost merila i postupka kod otkaza. Ovako organizovano vršenje prava otkaza sadrži u sebi dovoljno garancija od zloupotreba, samovlasnosti ili uskih shvatanja prilikom rešavanja o otkazu.

Personalne komisije, prema svom položaju i mogućnosti šireg gledanja, imaju sve uslove da regulišu vršenje prava otkaza saglasno pravilnoj politici razmeštaja i iskorišćavanja kadrova, vodeći stalno računa o tome da su kadrovi jedan od dragocenih kapitala naše države i da se naklonosti i sposobnosti svakog pojedinog službenika imaju upotrebiti na radnom mestu na kome će on dati svesno i dobrovoljno najveći i najbolji rezultat u korist narodne zajednice i u svoju ličnu korist.

4) Po članu 88 tač. 2 Zakona o državnim službenicima predviđa se kao jedina sankcija za samovlasno napuštanje službe — prestanak službe po sili zakona. Nikakve druge sankcije on ne predviđa. To znači da je službenik — što se u praksi vrlo često dešava — koji je samovlasno napustio službu, mogao otići u svaku drugu državnu službu i dobiti zaposlenje u njoj, ma da sam njegov postupak samovlasnoga napuštanja predstavlja povredu njegove službene dužnosti koja može da ima vrlo štetnih posledica na pravilan i brz tok funkcionisanja državne službe. Pored toga, na ovaj način se zaobilaze i propisi o otkazu, jer je otkaz skopčan sa izvesnim uslovima i procedurom, tako da službenik upotrebljava jednostavniji i kraći put samovlasnog napuštanja službe.

Da bi se ovo ubuduće sprečilo, u predlog su unete odgovarajuće mere koje imaju za cilj da osiguraju i zaštite pravilan i neprekidan tok rada u državnim nadležnostima, ustanovama i preduzećima.

5) Osim ovih izmena i dopuna potrebno je podvući i pojedine druge, koje, unoseći više jasnoće u postojeće propise zakona, predstavljaju niz garantija prava i interesa službenika. Ovde dolaze u prvom redu odredbe ovog predloga kojima je proširen krug službenika koji imaju pravo na otpremninu, na primer, na sudije i druge izabrane službenike (član 14); — kojima se kao vreme za računanje visine otpremnine uzima i vreme provedeno u partizanskim odredima, Narodnooslobodilačkoj vojsci, Jugoslovenskoj armiji, zatvoru, logoru itd. (član 5); — odredba po kojoj se službeniku za vreme udaljenja od dužnosti isplaćuje jedna trećina čistih prinadležnosti, dok po sadašnjem tekstu uopšte nije imao prava na prinadležnosti za ovo vreme, (član 65); — odredba po kojoj se zaštićuje službenik od otkaza za vreme odsustvovanja zbog bolesti odnosno radi lečenja i oporavka (član 66); — odredba po kojoj se službenik u slučaju stručne nesposobnosti može vratiti samo na neposredno niže zvanje odnosno nižu platu, te se time otklanja proizvoljnost u ovom pogledu (član 11), odnosno odredba po kojoj službenik može biti disciplinski kažnjen samo na vraćanje na neposredno niže zvanje odnosno neposredno nižu platu (član 32) itd.

Najzad, treba istaći i dopunu koja je učinjena u članu 73 ovog predloga. Danas ne postoje posebni propisi o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti radnika u državnim nadležnostima i ustanovama. Da bi se ovo neregulisano stanje privremeno otklonilo, dok se ne donesu posebni propisi o tome, kao nužna mera predviđa se da će i za radnike u ovom pogledu važiti shodno propisi koji se primenjuju na državne službenike.

Kao što se iz svega ovoga vidi, predlog ne unosi u službenički sistem principijelne promene. Sve predložene izmene i dopune u celini imaju za cilj dalje učvršćenje našeg državnog aparata jačanjem discipline i zakonitosti u službeničkim odnosima, kao i proširenje garantija zakonom utvrđenih prava i interesa službenika.

Potpredsednik Vlade FNRJ
i Predsednik Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju
narodne vlasti Vlade FNRJ

E. Kardelj, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 114

20-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 15, 16 i 19 aprila ove godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 3. Dodaje se nov stav 5 koji glasi:

»Kod svih zvanja gde je moguće meriti efekat rada kvantitativno, ustanoviće se dodatak po efektu rada na osnovnu platu.«

U poslednjem stavu umesto reči »vlada« staviti »Vlada FNRJ odnosno vlada narodne republike«. Isto tako i u čl. 4, 7, 8 i 12.

Član 5. Posle prvog stava dodaje se nov stav koji glasi:

»U istom članu, u drugom stavu, iza reči »rešenja« brisati ostatak rečenice i mesto toga staviti »podići tužbu kod nadležnog okružnog suda kao radnog suda u roku od 30 dana od dana prijema rešenja«.

Član 12. U prvom stavu na kraju dodati reči »prema godinama službe, a može i prema vrsti zvanja«.

Član 13. U trećem stavu, u četvrtom redu, iza reči »izviđanje« staviti tačku i brisati ostatak rečenice. Mesto toga staviti novu rečenicu koja glasi: »Na osnovu toga komisija će utvrditi da li je otkaz opravdan i doneće rešenje da li otkaz

ostaje na snazi ili ne.« Peti stav, prvi red, iza reči »odnosno« dodati reč »vlada«. U istom stavu, peti red, iza reči »odbora« dodati »odnosno glavnih odbora«.

Član 14. Prvi stav, peti red, iza reči »neprekidno« brisati reči »do isteka otkaznog roka«. Poslednja rečenica ovog stava briše se.

Član 15. Četvrti red, iza reči »su« dodati reči »do svršetka rata«. U šestom redu, iza reči »odborima«, dodati reči »ili na drugim političkim funkcijama ili poslovima ili na«. U šestom redu, iza reči »pokret« mesto zapete staviti tačku i zapetu. Dodaje se nov stav koji glasi: »Licima, koja su kao članovi predstavničkih organa državne vlasti vršila kakvu stalnu funkciju u tim organima, kao i članovima vlada priznaje se vreme provedeno u toj funkciji kao vreme efektivne državne službe u smislu čl. 43 i 44 ovog zakona, pod uslovima da su po prestanku takve funkcije neposredno stupili u državnu službu.«.

Član 16 menja se i glasi: »Propis člana 46 menja se i glasi: »Sistematizaciju u smislu odredaba ovog zakona vrši Vlada FNRJ odnosno po njenom ovlašćenju Komitet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ na predlog Sekretarijata Vlade FNRJ za personalnu službu.

Ne mogu se vršiti nikakva postavljenja na zvanja i mesta koja nisu predviđena u aktu sistematizacije određene organizacione jedinice.«.

Član 17. Dodaje se nov stav 3, koji glasi: »Predsednik Vlade FNRJ može savezne državne službenike premeštati odnosno privremeno upućivati na rad iz jednog u druge resore odnosno iz jedne u drugu odganzacionu jedinicu savezne državne uprave. Predsednik Vlade može ovlastiti sekretara Vlade FNRJ za personalnu službu da donosi rešenja o ovome, izuzev za službenike prve vrste.«

Član 20. Prvi stav menja se i glasi: »U članu 50 stav 3 menja se i glasi: »Dosadašnji drugi stav postaje nastavak stava 1. Dodaje se nov stav drugi koji glasi: »U istom članu dodaje se na kraju nov stav peti koji glasi:

»Personalni organ odnosno službenik koji sprema rešenje o prijemu u službu dužan je da prethodno ispita razloge o prestanku ranije službe lica koje se prima, ukoliko je ono bilo u državnoj službi. Za povredu ove dužnosti službenik odgovara disciplinski i materijalno.«

Član 26 menja se i glasi:

»U članu 64 dodaju se novi stavovi 3 i 4 koji glase:

»U opravdanim slučajevima, naročito kod službenika koji predaju blagajnu i inventar ili polažu račune, starešina koji je

doneo rešenje o premeštaju može rokove iz prethodnog stava produžiti do 30 dana.

Protivu rešenja o premeštaju odnosno o postavljenju na drugu dužnost službenik nema pravo žalbe.«

Član 29. U drugom redu brišu se reči »i neznatnije.«

Član 30. U drugom redu brišu se reči »i većeg značaja«. Dodaje se nov drugi stav koji glasi: »Službenik odgovara za disciplinski prestup bez obzira da li je učinjen svesno ili iz nehata.«

Član 31. U tač. 2 prva reč »labavo« briše se. U petoj tački, prvi red, mesto reči »cilju« staviti »nameri«. Tačka 10 menja se i glasi: »primanje poklona ili drugih pogodnosti u vezi sa službom;«. U tač. 11 brišu se reči »izvršenje utaje ili krade« i mesto toga staviti »prisvajanje«. Tačka 13 briše se. Tačka 19 briše se. Tačka 23 menja se i glasi: »produženo ponavljanje disciplinskih neurednosti;«. Tačka 25, u prvom i drugom redu, mesto reči »po svojoj krivici i bez odobrenja nadležnog starešine« staviti reč »samovlasno«.

Član 35. Druga rečenica prvog stava menja se i glasi: »Pravosnažno izrečene disciplinske kazne protiv pojedinih službenika mogu se ublažiti ili se pojedini službenici mogu delimično odnosno potpuno osloboditi od izvršenja izrečene disciplinske kazne.« Drugi stav menja se i glasi: »Ublažavanje odnosno oslobođenje po prethodnom stavu vrši Pretsednik Vlade FNRJ po svojoj inicijativi ili na saglasan predlog sekretara Vlade FNRJ za personalnu službu i nadležnog člana Vlade odnosno pretседника komiteta, generalnog sekretara ili starešine ustanova Vlade FNRJ.«.

Član 36. Četvrti red, iza reči »od« dodati reč »izvršenja«.

Član 37. U poslednjem stavu, u drugom redu, iza reči »pretседnik« dodati reči »ili sekretar«. Na kraju rečenice brisati tačku i dodati reči »odnosno starešina koga on ovlasti«.

Član 38. U tač. 5, u prvom redu, ispred reči »Pretsedništvo« dodati reči »Sekretaru Prezidijuma ako je rešenje doneo starešina po njegovom ovlašćenju odnosno«. U tač. 6, u drugom redu, iza reči »pretседnik« dodati reči »ili sekretar«.

Član 41. U trećem redu mesto reči »šest« staviti »tri«, a mesto reči »meseci« pisati »meseca«.

Član 44. Dodaje se nov stav drugi koji glasi: »Kazne za disciplinske neurednosti i prestupe pretседnika i članova disciplinskih sudova izriče viši disciplinski sud, a za disciplinske neu-

rednosti i prestupe predsednika i članova Višeg disciplinskog suda pri Vladi FNRJ, Predsednik Vlade FNRJ.

Presuda višeg disciplinskog suda odnosno rešenje Predsednika Vlade FNRJ konačni su.«

Član 50. Dodaje se nov stav 2 koji glasi: »Viši disciplinski sud pri Vladi FNRJ rešava sukobe nadležnosti između disciplinskog suda pri saveznoj organizacionoj jedinici i disciplinskog suda pri organizacionoj jedinici narodne republike, kao i između disciplinskih sudova pri organizacionim jedinicama narodnih republika.«

Član 59 menja se i glasi: »Propis člana 81 menja se i glasi:

»Službenik koji pri vršenju svoje službene dužnosti učini državi materijalnu štetu odgovara za ovu štetu lično po načelima građanskog prava.«

Član 60. Treći stav člana 61 postaje drugi stav člana 60.

Član 61. U pretposlednjem stavu, treći red, mesto reči »Veća« staviti »veća ili sekretar«. U četvrtom redu, iza reči »FNRJ« dodati reči »odnosno starešina koga on ovlasti«.

Član 65. Treći stav menja se i glasi: »U stavu 2 koji postaje stav 3, posle reči »krivični« dodaju se reči »odnosno disciplinski«.

Član 66. U drugom redu brišu se reči »duže od tri dana«.

Član 67. Prvi red menja se i glasi: »U članu 88, u stavu 1 briše se t. 2. U istom stavu t. 5 menja se i glasi: »Prvi stav, treći red, mesto reči »nesposoban« staviti »nesposobnim«.

Član 68. Dodaje se nov stav 2 koji glasi: »U istom članu, u stavu 3 brišu se reči »u slučaju tačke 2) istekom desetodnevnog roka;«.

U stavu 2 koji postaje stav 3, u devetom redu briše se »i 2«, a u desetom brišu se reči »odnosno dan kada je službenik napustio dužnost«. Na kraju istog stava dodaju se reči: »Iz opravdanih razloga naročito kod službenika koji predaju blagajnu i inventar ili polažu račune, starešina koji je doneo rešenje o prestanku službe može rok razrešenja produžiti još za mesec dana «

Član 72. Prvi red menja se i glasi: »Član 98 briše se«.

Član 74 menja se i glasi: »Član 101 briše se.«

Dodaje se nov član 75 koji glasi: »Ovlašćuje se Prezidijum Narodne skupštine FNRJ da na osnovu ovog zakona izda prečišćen tekst Zakona o državnim službenicima.«.

Stari član 75 postaje član 76.

Pored navedenih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je dr Jerko Radmilović.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Mihailo Đurović, s. r., Mehmed Hodža, s. r.,
dr Jakov Grgurić, s. r., Matevž Hace, s. r., Lampret Jože, s. r.,
Tihomir Nikodijević, s. r., Čamo Edhem, s. r., Đuro Salaj, s. r.,
Rista Antunović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Miloš Mi-
nić, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 11

19-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 15 i 19 aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 3. Dodaje se nov stav 5 koji glasi:

»Kod svih zvanja gde je moguće meriti efekat rada kvantitativno, ustanoviće se dodatak po efektu rada na osnovnu platu.«

U poslednjem stavu umesto reči »vlada« staviti »Vlada FNRJ odnosno vlada narodne republike«. Isto tako i u čl. 4, 7, 8 i 12.

Član 5. Posle prvog stava dodaje se nov stav koji glasi:

»U istom članu, u drugom stavu, iza reči »rešenja« brisati ostatak rečenice i mesto toga staviti »podići tužbu kod nadležnog okružnog suda kao radnog suda u roku od 30 dana od dana prijema rešenja«.

Član 12. U prvom stavu na kraju dodati reči »prema godinama službe, a može i prema vrsti zvanja«.

Član 13. U trećem stavu, u četvrtom redu, iza reči »izviđanje« staviti tačku i brisati ostatak rečenice. Mesto toga staviti novu rečenicu koja glasi: »Na osnovu toga komisija će utvrditi da li je otkaz opravdan i doneće rešenje da li otkaz ostaje na snazi ili ne.« Peti stav, prvi red, iza reči »odnosno« dodati reč »vlada«. U istom stavu, peti red, iza reči »odbora« dodati »odnosno glavnih odbora«.

Član 14. Prvi stav, peti red, iza reči »neprekidno« brisati reči »do isteka otkaznog roka,«. Poslednja rečenica ovog stava briše se.

Član 15. Četvrti red, iza reči »su« dodati reči »do svršetka rata«. U šestom redu, iza reči »odborima«, dodati reči »ili na drugim političkim funkcijama ili poslovima ili na«. U šestom redu, iza reči »pokret« mesto zapete staviti tačku i zapetu. Dodaje se nov stav koji glasi: »Licima, koja su kao članovi predstavničkih organa državne vlasti vršila kakvu stalnu funkciju u tim organima, kao i članovima vlada priznaje se vreme provedeno u toj funkciji kao vreme efektivne državne službe u smislu čl. 43 i 44 ovog zakona, pod uslovima da su po prestanku takve funkcije neposredno stupili u državnu službu.«.

Član 16 menja se i glasi: »Propis člana 46 menja se i glasi:

»Sistematizaciju u smislu odredaba ovog zakona vrši Vlada FNRJ odnosno po njenom ovlašćenju Komitet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ na predlog Sekretarijata Vlade FNRJ za personalnu službu.

Ne mogu se vršiti nikakva postavljenja na zvanja i mesta koja nisu predviđena u aktu sistematizacije određene organizacione jedinice.«.

Član 17. Dodaje se nov stav 3, koji glasi: »Pretsednik Vlade FNRJ može savezne državne službenike premeštati odnosno pri-

vremeno upućivati na rad iz jednog u druge resore odnosno iz jedne u drugu odgizacionu jedinicu savezne državne uprave. Predsednik Vlade može ovlastiti sekretara Vlade FNRJ za personalnu službu da donosi rešenja o ovome, izuzev za službenike prve vrste.«

Član 20. Prvi stav menja se i glasi: »U članu 50 stav 3 menja se i glasi: »Dosadašnji drugi stav postaje nastavak stava 1. Dodaje se nov stav drugi koji glasi: »U istom članu dodaje se na kraju nov stav peti koji glasi:

»Personalni organ odnosno službenik koji sprema rešenje o prijemu u službu dužan je da prethodno ispita razloge o prestanku ranije službe lica koje se prima, ukoliko je ono bilo u državnoj službi. Za povredu ove dužnosti službenik odgovara disciplinski i materijalno.«

Član 26 menja se i glasi:

»U članu 64 dodaju se novi stavovi 3 i 4 koji glase:

»U opravdanim slučajevima, naročito kod službenika koji predaju blagajnu i inventar ili polažu račune, starešina koji je doneo rešenje o premeštaju može rokove iz prethodnog stava produžiti do 30 dana.

Protivu rešenja o premeštaju odnosno o postavljenju na drugu dužnost službenik nema pravo žalbe.«

Član 29. U drugom redu brišu se reči »i neznatnije.«

Član 30. U drugom redu brišu se reči »i većeg značaja«. Dodaje se nov drugi stav koji glasi: »Službenik odgovara za disciplinski prestup bez obzira da li je učinjen svesno ili iz nehata.«

Član 31. U tač. 2 prva reč »labavo« briše se. U petoj tački, prvi red, mesto reči »cilju« staviti »nameri«. Tačka 10 menja se i glasi: »primanje poklona ili drugih pogodnosti u vezi sa službom;«. U tač. 11 brišu se reči »izvršenje utaje ili krađe« i mesto toga staviti »prisvajanje«. Tačka 13 briše se. Tačka 19 briše se. Tačka 23 menja se i glasi: »produženo ponavljanje disciplinskih neurednosti;«. Tačka 25, u prvom i drugom redu, mesto reči »po svojoj krivici i bez odobrenja nadležnog starešine« staviti reč »samovlasno«.

Član 35. Druga rečenica prvog stava menja se i glasi: »Prawosnažno izrečene disciplinske kazne protiv pojedinih službenika mogu se ublažiti ili se pojedini službenici mogu delimično odnosno potpuno osloboditi od izvršenja izrečene disciplinske kazne.« Drugi stav menja se i glasi: »Ublažavanje odnosno oslobodenje po prethodnom stavu vrši Predsednik Vlade FNRJ po svojoj inicijativi ili na saglasan predlog sekretara Vlade FNRJ za personalnu službu i nadležnog člana Vlade odnosno predsednika

komiteta, generalnog sekretara ili starešine ustanova Vlade FNRJ.«.

Član 36. Četvrti red, iza reči »od« dodati reč »izvršenja«.

Član 37. U poslednjem stavu, u drugom redu, iza reči »pretsednik« dodati reči »ili sekretar«. Na kraju rečenice brisati tačku i dodati reči »odnosno starešina koga on ovlasti«.

Član 38. U tač. 5, u prvom redu, ispred reči »Pretsedništvo« dodati reči »Sekretaru Prezidijuma ako je rešenje doneo starešina po njegovom ovlašćenju odnosno«. U tač. 6, u drugom redu, iza reči »pretsednik« dodati reči »ili sekretar«.

Član 41. U trećem redu mesto reči »šest« staviti »tri«, a mesto reči »meseci« pisati »meseca«.

Član 44. Dodaje se nov stav drugi koji glasi: »Kazne za disciplinske neurednosti i prestupe pretsednika i članova disciplinskih sudova izriče viši disciplinski sud, a za disciplinske neurednosti i prestupe pretsednika i članova Višeg disciplinskog suda pri Vladi FNRJ, Pretsednik Vlade FNRJ.«

Presuda višeg disciplinskog suda odnosno rešenje Pretsednika Vlade FNRJ konačni su.«

Član 50. Dodaje se nov stav 2 koji glasi: »Viši disciplinski sud pri Vladi FNRJ rešava sukobe nadležnosti između disciplinskog suda pri saveznoj organizacionoj jedinici i disciplinskog suda pri organizacionoj jedinici narodne republike, kao i između disciplinskih sudova pri organizacionim jedinicama narodnih republika.«

Član 59 menja se i glasi: »Propis člana 81 menja se i glasi:

»Službenik koji pri vršenju svoje službene dužnosti učini državi materijalnu štetu odgovara za ovu štetu lično po načelima građanskog prava.«

Član 60. Treći stav člana 61 postaje drugi stav člana 60.

Član 61. U pretposlednjem stavu, treći red, mesto reči »Veća« staviti »veća ili sekretar«. U četvrtom redu, iza reči »FNRJ« dodati reči »odnosno starešina koga on ovlasti«.

Član 65. Treći stav menja se i glasi: »U stavu 2 koji postaje stav 3, posle reči »krivični« dodaju se reči »odnosno disciplinski«.

Član 66. U drugom redu brišu se reči »duže od tri dana«.

Član 67. Prvi red menja se i glasi: »U članu 88, u stavu 1 briše se t. 2. U istom stavu t. 5 menja se i glasi: »Prvi stav, treći red, mesto reči »nesposoban« staviti »nesposobnim«.

Član 68. Dodaje se nov stav 2 koji glasi: »U istom članu, u stavu 3 brišu se reči »u slučaju tačke 2) istekom desetodnevnog roka;«.

U stavu 2, koji postaje stav 3, u devetom redu briše se »i 2«, a u desetom brišu se reči »odnosno dan kada je službenik napustio dužnost«. Na kraju istog stava dodaju se reči: »Iz opravdanih razloga naročito kod službenika koji predaju blagajnu i inventar ili polažu račune, starešina koji je doneo rešenje o prestanku službe može rok razrešenja produžiti još za mesec dana.«

Član 72. Prvi red menja se i glasi: »Član 98 briše se«.

Član 74 menja se i glasi: »Član 101 briše se«.

Dodaje se nov član 75 koji glasi: »Ovlašćuje se Prezidijum Narodne skupštine FNRJ da na osnovu ovog zakona izda prečišćen tekst Zakona o državnim službenicima.«

Stari član 75 postaje član 76.

Pored navedenih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Dobrivoje Radosavljević.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Tomo Čiković, s. r., Antun Augustinčić, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Josip Rus, s. r., Miloš Carević, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Dobrivoje Radosavljević, s. r., Ninko Petrović, s. r., Joza Miliwojević, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Kosan Pavlović, s. r.

PREDLOG

ZAKONA O DOPUNI OSNOVNOG ZAKONA O BRAKU

Član 1

Posle člana 24 Osnovnog zakona o braku dodaje se nov član 24a koji glasi:

„Član 24a

U Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji ne može se zaključiti brak između državljanina FNRJ i stranog državljanina koji privremeno poslovno, službeno ili privatno živi na njenoj teritoriji.

Brak između državljanina FNRJ i stranog državljanina koji ne spada u red stranih državljana označenih u prethodnom stavu, može se na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije zaključiti samo uz prethodnu dozvolu Ministra pravosuđa FNRJ, koja se može dati pojedinačno ili za određene grupe lica.

Ova dozvola nije potrebna za zaključenje braka državljanina FNRJ sa stranim državljaninom koji je stalno nastanjen na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije od pre 6 aprila 1941 godine, a zemljoradnik je ili je zaposlen u državnom nadležstvu, ustanovi ili preduzeću ili kod društvene organizacije ili ima dozvolu za obavljanje trgovačke ili zanatske radnje."

Član 2

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije".

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O DOPUNI OSNOVNOG ZAKONA O BRAKU

Osnovni zakon o braku ne sadrži propise o tome u kojim slučajevima i pod kojim uslovima može se zaključiti brak na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije između domaćeg i stranog državljanina. Međutim, kako je brak važna društvena ustanova koja stoji pod zaštitom države, a s obzirom na to da brak ima uticaja i na viši status građana, ukazuje se potrebnim da se otkloni navedena praznina u Osnovnom zakonu o braku. Otklanjajući tu prazninu, predlog ovog zakona reguliše pitanje zaključenja braka na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije između domaćih i stranih državljana.

Prema projektu ovog zakona, postoji smetnja za zaključenje braka između domaćeg i stranog državljanina koji privremeno poslovno, službeno ili privatno živi na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Smetnja za stupanje u brak domaćeg državljanina sa ovom kategorijom stranih državljana predviđena je iz razloga što se u ovim slučajevima izbegavaju nepotrebni sporovi o državljanstvu.

Zaključenje braka između domaćeg i stranog državljanina koji ne spada u navedenu kategoriju projekta ovog zakona uslovljava se prethodnom dozvolom Ministra pravosuđa FNRJ, koji je može dati za jedan konkretan slučaj ili za određenu grupu lica.

Međutim, predlog ne postavlja nikakve posebne uslove za zaključenje braka između domaćeg i stranog državljanina koji je u našoj zemlji nastanjen od pre 6 aprila 1941, a koji je ujedno zemljoradnik ili se nalazi u radnom odnosu sa državom ili društvenom organizacijom ili mu je dozvoljeno obavljanje trgovačke ili zanatske radnje.

Prema tome, slično regulisanju ovog pitanja i u zakonima drugih država, predloženi zakon reguliše na najcelishodniji način pitanje zaključenja braka između domaćih i stranih državljana.

Ministar pravosuđa FNRJ
Frane Froj, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O DOPUNI OSNOVNOG ZAKONA O BRAKU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 117

19-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 17 i 19 aprila ove godine pretresao je Predlog zakona o dopuni Osnovnog zakona o braku, dostavljen mu od Pretsedništva Saveznog veća, koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga i na osnovu pune saglasnosti o učinjenoj izmeni postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 1. U drugom stavu, u drugom redu, umesto reči „u red stranih državljana označenih“ staviti reči „među strane državljanе označene“.

Podnoseći Veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca je određen dr Maks Šnuderl.

Sekretar

dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Mihailo Durović, s. r., Mehmed Hodža, s. r.,
dr Jakov Grgurić, s. r., Matevž Hace, s. r., Lampret Jože, s. r.,
Tihomir Nikodijević, s. r., Edhem Čamo, s. r., Đuro Salaj, s. r.,
Rista Antunović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Miloš
Minić, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O DOPUNI OSNOVNOG ZAKONA O BRAKU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA
Zakonodavni odbor

Br. 13
19-IV-1948 god.
Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 17 i 19 aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o dopuni Osnovnog zakona o braku, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru oba veća. Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 1. U drugom stavu, u drugom redu, umesto reči „u red stranih državljana označenih“ staviti reči „među strane državljane označene“.

Podnoseći Veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca je određen Mustafa Hodža.

Sekretar
Rato Dugonjić s. r.

Predsednik
Zakonodavnog odbora
Božidar Maslarić s. r.

Članovi:

Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Tomo Čiković, s. r.,
Hodža Mustafa, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Josip Rus, s. r., Miloš
Carević, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Ninko Petrović, s. r., Joza
Milivojević, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Antun Augustinčić, s. r.,
Kosan Pavlović, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENI ZAKONA O UREĐENJU NARODNIH SUDOVA

Član 1

Član 40 menja se i glasi:

„Ukoliko zakonom nije drukčije određeno, sreski sudovi, do donošenja propisa koji određuju njihovu nadležnost, sudiće u prvom stepenu:

a) od krivičnih stvari naročito: krivična dela protiv života; tela; slobode; časti; imovine privatnih lica; zdravlja; javnog morala; braka i porodice; pravosuđa; pravljenja i upotrebe lažnih mera; pravljenje, preinačenje i upotreba lažnih isprava osim onih za koje je nadležan u prvom stepenu okružni sud; a od krivičnih dela protiv opštenarodne i zadružne imovine i imovine društvenih organizacija i krivičnih dela protiv službene dužnosti ona dela gde je zakonom propisana kazna do deset godina lišenja slobode s prinudnim radom ili neka druga kazna osim smrtna kazne;

b) od građanskih stvari naročito: imovinsko-pravne sporove u kojima je jedna stranka država, državno preduzeće ili državna ustanova i sporove o naknadi štete koju učine građanima državni službenici nepravilnim vršenjem službe ako vrednost zahteva nije veća od pedeset hiljada dinara; sporove o imovinsko-pravnim zahtevima bez obzira na vrednost ako jedna stranka nije država, državno preduzeće ili državna ustanova; sporove iz odnosa roditelja i dece bilo bračne, bilo vanbračne; sporove o određivanju i ispravci granica nepokretnosti; sporove o službenicima; sporove zbog smetnja poseda; sporove iz ugovora o zakupu i najmu; sporove koji poliču iz radnih odnosa; po pravilu sve vanparnične i sve izvršne stvari.”

Član 2

Član 49 menja se i glasi:

„Ukoliko zakonom nije drukčije određeno, okružni sudovi, do donošenja propisa koji određuju njihovu nadležnost, sudiće u prvom stepenu:

a) od krivičnih stvari: krivična dela protiv naroda i države; protiv opšte sigurnosti ljudi, imovine i javnog saobraćaja; pravljenje, preinačenje i upotrebu lažnih javnih isprava, testamenata, menica, čekova i hartija od vrednosti; a od krivičnih dela protiv opštenarodne i zadružne imovine i imovine društvenih organizacija i krivičnih dela protiv službene dužnosti samo za ona dela gde je zakonom propisana kazna veća od deset godina lišenja slobode s prinudnim radom ili smrtna kazna;

b) od građanskih stvari naročito: imovinsko-pravne sporove u kojima je jedna stranka država, državno preduzeće ili državna ustanova kao i sporove o naknadi štete koju učine građanima državni službenici nepravilnim vršenjem službe ako vrednost zahteva prelazi pedeset hiljada dinara; sporove koji proizilaze iz međusobnih odnosa bračnih drugova a ne tiču se čisto imovinsko-pravnih zahteva, među koje naročito spadaju sporovi o važnosti, ništavnosti i razvodu braka; sporovi o rudničkim i pomorskim stvarima; vođenje trgovačkog registra”.

Član 3

Predmeti koji su predati sudu radi presuđenja do stupanja na snagu ovog zakona raspraviće se prema propisima o nadležnosti koji su dosada važili.

Član 4

Ovaj zakon stupa na snagu petnaestog dana po objavljivanju u „Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije”.

OBRASLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O IZMENI ZAKONA O UREĐENJU NARODNIH SUDOVA

Predložene izmene u Zakonu o uređenju narodnih sudova odnose se na izmenu dosadašnje nadležnosti sreskih i okružnih sudova.

Zakon o uređenju narodnih sudova u članovima 40 i 49 odredio je prvostepenu stvarnu nadležnost sreskih i okružnih sudova u krivičnim građanskim predmetima. Ovako određena stvarna nadležnost bila je uslovljena potrebama našeg pravosudnog sistema, posebno potrebama ostvarenja jedinstvene sudske prakse preko vrhovnih sudova narodnih republika, odnosno Vrhovnog suda Autonomne Pokrajine Vojvodine, kao drugostepenih sudova u odnosu na okružne sudove.

Danas, kad je sudska praksa u primeni naših zakona zauzela određena stanovišta, prestala je potreba da se krivična dela manje društvene opasnosti i imovinsko-pravni sporovi manje vrednosti iznose na presuđenje pred okružne sudove. Zbog toga zakonski predlog postavlja šire stvarnu nadležnost sreskih sudova i to kako u pogledu krivičnih, tako i u pogledu građanskih predmeta.

Prema predlogu, nadležnost sreskih sudova po krivičnim predmetima bila bi proširena na presuđenje: krivičnih dela pravljenja i upotrebe lažnih mera; pravljenja, preinačenja i upotrebe lažnih isprava, ukoliko to nisu javne isprave, testament, menica, ček ili hartija od vrednosti; i na krivična dela protiv opštenarodne i zadružne imovine i imovine društvenih organizacija i krivična dela protiv službene dužnosti, ako je zakonom propisana kazna do deset godina lišenja slobode s prinudnim radom ili neka druga kazna osim smrtno kazne.

Po građanskim predmetima nadležnost sreskih sudova bi obuhvatila, pored dosadašnje nadležnosti, još i imovinsko-pravne sporove u kojima je jedna stranka država, državno preduzeće ili državna ustanova, kao i sporove o naknadi štete koju učine državni službenici nepravilnim vršenjem službe ako vrednost zahteva nije veća od pedeset hiljada dinara.

Beograd, 30 marta 1948

Ministar pravosuda FNRJ

Frane Frol, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENI ZA- KONA O UREĐENJU NARODNIH SUDOVA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 116

19-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 17 i 19 aprila ove godine, pretresao je Predlog zakona o izmeni Zakona o uređenju narodnih sudova, dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, i na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 1. U prvom redu, iza reči »član 40« dodati »Zakona o uređenju narodnih sudova«. U istom članu u tač. a), u petom redu, ispred reči »sud« brisati »a«. U sedmom redu brisati reči »i krivičnih dela protiv službene dužnosti«, a u osmom redu umesto reči »gde je« staviti reči »za koja je«, a posle reči »kazna« dodati reči »lišenja slobode«, a iza reči »godina« brisati »lišenja slobode«. U istom članu u tač. b) u prvom redu, brisati »imovinsko pravne sporove« i staviti »imovinske sporove«. U petom redu brisati reči »sporove o imovinsko-pravnim zahtevima« i staviti »imovinske sporove«, u šestom redu, posle reči »ako« umesto reči »jedna« staviti »nijedna«.

Član 2. Tač. a) menja se i glasi: »od krivičnih stvari: krivična dela protiv naroda i države, protiv službene dužnosti, protiv opšte sigurnosti ljudi, imovine i javnog saobraćaja; krivična dela pravljenja, preinačenja i upotrebe lažnog novca, lažnih javnih isprava, testamenta, menica, čekova i hartija od vrednosti; a od krivičnih dela protiv opštenarodne i zadružne imovine i imovine društvenih organizacija samo za ona dela za koja je zakonom propisana kazna veća od deset godina lišenja slobode s prinudnim radom ili smrtna kazna«.

Član 3 menja se i glasi: »Predmeti koji su predati sudu pre stupanja na snagu ovog zakona raspraviće se prema propisima o nadležnosti koji su dosada važili.«.

Član 4. U prvom redu mesto reči »petnaestog« staviti reč »osmog«.

Pored navedenih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Miloš Minić.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Mihailo Đurović, s. r., Mehmed Hodža, s. r.,
dr Jakov Grgurić, s. r., Matev Hace, s. r., Lampret Jože, s. r.,
Tihomir Nikodijević, s. r., Čamo Edhem, s. r., Đuro Salaj s. r.,
Rista Antunović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Miloš Minić, s. r.,
Lajčo Jaramazović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENI ZAKONA O UREĐENJU NARODNIH SUDOVA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 12

19-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 17 i 19 aprila 1948 godne pretresao je Predlog zakona o izmeni Zakona o uređenju narodnih sudova, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Posve svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 1. U prvom redu, iza reči »član 40« dodati »Zakona o uređenju narodnih sudova«. U istom članu u tač. a), u istom redu, ispred reči »sud« brisati »a«. U sedmom redu brisati reči »i krivičnih dela protiv službene dužnosti«, a u osmom redu umesto reči »gde je« staviti reči »za koja je«, a posle reči »kazna« dodati reči »lišenja slobode«, a iza reči »godina« brisati »lišenja slobode«. U istom članu u tač. b) u prvom redu brisati »imovinsko pravne sporove« i staviti »imovinske sporove«. U petom redu brisati reči »sporove o imovinsko-pravnim zahtevima« i staviti »imovinske sporove«. U šestom redu, posle reči »ako« umesto reči »jedna« staviti »nijedna«.

Član 2. Tač. a) menja se i glasi: »Od krivičnih stvari: krivična dela protiv naroda i države, protiv službene dužnosti, protiv opšte sigurnosti ljudi, imovine i javnog saobraćaja; krivična dela pravljenja, preinačenja i upotrebe lažnog novca, lažnih javnih isprava, testamentata, menica, čekova i hartija od vrednosti; a od krivičnih dela protiv opštenarodne i zadružne imovine i imovine društvenih organizacija samo za ona dela za koja je zakonom propisana kazna veća od deset godina lišenja slobode s prinudnim radom ili smrtna kazna«.

Član 3 menja se i glasi: »Predmeti koji su predati sudu pre stupanja na snagu ovog zakona raspraviće se prema propisima o nadležnosti koji su dosada važili«.

Član 4. U prvom redu umesto reči »petnaestog« staviti reč »osmog«.

Pored navedenih izmena i dopuna Odbor je učinio i potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga usvoji.

Za izvestioca je određen Dragoljub Ilić.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić, s. r.

Članovi:

Bogdan Oreščanin, s. r., Joza Milivojević, s. r., Ninko Petrović, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Miloš Carević, s. r., Josip Rus, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Tomo Čiković, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Antun Augustinčić, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NACIONALIZACIJI PRIVATNIH PRIVREDNIH PREDUZEĆA

Član 1

Iza člana 2 dodaje se novi član 2 a, koji glasi:

»Pored privatnih privrednih preduzeća iz člana 1 a u vezi člana 2, nacionalizuju se i prelaze u državnu svojinu sva ona preduzeća, koja po svom karakteru ili po svom kapacitetu imaju opštu važnost za saveznu ili republikansku privredu, za zaštitu narodnog zdravlja ili za kulturni razvoj narodnih masa. Takvim preduzećima se smatraju:

1. sva kreditna i osiguravajuća preduzeća;
2. svi rudnici i preduzeća za rudarska istraživanja;
3. sve električne centrale, koje su samostalni pogoni;
4. sva preduzeća za eksploataciju željeznica i željezničkih postrojenja;
5. sva preduzeća radioindustrije;
6. morski brodovi, ribarski brodovi, jedrenjaci od 50 tona i preko 50 tona nosivosti, kao i brodovi za prevoz putnika sa kapacitetom preko 50 putnika;
7. rečni putnički brodovi i tegljači od 50 KS i preko 50 KS sa pripadajućim teretnjacima, teretnjaci sa nosivnošću od 50 tona i preko 50 tona, kao i sva tehnička plovna sredstva (bageri, parni maljevi i sl.);
8. svi sanatoriji, bolnice, javna kupatila, banje i lečilišta sa lečilišnim zgradama i instalacijama;
9. sve štamparije, litografije i cinkografije;
10. svi bioskopi;
11. ona preduzeća (industrijska, trgovačka, transportna, građevinska, hoteli i sl.) koja prezidijum narodne skupštine narodne republike ukazom donesenim u roku od tri dana po donošenju ovog zakona proglasi preduzećima od značaja za privredu narodne republike, a koja nisu zanat-skog karaktera.«

Član 2

Iza člana 2 a dodaje se novi član 2 b, koji glasi:

»Danom stupanja na snagu ovog zakona nacionalizuju se i prelaze u državnu svojinu svi privatni komercijalni magacini od 100 tona i preko 100 tona kapaciteta, kao i privatni komercijalni i industrijski podrumi od 3 vagona i preko 3 vagona kapaciteta — zajedno sa postrojenjima nužnim za upotrebu magacina odnosno podruma.

Koji se magacini i podrumi smatraju nacionalizovanim u smislu ovog člana odrediće vlada narodne republike rešenjem, koje će doneti u roku od tri dana po donošenju ovog zakona«.

Član 3.

Iza člana 7 dodaje se novi član 7 a, koji glasi:

»Danom stupanja na snagu ovog zakona nacionalizuju se i prelaze u državnu svojinu sve nekretnine, koje su u svojini stranih državljana, stranih ustanova ili stranih privatnih ili javnopravnih lica.

Od toga se izuzimaju:

1. nekretnine seljaka zemljoradnika, koji sami obrađuju svoju zemlju;
2. stanbene zgrade, koje služe sopstveniku uglavnom za njegovo stanovanje;
3. nekretnine predstavništava stranih država, koje im služe za službene potrebe.

Jugoslovenski državljanin, koji pređe u strano državljanstvo gubi pravo svojine na nekretnine u FNRJ. Izuzetak može dozvoliti samo Ministar pravosuda FNRJ.

Ministar pravosuda FNRJ izdaće potrebna uputstva za prenos svojine nacionalizovanih nekretnina na državu«.

Član 4

U članu 4 dodaje se novi stav 2, koji glasi:

»Zajedno sa preduzećem smatraju se nacionalizovanim i prelaze u državnu svojinu i prava industrijske svojine bivšeg sopstvenika preduzeća.«

Član 5

Ovaj zakon stupa na snagu kad ga usvoji Narodna skupština FNRJ.

OBRASLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NACIONALIZACIJI PRIVATNIH PRIVREDNIH PREDUZEĆA

Nacionalizacija opštedržavnih i republikanskih preduzeća izvršena na osnovu Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća, bila je nužna mera u pripremi našeg prvog Petogodišnjeg plana. To su naročito pokazali uspesi prve planske godine. Međutim, nakon sprovedene nacionalizacije ostao je u privatnim rukama izvestan broj preduzeća koja možda ne mogu po svom kapacitetu niti po značaju da budu opštedržavna ili republička, već su lokalnog značaja, ali su od velike važnosti za socijalističku privredu. To su u prvom redu razna metalna preduzeća koja svojim produktima dopunjuju i često omogućuju funkcionisanje velikih saveznih i republičkih preduzeća, zatim tekstilna preduzeća, pilane, ciglane, veći komercijalni mlinovi čiji proizvodi nužno ulaze u fond za obezbeđeno snabdevanje. Iskustvo prve planske godine je pokazalo da se ne može sigurno računati s tim preduzećima u ostvarenju plana, niti se uspešno boriti protiv špekulacije, dok su u privatnim rukama. Privatni sopstvenici ili na razne načine špekulišu, ili iz raznih razloga ne udovoljavaju svojim obavezama. Stoga je neophodno da se takva preduzeća nacionalizuju.

Po ovom predlogu zakona će se dalje nacionalizovati i neka preduzeća koja su ili još u privatnim rukama, ili su pod sekvestrom ili su u likvidaciji po drugim osnovama, a koja su opštedržavnog i republičkog značaja, a iz raznih razloga nisu svojevremeno proglašena preduzećima opštedržavnog i republičkog značaja. To se odnosi na izvesna kreditna i osiguravajuća preduzeća, na rudnike, električne centrale, preduzeća radioindustrije i na neka privatna preduzeća za eksploataciju železnica, koja nisu još likvidirala sa svojim poslovanjem. Tih preduzeća ima malo i ovom nacionalizacijom uglavnom se rešavaju pitanja likvidacije i pravnih odnosa.

Na osnovu ovog zakona predviđa se dalje nacionalizacija izvesnog broja brodova, kako rečnih tako i pomorskih. Pređašnjom nacionalizacijom bili su obuhvaćeni samo oni brodovi koji su bili svojina brogarskih preduzeća. Međutim, ima još brodova koji su svojina pojedinaca a koji su po svojoj tonaži i po svom značaju za transport od važnosti za našu privredu. Bez tih brodova nije moguće u potpunosti obezbediti plan pomorskog i rečnog transporta, što je od bitne važnosti za izvršenje plana.

Prošlom nacionalizacijom bila su obuhvaćena samo privredna preduzeća. Međutim, izgradnja socijalizma i podizanje životnog standarda i kulture naroda bezuslovno zahteva da u ruke naroda pređu: 1) sve zdravstvene ustanove, kao bolnice, sanatorijumi, kupatila, lečilišta i banje, bez kojih država ne može uspešno da izvršava svoj zadatak zaštite zdravlja naroda, određen Ustavom; 2) štamparije, litografije i bioskopi koji su pored radija najefikasnija sredstva za podizanje kulture širokih narodnih masa; 3) hoteli, naročito turistički.

Ovaj zakonski predlog doprinosi i učvršćivanju ekonomske nezavisnosti naše zemlje. Poznato je da su u staroj Jugoslaviji stranci, eksploatišući naš narod, sticali nepokretnosti i pomoću njih, naročito stanbenih zgrada, ovu eksploataciju još dopunjavali i pojačavali. Nema nikakvog razloga da te nepokretnosti, stečene eksploatacijom našeg naroda, ostanu i dalje u rukama stranaca. Zato predlog zakona predviđa nacionalizaciju svih nepokretnosti u svojini stranih državljana. Izuzeci su učinjeni samo za nepokretnosti seljaka koji sami obrađuju svoju zemlju, za nepokretnosti koje uglavnom služe za stanovanje samom sopstevniku, i za nepokretnosti stranih predstavništava.

Kako nacionalizacija obuhvata izvesna preduzeća, koja se ne mogu konkretno zakonom odrediti po kapacitetu u samom zakonu, to predlog zakona predviđa da prezidijum narodne skupštine narodne republike, odnosno vlada narodne republike za podrume i magacine, donesu u roku od tri dana rešenje na koje se objekte odnosi ova nacionalizacija. Ova odredba je jamstvo da će se nacionalizacija pravilno izvršiti i da neće biti zahvaćena preduzeća koja nisu od opšteg značaja ili su zanatskog karaktera.

Predsednik
Privrednog saveta Vlade FNRJ
i Predsednik Savezne planske komisije

Boris Kidrič, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NACIONALIZACIJI PRIVATNIH PRIVREDNIH PREDUZEĆA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 138

28-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojoj sednici od 28 aprila ove godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća, dostavljen mu od Pretsedništva Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja ovog zakonskog predloga i na osnovu pune saglasnosti o učinjenim dopunama postignute u zajedničkom redakcionom odboru zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

U čl. 1 pod tač. 6, prvi red, posle reči »brodovi« brisati zapeću i staviti reč »i«.

Čl. 3. U drugom stavu, drugi red, posle reči »FNRJ« brisati tačku i dodati reči »koje prelaze u državnu svojinu«.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Moša Pijade.

Sekretar

dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Miloš Minić, s. r., Svetozar Vukmanović, s. r., Mara Naceva, s. r., Edhem Čamo, s. r., T. Nikodijević, s. r., Lampret Jože, s. r., Đuro Salaj, s. r., R. Antunović, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Rad. Mijušković, s. r., Mih. Đurović, s. r., I. Granda, s. r., F. Lakuš, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NACIONALIZACIJI PRIVAT- NIH PRIVREDNIH PREDUZEĆA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavnog odbora

Br. 36

28-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ na svojoj sednici od 28 aprila 1948 godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća, dostavljen mu od Pretsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Posle svestranog proučavanja gornjeg predloga, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 1. U tač. 6, iza reči »ribarski brodovi« brisati zapetu i staviti »i«.

Član 3. U trećem stavu, u drugom redu, posle »FNRJ« dodati reči »koje prelaze u državnu svojinu«.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Ninko Petrović.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić, s. r.

Članovi:

Tomo Čiković, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Joza Milivojević, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Ninko Petrović, s. r., Milan Popović, s. r., Dobrivoje Radosavljević, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Miloš Carević, s. r., Kosać Pavlović, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., dr Branko Čubrilović, s. r.

PREDLOG

POSLOVNIKA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

1. Zasedanja Veća

Član 1

Savezno veće Narodne skupštine FNRJ zasedava po pravilu odvojeno od Veća naroda Narodne skupštine FNRJ.

Zasedanje Saveznog veća otvara se i zaključuje istovremeno kad i zasedanje Veća naroda.

Za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda važi poseban poslovnik.

Član 2

Savezno veće zasedava u sedištu Narodne skupštine FNRJ.

Član 3

Na početku zasedanja Saveznog veća novoizabrane Narodne skupštine vrši se verifikacija mandata narodnih poslanika izabranih u Veće.

U tom cilju Veće bira na svom prvom sastanku verifikacioni odbor od 11 članova.

Posle ovog izbora prvi sastanak se zaključuje.

Član 4

Verifikacioni odbor ispituje poslanička uverenja, izborna akta i sve žalbe protiv izbora i odmah sastavlja svoj izveštaj. Otštampani izveštaj verifikacionog odbora dostavlja se svima poslanicima Veća.

Sednica Veća radi pretresanja izveštaja verifikacionog odbora ne može se održati pre nego što protekne 24 časa od njegovog dostavljanja izabranim poslanicima.

Član 5

Na osnovu izveštaja verifikacionog odbora Veće može osnažiti ili poništiti izbor narodnog poslanika. U ovom drugom slučaju Veće može narediti novi izbor ili odložiti odluku i narediti da se prethodno izvrše potrebni izvidaji.

Svaki poslanik, dok mu izbor ne bi bio poništen, ima pravo prisustvovanja i rešavanja na sednicama Veća, ali ne može glasati o svom sopstvenom izboru, ako se o njemu posebno glasa.

Član 6

Ako se poništi mandat jednog poslanika zbog nedostatka uslova za uživanje biračkog prava, pozvaće se za poslanika njegov zamenik koji je s njim bio kandidovan.

U slučaju poništenja mandata zbog nepravilnosti izborne radnje, usled čega se smatra da kandidat nije ni izabran za poslanika, pozvaće se na njegovo mesto onaj sreski kandidat sa iste kandidatske liste koji je na izborima dobio posle njega najviše glasova. Ako nije bilo drugog sreskog kandidata na istoj listi, ili ako su utvrđene nepravilnosti izborne radnje u pogledu svih kandidata jednog izbornog sreza, Veće će, poništavajući mandat, narediti nove izbore u tom srezu.

Član 7

Po završenom pretresu izveštaja verifikacionog odbora, poslanici čiji su izbori potvrđeni polažu pred Većem i potpisuju zakletvu koja glasi:

»Ja (lično i porodično ime), zaklinjem se svojom čašću i čašću svoga naroda da ću kao narodni poslanik u radu Narodne skupštine FNRJ verno zastupati svoj narod i da ću neumorno čuvati i braniti tekovine narodne borbe, izgradnju socijalizma, nezavisnost i državnu suverenost Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Posle polaganja zakletve čita se Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivanju zasedanja Narodne skupštine FNRJ.

Član 8

Narodni poslanici ne mogu vršiti svoju poslaničku dužnost dok ne polože zakletvu.

II. Predsednik, potpredsednici i sekretari

Član 9

Veće bira za ceo period za koji je izabrano predsednika, dva potpredsednika i tri sekretara Veća.

Najpre se bira predsednik, zatim potpredsednici i najzad sekretari.

Ako predsednik, ili koji od potpredsednika ili sekretara nije u stanju da vrši svoje dužnosti, bira se nov predsednik, potpredsednik, odnosno sekretar za ostatak perioda za koji je Veće izabrano.

Član 10

Do izbora predsednika Veća novoizabrane Narodne skupštine njegovu dužnost na prvom sastanku vrši najstariji po godinama poslanik, a posle toga predsednik verifikacionog odbora.

Dužnost privremenih sekretara vrše tri poslanika koje Veće izabere na prvom sastanku.

Član 11

Predsednik, potpredsednici i sekretari biraju se na osnovu kandidatskih lista koje mogu podneti najmanje deset poslanika.

Član 12

Osim prava i dužnosti koje su mu poverene drugim odredbama ovog Poslovnika, Predsednik predstavlja Veće, saziva sednice, otvara ih, rukovodi i održava red na njima i stara se da se poslanici Veća pridržavaju poslovnog reda. On se, isto tako, stara da rad u odborima ne zastaje i da se ne prekida, kao i da se poslovi u administrativnim službama Veća otpravljaju uredno i brzo.

Predsednik postavlja sve službenike Veća, donosi odluku o njihovim službenim odnosima i ima pravo disciplinskog nadzora nad njima.

Predsednik ne učestvuje u pretresu i glasanju.

Član 13

U slučaju da je Predsednik sprečen u vršenju dužnosti, zamenjuje ga jedan od potpredsednika kojeg on odredi.

Potpredsednik koji vrši dužnost Predsednika ima ista prava i dužnosti kao i Predsednik.

Član 14

Sekretari vrše prozivku poslanika, sastavljaju zapisnike sednica, čitaju predloge i druga akta u Veću. Oni se staraju o redu govornika, o načinu i rezultatu glasanja i o vođenju beležaka o odlukama Veća. Oni se, isto tako, staraju da svi štampani izveštaji i predlozi koji moraju biti dostavljeni narodnim poslanicima budu ovima blagovremeno dostavljeni.

Jedan od sekretara koga odredi Pretsednik vodi neposredno nadzor nad vršenjem administrativne službe Veća.

U slučaju da su svi sekretari privremeno sprečeni u vršenju dužnosti, zameniće ih privremeno poslanici koje odredi Pretsednik.

III. Sednice Veća

Član 15

Sednice Veća su javne. One mogu za pojedine predmete biti pretvorene u tajne kad Veće to odluči na zahtev Pretsednika Veća, Savezne vlade ili 20 poslanika. O ovakvom predlogu glasa se bez pretresa.

Predmeti za koje je izglasana tajnost, pretresaće se, ako nije drukčije rečeno, tajno i u odborima.

Objavljivanje izjava ili predloga Savezne vlade datih u tajnim sednicama može biti samo sa pristankom Pretsednika Savezne vlade.

Član 16

Veće može punovažno rešavati ako je na sednici prisutno više od polovine ukupnog broja poslanika.

Ako pretsednik zapazi da nema dovoljan broj poslanika za rešavanje, narediće prozivku ili prebrojavanje.

Kad se pokrene pitanje o kvorumu, prisutni poslanici ne mogu izići iz dvorane dok se ne izvrši cela prozivka, odnosno prebrojavanje.

Prisutnost poslanika utvrđuje Pretsednik.

Utvrđivanje kvoruma izvršiće Pretsednik i onda kad to predloži jedan poslanik potpomognut od petorice drugih.

Član 17

Za punovažan zaključak Veća potrebna je većina glasova prisutnih poslanika.

Član 18

Po predlogu Pretsednika, dnevni red za svaku iduću sednicu utvrđuje samo Veće na kraju sednice, bez pretresa. Ovaj dnevni red objavljuje se na određenom mestu u prostorijama Veća.

Oni predmeti o kojima se pretres nije mogao završiti jedne sednice stavljaće se na prvo mesto na dnevnom redu iduće sednice.

Ako se dnevni red nije mogao izvršiti zbog nedovoljnog broja prisutnih poslanika, Pretsednik će objaviti da kao dnevni

red za sledeću sednicu vredi nastavak nesvršenog dnevnog reda sa dodatkom onih tačaka koje po samom ovom Poslovniku treba staviti ili za koje je Veće ranije rešilo da se toga dana stave na dnevni red.

Član 19

Posle čitanja zapisnika, a pre prelaza na dnevni red, Pretsednik i Savezna vlada čine Veću saopštenja koja se njega tiču. Posle toga poslanici mogu upućivati pitanja Pretsedniku Veća, Pretsedniku Savezne vlade, ili pojedinim njenim članovima.

Na ova pitanja odgovoriće upitani usmeno odmah na istoj sednici, ili, ako odgovor treba pripremiti, ostaviće se za sednicu naročito posvećenu odgovorima na poslanička pitanja (čl. 85).

Zatim se prelazi na dnevni red.

Saopštenja od strane Savezne vlade mogu se činiti u svako vreme sednice.

Član 20

Na sednici Veća imaju pravo da govore samo poslanici i članovi Savezne vlade. Veće će po potrebi saslušati ovlašćenog ministarskog poverenika za koga član Vlade zatraži da bude saslušan.

Svaki poslanik, kad mu se da reč, izjaviće da li govori u ime kluba ili u svoje lično ime.

Član 21

Na sednici Veća mogu govoriti kao gosti pretstavnici narodnih pretstavništava ili vlade stranih (prijateljskih) država, koji su pozvani da prisustvuju sednici.

Poziv ovim stranim gostima da prisustvuju sednici Veća može učiniti Veće na predlog Pretsednika ili poslanika kao i Vlade FNRJ.

Član 22

Niko ne može govoriti na sednici Veća, ako nije prethodno dobio reč od Pretsednika.

Izuzev slučajeva kad je ovim Poslovnikom drukčije određeno, Pretsednik daje reč po redu prijave.

Članovima Savezne vlade daje Pretsednik reč kad god je zatraže.

Svaki prijavljeni govornik ima pravo da svoj red govora ustupi drugom prijavljenom govorniku.

Član 23

Poslaniku koji želi da govori o kakvoj povredi Poslovnika ili dnevnog reda daje se reč čim je zatraži. Njegov govor može trajati najviše pet minuta i o tom slučaju ne može govoriti nijedan drugi poslanik. Ako i posle objašnjenja Predsednika govornik ostane pri tome da su Poslovnik ili dnevni red povređeni, Predsednik će odmah pozvati Veće da bez pretresa reši to pitanje.

Član 24

Prijave za reč čine se Predsedniku Veća čim se pretres otvori.

Kod predmeta koji su Veću upućeni iz odbora, prijave za reč mogu se činiti čim se izveštaj odbora podnese Veću. One se mogu činiti lično, usmeno ili pismeno ili preko kog drugog poslanika.

Govornik može govoriti samo o pitanju koje je na dnevnom redu.

Osim Predsednika niko ne može prekinuti govornika niti ga opomenuti na red.

Član 25

Ako poslanik traži reč radi toga da ispravi svoj navod koji je pogrešno izložen, te dao povoda kakvom nesporazumu ili izazvao potrebu lične odbrane, onda će mu se dati reč odmah čim svrši svoj govor onaj ko je tu ispravku izazvao. Ali u tom slučaju govornik ne može govoriti duže od pet minuta i može pored lične odbrane ispraviti samo pogrešno navedene činjenice iz svog govora.

Ako Predsednik nalazi da poslanik nije izazvan od strane tog govornika, on mu neće dati traženu reč.

Ako je poslanik nezadovoljan Predsednikovim rešenjem, stvar rešava Veće bez pretresa.

Ministri i vladini poverenici mogu govoriti i sa svoga mesta, a poslanici moraju govoriti sa govornice, osim kad govore o Poslovniku, ličnoj stvari ili stavljaju kratka pitanja, u kojim slučajevima mogu govoriti i sa svoga mesta.

Član 26

Osim članova Savezne vlade, odborskih izvestilaca i onih govornika kojima to Poslovnik u pojedinim slučajevima dopušta, o jednom predmetu ne može niko govoriti više od jedanput, osim ako mu to Veće naročito dopusti.

Sednice Veća zaključuje Predsednik sa njegovim pristankom, pošto prethodno objavi dnevni red naredne sednice. Dan i sat iduće sednice određuje Predsednik na kraju sednice ili pismenim putem.

Član 28

Osim sednica, Veće se može sastajati i u konferencije koje saziva Predsednik na svoju inicijativu, na traženje Predsednika Savezne vlade ili na predlog 20 poslanika. Na konferenciji mogu biti prisutni samo poslanici i članovi Vlade FNRJ. Konferencije ne mogu donositi obavezne odluke.

IV. Prava i dužnosti narodnih poslanika

Član 29

Osim prava i dužnosti navedenih u drugim propisima ovog Poslovnika, narodni poslanici imaju imunitetsko pravo, pravo na podnošenje ostavke, pravo na dnevnicu i besplatnu vožnju svima državnim saobraćajanim sredstvima osim vazdušnim.

Dužnosti poslanika su da prisustvuju sednicama Veća i da vrše poslove i zadatke koje im Veće poveri.

Član 30

Za sve izjave i postupke pri vršenju svog mandata, bilo u sednicama bilo u izvesnoj dužnosti, poslanici odgovaraju samo Veću i biračkom telu koje ih je izabralo.

Član 31

Osim u slučaju zaticanja na izvršenju težeg krivičnog dela, poslanici ne mogu biti lišeni slobode niti se protiv njih može pokrenuti krivični postupak bez odobrenja Veća. U vremenu između zasedanja Veća i kad ono nije na okupu, odobrenje može dati Prezidijum Narodne skupštine FNRJ.

Pravo imuniteta pripada poslanicima od trenutka kad im je od strane izborne komisije izdato uverenje da su izabrani.

Član 32

Zahtev istražnih organa za izdavanje poslanika upućuje se prethodno Mandatno-imunitetskom odboru. Veće rešava o zahtevu na osnovu izveštaja ovog Odbora.

U slučaju da Veće nije na zasedanju, o izdavanju sudu rešavaće Prezidijum koji će svoje rešenje podneti na odobrenje na narednom zasedanju.

O pokretanju krivičnog postupka, odnosno lišenju slobode, u slučaju kad je poslanik zatečen na izvršenju težeg krivičnog dela, mora se odmah izvestiti Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, koji primljeni izveštaj dostavlja Veću čim ono bude na okupu. Na osnovu ovog izveštaja Veće rešava da li se krivični postupak može produžiti.

Ako Veće nije na zasedanju odobrenje će izdati Prezidijum uz naknadnu potvrdu Veća.

Član 33

Krivični postupak može se prema poslaniku voditi samo za ono delo povodom koga je Veće dalo odobrenje za vođenje postupka.

Član 34

Narodni poslanik može dati ostavku na svoj mandat.

O podnetoj ostavci rešava Veće na osnovu izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora.

Ostavka, pre nego što je mandat verifikovan, ne sprečava ispitivanja da li je izbor pravilan ili nije.

Član 35

Za sve vreme dok zasedanje Veća traje poslanici su dužni biti u mestu zasedanja i vršiti svoje dužnosti.

Poslanik koji je sprečen da prisustvuje sednicama Veća dužan je tražiti od Veća da mu odobri odsustvo.

Veće rešava o traženom odsustvu bez pretresa.

Ako Pretsednik nade da u Veću nema dovoljan broj poslanika za rešavanje, on može oglasiti da se ukidaju sva odobrena odsustva osim onih koja su odobrena zbog bolesti.

Veće može dostaviti Mandatno-imunitetskom odboru slučaj poslanika koji bez odobrenja odsustva više puta ne dolazi na sednice. Odbor će uz svoj izveštaj podneti Veću predlog kako treba postupiti prema takvom poslaniku.

Član 36

Poslanici imaju pravo na dnevnicu za vreme rada Veća i odbora, računajući i vreme za dolazak i odlazak sa zasedanja.

Dnevnicu poslanika Saveznog veća mora iznositi koliko i dnevnicu poslanika Veća naroda.

Poslanik koji bez odobrenog odsustva ili bolovanja ne dolazi na sednicu Veća nema pravo na dnevnicu.

Član 37

Poslanicima izdaje Predsednik Veća naročite lične karte. U njima se mora izričito istaći imunitetsko pravo poslanika i pravo na besplatnu vožnju.

V. Odbori Veća

Član 38

Za proučavanje i pripremanje zakonskih predloga i drugih pitanja iz nadležnosti Narodne skupštine FNRJ, Veće bira odbore. Odbori su stalni i naročiti.

Član 39

Stalni odbori Veća su:

- 1) Zakonodavni odbor;
- 2) Odbor za privredni plan i finansije;
- 3) Odbor za inostrane poslove;
- 4) Mandatno-imunitetski odbor;
- 5) Administrativni odbor; i
- 6) Odbor za molbe i žalbe.

Stalni odbori biraju se za ceo period za koji je Veće izabrano.

Član 40

Odbori se biraju po listama. Ako ima više lista, glasanje se vrši tajno, a mesto u odboru dodeljuje se pojedinim listama srazmerno glasovima koje su dobile. Na tako dodeljena mesta dolaze kandidati redom kojim su označeni na listi.

Kandidatsku listu može podneti najmanje 10 poslanika.

Članovi Vlade ne mogu biti članovi skupštinskih odbora.

Član 41

Zakonodavni odbor pretresa i priprema predloge zakona i drugih odluka.

Zakonodavni odbor sastoji se od 21 člana.

Član 42

Odbor za privredni plan i finansije pretresa i priprema zakonske predloge iz oblasti privrede i finansija.

Odbor za privredni plan i finansije sastoji se od 15 članova.

Član 43

Odbor za inostrane poslove proučava i pretresa pitanja spoljne politike, ratifikaciju međunarodnih ugovora koji se

podnose na odobrenje Narodnoj skupštini i druga pitanja odnosa Federativne Narodne Republike Jugoslavije sa drugim državama.

Odbor za inostrane poslove sastoji se od 15 članova.

Član 44

Mandatno-imunitetski odbor pretresa i podnosi Veću izveštaj o slučajevima primene imunitetskog prava poslanika, kao i o slučajevima punovažnosti, prestanka i popune upražnjenog mandata.

Mandatno-imunitetski odbor sastoji se od sedam članova.

Član 45

Administrativni odbor ispituje i podnosi Veću izveštaj o pravilnosti izvršenja predračuna rashoda Veća. Ovaj Odbor donosi i Pravilnik o administrativnom osoblju Veća.

Administrativni odbor sastoji se od 7 članova.

Član 46

Odbor za molbe i žalbe ispituje molbe i žalbe gradana, društvenih organizacija i ustanova i podnosi o njima izveštaj Predsedništvu Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ.

Odbor za molbe i žalbe sastoji se od 7 članova.

Član 47

Naročiti odbori Veća biraju se za proučavanje onih zakonskih predloga ili drugih predmeta za koje bi Veće našlo da ih treba uputiti naročitom odboru na proučavanje.

Naročiti odbori imaju onoliko članova i zamenika koliko Veće odredi u svakom pojedinom slučaju.

Naročiti odbori traju dok ne svrše posao za koji su izabrani.

Veće može odrediti i posebne istražne i anketne odbore za pojedina pitanja.

Član 48

Sa članovima odbora Veće bira istovremeno 7 zamenika za Zakonodavni odbor, po 5 zamenika za Odbor za privredni plan i finansije i za Odbor za inostrane poslove, i po 3 zamenika za ostale odbore.

Zamenici članova odbora pozivaju se na sednice odbora u slučaju sprečenosti koga od članova odbora.

Član 49

Na upražnjeno mesto jednog člana odbora dolazi onaj kandidat koji je dobio najveći broj glasova među kandidatima sa

iste liste koji nisu izabrani. Ako je lista iscrpljena, na upražnjeno mesto dolazi prvi po redu zamenik izabran na istoj kandidat-skoj listi.

Član 50

Radi lakšeg izvršenja svog zadatka, odbori mogu obrazo-vati u svojoj sredini pododbore. Pododbori ne mogu donositi nikakve odluke u ime celog odbora, već podnose odboru izveštaj o predmetu koji im je dostavljen na proučavanje.

Član 51

Odbori mogu opštiti neposredno sa Vladom FNRJ i njenim članovima preko svojih predsednika.

Član 52

Svaki odbor bira predsednika, potpredsednika i sekretara. Odbori mogu raditi i u vreme kad Veće nije na okupu.

Odbori rade po Poslovniku koji sami donose na osnovu ovog Poslovnika.

Član 53

Odbor može rešavati ako na sednici prisustvuju dve trećine članova odbora.

Zaključci odbora donose se prostom većinom glasova.

Član 54

Sednicama Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije mogu prisustovati s pravom savetodavnog glasa i poslanici Veća koji nisu članovi odbora, kao i članovi Vlade FNRJ i vladini poverenici. Član Vlade koji je podnosilac zakon-skog predloga ili njegov zamenik dužan je prisustvovati pretre-su u odboru ako ga Predsednik odbora pozove radi obrazloženja predloga. Poverenik koga član Vlade odredi može davati samo objašnjenja.

Član 55

Pri pretresanju zakonskih predloga Zakonodavni odbor i Odbor za privredni plan i finansije imaju pravo tražiti od odgo-varajućih ministarstva i službenih lica dokumenta, materijal i mišljenja koja se odnose na zakonski predlog koji se pretresa.

Oba odbora pri pretresanju zakonskih predloga mogu po-zvati radi savetovanja predstavnike Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti pri Vladi FNRJ, Biroa za zakono-

davne poslove Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ, državnih nadležstva i ustanova, kao i pretstavnike društvenih organizacija.

Član 56

U toku svog rada Zakonodavni odbor i Odbor za privredni plan i finansije stajace preko svojih predsednika u stalnom dodiru sa odgovarajućim odborom Veća naroda radi međusobnog obaveštavanja i uskladjivanja rada oba veća.

Zakonodavni odbori i odbori za privredni plan i finansije Saveznog veća i Veća naroda mogu u toku pretresa zakonskih predloga, na inicijativu jednoga od njih, održavati zajedničke sastanke radi saslušanja obrazloženja članova Savezne vlade ili njihovog poverenika i radi saglašavanja o tehničkoj redakciji pojedinih glava i članova zakonskih predloga.

U cilju saglašavanja o tehničkoj redakciji zakonskih predloga ovi odbori mogu obrazovati i zajedničke redakcione komisije.

VI. Pretres zakonskih predloga

a) Podnošenje predloga

Član 57

Zakonske predloge može podnositi Veću Vlada FNRJ, članovi Vlade FNRJ i svaki poslanik.

Ako su zakonski predlog podneli dva ili više poslanika, oni će odrediti jednog između sebe da ih zastupa prilikom pretresa toga predloga u odboru i Veću. Ako takav zastupnik ne bude određen, smatraće se kao podnosilac prvopotpisani poslanik.

Zakonski predlozi dostavljaju se pismeno Predsedniku Veća.

Svaki zakonski predlog mora biti sastavljen u obliku u kome se donosi zakon.

Član 58

Predsednik Veća upućuje svaki primljeni zakonski predlog odmah Predsedniku Zakonodavnog odbora, odnosno Predsedniku Odbora za privredni plan i finansije, prema tome koji je od ovih odbora nadležan.

Zakonski predlog može se staviti na dnevni red sednice odbora ako članovima odbora bude dostavljen blagovremeno, a najmanje 5 dana pre sednice.

Pretsednik Veća u saglasnosti sa Pretsednikom odbora obezbediće da se primljeni zakonski predlozi dostave svim poslanicima Veća, pre nego što otpočne njihov pretres u odboru.

Poslanici mogu podnositi pismeno ili usmeno svoje predloge u vezi sa zakonskim predlogom koji se pretresa u odboru.

Član 59

Izuzetno, zakonski predlog može biti stavljen na sednicu odbora i kada je članovima odbora dostavljen na manje od 5 dana pre sednice, ako ga je Savezna vlada dostavila Veću sa obrazloženim predlogom da se odmah stavi na dnevni red, ili kad samo Veće donese zaključak o njegovoj hitnosti i kao hitno uputi ga odboru na pretres.

U ovim slučajevima predlog mora biti dostavljen članovima odbora na dan uoči sednice. Izuzetno, Veće može doneti odluku da se predlog pretresa u odboru istog dana kada je predat njegovim članovima.

b) Pretres u odboru Veća

Član 60

Na početku pretresa može podnosilac zakonskog predloga dati obrazloženje predloga. Ako su zakonski predlog podneli više poslanika, obrazloženje može dati jedan od njih.

Ako je član Vlade odredio svog poverenika, ovaj će, kad to Veće zatraži, dati potrebna objašnjenja ali ne može umesto člana Vlade davati obrazloženja ni izjave.

Član 61

Posle obrazloženja zakonskog predloga, raspravlja se o istom načelno. U toku ovog raspravljanja poslanici iznose svoje načelno mišljenje o predlogu, a podnosilac predloga ili njegov poverenik daju potrebne odgovore i objašnjenja na načelna pitanja koja mu upućuju narodni poslanici.

Po završetku načelnog raspravljanja glasa se za zakonski predlog u načelu.

Ako se zakonski predlog u načelu ne usvoji, neće se preći na raspravljanje u pojedinostima. Odbor o tome podnosi izveštaj Veću na prvom zasedanju.

Član 62

Ako zakonski predlog bude usvojen u načelu, prelazi se na raspravljanje u pojedinostima.

Ovaj se pretres vrši tako što se raspravlja redom o svakom pojedinom članu zakonskog predloga.

O amandmanima raspravlja se uz onaj član na koji se odnose. Ako ima više poslaničkih amandmana, raspravljaće se o njima redom kako su podneseni. Podnosilac zakonskog predloga dužan je da se izjasni o svakom poslaničkom amandmanu.

O svakom članu zakonskog predloga glasa se ponaosob.

Prilikom raspravljanja budžeta u pojedinostima, glasa se po razdelima.

Pošto zakonski predlog bude izglasan u pojedinostima, izvršiće se glasanje za zakonski predlog u celini.

Član 63

U toku pretresa pred odborom podnosilac predloga i poslanici članovi Veća mogu podnositi pismeno formulisane amandmane sve dok zakonski predlog ne bude izglasan u celosti, a usmeno mogu amandmane predlagati samo za vreme pretresa u pojedinostima.

Amandmani koje podnosi podnosilac zakonskog predloga smatraju se kao sastavni deo zakonskog predloga.

Podnosilac zakonskog predloga može odustati od zakonskog predloga dok se ne pristupi glasanju u celini u odboru.

Podnosilac amandmana može od istog odustati dok se ne izglasa, odnosno dok ga podnosilac zakonskog predloga ne usvoji.

Član 64

Kad pretres zakonskog predloga bude u odboru završen, odbor će odrediti svog izvestioca radi podnošenja izveštaja Veću. Ako se odbor po nekom zakonskom predlogu podeli na većinu i manjinu, može i manjina izraditi svoj izveštaj i odrediti svog izvestioca.

Svako odvojeno mišljenje, bilo u načelu, bilo kod pojedinih članova predloga o kome se u odboru rešavalo, predaće se pismeno odboru koji će ga sa izveštajem većine uputiti Veću. Član odbora koji se odvoji u mišljenju može svoje mišljenje braniti pred Većem.

v) Pretres u Veću

Član 65

Zakonski predlog sa izveštajem odbora mora biti dostavljen poslanicima Veća blagovremeno, a najdocije jedan dan pre sednice Veća na kojoj će se pretresati.

Izuzetno može se, uz pristanak Veća, uzeti u pretres i onaj zakonski predlog koji je sa izveštajem odbora dostavljen poslanicima istog dana.

Član 66

Pretres zakonskog predloga u Veću počinje izveštajem izveštioca odbora koji je zakonski predlog uputio Veću.

Posle izveštaja mogu odborski izveštilac i podnosilac predloga obrazložiti izveštaj odbora.

Ako je odbor našao da zakonski predlog treba u načelu odbaciti, Veće će o tom predlogu rešiti bez posebnog raspravljanja, a po saslušanju odborskog izveštioca i podnosioca predloga.

Član 67

Posle izveštaja i obrazloženja pristupa se raspravljanju.

Raspravljanje je javno i obuhvata zakonski predlog u načelu i u pojedinostima.

Raspravljanje počinje, po pravilu, govorom podnosioca predloga. On u svom govoru daje načelno i bliže obrazloženje predloga.

U daljem raspravljanju mogu učestvovati članovi Vlade u ime Vlade ili svoje lično, kao i narodni poslanici u ime kluba kome pripadaju, ili u svoje lično ime.

Izveštilac odbora i podnosilac predloga mogu u toku pretresa uzimati reč i više puta i preko reda radi davanja potrebnih odgovora, objašnjenja i zauzimanja stava po predloženim amandmanima.

Član 68

Amandmani se mogu podnositi sve dok zakon ne bude stavljen na glasanje.

Osim podnosioca zakonskog predloga, amandmane može učiniti svaki poslanik.

Amandmani podnosioca predloga smatraju se sastavnim delom zakonskog predloga.

Član 69

O amandmanu poslanika moraju se izjasniti izveštilac odbora i podnosilac zakonskog predloga. Ako se oni sa amandmanom saglase, isti postaje sastavni deo zakonskog predloga. Ako se koji od njih sa poslaničkim amandmanom ne složi, Pretsednik stavlja taj amandman odmah na glasanje. Ako ga Veće usvoji, amandman postaje sastavni deo zakonskog teksta.

Ako podnosilac predloga ili izveštilac odbora prihvati poslanički amandman u načelu, ali stavlja na isti svoje predloge za izmenu i dopunu, neće se o tome glasati, ako te izmene i dopune prihvata podnosilac amandmana. Ako ih on ne prima glasa se

o amandmanu. U slučaju da Veće amandman usvoji, isti postaje sastavni deo zakonskog predloga u formulaciji koju daje podnosilac predloga, ako on pri tome amandmanu ostaje.

Član 70

Raspravljanje o zakonskom predlogu je završeno kad lista govornika bude iscrpna.

Po završenom raspravljanju prelazi se na glasanje o zakonskom predlogu. Glasanje se vrši u celini i jedanput.

Po završenom glasanju predsednik će objaviti rezultat glasanja.

Tekst zakonskog predloga čita se u Veću ako to zatraži izvestilac odbora ili poslanik čiji zahtev podupre 10 poslanika.

g) Pretres hitnih zakonskih predloga

Član 71

Kao hitni smatraju se zakonski predlozi koje Vlada FNRJ uputi Veću u toku njegovog zasedanja sa obrazloženim predlogom da se stave na prvo mesto dnevnog reda prve naredne sednice.

Veće odlučuje o hitnosti zakonskog predloga, i u slučaju da nađe da je predlog hitan, isti se stavlja na prvo mesto dnevnog reda.

Budžet i privredni plan stavljaju se na prvo mesto dnevnog reda, osim ako Vlada traži hitnost za koji drugi zakon.

Član 72

Upućujući hitan zakonski predlog nadležnom odboru, Veće može odrediti rok u kome odbor mora podneti izveštaj. Ako odbor ne podnese izveštaj u određenom roku, Veće može ovaj predlog uzeti u pretres i bez ovog izveštaja.

Izuzetno, u naročito hitnim slučajevima, Veće može odlučiti da se zakonski predlog ne upućuje u odbor, nego da se neposredno pristupi njegovom pretresanju u Veću.

Pre donošenja odluke o ovome Veće će saslušati mišljenje podnosioca predloga.

Član 73

Za raspravljanje i glasanje o hitnim zakonskim predlozima u Veću važe propisi ovog Poslovnika o raspravljanju zakonskih predloga u Veću.

VII. Utvrđivanje saglasnosti izglasanog predloga sa izglasanim predlogom Veća naroda

Član 74

Kad primi od Veća naroda izglasan predlog istog zakona, Predsednik Saveznog veća upoređuje tekst tog predloga sa tekstom predloga izglasanog u Saveznom veću. Ako su ovi tekstovi istovetni, Predsednik Veća podnosi o tome izveštaj Veću i time je pretres zakonskog predloga izglasanog u Saveznom veću završen.

Član 75

Ako se tekst zakonskog predloga izglasanog u Saveznom veću ne slaže sa tekstom izglasanim u Veću naroda, Predsednik će izneti pred Savezno veće postojeće razlike da ono o njima reši. Veće može bez raspravljanja usvojiti tekst zakona kako je izglasan u Veću naroda. Time se smatra da je pretres zakonskog predloga završen.

Ako Veće učini kakve izmene ili dopune u zakonskom predlogu koji mu je upućen od Veća naroda, vratiće ovom zakonski predlog¹ sa izmenama i dopunama na saglasnost. Ako Veće naroda usvoji izmene i dopune učinjene od Saveznog veća, smatraće se da je pretres zakonskog predloga završen.

Član 76

Ako Savezno veće u načelu ne prihvati jedan zakonski predlog koji je izglasan u Veću naroda, ili ako ne prihvati izmene ili dopune koje je Veće naroda učinilo u tekstu zakonskog predloga već izglasanog u Saveznom veću, stvar se upućuje na rešenje Koordinacionom odboru Narodne skupštine FNRJ.

Veće bira u Koordinacioni odbor 10 članova.

Član 77

Koordinacioni odbor proučava oba teksta i na osnovu toga izrađuje svoj predlog.

Predlog se može doneti ako se za njega izjasne svi prisutni članovi koji glasaju.

Posle ovog, Odbor bira izvestioca za Savezno veće.

Izvestilac podnosi Veću izveštaj Koordinacionog odbora.

Član 78

Ako se u Koordinacionom odboru ne postigne saglasnost, ili ako Veće odbije rešenje predloženo od Koordinacionog odbora, ono će rešavati ponovo o zakonskom predlogu.

Ako se ni na ponovnom pretresu ne postigne saglasnost između Saveznog veća i Veća naroda, smatraće se da je zakonski predlog odbačen. O tome će Predsednik Veća izvestiti Prezidium koji će postupiti shodno Ustavu.

VIII. Rezolucije i druge odluke Veća

Član 79

Predloge rezolucija mogu podnositi Savezna vlada i poslanici. Veće može odlučiti da se ovakav predlog uputi naročitom odboru. Veće na predlog Predsednika odlučuje da li će o podnetom predlogu voditi pretres ili preći na glasanje bez pretresa.

IX. Glasanje

Član 80

Svaki poslanik može glasati samo za sebe lično.

Glasanje u Veću se vrši javno ili tajno.

Javno se glasa dizanjem ruke ili poimenično.

Poimenično se glasa o zakonskom predlogu u celini ako to predloži jedan poslanik koga podupre 10 poslanika.

Pri glasanju poimenice jedan od sekretara proziva sve poslanike poimenice a svi glasaju odzivom »za« ili »protiv«. Po svršenoj prozivci svih poslanika prozvaće se još jednom oni poslanici koji se prvi put nisu odazvali.

Član 81

Tajnim glasanjem glasa se samo u slučaju izbora, i to kad ima dva ili više kandidata, odnosno dve ili više kandidatskih lista.

Tajno glasanje vrši se listićima iste veličine, boje i oblika, koji se stavljaju u jednoobrazne koverte. Poslanici će, po prozivci, jedan za drugim spuštati listiće u kutiju na stolu Predsednika. Glasove će brojati tri poslanika koji će po završenom brojanju uništiti glasačke listiće. Ova tri poslanika na predlog Predsednika bira Veće.

U slučaju podjednake podele glasova vršiće se ponovni izbor.

Član 82

Predsednik Veća proglašuje rezultat glasanja neposredno po izvršenom glasanju.

X. Molbe i žalbe

Član 83

Gradani pojedinačno, ili preko društvenih organizacija i udruženja, mogu podnositi molbe i žalbe Narodnoj skupštini.

Sve molbe i žalbe dostavljaju se Predsedniku Veća koji ih upućuje Odboru za molbe i žalbe.

Molbe i žalbe koje se budu odnosile na kakav zakonski predlog ili inače na kakav predmet koji se već pretresa u Veću ili jednom od odbora, biće upućen neposredno Veću ili nadležnom odboru.

Svaki poslanik ima pravo da razmotri svaku molbu ili žalbu.

Član 84

Molbe i žalbe koje ne bude uputio Veću ili drugim odborima, uputiće Odbor za molbe i žalbe Saveznoj vladi ili kome od njenih članova, ako smatra da rešenje po molbi ili žalbi spada u njihovu nadležnost, ili će ih razmotriti i sa svojim izveštajem i predlogom uputiti Prezidiјumu Narodne skupštine na rešavanje.

Ako Odbor smatra da molba ili žalba ne zasluуuje da bude razmotrena, on će je sam odbaciti.

XI. Poslanička pitanja

Član 85

Poslanici imaju pravo postavljati pitanja Predsedniku i članovima Vlade FNRJ o važnim pitanjima politike i rada državne uprave ili o prilikama svoga kraja.

Za postavljanje ovakvih pitanja Veće može odrediti naročiti dan na početku zasedanja, a mogu se postavljati i na početku svake sednice Veća (čl. 19).

Predsednik, odnosno članovi Vlade FNRJ odgovaraju na pitanja pismeno ili usmeno na sednici koja se naročito u tu svrhu odredi, po pravilu, pri kraju zasedanja. Odgovor na pitanje mora biti dat u toku istog zasedanja.

Podnosilac pitanja može svoje pitanje povući sve dok se na isto ne da odgovor.

Član 86

Posle odgovora Predsednika, odnosno člana Savezne vlade, po pravilu, može govoriti samo podnosilac pitanja radi kakvog objašnjenja i radi izjave da li je zadovoljan odgovorom ili ne. Predsednik može, s obzirom na važnost pitanja, posle odgovora

ipak dozvoliti diskusiju, ali ova ne može trajati duže od jedne sednice.

Posle izjave podnosioca pitanja, odnosno posle diskusije, ako je ove bilo, prelazi se na dnevni red bez glasanja, ali se u slučaju da je bilo diskusije može na dnevni red preći i glasanjem, ako postoji predlog bilo prostog, bilo motivisanog prelaza na dnevni red.

XII. Jezici

Član 87

Na sednicama Veća svaki poslanik ima pravo da govori na jeziku naroda kome pripada.

Govori održani na jeziku pripadnika manjine prevode se.

XIII. Zapisnici i stenografske beleške

Član 88

O svakoj sednici Veća vodi se zapisnik.

Zapisnike sednica vode sekretari redom kako to bude odredio Predsednik.

U zapisnik se beleže:

- 1) Saopštenja Predsednika i Savezne vlade;
- 2) predmeti o kojima je Veće rešavalo i rešenja koja su o njima doneta, s tim da će se uneti i način glasanja, kao i broj glasova »za« i »protiv« kod poimeničnog glasanja;
- 3) predmeti za koje Veće reši da se unesu u zapisnik.

Govori poslanika ne beleže se u zapisnik, ali se označavaju imena govornika koji su govorili »za« i »protiv«.

Član 89

Zapisnik sednice Veća čita se na samom početku sednice. Svaki poslanik ima pravo da učini primedbu na zapisnik. Ako sekretar izjavi da ne prima učinjenu primedbu i da ostaje pri svojoj redakciji, Veće rešava o tome bez pretresa. U slučaju da Veće nade da je primedba osnovana, sekretar je dužan da prema njoj ispravi zapisnik. Konačno usvojen zapisnik potpisuju predsednik i sekretar.

Zapisnici će se objaviti u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Član 90

O svim govorima, izjavama i izveštajima, kao i onome što Predsednik, rukovodeći sednicom Veća, kaže, vode se stenografske beleške.

Na sednicama odbora vodiće se ovakve beleške samo kad to predsednik odbora smatra za potrebno.

Stenografske beleške podnose se na uvid Predsedniku Veća i svakom čija je reč zabeležena.

Govornik može u stenografskom tekstu činiti samo one izmene koje se tiču redakcije, ne unoseći nove niti izostavljajući izražene misli i razloge. O ovome staraće se Predsednik Veća. U slučaju spora, Predsednik, po zahtevu poslanika koji traži izmenu, iznosi stvar pred Veće da ono o tome reši, pošto sasluša obojicu.

XIV. Održavanje reda

Član 91

Isključivo pravo održavanja reda na sednicama Veća pripada Predsedniku Veća.

Član 92

Zbog povrede reda mogu se prema poslanicima izreći sledeće disciplinske kazne:

- 1) opomena na red;
- 2) zapisana opomena na red;
- 3) oduzimanje reči;
- 4) privremeno isključenje sa sednica.

• Isključenje ne sme prvi put biti duže od tri sednice, a svaki drugi put ne duže od deset sednica.

Prve tri kazne izriče sam Predsednik, a četvrtu izriče Veće bez pretresa, na predlog Predsednika ili 20 članova Veća.

Kažnjeni poslanik ne može zahtevati da Veće ukine kaznu koju je izrekao Predsednik.

Član 93

Opomenom na red kazniće se svaki poslanik koji svojim govorom ili svojim ponašanjem u Veću narušava red i propise Poslovnika.

Član 94

Zapisanom opomenom na red kazniće se svaki poslanik koji je na istoj sednici ranije opomenut na red.

Ova se kazna unosi u zapisnik.

Član 95

Oduzimanjem reči kazniće se poslanik koji je u svom govoru povredio red, a ranije je na istoj sednici već bio kažnjen

zapisanom opomenom na' red, ili dva puta nije hteo poslušati Pretsednika.

Član 96

Kaznom privremenog isključenja kazniće se poslanik koji lično vreda ili kleveće narodne poslanike ili se ponaša nepriстойno prema Veću ili za koga se utvrdi da nije očuvao tajnu o predmetima za koje je izglasana tajnost ili koji neće da posluša Pretsednika, naročito u pogledu izvršenja kazne. Istom kaznom kazniće se i poslanik koji pravi nered i sprečava rad na sednici.

Član 97

Poslanik koji je kažnjen kaznom isključenja dužan je da se ukloni odmah iz dvorane Veća. U slučaju protivljenja, Pretsednik će prekinuti sednicu i narediti da se kažnjeni poslanik silom ukloni.

Poslanik protiv koga se predlaže kazna privremenog isključenja ima pravo da govori u svoju odbranu najviše 5 minuta. Ako je više poslanika jednovremeno predloženo za isključenje zbog zajednički izvršenog prekršaja reda, ima pravo da govori samo jedan u ime svih, ali njegov govor može trajati najviše deset minuta.

Član 98

Kazna oduzimanja reči i kazna isključenja sa sednice Veća unosi se uvek u zapisnik Veća.

Kazna isključenja povlači gubitak dnevnice za vreme isključenja.

Ako se ko od slušalaca na galerijama ne ponaša mirno, Pretsednik može narediti da se udalji. U slučaju većih nereda Pretsednik može narediti da se isprazne galerije.

Niko oružan ne sme ući u zgradu u kojoj Veće zasedava, osim lica koja po propisima nose oružje, a nalaze se po službenom poslu kod Veća.

XV. Osoblje i računovodstvo Veća

Član 100

Sve osoblje Veća stoji pod nadzorom Pretsednika. Osoblje je stalno ili povremeno. Broj i plate osoblja biće predviđene pravilnikom koji će doneti Administrativni odbor.

Član 101

Pretsednik Veća je viši naredbodavac za izvršenje predračuna rashoda Veća.

Administrativni odbor dužan je svaka tri meseca pregledati račune i podnositi izveštaj Veću.

XVI. Arhiva, biblioteka i pečat

Član 102

Veće ima svoju arhivu, kao i zajedničku biblioteku sa Većem naroda. O arhivi i biblioteci staraju se naročiti službenici.

Član 103

Veće ima svoj pečat sa grbom Federativne Narodne Republike Jugoslavije oko koga je urezan natpis: »Savezno veće Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Pečat Veća čuva prvi sekretar Veća.

Član 104

Ovaj Poslovnik stupa na snagu čim ga Veće primi.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA POSLOVNIKA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Čast nam je dostaviti Vam nacrt za novi poslovnik Veća.

Razvoj našeg narodnog predstavnništva, kao i iskustvo koje smo imali u intenzivnom radu oba veća Narodne skupštine FNRJ posle donošenja saveznog Ustava, izazivaju potrebu da se postupak i metod rada u zakonodavnim odborima i u većima naše Narodne skupštine postave tako da što bolje odgovaraju karakteru naše Narodne skupštine kao vrhovnom organu državne vlasti.

Polazeći od ovih shvatanja, smatrali smo za potrebno da predložimo nacrt novog poslovnika koji u dosadašnji poslovnik unosi izvesne novine ili teži da usavrši i upotpuni pojedine institucije koje su u radu Narodne skupštine već bile postavljene i koje su se pokazale u praksi pravilnim.

Glavna izmena koja se predlaže sastoji se u tome da se u mehanizam rada Veća unesu i ostvare sve suštinske pretpostavke za široko i aktivno učešće Veća u donošenju zakona i drugih odluka, a da se u isto vreme izostave izvesne tehničke, formalističke i zastarele ustanove koje ne odgovaraju stvarnoj ulozi i značaju koji imaju veća Narodne skupštine u našoj državi. U tom pogledu pretres predloga zakona u Veću, kao centralni momenat u donošenju zakona, postavljen je na diskusiji i širokom učešću Vlade FNRJ i narodnih poslanika u raspravljanju o principima i značaju predloženih zakona. Po ranijem poslovniku u izvesnim slučajevima samo čitanje zakona je zauzimalo najvažnije mesto u pretresu Veća i to je u izvesnoj meri skraćivalo razvijanje stvarnog raspravljanja o zakonskom predlogu.

Predloženi novi poslovnik ne isključuje mogućnost da se tekst zakona čita u Veću ako to određeni broj poslanika zatraži. Međutim, poslovnik donosi niz mera koje imaju za cilj da se narodni poslanici potpuno upoznaju sa predlogom zakona. U te mere dolaze blagovremeno dostavljanje predloga zakona narodnim poslanicima, osigurano dostavljanje izveštaja zakonodavnih odbora o učinjenim izmenama i dopunama u predlogu zakona, kao i pravo svih narodnih poslanika da mogu pismeno ili usmeno stavljati svoje primedbe prilikom pretresa zakonskih predloga u zakonodavnom odboru.

Svim ovim merama novi poslovnik teži da obazbedi potpuno upoznavanje narodnih poslanika sa podnetim zakonskim predlozima, a da pretres zakona u samom Veću usredsredi na diskusiju, načelno raspravljanje i usavršavanje zakonskog teksta putem predlaganja amandmana sve do glasanja o zakonu. U narodnoj državi Narodna skupština FNRJ sastaje se da izvrši važne državne zadatke. Od zasedanja AVNOJ-a pa preko zasedanja naše Narodne skupštine stvorio se već novi stil rada Narodne skupštine u našoj novoj državi, stil koji je suprotan razvlačenjima, praznim pričanjima i pogađanjima starog pasivnog parlamentarizma. Sve to navodi na zaključak da postupak rada svakog zasedanja Narodne skupštine mora obezbediti u određenom i kratkom vremenskom periodu stvarno, suštinsko i efikasno pretresanje i donošenje naših zakona.

Pored ove osnovne izmene, predlog ovog poslovnika sadrži i niz drugih dopuna. Tako se ustanovljava novi stalni odbor Veća, Odbor za inostrane poslove. Usled važnosti rada Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije i nužnosti punog i svestranog raspravljanja predloga naših zakona, odnosno predloga privrednog plana i opštedržavnog budžeta, u poslovniku se predviđa mogućnost pozivanja na sednice odbora

pretstavnik Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ i Biroa za zakonodavne poslove Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ radi davanja stručnog mišljenja. Isto tako u poslovniku je predviđeno pravo učestvovanja i govora na sednicama Veća za pretstavnike narodnih predstavništava ili vlada stranih država, koji su kao gosti pozvani da prisustvuju sednici Veća.

Potrebno je istaći i nekoliko odredaba poslovnika, koje učvršćuju praksu postavljanja pitanja od strane poslanika Vladi ili pojedinim ministrima. Predviđajući posebne dane za postavljanje pitanja i za davanje odgovora na njih, poslovnik teži da omogući šire raspravljanje pitanja koja interesuju narodne pretstavnike odnosno narod koji oni predstavljaju.

Iznoseći ove važnije karakteristike nacрта poslovnika, slobodni smo da predložimo Pretsedniku Saveznog veća da iznese nacrt poslovnika pre samog pretresanja u Veću pred Zakonodavni odbor, usled važnosti poslovnika za rad Narodne skupštine, koji ne predstavlja samo pravila procedure nego i jedan važan metod u donošenju naših zakona.

U Beogradu, 19 aprila 1948 godine.

P r e d l a g a č i :

Moša Pijade, s. r.
dr Maks Šnuderl, s. r.
Vladimir Simić, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU POSLOVNIKA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 135

26-IV-1948 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 23 i 24 aprila ove godine pretresao je Predlog poslovnika Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ,

dostavljen mu od Predsedništva Saveznog veća, koji su, na osnovu člana 62 Ustava, dostavili Narodnoj skupštini FNRJ narodni poslanici Moša Pijade i drugovi.

Iako oba doma Narodne skupštine FNRJ imaju svaki svoj poslovnik, zakonodavni odbori oba veća nalaze da ti poslovnici moraju ustvari biti istovetni izuzev neophodne razlike koje odgo-varaju jednom i drugom veću.

Osnovna istovetnost oba poslovnika, koja je postojala i u dosadašnjim poslovniciima, počiva na istovetnim ustavnim principima rada oba doma i Narodne skupštine FNRJ kao celine.

Na osnovu toga, zakonodavni odbori oba veća postupili su pri pretresu poslovnika na isti način kao pri pretresu saveznih zakona i uskladili su tekstove oba poslovnika.

Posle svestranog proučavanja gornjeg nacрта, Zakonodavni odbor Saveznog veća podnosi Veću sledeći izveštaj:

Član 13. Dodaje se nov treći stav koji glasi: »Predsednik ili potpredsednik kad predsedava sednici Veća ne učestvuje u pretresu i glasanju«.

Član 15. U trećem stavu dodaje se nova prva rečenica koja glasi: »Rad tajne sednice se ne objavljuje«. U trećem stavu, drugi red, posle reči »samo« dodaju se reči »po zahtevu ili«.

Dodaje se nova glava IV koja glasi: »Govorni jezik«.

Dodaje se novi član 29 koji glasi: »Na sednicama Veća svaki poslanik ima pravo da govori na jeziku naroda kome pripada.

Govori održani na jeziku pripadnika nacionalne manjine prevode se «

Numeracija daljih članova i glava pomera se za jedan broj više sve do člana 88 i glave XIII.

Član 36. Treći stav postaje druga rečenica drugog stava. Četvrti i peti stav postaju treći i četvrti stav.

Član 37. U petom stavu, drugi red, posle reči »odlazak« staviti tačku i brisati ostatak rečenice.

Član 43. U petom stavu, drugi red, brisati reči »zakonske predloge iz oblasti privrede i finansija« a mesto toga staviti »predloge privrednog plana, opštredržavnog budžeta i završnog računa«.

Član 48. U drugom stavu, drugi red, posle reči »slučaju« brisati tačku i dodati reči »i traju dok ne svrše posao za koji su izabrani«. Treći stav briše se. Četvrti stav postaje treći.

Član 53. Treći stav menja se i glasi: »Svaki odbor radi po poslovniku koji sam donese na osnovu ovog Poslovnika.«

Član 55. Poslednja rečenica briše se.

Član 69. U prvom stavu dodaje se druga rečenica koja glasi: »Oni moraju biti pismeno formulisani«.

Član 70. U drugom stavu, drugi red, brisati reči »na isti« a posle reči »za« dodati reč »njegovu«. U četvrtom redu, posle reči »će« dodaje se reč »prvo« a posle reči »o« dodaje se reč »njegovom«.

Član 72 menja se i glasi: »Kao hitan smatra se zakonski predlog koji Vlada FNRJ uputi Veću u toku njegovog zasedanja sa obrazloženim predlogom da se odmah stavi na prvo mesto dnevnog reda.

Hitan zakonski predlog dostavlja se pismeno Pretsedniku Veća koji ga odmah dostavlja Pretsedniku Zakonodavnog odbora.

Izuzetno Vlada može izneti hitan zakonski predlog i neposredno na samoj sednici Veća. U tom slučaju Veće može takav predlog uputiti Zakonodavnom odboru ili odlučiti da se odmah uzme u pretres.

Pr donošenja ove odluke Veće će saslušati mišljenje podnosioca predloga.

Upućujući hitan zakonski predlog Zakonodavnom odboru, Veće može odrediti rok u kome Odbor mora podneti izveštaj. Ako Odbor ne podnese izveštaj u određenom roku Veće može zakonski predlog uzeti u pretres i bez ovog izveštaja.«

Član 73 menja se i glasi: »Budžet i privredni plan stavljaju se na prvo mesto dnevnog reda, osim ako Vlada traži hitnost za koji drugi zakonski predlog.«

Član 74 menja se i glasi: »Postupak za raspravljajanje i glasanje o hitnom zakonskom predlogu u Veću isti je kao i za ostale zakonske predloge.«

Član 75 menja se i glasi: »Kad primi od Veća naroda izglasan predlog istog zakona, Pretsednik Saveznog veća upoređuje tekst tog predloga sa tekstom predloga izglasanog u Saveznom veću. Ako su ovi tekstovi istovetni Pretsednik Veća podnosi Veću izveštaj o istovetnosti zakonskog teksta i utvrđuje da je taj zakonski predlog konačno usvojen od Narodne skupštine FNRJ. Ovako usvojen zakon Pretsednik Veća upućuje Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ radi proglašenja i objavljivanja.«

Član 77. U drugom stavu, posle reči »članova« brisati tačku i dodati reči »i isto toliko zamenika«.

Član 78 menja se i glasi: »Koordinacioni odbor rešava u punom sastavu.

Saglasnost u Koordinacionom odboru postignuta je kada se za predlog izjasni većina od ukupnog broja članova Odbora iz jednog doma i većina od ukupnog broja članova iz drugog doma.

U Koordinacionom odboru biraju se izvestioci za oba veća.

Ako se Odbor podeli na većinu i manjinu, manjina može odrediti svog izvestioca.«.

Koordinacioni odbor sam utvrđuje svoj način rada.«.

Član 80. U prvom redu, posle reči »rezolucija« dodati reči »i drugih odluka«.

Član 86. U četvrtom stavu, posle reči »povući« staviti tačku i brisati ostatak rečenice.

Podnaslov glave XII i čl. 87 brišu se.

Član 102. Druga rečenica menja se i glasi: »Arhiva i biblioteka imaju svoje službenike.«

Član 103. U drugom stavu brisati reč »prvi« a posle reči »Veća« brisati tačku i dodati reči »koga odredi Pretsednik«.

Pored gornjih izmena i dopuna, Odbor je učinio potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Moša Pijade.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Č l a n o v i :

Vladimir Simić, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Života Dermanović, s. r., Miloš Minić, s. r., Đuro Salaj, s. r., Sulejman Filipović, s. r., Rista Antunović, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Jože Lampret, s. r., Matevž Hace, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Filip Lakuš, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Mihailo Đurović, s. r.

P R E D L O G

POSLOVNIKA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

I. Zasedanje Veća

Član 1

Veće naroda Narodne skupštine FNRJ zasedava po pravilu odvojeno od Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ.

Zasedanje Veća naroda otvara se i zaključuje istovremeno kad i zasedanje Saveznog veća.

Za zajedničke sednice Veća naroda i Saveznog veća važi poseban poslovnik.

Član 2

Veće naroda zasedava u sedištu Narodne skupštine FNRJ.

Član 3

Na početku zasedanja Veća naroda novoizabrane Narodne skupštine vrši se verifikacija mandata narodnih poslanika izabranih u Veće.

U tom cilju Veće bira na svom prvom sastanku verifikacioni odbor od jedanaest članova.

Posle ovog izbora prvi sastanak se zaključuje.

Član 4

Verifikacioni odbor ispituje poslanička uverenja, izborna akta i sve žalbe protiv izbora i odmah sastavlja svoj izveštaj. Otštampani izveštaj verifikacionog odbora dostavlja se svima poslanicima Veća.

Sednica Veća radi pretresanja izveštaja verifikacionog odbora ne može se održati pre nego što protekne 24 časa od njegovog dostavljanja izabranim poslanicima.

Član 5

Na osnovu izveštaja verifikacionog odbora Veće može osnažiti ili poništiti izbor narodnog poslanika. U ovom drugom

slučaju Veće može narediti novi izbor ili odložiti odluku i narediti da se prethodno izvrše potrebni izvidaji.

Svaki poslanik, dok mu izbor ne bi bio poništen, ima pravo prisustvovanja i rešavanja na sednicama Veća, ali ne može glasati o svom sopstvenom izboru, ako se o njemu posebno glasa.

Član 6

Ako se poništi mandat jednog poslanika zbog nedostatka uslova za uživanje biračkog prava, pozvaće se za poslanika njegov zamenik koji je s njim bio kandidovan.

Član 7

Po završenom pretresu izveštaja verifikacionog odbora, poslanici čiji su izbori potvrđeni polažu pred Većem i potpisuju zakletvu koja glasi:

»Ja (lično i porodično ime), zaklinjem se svojom čašću i čašću svog naroda da ću kao narodni poslanik u radu Narodne skupštine FNRJ verno zastupati svoj narod i da ću neumorno čuvati i braniti tekovine narodne borbe, izgradnju socijalizma, nezavisnost i državnu suverenost Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Posle polaganja zakletve čita se Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivu zasjedanja Narodne skupštine FNRJ.

Član 8

Narodni poslanici ne mogu vršiti svoju poslaničku dužnost dok ne polože zakletvu.

II. Predsednik, potpredsednici i sekretari

Član 9

Veće bira za ceo period za koji je izabrano predsednika, dva potpredsednika i tri sekretara Veća.

Najpre se bira predsednik, zatim potpredsednici i najzad sekretari.

Ako predsednik, ili koji od potpredsednika ili sekretara nije u stanju da vrši svoje dužnosti, bira se nov predsednik, potpredsednik, odnosno sekretar za ostatak perioda za koji je Veće izabrano.

Član 10

Do izbora predsednika Veća novoizabrane Narodne skupštine njegovu dužnost na prvom sastanku vrši najstariji po godinama poslanik, a posle toga predsednik verifikacionog odbora.

Dužnost privremenih sekretara vrše tri poslanika koje Veće izabere na prvom sastanku.

Član 11

Pretsednik, potpredsednici i sekretari biraju se na osnovu kandidatskih lista koje mogu podneti najmanje deset poslanika.

Član 12

Osim prava i dužnosti koje su mu poverene drugim odredbama ovog Poslovnika, Predsednik predstavlja Veće, saziva sednice, otvara ih, rukovodi i održava red na njima i stara se da se poslanici Veća pridržavaju poslovnog reda. On se, isto tako, stara da rad u odborima ne zastaje i da se ne prekida, kao i da se poslovi u administrativnim službama Veća otpravljaju uredno i brzo.

Pretsednik postavlja sve službenike Veća, donosi odluku o njihovim službenim odnosima i ima pravo disciplinskog nadzora nad njima.

Pretsednik ne učestvuje u pretresu i glasanju.

Član 13

U slučaju da je Predsednik sprečen u vršenju dužnosti, zamenjuje ga jedan od potpredsednika kojeg on odredi.

Potpredsednik koji vrši dužnost Predsednika ima ista prava i dužnosti kao i Predsednik.

Član 14

Sekretari vrše prozivku poslanika, sastavljaju zapisnike sednica, čitaju predloge i druga akta u Veću. Oni se staraju o redu govornika, o načinu i rezultatu glasanja i o vođenju beležaka o odlukama Veća. Oni se, isto tako, staraju da svi štampani izveštaji i predlozi koji moraju biti dostavljeni narodnim poslanicima budu ovima blagovremeno dostavljeni.

Jedan od sekretara koga odredi Predsednik vodi neposredno nadzor nad vršenjem administrativne službe Veća.

U slučaju da su svi sekretari privremeno sprečeni u vršenju dužnosti, zamenice ih privremeno poslanici koje odredi Predsednik.

III. Sednice Veća

Član 15

Sednice Veća su javne. One mogu za pojedine predmete biti pretvorene u tajne kad Veće to odluči na zahtev Predsednika Veća, Savezne vlade ili 20 poslanika. O ovakvom predlogu glasa se bez pretresa.

Predmeti za koje je izglasana tajnost, pretresaće se, ako nije drukčije rečeno, tajno i u odborima.

Objavljivanje izjava ili predloga Savezne vlade datih u tajnim sednicama može biti samo sa pristankom Predsednika Savezne vlade.

Član 16

Veće može punovažno rešavati ako je na sednici prisutno više od polovine ukupnog broja poslanika.

Ako Predsednik zapazi da nema dovoljan broj poslanika za rešavanje, narediće prozivku ili prebrojavanje.

Kad se pokrene pitanje o kvorumu, prisutni poslanici ne mogu izići iz dvorane dok se ne izvrši cela prozivka, odnosno prebrojavanje.

Prisutnost poslanika utvrđuje Predsednik.

Utvrđivanje kvoruma izvršiće Predsednik i onda kad to predloži jedan poslanik potpomognut od petorice drugih.

Član 17

Za punovažan zaključak Veća potrebna je većina glasova prisutnih poslanika.

Član 18

Po predlogu Predsednika, dnevni red za svaku iduću sednicu utvrđuje samo Veće na kraju sednice, bez pretresa. Ovaj dnevni red objavljuje se na određenom mestu u prostorijama Veća.

Oni predmeti o kojima se pretres nije mogao završiti jedne sednice stavljaće se na prvo mesto na dnevnom redu iduće sednice.

Ako se dnevni red nije mogao izvršiti zbog nedovoljnog broja prisutnih poslanika, Predsednik će objaviti da kao dnevni red za sledeću sednicu vredi nastavak nesvršenog dnevnog reda sa dodatkom onih tačaka koje po samom ovom Poslovniku treba staviti ili za koje je Veće ranije rešilo da se toga dana stave na dnevni red.

Član 19

Posle čitanja zapisnika, a pre prelaza na dnevni red, Predsednik i Savezna vlada čine Veću saopštenja koja se njega tiču. Posle toga poslanici mogu upućivati pitanja Predsedniku Veća, Predsedniku Savezne vlade, ili pojedinim njenim članovima.

Na ova pitanja odgovoriće upitani usmeno odmah na istoj sednici, ili, ako odgovor treba pripremiti, ostaviće se za sednicu naročito posvećenu odgovorima na poslanička pitanja (čl. 85).

Zatim se prelazi na dnevni red.

Saopštenja od strane Savezne vlade mogu se činiti u svako vreme sednice.

Član 20

Na sednici Veća imaju pravo da govore samo poslanici i članovi Savezne vlade. Veće će po potrebi saslušati ovlašćenog ministarskog poverenika za koga član Vlade zatraži da bude saslušan.

Svaki poslanik, kad mu se da reč, izjaviće da li govori u ime kluba ili u svoje lično ime.

Član 21

Na sednici Veća mogu govoriti kao gosti predstavnici narodnih predstavništava ili vlade stranih (prijateljskih) država, koji su pozvani da prisustvuju sednici.

Poziv ovim stranim gostima da prisustvuju sednici Veća može učiniti Veće na predlog Pretsednika ili poslanika kao i Vlade FNRJ.

Član 22

Niko ne može govoriti na sednici Veća, ako nije prethodno dobio reč od Pretsednika.

Izuzev slučajeva kad je ovim Poslovnikom drukčije određeno, Pretsednik daje reč po redu prijave.

Članovima Savezne vlade daje Pretsednik reč kad god je zatraže.

Svaki prijavljeni govornik ima pravo da svoj red govora ustupi drugom prijavljenom govorniku.

Član 23

Poslaniku koji želi da govori o kakvoj povredi Poslovnika ili dnevnog reda daje se reč čim je zatraži. Njegov govor može trajati najviše pet minuta i o tom slučaju ne može govoriti nijedan drugi poslanik. Ako i posle objašnjenja Pretsednika govornik ostane pri tome da su Poslovnik ili dnevni red povređeni, Pretsednik će odmah pozvati Veće da bez pretresa reši to pitanje.

Član 24

Prijave za reč čine se Pretsedniku Veća čim se pretres otvori.

Kod predmeta koji su Veću upućeni iz odbora, prijave za reč mogu se činiti čim se izveštaj odbora podnese Veću. One se mogu činiti lično, usmeno ili pismeno ili preko kog drugog poslanika.

Govornik može govoriti samo o pitanju koje je na dnevnom redu.

Osim Predsednika niko ne može prekinuti govornika niti ga opomenuti na red.

Član 25

Ako poslanik traži reč radi toga da ispravi svoj navod koji je pogrešno izložen, te dao povoda kakvom nesporazumu ili izazvao potrebu lične odbrane, onda će mu se dati reč odmah čim svrši svoj govor onaj ko je tu ispravku izazvao. Ali u tom slučaju govornik ne može govoriti duže od pet minuta i može pored lične odbrane ispraviti samo pogrešno navedene činjenice iz svog govora.

Ako Predsednik nalazi da poslanik nije izazvan od strane tog govornika, on mu neće dati traženu reč.

Ako je poslanik nezadovoljan Predsednikovim rešenjem, stvar rešava Veće bez pretresa.

Ministri i vladini poverenici mogu govoriti i sa svoga mesta, a poslanici moraju govoriti sa govornice, osim kad govore o Poslovniku, ličnoj stvari ili stavljaju kratka pitanja, u kojim slučajevima mogu govoriti i sa svoga mesta.

Član 26

Osim članova Savezne vlade, odborskih izvestilaca i onih govornika kojima to Poslovnik u pojedinim slučajevima dopušta, o jednom predmetu ne može niko govoriti više od jedanput, osim ako mu to Veće naročito dopusti.

Član 27

Sednice Veća zaključuje Predsednik sa njegovim pristankom, pošto prethodno objavi dnevni red naredne sednice. Dan i sat iduće sednice određuje Predsednik na kraju sednice ili pismenim putem.

Član 28

Osim sednica, Veće se može sastajati i u konferencije koje saziva Predsednik na svoju inicijativu, na traženje Predsednika Savezne vlade ili na predlog 20 poslanika. Na konferenciji mogu biti prisutni samo poslanici i članovi Vlade FNRJ. Konferencije ne mogu donositi obavezne odluke.

IV. Prava i dužnosti narodnih poslanika

Član 29

Osim prava i dužnosti navedenih u drugim propisima ovog Poslovnika, narodni poslanici imaju imunitetsko pravo, pravo

na podnošenje ostavke, pravo na dnevnicu i besplatnu vožnju svima državnim saobraćajnim sredstvima osim vazдушnim.

Dužnosti poslanika su da prisustvuju sednicama Veća i da vrše poslove i zadatke koje im Veće poveri.

Član 30

Za sve izjave i postupke pri vršenju svog mandata, bilo u sednicama bilo u izvesnoj dužnosti, poslanici odgovaraju samo Veću i biračkom telu koje ih je izabralo.

Član 31

Osim u slučaju zaticanja na izvršenju težeg krivičnog dela, poslanici ne mogu biti lišeni slobode niti se protiv njih može pokrenuti krivični postupak bez odobrenja Veća. U vremenu između zasedanja Veća i kad ono nije na okupu, odobrenje može dati Prezidijum Narodne skupštine FNRJ.

Pravo imuniteta pripada poslanicima od trenutka kad im je od strane izborne komisije izdato uverenje da su izabrani.

Član 32

Zahtev istražnih organa za izdavanje poslanika upućuje se prethodno Mandatno-imunitetskom odboru. Veće rešava o zahtevu na osnovu izveštaja ovog Odbora.

U slučaju da Veće nije na zasedanju, o izdavanju sudu rešavaće Prezidijum koji će svoje rešenje podneti na odobrenje na narednom zasedanju.

O pokretanju krivičnog postupka, odnosno lišenju slobode, u slučaju kad je poslanik zatečen na izvršenju težeg krivičnog dela, mora se odmah izvestiti Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, koji primljeni izveštaj dostavlja Veću čim ono bude na okupu. Na osnovu ovog izveštaja Veće rešava da li se krivični postupak može produžiti.

Ako Veće nije na zasedanju, odobrenje će izdati Prezidijum uz naknadnu potvrdu Veća.

Član 33

Krivični postupak može se prema poslaniku voditi samo za ono delo povodom koga je veće dalo odobrenje za vođenje postupka.

Član 34

Narodni poslanik može dati ostavku na svoj mandat.

O podnetoj ostavci rešava Veće na osnovu izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora.

Ostavka, pre nego što je mandat verifikovan, ne sprečava ispitivanja da li je izbor pravilan ili nije.

Član 35

Za sve vreme dok zasedanje Veća traje poslanici su dužni biti u mestu zasedanja i vršiti svoje dužnosti.

Poslanik koji je sprečen da prisustvuje sednicama Veća dužan je tražiti od Veća da mu odobri odsustvo.

Veće rešava o traženom odsustvu bez pretresa.

Ako Pretsednik nađe da u Veću nema dovoljan broj poslanika za rešavanje, on može oglasiti da se ukidaju sva odobrena odsustva osim onih koja su odobrena zbog bolesti.

Veće može dostaviti Mandatno-imunitetskom odboru slučaj poslanika koji bez odobrenja odsustva više puta ne dolazi na sednice. Odbor će uz svoj izveštaj podneti Veću predlog kako treba postupiti prema takvom poslaniku.

Član 36

Poslanici imaju pravo na dnevnicu za vreme rada Veća i odbora, računajući i vreme za dolazak i odlazak sa zasedanja.

Dnevnicu poslanika Veća naroda mora iznositi koliko i dnevnicu poslanika Saveznog veća.

Poslanik koji bez odobrenog odsustva ili bolovanja ne dolazi na sednicu Veća nema pravo na dnevnicu.

Član 37

Poslanicima izdaje Pretsednik Veća naročite lične karte. U njima se mora izrično istaći imunitetsko pravo poslanika i pravo na besplatnu vožnju.

V. Odbori Veća

Član 38

Za proučavanje i pripremanje zakonskih predloga i drugih pitanja iz nadležnosti Narodne skupštine FNRJ, Veće bira odbore. Odbori su stalni i naročiti.

Član 39

Stalni odbori Veća su:

- 1) Zakonodavni odbor;
- 2) Odbor za privredni plan i finansije;
- 3) Odbor za inostrane poslove;
- 4) Mandatno-imunitetski odbor;

5) Administrativni odbor; i

6) Odbor za molbe i žalbe.

Stalni odbori biraju se za ceo period za koji je Veće izabrano.

Član 40

Odbori se biraju po listama. Ako ima više lista, glasanje se vrši tajno, a mesta u odboru dodeljuju se pojedinim listama srazmerno glasovima koje su dobili. Na tako dodeljena mesta dolaze kandidati redom kojim su označeni na listi.

Kandidatsku listu može podneti najmanje 10 poslanika.

Članovi Vlade ne mogu biti članovi skupštinskih odbora.

Član 41

Zakonodavni odbor pretresa i priprema predloge zakona i drugih odluka.

Zakonodavni odbor sastoji se od 21 člana.

Član 42

Odbor za privredni plan i finansije pretresa i priprema zakonske predloge iz oblasti privrede i finansija.

Odbor za privredni plan i finansije sastoji se od 15 članova.

Član 43

Odbor za inostrane poslove proučava i pretresa pitanja spoljne politike, ratifikaciju međunarodnih ugovora koji se podnose na odobrenje Narodnoj skupštini i druga pitanja odnosa Federativne Narodne Republike Jugoslavije sa drugim državama.

Odbor za inostrane poslove sastoji se od 15 članova.

Član 44

Mandatno-imunitetski odbor pretresa i podnosi Veću izveštaj o slučajevima primene imunitetskog prava poslanika, kao i o slučajevima punovažnosti, prestanka i popune upražnjenog mandata.

Mandatno-imunitetski odbor sastoji se od sedam članova.

Član 45

Administrativni odbor ispituje i podnosi Veću izveštaj o pravilnosti izvršenja predračuna rashoda Veća. Ovaj Odbor donosi i Pravilnik o administrativnom osoblju Veća.

Administrativni odbor sastoji se od 7 članova.

Član 46

Odbor za molbe i žalbe ispituje molbe i žalbe građana, društvenih organizacija i ustanova i podnosi o njima izveštaj Predsedništvu Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ.

Odbor za molbe i žalbe sastoji se od 7 članova.

Član 47

Naročiti odbori Veća biraju se za proučavanje onih zakonskih predloga ili drugih predmeta za koje bi Veće našlo da ih treba uputiti naročitom odboru na proučavanje.

Naročiti odbori imaju onoliko članova i zamenika koliko Veće odredi u svakom pojedinom slučaju.

Naročiti odbori traju dok ne svrše posao za koji su izabrani.

Veće može odrediti i posebne istražne i anketne odbore za pojedina pitanja.

Član 48

Sa članovima odbora Veće bira istovremeno 7 zamenika za Zakonodavni odbor, po 5 zamenika za Odbor za privredni plan i finansije i za Odbor za inostrane poslove, i po 3 zamenika za ostale odbore.

Zamenici članova odbora pozivaju se na sednice odbora u slučaju sprečenosti koga od članova odbora.

Član 49

Na upražnjeno mesto jednog člana odbora dolazi onaj kandidat koji je dobio najveći broj glasova među kandidatima sa iste liste koji nisu izabrani. Ako je lista iscrpljena, na upražnjeno mesto dolazi prvi po redu zamenik izabran na istoj kandidat-skoj listi.

Član 50

Radi lakšeg izvršenja svog zadatka, odbori mogu obrazovati u svojoj sredini pododbore. Pododbori ne mogu donositi nikakve odluke u ime celog odbora, već podnose odboru izveštaj o predmetu koji im je dostavljen na proučavanje.

Član 51

Odbori mogu opštiti neposredno sa Vladom FNRJ i njenim članovima preko svojih predsednika.

Član 52

Svaki odbor bira predsednika, potpredsednika i sekretara.

Odbori mogu raditi i u vreme kad Veće nije na okupu.

Odbori rade po Poslovniku koji sami donose na osnovu ovog Poslovnika.

Član 53

Odbor može rešavati ako na sednici prisustvuju dve trećine članova odbora.

Zaključci odbora donose se proslom većinom glasova.

Član 54

Sednicama Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije mogu prisustvovati s pravom savetodavnog glasa i poslanici Veća koji nisu članovi odbora, kao i članovi Vlade FNRJ i vladini poverenici. Član Vlade koji je podnosilac zakonskog predloga ili njegov zamenik dužan je prisustvovati pretresu u odboru, ako ga Pretsednik odbora pozove radi obrazloženja predloga. Poverenik koga član Vlade odredi može davati samo objašnjenja.

Član 55

Pri pretresanju zakonskih predloga Zakonodavni odbor i Odbor za privredni plan i finansije imaju pravo tražiti od odgovarajućih ministarstava i službenih lica dokumenta, materijal i mišljenja koja se odnose na zakonski predlog koji se pretresa.

Oba odbora pri pretresanju zakonskih predloga mogu pozvati radi savetovanja predstavnike Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti pri Vladi FNRJ, Biroa za zakonodavne poslove Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ, državnih nadležstva i ustanova, kao i predstavnike društvenih organizacija.

Član 56

U toku svoga rada Zakonodavni odbor i Odbor za privredni plan i finansije stajace preko svojih predsednika u stalnom dodiru sa odgovarajućim odborom Saveznog veća radi međusobnog obaveštavanja i usklađivanja rada oba veća.

Zakonodavni odbori i odbori za privredni plan i finansije Veća naroda i Saveznog veća mogu u toku pretresa zakonskih predloga, na inicijativu jednog od njih, održavati zajedničke sastanke radi saslušanja obrazloženja članova Savezne vlade ili njihovog poverenika i radi saglašavanja o tehničkoj redakciji pojedinih glava i članova zakonskih predloga.

U cilju saglašavanja o tehničkoj redakciji zakonskih predloga ovi odbori mogu obrazovati i zajedničke redakcione komisije.

VI. Pretres zakonskih predloga

a) Podnošenje predloga

Član 57

Zakonske predloge može podnositi Veću Vlada FNRJ, članovi Vlade FNRJ i svaki poslanik.

Ako su zakonski predlog podneli dva ili više poslanika, oni će odrediti jednog između sebe da ih zastupa prilikom pretresa toga predloga u odboru i Veću. Ako takav zastupnik ne bude određen smatraće se kao podnosilac prvopotpisani poslanik.

Zakonski predlozi dostavljaju se pismeno Pretsedniku Veća.

Svaki zakonski predlog mora biti sastavljen u obliku u kome se donosi zakon.

Član 58

Pretsednik Veća upućuje svaki primljeni zakonski predlog odmah Pretsedniku Zakonodavnog odbora, odnosno Pretsedniku Odbora za privredni plan i finansije, prema tome koji je od ovih odbora nadležan.

Zakonski predlog može se staviti na dnevni red sednice odbora ako članovima odbora bude dostavljen blagovremeno, a najmanje 5 dana pre sednice.

Pretsednik Veća u saglasnosti sa Pretsednikom odbora obezbediće da se primljeni zakonski predlozi dostave svim poslanicima Veća, pre nego što otpočne njihov pretres u odboru.

Poslanici mogu podnositi pismeno ili usmeno svoje predloge u vezi sa zakonskim predlogom koji se pretresa u odboru.

Član 59

Izuzetno, zakonski predlog može biti stavljen na sednicu odbora i kada je članovima odbora dostavljen na manje od 5 dana pre sednice, ako ga je Savezna vlada dostavila Veću sa obrazloženim predlogom da se odmah stavi na dnevni red, ili kad samo Veće donese zaključak o njegovoj hitnosti i kao hitnog uputi ga odboru na pretres.

U ovim slučajevima predlog mora biti dostavljen članovima odbora na dan uoči sednice. Izuzetno, Veće može doneti odluku da se predlog pretresa u odboru istog dana kad je predat njegovim članovima.

b) Pretres u odboru Veća

Član 60

Na početku pretresa može podnosilac zakonskog predloga dati obrazloženje predloga. Ako su zakonski predlog podneli više poslanika, obrazloženje može dati jedan od njih.

Ako je član Vlade odredio svog poverenika, ovaj će, kad to Veće zatraži, dati potrebna objašnjenja ali ne može umesto člana Vlade davati obrazloženja ni izjave.

Član 61

Posle obrazloženja zakonskog predloga, raspravlja se o istome načelno. U toku ovog raspravljanja poslanici iznose svoje načelno mišljenje o predlogu, a podnosilac predloga ili njegov poverenik daju potrebne odgovore i objašnjenja na načelna pitanja koja mu upućuju narodni poslanici.

Po završetku načelnog raspravljanja glasa se za zakonski predlog u načelu.

Ako se zakonski predlog u načelu ne usvoji, neće se preći na raspravljanje u pojedinostima. Odbor o tome podnosi izveštaj Veću na prvom zasjedanju.

Član 62

Ako zakonski predlog bude usvojen u načelu, prelazi se na raspravljanje u pojedinostima.

Ovaj se pretres vrši tako što se raspravlja redom o svakom pojedinom članu zakonskog predloga.

O amandmanima raspravlja se uz onaj član na koji se odnose. Ako ima više poslaničkih amandmana, raspravljaju se o njima redom kako su podneseni. Podnosilac zakonskog predloga dužan je da se izjasni o svakom poslaničkom amandmanu.

O svakom članu zakonskog predloga glasa se ponaosob.

Prilikom raspravljanja budžeta u pojedinostima, glasa se po razdelima.

Pošto zakonski predlog bude izglasan u pojedinostima, izvršice se glasanje za zakonski predlog u celini.

Član 63

U toku pretresa pred odborom podnosilac predloga i poslanici članovi Veća mogu podnositi pismeno formulisane amandmane sve dok zakonski predlog ne bude izglasan u celosti, a usmeno mogu amandmane predlagati samo za vreme pretresa u pojedinostima.

Amandmani koje podnosi podnosilac zakonskog predloga smatraju se kao sastavni deo zakonskog predloga.

Podnosilac zakonskog predloga može odustati od zakonskog predloga dok se ne pristupi glasanju u celini u odboru.

Podnosilac amandmana može od istog odustati dok se ne izglasa, odnosno dok ga podnosilac zakonskog predloga ne usvoji.

Član 64

Kad pretres zakonskog predloga bude u odboru završen, odbor će odrediti svog izvestioca radi podnošenja izveštaja Veću. Ako se odbor po nekom zakonskom predlogu podeli na većinu i manjinu može i manjina izraditi svoj izveštaj i odrediti svog izvestioca.

Svako odvojeno mišljenje, bilo u načelu, bilo kod pojedinih članova predloga o kome se u odboru rešavalo, predaće se pismeno odboru koji će ga sa izveštajem većine uputiti Veću. Član odbora koji se odvoji u mišljenju može svoje mišljenje braniti pred Većem.

v) Pretres u Veću

Član 65

Zakonski predlog sa izveštajem odbora mora biti dostavljen poslanicima Veća blagovremeno, a najdocnije jedan dan pre sednice Veća na kojoj će se pretresati.

Izuzetno može se, uz pristanak Veća, uzeti u pretres i onaj zakonski predlog koji je sa izveštajem odbora dostavljen poslanicima istog dana.

Član 66

Pretres zakonskog predloga u Veću noćinje izveštajem izvestioca odbora koji je zakonski predlog uputio Veću.

Posle izveštaja mogu odborski izvestilac i podnosilac predloga obrazložiti izveštaj odbora.

Ako je odbor našao da zakonski predlog treba u načelu odbaciti, Veće će o tom predlogu rešiti bez posebnog raspravljanja, a po saslušanju odborskog izvestioca i podnosioca predloga.

Član 67

Posle izveštaja i obrazloženja pristupa se raspravljanju.

Raspravljanje je javno i obuhvata zakonski predlog u načelu i u pojedinostima.

Raspravljanje počinje, po pravilu, govorom podnosioca predloga. On u svom govoru daje načelno i bliže obrazloženje predloga.

U daljem raspravljanju mogu učestvovati članovi Vlade u ime Vlade ili svoje lično, kao i narodni poslanici u ime kluba kome pripadaju, ili u svoje lično ime.

Izvestilac odbora i podnosilac predloga mogu u toku pretresa uzimati reč i više puta i preko reda radi davanja potrebnih odgovora, objašnjenja i zauzimanja stava po predloženim amandmanima.

Član 68

Amandmani se mogu podnositi sve dok zakon ne bude stavljen na glasanje.

Osim podnosioca zakonskog predloga, amandmane može učiniti svaki poslanik.

Amandmani podnosioca predloga smatraju se sastavnim delom zakonskog predloga.

Član 69

O amandmanu poslanika moraju se izjasniti izvestilac odbora i podnosilac zakonskog predloga. Ako se oni sa amandmanom saglase, isti postaje sastavni deo zakonskog predloga. Ako se koji od njih sa poslaničkim amandmanom ne složi, Predsednik stavlja taj amandman odmah na glasanje. Ako ga Veće usvoji, amandman postaje sastavni deo zakonskog teksta.

Ako podnosilac predloga ili izvestilac odbora prihvati poslanički amandman u načelu, ali stavlja na isti svoje predloge za izmenu i dopunu, neće se o tome glasati. ako te izmene i dopune prihvata podnosilac amandmana. Ako ih on ne prima, glasa se o amandmanu. U slučaju da Veće amandman usvoji, isti postaje sastavni deo zakonskog predloga u formulaciji koju daje podnosilac predloga, ako on pri tome amandmanu ostaje.

Član 70

Raspravljjanje o zakonskom predlogu je završeno, kad lista govornika bude iscrpena.

Po završenom raspravljjanju prelazi se na glasanje o zakonskom predlogu. Glasanje se vrši u celini i jedanput.

Po završenom glasanju Predsednik će objaviti rezultat glasanja.

Tekst zakonskog predloga čita se u Veću, ako to zatraži izvestilac odbora ili poslanik čiji zahtev podupre 10 poslanika.

g) Pretres hitnih zakonskih predloga

Član 71

Kao hitni smatraju se zakonski predlozi koje Vlada FNRJ uputi Veću u toku njegovog zasedanja sa obrazloženim predlogom da se stave na prvo mesto dnevnog reda prve naredne sednice.

Veće odlučuje o hitnosti zakonskog predloga, i u slučaju da nađe da je predlog hitan, isti se stavlja na prvo mesto dnevnog reda.

Budžet i privredni plan stavljaju se na prvo mesto dnevnog reda, osim ako Vlada traži hitnost za koji drugi zakon.

Član 72

Upućujući hitan zakonski predlog nadležnom odboru, Veće može odrediti rok u kome odbor mora podneti izveštaj. Ako odbor ne podnese izveštaj u određenom roku, Veće može ovaj predlog uzeti u pretres i bez ovog izveštaja.

Izuzetno, u naročito hitnim slučajevima Veće može odlučiti da se zakonski predlog ne upućuje u odbor, nego da se neposredno pristupi njegovom pretresanju u Veću.

Pre donošenja odluke o ovome, Veće će saslušati mišljenje podnosioca predloga.

Član 73

Za raspravljanje i glasanje o hitnim zakonskim predlozima u Veću važe propisi ovog Poslovnika o raspravljanju zakonskih predloga u Veću.

VII. Utvrđivanje saglasnosti izglasanog predloga sa izglasanim predlogom Saveznog veća

Član 74

Kad primi od Saveznog veća izglasan predlog istog zakona, Pretsednik Veća naroda upoređuje tekst tog predloga sa tekstom predloga izglasanog u Veću naroda. Ako su ovi tekstovi istovetni, Pretsednik Veća podnosi o tome izveštaj Veću i time je pretres zakonskog predloga izglasanog u Veću naroda završen.

Član 75

Ako se tekst zakonskog predloga izglasanog u Veću naroda ne slaže sa tekstom izglasanim u Saveznom veću, Pretsednik će izneti pred Veće naroda postojeće razlike da ono o njima reši. Veće može bez raspravljanja usvojiti tekst zakona kako je izglasan u Saveznom veću. Time se smatra da je pretres zakonskog predloga završen.

Ako Veće učini kakve izmene ili dopune u zakonskom predlogu koji mu je upućen od Saveznog veća, vratiće ovom zakonski predlog sa izmenama i dopunama na saglasnost. Ako Savezno veće usvoji izmene i dopune učinjene od Veća naroda smatraće se da je pretres zakonskog predloga završen.

Član 76

Ako Veće naroda u načelu ne prihvati jedan zakonski predlog koji je izglasan u Saveznom veću, ili ako ne prihvati izmene ili dopune koje je Savezno veće učinilo u tekstu zakonskog predloga već izglasanog u Veću naroda stvar se upućuje na rešenje Koordinacionom odboru Narodne skupštine FNRJ.

Veće bira u Koordinacioni odbor 10 članova.

Član 77

Koordinacioni odbor proučava oba teksta i na osnovu toga izrađuje svoj predlog.

Predlog se može doneti ako se za njega izjasne svi prisutni članovi koji glasaju.

Posle ovog, odbor bira izvestioca za Veće naroda.

Izvestilac podnosi Veću izveštaj Koordinacionog odbora.

Član 78

Ako se u Koordinacionom odboru ne postigne saglasnost, ili ako Veće odbije rešenje predloženo od Koordinacionog odbora, ono će rešavati ponovo o zakonskom predlogu.

Ako se ni na ponovnom pretresu ne postigne saglasnost između Veća naroda i Saveznog veća, smatraće se da je zakonski predlog odbačen. O tome će Pretsednik Veća izvestiti Prezidijum koji će postupiti shodno Ustavu.

VIII. Rezolucije i druge odluke Veća

Član 79

Predloge rezolucija mogu podnositi Savezna vlada i poslanici. Veće može odlučiti da se ovakav predlog uputi naročitom odboru. Veće na predlog Pretsednika odlučuje da li će o podnetom predlogu voditi pretres ili preći na glasanje bez pretresa.

IX. Glasanje

Član 80

Svaki poslanik može glasati samo za sebe lično.

Glasanje u Veću se vrši javno ili tajno.

Javno se glasa dizanjem ruke ili poimenično.

Poimenično se glasa o zakonskom predlogu u celini ako to predloži jedan poslanik koga podupre 10 poslanika.

Pri glasanju poimenice jedan od sekretara proziva sve poslanike poimenice a svi glasaju odzivom »za« ili »protiv«. Po svršenoj prozivci svih poslanika prozvaće se još jednom oni poslanici koji se prvi put nisu odazvali.

Član 81

Tajnim glasanjem glasa se samo u slučaju izbora, i to kad ima dva ili više kandidata, odnosno dve ili više kandidatskih lista.

Tajno glasanje vrši se listićima iste veličine, boje i oblika koji se stavljaju u jednoobrazne koverte. Poslanici će, po proizvodci, jedan za drugim spuštati listiće u kutiju na stolu Predsednika. Glasove će brojati tri poslanika koji će po završenom brojanju uništiti glasačke listiće. Ova tri poslanika na predlog Predsednika bira Veće.

U slučaju podjednake podele glasova vršiće se ponovni izbor.

Član 82

Predsednik Veća proglašuje rezultat glasanja neposredno po izvršenom glasanju.

X. Molbe i žalbe

Član 83

Gradani pojedinačno, ili preko društvenih organizacija i udruženja, mogu podnositi molbe i žalbe Narodnoj skupštini.

Sve molbe i žalbe dostavljaju se Predsedniku Veća koji ih upućuje Odboru za molbe i žalbe.

Molbe i žalbe koje se budu odnosile na kakav zakonski predlog ili inače na kakav predmet koji se već pretresa u Veću ili jednom od odbora, biće upućene neposredno Veću ili nadležnom odboru.

Svaki poslanik ima pravo da razmotri svaku molbu ili žalbu.

Član 84

Molbe i žalbe koje ne bude uputio Veću ili drugim odborima uputiće Odbor za molbe i žalbe Saveznoj vladu ili kome od njenih članova, ako smatra da rešenje po molbi ili žalbi spada u njihovu nadležnost, ili će ih razmotriti i sa svojim izveštajem i predlogom uputiti Prezidijumu Narodne skupštine na rešavanje.

Ako Odbor smatra da molba ili žalba ne zasluhuje da bude razmotrena, on će je sam odbaciti.

XI. Poslanička pitanja

Član 85

Poslanici imaju pravo postavljati pitanja Predsedniku i članovima Vlade FNRJ o važnim pitanjima politike i rada državne uprave ili o prilikama svoga kraja.

Za postavljanje ovakvih pitanja Veće može odrediti naročiti dan na početku zasedanja, a mogu se postavljati i na početku svake sednice Veća (čl. 19).

Pretsednik, odnosno članovi Vlade FNRJ odgovaraju na pitanja pismeno ili usmeno na sednici koja se naročito u tu svrhu odredi, po pravilu, pri kraju zasedanja. Odgovor na pitanje mora biti dat u toku istog zasedanja.

Podnosilac pitanja može svoje pitanje povući sve dok se na isto ne da odgovor.

Član 86

Posle odgovora Predsednika, odnosno člana Savezne vlade, po pravilu, može govoriti samo podnosilac pitanja radi kakvog objašnjenja i radi izjave da li je zadovoljan odgovorom ili ne. Predsednik može, s obzirom na važnost pitanja, posle odgovora ipak dozvoliti diskusiju, ali ova ne može trajati duže od jedne sednice.

Posle izjave podnosioca pitanja, odnosno posle diskusije, ako je ove bilo, prelazi se na dnevni red bez glasanja, ali se u slučaju da je bilo diskusije može na dnevni red preći i glasanjem, ako postoji predlog bilo prostog, bilo motivisanog prelaza za dnevni red.

XII. Jezici

Član 87

Na sednicama Veća svaki poslanik ima pravo da govori na jeziku naroda kome pripada.

Govori održani na jeziku pripadnika manjine prevode se.

XIII. Zapisnici i stenografske beleške

Član 88

O svakoj sednici Veća vodi se zapisnik.

Zapisnike sednica vode sekretari redom kako to bude odredio Predsednik.

U zapisnik se beleže:

- 1) saopštenja Predsednika i Savezne vlade;
- 2) predmeti o kojima je Veće rešavalo i rešenja koja su o njima doneta, s tim da će se uneti i način glasanja, kao i broj glasova »za« i »protiv« kod poimeničnog glasanja;
- 3) predmeti za koje Veće reši da se unesu u zapisnik.

Govori poslanika ne beleže se u zapisnik, ali se označavaju imena govornika koji su govorili »za« i »protiv«.

Član 89

Zapisnik sednice Veća čita se na samom početku sednice. Svaki poslanik ima pravo da učini primedbu na zapisnik. Ako sekretar izjavi da ne prima učinjenu primedbu i da ostaje pri svojoj redakciji, Veće rešava o tome bez pretresa. U slučaju da Veće nađe da je primedba osnovana, sekretar je dužan da prema njoj ispravi zapisnik. Konačno usvojen zapisnik potpisuju Pretsednik i sekretar.

Zapisnici će se objaviti u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Član 90

O svim govorima, izjavama i izveštajima, kao i onome što Pretsednik, rukovodeći sednicom Veća, kaže, vode se stenografske beleške.

Na sednicama odbora vodiće se ovakve beleške samo kad to pretsednik odbora smatra za potrebno.

Stenografske beleške podnose se na uvid Pretsedniku Veća i svakom čija je reč zabeležena.

Govornik može u stenografskom tekstu činiti samo one izmene koje se tiču redakcije, ne unoseći nove niti izostavljajući izražene misli i razloge. O ovome staraće se Pretsednik Veća. U slučaju spora, Pretsednik, po zahtevu poslanika koji traži izmenu, iznosi stvar pred Veće da ono o tome reši, pošto sasluša obojicu.

XIV. Održavanje reda

Član 91

Isključivo pravo održavanja reda na sednicama Veća pripada Pretsedniku Veća.

Član 92

Zbog povrede reda mogu se prema poslanicima izreći sledeće disciplinske kazne:

- 1) opomena na red;
- 2) zapisana opomena na red;
- 3) oduzimanje reči;
- 4) privremeno isključenje sa sednica.

Isključenje ne sme prvi put biti duže od tri sednice, a svaki drugi put ne duže od deset sednica.

Prve tri kazne izriče sam Pretsednik, a četvrtu izriče Veće bez pretresa, na predlog Pretsednika ili 20 članova Veća.

Kažnjeni poslanik ne može zahtevati da Veće ukine kaznu koju je izrekao Pretsednik.

Član 93

Opomenom na red kazniće se svaki poslanik koji svojim govorom ili svojim ponašanjem u Veću narušava red i propise Poslovnika.

Član 94

Zapisanom opomenom na red kazniće se svaki poslanik koji je na istoj sednici ranije opomenut na red.

Ova se kazna unosi u zapisnik.

Član 95

Oduzimanjem reči kazniće se poslanik koji je u svom govoru povredio red, a ranije je na istoj sednici već bio kažnjen zapisanom opomenom na red, ili dva puta nije hteo poslušati Pretsednika.

Član 96

Kaznom privremenog isključenja kazniće se poslanik koji lično vredi ili kleveće narodne poslanike ili se ponaša nepristojno prema Veću ili za koga se utvrdi da nije očuvao tajnu o predmetima za koje je izglasana tajnost ili koji neće da posluša Pretsednika, naročito u pogledu izvršenja kazne. Istom kaznom kazniće se i poslanik koji pravi nered i sprečava rad na sednici.

Član 97

Poslanik koji je kažnjen kaznom isključenja dužan je da se ukloni odmah iz dvorane Veća. U slučaju protivljenja, Pretsednik će prekinuti sednicu i narediti da se kažnjeni poslanik silom ukloni.

Poslanik protiv koga se predlaže kazna privremenog isključenja ima pravo da govori u svoju odbranu najviše 5 minuta. Ako je više poslanika jednovremeno predloženo za isključenje zbog zajednički izvršenog prekršaja reda, ima pravo da govori samo jedan u ime svih, ali njegov govor može trajati najviše deset minuta.

Član 98

Kazna oduzimanja reči i kazna isključenja sa sednice Veća unose se uvek u zapisnik Veća.

Kazna isključenja povlači gubitak dnevnice za vreme isključenja.

Ako se ko od slušalaca na galerijama ne ponaša mirno, Predsednik može narediti da se udalji. U slučaju većih nereda, Predsednik može narediti da se isprazne galerije.

Niko oružan ne sme ući u zgradu u kojoj Veće zasedava, osim lica koja po propisima nose oružje, a nalaze se po službenom poslu kod Veća.

XV. Osoblje i računovodstvo Veća

Član 100

Sve osoblje Veća stoji pod nadzorom Predsednika. Osoblje je stalno ili privremeno. Broj i plate osoblja biće predviđene pravilnikom koji će doneti Administrativni odbor.

Član 101

Predsednik Veća je viši naredbodavac za izvršenje predračuna rashoda Veća.

Administrativni odbor dužan je svaka tri meseca pregledati račune i podnositi izveštaj Veću.

XVI. Arhiva, biblioteka i pečat

Član 102

Veće ima svoju arhivu, kao i zajedničku biblioteku sa Saveznim većem. O arhivi i biblioteci staraju se naročiti službenici.

Član 103

Veće ima svoj pečat sa grbom Federativne Narodne Republike Jugoslavije oko koga je urezan natpis: »Veće naroda Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Pečat Veća čuva prvi sekretar Veća.

Član 104

Ovaj Poslovnik stupa na snagu čim ga Veće primi.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA POSLOVNIKA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

PRETSEDNIKU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Čast nam je dostaviti Vam predlog novog poslovnika Veća naroda.

Razvoj našeg narodnog predstavništva, kao i iskustvo koje smo imali u intenzivnom radu oba veća Narodne skupštine FNRJ posle donošenja saveznog Ustava, izazivaju potrebu da se postupak i metod rada u zakonodavnim odborima i u većima naše Narodne skupštine postavi tako da što bolje odgovaraju karakteru naše Narodne skupštine kao vrhovnom organu državne vlasti.

Polazeći od ovih shvatanja, mi smo smatrali za potrebno da podnesemo predlog novog poslovnika koji u dosadašnji poslovnik unosi izvesne novine ili teži da usavrši i upotpuni pojedine institucije koje su u radu Narodne skupštine već bile postavljene i koje su se pokazale u praksi pravilnim.

Glavna izmena koja se predlaže sastoji se u tome da se u mehanizam rada Veća unesu i ostvare sve suštinske pretpostavke za široko i aktivno učešće Veća u donošenju zakona i drugih odlaka, a da se u isto vreme izostave izvesne tehničke, formalističke i zastarele ustanove koje ne odgovaraju stvarnoj ulozi i značaju koji imaju veća Narodne skupštine u našoj državi. U tom pogledu pretres predloga zakona u Veću, kao centralni momenat u donošenju zakona, postavljen je na diskusiji i širokom učešću Vlade FNRJ i narodnih poslanika u raspravljanju o principima i značaju predloženih zakona. Po ranijem poslovniku u izvesnim slučajevima samo čitanje zakona je zauzimalo najvažnije mesto u pretresu Veća i to je u izvesnoj meri skraćivalo razvijanje stvarnog raspravljanja o zakonskom predlogu.

Predloženi novi poslovnik ne isključuje mogućnost da se tekst zakona čita u Veću ako to određeni broj poslanika zatraži. Međutim, poslovnik donosi niz mera koje imaju za cilj da se narodni poslanici potpuno upoznaju sa predlogom zakona. U te mere dolaze: blagovremeno dostavljanje predloga zakona narodnim poslanicima, osigurano dostavljanje izveštaja zakonodavnih odbora o učinjenim izmenama i dopunama u predlogu zakona, kao i pravo svih narodnih poslanika da mogu pismeno ili usmeno stavljati svoje primedbe prilikom pretresa zakonskih predloga u Zakonodavnom odboru.

Svim ovim merama novi poslovnik teži da obezbedi potpuno upoznavanje narodnih poslanika sa podnetim zakonskim predlozima, a da pretres zakona u samom Veću usredsredi na diskusiju, načelno raspravljanje i usavršavanje zakonskog teksta putem predlaganja amandmana sve do glasanja o zakonu. U narodnoj državi Narodna se skupština sastaje da izvrši važne državne zadatke. Od zasedanja AVNOJ-a pa preko zasedanja naše Narodne skupštine stvorio se već novi stil rada Narodne skupštine u našoj novoj državi, stil koji je suprotan razvlačenjima, praznim pričanjima i pogađanjima starog pasivnog parlamentarizma. Sve to navodi na zaključak da postupak rada svakog zasedanja Narodne skupštine mora obezbediti u određenom i kratkom vremenskom periodu stvarno, suštinsko i efikasno pretresanje i donošenje naših zakona.

Pored ove osnovne izmene, predlog ovog poslovnika sadrži i niz drugih dopuna. Tako se ustanovljava novi stalni odbor Veća, Odbor za inostrane poslove. Usled važnosti rada Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije i nužnosti punog i svestranog raspravljanja predloga naših zakona, odnosno predloga privrednog plana i optedržavnog budžeta, predviđa se mogućnost pozivanja na sednce odbora pretstavnika Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ i Biroa za zakonodavne poslove Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ radi davanja stručnog mišljenja. Isto tako predviđeno je pravo učestvovanja i govora na sednicama Veća za pretstavnike narodnih pretstavništava ili vlada stranih država, koji su kao gosti pozvani da prisustvuju sednici Veća.

Potrebno je istaći i nekoliko odredaba poslovnika, koje učvršćuju praksu postavljanja pitanja od strane poslanika Vladi ili pojediniim ministrima. Predviđajući posebne dane za postavljanje pitanja i za davanje odgovora na njih, poslovnik teži da omogućiti šire raspravljanje pitanja koja interesuju narodne pretstavnike, odnosno narod koji oni pretstavljaju.

Iznoseći ove važnije karakteristike predloga poslovnika, slobodni smo da predložimo Pretsedniku Veća naroda da iznese naš predlog poslovnika pre samog pretresanja u Veću pred Zakonodavni odbor, usled važnosti poslovnika za rad Narodne skup-

štine, koji ne predstavlja samo pravila procedure nego i jedan važan metod u donošenju naših zakona.

U Beogradu, 19 aprila 1948 godine.

P r e d l a g a ċ i :

Božidar Maslarić, s. r.
Joza Milivojević, s. r.
Kosan Pavlović, s. r.
dr Siniša Stanković, s. r.
Miloš Carević, s. r.
dr Branko Čubrilović, s. r.

I Z V E Š T A J

**ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE
SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU POSLOVNIKA VEĆA
NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ**

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 33

26-IV-1948 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 21 i 22 aprila 1948 godine pretresao je Predlog poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ, dostavljen mu od Pretsednika Veća naroda, a koji su, na osnovu člana 62 Ustava, dostavili narodni poslanici Božidar Maslarić i drugovi.

Iako oba doma Narodne skupštine FNRJ imaju svaki svoj poslovnik, zakonodavni odbori oba veća nalaze da ti poslovnici moraju ustvari biti istovetni izuzev neophodnih razlika koje odgovaraju jednom i drugom veću.

Osnovna istovetnost oba poslovnika, koja je postojala i u dosadašnjim poslovnima, počiva na istovetnim ustavnim principima rada oba doma Narodne skupštine FNRJ kao celine.

Na osnovu toga zakonodavni odbori oba veća postupili su pri pretresu poslovnika na isti način kao pri pretresanju saveznih zakona i uskladili su tekstove oba poslovnika.

Posle svestranog proučavanja gornjeg nacрта, Zakonodavni odbor Veća naroda podnosi sledeći izveštaj:

Član 13. Dodaje se nov, treći stav, koji glasi: »Pretsednik ili potpredsednik kad predsedava sednici Veća ne učestvuje u presesu i glasanju.«.

Član 15. U trećem stavu dodaje se nova prva rečenica koja glasi: »Rad tajne sednice se ne objavljuje.«. U trećem stavu, drugi red, posle reči »samo« dodaju se reči »po zahtevu ili«.

Dodaje se nova glava IV koja glasi: »Govorni jezik«.

Dodaje se nov član 29 koji glasi: »Na sednicama Veća svaki poslanik ima pravo da govori na jeziku naroda kome pripada.

Govori održani na jeziku pripadnika nacionalne manjine prevode se.«.

Numeracija daljih članova i glava pomera se za jedan broj više sve do člana 88 i glave XIII.

Član 36. Treći stav postaje druga rečenica drugog stava. Četvrti i peti stav postaju treći i četvrti stav.

Član 37. U petom stavu, drugi red, posle reči »odlazak« staviti tačku i brisati ostatak rečenice.

Član 43. U petom stavu, drugi red, brisati reči »zakonske predloge iz oblasti privrede i finansija« a mesto toga staviti »predloge privrednog plana, opštedržavnog budžeta i završnog računa.«.

Član 48. U drugom stavu, drugi red, posle reči »slučaju« brisati tačku i dodati reči »i traju dok ne svrše posao za koji su izabrani«. Treći stav briše se. Četvrti stav postaje treći.

Član 53. Treći stav menja se i glasi: »Svaki odbor radi po poslovniku koji sam donese na osnovu ovog Poslovnika.«.

Član 55. Poslednja rečenica briše se.

Član 69. U prvom stavu dodaje se druga rečenica koja glasi: »Oni moraju biti pismeno formulisani.«.

Član 70. U drugom stavu, drugi red, brisati reči »na isti« a posle reči »za« dodati reč »njegov«. U četvrtom redu, posle reči »će« dodaje se reč »prvo« a posle reči »o« dodaje se reč »njegovom«.

Član 72 menja se i glasi:

»Kao hitan smatra se zakonski predlog koji Vlada FNRJ uputi Veću u toku njegovog zasedanja sa obrazloženim predlogom da se odmah stavi na prvo mesto dnevnog reda.

Hitan zakonski predlog dostavlja se pismeno Predsedniku Veća koji ga odmah dostavlja Predsedniku Zakonodavnog odbora.

Izuzetno Vlada može izneti hitan zakonski predlog neposredno na samoj sednici Veća. U tom slučaju Veće može takav

predlog uputiti Zakonodavnom odboru ili odlučiti da se odmah uzme u pretres.

Pre donošenja ove odluke Veće će saslušati mišljenje podnosioca predloga.

Upućujući hitan zakonski predlog Zakonodavnom odboru, Veće može odrediti rok u kome Odbor mora podneti izveštaj. Ako Odbor ne podnese izveštaj u određenom roku, Veće može zakonski predlog uzeti u pretres i bez ovog izveštaja.«.

Član 73 menja se i glasi:

»Budžet i privredni plan stavljaju se na prvo mesto dnevnog reda, osim ako Vlada traži hitnost za koji drugi zakonski predlog.«.

Član 74 menja se i glasi:

»Postupak za raspravljanje i glasanje o hitnom zakonskom predlogu u Veću isti je kao i za ostale zakonske predloge.«.

Član 75 menja se i glasi:

»Kad primi od Saveznog veća izglasan predlog istog zakona, Pretsednik Veća naroda upoređuje tekst tog predloga sa tekstom predloga izglasanog u Veću naroda. Ako su ovi tekstovi istovetni Pretsednik Veća podnosi Veću izveštaj o istovetnosti zakonskog teksta i utvrđuje da je taj zakonski predlog konačno usvojen od Narodne skupštine FNRJ. Ovako usvojen zakon Pretsednik Veća upućuje Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ radi proglašenja i objavljivanja.«.

Član 77. U drugom stavu, posle reči »članova« brisati tačku i dodatí reči »i isto toliko zamenika«.

Član 78 menja se i glasi:

»Koordinacioni odbor rešava u punom sastavu.

Saglasnost u Koordinacionom odboru postignuta je kada se za predlog izjasni većina od ukupnog broja članova Odbora iz jednog doma i većina od ukupnog broja članova iz drugog doma.

U Koordinacionom odboru biraju se izvestioci za oba Veća.

Ako se Odbor podeli na većinu i manjinu, manjina može odrediti svog izvestioca.

Koordinacioni odbor sam utvrđuje svoj način rada.«.

Član 80. U prvom redu, posle reči »rezolucija« dodatí reči »i drugih odluka«.

Član 86. U četvrtom stavu, posle reči »povući« staviti tačku i brisati ostatak rečenice.

Podnaslov glave XII i čl. 87 brišu se.

Član 102. Druga rečenica menja se i glasi: »Arhiva i biblioteka imaju svoje službenike.«.

Član 103. U drugom stavu brisati reč »prvi« a posle reči »Veća« brisati tačku i dodatí reči »koga odredi Pretsednik.«.

Pored gornjih izmena i dopuna Odbor je učinio potrebne stilske i tehničke ispravke.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Ninko Petrović.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Božidar Maslarić, s. r.

Č l a n o v i :

Tomo Ćiković, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Joza Milivojević, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Ninko Petrović, s. r., Milan Popović, s. r., Dobrivoje Radosavljević, s. r., dr Siniša Stanković, s. r., Tone Hafner, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Miloš Carević, s. r., dr Branko Ćubrilović, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Radovan Popović, s. r.

VLADA
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Br. 353
26-IV-1948 god.
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA NARODNE
SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

U saglasnosti sa članom 2 Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredba po pitanjima iz narodne privrede podnošim Saveznom veću na potvrdu uredbe koje je Vlada FNRJ na osnovu člana 1 navedenog zakona donela u vremenu od 27 novembra 1947 do zaključno 24 aprila 1948 godine, po priloženom spisku, i predlažem da ih Savezno veće potvrdi.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik Vlade FNRJ i
Ministar narodne odbrane
Maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito, s. r.

VLADA
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Br. 353
26-IV-1948 god.
Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

U saglasnosti sa članom 2 Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredba po pitanjima iz narodne privrede, podnošim Veću naroda na potvrdu uredbe koje je Vlada FNRJ na osnovu člana 1 navedenog zakona donela u vremenu od 27 novembra 1947 do zaključno 24 aprila 1948 godine, po priloženom spisku, i predlažem da ih Veće naroda potvrdi.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik Vlade FNRJ i
Ministar narodne odbrane
Maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito, s. r.

PREDLOG

ODLUKE O POTVRDI UREDABA VLADE FNRJ KOJE SU DONESENE U VREMENU OD 27 NOVEMBRA 1947 GODINE DO ZAKLJUČNO 24 APRILA 1948 GODINE

Savezno veće Narodne skupštine FNRJ na svom petom redovnom sastanku V redovnog zasjedanja, održanom 28 aprila 1948 godine, na predlog Predsednika Vlade FNRJ, donelo je odluku koja glasi:

Potvrđuju se uredbe koje je Vlada FNRJ u periodu od 27 novembra 1947 godine do zaključno 24 aprila 1948 godine donela na osnovu člana 1 Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede od 4 februara 1946 godine, i to:

1) Uredba o osnivanju i organizaciji Generalne direkcije telegrafa i telefona, direkcija telegrafa i telefona i telegrafsko-telefonskih centrala od 23 novembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 102/47);

2) Uredba o osnivanju i organizaciji Generalne direkcije pošta, direkcija pošta i sreskih pošta od 23 novembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 103/47);

3) Uredba o berzi za izvoz i uvoz od 27 novembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 103/47);

4) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o međusobnom plaćanju obaveza državnih privrednih preduzeća, nadležstava i ustanova od 21 novembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 103/47);

5) Uredba o osnivanju instituta za pošumljavanje i melioraciju krša od 8 decembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 107/47);

6) Uredba o prenosu državnih privrednih preduzeća iz nadležnosti jednog u nadležnost drugog državnog organa od 23 decembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 110/47);

7) Uredba o službi radničkog snabdevanja od 23 decembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 110/47);

8) Uredba o regulisanju prinadležnosti nameštenika zaposlenih u zadružnim i društvenim organizacijama od 23 decembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 110/47);

9) Uredba o izmeni Uredbe o osnivanju generalnih i glavnih direkcija Ministarstva industrije FNRJ od 23 decembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 110/47);

10) Uredba o izmeni Uredbe o osnivanju generalnih i glavnih direkcija Ministarstva rudarstva FNRJ od 23 decembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 110/47);

11) Uredba o osnivanju Glavne direkcije za kinematografiju od 23 decembra 1947 god. («Službeni list FNRJ» br. 110/47);

12) Uredba o obavljanju poslova međunarodne špedicije i osnivanju Generalne direkcije za međunarodnu špediciju od 2 januara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 2/48);

13) Uredba o osnivanju i nadležnosti Uprave za materijalne rezerve pri Predsedništvu Vlade FNRJ od 2 januara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 2/48);

14) Uredba o organizaciji katastarske službe od 19 januara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 7/48);

15) Uredba o osnivanju Glavne direkcije preduzeća za snabdevanje vojnih lica od 20 januara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 7/48);

16) Uredba o kontroli izvoza i uvoza od 22 januara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 10/48);

17) Uredba o snabdevanju stanovništva od 10 februara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 12/48);

18) Uredba o snabdevanju zemljoradnika u pasivnim i ratom opustošenim krajevima odnosno rejonima od 10 februara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 12/48);

19) Uredba o prodaji poljoprivrednih proizvoda vezanoj sa pravom na kupovinu određenih industrijskih proizvoda po nižim jedinstvenim cenama od 10 februara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 12/48);

20) Uredba o generalnim i glavnim direkcijama Ministarstva lake industrije FNRJ, Ministarstva teške industrije FNRJ i Ministarstva rudarstva FNRJ od 10 februara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 13/48);

21) Uredba o ukidanju Glavne direkcije za trgovinu automobilima i standardnim delovima i Glavne direkcije narodnih magacina Ministarstva trgovine i snabdevanja FNRJ od 6 februara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 14/48);

22) Uredba o otkupu stoke za klanje od 20 marta 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 24/48);

23) Uredba o otkupu vune od 20 marta 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 24/48);

24) Uredba o kontroli prometa nepokretnostima od 20 marta 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 24/48);

25) Uredba o obaveznom osiguranju putnika u javnom autosaoobraćaju protiv nesrećnog slučaja od 20 marta 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 25/48);

26) Uredba o obaveznom osiguranju putnika na pomorskim brodovima protiv nesrećnog slučaja od 27 marta 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 27/48);

27) Uredba o izmeni i dopuni Uredbe o osnivanju i radu trgovačkih predstavništava i trgovačkih zastupništava inostranih preduzeća i ustanova od 27 marta 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 27/48);

28) Uredba o izmeni i dopuni Uredbe o osnivanju i radu tehničkih predstavništava (reprezentacija) od 27 marta 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 27/48);

29) Uredba o finansiranju i finansijskoj kontroli investicija saveznog, republikanskog i lokalnog značaja od 6 aprila 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 29/48);

30) Uredba o osnivanju i nadležnosti Savezne uprave za puteve od 6 aprila 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 30/48);

31) Uredba o kupovini poljoprivrednih proizvoda po vezanim cenama od sitnih zemljoradničkih gazdinstava od 17 aprila 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 32/48);

32) Uredba o izmeni i dopuni Uredbe o maksimiranju kamatnih stopa (»Službeni list FNRJ« br. 32/48);

33) Uredba o stavljanju van snage Uredbe o osnivanju Državnog izdavačkog zavoda Demokratske Federativne Jugoslavije od 17 aprila 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 33/48).

U K A Z

O UKIDANJU I OSNIVANJU MINISTARSTAVA VLADE FNRJ

Na osnovu čl. 74 tač. 15 Ustava FNRJ, a na predlog Predsednika Vlade FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije

o d l u č u j e

1) Ukida se Ministarstvo industrije Vlade FNRJ;

2) osniva se Ministarstvo teške industrije Vlade FNRJ, kao opštesavezno ministarstvo, koje će preuzeti poslove teške indu-

strije iz dosadašnjeg Ministarstva industrije i određene poslove teške industrije Ministarstva rudarstva Vlade FNRJ;

3) osniva se Ministarstvo lake industrije Vlade FNRJ kao savezno-republikansko ministarstvo, koje će preuzeti poslove lake industrije dosadašnjeg Ministarstva industrije;

4) ukida se Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva Vlade FNRJ;

5) osniva se Ministarstvo poljoprivrede Vlade FNRJ, kao savezno-republikansko ministarstvo, koje će preuzeti poslove poljoprivrede dosadašnjeg Ministarstva poljoprivrede i šumarstva;

6) osniva se Ministarstvo šumarstva Vlade FNRJ, kao savezno-republikansko ministarstvo, koje će preuzeti poslove šumarstva dosadašnjeg Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Vlada FNRJ odrediće bliže poslove Ministarstva teške industrije, Ministarstva lake industrije, Ministarstva rudarstva, Ministarstva poljoprivrede i Ministarstva šumarstva.

Sprovođenje ovog ukaza stavlja se u nadležnost Vladi FNRJ.

U. Br. 19

8 januara 1948 godine

Beograd

**Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije**

Sekretar

Mile Peruničić, s. r.

Pretsednik

dr Ivan Ribar, s. r.

U K A Z

O REKONSTRUKCIJI VLADE FNRJ

Na osnovu čl. 74 tač. 15 Ustava FNRJ, a na predlog Predsednika Vlade FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije

o d l u č u j e

1) da se razreše dužnosti:

Ministar industrije Boris Kidrič, Ministar trgovine i snabdevanja dr Zaim Šarac, Ministar poljoprivrede i šumarstva dr Vasa Čubrilović, Ministar pomorstva Ante Vrkljan, Ministar rada Vicko Krstulović, Ministar pošta dr Drago Marušić, Ministar

bez portfelja dr Dimitar Nestorov i Pretsednik Savezne planske komisije Andrija Hebrang

2) da se imenuju:

za Ministra teške industrije Franc Leskošek, za Ministra lake industrije Andrija Hebrang, za Ministra poljoprivrede Petar Stambolić, za Ministra šumarstva dr Vasa Čubrilović, za Ministra trgovine i snabdevanja dr Jakov Blažević, za Ministra pomorstva Vicko Krstulović, za Ministra rada Ljubčo Arsov, za Ministra pošta dr Zaim Šarac, za Ministra bez portfelja dr Pavle Gregorić i za Pretsednika Savezne planske komisije Boris Kidrič.

U. Br. 20

8 januara 1948 godine

Beograd

**Prezidium Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije**

Sekretar

Mile Peruničić, s. r.

Pretsednik

dr Ivan Ribar, s. r.

САВЕЗНО ВЕЋЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ПРЕТСЕДНИШТВО САВЕЗНОГ ВЕЋА

Претседник

Владимир Св. Симић

Потпретседници:

Фрањо Гажи

Авдо Хумо

Секретари:

Момчило Марковић

Вида Томшич

Стеван Јовичић

СТАЛНИ ОДБОРИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

Моша Пијаде, претседник

Владимир Симић, потпретседник

др Макс Шнудерл, секретар

Чланови:

Светозар Вукмановић

Милош Минић

Иван Гранђа

Живота Ђермановић

др Јаков Гргурић

Мара Нацева

Михаило Ђуровић

др Јерко Радмиловић

Лајчо Јарамазовић

Ђуро Салај

Тихомир Никодијевић

Сулејман Филиповић

Јоже Лампрет

Матевж Хаце

Филип Лакуш

Едхем Чамо

Радован Мијушковић

Мехмед Хоџа

Заменици:

Риста Антуновић

Иса Јовановић

Божидарка Дамњановић

Светозар Крстић

Владо Малески

Џавид Нимани

Бошко Шиљековић

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

Јован Веселинов, *претседник*
Филип Лакуш, *потпретседник*
Живота Ђермановић, *секретар*

Чланови:

Добросав Томашевић	Албин Випотник
Петар Мундрић	Јоже Јуранчич
Горољуб Поповић	Мустафа Виловић
Аћим Груловић	Петар Војновић
Душан Чалић	Васил Ђорговски
Томо Војковић	Мирко Крчић

Заменици:

Павле Геренчевић	Груја Новаковић
Радош Јовановић	Ванчо Бурзевски

Андрија Бубањ

ОДБОР ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ

др Благоје Нешковић, *претседник*
Ђуро Пуцар, *потпретседник*
Борис Зихерл, *секретар*

Чланови:

др Владимир Бакарић	др Златан Сремец
Миха Маринко	Душан Бркић
Лазар Колишевски	Јосип Шестан
Блажо Јовановић	Угљеша Даниловић
Љубодраг Ђурић	Цветко Узуновски
Србољуб Јосиповић	Милош Рашовић

Заменици:

Миливоје Радовановић	Звонко Бркић
Станка Веселинов- Мунђан	Осман Карабеговић
	Страхил Гигов

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

Јован Веселинов, *претседник*
Петар Комадина, *потпретседник*
Вида Томшич, *секретар*

Чланови:

Ратко Петровић	Богоја Фотев
Владо Шегрт	Вељко Зековић

Заменици:

Душан Грк

Драго Гиздић

Милорад Вујичић

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

Драгослав Марковић, претседник

Тома Кутурец, потпретседник

Александар Шевић, секретар

Чланови:

Адам Остовић

Хамдија Ђемерлић

Фердо Година

Панто Малишић

Заменици:

Љубинка Милосављевић

Богдан Црнобрња

Јоже Борштнар

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

Миле Перуничкић, претседник

др Метод Микуж, потпретседник

Борис Станковски, секретар

Чланови:

др Александар Жижа

- Велибор Љујић

Мартин Сучић

Перо Ђукановић

Заменици:

Иштван Лерик

Мато Јакшић

Богољуб Стојановић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

Аголи Неџат	Величковић Вучко	Дамњановић Божидарка
Алексоски Борис	Веселинов Јован	Даниловић Угљеша
Андрић Ратомир	Веселинов — Мунџан	Девеџић Душан
Антић Милоје	Станка	Димитић Душан
Антолић Фрањо	Видовић Никола	Дорошки др Јован
Антуновић Риста	Виловић Мустафа	Драгин Радивој
Арсов Љубчо	Випотник Албин	Драушник Јурица
Аугустинов Мата	Влатковић Немања	
	Влахов Димитар	Ђермановић Живота
Бабич Антун-Туна	Војковић Томо	Ђорговски Васил
Бакарић др Владимир	Војновић Летар	Ђорђевић Стојан
Бакрач Јозо	Врбанац Јосип	Ђукановић Перо
Банак Јосип	Вркљан Анте	Ђукић Пана
Баричевић Перо	Вујичић Милорад	Ђурђевић Чеда
Белинић Марко	Вујковац Михаило	Ђурић Љубодраг
Беловуковић Милан	Вукадиновић Ђуро	Ђуровић Лазар
Бенчић Драго	Вукашиновић Иван	Ђуровић Михаило
Бериша Рифат	Вукмановић Светозар	
Беџирић др Тодор	Вулин Сава	Ерчић Живко
Бисић М. Милорад	Вучковић Сретен	
Блажевић Јаков		Жигић Раде
Богданов Душан	Гаџи Фрањо	Жикиа др Александар
Богданов Ђура	Гаџиновић Вујица	Жујовић Сретен
Божовић Никола	Гајић Гојко	
Боројевић Јован	Гаџић Радосав	Зековић Вељко
Борштнар Јоже	Гашпар Јан	Зечевић Влада
Брецељ др Маријан	Геренчевић Павле	Зечевић Славко
Бохинц Андреј	Гигов Страхил	Зечевић Стево
Бошковић Ђорђе	Гиздић Драго	Зихерл Борис
Бркић Душан	Глухић Омер	Златић Дина
Бркић Звонко	Година Фердо	Златић др Саво
Броз Јосип Тито	Госпић Светолик	
Бубањ Андрија	Гранђа Иван	Иванов Андреј
Буљан Вице	Гранфил Тома	Иванчевић Никола
Бурзевски Ванчо	Грбић Чедо	Ивековић др Младен
Бурић Хасан	Гргурић др Јаков	Ивић Стјепан
Бутозан др Васо	Гретић Ивица	
	Грк Душан	Јакшић Мато
Василев Ѓјорџи	Грубић Чеда	Јакшић Никола
Васиљевић Живан	Грујић Радован	Јанковић Љубо
Вејновић Светозар	Груловић Аћим	Јанић Владо

Јармазовић Лајчо
 Јеленц Алеш
 Јеремић Воја
 Јовановић Благо
 Јовановић Бура
 Јовановић Иса
 Јовановић Радош
 Јовановић Спасоје
 Јовановић Станимир
 Јовићевић Павле
 Јовичић Стеван
 Јојкић Ђурица
 Јоксимовић Момир
 Јосиповић Србољуб
 Јоцић Живојин
 Јуранчич Јоже

Карабеговић Осман
 Карајовић др Дра-
 гомир
 Кардељ Едвард
 Карнер др Иво
 Кеџмановић др
 Војислав
 Кидрич Борис
 Киновец Франце
 Клаусбергер Петар
 Кнез Јурица
 Ковачевић Вељко
 Ковачевић Митар
 Ковачевић Урош
 Ковачић Иван
 Колишевски Лазар
 Комадина Петар
 Комненић Симо
 Корен Јаков
 Косановић Сава
 Косовац Младен
 Костић Велимир
 Кохаровић др Алек-
 сандар
 Коџбек Јоже
 Кочевар Франц

Крајгер Борис
 Крањец Мишко
 Крзнар Ђуро
 Криезни Хасан
 Крстевски Киро
 Крстић Бошко
 Крстић Светозар
 Крстуловић Вицко
 Крце Павло
 Крчић Мирко
 Кузмановић др Славко
 Кузмановски Боге
 Кузминац Стеван
 Курт Хуснија
 Кутуреџ Тома
 Куфрин Милка
 Кухар Ловро

Лакатош Иштван
 Лакуш Филип
 Лалић Ђуро
 Лампрет Јоже
 Лековић Воја
 Лерик Иштван
 Лескошек Франц
 Леши Акиф Мустафа
 Лукић Костадин
 Лулић Грго

Љујић Велибор
 Љујић Воја

Мајхен Владо
 Малески Владо
 Малишић Панто
 Мандић Пашага
 Маринко Миха
 Марковић Драгослав
 Марковић Милош
 Марковић Момчило
 Марковић Немања
 Маркотић Мато
 Марчинковић Јозо

Масарото Ђусто
 Мاستиловић Новак
 Матић Радомир
 Мачек Иван—Матија
 Месић Јосип
 Међо Томо
 Мијатовић Цвијетин
 Мијушковић Радован
 Микуж др Метод
 Милојевић Милоје
 Милосављевић Љу-
 бинка
 Миљковић Мита
 Милић Милка
 Минић Милош
 Минчев Никола
 Михајловски Кирил
 Московљевић др Ми-
 лош

Мразовић Карло —
 Гашпар
 Мрковић Новица
 Мркоџи Марко
 Мугош Душан
 Мујаџић Хасан
 Мундрић Петар

Нађ Коста
 Наумовски Круме
 Нацева Мара
 Нефат Фрањо
 Нешић Светомир
 Нешковић др Благоје
 Никодијевић Тихомир
 Николић Живојин
 Нимани Џавид
 Новаков Душан
 Новаковић Груја
 Новосел др Шиме

Омановић Хамдија
 Опачић Станко
 Остовић Адам

Павловић Михаило	Ранковић Александар	Тодоровић Мијалко
Павловић Павле	Рапаић Ђиро	Тодоровић Симо
Паџен Бранко	Рац Винце	Толо Нико
Пајковић Ђоко	Рашовић Милош	Томашевић Добросав
Пахић Лука	Регент Иван	Томшић Вида
Пашалић Едхем	Релић Петар	Трајковић Александар
Пенезић Слободан	Реџић Енвер	Трифунковић Светислав
Перковић Миле	Рибар др Иван	Турковић Иван
Перуничкић Миле	Рибич Иван	Тузман Јосип
Петровић Душан	Рибникар Владислав	
Петровић Ратко	Рикановић Илија	Ћемерлић др Хамдија
Петровић Славољуб	Ритиг др Светозар	Ђурувија Тоде
Петрушев Кирил		
Пијаде Моша	Савић Брано	Узуновски Цветко
Плавшић Лазар	Салан Јожеф	
Побрић Едхем	Салај Ђуро	Фајфар Тоне
Полич др Зоран	Самаршија Стево	Ференчак Иван
Половић Марко	Светек Франце	Ференчина Томо
Попов Жива	Секељ Јожеф	Филаковић Имро
Поповић Горољуб	Симеоновић Јанко	Филиповић Сулејман
Поповић Јован	Симеунчевић Гавро	Фотев Богоја
Поповић Коча	Симић Владимир	Фртић Елизабета
Поповић Љубомир	Синановић Хамдија	
Поповић Милентије	Смајовић Василије	Хасанагић Хилмија
Почуча Миле	Сремец др Златан	Хаџе Матевж
Првчић Стјепан	Стамболиски Асен	Хаџи Мустафа Хасан
Прибић Милан	Стамболић Петар	Шукри
Прибићевић др Раде	Станковски Борис	Хаџић Бошко
Приможич Јоже	Стефановић Иван	Хебранг Андрија
Пуцар Ђуро — Стари	Стефановић Миливоје	Хољевац Већеслав
	Стефановић Светислав	Хотић Месуд
Радмиловић др Јерко	Стојадиновић Михаило	Хоџа Мехмед
Радовановић Миливоје	Стојановић Богољуб	Хоџа Фадил
Радовановић Милија	Суботин Иван	Хоџић Мујо
Радуловић Таса	Сутловић Рикард	Хрибар Јанез
Рамљак др Анте	Сучић Мартин	Хукић Мехмедалија

Хумо Авдо

Цветић Боса

Цветић Милија

Цетинић Марин

Црнобрња Богдан

Црногорчевић Јово

Чакић Бошко

Чалић Душан

Чамо Едхем

Чаушевић-Чауш Иван

Ченгић Ферид

Чешњај Томо

Чобански Спасоје

Чолак Петар

Чубриловић др Васо

Џојић Анто

Шакић Јован

Шарац др Заим

Шарац Спасоје

Шатев Павел

Шаћири Исмет

Шевић Александар

Шегрт Владо

Шестан Јосип

Шиљековић Бошко

Шкаре Станко

Шнудерл др Макс

Шпиљак Мика

Шпиљак Фрањо

Шпрљан Гуште

Шутић Анте

ВЕЋЕ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ПРЕТСЕДНИШТВО ВЕЋА НАРОДА

Претседник

Јосип Видмар

Потпретседници:

Божидар Масларић

Косан Павловић

Секретари:

др Бранко Чубриловић Јоза Миливојевић Михаило Грбић

СТАЛНИ ОДБОРИ ВЕЋА НАРОДА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

Божидар Масларић, претседник

Томо Чиковић, потпретседник

Рато Дугоњић, секретар

Чланови:

Љиљана Чаловска

Саво Оровић

Панко Брашнаров

Срећко Жумер

Драгољуб Илић

Јоза Миливојевић

Љуба Момчиловић

Богдан Орешчанин

Нинко Петровић

Милан Поповић

Добривоје Радосављевић

Јосип Рус

др Синиша Станковић

Тоне Хафнер

Мустафа Хоџа

др Јосип Хрнчевић

Милош Царевић

др Бранко Чубриловић

Заменици:

Сретен Вукосављевић

Косан Павловић

Ладислав Амброжич

Радован Папић

Антун Аугустинчић

Михаило Грбић

Наум Наумовски

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

др Обрен Благојевић, *претседник*
Иван Гошњак, *потпретседник*
Раде Хамовић, *секретар*

Чланови:

Анка Берус	Митра Митровић
Хасан Бркић	Александар Стојановић
др Војин Царић	Али Шукриа
Јосип Јерас	Радомир Тодоровић
Бено Котник	Алекса Томић
Веселинка Малинска	Иван Турковић

Заменици:

Крсто Филиповић	Тоне Долиншек
Радован Поповић	Кирил Миљовски

Богде Јадрешин

ОДБОР ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ

Иван Гошњак, *претседник*
Сретен Вукосављевић, *потпретседник*
др Алеш Беблер, *секретар*

Чланови:

Спасенија Бабовић	др Димитар Несторов
Анка Берус	Богдан Орешчанин
Франце Бевк	Крсто Попивоца
Радован Зоговић	Хасан Ребац
Нико Јуринчић	Алекса Томић
Петар Комненић	Лидија Шентјур

Заменици:

Љубо Бабић	Наум Нумовски
Павле Илић	Пал Шоти

Али Шукриа

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

Алекса Томић, претседник
Саво Оровић, потпретседник
Јован Јегдић, секретар

Чланови:

Душан Ркман
Тоне Шуштершич

Анто Бабић
Никсела Мартиновски

Заменици:

Драгутин Саили
Иван Новак

Живојин Ђурчић

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

Милан Смиљанић, претседник
Шефкет Маглајлић, потпретседник
Крсто Попивода, секретар

Чланови:

Љуба Момчиловић
Фрањо Берић

Ладислав Амброжич
Ѓјорги Гаврилски

Заменици:

др Рудолф Обрачунч
Нико Јуричић

Муча Кериме

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

Марко Вујачић, претседник
Пепица Кардељ, потпретседник
др Милорад Влајковић, секретар

Чланови:

Пал Шоти
Мате Кршул

Зора Николић
Абдураим Мустафа

Заменици:

др Павел Луначек
Љиљана Чаловска

Скендер Куленовић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ ВЕЋА НАРОДА

Абдураим Мустафа	Голубовић Радоња	Коцбек Едвард
Агуши Куртеш	Гошњак Иван	Кризман др Хинко
Амброжич Ладислав	Грбић Михаило	Крајачић Иван
Андрејев Бане	Грегорић др Лавле	Кршул Мате
Апостолски Михаило		Куленовић Скендер
Аугустинчић Антун	Димитријевић Спасоје	
Ацева Вера	Добрашиновић Милоје	Лаутах Трајан
	Долиншек Тоне	Лиси Сали
Бабић Анто	Дугоњић Рато	Лубеј Франце
Бабић Љубо		Луначек др Павел
Бабовић Спасенија	Ђаковић Спасоје	
Бајалски Ристо	Ђилас Милован	Маглајлић Шефкет
Бакић Митар	Ђуричић Миливој	Малинска Веселинка
Барбарић Божо		Манојловић Радмила
Бемлер др Алеш	Евтовић др Матија	Марковски Венко
Бевк Франце		Мартиновски Никола
Берус Анка	Жикић Живко	Марушић др Драго
Благојевић др Обрен	Жумер Срећко	Масларић Божидар
Бојновић Ђурађ	Жупанчич Отон	Маснић Петар
Борић Фрањо		Миливојевић Јоза
Братић др Душан	Затрић Сант	Миљовски Кирил
Брашнарлов Панко	Зоговић Радован	Митровић Божо
Бркић Хасан		Митровић Митра
Бурсаћ Милан	Ивовић Душан	Мићуновић Вељко
	Илић С. Драгољуб	Млакар Алојзиј
Варга Иштван	Илић Павле	Мојсов Лазар
Васиљевић Душан	Имамовић Фадил	Момчиловић Љуба
Видмар Јосип		Мугоша Андрија
Видмар Тоне	Јадрешин Богде	Мухтари Осман
Вицковић Михаило	Јаковљевић др Стеван	
Влајковић др Милорад	Јегдић Јован	Нађ Гаврило
Врбовски Павел	Јерас Јосип	Назор Владимир
Вујасиновић Тодор	Јуринчић Нико	Наумовски Наум
Вујачић Марко		Ненезић Радојица
Вукосављевић Сретен	Кавчић Стане	Несторов др Димитар
	Капетановић Хајро	Николић Зора
Гаврилски др Ђјорги	Кардељ Пепица	Новак Иван
Галијашевић Бећир	Кериме Муча	Ношпал Тоде
Гарчевић Гојко	Кнезић Анка	
Гаш Аљуш	Комненић Петар	Обрачунч др Рудолф
Голубовић Маринко	Котник Бено	Олах Шандор

Орешчанин Богдан
Оровић Саво

Павић Нико
Павловић Косан
Папић Радован
Пејновић Ката
Перовић Пуниша
Петровић Мато
Петровић Никола
Петровић Нинко
Плепелић Стјепан
Пешев Никола Панчев
Поглајен Франц
Попивода Крсто
Поповић Душан
Поповић С. Милан
Половић др Милош
Поповић Радован
Продановић М. Јаша

Радовић Вуко
Радосаљјевић Добривоје
Ребац Хасан
Реџа Зекерија
Ркман Душан
Рус Јосип

Савић Кирило
Савли Драгутин
Салаџан дон Анте
Сејфула Кемал
Смиљанић Милан
Смодлака др Јосип
Спиров др Борис
Станковић др Синиша
Стојановић Александар
Сулејмани Хивзи
Сулејмановски Нафи
Сучић Флоријан

Тадић Живота
Темелковски Борко
Тодоровић Радомир
Томић Алекса
Турковић Иван

Ћетковић Јован
Ћишић Хусеин
Филиповић Крсто
Фрол Фране

Хамовић Раде
Хафнер Тоне
Херљевић Фрањо
Хоџа Мустафа
Хоџић Цеко
Хричевић др Јосип

Цајнкар др Станко
Царевић Милош
Царић др Војин
Целески Лазар

Чаловска Лиљана
Чиковић Томо
Чодановић Родољуб
Чубриловић др Бранко

Џанкић Хасан

Шентјурц Лидија
Шећерагић Мурад
Шоти Пал
Шукриа Али
Шуштершич Тоне

ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Претседник
др Иван Рибар

Потпретседници:

Моша Пијаде
Филип Лакуш

Јосип Рус
Ђуро Пуцар

Димитар Влахов
Марко Вујачић

Секретар
Миле Перуничкић

Чланови:

Јосип Броз Тито, Бане Андрејевић, др Владимир Бакарић, Душан
Бркић, Јосип Видмар, Милован Ђилас, др Саво Златић, Едвард
Кардељ, Сретен Жујовић, др Сениша Станковић, Влада Зечевић,
др Стеван Јаковљевић, Блажо Јовановић, Нинко Петровић, Борис
Кидрич, Сава Косановић, Лазар Колишевски, др Благоје Нешковић,
Јаша Продановић, Александар Ранковић, Иван Регент, др Златан
Сремец, Добросав Томашевић, Фране Фрод, Андрија Хебранг,
Авдо Хумо, Родољуб Чолаковић, Владо Шегрт.

Врховни командант Југословенске армије

Маршал Југославије

Јосип Броз Тито

В Л А Д А

ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

*Претседник Владе ФНРЈ и Министар народне одбране
Маршал Југославије Јосип Броз Тито;*

*Потпретседник Владе ФНРЈ и Претседник Контролне
комисије Едвард Кардељ;*

Потпретседник Владе ФНРЈ Јаша Продановић;

Министар Савезне владе Милован Ђилас;

Министар Савезне владе Кирило Савић;

Министар Савезне владе Сава Косановић;

Министар Савезне владе др Павле Грегорвић;

Министар унутрашњих послова Александар Ранковић;

*Претседник Савезне планске комисије и Претседник При-
вредног савета Борис Кидрич;*

Министар иностраних послова Станоје Симић;

Министар саобраћаја Тодор Вујасиновић;

Министар поморства Вицко Крстуловић;

Министар пошта др Заим Шарац;

Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић;

Министар електропривреде инж. Никола Петровић;

Министар финансија Сретен Жујовић;

Министар правосуђа Фране Фрол;

Министар тешке индустрије Франц Лескошек;

Министар лаке индустрије Андрија Хебранг;

Министар рударства Бане Андрејевић;

Министар пољопривреде Петар Стамболић;

Министар шумарства др Васо Чубриловић;

Министар трговине и снабдевања др Јаков Блажевић;

Министар рада Љубчо Арсов;

Министар грађевина Влада Зечевић.

ВРХОВНИ СУД ФНРЈ

Претседник
Витомир Петровић

Чланови:

Милован Крђић, Петар Раичковић, Петар Пирузе, др Звонимир Шврљуга, Никола Станковић, Александар Тодоровић, др Маријан Деренчин и др Иван Гргић.

Јавни тужилац ФНРЈ

др Јосип Хричевић

С а д р ж а ј

ПРВА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 22 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

	Страна
1 — Саопштење Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ у V редовно заседање за 20 април 1948 године — — — — —	3
2 — Саопштење Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о одлагању V редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ за 22 април 1948 године — — — — —	4
3 — Саопштење о смрти народног посланика Стјепана Новосела — — — — —	4
4 — Саопштење о допунским изборима за Савезно веће Народне скупштине ФНРЈ одржаним 30 новембра 1947 године — — — — —	5
Говорници: претседник Владимир Симић — — — — —	5
Иван Регент — — — — —	7
Дина Златић — — — — —	8
Бусто Масарото — — — — —	10
5 — Саопштење о поднетим законским предлозима — — — — —	12
6 — Отсуства народних посланика — — — — —	13
7 — Молбе и жалбе — — — — —	13
8 — Усвајање извештаја Мандатно-имунитетског одбора о доласку за народног посланика Ивана Турковића на место умрлог Стјепана Новосела — — — — —	13—14
9 — Усвајање извештаја Мандатно-имунитетског одбора о допунским изборима за Савезно веће Народне скупштине ФНРЈ одржаним 30 новембра 1947 године — — — — —	14—17
10 — Полагање заклетве новоизабраних народних посланика — — — — —	17

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	17
2 — Потврда Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о привременом финансирању државних потреба ФНРЈ и потреба народних република за месец април 1948 године — — — — —	17—18
Саопштење акта Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању заједничке седнице Савезног већа и Већа народа за 23 април 1948 године — — — — —	18—19

	Страна
3 — Претрес Предлога општедржавног буџета за 1948 годину — — — — — — — — — —	19
Говорници: известилац Душан Чалић — — — — —	19
Утврђивање дневног реда за наредну седницу — —	19—20

ПРВА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 22 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Саопштење Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ у V редовно засе- дање за 20 април 1948 године — — — — —	21
2 — Саопштење Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о одлагању V редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ за 22 април 1948 године — — — — —	22
3 — Саопштење о поднетим законским предлозима —	22—23
4 — Отсуства народних посланика — — — — —	23
5 — Молбе и жалбе — — — — —	23

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	23
2 — Потврда Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о привременом финансирању државних потреба ФНРЈ и потреба народних република за месец април 1948 године —	24
3 — Претрес Предлога општедржавног буџета за 1948 годину — — — — —	25
Говорници: известилац др Обрен Благојевић — — —	25
Саопштење акта Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању заједничке седнице Савезног већа и Већа народа за 23 април 1948 године — — — — —	25—26
Утврђивање дневног реда за наредну седницу — —	26

ДРУГА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 23 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника прве редовне седнице	27
2 — Отсуства народних посланика — — — — —	27—28

Дневни ред:

1 — Претрес и усвајање Предлога за допуну Послов- ника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа — — — — —	28—30
Говорници: известилац Моша Пијаде — — — — —	28, 29
Саопштење да ће се избор четири комисије за утврђи- вање аутентичности законских текстова извршити на зајед- ничкој седници — — — — —	30

ДРУГА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 23 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

	Страна
1 — Читање и усвајање записника прве редовне седнице	31
2 — Отсуства народних посланика — — — — —	31

Дневни ред:

1 — Претрес и усвајање Предлога за допуну Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа — — — — —	32—33
Говорници: извештач Милош Царевих — — — — —	32

ПРВА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 23 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Саопштење акта Министра финансија ФНРЈ Сретена Жујовића — — — — —	35
2 — Допуна дневног реда — — — — —	36

Дневни ред:

1 — Избор четири комисије за утврђивање аутентичних текстова закона — — — — —	36
Говорници: Миле Перуничих — — — — —	36
2 — Претрес Предлога општедржавног буџета за 1948 годину — — — — —	36—109
Говорници: др Обрен Благојевић — — — — —	37
Претседник Савезне планске комисије Борис Кидрич — — — — —	72
Министар трговине и снабдевања Јаков Благојевић — — — — —	90

ДРУГА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 24 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника прве заједничке седнице — — — — —	111
---	-----

Дневни ред:

1 — Наставак претреса Предлога општедржавног буџета за 1948 годину — — — — —	111—229
Говорници: Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић — — — — —	111
генерал-пуковник Иван Гошњак — — — — —	119
Министар пољопривреде Петар Стамболић — — — — —	122
Министар рада Љубчо Арсов — — — — —	139

	Страна
Министар Владе ФНРЈ др Павле Грегорић	150
Министар Владе ФНРЈ Милован Ђилас —	157
Потпретседник Владе ФНРЈ Едвард Кардељ	166
Миха Маринко — — — — —	207
др Благоје Нешковић — — — — —	217
Гојко Гарчевић — — — — —	226

ТРЕЋА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 25 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника друге заједничке седнице — — — — —	231
--	-----

Дневни ред:

1 — Наставак претреса Предлога општедржавног буџета за 1948 годину — — — — —	231—328
Говорници: Анка Берус — — — — —	231
Хасан Бркић — — — — —	238
Никола Минчев — — — — —	247
Иван Регент — — — — —	255
Добросав Томашевић — — — — —	256
Марко Белинић — — — — —	260
Гјорги Василев — — — — —	264
Косан Павловић — — — — —	266
др Александар Жижа — — — — —	269
Томо Чиковић — — — — —	278
Министар трговине и снабдевања Јаков Блажевић — — — — —	285
Аљаш Гаш — — — — —	287
др Васо Бутозан — — — — —	289
Живко Жижич — — — — —	294
Лазар Мојсов — — — — —	297
Милош Царевић — — — — —	300
Алојзиј Млакар — — — — —	308
Симо Комненић — — — — —	312
Мишко Крањец — — — — —	316
Пал Шоти — — — — —	322
Бећир Галијашевић — — — — —	324
Радомир Матић — — — — —	326

ЧЕТВРТА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 26 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника треће заједничке седнице — — — — —	329
--	-----

Дневни ред:

1 — Наставак претреса Предлога општедржавног буџета за 1948 годину — — — — —	329—372
--	---------

	Страна
Говорници: Чедомир Ђурђевић — — — — —	329
Миле Почуча — — — — —	337
др Ђорѓи Гаврилски — — — — —	341
Џавид Нимани — — — — —	346
Сретен Вукосављевић — — — — —	349
Енвер Реџић — — — — —	353
Бошко Крстић — — — — —	360
Милоје Антић — — — — —	362
Саво Оровић — — — — —	365
Љуба Момчиловић — — — — —	366
Богдан Црнобрња — — — — —	370
Саопштење народним посланицима да не напуштају Београд без дозволе — — — — —	372

ТРЕЋА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 26 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника друге редовне седнице — — — — —	373
2 — Саопштење да је Влада ФНРЈ поднела на потврду уредбе донете у времену од 27 новембра 1947 до 24 априла 1948 године — — — — —	373—374
3 — Отсуства народних посланика — — — — —	374—375

Дневни ред:

1 — Гласање и коначно усвајање Предлога општедржавног буџета за 1948 годину — — — — —	375—376
Говорници: извештач Душан Чалић — — — — —	375
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину — — — — —	376—377
Говорници: извештач Душан Чалић — — — — —	376
Измена дневног реда — — — — —	377
3 — Претрес и усвајање Предлога пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	377—379
Говорници: извештач Моша Пијаде — — — — —	377, 379
Усвајање дефинитивних текстова законских предлога — — — — —	379
4 — Претрес и усвајање Предлога општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести — — — — —	379—389
Говорници: извештач Јоже Лампрет — — — — —	380, 389
Министар Владе ФНРЈ др Павле Грегорић — — — — —	382, 389
Новак Мاستиловић — — — — —	386
др Макс Шнудерл — — — — —	388
5 — Претрес и усвајање Предлога основног закона о санитарној инспекцији — — — — —	389—391
Говорници: извештач Михаило Ђуровић — — — — —	389
Министар Владе ФНРЈ др Павле Грегорић — — — — —	390

ТРЕЋА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 26 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

Страна

1 — Читање и усвајање записника друге редовне седнице — — — — —	393
2 — Саопштење да је Влада ФНРЈ поднела на потврду уредбе донете у времену од 27 новембра 1947 до 24 априла 1948 године — — — — —	393
3 — Отсуства народних посланика — — — — —	394
4 — Утврђивање дневног реда — — — — —	394—395

Дневни ред:

1 — Гласање и коначно усвајање Предлога опште-државног буџета за 1948 годину — — — — —	395
Говорници: извештач др Обрен Благојевић — — —	395
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о опште-државном завршном рачуну за 1946 годину — — — — —	396
Говорници: извештач др Војин Царић — — — — —	396
3 — Претрес и усвајање Предлога пословника Већа народа Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	396—399
Говорници: извештач Нинко Петровић — — — — —	396, 398
4 — Претрес и усвајање Предлога општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести — — — — —	399
Говорници: извештач Рато Дугоњић — — — — —	399
5 — Претрес и усвајање Предлога основног закона о санитарној инспекцији — — — — —	399—404
Говорници: извештач др Бранко Чубриловић — — —	399
Министар Владе ФНРЈ др Павле Грегорић — — —	401
Усвајање дефинитивних текстова законских предлога — — — — —	404

ЧЕТВРТА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 27 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника треће редовне седнице — — — — —	405
2 — Усвајање дефинитивних текстова законских предлога — — — — —	405
3 — Саопштење да је Љубчо Арсов поднео оставку на положај секретара Савезног већа — — — — —	405

Дневни ред:

1 — Претрес и усвајање Предлога основног закона о приватним трговачким радњама — — — — —	405—411
Говорници: извештач Риста Антуновић — — — — —	405
Министар трговине и снабдевања Јаков Блажевић — — — — —	407
др Јаков Гргурић — — — — —	409

	Страна
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о шумској народној милицији — — — — —	411—415
Говорници: извештач Сулејман Филиповић — — —	411
Војо Љујић — — — — —	412
3 — Претрес и усвајање Предлога закона о војним дисциплинским судовима — — — — —	415—416
Говорници: извештач Радован Мијушковић — — —	415
4 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о војној обавези држављана ФНРЈ од 1 априла 1946 измењеног и допуњеног законом од 12 децембра 1946 и 2 децембра 1947 године — — — — —	416—418
Говорници: извештач Радован Мијушковић — — —	417
5 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о демобилизацији старијих годишта обвезника и жена у Југословенској армији — — — — —	418
Говорници: извештач Радован Мијушковић — — —	418
Усвајање дефинитивних текстова законских предлога — — —	419
6 — Претрес и усвајање Предлога закона о ликвидацији италијанске имовине на територији Федеративне Народне Републике Југославије по Уговору о миру са Италијом — — —	419—420
Говорници: заменик извештоца др Макс Шнудерл — — —	419
Измена дневног реда — — — — —	420
7 — Претрес и усвајање Предлога закона о допуни Основног закона о браку — — — — —	420—421
Говорници: извештач др Макс Шнудерл — — —	420
8 — Претрес и усвајање Предлога закона о измени Закона о уређењу народних судова — — — — —	421—423
Говорници: извештач Милош Минић — — — — —	422
9 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима — — — — —	423—426
Говорници: заменик извештоца др Макс Шнудерл — — —	423, 424
Министар правосуђа Фране Фрол — — —	424, 425
Моша Пијаде — — — — —	424
Допуна дневног реда — — — — —	426—427

ЧЕТВРТА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 27 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника треће редовне седнице — — — — —	429
---	-----

Дневни ред:

1 — Претрес и усвајање Предлога основног закона о приватним трговачким радњама — — — — —	429—433
--	---------

	Страна
Говорници: известилац Јоза Миливојевић — — — —	429
Нико Јуринчић — — — —	431
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о шумској народној милицији — — — —	433—440
Говорници: известилац Милош Царевић — — —	433
3 — Претрес и усвајање Предлога закона о војним дисциплинским судовима — — — —	440—441
Говорници: заменик известиоца др Бранко Чубриловић — — — —	441
4 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о војној обавези држављана ФНРЈ од 1 априла 1946 измењеног и допуњеног законом од 12 децембра 1946 и 2 децембра 1947 године — — — —	441
Говорници: известилац Томо Чиковић — — — —	441
5 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о демобилизацији старијих годишта обве- зника и жена у Југословенској армији — — — —	442
Говорници: известилац Панко Брашнар — — — —	442
Усвајање дефинитивних текстова законских предлога — — — —	442, 443
Допуна дневног реда — — — —	443
6 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима — — — —	443—448
Говорници: известилац др Бранко Чубриловић — — — —	443, 447
Министар правосуђа Фране Фрол — — — —	443
7 — Претрес и усвајање Предлога закона о ликвидацији италијанске имовине на територији Федеративне Народне Републике Југославије по Уговору о миру са Италијом — — — —	448—449
Говорници: известилац Срећко Жумер — — — —	448
8 — Претрес и усвајање Предлога закона о допуни Основног закона о браку — — — —	449—450
Говорници: известилац Мустафа Хоџа — — — —	449
9 — Претрес и усвајање Предлога закона о измени Закона о уређењу народних судова — — — —	450—451
Говорници: известилац Драгољуб Илић — — — —	450
Министар правосуђа Фране Фрол — — — —	450
Саопштење акта Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању заједничке седнице Савезног већа и Већа народа за 28 април 1948 године — — — —	451—452

ПЕТА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 28 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника четврте редовне седнице — — — —	453
2 — Усвајање дефинитивних текстова законских пре- длога — — — —	453

	Страна
3 — Саопштење о траженој хитности и њено усвајање за Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа — — — — —	454
4 — Саопштење акта Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању заједничке седнице Савезног већа и Већа народа за 28 април 1948 — — — — —	454—455

Дневни ред:

1 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа — — — — —	455—460
Говорници: извештач Моша Пијаде — — — — —	455
Претседник Савезне планске комисије Борис Кидрич — — — — —	456
2 — Потврда уредаба Владе ФНРЈ — — — — —	460
Усвајање дефинитивних текстова законских предлога —	460
3 — Избор секретара Савезног већа — — — — —	461
Говорници: Љубинка Милосављевић — — — — —	461
4 — Избор Одбора за иностране послове — — — — —	461
Говорници: Риста Антуновић — — — — —	461
5 — Попуна упражњених места у одборима Савезног већа — — — — —	461—462
Говорници: Милош Минић — — — — —	462

ПЕТА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 28 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника четврте редовне седнице — — — — —	463
2 — Саопштење о траженој хитности и њено усвајање за Предлог закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа — — — — —	463

Дневни ред:

1 — Усвајање предлога Министра правосуђа Франа Фрола поводом несагласности текстова Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима —	464—465
Говорници: Министар правосуђа Фране Фрол — — —	464
Усвајање дефинитивних текстова законских предлога —	465
2 — Потврда уредаба Владе ФНРЈ — — — — —	465—466
Говорници: секретар др Бранко Чубриловић — — —	465
3 — Избор Одбора за иностране послове — — — — —	466
Говорници: др Милорад Влајковић — — — — —	466
4 — Попуна упражњених места у Законодавном одбору	466

	Страна
Говорници: др Милорад Влајковић — — — — —	466
Љуба Момчиловић — — — — —	466
5 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа — — — — —	467
Говорници: извештач Нинко Петровић — — — — —	467
Претседник Савезне планске комисије Борис Кидрич — — — — —	467
Милош Царевић — — — — —	467
Дефинитивно усвајање текста Предлога закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа — — — — —	467--468

ПЕТА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 28 АПРИЛА 1948

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника четврте заједничке седнице — — — — —	469
--	-----

Дневни ред:

1 — Потврда Одлуке Президијума Народне скупштине ФНРЈ о укидању Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача — — — — —	469—471
Говорници: Секретар Президијума Миле Перуничкић — — — — —	470
2 — Потврда Одлуке Президијума Народне скупштине ФНРЈ о укидању Комисије за аграрну реформу и колонизацију при Влади ФНРЈ — — — — —	471—472
Говорници: Секретар Президијума Миле Перуничкић — — — — —	471
3 — Избор три нова члана Президијума Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	472
Говорници: Звонко Бркић — — — — —	472
4 — Избор судије Врховног суда ФНРЈ — — — — —	472—473
Говорници: Богољуб Стојановић — — — — —	473
Саопштење о закључењу Петог редовног заседања — — — — —	473

СПИСАК ПРИЛОГА

		Страна
1 —	Предлог закона о општедржавном буџету за 1948 годину	477
	Извештај Одбора за привредни план и финансије Савезног већа — — — — —	559
	Извештај Одбора за привредни план и финансије Већа народа — — — — —	560
2 —	Предлог закона о општедржавном завршном рачуну за 1946 годину — — — — —	561
	Извештај Министра финансија ФНРЈ о извршењу општедржавног буџета за 1946 годину — — — — —	563
	Извештај Одбора за привредни план и финансије Савезног већа — — — — —	567
	Извештај Одбора за привредни план и финансије Већа народа — — — — —	568
3 —	Предлог за допуну Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа — — — — —	569
	Образложење — — — — —	570
	Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	571
	Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	573
4 —	Предлог општег закона о спречавању и сузбијању заразних болести — — — — —	575
	Образложење — — — — —	583
	Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	587
	Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	589
5 —	Предлог основног закона о санитарној инспекцији — — — — —	593
	Образложење — — — — —	601
	Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	604
	Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	606
6 —	Предлог основног закона о приватним трговачким радњама — — — — —	609
	Образложење — — — — —	614
	Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	616
	Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	618
7 —	Предлог закона о шумској народној милицији — — — — —	621
	Образложење — — — — —	622
	Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	624

	Страна
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	625
8 — Предлог закона о војним дисциплинским судовима — — — — —	627
Образложење — — — — —	634
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	636
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	638
9 — Предлог закона о изменама и допунама Закона о војној обавези држављана ФНРЈ од 1 априла 1946 измењеног и допуњеног законом од 12 децембра 1946 и 2 децембра 1947 године — — — — —	641
Образложење — — — — —	642
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	643
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	644
10 — Предлог закона о измени и допуни Закона о демобилиза- цији старијих годишта обвезника и жена у Југословенској армији — — — — —	647
Образложење — — — — —	647
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	648
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	649
11 — Предлог закона о ликвидацији италијанске имовине на те- риторији Федеративне Народне Републике Југославије по Уговору о миру са Италијом — — — — —	651
Образложење — — — — —	652
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	653
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	654
12 — Предлог закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима — — — — —	657
Образложење — — — — —	676
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	681
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	685
13 — Предлог закона о допуни Основног закона о браку — — — — —	691
Образложење — — — — —	692
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	693
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	694
14 — Предлог закона о измени Закона о уређењу народних судова — — — — —	695
Образложење — — — — —	696
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	697
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	699
15 — Предлог закона о изменама и допунама Закона о национа- лизацији приватних привредних предузећа — — — — —	701
Образложење — — — — —	703
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	705
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	706

	Страна
16 — Предлог пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	707
Образложење — — — — —	729
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	731
17 — Предлог пословника Већа народа Народне скупштине ФНРЈ	735
Образложење — — — — —	757
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	759
18 — Писмо Владе ФНРЈ Претседнику Савезног већа — — — — —	763
Писмо Владе ФНРЈ Претседнику Већа народа — — — — —	763
Предлог одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ које су до- несене у времену од 27 новембра 1947 до закључно 24 априла 1948 године — — — — —	4
Указ о укидању и оснивању министарстава Владе ФНРЈ —	
Указ о реконструкцији Владе ФНРЈ од 8 јануара 1948 године	767
19 — Претседништво Савезног већа — — — — —	769
Стални одбори — — — — —	769
Народни посланици — — — — —	772
20 — Претседништво Већа народа — — — — —	776
Стални одбори — — — — —	776
Народни посланици — — — — —	779
21 — Президијум Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	781
22 — Врховни командант Југословенски армије — — — — —	782
23 — Влада ФНРЈ — — — — —	783
24 — Врховни суд ФНРЈ — — — — —	784
25 — Јавни тужилац ФНРЈ — — — — —	784

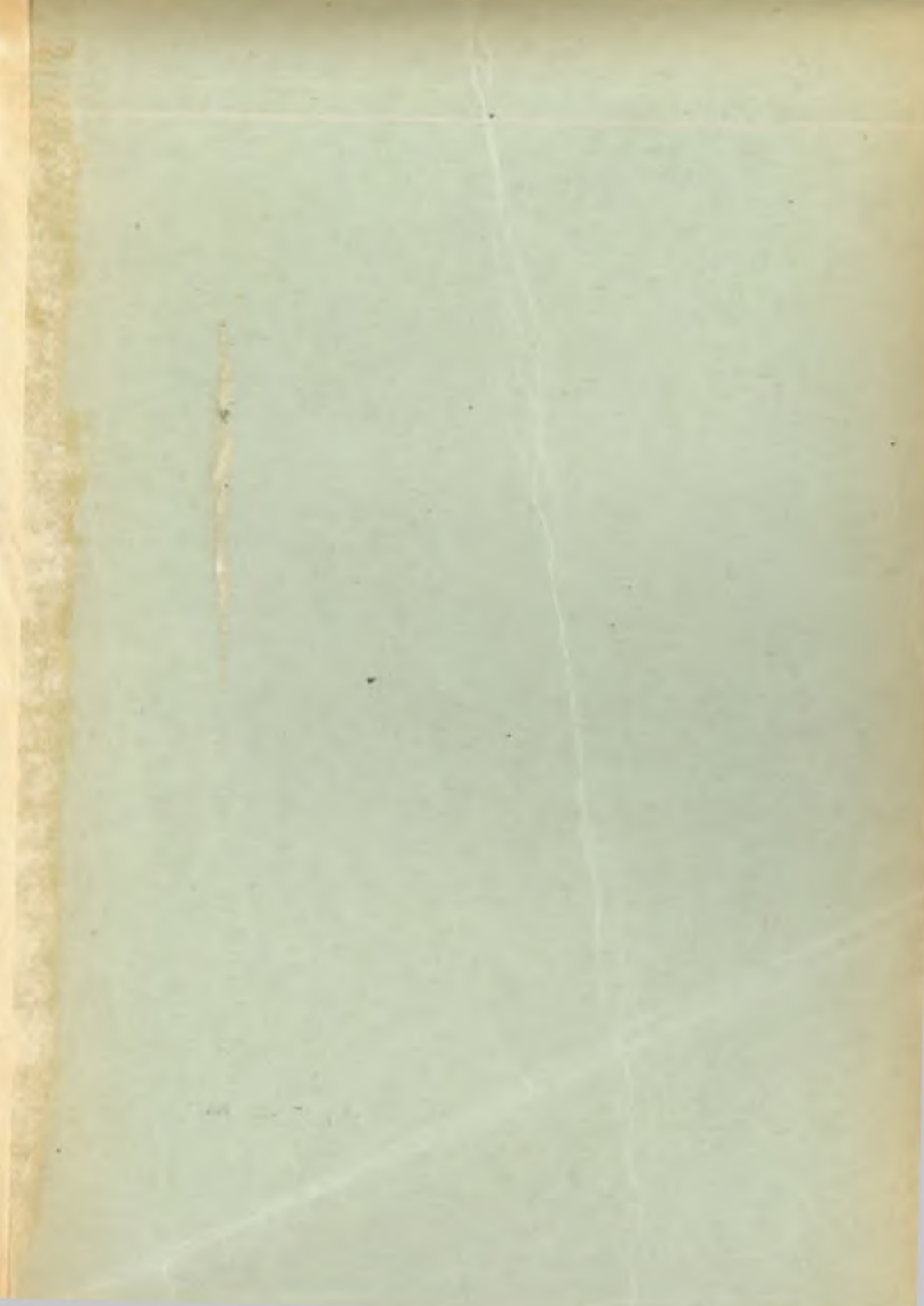
РЕГИСТАР ГОВОРНИКА

Антић Милоје	362—365
Антуновић Риста	405—407, 461
Арсов Љубчо	139—150
Белинић Марко	260—264
Берус Анка	231—238
Благојевић др Обрен	25, 37—72, 395
Блажевић Јаков	90—109, 285—286, 407—409
Брашнарлов Панко	442
Бркић Звонко	472
Бркић Хасан	238—247
Бутозан др Васо	289—294
Васиљев Ђорџи	264—266
Видмар Јосип	21—26, 111, 118, 122, 139, 150, 157, 166, 206, 217, 226, 229
Влајковић др Милорад	466
Вукосављевић Сретен	349—353
Гаврилски др Ђорџи	341—346
Галијашевић Бећир	324—326
Гарчевић Гојко	226—229
Гаш Аљуш	287—289
Гиздић Драго	13—14
Гошњак Иван	119—122
Грбић Михаило	393, 395
Гргурић др Јаков	409—411
Грегорић др Павле	150—157, 382—386, 389, 390—391, 401—404
Дугоњић Рато	399
Ђилас Милован	157—166

Ђурђевић Чедомир	329—337
Ђуровић Михаило	389—390
Жижа др Александар	269—278
Жижић Живко	294—297
Жумер Срећко	448
Златић Дина	8—10
Илић Драгољуб	450
Јовичић Стеван	373, 376, 405
Јуринчић Нико	431—433
Кардељ Едвард	166—206
Кидрич Борис	72—90, 456—459, 467
Комненић Симо	312—316
Крањец Мишко	316—322
Крстић Бошко	360—362
Лампрет Ложе	380—382, 389
Љујић Војо	412—415
Маринко Миха	207—217
Марковић Момчило	10—12, 27, 231, 453, 469
Масарото Ђусто	10
Масларић Божидар	329, 337, 341, 346, 349, 353, 359, 362, 365, 366, 370, 372, 393—396, 398—399, 401, 404, 463—468
Мастиловић Новак	386—388
Матић Радомир	326—328
Мијушковић Радован	415—418
Миливојевић Јоза	111, 429—430
Милосављевић Љубинка	461
Минић Милош	422, 462
Минчев Никола	247—255
Млакар Алојзиј	308—312
Мојсов Лазар	297—300
Момчиловић Љуба	366—370, 466
Нешковић др Благоје	217—226
Нимани Џавид	346—349
Оровић Саво	365—366
Павловић Косан	266—269, 429, 430, 433, 440—443, 447—452

Перунички Миле	36, 470—474
Петровић Нинко	396—398, 467
Пијаде Моша	28—29, 377—379, 424—425, 455—466
Поповић инж. Милентије	111—118
Почуча Миле	337—341
Регент Иван	7—8, 255—256
Реџић Енвер	353—359
Симић Владимир	3—8, 10, 12—14, 16—20, 27—30, 31—33, 35—36, 72, 90, 109, 231, 238, 247, 255, 256, 260, 264, 266, 269, 278, 285, 287, 289, 294, 297, 300, 308, 312, 316, 322, 324, 326, 328, 373—377, 379—380, 382, 386, 388—391, 405, 407, 409, 411, 412, 415—427, 433—456, 459—462, 469—473
Стамболић Петар	122—139
Стојановић Богољуб	473
Томашевић Добросав	256—260
Филиповић Сулејман	411—412
Фрол Фране	424, 425, 443—447, 450—451, 464—465
Хоџа Мустафа	449—450
Царевић Милош	32, 300—308, 433—440, 467
Царић др Војин	396
Црнобрња Богдан	370—372
Чалић Душан	19, 375, 376
Чиковић Томо	278—285, 441
Чубриловић др Бранко	31, 329, 399—401, 441, 443, 447—448, 463, 465
Шнудерл др Макс	388—389, 419—421, 423—424
Шоти Пал	322—324

ШТАМПА ЈУГОСЛОВЕНСКО ШТАМПАРСКО ПРЕДУЗЕЋЕ — БЕОГРАД

ЦЕНА 120— ДИН.